

TÖRÖK-MAGYARKORI
TÖRTÉNELMI EMLÉKEK.

KIADJA

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADEMIA
TÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGA.

ELSŐ OSZTÁLY : OKMÁNYTÁRAK.

VIII.

PEST, 1872.

EGGENBERGER FERDINÁND AKADEMAI KÖNYVÁRUSNÁL.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADEMIA

TÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGÁNAK KIADÁSAI

TÖRÖK-MAGYAR KORI TÖRTÉNELMI EMLÉKEK. Első osztály: I. II. köt. Okmánytár a Hódoltság történetéhez Magyarországon Szilády Áron és Szilágyi Sándortól. I. II. köt. 1863. XXX és 458 és 480 l. 5 frt.

— — — — — III.—V. köt. 1868—71. Török-magyar-kori Állam-Okmánytár, szerk. és jegyzetekkel ellátták Szilády Áron és Szilágyi Sándor. I.—V. k. 1868—71. Külön mindenik kötet 3 frt.

M. TÖRTÉNELMI TÁR. I. köt. X. és 266 l. egy pecsétmással 2 frt 10 kr.

— — — — — II. köt. 215 l. száz pecsétmással 2 frt 10 kr.

— — — — — III. köt. 264 l. egy címerrajzzal 1 frt 40 kr.

— — — — — IV. köt. 200 l. 2 frt 40 kr.

— — — — — V. köt. 231 l. 1 frt 40 kr.

— — — — — VI. köt. 264 l. egy pecsétrajzzal 1 frt 60 kr.

— — — — — VII. köt. 266 l. 1 frt. 60 kr.

— — — — — VIII. köt. 259 l. 4 köirati táblával 1 frt 60 kr.

— — — — — IX. köt. 244 l. 1 frt 40 kr.

— — — — — X. köt. 240 l. aranybullák s okm. hasonmásaival 1 frt. 60 kr.

— — — — — XI. köt. 240 l. 1 frt 40 kr.

— — — — — XII. köt. 292 l. 1 frt 70 kr.

Az egész tizenkét kötetes folyam ára tizenöt forint.

MAGYAR TÖRTÉNELMI TÁR. XIII. v. Új folyam I. kötete 1868. 252 l. 1 frt 40 kr.

— — — — — XIV. v. „ II. kötete 1869. 232 l. 1 frt 80 kr.

— — — — — XV. v. „ III. kötete 1871. 265 l. 1 frt 50 kr.

— — — — — XVI. v. „ IV. kötete 1871. 268 l. 1 frt. 50 kr.

— — — — — XVII. v. „ V. kötete 1871. XII és 270 l. 1 frt. 50 kr.

— — — — — XVIII. v. „ VI. kötete 1871. X és 273 l. 1 frt. 50 kr.

MAGYAR LEVELES TÁR. I. köt. : Négy száz magyar levél 1504—1560. Szalay Ágostontól. XX és 132 l. kilencz köiratu hasonmásos táblával 4 frt.

FEJÉR GYÖRGY MAGYARORSZÁGI OKMÁNYTÁRÁNAK betűrendű tárgymutatója Czinár Mórtól. XVI és 59 l. 3 frt.

ÉVMUTATÓ Fejér György Okmánytárához. Knauz Nándor által. 44 l. 40 kr.

HUNYADIAK KORA MAGYARORSZÁGON Gr. Teleki Józseftől. I.—V., VI: 1. és X.—XII. köt. Mindenik kötet ára 3 frt 65 kr. — (VI. köt. 2. része sajtó alatt.)

MAGYARORSZÁG HELYRAJZI TÖRTÉNETE, fő tekintettel az egyházi intézetekre vagyis a nevezetesebb városok, helységek, s azokban létezett egyházi intézetek, püspök megyék szerint rendezve, Rupp Jakabtól. Első kötet két darabban. Az eszterzami egyháztartomány a hozzá tartozó püspökmegyékkel együtt. XVIII. és 807. l. 5 frt.

BUDA-PEST és környékének helyrajzi története, Rupp Jakabtól. Két térképpe. 306 l. 2 frt.

MONUMENTA HUNGARIAE HISTORICA. Magyar Történelmi Emlékek, egy-egy kötet ára 3 frt 15 kr. kivévn a következőket: I. osztály, XI. XVII. köt. (Árpádkori Okmánytár, VI. és IX. k.). II. oszt. XII. k. (Brutus I.), és XVI. köt. (Forgách) 4—4 frt. — XV. k. (Tököly, Nagy Ivántól) 4 frt 50 kr. — XVIII. köt. (Tököly, Tormától) 1 frt 20 kr. — E nagy gyűjtemény tartalmát l. a horiték következő lapjain.

TÖRÖK-MAGYARKORI
E M L É K E K.

OKMÁNYTÁR.

VIII.

TÖRÖK-MAGYARKORI
TÖRTÉNELMI EMLÉKEK.

K I A D J A

A

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

TÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGA.

ELSŐ OSZTÁLY : OKMANYTÁR.

VIII.

PEST, 1871.

EGGENBERGER FERDINÁND AKADEMIAI KÖNYVÁRUSNÁL.

TÖRÖK-MAGYARKORI
ÁLLAM-OKMÁNYTÁR.

SZERKESZTÉK
ÉS
JEGYZETEKKEK ELLÁTTÁK

SZILÁDY ÁRON ES SZILÁGYI SÁNDOR.

AKADÉMIAI TAGOK.

HATODIK KÖTET.

PEST, 1871.

EGGENBERGER FERDINÁND AKADÉMIAI KÖNYVÁRUSNÁL.

Pest, 1871. Nyomatott az „Athenaeum” nyomdájában.

TÖRÖK-MAGYARKORI
ÁLLAM-OKMÁNYTÁR.

HATODIK KÖTET.

I.

Méltóságos fejedelem, nekem jó kegyelmes uram.

Isten nagyságodot sokáig jó egészségben éltesse, méltóságos állapotjában gonosz akarói ellen megtartván, birodalmát hosszú üdökre terjeszse.

Kegyelmes uram nagyságod méltóságos levelét ide expedíált böcsületes hiveitől 20. praesentis illendő engedelmességgel vöttem, az nagyságod parancsolatja szerint (noha annak az pseudo legatusnak felőlem hintett hazugságához képest úgy veszem eszemben, hogy az én hűségemben nagytágtok kételkedik), de vékony tehetségem szerint itt lételemtől fogva arra igyekeztem, hogy kötelességem szerint való tökéletes hűségemnek mindenekben igaz jeleit mutogathattam volna, melyet noha nagyságod távolról nem láthatott, de az kik nagyságod jó akarói s hívei itt közel voltak, eszekben vehették, sőt nagyságod is avagy csak jövőendőben valóságosan megtapasztalhatja. Egy igaz sincerusának írt nagyságod levele 14. praesentis érkezvén ide, és noha akkoron nagyságtok nekem semmit nem írt, (melyen sokat búsultam), de az a böcsületes ember azon napon az dolgot nékem conferálván, az némely seditiosus embereknek elszökéseket abból megértvén, mentest más nap az tihájával szemben voltam, és nagyságod nevével köszöntvén, az dolgot declaráltam, és mivel azon nagyságod jóakarójának magától való megemlítése az dolognak nem lött volna tanácsos, úgy adtam alkalmatosságot neki is az dolognak promoteálására, és így együtt munkálódván, idején az embereknek elméjeket alkalmasint praeparáltuk volt; és az dolgokat úgy tanáltuk inculcálni, hogy semmiben is az nagyságod mostan küldött levele, sem az instructio nem

külömbözött; az oltától fogva is pediglen, hogy követ uram ide érkezett, ő kegyelmekkel együtt semmit el nem mulattam, hanem mindeneket az nagyságod és az haza javára elköveztünk, és az dolgokban meddig procedáltunk, azt bőségesen nagyságod ide küldött böcsületes hívei nagyságodnak megírták. Paschó 19. praesentis ide érkezvén, egyenesen Zólyomihoz szállott, ott csak mit sem mulatván, mentest gyalog jött ide az erdélyi ház kapujára, elhiszem tökéletlenkedni, de mivel dispositióm szerint a kapukat beszegezve találta, és nem hogy bébocsátást, de még csak egy szót is senkitől sem vehetett, fél óráig való zörgetése után orczapirulással nagy morogva kellett onnat visszatérni. Az vajda megírván az tihájának, hogy azok oda futottak Erdélyből, és nagyságod kívánja visszaadani őket, mentest a tihájától parancsolat ment, hogy őket egy felé se bocsássa, hanem ide küldje be, úgy hiszem, nem sokára béérkeznek velek kedvek ellen is. Paschó az tihájától sollicitált mind szállást mind praebendát az jövőny vendégeknek, de még eddig nem assequálhatta, úgy hiszem nem is fog most elsőben semmi is benne telni, valamint az után. Paschó itt valóban forgódik, s előbbi követségét országtól löttnek lenni orczátlanul állatja, és hogy az szokás szerint az három nemzetből való három követ sem akkor sem most nem jöhetett, azt mondja okának, hogy az idegen hadakkal nagyságod az házát úgy körül vétette, hogy abban mód nincsen, ő nekik is az miatt kellett kiszökniek és ide folyamodniok. Nagyságodat pedig mostan vádolja ilyenekkel: 1) nagyságodat nem elégségesnek mondja lenni az ország igazgatására, és hogy nem nagyságod hanem mások igazgatják, orczátlanul azt hazudja. 2) vádolja azzal, hogy nagyságod az francziával és lengyelekkel olyan confederatiót csinált az nagyságod itt vádoltatott híveivel együtt, hogy mihelyt hatalmas császár hadai Muszkaország felé mennek, mentest az portától nagyságod az országot elszakasztja és más nemzetek kezében ejti, és hogy ha az dolog pünköstig meg nem orvosoltatik, az után késő leszén. 3) hogy franczia pénzével fogadott és Lengyelországból hozatott hadakkal már nagyságod az országot betöltötte és azoknak fegyvere alatt akarja nagyságod az országot a maga hítségében tartani. Ki-

vánsága pedig az, hogy nagyságodat az fényes porta tovább az fejedelemségben ne tartsa, hanem megváltoztassa. Ezt is kívánja, hogy vagy Zólyomit, vagy Bédit küldje ki az porta fejedelemségre az nemesi szabadságtalanságnak s magok megbántódásának megorvoslásának színe alatt; így akarják édes hazánknak régi szabadságát, a fejedelem változásában valót, elrontani, és nagyságod méltóságát is az földig letapodni. Ezeket hogy így forgatta, nagyságod minden kétség nélkül elhidje, magok is ha kik szép szín alatt megesalattatván véllek avagy csak az dolognak elein egyet értettek, így tudják, nagyságodhoz és hazámhoz való köteleességem szerint írom, lássák az-é jobb hogy magok privatumok végett hazájok szabadságának ilyen nagy romlásával, avagy hogy édes hazájoknak szabadságát akarják megtartani; én nem magamtól hanem hazám és nagyságod igaz jóakarói javallásokból írom, hogy mindezeknek lecsendesítésére az három nemzetből álló követeknek bejövetelek mennél hamarabb meglégyen, üresen se jöjjenek, és igyekezze nagyságod az hazával együtt az dolgot úgy csendesíteni le, hogy az szegény haza ne jusson az Oláhországoknak szomorú állapotjokra; csak nagyságod ne hadja könnyen; az országgal együtt fogja szívesen, bízom Istenben, hogy ő felsége ezeknek dolgokat confundálván nagyságodnak és édes hazánknak dolgát jóra fordítja; mivel még eddig is az emberek elméje az nagyságod részébe és az haza szabadságának megmaradására igen jól jár. Az német residens nem tudhatom leveleket vött volt-é Havasalföldéből, vagy csak az hír hallva cselekedte, de még Paschó bejövetele előtt mindeneket kérvén, az vezér előtt intercedált mellettek, és dolgokat mentegette, de nem hogy azzal nekik használt volna, de inkább nagyobb gyanúságban hozta őket. Paschó is már sokszor conferálván vélle, nehézséget vött magára, és mindezek Isten után a mi actioinkat igen segítik; csak nagyságtok is onnan semmit el ne mulasson. Egyéb hirekről, az mint minap is írtam vala nagyságodnak az tatár hám felől, az szerint lőtt, mást tettek helyében, neve szultán Murat oma, nem sokára innét el is indul, az ló farkokat minden kapukon ki rakták 16 praesentis, az derék tábori készület megvagyon.

Az lengyelt ellenségének tartja inkább mint sem confederatusának, azok aránt is alkalmaztassa nagyságod úgy magát, hogy semmire is az iránt is okot ne adjon. Én teljes tehetségem szerint igaz hűséggel nagyságodnak éjjeli és nap-pali fáradozással állhatatos hűségemet mutatni el nem mulatom. Isten nagyságodat sokáig jó egészségben éltesse és minden jóra vezérelje. Datum Constantinopoli. 26. Februarii 1678.

Nagyságod igaz alázatos hive Sárosi János m. p.

Hátára jegyezve : Sárosi János kapikiha levelének igaz párja.

Egykorú másolat az erdélyi Museumban Grammatophylacium Transylvanicum II. köt.

II.

Illustrissime ac Celsissime Princeps Domine Domine Amice et Vicine nobis benevole.

Nagyságod küldött levelit illendő becsülettel vevén, és megértvén minden dolgokat, hogy a Máramaros vármegyebeli hívei panaszt tévén, hogy a kimpolungi híveink esztenáiókra menvén, juhoikat elhozván és egyéb egyet másokat is, mindjárt meg poronesolván ott való porkolábunknak, hogy ezt a dolgot mindjárt igazítsa el, semmi képpen el ne mulassa, ha mód nélkül vették el marhájokat, s nekik semmi károk ott nem volt, visszaadják minden károkat. Isten oltalmazzon, hogy az én üdömben aféle mód nélkül való húzás legyen, ha pedig híveinknek is holmi károk lesz, menjenek ki károk igazításáért. His et de reliquo eandem Illustrissimam ac Celsissimam Dominationem Vestram diu bene valere desidero. Datum in Civitate Nostra Jaszuasar die 16. Maji A. D. 1678.

Illustrissimae ac Celsissimae Dominationis Vestrae Amicus et vicinus benevolus.

Antonius Ruszett P. M.

(*Oláh név aláírás.*)

Kivül : Illustrissimo ac Celsissimo Domino Domino Michaeli Apafi Dei gratia Principi Transylvaniae, partium regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Domino Amico et Vicino nobis benevolo.

Eredetije az erd. Muzeumban. (Gr. Kemény József, Erd. tört. eredeti lev. XXIII. köt.)

III.

Méltóságos Fejedelem, Kegyelmes urunk.

Isten kegyelmességéből most reggel, úgy mint 16. praesentis Maji érkezénk ide Bukurestre, békével ugyan hála Istennek, de lovaink mind elállottak, mert csaknem Drinápolyra kelle kerülnünk az császár hadai miatt. Ma estve fel az vajda szemben lesz velünk, reggel Isten velünk lévén útunkat continuáljuk. Eljöveteltünk után portáról mit hirdetett az franczia residens, látom Sárosi uram illeti includált czédulájában nagyságodnak méltóságos leveliben, nekünk is ír, (mivel mi felbontottuk az nagyságodnak szóló levelét az végre, hogy inkább érthesstünk utánunk micsoda dolgokat értett), melyet akaránk mi is nagyságodnak jelenteni. Reverend az franczia residensnek azt írta volt, hogy nagyságod német császár és az magyarországiak közt valóban tractálja az békességet, melyet némely embereknek megizent oda bé portán az franczia residens, de mi annak az hirnek hamisságát declaráltuk, azt még ott valánk akkor, most már az az residens Reverendnek olyat írt abban az levélben, melyet Turzai viszen, hogy Zólyomit kihozzák fejedelemségre, mihelyt az pénzt, melyet most kell adni Erdélyből, megviszik; mely oly hazugság, kinél nagyobb nem lehet, mert Zólyominak dolga úgy elmenődött mint az többinek, melyet mi nagyságodnak Isten bevivén megmondjuk, bizony bizony soha se Zólyomitól se mástól ne tartson nagyságod és az ország, csak magunk ne adjunk okat reá; egyébaránt oly dologgal romlott el Zólyominak is végképen minden reménsége, ha mi lehetett volna is, kin bizony nagyságod el csodálkoznék, Isten haza vivén referáljuk. Residensnek szóló levelet nekünk úgy tetszik nem kell megadni. Az megfogott emberek szörnyű fogságban vadnak, minden bizonynyal hidje nagyságod, éjjel kalodában vadnak mind, nappal egy óráig az sötét helyről egy pitvarban vagy eleiben egy óráig kibocsátják őket, s menten bérekesztik, az eltelvén, egy szolgálta bocsáttatik napjában egyszer hozzájuk csak be, többször nem. Mi váltig sietünk kegyelmes urunk, de elébb pünkösöd előtt való pénteknél vagy szombatnál nem ér-

kezhetünk. Adja az ur Isten nagyságtokat tanáljuk mindnyájan szerencsés órában. 1678. 16. Maji Bukoresten.

Kegyelmed alázatos hívei szolgálai

Bethlen Farkas m. p.

Mikes Kelemen m. p.

Szilvási Bálint m. p.

Hogy penig Budán az az tökéletlen kurafia az táboron van, az mint Turzai mondja, Szulimán tihajánál Zólyomi dolga csinálására, azt úgy értse nagyságod, hogy az micsoda mediummal akarja promoteálni, azzal rontja el azt az dolgot mind jobban jobban, kiről Isten szemben juttatván beszélünk nagyságoddal.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek ő nagyságának etc. Nekünk kegyelmes urunknak adassék.

Eredetije az erd. Muzeumban (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXIII, köt.*)

IV.

Méltóságos fejedelem nekünk alázatossággal való jó kegyelmes urunk!

Hogy az ur isten nagyságotat szerencsés országlással megáldván, jó egészségben számos esztendőig éltesse kívánjuk.

Mely nevezetes és örök emlékezetre méltó legyen az országló fejedelmekben az kegyelmesség, minden hízelkedés kívül, és egyeues lélekkel írhatjuk azt kegyelmes urunk, hogy nagyságod abban istentől csudálatosképen rendelt uralkodásától fogva, minden keresztyén fejedelmeknek követésre méltó eleven példa volt mindenkor: elannyira, hogy kérdés kívül való dolog az is kegyelmes urunk nagyságod atyai kegyes szánakozó szemmel szokta szemlélni az egészen és mindenestül gonoszban tétetett változó világban ottan ottan történt s egymást érdeklő keserves változásokat s szomorú eseteket. Ezt nagyságod keresztyén magyar fejedelmi kegyelmességéből vett nagy bizodalmunk biztat, hogy a veszett természet-

nek útján mindenek csudájára megesett úr híve tekintetes nagyságos Kapi György uram mellett nagyságod előtt megjelenni mertünk. Leborúlunk azért kegyelmes urunk nagyságod méltóságos lábaihoz esvén, hogy az méltán érdemlett blüntetést (kit megvallunk) és annak keménységét méltóztassék már széles ez világra kiterjedt s véle született fejedelmi kegyelmességével mértékelni, és fejedelmi székit ez iránt is irgalmassággal megerősíteni s tündököltetni. Az mindennapi szemlátomást való példák által mutogatja azt az mindenható Isten, hogy ennyi titkos s nyilván való nagy gonoszai között ez állhatatlan világnak kiváltképen való oltalmában vette nagyságod szép házáat, minden ellenségeinek lelkek isméretiben való meggyőztetésekre, kit mint hogy mindenkor kegyességgel és irgalmassággal fényesített nagyságod eddig is ; mégis könyörgünk alázatosan mint kegyelmes urunknak nagyságodnak, ily nagy reménség alatt való esedezésünkben méltóztassék bennünket kegyelmesen meghallgatni, megesett úr hívét méltóságos fejedelmi nagy híréhez nevéhez, s kegyelmességéhez illendő úton és módon kegyelmesen megleveníteni és életre hozni, s elbocsáttatni, minket is kegyes válasszal meg örvendeztetni. Mely kegyelmességét teljes életünkbeli alázatos hűségünkkel, mint érdemünk felett való jó kegyelmes urunknak, megszolgáljuk tökéletesen nagyságodnak. Az úr Isten nagyságodat kívánatos jó egészséggel megáldván, hosszú ideiglen való szerencsés országlással boldogítsa szivünk szerint kívánjuk. Datum ex Castris ad Tasnad Szántó positis Die 17. Mensis Maji. Anno 1678.

Nagyságod alázatos szolgálai

A magyar hazából Isten dicsőségéért s lelki testi szabadságokért kibujdosott grofi, úri, fő, nemesi, és vitézlő rendek közönségesen.

Kivül : Celsissimo Principi ac Domino Domino Michaeli Apafi Dei gratia Principi Transylvaniae, Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. etc. Domino Domino nobis Clementissimo.

Eredetije az erd. Museumban (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. levél. XXIII. köt.*)

V.

Méltóságos Fejedelem nekünk Kegyelmes Urunk.

Isten minden jókkal jó egészséges étellel, boldog országlással megáldja szüből kívánjuk Nagyságodat.

Kegyelmes urunk nagyságod méltóságos lévelivel nagyságod becsületes szolgái az követ urakkal nem találkozáván, die 16. praesentis találkoztunk velek az török táboron, mivel mi vagy két nappal későbbben indulván ki Konstaninápolyból, az tábort elébb el nem értük, őket is Maurocordatus uram el nem bocsáttotta, féltvén szerencsétlenségtől s mind penig attól, hogy velünk is ne találkoznék. Az mi az nagyságod dolgát illeti kegyelms urunk, és az nagyságod az követ uraknak az itt fen forgott dolgok felől ír, Istennek hála, már az végben ment. Az élés-szekerek állapotját az mi illeti, arrólis mi consultálván az nagyságod syncerusát, mint resolválta magát és minemü censuráját adta, és ad calamum dictálta, hogy hitelesebb legyen, szóról szóra megírva el küldtük, melyet nagyságod meg látván tegyen az szerént való kegyelmes dispositiót, úgy látjuk hogy nem az parancsolatra kell benne nézni, hanem az előtti szokásra annak mennyiségéről, ha mi superfluum lészen peniglen, avval nagyságod kedveskedhetik az kinek akar. Annak küldésével peniglen késni Kegyelmes uram nem kell, mivel harmincz nap mulva az Dunán az tábor által megyen. Az pénz küldés felől való tetszését is ledictálta ad calamum, azt is nagyságod kegyelmessége megláthatja, intimáltatja is nagyságodnak mi általunk erősen, hogy ez iránt való kívánságának az vezérnek igyekezzék satisfaciálni, bizony nagyságod igen nagy kedvességet talál vele. Ez a tábor kegyelmes uram naponként megyen, két nap mulva érkezik Hadsi Pasarsik nevű városhoz az hol egy hétig fog naplani, az után megyen az Duna mellé s ott mulat. Az mint az eddig való dispositionnak bizonyoson vegire mentünk, maga az császár az Dunánál tovább nem fog menni, de az fővezérrel minden erejét elküldi. Az muszkának hallatik ugyan készületi. Cseherimet is keményen muniálja, de mezőre még Cseherimhez táborát nem szállította. Az francia

residens az mely hírt hirdetett volt Zólyomi fetől, hogy tudniillik csak ennek az ígért summának megadása légyen, mentest béviszik fejedelemségre, azt megemlítvén az nagyságod syncerusának, nevetséggel csudálkozik rajta, s azt mondja, hogy bizvást nagyságodnak megírhatjuk, hogy csak merő hazugság, attól bizony soha félni nem kell. Az rabokat eljövetele után onnét a vezérnek, súlyosabb fogságban tartják, éjtszaka kalodában hálnak, küldtek volt is ide supplicálni, azt állítván, hogy az vezérnek nincs hírével, de mind az supplicatióval együtt kitűzték az supplicálót az vezér sátorából. Egyébb semmi újságok kegyelmes uram itt nincsenek, melyekről nagyságodat tudósíthatnók; ha mi oly dolog esik, éjjel nappal nagyságodat tudósítani kötelességünk szerént el nem mulatjuk. Ezek után Isten nagyságodat sokáig jó egészségben éltesse, édes hazánk javára birodalmát terjeszsze, szüből kívánjuk. Datum in Castris Turcicis in districtu Dobrolsonensi ad Comitatem Praevida positus die 19. Maji Anno 1678.

Nagyságodnak alázatos hívei szolgálai

Boér Sigmond m. p. és Sárosi János m. p.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek ő nagyságának etc. nekünk kegyelmes urunknak alázatosan írók.

Eredetije az erd. Muzeumban (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXIII. köt.*)

VI.

Celsissime Princeps Domine Domine, mihi natu raliter Clementissime!

Sub dato secunda praesentis Celsitudinis vestrae litteras ad me per spectabilem ac serenissimum dominum Michaellem Teleki consiliarium Celsitudinis Vestrae intimum transmissas debita reverentia et obsequiosa humilitate recte obtinui, tenoremque illius intelexi. Ego Celsissime Princeps sicuti et hactenus iuxta virium mearum facultatem totam in hoc intendi ut fidelitatem meam ostendere possim ita etiam imposterum usque ad ultimum vitae meae terminum totis viribus daturus sum operam, ut indubitatam fidelitatem meam manifestare possim Celsitu-

dini Vestrae ; pro nunc nulla nova habeo, quae Celsitudini Vestrae deberem perscribere, si quae occurrerint humillime ad noticiam dare non praetermittam ; in reliquo eandem Celsitudinem Vestram diutissime et felicissime vivere, valere et regnare desidero et permaneo

Eiusdem Celsitudinis Vestrae

Somlyó die 13. Januarii Anno 1678.

Servitor humilissimus et fidelis perpetuus

Olosz Ferencz.

Külczim : Erdélyországnak méltóságos fejedelmének, nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának, alázatosan adassék.

Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárban levő eredetiből.

VII.

Szolgálatomat ajánlom kegyelmednek. Isten sok jókkal áldja meg kegyelmedet kívánom.

Tegnapelőtt u. m. 18. negyedfél száz kurucz délben egy- s tizenkét óra között a vár alá ütven a szigetbe, comendáns uram ő nagysága ménését fő és másféle lovakkal és az én hat lovammal együtt, négy vagy öt cselédet levágván mellettek, elhajtattak, de keserűn eresztették, mert utána lévén maga is generalis uram ő nagysága, csak nem Hadadig. Azonban nem sok szaladott gyalog az erdőkön, kit elfogtak, vágtak benne, de Vas Márton sebbem mégis elment, Majossal együtt ma jüvének meg az hadak is ; estek sebbem az mieinkben is jó horvát legények. Csak az utakon több főfőlovak holtak meg 100 rebelliseké, 70 rabnál többet hoztak már be, de mégis ugyan künn a katonákkal és Barkóczy Sándor uramnál ő nagyságánál künn, Kanizsai uram is kiküldetett, a pórsággal való kerestetésére az erdőkön, mert mihent az Gombost érték, több ugrándozott le lovárúl 50 : mind a gazon futott.

Ezek között nevezetesebb Vitkai László, Majos vicehadnagya volt. Az másik Vas Sándor, ezek vice hadnagyok.

Ezek után Isten éltesse kegyelmedet sokáig jó egészségben.
Zathmár 20. Junii 1678.

Kegyelmednek jóakaró szolgálja

Olasz Lénárt m. p.

A procuratoria constitutiót ne
felejtse kegyelmed kérem.

Kivül : Zathmár 25. junii nova de quinto iis mittendis.

Külczim : Generoso Domino Stephano Kalmanczai, sacrae Caesar-
rae Regiaeque Majestatis Inclitae Camerae scepusiensis, bonorum fis-
calium Partium Regni Hungariae superiorum vice praefecto, etc. Do-
mino mihi observandissime. Cassae.

(A m. k. kamara levéltárában levő eredetiről.)

VIII.

Celsissime Princeps ac Domine Colendissime.

Eximia Celsitudinis tuae in tot Regni Transylvaniae in-
commoditatibus et angustijs promptitudo, quo voluntati poten-
tis et invictissimi Imperatoris tui necnon Clementissimi et
Celsissimi Principi Supremi Vesirii desiderio in solutione pro-
missae per legatos ipsius pecuniae satisfecit, nuperrimis hono-
ratissimis ipsius litteris datis stilo novo die 14. mensis Junij,
declaratur, qua obedientiae erga fulgidissimam Portam com-
probatione fieri spero, ut oportuno tempore proditorum rele-
gatione tum desiderium ipsius impleatur, tum pravorum homi-
num irriti conatus funditus evertantur, et regnum Celsitudinis
Tuae profunda tranquillitate fruatur. Quapropter ut juxta satis-
factionem Supremi Vesirii summa pecuniae, quibus debetur
adhibita dexteritate et diligentia traddatur, partim ex mente
Supremi Vesirii, partim ex rerum convenientia data est Domi-
nis ablegato, et Residenti Celsitudinis Tuae instructio, quam
ipsis commendare sibi complacet, dum supplementum pecuniae
quam primum transmittere digrabitur, ut ablegati ipsius simul
ei semel summam Imperiali Majestati promissam ferre et trad-
dere possint juxta mandatum Supremi Vesirii. Pariter ex iisdem
honoratis ipsius litteris status confinium et motus Germanorum
et Ungarorum ac diligentia ipsius in defendendis Transylva-

niae confiniis turbidis hisce temporibus modeste Domino meo expositi fuerunt, in posterum quoque fulgidissimam Portam informare sibi complaceat.

Verum pravorum hominum rumores, ut latratus, despicat; patet enim, quo affectu foelix Porta quietem et tranquillitatem Transylvaniae curat et quo patrocínio Celsitudinem Tuam protegit et estimatione prosequitur, quaque severitate turbatores punit, itaque alacri sit et laeto animo, et fidelitatis erga fulgidissimam Portam, cujus tam uberem fructum suscepit, ad invidiam suorum malevolorum indefesso studio tenorem sequatur, quo fiet, ut foelicitate nunquam interrupta fructur, neque sciat omni obsequii genere devinctissimum sibi esse et maneo Celsissimis Tuae

deditissimus obsequentissimus servitor

Alexander Maurocordatus J. P. Z. P.

Datae trans Tyram ad Bender die 21. Junii 1678.

Fusius Dominus Sigismundus Boier et Joannes Sarosius comissa ipsis propriis litteris explicabunt, quibus me remitto.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXIII. köt.*)

IX.

Ajánlom kegyelmeteknek szolgálatamat.

Praefectus uramnak irtam, hogy az én fő arendátorságom után járandó fizetésemből az száz forintot kegyelmeteknek erre az esztendőre oda küldje. — Akartam tudósitanom felőle, hanem kegyelmetek ő kegyelmetül várja.

Éltesse Isten kegyelmeteket. Kúvár 12. aprilis. 1678.

Kegyelmetek szolgája atyokfia

Teleki Mihály.

Anno 1678. die 21. Junii. Én Buzinkai Mihály a tekintetes ur ötven forintbeli jóakarátját percipiáltam nemzetes Kállai Sámuel uram által. Idem qui supra.

Anno 1678. die 21. Junii. Én Posaházi János recognoscálok, hogy a mely száz forintot tek. Teleki Mihály uram ő kegyelme kegyes hozzánk való devotiojából conferált, annak

ötven forintját leváltam nemzetes és becsületes Kállai Samuei uram által. Idem qui supra m. s.

Külső : Tiszteletes tudós Buzinkay Mihály és Pósaázi János fejevári collegiumnak érdemes professorinak jóakaró uraimnak, kedves atyámfiainak ő kegyelmeknek.

Kivül egykorú feljegyzés : S. P. Ilyen levél bárcsak három érkeznek még, nem volna contemnendum ; azért igen szükséges praefectus uramnak felöle irni. J. P.

Ez levél érkezvén az úrtól, elébb elküldésre alkalmatosságom nem lehetett, de most is talán nem késő, a mint ítélni lehetem.

Kegyelmeteknek szolgál — kegyelmek jóakaró atyafia
az úrbán

Csernátoni Pál.

Az erdélyi volt kir. főkormányzék levéltárban levő eredetiből.

X.

Méltóságos fejedelem nekünk kegyelmes urunk.

Isten minden jókkal, jó egészséges hosszú élettel, békességes boldog országlással megáldja nagyságodat szüüből kívánjuk.

Nagyságod méltóságos levelét kegyelmes urunk aláza-
tos hűséggel vettük, szintén már olykor érkezvén, midőn nem
kevés búsulásban voltunk azon, hogy semmi hírtünk nem ér-
kezik. Az kapun is nem tudták mire vélni, és az pénz sem az
elés szekerek felől disponálni nem tudhattak, micsodá securi-
tással mehesse az tábor után túl az Neszteren. De hogy
Nagy István uram ide érkezék, mindezek az nehézségek tol-
lálódának Isten kegyelméből. És noha mind az élésnek mind
az pénznek csak az hire érkezett, magok peniglen mikor jó-
nek és érkeznek nem bizonyos, mindazáltal Maurocordatus
urammal communicatis consiliis azt persvádeáltuk az vezér-
nek, hogy mind az pénzt s mind az élést mi itt várjuk meg,
melyben is mihez alkalmazzassuk magunkat és mint disponált
az vezér, im instructiónknak paráját nagyságodnak elküld-
tük, melyből nagyságod világosan kitanúlhatja az dispositiót.
Az pénznek hiányoson való hozását mi meg nem jelentettük,
mivel még az dolognak kezdetin is úgy fővezér előtt az dolog

nem forgott; az mostani szükség sem kívánta, és csak igen sokat ne késsenek, vele abból fogatkozás nem léssen, se nehézség. Az mint peniglen az instructionak végiben subnectálva vagyon, dispositiók kegyelmes uram olyan, hogy igen mulatozva menvén vissza az pénzzel Galaczon kellessék subsistálni, az mely hely közelebb lévén Erdélyhez, hozzassák kevesebb fáradsággal el. Nagyságodat azért igen alázatosan kérjük mint kegyel urunkat, méltóztassék oly dispositiót tenni, hogy az pénznek hátra maradt része is hova hamarább jöhessen el Galaczra, és egészen administrálódhaassék oda, az hova az dispositio vagyon. Az késedelemnek akadályit mi proponálni el nem mulattuk, eddig valóról kegyelmes urunk nincsen Istennek hála semmi nehézség. Az cancellariusnak követ uraimék az mely ígíretet tettek, ugy mint más fél ezer aranyat, az bizony igen szívesen is várta. sőt olyan reménységben volt, hogy avvagy csak az Duna mellett is meg fogja olvasni, s nem kevészer említette Maurocradatus uramnak, de hogy még az Neszter mellett sem várható meg, kívánt ilyen dolgot Maurocordatus uramtól, hogy mivel oda haza hazánál bizonyos szükségei lévén, pénzt kellene visszaküldeni, Maurocordatus uram azt az pénzt Konstantinápolyban adatná meg neki, és ezt az ígíretet venné ő kezéhez. Ezt közölvén ő nagysága velünk, bizony ő nagyságának is nehéznek látszott, mindazáltal hogy olyan nagy ember jóakarója nagyságodnak meg ne bántódjék, az mi intimatiókra Maurocordatus uram megcselekedé, és kívánsága szerént contentálá; külömben most is mindenekben ajánlja magát az cancellárius mind az nagyságod mind ország dolgaiban, ez most ez iránt neki jobban esett, hogy mintha ember többet adott volna. Minden dolgokat nagyságod parancsolatja szerént Maurocordatus uramnak megjelenttünk. Az határ állapotjáról való tractatushoz, az kikkel illik jó alkalmatossággal hozzá fogni el nem mulatja. Az meg fogatott embereknek dolgokat eddig is sollicitáltuk, ezután is bizony el nem mulatjuk. Az mi azoknak levél küldéseket, és másoknak abból vett reménségeket illeti kegyelmes urunk, az ígirt pénznek forgatását, (melyet igen titokban tartnak) és annak megadása után való magok biztatását, mind ezek nem másnak hanem csak nekik ártalmasok, mivel kegyelmes urunk, ezek

és chez hasonló több szóhajtások melyeknek hintegetője ama tökéletlen Budai amaz esztelen Zólyomival együtt, itt mind nyilván vadnak és naponként prangálják igen az emberek elméjét és az magok dolgoknak tovább való romlására kész argumentumok, sőt kegyelmes urunk ezeknél nagyobb és hatásosabb argumentumok is vadnak itt ő ellenek, melyekre nézve semmiképen az ő relegatiojok sokára nem haladhat, hogyha ez az porfa is az ő sok szó hajtásoktól és principális factoroknak inportunuskodásoktól nyugodni akar. Jóakarói is nagyságodnak ezzel assecurálnak bennünket. Szükséges azért kegyelmes urunk ez dologban, hogy az pénznek hátra maradt részével is hová hamarébb elérkezzenek, és az nagyságtok két jóakarójának az követektől ígirt kedveskedése is késcdelem nélkül meglegyen, melynek már egészen Maurocordatus uram keziben kell jönni. Az itt való hírekről és állapotról nagyságodat tudósíthatjuk, itt az Neszter mellett már az vezérnek nagy tábora gyülekezők, az mint csak igen könnyen való megszámlálása szerint az regestumban íratott, hadakozó rendeknek száma excedálja az másfél száz-ezeret, ezenkül Kaplán passa az ásiál erővel, kinek számának híre 80000, még ide hátra jő, mint egy tizenötödnapra ha ide érkezik. Az két olá vajda is itt vagyon mint egy 8000 emberrel. Az tatár hám az Buk vize mellett jő eleiben, az mint az híre vagyon százezer tatárral. Faltörő ágyú száz negyven, negyven fontos csak huszonnégy vagyon, de apróbbnak számát mi nem tudhatjuk, különben is rettenetes apparatussal és erővel meggyen! Az kozák hetman tábora is három vagy négy száz emberből áll. Társzekere, az mint bizonyosan értettük, több vagyon ötezernél. Tevéjének vége hossza nincsen; csak az vezérnek az mostáni útra az császár kétezerszáz tevét adott. Az más részről az muszka Cseherimet igen igen mnniálta, egy néhány rendbeli sánczczal és vízzel vette körül, melyekben negyven-ezer praesidiumot helyheztetett, maga székiben helyben vagyon, hanem egy néhány generalisát küldte az Neper partra túl, azok ott vadnak táborba, az mint világosan értjük, defendálni akarja az idén csak magát és Cseherimet, mezei harczot nem tentál. Isten már mire adja dolgokat, ő felsége titkában vagyon. Az mi az lengyel dolgokat illeti, az királynak

már itt kapitihája vagyou. Az követ tőlünk elmarada Szakcsinál túl az Dunán, az ott várja meg, hogy ha az békesség szerént ki mennek-é az várakból az lengyel praesidiumok avagy nem; ha kimennek, az császárhoz megyen búcsúzni, s onnat haza, de ha nem, mi bizony nem tudjuk hová viszik. Az mint az kozák hetmántól értettük, Lengyelországban újabb visszazavonás támadott. Az nagy lengyelországiak az békességnek annuálni nem akarnak. Az megholt király atyafiáé lévén Ó-Krajnában egyik vár, az is fel adni nem akarja, hanem az nagy lengyelországiakkal vagyon titkos corespondentiája, melyek úgy vadnak-é nem-é, bizonyosan nem tudjuk. Német követ is nagy solennitással jő, és már Szofiáig érkezett, azt irták neki, menjen Konstantinápolyban, üljőa ott veszteg, míg hatalmas császár mostani előtte lévő dolgait végzi, úgy hisszük audientiája sokára fog haladni. Szombaton úgy mint holnap az fő vezér az egész táborral innét megindul, s tizenhét napok alatt ügyekezik Cseherim alá menni, nyolcz nap az Bulk vizéig megyen, az meddig sehul külömben vizet nem talál, ha kutakat nem ás, sem fát, ha innét magával nem viszen, mivel csak pusztaság. Kegyelmes urunk mi tehetségünk szerént nagyságod dolgaiban forgolódni ez után is el nem mulatjuk, és alkalmatosságunk lévén nagyságodat mindenekről tudósítani. Isten nagyságodat sokáig jó egészségben éltesse, s birodalmát békességben tartsa meg, szüből kívánjuk. Datum in castris Turcicis Distriutuque Bucsakienzi; ad arcem Bender alias Teghenye vocatum ripamque Neszter positus 1. Julii Anno 1678.

Nagyságodnak alázatos szolgája, s igaz hive

Boér Sigmond m. p. Sárosi János m. p.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXIII köt.*)

XI.

Kegyelmes urunk.

Nagy István urammal Brassóban beszélgetvén, az nagyságod leveleit nem szaggattuk fel, az mint pedig ő kegyelme

beszélli, kegyelmes urunk, az dolog megváltozott, mivel az vezér elment, az kapitihá uramat hagyta ott, hogy az ő nagyságának való pinzt elvigye, itt pedig kegyelmes urunk, vezérnek való pénz nincsen, ebből az császár ő hatalmassága pinziből adjunk-é meg, vagy mi tevők legyünk; hogyha ebből kell kiadni kegyelmes urunk, és el talál menni addig kapitihá uram, kinek kell elvinni az vezér ő nagysága után; ha oly istructiót adtak Bojér Sigmond uramnak, hogy csak utána vigyék, az hátra maradott császár pinzivel hol kell várakozunk meg Nagy István uramat vagy az kitől nagyságod elküldi az itt benn maradott pinzt. Kegyelmes urunk az császár mellett lévő és vezér mellett lévő embereknek való ajándékról is nagyságod kegyelmesen poronsoljon; az császár pinzit ajándék pinznek mondjuk, vagy micsoda név alatt kell praesentálni. Nagyságod instructio által paronsoljon, egyéb dolgokról is nagyságodtól kegyelmesen instructiót várunk, mivel magunktól semmit sem cselekedhetünk, alázatosan kérjük nagyságodat, siettesse utánunk az istructiót. Ezeknek utána Istennek gondviselése alá ajánljuk nagyságodat mint kegyelmes urunkat.

Brasso die 8. Julij 1678.

Nagyságod méltatlan szolgálai

Czermeni Mihály m. p. és Vajda Péter m. p.

Kegyelmes urunk ha kétfelé kell szakadnunk, ki léssen egyiktünk mellett az tolmács.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek nekünk kegyelmes urunknak ő nagyságának.

Eredetije az erd. Muzeumban. (Gr. Kemény József, *Erd. tört. eredeti lev.* XXIII. köt.)

XII.

Illustrissime ac Celsissime Princeps Domine Domine mihi Clementissime.

Engedelmes szolgálatomat ajánlom nagyságodnak mint kegyelmes uramnak. Az ur Isten csendes békességgel és hosszas uralkodással áldja meg nagyságodat.

Én kegyelmes uram akarám nagyságodnak értésére adnom, minekutána Isten kegyelmeségéből nagyságod szerencséje alkalmatosságával ide érkezttünk, megjöve ez mi emberünk is Moldovából, ki is nagyságod akaratjából küldettetett volt. Bizonyos híreket ezeket hozá, hogy az vezér Tegene nevű város-hoz közel mint két konaki való helyni, egy Karágál nevű falunál volt, onnan megindulván hat konakja lesz Buhig, Buhtól megindulván 7 konakja lesz Cselhrinig. Az kik értenek az hadakozó néphez, azt ítelték lehetnek 150,000-en. Juráskot az Chemelniczki fiát meg kaftányozták, és az vezér adott öt erszény pénzt költségül, fizethessen az maga mellett levőknek; százig való gyalogja és lovassa meg annyi lévén, prebendát is rendelvén neki napjában 100 oka júl. hust. Várják Kaplán passa érkezését, mint egy húsz avagy harmincz ezered magával; fogtak hat kémeket is, kiket visszabocsátottak, most is utóljára fogtak nyelvet az muszkától, visszabocsátották-é, nem-é. ? nem tudatni. Cselhrinhez közel fogták, mit vallott, az sem tudott ki; elég, az hallatik, hogy igen sokan vadnak az muszka hadai és jó készülétek van. Valamint Isten akarja úgy lesz, mert ennek az elkezdett dolognak senki végét nem tudhatja mint lesz. Az mi illeti az magunk nyavalás állapotunkat, nagyságodat írásommal nem terhelem. Midőn nagyságodnak hiteles szolgájától Budai uramtól nagyságod bizonyost érthet. Melyről nagyságodnak könyörgök mint kegyelmes uramnak, hogy az nagyságod kegyelmessége mi rólunk ne szűnjék, midőn Isten után nagyságodban reménlünk; nagyságod segítségével mellett láthassuk pátriánkat, az holott és akár másutt is lehessünk nagyságodnak teljes életünkben igaz szolgáltnak lenni, kötelezzük magunkat mind lelkünkkel s mind testünkkel el nem mulatói lenni. Az mint bizonyosan hivatól végére mehet nagyságod, most is az mi igaz szolgálatunknak, mely volt nagyságod mellett. Ezt elvégezvén, kérem az hatalmas Istentől, ő szent felsége ő áldása maradjon nagyságodon. 10. Júl. 1678.

Nagyságodnak kissebb és alázatos szolgája

Cantakuzenus Mihály m. p.

Eredetije az erd. Muzeumban. (Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXIII köt.)

XIII.

Mint kedves atyánkfiainak s jóakaróinknak.

Istentül nagyságodnak hamar időn való boldog örvedetes szabadulást kívánunk. Akarók kegyelmeteknek érté- sére adni, tuttára legyen kegyelmeteknek mind fejenként, hogy becsületes jámbor igaz hű jámbor szolgálkat, esauzun- kat nemzetes Huszain Celebi uramat kelletik leküldentünk hatalmas győzhetetlen fényes császáruk táborába bizonyos dolgainak végett, melyet nem akartunk az kegyelmek hire s akaratja nélkül elküldentünk; azért kegyelmeket kérjük atyafiságos szeretettel, szegény hazánknek megmaradására egyező értelemből ne nehezteljék kiküldeni írásban ugyan ezen mai nap magok kegyelmek megegyező tetszését, hadd mi is jobb móddal expédiálhassuk feljül megnevezett jámbor szolgálkat, hogy mű is jövendőben mind Isten előtt mind emberek előtt ne okoztassunk, egyező értelemből és akaratból legyen az ígíret, az hatalmas császárnak s fővezér- nek, s az hova kívántatik; mostan mutatja meg kegyelmek mind mi hozzánk s mind szegény hazájához igaz hűséges jó voltát; ha kegyelmek akarja az dolgot, bene, ha hol penig- len nem, mi mind Isten előtt s mind az világ előtt ment em- berek leszünk, az kit ennek előtte is az országnak sokszor megírtunk. Mi végképen választ várunk mindnyájan kegyel- metektől ezen levelünkre ezen mai nap. 1678. 17. Septembris Sztambulban.

Kegyelmek atyafia szolgálja

Zólyomi Miklós m. p.

Kivül: Tekintetes Beldi Pál, Csáki László, Belini Sigmond, Do- mocos Tamás, Paskó Kristoph, Kálnoki Bálint uraimékuak ő kegyel- meknek nekünk jóakaróinknak s kedves atyánkfiainak adassék Je- dikulába.

Eredetije az erd. Muzeumhan. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. eredeti levél XXIII. köt.*)

XIV.

Magnifice Domine, Deus Vestram Magnificentiam omni benedictione benedicat.

Literas Vestrae Magnificentiae 14. Octobris cum tota serie intelligendo accepi, et secundum intimationem synceram Albam transmissi, oro ut jam semel bene cepta ad optatum finem deducantur ad emolumentum Christianitatis, ut meae charissimae patriae Excellentissimum Dominum Principem, et Illustrissimum Dominum Residentem, salutet quam humilime, et indicet, quod pro tanta erga me benevolentia me gratum et obsequentissimum reperientur, quam citissima occasione, si Deo ita visum erit, Sacra autem Caesarea sua Maiestas in mea fidelitate ita acquiescere potest, quod vel minima quidem iniuria a me unquam laesura sit, sed totis viribus meis intendo, ut Suae Maiestati, humilis et fidelis servus existam, tanquam bonae memoriae Celsissimus defunctus Princeps Dominus meus affinis Joannes Kemeny erat; quae omnia libera ac f(elici) occasione melius uti mos est corroborabuntur, qu . . . . tia primo ego fuerim erga Suam Maiestatem, Illustris(simus) Dominus Residens testis esse posset; ego credidi, et nunc quoque sincere credo, quod etiam Sua Maiestas miserrimae meae Patriae et gentis meae Hungaricae suo Christiano solito more et subsidio clementiae non deerit, quod Deus clementer concedat. Dominus Medicus nuntia retulit de Telekio, Uesseleni; utinam Deus daret, ita esset, ille fuit turbator Patriae. Jam me et omnia negotia Vestrae Maiestatis synceritati comitto, et Deo concedo. Constantinopoli in Jedicula 15. Octobris 1678.

Servus et amicus Vestrae Magnificentiae

Christophorus Pasko m. p.

P. S. Rogo de rebus Vezyri et de rebus nostris scribat, nam aliunde relationem habere non possem. Interim donec eliberabor, rogo transmittat aliquot . . . . . nam . . . . . vix iam comedere possumus, si Deus concedet rependam et gratias agam.

*Kivül: Spectabili ac Magnifico Domino Mauritio Jonaki Domino
et Amico mihi gratissimo.*

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. eredeti lev.
XXIII. köt.*)

XV.

Celsissime Princeps ac Domine Colendissime.

Etsi praeteritis diebus fuse cum obsequio redditae sunt responsiones honoratissimis Celsitudinis tuae litteris, attamen hac etiam occasione reditus Dominorum legatorum ipsius meam erga ipsam demissam observationem contestari nequaquam piget, ut in posterum quōque, quae ad ipsius spectant voluntatis executionem, summa mihi autoritate demandet, ut in servitiis ipsius qua promittitudine animi sim affectus, ipso rerum eventu percipere possit. Ceterum fusius ex relatione Domini Michaelis Czermeny scitu necessaria, de quibus cum ipso conferentiam habuimus, ipsi patebunt, ita ut uberiori caractere ipsam gravere haudquaquam deceat. Deus altissimus ipsi vitae foelicitatem et diuturnitatem concedat. Datae die 3. Octobris 1678. in castris Imperialibus ad Tyram.

Celsitudinis tuae deditissimus servitor

Alexander Maurocordatus m. p.

Dominus Kehaia quaerit a Celsitudine Sua pro Supremo Vessirio aliquos gradarios equos praeveloces, certe gratissimi erunt.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. eredeti lev.
XXIII. kötet).*

XVI.

Méltóságos fejedelem asszony, nekem kegyelmes asszonyom. Isten minden jókkal megáldja nagyságodat, és számos esztendőig méltóságos urának örömére, szerelmével együtt jó egészséghen éltesse szüből kívánom.

Nagyságodhoz való kötelességem nem engedte, hogy

ez alkalmatossággal nagyságodnak is mint kegyelmes asszonyomnak ne írnék. Itt való mostani hirekről kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan írtam, melyet uagyságod is elhiszem kegyelmesen megláthat. Többi között írtam arról is, mit parancsoljon az fővezér Lengyelországban küldés felől, melyről az tihája is ő nagyságának írt. Vékony tetszésem szerint javallom kegyelmes aszszonyom, hogy ő nagysága az oda való expeditiót el ne mülassa, mivel ezek már noha elhiszem másképen is vigyázhatnak azokra az dolgokra, de mindenek felett erre való jó vlygázást és hova hamarább idején korán való tudósítást bizony az én kegyelmes uramra ő nagyságára bízták, és egészen megnyugván abban, hogy az mint egyéb dolgokban ugy ebben is az portának ő nagysága kedvét akarván keresni, fogyatkozás nélkül végire megyen, és voltaképen tudósítja, szükség azért kegyelmes asszonyom ebben nagyságtoknak az mennyire lehet és illik munkalódni, hogy az ő nagysága hűségének tekinteti ezen a portán annál is inkább nevekedjék. Az magyarországi követeket itt böcsülettel tractálván az vezér publice véllek szemben lett, és közel más fél óráig való audentián lévén benn, minden dolgok felől derakason tractált, és még ma ő kegyelmeket elbocsátja. Ugy látom kegyelmes aszszonyom, hogy már az ő kegyelmek dolgához is ez az porta közeljebb lépik, és mindenekről kemény parancsolatot vesznek az végbeli passák. Sőt az mi kegyelmes urunknak ő nagyságának is leszen parancsolatja az ügynek gondviselésére tovább való hatalommal mint sem eddig. Nagyságtok azért az hatalmas Istenért tehetsége szerint azokra az dolgokra vigyázzon, hogy valami formában az Portától el ne szakadjanak, mert az mint sokszor írtam, mostan is írom, hogy bizony nem mást, hanem nagyságtokat okozza ez az porta, és félek attól, hogy az miatt nagyságtok nagy tekintete ezen az portán egészen elromol. Sőt kegyelmes aszszonyom, ha az úr Teleki uram az porta akaratjából már azokban az dolgokban annyira elegyítette magát, ne hadjon fel rajta, ne vonja ő kegyelme el magát, mert mind nagyságtokra nehézséget hozhat, mind maga tekintetét ezen az portán elrontja. Ezeket én nagyságtoknak akarám megírni, hogy nagyságtok ebben is maga méltóságára vigyázhasson jobban.

Ezek után Isten nagyságtokat sokáig jó egészségben éltesse.
Datum in Paszártsik 12-da Novembris A. 1678.

Nagyságod alázatos szolgálója s igaz hive

Sárosi János m. p.

P. S. Itt kérdésben vevén, hol legyen Teleki uram, s miért nincs az hadakkal, az mentség az volt, hogy igen nagy súlyos betegségben fekszik.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelem aszszonynak ő nagyságának etc. Nekem kegyelmes aszszonyomnak alázatosan írtam.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum* II. köt.)

XVII.

Alázatos szolgálatomat ajánlom nagyságodnak, és hogy Isten nagyságodnak sok szent innep napokat adjon érni szerelmesivel együtt országának boldog uralkodásában, szívből kívánom.

Nagyságodat mint kegyelmes uramat alázatosan követem, hogy ily későre tudósítom nagyságodat az itt való állapotokról, oka kegyelmes uram a volt, mert az adót csak szintén az tegnapi napon vették be, úgy mint karácson harmad napján. Istennek hálá elég tisztességesen, úgy hogy nem lehet semmi panaszunk, igen nagy solennitással egyenlő becsületet adván nekem is az római császár követjével, ki is sok szép császári ajándékokat hozott az császárnak, Sorbán vajdát is megkaftányozván elbocsáták, ki is igen ajánlja nagyságodnak és az országnak magát. Itt kegyelmes uram az nagyságod személye nagy tekintetben vagyon, csak hogy több kívántatnék hozzá, mert belső emberi nagyságodnak itt nincsenek, a kinek tanácsával élhetne az ember és dolgait promoveálná, noha most a mennyiben lehetne azon igyekezném, de nincs mivel, hogy nagyságodnak belső jóakarókat csinálhatnék, kirül Isten kivívén bővebben beszélek nagyságoddal. Fundamentum volna, csak volna nagyságodnak sincerus embere. Kegyelmes uram az adósság miá bizony nagy bajban

vagyunk, noha jöllehet az egyiknek megfizettük mástól kér-
vén interesre pénzt, annak is majd eltelik ideje, kinek is hu-
szon négy erszény pénzért harminczat kell adni, az másiknak
is meg kell fizetnünk, ha kaphatunk interesre; az interes igen
nevekedik, az Istenért kérem nagyságodat alázatosan, mentül
hamarább küldje meg a pénzt, mert hitelünket is elvesztjük ide
be is, bizony ugy vagy on már az oláhoknak itt semmi hitelek
nincs a nem fizetések miatt. Már Isten kegyelmességéből azon
vagyok miképen szerezhessen bizonyos válaszokat instru-
ctióm szerint; mit feljebb írák, ha volna ki által. Költségből
is igen megfogytokoztam kegyelmes uram, sokáig nem mu-
lathatok itt; Sárosi uram is holnap kiindul innét, magam bocsá-
tottam el ő kegyelmét, mivel itt létét nem látom szükségesnek.
Soha végére nem meheték eddig kegyelmes uram, mit sollicitál
az német követ, a nagyságod sincerusa még eddig nem mondá
meg, ki is valóban keresi kedvit, de más útját keresem fel,
talán kitanolhatom. Adjá Isten jó egészségben láthassam
nagyságodat.

Drinapoly 28. Decembris 1678.

Nagyságod alázatos szolgálja

Naláczy István m. p.

Kivül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának,
nekem kegyelmes uramnak alázatosan írák.

(*Oldalt írva*). Ez a porta pedig nagy csendességben vagy on most.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatoghyliacium Transylvanicum*
II. köt.)

XVIII.

Mi az hatalmas és méltóságos budai vezérnek Ibrahim
passának minden dolgaiban fő gondviselője és parancsoló fő
kajmekámja lévén budai Mustafa aga Isten engedelmeiből.

Minden hozzánk illendő szolgálatunkat ajánlunk. Adjá
Isten mindenkor türhető jóakarattal és jó reminségben az
hatalmas császárunkhoz legyetek.

Elvettük az levelit böcsületes fő Farkas Fábían és fő kö-
vetek általa, és mindeneket megértettünk az leveletekből, és

minden tehetségünk szerint forgolódtunk és szó szóval lettünk az hatalmas vezír Huszain passa mellett minden dolgokat felül; azután is ha elírkezik budai vezír urunk Ibrahim passa, azután eremest szolgálunk minden dolgokban és mellettetek leszünk; csak kegyelmek megzablázza az alattatok lévő hadakat, budai tartományban ne bocsássa kegyelmek, mert nagy károkat teszik. Az hatalmas fővezír minthogy jóakarattal nagyon hozzátok, azért köztünk is ne legyen valami ízetlenség, hanem mindenkor jóakarattal lehessünk egymáshoz, és minden dologban segítséggel és oltalommal; csak panaszokat ne küldjeteek magatokra, mert hatalmas vezírünknek engedelme ninesen az szegénységnek kárt tenni. Isten mindnyájunkkal. Datum Buda die pinteken Anno 1678.

Jóakaró örömmel szolgál minden illendő dolgokban.

Hátára jegyezve : Musztafa aga budai vezér fő kajmekámja levele, pro Anno 1678.

Kivül : Az alsó hadaknál lévő, fő generálisának, az tekintetes és méltóságos Veselényi Pálnak, az szomszédságban jóakaró urunknak nagy böcsülettel adassék.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXIII. köt.*)

XIX.

Celsissime Princeps Domine Domine Nobis elementissime.
Humillima fidelique obsequiorum nostrorum in gratiam
Celsitudinis Vestrae submissione praemissa.

Isten nagyságodat virágzó hosszú élettel s szerencsés országlással áldja meg szívesen kívánjuk. Nagyságodat, mint kegyelmes urunkat kellett sok országos gondjai között nagy alázatosan búsitanunk. Ez elmúlt napokban vévén az nagyságod méltóságos levelét, melyben kegyelmesen parancsolja, hogy dolgainkról tovább való kegyelmes dispositióját nagyságodnak követ atyánkfiái ő kegyelmek által itt Debreczenben várjuk, mely nagyságod kegyelmes parancsolatjának, az mint az többinek is, mi is engedelmesek akarván lenni, resolváltunk vala nagyságodnak, hogy az nagyságod kegyelmes

parancsolatja szerint innét, avagy (ha az szükség innét való kimenetelre kényszerít) az körül való helyekből ki nem megyünk, követ atyánfiain megtéréseket várván; azonban tegnap francia generalis Boham uram, más egy Ferjel nevű obersterrel jöven gróf uram ő nagysága szállására, jelenték, hogy az ő hadok fizetetlen lévén (kiknek is hét holnapi fizetések vagyon hátra) rebelliót akarnak indítani, sőt egynehány százan össze is esküttek, hogy ők megveszik az tiszteken az magok fizetését és az némethez állanak, semmiféle hadok szót nem akar fogadni, csak az fizetést kívánja, az mint hogy már izentek is nekik fenyegetőzéssel, és ha ők közelebb Lengyelországhoz nem mennek, az pénzhez nem bizhatnak, sőt nem tudják, mire vélni, még csak levelek sem jö Lengyelországból; azonban im az tél Isten segítségével majd elmúlik, ha télben ők az magok hadok supplementumáról nem gondolkodnak, tavaszkor, mikor az operációhoz kellene fogni (ha az armistitium felbomol) késő ehez kapni, melyre nézve is bizonyos officereket kell beküldeni, az kik hadat fogadjanak, ő náluk olyan szokás lévén, melyhez képest ők egyáltalában, vagy megyünk el mi vélek, vagy nem megyünk, de ők ezen indifférenciások megorvoslásáért csak bemennek az német adta quartélyokban, kívánták tőlünk, mi akarunk-e vélek egyet érteni, nem-e? Mi az nagyságod kegyelmes parancsolatjával mentvén magunkat, midőn láttuk csakugyan megátalkodottság alatt, halasztottuk mára, hogy több atyafiakat össze gyűjtvén, proponáljuk közönségesen, és communi consensu cselekeszünk, az mit cselekeszünk. Ezzel ők elmenvén gróf uram ő nagysága szállásáról, az mai napot sem várták, hanem még éjjélkor az készültöt megverették s elkészültek mindnyájan, hogy ők egyáltalában mindjárt csak mennek; mely gróf uramnak ő nagyságának értésére esvén, mindgyárt generalis uramhoz küldött ez nagy hirtelenségnek tudakozására, és kérni, ne siessen, várjuk meg az nagyságod kegyelmes resolútióját avagy legalább még magunk össze gyűlvén, discuráljunk, mi tevőknek kell lennünk; nagy nehezen menvén arra, hogy addig már váraкоzik, míg magunk között beszélgetünk, s mit resolválunk, félelmét kifakasztotta, hogy ő egyáltalában inkább megyen el, hogy sem magát az hadával meg-

ölesse. Gróf uram ő nagysága összevgyűjtven bennünket, egész sereggel mentünk ő nagyságához, reménkedvén neki, hogy ne praecipitálja így az dolgokat s elmenetelit, hanem legyen várakozásban az nagyságod kegyelmes resolútiójáig, de végre csak egy heti várakozást sem impetrálhatván tüle, állatván azt, hogy az ő hada s becsülete az várakozás miá el nem veszhét, tudván azt hogy az neki számadásában jár, és hogy műhelt Lengyelországhoz közel érkezik, magát Ferjel uram beküldi; az ki is biztatja, hogy csak az maga becsületire is Ilyvóban legalább húsz vagy harmincz ezer találért talál, és hogy közel lévén annál inkább folytathatja dolgait. Mivel penig veszedelmesnek s becsutennnek ítültük mi is közönségesen tőlök való megvalásunkat, kiket is nagy igygyel bajjal nyerhettünk meg, tudván azt, mind török mind német előtt az mi kevés tekintettünk vagyon, attúl vagyon, hogy látják azt, nemcsak reájok szorultunk, hanem vadnak még más keresztyén királyok is, az kik segítenek bennünket, s elhitetvén azt magunkkal, nagyobbbat vétünk véle, ha mi vélek el nem menyén, ők magokban vagy az német miá veszedelemben esnek, vagy csak bemennek Lengyelországban és így ez az francziai s lengyel királyok succursusi nélkül végképen elesünk, hogysen ha elmegyünk vélek, noba nagyságod kegyelmes parancsolatja ellen, de elhivén azt, hogy nagyságod ez helyes ratiókat bölesen ponderálván és ily nagy extremitásokat látván, mint jó kegyelmes urunk ez aránvaló neheztelését rólunk elvenni kegyelmesen méltóztatik; erre nézve Isten segítségébül holnap után úgy mint 5. praesentis megindulunk, útunkat dirigálván Erdődszáda felé, nem egyébért, mert az közelebbvaló út más fele volna, hanem hogy az alatt míg azon quartélyokban beérkezünk, az útban nagyságod kegyelmes parancsolatját annál inkább vehessük, melyre nézve lassan is megyünk csak állongva. Nagyságodnak azért mint kegyelmes urunknak nagy alázatosan esedezünk megtekintvén kegyelmesen ez nagy elkerülhetetlen kéntelenségünket, rólunk elvenni neheztelését kegyelmesen méltóztassék. Istennel bizonyítjuk, ha ez az idegen had békételensége nem volt volna, nagy kész szível készek voltunk volna nagyságod kegyelmes parancsolatiához alkalmaztat-

nunk magunkat, várván nagy alázatosan tovább való kegyelmes dispositióját. Azonban szintén mostan érkezének hozzánk onnan felül az hegyaljai városokról emberséges szegény atyáinkfiai, az kik az egri törökök rettenetes holdoltatósokról tudósítanak bennünket, többire az Beczkédig minden várost és falut felirtanak és hódolásra kényszerítik, s nevezetesebben az egész Hegyalját, mely is ha az mi szegény nemzetunktől elesik, kegyelmesen megtíllheti nagyságod, mely megbecsülhetetlen kárban esik szegény nemzetünk, ez mind az fényes porta, mind az budai vezér biztatásinak és az mi közönségesen való sohajtásunknak ellen lévén, nagyságodnak mint kegyelmes urunknak nagy alázatosan könyörgünk, méltóztassék kegyelmesen ez nagy elviselhetetlen veszedelmet orvosolni, irván mind az budai vezérnek, mind egri passának felőle, de legfuképen az fényes portára; ha ez kegyelmes urunk mind így lesz, mi haszna, hogy mi közönségesen az fényes portához ragaszkodtunk? Minket arra leginkább vitt az az ok, hogy láttuk, másképen az szegény hazánk meg nem maradhat; már Szaboles, Szatthmár vármegyét az oltalom színe alatt éppen meghódoltatta, ha Zemplén s több vármegyék is s nevezetesen az hegyaljai városok oda lesznek, az melyek az mi földünknek kincses tárházai voltak, igen kevés marad az hazában. Ez iránt is nagyságod kegyelmes rólunk, igaz hiveiről való gondviselését elvárjuk s magunkat egészen nagyságod kegyelmes gratiájában ajánljuk. De cetero Celsitudinem Vestram diutissime foelicissime regnantem valere desideramus. Datum in Oppido Debreczen, die 3. Januarii 1679.

Celsitudinis Vestrae

Humillimi ac obsequentissimi
servi ac fideles

Comitum, Baronum, Magnatum,
item et Nobilium totius denique
Equestris ac Pedestris Ordinis
militum pro Deo et Patria mi-
litantium Universitas.

Leveltünk megadó nemzetes Dajka István urunktól
nagyságodnak szóval bővebben izentünk, alázatosan kérvén

ezen dologról való informatióját meghallgatni és tudósításának hitelt adni kegyelmesen méltóztassék.

Kivül: Celsissimo Principi ac Domino Domino Michaeli Apaffi, Dei gratia Principi Transylvanie, Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Domino Nobis elementissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum* II. köt.)

XX.

Murád Giráj szultán.

Messiás vallásán levő Erdély országának fejedelme Apafi Mihály nekünk jóakaró szomszédunk, — Isten kegyelmedet hatalmas győzhetetlen török császár fényes gratiájában sok, sok esztendőig jó egészségben tartsa meg.

Régi szokásunk az, hogy minden esztendőben a német császár jóakarónkhoz expedialjuk meghitt hívünket követségül látogatásnak okaért; a mikor követeink Erdély országán szoktanak általmenni. Ez okaért ha követünk Isten kegyelméből oda kegyelmedhez érkezik, az mi tekintetünkért késértesse által birodalmában az szokás szerint a határig, késérőket és posta lovakat adatván addig néki, hogy békességesebben járhasa meg előtte való útját minden akadályoztatás nélkül. Kiért mi is minden bozzánk illendő chámi kegyelmességünket ajánljuk kegyelmednek. Ezek után adja Isten, ezen követünk és levelünk találja kegyelmedet szerencsés és boldog órában.

Költ Gögszu nevű helyben. (P. H.)

Kegyelmed jóakarója szolgál

Murad Giráj

kirimi tatár chám.*)

Kivül: Murád Giráj tatár chám Bécsben küldött követe hozta levél. Ebesfalva A. 1679. die 10. Januarii.

(Törökből; eredetije az erdélyi k. kormányzék levéltárában.)

---

*) Részben az eredetihez csatolt egykori fordítás szerint.

XXI.

Illustrissime Princeps, Domine Domine nobis observande.

Hogy Isten nagyságodat kedvesivel együtt kívánata szerint való jókkal áldja, szüüből kívánjuk.

Ez mostani alkalmatossággal küldvén be az nagyságod látogatására nemzetes Parvulus öcsénket: kívánjuk Istentől, találja nagyságodat jó egészséges életben s örvendetes állapotban kedvesivel egyetemben. Mi is Istennek kegyelmes gondviseléséből még eddig, az nagyságod szomszédságos s atyafiúi szeretetből származott szolgálatjára tűrhetőképen élünk, melyet nagyságod felől is gyakorta hallani kívánjuk. Az mi pedig az köztünk való szeretetet s szomszédságot illeti, annak bizonyítására s erősítésére küldetvén megemlített hívtünk, nagyságodhoz érkezvén, az miket fog mondani, nagyságod adjon teljes hitelt, és mentől hamarébb lehet, nagyságod küldjen egy olyan becsületes hívét, az kivel fundamentomosan tractálhassunk, s az nagyságod dolgait jó karban állíthassunk, melyek, hogy tovább haladjanak nem itiljük képesnek lenni, mivel az ellenkezők nem alusznak, nagyságod bölcsen megítilheti etc. Ezek felett az mire fogja öcsénk nagyságodat fárasztani, szomszédságos szeretettel kérjük, jóakarátját abban tőlünk ne tagadja, az mely nagyságodnak semmi ártalmára avagy kárára nem lészen, sőt mentől hamarébb hála adással nagyságodnak recompensálni el nem mulatjuk. Más nagyobb avagy hasonló dologban igyekeztünk nagyságodnak jóakarral lenni. Tartsa meg Isten nagyságodat sokáig jó egészségben. Datum in sede nostra Bukurest, die 21. Januari Anno 1679.

Illustrissimae Dominationis Vestrae Vicinus et Amicus-
que benevolus.

(*Oláh aláírás*).

Kívül: Illustrissimo Principi Domino Michaeli Apafi, Dei gratia Transylvaniae Principi, partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino et Vicino nobis Colendo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredet
leveleiben XXIV. kút.*)

XXII.

Illustrissime Domine Comes, Dominæ mihi colendissime. Salutem ac servitorum meorum semper promptitudinem.

Illustrissimæ Dominationis Vestrae literis Debrecino sub dato 26. die præteriti mensis Januarii ad me exaratis eo quo par est honore acceptis, in omnibus punctis, clausulis tenorem intellexi. Quod attineat Illustrissimæ Dominationis Vestrae servitoris Domini Jacobi Posenii præsentiam, ea est grata, præsentia vero Illustrissimæ Dominationis Vestrae multo magis esset gratior ac acceptabilior. Quod vero legationem et Vienna Generosi Domini Pauli Szalay adventum cum affirmatione Armistitii attineat, iisdem ex litteris intellexi. Absit ut per me vel per meos ansa rixae vel et hostilitatis alicui daretur, imo quod est officii bonae vicinitatis correspondentiaeque, hoc ipsum agere cupio. Absentia Illustrissimæ Dominationis Vestrae (fatendum) multum hic in Divin causat nocetque, ego optarem magnoque fortunio putarem, si quo citius Illustrissima Dominatio Vestra comparere posset, nam et urgens necessitas hoc ipsum postularet. Quod etiam provisionem hujus arcis Divin attinet, super omnibus esset estque necessarium, nam difficultates vel et defectus quam plurimi nullus existet, qui in talibus succurrat vel succurrere saltem velit; Deus avertat obsidionem arcis hujus, alias propter innumerabiles defectus huic fortalitio magnum periculum imminere posset; nam quaecumque essent super omnia necessaria, desunt, aqua, lignum, panis et similia, de quibus utinam brevi plura. A Celsissimo Duce belli Galliarum Debetum reditum legatorum Hungarorum ex Polonia laeto intellexi animo, eo magis lactiori intelligerem adventus ipsorum fructum ac bonum eventum. Moram in quartirio ob certas rationes Illustrissimæ Dominationis Vestrae intellexi, ut supra scriptum, quo citius grata esset præsentia Illustrissimæ Dominationis Vestrae. Deus ad sit, ut quo citius posset sua necessaria bonum in finem deducere redireque feliciter. Vexilliferi mei discessum ad excellentissimum Dominum meum Generalem Dominum Boham intellexi, optarem utinam quantocius bona

ac desiderata resolutione una cum Illustrissima Dominatione Vestra redire posset, ita ut ego hinc mutari removerique possem. Unde rogo, Illustrissima Dominatio Vestra etiam conetur studeatque in hac re mihi gratificari. Ex conspectu tristi commiserationeque satis dignis quaerimoniis Domini Joannis Caposi Capitanei Ungarici intellexi, quod Illustrissima Dominatio Vestra in litteris ad ipsum expeditis contra illum super excessibus quibusdam conqueratur. Vere ac iuste conscientioseque testimonium adhibere possum, in omnibus iis est innocens, nam fidelitatem illius et latores curasque onerosas Illustrissima Dominatio Vestra fore coram experietur. His Divinae Clementiae Protectionique commendans Illustrissimam Dominationem Vestram, maneo

Eiusdem Illustrissimae Dominationis Vestrae

Datum Divin die 4. Februarii Anno 1679.

Ad obsequia paratissimus Commendans Diviniensis
Bernhard Szulten m. p.

P. S. Ratione Turcarum Captivorum in Divin existentium qualiter sumus jam aliquot vicibus requisiti per Capitaneum seu ut vocatur Bek Szeceniensem, quasi vero illos simpliciter hinc dimitteremus, capitivitateque ex hac eliberaremus testante hoc erga Turcarum Imperatorem fidelitatem; alioquin protestantur, quod si non eliberaverimus, nostros Divinienses, ubicunqae locorum reperiuntur, incaptivabuntur, et donec hic non dimittentur, loco horum Turcarum nostri intertenentur. Rogo itaque Illustrissimam Dominationem Vestram, hac in parte etiam diligentem habeat curam, componereque hoc negotium cum iis, quibus intererit, Illustrissima Dominatio Vestra dignetur. Credo interim per Dominum Kurczy de hac re jam esse bene Illustrissimam Dominationem Vestram informatam.

Kivül : Illustrissimo Domino Comiti, Domino Emerico Balassy de Gyarmath (titulus cum honore) Domino observandissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXIV. köt.*)

XXIII.

Kegyelmes uram!

Negyedik holnapja az mióltától dívini, vágь beszercei és más azokhoz tartozandó jószágomból elgyűvén, vagyok mindenen kívül, az ólta dívini tisztartóm Filekben az szomszédságban elszökött, ezer juhamnál többet és más szarvas marháimat az a filekiekkel elhajtván, jövedelmemet is felszedte vette, száz falumnál és falubeli részemnél több, kiknek nemhogy parancsolója sincs, annál inkább egy pénz jövedelmemet nincs kinek szedni, mindenem felfordult s nagyon rendetlenül. S itt is Debreczenben jóra nézve vagyok, töltöm időmet heában kisebbségemmel világ csudájára, mert én hiszem, senkinek sem parancsolok, fizetésem sincs, költök igen haszontalanul.

Ez előtt azt mondták, hogy bátorságosabb útam lehessen az török végeken és párton küldjek Budára hitlevelért, nagy alkalmatlanságommal ajándékokkal oda is elküldtem tiz katonámat az budai vezérhez, válaszul azt adta ő nagysága akképpen tihája is írt, bizvást mehetek, senki nem bánt.

Az napokban meg akarván Dívínbe indulnom, hallott holmi értetlen emberektől olyan beszéd, ha megindulok innét a had közül, felfernek s megölnek, kisírtót pedig adni nem is akartak, melyre nézve is megtartózkodtam.

Nagyságodnak alázatosan panaszképen akartam jelenteni, én nem ez fejében állottam s hajtottam fejemet az magyar pártra, hogy mindenemet és jószágimat veszendőben hadgyam, annak semmi jövedelmét ne vehessem, hát mi-ként illek.

Az armistitiumot is azért csinálták mind két részről, kiki dolgát láthassa, jószágában tekinthessen, magára gondot viselhessen ez frigy alatt.

Valakinek tetszik, kiki gyün s megyen jószágában, az ki hová akar, sétál fel s alá minden ember, én miért vagyok olyan szerencsétlen és elvettetett, hogy én nékem nem szabad, okát sem tudom, sem értem.

Miért állottam én az magyar pártra, sok és nagy okát adhatom, s ha kedvem nem volt volna az magyarsághoz, nem-

hogy magamat hoztak volna ide, de még az divini mezőben sem állhatott volna meg az tábor, és sok nem lett volna az ki lett, sokat is cselekedtek én reám nézve mások is, kiknek előszámlálásában nem akarok unalmas lenni.

Miért fogadták tehát s Isten nevére esküttek, az mig két magyar lesz, Divintől el nem távoznak, se el nem gyűnék arrúl az földről, s nemhogy abban tölt volna valami, de még magamat is ennyi földre hitegettek s tartóztatnak itt minden igazság, jó rend és okosság ellen, elviselhetetlen kárommal.

Hogy azért az armistitium alatt én is mint más jámbor dolgomhoz és jószágomhoz láthassak :

Kérem nagyságodat alázatosan uti levelet küldeni és kisírót Divínig parancsolni méltóztassék, senki más tudtomra nem kéredzett, kiki megyen szabadosan, én vagyok egyedül ilyen szerencsétlen, ezzel kell búsitanom nagyságodat. Száz lovasomnak és két száz gyalogomnak, az kiknek magam fizetek, mikor paraucsolni méltóztatnék nagyságod hópénzekekrül.

Erdélyben elmaradt jószágomról és jóvaimról is igasságot tétetni cum restitutione meorum kérem alázatosan nagyságodat. Datum Debreczen 8. Februar. 1679.

Nagyságod alázatos szolgája

Gróff Balassy Imre m. p.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum*
II. köt.)

XXIV.

Celsissime Princeps Domine Domine mihi semper cōlendissime.

Si delationis contra me factio apud Vestram Celsitudinem coram alio Principe, cujus justitiæ tot et tanta non potu-
issem videre specimina, falsitatem ostendere deberem, in
majori anxietate remanerem; sed cum considero Vestram
Celsitudinem etiam suis subditis suæ personæ et sui regni
tranquillitatem perturbare volentibus, publicam justificationum
viam denegare noluisse, non possum quin in certam spem ad-
ducam. Delatus sum apud Vestram Celsitudinem; me ex suis

ditionibus aufugere voluisse, sumpto argumento ab una cista mercatoris, quam in Poloniam transmisi, vtrum valeat argumentum, Vestra Celsitudo dijudicet. Sed sicut timeo, ne res aliter Vestrae Celsitudini relata sit, quam revera est, illam ipsi melius declarare forsitan non erit poenitus ex proposito. Unus mercator Gallicus, qui spe lucri lactatus ex Polonia ad nostra castra sese contulerat, post regressum ab Eperiez, suas res in una cista satis magna in manibus Kuuariensis proviro-
ris deposuit, intravitque Transylvaniam, unde ex gratia Vestrae Celsitudinis et mediantibus suis salvi passus litteris, Poloniam revertendi consilium accepit. In passu vero Scoliensi, a nescio quibus Principis Radzivillii officialibus, equis vestimentis, pecuniis, et quod majus est, suis memorialibus spoliatus est. Isto casu perturbati ipsius socii effecerunt apud Excellentissimum Dominum Marchionem de Bethune, ut ad me daret ordinem illius mereatoris cistae in Poloniam remittendae. Occasio sese prae-
buit in discessu Illustrissimi Domini legati Vestrae Celsitudinis, equos currules ab Illustrissimo Domino de Forval mutuo petii, totumque negotium Thesaurario nostri Exercitus commisi, (neque latuit tunc temporis Illustrissimum Dominum Generalem Theleky, egomet ipsi communicavi), adjunxeram etiam meum proprium famulum, ut in reditu praedictorum equorum per Kuuar reverteretur, et res ad meum Germanum Fratrem pertinentes, scilicet tentoria ceteraque apparamenta bellica, ad me in aula Vestrae Celsitudinis adferret, ut illa refici et restaurari curarem. Sed noster Thesaurarius primo et sine equis meum famulum et post equos recta ad Illustrissimum Dominum de Forval remisit, sic omnia mei fratris suppellectilia apud Kuuariensem Provisorem remanserunt. Ille Vestrae Celsitudinis est famulus, est juratus, neque ut puto suspectus, Eamdem poterit informare, utrum aliter res sese habeant, quam ego Celsitudini Vestrae refero, et utrum minimum aliquod de rebus aut fratris mei, aut ex meis propriis transferri curaverim, vel saltem intenderim. Hoc unico testimonio contentus, multas varias oppositiones et contradictiones praetermitto, quae rei impossibilitatem satis ostenderent. Quid enim opus est praejudiciis, ubi testes loquuntur. Audeo dicere Vestrae Celsitudini, secreti et perniciosi

negotiorum nostrorum inimici, non hoc contra me adinverunt, ut illud coram Vestra Celsitudine comprobarent, sciverunt se hoc efficere non posse, sed in eo laborarunt, ut me per aliquot dies et praesertim tempore consilii in diffidentiam Vestrae Celsitudinis adducerent, ne in talibus rerum nostrarum discriminibus, necessitas forsitan me cogeret ad quaedam Vestrae Celsitudinis declaranda, quae in ipsorum confusionem cessissent. Satis mature hac de re fueram monitus, credebamque: per Magnificum Dominum Baló Aulae magistrum, tam ineptae criminationis fucum Vestrae Celsitudini detexisse. Sed sicut non possum non animadvertere Vestram Celsitudinem adhuc mecum, minus quam solebat antea, confidenter agere, hoc scripto meo honori, meae famae, et reputationi consulendum censui; non est enim mihi dubium, quando de rei veritate melius erit informata, quin debitam mihi justitiam reddere dignetur. Verum si cum tanto Principe mihi aliquomodo conqueri licet, credideram a duobus annis cum tali discretionem in regno Celsitudinis Vestrae memine continuisse, ut ausus fuissim mihi promittere, delationem simplicem tantam in animo suo impressionem non effecturam. Si enim simplex delatio erit convictio, quis videbitur innocens. Sed forsitan Deus hoc voluit, ut clarius ob oculis Vestrae Celsitudinis merarum actionum et intentionum rectitudo appareret. Humillime igitur deprecor Vestram Celsitudinem, ut suam indignationem suspendere velit, donec compertum habeat non ex meis verbis, sed ex testibus propriis suis famulis, si illam meritis fuero. Hanc gratiam ab ipso eo magis mihi polliceor, quo frequentius expertus fuerim, illi non minus recte hoc symbolum convenire, quam uni sapientissimo Imperatori: Audi et alteram partem. De reliquo Deus optimus maximus regnum Celsitudinis foelicitet, ipsamque ad sui nominis, honoris et gloriae augmentum diu vivere et regnare efficiat. Remaneo debita cum devotione et observantia

Celsitudinis Vestrae humillimus et obligatissimus servus
D. Reverend.

In Fogaras 27. Februarii 1679.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXIV. kötet.)

XXV.

Joanes Tertius Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Livoniae Volhiniae, Kiioviae, Podoliae, Podlachiae, Smolensciae, Severiae, Czerniechoniaeque.

Illustrissime Princeps, grate Nobis dilecte. Cum aliquot ante annos et ante Regiam fortunam Nostram Illustrissima Princeps Rakotziana, certum et reale tam Originalis, quam accrescentis ab eo tempore summae debitum, iam hactenus Septingenta Millia Talerorum excedens, pro recompensatione Bonorum suorum in Regno Dacico relictorum, solenni eaque per Illustritatem Vestram et eiusdem Regni Dacici Status, Ordines, et Proceres subscriptâ Sÿngraphâ recognitum, in Personam nostram certis et legitimis conditionibus teransfuderit; prout id Illustritati Vestrae constare minime dubitamus; inter praesentis cum Potentissimo Turcarum Imperatore Pacis Conditiones, per Legatum Nostrum obtinuimus et hanc Conditionem, ut memoratum debitum per Illustritatem Vestram, eiusque Status et Ordines Principatus Transylvaniae realiter et sine dilatione Nobis persoluatur. Eumque ad finem datum est mandatum, alias Ferman, a Serenissimo Imperatore Turcarum, quod per Copias authographas Illustritati Vestrae mittere voluimus. Non dubitamus proinde Illustritatem Vestram omni studio et conatu, tam pro amicitiae Nostrae conservatione, quam pro observantia Mandati Serenissimi Imperatoris id allaboraturam, ut fides Illustritatis Vestrae, eiusdemque Procerum obligatio tam justa et legitima reali Satisfactione eliberetur, ac debiti iam Nostri perque Pacta Serenissimi Imperatoris firmati indilata fiat persolutio. Nos vero posthac iusta habituri sumus motiva, ut Illustritatis Vestrae amicitiam eiusdemque benevolentiae propensionem quovis loco et tempore contestemur. Optime interim Illustritatem Vestram valere cupimus, prosperisque frui successibus exoptamus. Dabantur Grodnae die 28. Mensis Februarii Anno Domini MDCLXXIX.º Regni Nostri Anno Sexto.

Joannes Rex.

Kivül : Illustrissimo Michaeli Apafi Transilvaniae Principi, Partium Hungariae Domino et Siculorum Comiti grate Nobis Dilecto.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXIV. kötet.)

XXVI.

Joannes Tertius Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Livoniae, Volhyniae, Kiiouiae, Podoliae, Podlachiae, Smolensciae, Seneriae, Czerniechoviaeque, Illustrissimo Domino Michaeli Apafi Transilvaniae Principi, Partium Hungariae Domino et Siculorum Comiti grate Nobis Dilecto, Salutem et prosperitatis augmentum. Illustrissime Princeps. Litteras Illustritatis Vestrae per Spectabilem ac Magnificum Gregorium de Bethlen Consiliarium Suum intinum, Sedis Siculicalis Udhaureli, arcis denique Fogarasiensis Capitaneum titulo legati ad nos missum, eo gratiori accepimus animo, quo propensius Illustritatis Vestrae studium erga Nos testabantur; quoque sinceriores conclusae Pacis cum Serenissimo et Potentissimo Turcarum Imperatore ferebant congratulationem. Concessimus et aurem benevolam eidem Magnifico Legato, eaque eiusdem memoriali, quod Nobis porrexerat, percepimus: Illustritatem Vestram, ut liberum Commerciorum exercitium inter vicinas easque amicas Gentes desiderare, ita iniuriarum, si quae acciderint, pensionem. Qua in re cum usitata Vicinarum Gentium ex praxi Commissarii ab utrinque sint designandi, qui de querelis Partium, earumque legalitate cognoscant, ac eas rite componant, mutuorumque commerciorum exercitium quam optime stabiliant, faciemus rem bonae amicitiae et vicinitate consonam, exque praesentibus Comitibus Commissarios eum ad finem assignabimus, idem facturum et Illustritatem Vestram minime dubitantes. Postremo in eodem Memoriali loco cum Nobis idem Illustritatis Vestrae Legatus repraesentaverit, in quanto discrimina Regnorum et Populorum toties praecipitetur salus, quoties mutua vicinas inter Gentes non fovetur opitulatio, necessario arbitramur Illustritati Vestrae illud praesentibus ex-

plicare, quod constanti beneque coluimus amicitia; Nimirum non minorem Nobis fuisse semper, esse et in posterum fore ex Regia nostra persona amicitiae et propensionis erga Illustritatem Vestram, Vicinosque Nobis illos Populos curam, quam Diuis Antecessoribus Nostris Serenissimis Poloniae Regibus inerat: neque patiemur unquam a Nobis desiderari amici Principis officia, quoties res et occasio postulabit. Hisce cum declarationibus Magnificum Illustritatis Vestrae ablegatum a Nobis dimittentes, prosperrima quaeque Illustrati Vestrae, bonam valetudinem, fortunatos rerum successus, Dominiorumque eiusdem tranquillitatem et pacem ex animo desideramus. Dabantur Grodnae die 28 Mensis Februarii Anno Domini MDCLXXIX. Regni Vero Nostri Anno quinto.

Joannes Rex.

Kivül: Illustrissimo Michaeli Apafi Transilvaniae Principi, Partium Hungariae Domino et Siculorum Comiti, grato Nobis Dilecto.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXIV. kötet.*)

XXVII.

Illustrissima Principissa Domina Soror, Amica et Vicina benevola.

Isten nagyságodat szerelmesivel együtt hosszas élettel áldja meg, szívből kívánjuk.

Nagyságod böcsületes hiva Budai Péter uram és méltóságos levele által való látogatását böcsülettel vettük, jó kívánságáért Istentől bő áldást kívánunk mi is terjedni nagyságodra az méltóságos fejedelemmel ő nagyságával együtt, uralkodó székiben számos esztendőig éltesse, gonosz akarói ellen erősitse, édes uramnak s nekünk is szegény ez hazának is javára, örömitkre és köztünk való szeretetünknek végig való megmaradására ajánlván Isten oltalmában nagyságodat. Datum in Bukurest, 3. Martii Anni 1679.

Illustrissimae Dominationis Vestrae Soror, Amica et Vicina benevola.

~ (*Oláh aláírás.*)

Kiül: Illustrissimae Principissae Dominae Annae Bornemisza, Dei gratia Principissae Transilvaniae, partium Regni Hungariae Dominae et Siculorum Comitissae, Dominae Sorori, Amicae et Vicinae benevolae.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erdély tö rt. ered. levelekben XXIV. köt.*)

XXVIII.

Kegyelmes uram!

Fogarasból 12. praesentis Martii nagyságod nekem írt kegyelmes parancsolatját alázatosan vettem, és mindjárt az vezérnek szóló levelet az tihája által Vér Mihály urammal együtt megadtuk; szóval is instáltunk a nagyságod nevével legyen promotora nagyságod dolgainak az vezér előtt, ki is, minden jóakarátját igérvén szállásunkra bocsáta; azomban estve midőn vacsorán löttem volna, jöve hozzám Skerlet uramnak egy kis czédulája, melyben írja, ha vagyon még valami oly dolog, melyet szóval proponálni kellene az vezérnek, írnök le és adnök írásban be. Én azért az vezérnek szóló levélnek párját jól megolvassván, ebből egy conceptust formáltam és nagyságod kívánságot vékony elmém szerint a főnforgó dolgokhoz alkalmaztatván, a vezérnek ő nagyságának beküldöttem. (Nagyságodnak is in veris paribus, his inclusis megküldöttem). Ma újlag hivatván bennünket kapura, Skerlet uram által izente az vezér, hogy írjuk meg nagyságodnak; már az porta annuált, hogy nagyságod magát az német császár és bujdosó magyarok között interponálván, tractálja az békességet, a több conditiók közé azt is inserálván, hogy az fényes portának ennyi esztendőök alatt való protectiója haszon-talan ne legyen; melyet is ha nagyságod véghez viszen (azt izente a vezér), az portán is halhatatlan emlékezeti lészen, s az magyaroknak is állandó securitást szerez; mert egyáltalában protectióját az porta a magyaroktól elvenni nem akarja; úgy tractálja pedig a békességet, hogy addig semmit ne concludjon, míg a portának értésére nem adja. Hogy pedig nagyságod is ezen dologban securusabb lehessen, az dolognak is mindenek előtt, a kiket illet, egész hitele lehessen, levél által

is asecurálják nagyságodat, mely mivel törökül vagyon írva, kértem azon Skerlet uramat, hogy fordítsa deákra, hogy nagyságod ott is megfordíttatván lássa ha egyez-e evvel a fordítással. Ha úgy vagyon, a mint Skerlet uram mondja, ez az egész dolognak merituma, mely nagyságodra bizattatott: Quo utilis Nationi Hungaricae et gloriosius portae fulgidissimae ita tractanda et etiam perficienda est pax.

Bizony kevés igaz hírt írhatok nagyságodnak; de higgye el, bizonyosan semmi jó hírek nincsen, most csak süttognak, még pedig igen titkosan, ha pedig jó hírek volna, bizony nem tiltkólnák, sőt hirdetnék. Az vezér belső inasi között egy barátom vagyon, kívül ma értettem, Galga szultán által ment volt a Neperen, de az rendkívül való hideg miatt egyéb emberséget nem tehetett, hanem két palánkát (micsodás hely s erősség lehet az olyan nem tudom) vert fel, azzal vissza tért; az után hétezer tatárt küldvén el rablani, kétszáznál több vissza nem tért, mind oda veszett. Az vár fundálóban is kevés jött vissza, az zaporoviai kozákok miatt, kik continuo harmincz ezeren vannak, most felesége egynek sem lévén, az muszka császár fizetésén az véghegyek oltalmazására. Az kémekek bizonyoson hozták, a muszka ötszáz hajót csináltatott, kibe száz kibe másfél száz ember fér, de hová akarja küldeni, bizonyosan nem tudják; ki azt mondja Krimben, ki azt, hogy annak az török várnak megvétele, mely az Fekete tengeren való passust őrzi. Valóban várnók nagyságod tudósítását az lengyel dolgok aránt, annak adván több hitelt, mint a melyeket másunnan értenek. Az adósság kérők kegyelmes uram engem minden órában többire szorgosztatnak, ez ideig az üdőnek és útnak nehézsége volt mentsígem; ezután, ha még is kérik, bizony nem tudom mit mondjak. Isten nagyságodat boldog állapotban éltesse sok esztendőig. Drinápoly 27. Mart. 1679. estve későn.

Nagyságodnak alázatos szolgája

Szekhalmi András m. p.

P. S. Fogadta vala ugyan Skerlet uram, hogy az leveleket megfordítja, de nem érkezett, hanem azt mondá, hogy az nagyságodnak szóló leveléből egészen megértheti nagyságod, mi legyen merituma az vezér levelének.

Kiül : Méltóságos erdélyi fejedelemnek etc. etc. Nekem kegyelmes uramnak ő nagyságának.

Eredetije az erdélyi Muzéumban. (Gr. Keméng József, *Erdély tört. ered. levelekben XXIV. köt.*)

XXIX.

Kegyelmes uram!

Nagyságod 15. Martii nekem irt levelében való engedelmet és adott licentiáját az divini váramban való menetre megszolgálni igyekezem alázatosan.

Remélvén, hogy itt Túron és sarkadi quartélyombúl ide gyülvő útamban talállok késéröt, semmi úttal se pénzért se kérésemért én késéröt nem találtam, nagyságod is levelében nem parancsolt késérőket, Döbröczömben fogadott gyalogim is, fizetésért is, nem akartak tovább quartélyban maradni, elunván az várakozást. Én is penig nagyságod licentiája nélkül nem akartam megindulni, és így hórúl hora való fizetésemért is többet mellettem meg nem tarthattam száz lovasnál, abban is elszöktek, nincs kivel Divinben mennem, hanem holnap vagy holnap után Divinben lévő hórúl hora fizetett száz gyalogomért küldök, s mivel ennél is több kellének és sehonnét az jó magyarságot jobban el nem követhetem, mint Divinbül, ha többet nem is, legalább három száz lovast és három száz gyalogot kísértőnek is, s az jó magyarságnak bizonyításáért is, mellem paranesolni kérem alázatosan nagyságodat méltóztassék.

Mivel penig én az Divinbe lévő francziáknak hittel fogattam, hogy attúl az naptúl, az mely nap Divinbe mentek, megfizetek, akképen, az olta Divinben és melettem lévő gyalogokuak és lovasoknak négy hora való hópénzt fizettem, legalább teszen két ezer tallért az is, az franczia had fizetésén kivül, meg adatni ezen költséget nagyságodat kérem alázatosan. Hiszem, ha én nagyságod híve ez magyar hadban nem állottam volna, ezen négy vagy ötezer tallér költség nélkül ellehettem volna, ennél penig az ötezer tallérnál sokkal többet tett csak az kit az Fileki hostátnak megégetésével, Bozók várának megvételével, Vigles várának megtartásával csak

eddig is cselekedtem; többet is számlálhatnék elől; az ki kétszázezer tallérnál több kárt tett az ellenségnek két hét alatt, megérdemli az öt ezer tallér fizetést: Dignus est operarius mercede sua.

Gróff Thököly Imre uram is rima-szombathi és gyöngyösi jószágomat, kit optimo jure acquiráltam törvényesen ő kegyelme atyjától s birtam is sok esztendeig, most az hadakkal ide ki lévén, egy néhány esztendőbeli adót meg vött rajtok hatalmasul, holott soha törvénnyel se nyerte vissza, még is úgy sarczoltatta és adóztatta őket, az mint magának tetszett ő kegyelmének. Ha nagyságod igazat tétetni köztünk nem méltóztatik, én ezt ő kegyelmétül fel nem vehetem, s el sem viselhetem ez iránt való injuriámat.

Nemzetes Szalay Pál uram is most utóbbi bécsi jártában, az magyar nemzet követségében, ötven aranyamat költötte el, adná meg Szalai Pál uram.

Kapi Györgyné asszonyomnak is öt vagy hat esztendőskorától felnevelt és pénzen taníttatott rezes gyalog dobosomat visszaadatni, kérem alázatosan nagyságodat parancsolni méltóztassék.

Erdélyben maradt jószágomról és javaimról most búsi-tani sem merem nagyságodat.

Nagyságodnak azon is alázatosan supplicálnék, mivel én divíni várammal az magyar hadhoz tartozandó lévén, következik tehát, az az győzhetetlen török császárnak fejet hajtottam, és hívségében vagyok várammal együtt, s következik az is, nagyságod egyik kisebbik alázatos szolgája és híve divíni várammal együtt írnya méltóztatnék, kérem alázatosan nagyságodat az budai vezérnek és az egri passának is, hadd lenne vigyázások Divínre, s akár fizetésemért, s akár nyereségért segitenének meg; ha megszállják, úgy látom, mindnyájan az török oltalmában maradhatunk meg, és szomszédságokban lévén Divín, ha ők meg nem segínek, más mód nincs Divínnek megmaradásában. Datum Túr die 3. Aprilis 1679.

Nagyságod alázatos szolgája

Gróf Balassy Imre m. p.

Ez alázatos supplicatiómmal küldtem ez levelem prae-sentáló szolgámat nagyságodhoz nemzetes Palásti Menyhárt uramat. Kegyelmes választ várván nagyságodtúl.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum* II. köt.)

XXX.

Michael Apafi Dei gratia Princeps Transilvaniae, partium regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes.

Spectabilis ac Generose fidelis, Nobis sincere dilecte, salutem et gratiam Nostram. A fényes portára expedíált postánk udvarunkban megérkezvén, kegyelmedet a dolgokról melyekkel jött, míg udvarunkhoz jő, addigis akarók tudósítani; melyeket, miben légyenek, fővezér ő nagysága, kihája és Mauro Cordatus uram hozzánk küldött leveleknek copiójokból (kiket kegyelmednek ez levellünkben includáltunk) állathat; azon dolgok felől, Isten kegyelmedet udvarunkban hozván, bővebben consultálódunk. Itt mi keveset múltatunk, ismét Fogarasban visszamegyünk. Tartsa Isten kegyelmedet jó egészségben. Datum in Curia Nostra Komana die 7. Mensis Aprilis 1679.

M. Apafi.

Kivül: Spectabili ac Generoso Wolfgango de Bethlen Consiliario Nostro intimo Comitatus Albensis Transilv. Comiti Supremo ac regni Cancellario etc. Fideli Nobis sincero dilecto.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erdély tört. ered. lev. XXIV. köt.*)

XXXI.

Instructio pro Generoso Ladizlao Vajda Aulæ Nostræ Familiari ad Sacram Caesaream Regiamque Majestatem Ablegato, Inter-nuncio Nostro Fideli Nobis dilecto Anno Domini 1679 die 16. Mensis Aprilis data.

1. Utját mentől hamarébb lehet éjjeli nappali serénységgel continuálja.

2) Szakmártt és egyébütt is, a kiknek kívántatik, leve-
lünket praesentálja, szónkkal őket köszöntvén.

3) Kassán Leszlinek szóljon felőle, Bösözürményből
minémü nagy alkalmatlanságot követnek el szegény debre-
ezenieken, rájuk ütnek, házakat felvernek, praedálnak, ládá-
kat hasogatnak; hogy azért az olyan cselekedeteket refraenál-
ják, nevünkkel azon kell kérni; sőt hogy a megkárosítottak-
nak satisfactialjanak, instálni kell felőle. E mellett eleitől
fogva római császároktól confirmáltatott privilegiumok ellen
mesteremberek az ő felsége kassai kamarájától háborgattat-
nak, melynek is orvoslását sollicitálni kell.

4) Bécsben felmenvén, és kit kit szóval nevünkkel il-
lendő becsülettel köszöntvén, jelentse meg azt, minémü sok
fáradtságunkkal és költségünkkel igyekeztünk légyen a ma-
gyari dolgoknak megcsendesítésében, és annak az megemész-
tő tűznek, melyből egész Magyarországnak, s közelebb lévő
egész szomszéd országoknak végső és utolsó romlása követ-
kezhetett volna, s annyira segített Isten bennünket azokban
az állapotokban, hogy már ne legyen sehonnan semmi oly
akadály sem, mely miatt a jó egyességre való utak és módok
elrekesztethetnének; szükség azért, hogy a tractára való hely
és oda expedialandó méltóságos rendek denomináltassanak.

5) A hely felől azon kell lenni, hogy Szakmár legyen.
Melynek hogy ha okát kérdik, mondhat ilyeneket: Erdély-
hez közelebb lévén, mivel rend szerént való posták erre nin-
csenek, hamaréb értethet a tudósitással minden dolgokról, ő
felségének penig Szakmártól fogva egész Bécsig mindenütt
rendelt postái vadnak, hamarébb megjárhatják; de ha Er-
délytől távolabb lészen, innen későbbben érkeznek a válaszok.
2) Azt is megmondhatni, hogy mivel az ilyen nagy dolgok kevés
nap alatt nem szoktak végződni, inkább lehet a mi comissa-
riusunkra provisiónk Szakmárra: Ha pediglen távolabb lé-
szen, a helyek is igen puszták lévén, Erdélyből sem segíthet-
vén, semmiképen a tractát nem continuálhatják a mi com-
missáriusink.

6) Meg kell azt is a magyar uraknak jelenteni, hogy a
magok jövőendő javáért, securitásáért azon szorgalmatoskod-
janak, hogy a comissáriusok közt magyar urak is legyenek,

mert a nélkül mi formán lehessen jól a magyarok részéről a tracta, azt akár ki is megítélheti. Ezen dolgot jó móddal Hochernek is értesire kell adni. Azt is megjelentse, hogy a bujdósó magyarok közül vagy ketten lesznek jelen a tractán, kiknek is hasonló securitas kívántatik ő felsége subscriptiója alatt költ levélben.

7) Ha kérdik vagyon-é engedelmtünk a portátul a tractára, azt bátran megmondhatja, sem portátul sem másunnan nincs akadály, mely miatt bátran nem tractálhatnánk a magyarok dolgáról.

8) Ha kérdezik, kik lesznek részünkrül commissáriusok? megmondhatja azt, hogy ahoz képest lesznek innen, a mint meg fogjuk érteni onnan felül kik lesznek deputálva.

9) Azon pedig szorgalmasan rajta kell lenni, hogy bona forma császár pecsété és tulajdon maga keze subscriptiója alatt hozzon assecuratiót a tractára kiküldendő commissariusinknak, úgy hogy se titkon se nyilván semmi szín és praetextus alatt azoknak bántódások, kedvek ellen való tartóztatások nem leszen, hanem libere et secure dum et quando voluerint mehetnek, jöhetnek. tractálhatnak, különben innen commissariusink ki nem indulnak.

10) Szükség pediglen, hogy indulásoknak idejét és a személyeket jó idején értésünkre adják, hogy mi is ahoz képest tehessünk reudelést a mi részünkről.

11) Hogy pedig ez a dolog vel in toto vel in parte következendő diactára halasztassék, a bécsi resolutio szerént, abban semmiképen mód nincsen, meg kell jelenteni, mert oly materia ez és oly kárban forgó állapot, hogy az ur Isten ingyen való kegyelmességéből nyitott utat erre, úgy hogy ez az alkalmatosság többé soha elő nem fordul, és ennek halasztásával akadályok olyanok gördülnek elő, melyek az egész dolgot nem csak megakadályoztatják, de el is metszik az egész keresztyénségnek nagy kárára, Magyarországnak közelebb végső romlására.

12) Azt sem kell elfelejteni, hogy Máramaros vármegegyével s a mi huszti jószágunkkal is minémű alkalmatlanságokat követnek el az felsége ditióiban, a sóval kereskedő szegény embereket, kiváltképen sójók eladása után, megfoszt-

ják, marhájókat és egyebeket elveszik. A harminczadokat és vámokat annyira felverték, hogy teljességgel a sónak kereskedésétől meg kelletik szünni, melyről requiráltak ugyan az ő felsége kamarás tiszteit, de mind eddig is semmi válasz felőle nem tétettetett; instálni kell azért a bécsi udvarban ennek megorvoslása felől. Datum in Arce Nostra Fogaras Anno, die et mense ut supra notatis.

M. Apafi m. p.

(P. H.)

P. S. Az Szilágyságra is a szakmári tisztek kemény fenyegetőzéssel kiírták, hogy minden falubéli bírák Szakmárra bémenjenek és parancsolatjokat kövessék. Azomban rajtok újabb újabb excursiókat követnek el, javokat prédálják, marhájókat hajtják, magokat ölik, vágják, holott a Szilágyság és azok az vármegyék eleitől fogván Erdélyhez valók voltak, most is ide valók; hogy azért aféle insolentiák prohibeáltassanak és a károk refundáltassanak, mind Lcszlít, mind az udvart meg kell találni felőle.

Hasonlóképen vagyon Kővár vidékének is dolga; melyről is emlékezni kell, mert egyáltalában mi azt meg nem engedjük, hanem kölcsönt adunk ha nem refraenaltatik.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXIV. köt.)

XXXII.

Illustrissime ac Celsissime Princeps, Domine Domine Frater, Amice et Vicine Nobis benevole.

Nem akarók ez alkalmatossággal is elmúlatni, hogy nagyságodat, mint jóakaró kedves atyánkfíát, ez levelünk által meg ne látogassuk, kívánván Istentől, találja nagyságodat kedvesivel együtt szerencsés boldog órákban, virágzó uraságban, tiszta szüből kívánjuk. Emellett ez levelünk practicaló Veliesko Kosztin főlovászmesterünköt, meghűtt bűcsületes hivünköt, kellették nagyságod látogatására kiküldennünk; nagyságod megbocsásson, hogy eddig is rég oltá meg

nem látogattuk, oka az, hogy miolta örökös lakó helyünkben az hatalmas győzhetetlen császárunknak kegyelmes akaratjából birodalmunkban meghozott, sok külömb, külömbféle dolgaink lévén, azért kellett elmúlatnunk, hogy mindeddig nagyságodat meg nem látogathattuk; de mindazonáltal nagyságod ezután is tartson előbbi jóakaró szomszéd atyjafiának, igaz hűbeli mintegy testbeli jóakaró atyjafiának és feljebb megnevezett követünk szavainak mindenekben adjon hitelt, az mint az nagyságod előbbi atyafiságát megtapasztaltuk volt, ezután is azont kívánjuk. Mi is életünk fogytaig megtartjuk. Ajánlván ezzel Isten gondja viselésiben nagyságodat. Datum Jasis die 26. Mensis Aprilis Anno Domini 1679.

Ejusdem Illustrissimae Celsitudinis Vestrae Frater, Amicus et Vicinus benevolus:

(*Oláh név aláírás.*)

Kivül: Illustrissimo ac Celsissimo Principi, Domino Domino Michaeli Apafi Dei gratia Principi Transilvaniae, partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Domino Fratri et Vicino Nobis benevolo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. eredeti levelekben XXIV. kötet.*)

XXXIII.

Celsissime Princeps ac Domine Colendissime.

Debito honore acceptis perlectisque litteris Celsitudinis tuae, quae exponi Dominis nostris optabat diligenter exposita fuere, et occasione reditus exhibitoris litterarum. Nostris obsequijs ips(am) prosequi voluimus, quam de continua erga ipsam observatione nostra certiore facientes, a Deo ter optimo diuturnam illi valetudinem ac prosperitatem apprecamur.

Datae Constantinopoli 1679. 30. Aprilis S. V. (*stilo veteri.*)

Celsitudinis tuae Deditissimus servitor

Alexander Maurocordatus m. p.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti lev. XXIV. kötet.*)

XXXIV.

Kegyelmes uram !

Nagyságod kegyelmes parancsolatját együtt az tállyaiak levelivel alázatosan vettem. Mind az tállyaiak dolgárúl s mind Nagy-Szöllös és Bánya vidékin való rablásokrúl s egyéb végbeliek insolentiájokrúl töröktül supplicatiót irattam a füvezérnek, melyet a tihajának praesentáltam, kívén jó választ szerezzem. Sok várakozásink és instantiánk után is egyéb választ nem obtineálhattam, hanem Skellie uram által azt, hogy immár nagyságodra committáltatván az tracta, annak alkalmatosságával az az hódoltatások és rablások sopiáltatnak, s egyéb idevaló dolgokban is jelen livén Keczei uram, nagyságodat ő kegyelme minden dolgokrúl tudósítja. Isten nagyságodat sok esztendeig szerencsés országzásban tartsa meg. Konstantinápoly. 1679. 10 Mai.

Nagyságod alázatos szolgája

Vér Mihály m. p.

Kivül: Méltóságos erdélyi fejedelem ő nagyságának, nekem igen jó kegyelmes uramnak ú nagyságának alázatosan írák.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti lev. XXIV. kötet.*)

XXXV.

Kegyelmes uram !

Jöllehet értésemre esett az vezér emberének nagyságodhoz expediáltatása, de nem lévén levélvivő emberem, azért nem tudósíthattam nagyságodat felüle. Azomban akarék nagyságodnak ilyen itt való difficultást értésére adni. Az ur Naláczai uram Drinápolyban kért volt az adó supleálására egy Memhet csaus nevű töröktől tizenhárom erszény pínzt, ígérván arra három holnapig öt erszényt, és ha három holnapra meg nem adhatnók, a mennyi idő elmúlik a szerént nevedekjék az interes is; én ismét ugyan Drinápolyban az komornyiktól kész pénznek megadására erőltetvén, azon

csaustól kellett kérnem két ezer tallért, hogy interesben vet-
hessem a torkában, mivel igen fenyegetett, a mint nagysá-
godnak azelőtt is megírtam; mely két ezer tallérra kellett
volt igérem negyvenöt napig nyoleczszáz tallért, és ha ak-
korra meg nem adhatnók, az is a szerént nevedjék, a mennyi
ideig meg nem adhatjuk. És noha Keczei uram mind a két
rendbeliről, ugy mind az három holnapig az tizenhárom er-
szényre az öt erszényt, az negyvenöt napig pedig az kétezer
tallérra a nyoleczszáz tallért megadta; nem lévén maga jelen
a török, mivel Drinápolyban maradott volt beteg, nem is
töttek szót akkor több interesről, de már az ördög ide hozván,
rajtam sokat importunuskodik, és azt mondja, a tizenhárom
erszény pénznek megfizetése négy holnapra haladott, azért
még kíván nyoleczszáz harminczhárom tallért, az kétezer tal-
lérnak megfizetése pedig az negyvenöt napot superálta har-
mincz nappal, arra kér ötszáz húsz tallért, az alkuvás szerént
tévén a computust. Én néki egyéb választ nem adtam, hanem
csak azt, hogy nagyságodnak megírom, és mi váloszom jó,
értésére adom; ő csak mind untalan törvényre sollicitál, és
nagy nehezen kértem hogy vára kozzék, míg nagyságodtól
váloszom jó; talám jobb volna kegyelmes uram alkuvásban
indulni véle, talám felét elengedi, mert ha kadia eleiben kél
a dolog, bizony nem hiszem, hogy mi nyerjünk; most itt a ki
adhat, annak van igazsága, már voltam a legfüvebb itélő-
mester előtt egy szegény rab dolgában Vér Mihály urammal
együtt, de bizony nem nyertük mi meg a pört, de similibus
idem est judicium. Mindazáltal nagyságod kegyelmessége mit
parancsol én mindenekben ahoz tartom magamat. A lengyel
követ ide érkezett tizenötöd magával, a király secretariusá-
nak mondják lenni, még audientiája nem volt; azért mondják
hogy jött, hogy értésére adja ezeknek, hogy a királylyal
tött békességet az ország is acceptálta. Noha a császár s
vezér nem mennek táborban, de egyéb rendeket inkább mind
elküldöttek, kit a tengeren, kit szárazon az vár építeni, s
ma is mind egyre hajtják a kik elmaradtak. Az muszka követ
tisztességes arestumban vagyon, senkit hozzá nem bocsáta-
nak. Béli diék igen nagy szorulásban vannak, csak nem régen
a mentéjét is eladta; bizony kegyelmes uram én ugy hiszem,

Erdélyből tartják pénzzel, mióta ide jöttünk is, értettem bizonyosan, egy feketiben lévő görög, szakál hagyatott, ment volt Jedikula kapujában, és kéredzett bé, de nem bocsátották; alig ha a görögöknél pénze nem maradt neki s talám annak az érdekét hordják be neki; most itt semmi oly bizonyos hírek nincsenek, ha mit írhatnék, s léssen ki által, tudósítom nagyságodat. Az ur Isten nagyságodat örvendetes boldog uralkodásban éltesse sokáig. Constantinopoli 25. Junii 1679. Nagyságod alázatos szolgálja

Szekhalmi András m. p.

Kivül : Méltóságos erdélyi fejedelemnek etc. etc. Nékem kegyelmes uramnak ő nagyságának.

Eredetije az erdélyi Mnzeumban. (Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti level. XXIV. köt.)

XXXVI.

Méltóságos fejedelem, kegyelmes urunk

Nagyságod méltóságos levelét alázatosan vettük, minémű tetszésünk legyen abból a dologból, fővezérnek concipált nagyságod méltóságos nevével való levelünk minutájából kegyelmesen megláthatja nagyságod. Nékünk kegyelmes urunk úgy tetszenék, hogy Sárosi uramat is kellene tudósítanunk azokról, melyek az mostani törökök levágásoknak alkalmatosságával estenek, hogy ő kegyelme is tudná mihez tartani a portán magát. Nagyságodat bővebb írásunkkal nem terheljük. Ajánljuk Isten oltalma alá nagyságod életét. Datum in Keresd die 2. Julii Anno 1679.

P. S. Kegyelmes urunk nekünk igen veszedelmeseknek tetszenek a mostani állapotok. Szükség azért, hogy nagyságod most mnnkálkodjék ezeknek lecsendesítésére, mert félő, hogy végképen való romlás és nagy gonosz ne következzen nagyságodra s az hazára. Nagyságod alázatos hivei szolgálja

Bethlen Farkas m. p.

Bethlen Gergely m. p.

Nemes János m. p.

Mikes Kelemen m. p.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek, nekünk kegyelmes urunknak ő nagyságának adassék.

Eredetije az erd. Muz. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXIV. köt.*)

XXXVII.

Messias vallásán lévő hatalmas császáruk östül maratt Erdélyországának fejedelme Apafi Mihály nekünk jó akarónk, köszönetünk után kívánjuk, hatalmas császárukhoz való hűsége állandó legyen.

Az mostani alkalmatossággal, ide hatalmas császáruk fényes portájára expedíaltatott német császár követének szávaiból értettük, hogy az magyar nemzetnek minden szándéka és akaratja az, hogy a német császárral megbékéljen, de az erdélyi fejedelem (ugy mond) ezt meg nem akarja engedni, sőt abban a dologban forgolódó nemzeteknek némely nagy rendeit megfogatta s maig is fogva tartja, ilyen panaszt tőtenek. Így lévén a dolog, nem a mi parancsolatunk, és inté-sünk szerint cselekedett kegyelmed mert mi is azt javallottuk s parancsoltuk is egyszersmind, hogy hatalmas császáruk fényes portájának kárára s böcstelenségére, kiváltképen penig a frigy kötése ellen a dolog nem lévén, tehát azon igyekezzék, hogy azon magyar nemzetnek minden közösleges jó dolgaiban legyen jó fautora és mediatora; úgy látjuk hogy kegyelmed vádoltatik és nagyobb okot szolgáltat a magyaroknak az németekkel való veszekedésre. Azért többé azt ne kövesse, ha úgy vagyon, hanem teljes tehetségével azon legyen, hogy azon nemzetet békéltesse meg a római császárral, tudósítván bennünket is az alkalmatosságokról ottan ottan, és minden ellenkező dolgokat eltávoztatván, mely miatt is hatalmas császáruk fényes portájáról kegyelmedre harag ne gürjedgyen, sőt azon jónak elkövetésére minden kegyelmességünket várván, más különben ne cselekedjék. Constantinápoli

Fővezér Musztafa. m. p.

Kivül: Fővezér Musztafa passa levelének fordítása die 2. Julii, Anno 1679.

Egykorú fordítás az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély ered. levelekben XXIV. köt.*)

XXXVIII.

Minutae litteratum ad Supremum Vezirium.

Litteras Excellentiae Vestrae per ablegatum suum T. et T. mihi missas, ea qua par est animi submissione ac devotione recepi, et licet Excellentiam Vestram ex litteris nuper per Veredarium quendam ad Fulgidam Portam expeditis satis informatam putemus, nihilominus tamen breviter reponere ad ea, quae mandantur, operae pretium duxi. Quales querimonias Residens Germanicus nomine Regis sui contra me deposuerit, et quam subdolis ac falsis criminationibus me deferre non erubuerit, facile mihi persvadere possem, quorum mens et animus in id incumbit, qualiter me Fidelissimum Fulgidissimae Portae ministrum irretire possint. Equidem cum nullis verborum technis ac Lenociniis me a fidelitate Potentissimae Imperatoriae Majestatis avellere possint, ad fictas illas et nullo fundamento radicatae convertitur delationes. Quod igitur Ungarorum detentorum, quorum mentio in litteris Excellentiae Vestrae fit, negotium concernit, illos nos alio fine incaptivatos Excellentia Vestra sciat, sed quoniam diurnis nocturnisque laboribus in id intendebant, qualiter fideles Ungaros a fidelitate Fulgidissimae Portae avellere et Germano Regi me in scio reconciliare possent. Nisi detenti fuissent, intentionem suam facile in effectum deduxissent; hostilitatis alicujus ex parte Ungarorum conscius non sum, nec assensum praebui, nisi ipsi propria voluntate ducti talia attentare praesumerent; mei potius officii esset conquerendi de propriis Germanorum excussionibus ac depopulationibus, quas identidem speciali mandato exmittere in ditiones Transilvanicas solent. Quod autem tractatum cum Germanis attinet: ego juxta mandatum Excellentiae Vestrae Regi Germanorum obtuli, nec illum alienum prorsus ab illo offendi; licet duae res maxime ipsi obstare videantur. Prima locus tractandi, quem ille non alium, quam Viennam Austriae esse vult. Secundam. Quandoquidem dubitat, utrum tractare tantum vel (et) concludere quoque pacem velim, imo expressissime internuncio meo in aula Viennensi dictum est; tractatum meum libenter quidem

admitti, sed protrahendi temporis animo nil tale me suscipere debere, non equidem illos tanta vesania obrutos credam, ut rebus suis deesse aliquid vel eludi patiantur; satius itaque est tractatus non instituere sine conclusione, quam ignominiose vel rejici vel repelli legatos: alias quemadmodum frequenter, ita nunc quoque, Excellentiae Vestrae compromitto, me in omnibus tractatibus ita negotium accommodaturum, quo devotionem meam erga Fulgidissimam Portam Ottomanicam testatam reddere possim. Ungarorum autem mentes sub spe diutius retinendi nulla facultas . . . . . ad incitas equidem redacti, longoque bello exhausti, nulla ratione amplius cum summa illa egestate, qua premuntur, luctari volunt, sed tempori se accommodare coguntur. Qua de re Excellentiam Vestram saepissime certiozem reddidi, nunc quoque protestor, me non fore in culpa, si dura necessitatis lex in extremitatem illos compulerit, et mihi concludendae pacis de ipsorum negotiis denegata omni spe exciderint, et ad illicita media se converterint. Vestrae itaque Excellentiae mandatum categoricum humillime expeto, Eandemque diu feliciter valere desidero.

Hátára jegyezve: Fővezér Musztafa passa levelére való válasznak minutája. Anno 1679. die 12. Julii Albae.

Eredeti fogalmazvány az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXIV. köt.*)

XXXIX.

A budai vezérnek.

Praemissis Praemittendis.

Nem tudjuk, nagyságodnak vagyón-é hírével, kiváltképen már egy darab időtül fogván váradiaknak minémű sok alkalmatlan cselekedetek légyen Erdélyország ellen, kiknek noha erős contractusok a hódoltság felől kezünkél vagyón, de az ellen mindeneket elkövetni nem szűnnek, rablásokat már oly helyeken is tesznek, hogy az erdélyi birodalomnak csak nem Lengyelország felől való részét is rabolják, szerte széljel a hódoltságon is dúlnak, fosztanak, prédálnak,

sőt égetnek is, fegyverrel hatalmas császár östől maradt Erdélyországára reá jönnek, és mindeneket oly ellenséges képen el követnek, hogy akármely fényes porta nyilván való ellensége ellen is többet cselekedni nem kellenék. A fényes portáról nem egyszer volt parancsolatjuk a váradiaknak, hogy velünk jó szomszédságot tartsanak, tőlünk is azon dolog felől száma nélkül megtaláltattanak a váradi vitézek, de annak semmi haszna nem volt, már annyira jutott a hódoltság dolga, sőt azon kül is Erdélyben sok helyek, hogy miattok falujokat pusztán hadták, egy lélek benne nem lakik sőt nagyobb része végképen való elbujdosásra készül. Erdélyországa velünk együtt hatalmas császárunk hűségében ennyi fegyver zörgése között is megmaradt, fejünk fenn állásáig a mellől el sem állunk; de hogy a váradiak Erdélyországát, melyet a fényes porta eleitől fogva szabadságában megtartott s mem háborgatott, és a melynek gondja viselesére kezünkben botot adott s oldalunkra kardot kötött, elfoglalják, semmiképen meg nem engedjük. Kérjük azért nagyságot szomszédságos jóakarattal és nagy bizodalommal, parancsoljon a váradiaknak, szünjenek meg a fegyverkezéssel, tartsanak velünk jó szomszédságot, egy urunk lévén: hatalmas császár, oltalmazzuk inkább egymást, ne veszekedjünk. Mi Erdélyországával együtt minden jó szomszédságra készek vagyunk, de magunkat mindenekben az Ali passa hit leveléhez tartjuk, melyekben hatalmas császárunk áldott fejére és menynek földnek teremő Istenére megesküött, hogy csak szintén azokat a jószágokat foglalja Váradhoz, melyek annak előtte is oda birattattattak; ezek pedig soha Váradhoz való nem voltak sőt Váraddal együtt Erdélyhez tartoztak; a mellől azért, és a váradiakkal való contractus mellől semmiképen el nem állunk: okot a veszekedésre mi nem szolgáltatunk, sem hogy alattunk való adjanak, meg nem engedjük; de ha fegyverrel a váradi vitézek reánk jönnek, Erdélynek határit hatalmas császárunk parancsolatja szerént efféle kóborlók ellen megoltalmazni el nem mulatjuk, s ha mi következik belőle, ne nekünk, hanem magoknak tulajdonítsák. A fényes portát is kénytelenek vagyunk ezen dolog felől megtalálni, ha ugyan nem szünnek a váradiak, tudván hatalmas császárunknak oly kegyel-

mességét hozzánk, hogy mindenkoron kapuját előttünk nyitva tartja, és törekedésünkre füleit meg hajtja, szomorúan előlle el sem bocsátja könyörgéstünket, hanem kegyelmes választ ad kérésünkre. Ha pedig nagyságod ez alkalmatlan dolgokat megorvosolja, a mint hogy abban egész bizodalommal vagyunk, megtapasztalja nagyságod hogy érette háládatlanok nem leszünk. Éljen nagyságod hatalmas császáruk szolgálatjára sokáig szerencsésen és jó egészséggben.

Nagyságod szomszéd jóakarói.

Eredeti fogalmazvány az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXIV. köt.*)

XL.

Hatalmas győzhetetlen császáruk kedves böcsületes úr hive, nekünk szomszéd jóakarónk, Isten kegyelmedet hatalmas császáruk hasznos szolgálatjára szerencsésen sokáig éltesse.

Ez levelünket megadó szolgánkat bizonyos dolgaink végett kelteven Tömösvárra s Budára is küldeniünk levelekkel, kinek ezen alkalmatossággal Lippa felé lévén útja, akarók kegyelmedet is levelünk és emberünk által meglátogatni, kívánván, hogy találják kegyelmedet szerencsés órában és jó egészséggben! A mellett kelleték kegyelmedet megtalálnunk arról is, említett szolgánkhoz mostani útjában megkívántató jóakarátját mutatni szükségeshez képest ne nehezeltje, késéröket is rendelve melléje. Mely abbeli kegyelmed jóakarátját hasonló dologban való kedveskedésünkkel mi is kegyelmednek megkölesönnözn i gyekkezünk. Kívánván, hogy éljen kegyelmed hatalmas császárukknak hasznos szolgálatjára! Költ az mi fejevári városunkban 16-dik napján Szent Jakab havának 1679. esztendőben.

Kegyelmed szomszéd jóakarói

Apafi Mihály m. p.

Kivül : Hatalmas győzhetetlen császáruk kedves böcsületes ur hivének lippai vég várának és ahoz tartozó saczczogságoknak fő gond-

viselő bégjének a tekintetes és Nemzetes . . . . . *) etc. nekünk szomszéd jóakaró barátunknak ő kegyelmének adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum*
VIII. köt.)

XLI.

A váradipassának.

Praemissis Praemittendis.

Noha csak a napokban is a váradi vitézeknek sok alkalmatlan cselekedetek felől írtunk volt kegyelmednek, de annak mind ez ideig is hasznát nem tapasztaltuk, sőt mint most újjabban értjük, a váradiak ismét kijöven feltett szándékjokat tovább is vinni igyekeznek. Mi az mint hogy eddig is okot Erdély részéről szolgáltatni az veszekedésre nem engedtünk, úgy ezután is meg nem engedjük; de hogy ha ugyan csak nem szűnnek meg a váradiak, hanem fegyverrel reánk jönnek pusztítani s határt foglalni, Erdélyországát hatalmas császáruink parancsolatja szerint minden kőborlók ellen oltalmazni igyekezzük, ha kin mi esik, Isten s ez világ előtt tudománt teszünk, magának tulajdonítsa; mert mi okot a veszekedésre se nem szolgáltatunk, se nem szolgáltatunk, de a magunkét nem engedjük. Nekünk úgy tetszik, egy urunk lévén hatalmas császár, jobb volna jó szomszédságot tartanunk és egymást oltalmaznunk, mint sem veszekednünk, kérjük is kegyelmedet, csendesítse a dolgokat, és a jó egyességre inkább mint veszekedésre igazgassa az állapotokat. Melyet kegyelmed jóakarata által mihelyt megtapasztalunk, hitesse el minden bizonynyal magával, hogy érette háládatlanok nem leszünk. Egyébaránt hatalmas császáruink Erdélyországát teljes tehetségünkkel megoltalmazni igyekezünk minden reánk jövők ellen. Éljen sokáig kegyelmed hatalmas császáruink szolgálatjára.

Hátára jegyezve: (2 darabra) budai vezér, váradi és tömös-vári passák**) levelére való válasz minutájok die 15. Julii A. 1679. Albae.

*) A bég nevének helye az eredetiben üresen van hagyva.

**) Ez nincs meg.

Más kézzel : Fejérvárott Al-Gyógyon és Déván gyólt levelek. A. 1679. 20 Julii.

Eredeti fogalmazvány az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József, Erd tört. ered. lev. XXIV. köt.)

XLII.

Méltóságos fejedelem, jó kegyelmes uram !

Az Vesselényi Pál uram nyughatatlan elméje s nagyságod parancsolatja ellen az hadak közzé való menetele, noha nékem ő kegyelme kegyelmes uram azt írja, hogy akarhatja ellen vitték ki Zibórrúl, az dolgokban itt micsoda confustiót csinált, nagyságod kegyelmesen megítélheti ; engem is pedig nagyságod kegyelmes parancsolatjának véghez viteliben azon ő kegyelme actiója meggátolván s remorat csinálván, arrúl nagyságodat, mint kegyelmes uramot alázatosan megkövetem. Azon dolgok-rúl kegyelmes uram bőven írtam s izenvén Teleki uramnak, mint fő generálisunknak, nagyságodnak ő kegyelme értésére adja ; azonban ezen levelemet vivő becsületes ember Madács uram, ha nagyságodnak nehézségére nem lészen, circumstantialiter is declarálhatja nagyságodnak. Én mindenekben várok az nagyságod kegyelmes parancsolatjátúl, ahhoz alkalmaztatom magamat, és maradok míg Isten éltet

Somlyó 30. Julii 1679.

Nagyságod igaz híve alázatos szolgálja

G. Theökeölyi Imre. m. p.

Kivül : Méltóságos erdélyi fejedelem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának íram.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József, Erdély tört. ered levelekben XXIV. köt.)

XLIII.

Kegyelmes uram !

Alázatosan kellenék nagyságodnak jeletenem, mivel az elmúlt napokban szökött által az itt fogarasföldi havasakon az havaselföldi előbbi Duca vajda olá püspekít, (igy) mivel

az mint szavaiból eszemben vettem, mostani vajda ő nagysága meg akarta volna fogatni, megholt atyja halálaért. Kegyelmes uram, szolgálai kötelességem azért azt tartván, hogy idegen országból ez hazába jövő idegen embereket nagyságod méltóságos személye eliben küldjek, kit is ezen levelem megadó emberimtől nagyságod méltóságos udvarában el is küldtettem, úgy veszem eszemben kegyelmes uram, hogy nem sokára többen is fognak az bojérokban ez hazában szökni, kik is ha Duca vajda mellé mehetnek, mostani vajdának ő nagyságának nem kevés búsulást szerezhetnek; ez az oláh püspök is kegyelmes uram igen előkelő ember volt Havaselföldében, nagy tekintetben volt mind az ország és bojérok előtt is. Továbbra is kegyelmes uram mindenekre szorgalmatos gondom leszen, s mindenekről nagyságod méltóságos személyét tudósítani el nem múlatom. Ezeknek utána, adja Isten, levelem találja nagyságod méltóságos személyét szerencsés órában, jó egészséges életben. Datum in Arce Fogaras die 21. Augusti Anno 1679.

Nagyságod legkisebbik alázatos szolgálja

Bojér Sigmond m. p.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek ő nagyságának, ne kem kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben XXIV. köt.*)

XLIV.

Michael Apafi Dei gratia Princeps Transilvaniae partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc.

Spectabilis et Generose fidelis nobis sincere dilecte. Salutem et gratiam nostram. Az uraktól ő kegyelmektől már nagyobbára censuráink megérkezvén, kegyelmednek kegyelmesen parancsoljuk, mind Leszli generálnak az fenforgó dolgokról küldjön conceptust, mind peniglen az fővezérnek és más több helyekre is, az hova szükséges, kiváltképen az fővezérnek szóló levelét írja kegyelmed egész declaratióval, ajánlván azt is, hogy nem csak az erdélyi határban, hanem az Váradhoz tartozó sanczokságokban is (melyek ugyan más

képen Erdélyhez tartozók) mennyi prédálásokat követnek el az német részről, de csak egy kardot sem vonnak ki az váradi vitézek, mi oltalmazzuk a mint oltalmazhatjuk. Az erdélyi birodalomban pedig hatalmas császár és országában ottanottan incurrálnak és rabolnak, hasonlóképen Jenő és Káránsebes felől, az mint ennek előtte az határ mindkét részről állandó képen igazításban vétetett volt az fényes porta parancsolatjából, az határ dombokat bontogatják, s beljebb hánják, keresik az veszekedést és okot szolgáltatnak reá, nem lévén contentusok az megnevezett helyben lakó török vitézek az magok sorsokkal s határokkal. Eidem de caetero gratiose propensi manemus. Datum in Castro nostro Radnoth die 27. Augusti 1679.

M. Apafi m. p.

Kivül: Spectabili ac Generoso Volfgango de Bethlen, Consiliario nostro intimo, Comitatus Albensis Transilvaniae Comiti Supremo, ac Regni Cancellario etc. Fideli nobis sincere dilecto.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József, Erdélyi tört. ered. levelekben XXIV. köt.)

XLV.

Joannes Tertius Dei Gratia Rex^a Poloniae, Magnus Dux Lithvaniae, Russiae, Prussiae, Mazoviae, Samogitiae, Kiioviae, Volhyniae, Podoliae, Podlachiae, Livoniae, Smolensciae, Severiae, Cserniechoviaeque.

Illustrissime Princeps grate nobis dilecte. Habnit iam Illustritas Vestra tam Regni totius Daciae, quae a Nobis missa est, obligationem, ex authentico Obligatorio (quod praemani-bus habemus) fideliter transsumptam, circa bona Illustrissimam quidem Principissam Rakocianam concernentia, sed jam per certum contractum ab eadem praenominata Principissa in Personam Nostram transfusa et resignata. Habuit et Fer-man, seu Imperium Serenissimi Turcarum Imperatoris, quo Illustritati Vestrae mandatur, ut quod ibi praefatae Illustrissimae Principissae debetur, Nobis reddatur. Accepimus nihilominus litteras Illustritatis Vestrae querelis tantum, quibus

Principem Rakozium cumulat, et variis praetensionibus plenas. Hae tamen querelae et praetensiones Illustritatis Vestrae nulla ratione possunt nos convincere, ut a repetendo, quod nobis debetur, abstineamus; tum quia obligationes illae in litteris contractualibus expressae post omnia haec, quae Illustritas Vestra in suis litteris obtendit, datae sunt a Regno Daciae pro Illustrissima Principissa et emanatae et Christiana fide confirmatae. Certe enim Transylvania, si quod momentum habuissent hae, quas Illustritas Vestra memorat, praetensiones, illas tanquam fundamentales bene considerasset, et intuitu illarum, seu motione, nunquam dedisset (quas tamen dedit et quidem motu proprio) eiusmodi assecutorias et inscriptionales litteras Illustrissimae Principissae; tum quia laus illa, qua Princeps Rakozius in illis litteris a Transylvania exornatur, contrariatur his querelis Illustritatis Vestrae, et quidem laus eo ipso tempore data, quo nondum cicatrix illa, quam Illustritas Vestra memorat, obducta, nec vulnus sanatum potuisset fuisse. Si autem tantum vulnus, quantum Illustritas Vestra exaggerat, fuisset, Transylvania a tanta laude Principis Rakocii, a quo neque sperare quidquam, neque jam timere utpote jam mortuo potuit, abstinuisset. Illud etiam, quod Illustritas Vestra scribit, dedisse nobis Illustrissimam Principissam, quod non habuit, obtendi non potest. Quomodo enim non habuit, cum tot annis in possessione illorum bonorum fuerit? cum eam in ea possessione Regnum Daciae confirmaverit? fide sua roboraverit? Cum ergo et illa bona pleno jure Principissa habuerit, illaque (ut tam evidenter constat) possederit, Dacia autem ea illi bona contra fidem datam acceperit, necessitate non tantum consequentiae, sed et conscientiae sequitur, restituenda esse. Hoc fides publica tabulis stabilita! hoc aequitas! hoc conscientia! hoc imperium Portae Otomannicae svadent et urgent! Habemus Nos spem inconcussam, quod Illustritas Vestra tam bono juri et praetensioni Nostrae justae, non tantum ob aequitatem, aut imperatorium mandatum, sed etiam ob eam (quae Nobis semper cum Illustritate Vestra intercessit integerrima) amicitiam et optimam vicinitatem, favebit, et Nos ad ulteriora erga se officia obligabit, nec permittet hoc negotio ulterius Portam Othomannicam turbare. Expectamus

igitur ab Illustritate Vestra conforme aequitati responsum; quo habito properabimus Commissarium Nostrum ad Illustritatem Vestram quamprimum mittere, qui totum hoc negotium apud Illustritatem Vestram conficiat. Optimam caeterum Illustritati Vestrae desuper apprecamur valetudinem. Datum Ta-uorouiae die 28. Mensis Augusti Anno Domini MDCLXXIX. Regni vero Nostri VI. Anno.

Joannes Rex.

Kivül : Illustrissimo Domino Michaeli Apafi Transilvaniae Principi, Partium Hungariae Domino, et Siculorum Comiti, grate Nobis dilecto.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXIV. kötet.*)

XLVI.

Michael Aqafi Dei gratiâ Princeps Transylvaniae partium Regni Hungariae Dominus Siculorum Comes etc.

Spectabilis et Generose fidelis nobis sincere dilecte. Salutem et gratiam nostram. Mivel mind az fényes portárol érkezett tudósításunk, azomban ugyan onnét útjában vagy onnét hozánk jövő követ, Szathmár felől is vannak olyan híreink, kikre nézve szükségesnek ítültük kegyelmeteket convocáltatunk, kegyelmednek kegyelmesen és serio parancsoljuk, al kalmaztassa úgy házánál lévő minden dolgait, hogy ad 13. preesentis itt Radnóthon udvarunkban compareallasson. Secus nec facturus. Datum in Castro nostro Radnoth die 7. Septembris Anno 1679.

M. Apafi m. p.

Kivül : Spectabili et Generoso Volphgango de Bethlen Consiliario nostro intimo, et Cancellario, Comitatusque Albensis Transilvaniae Comiti supremo ac Fideli Nobis syncere ditecto.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXIV. köt.*)

XLVII.

Méltóságos fejedelem nékem jó kegyelmes uram!

Alázatos írásommal akartam ez úttal is nagyságod méltóságos személye előtt megjelennem, mely hogy szerencsés órában találja nagyságodat szivem szerint kívánom. Az ide ki való dolgokról pedig kegyelmes uram, nagyságodat ez szerint tudósíthatom, az mint e napokban is nagyságodnak megírtam vala, kiszorulván mindenféle reménségéből Vesselényi Pál uram vele egyet értő s hozzá esküdt hadakkal együtt, reménkedett azon, szerezzünk közönségesen gratiát nékik; maga mindgyárt bémegyen, az hadak pedig nagyságod szófogadó szolgálai s hívei maradnak tovább is. Azután másnap az lovas hadaktól maga elválván, és maga az gyaloggal az Réz alján maradván oly véggel, hogy jó kalauzi lévén, ott inkább subsistálhat mindennek ellen, küldett onnét is újabbán hozzánk gratiáért, az hozzá tartozó hadak oly declaratióval adván ki és resolválván magokat, hogy ha nagyságodtól, s én tőlem is gratiájok nem lehet, s másképen is előttünk nem subsistálhatnak, ők Isten őket úgy segélje, mind laboneczzá lesznek, adjon Isten előtt az én lelkem számot, átkozván azokat, az kik okai voltak Vesselényi Pál uram kihozatásának s ezeknek az rossz dolgoknak. Kihez képest kegyelmes uram tartván az rossz consequentiátul és Vesselényi Pál uram is az hegyekben lappangván, kézre való kerítése igen bajos s későn lehetne, kéntelenítettek az közönséges jóért az atyafiak mindenféle rendből, és az mezei hadak közül is nagyobb része, még Kis- Mariánál szakadván el tőlük, nagyságodhoz követeket küldeni mellettek, és én is nagyságod előtt alázatosan instálok, méltóztassék még az egyszer nem az Vesselényi Pál uram érdeméért, hanem az maga kegyelmeségétől viseltetvén, gratiáját hozzájok mutatni, s annak kiküldésével nem is késni, hogy az Vesselényi Pál uram bémenetelivel nagyságod kegyelmes dispositioja szerint ez ide ki confusiókban lévő dolgok orvosoltathassanak meg, s vétetődhessenek jobb rendben, várván én mindenenekben nagyságod kegyelmes parancsolatjátul, ki is míg érkezhetnék, és ezen követek által

való kegyelmes válasza nagyságnak, addig ezen az földön subsistálok, quartélyokban szállítván az hadakat. Az német állapotjáról pedig nagyságodat kegyelmes uram így tudósíthatom, az mint most Kassáról érkezett rab atyánkfia Csanádi István uram maga szabadulásában fáradozván referálja, az mikor ő kijött Kassáról, akkor indult meg az generális onnan az bánya-városok felé, feles német takarodott utána, olyan hire érkezvén, hogy én az hadakkal együtt az szolnoki hidon által arra felé indultam, hogy az Bánya-városokat impetáljam, neki is az a parancsolatja, megtérven Fülek táján keresse a generalist. Tartsa és éltesse Isten sokáig szerencsés jó egészségben mindnyájunk szerencséjére nagyságodat. Datum in Castris ad Királyi positis die 16. Mensis Septembris Anno 1679.

Nagyságod alázatos szolgája

G. Theökeölyi Imre m. p.

Kivül: Méltóságos erdélyi fejedelem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József, *Erdély tört. ered levelekben XXIV. köt.*)

XLVIII.

A Messiás rendin levő nagy fejedelmek dicsekedő öröme stb. stb. Erdély fejedelme Apafi Mihály!

Üdvözltem után azt akarom értésedre juttatni, hogy a váradi beglerbég Mehmed basa az agákkal együtt aziránt tett jelentést a fényes portánál, hogy a fejadó (dsizije) behajtása végett Váradról kiküldött moszlim harcosok a szent-jóbi vár és Ábrám nevű falu-, valamint a Somló nevű khász- és Csehi nevű timár falu közt eső két palánkból Horvát János nevű gonosz vezértük alatt rájuk rohant négy zászlóaljnyi átkozott rabló által megtámadtattak. És hogy e véres verekezésben moszlim részről huszonkét halott, a szent-jóbi várórség részéről pedig négy halott esett. Egyszersmind kéri, hogy ezen kegyetlen öldöklés megbüntetését elrendelő fényes császári parancs adassék ki. Miután ez csakugyan ki is adatott, abból folyó jelen levelem rendiben felhívlak, hogy tartozó hűséged szerint

mindent elkövess, hogy az ezen vakmerő gyilkosságot elkövetet átkozottak, vezérökkel együtt, megfogattassanak s büntetésöket elvegyék. Ha a kormányzásodra bizott országban gondviseletlenséged miatt ily öldöklés történik, méltán vádolatol hauyagsággal, s míg ama gonosztevők vezérökkel együtt elfogva s megbüntetve nem lesznek, mindaddig a hatalmas és győzhetetlen padisáh ő felsége kegyelmére nem számithatsz. Azért tehát megbüntetésöket mi hamarább eszközöld s vigyázz, hogy az ottani határörző katonaság hasonló összetűtközés miatt többé veszteséget ne szenvedjen : a rád bizott országot pedig erőd s tehetséged szerint őrizd és oltalmazd. A többire nézve béke legyen veled ! Kelt Konstantinápolyban.

Oldalt : Kara Musztafa nagyvezir névjegye s pecsége.

Kivül ezen egykoru jegyzett : Fővezér Musztafa passa levele, hozta Ahmet aga Ebesfalvára A. 1679. die 28. Septembris.

(V. ö. Trausch Chron. II. 185. és Cserei 113.)

(Törökből ; eredetije az erdélyi fels. k. kormányzék levéltárában.)

XLIX.

a)

Thökölyi uramnak. Anno 1679. die 6. Octobris
Radnóth.

Kegyelmed levelét s tudósítását kegyelmesen vettük, mi karban forogjanak kegyelmetek közt való dolgok megértettük ; melyhez képest magunk emberét böcsületes hívünetket T. T. küldöttük ki az hadak közzé, ki által akaratumkat megizentük, de azonban mit irtunk az hadaknak, annak is páriáját kegyelmednek megküldöttük. E mellett Teleki uramtól mindeneket bővebben meg fog érteni, mint eddig azért úgy ezután is igyekezzék a dolgokat úgy kormányozni, hogy ez sok villongások lecsendesítettén, abból származott akadályok is orvosoltathassanak, mely mind az közönséges jónak használatos úgy magának is dicséretes lészen, mi is penig mind eddig valókért mind következendőkért fejedelmi kegyelmességünkkel igyekezünk lenni kegyelmedhez érette.

b)

V á r a d i p a s s á n a k.

Bizonyosan adták értésünkre, hogy kegyelmed Vesselenyi Pált, ki is hatalmas császárunknak titkosan árulója, és ellenünk s hatalmas császárunk fényes köntöséhez ragaszkodott magyaroknak romlására az németekkel egyet értett, mindeddig is azon magyar hadaknak tartotta fő generálisának, nem akarván Thökölyi uramat mi tőlünk állítatott főgenerálisunknak hinni és ismerni, ki is hatalmas császárunknak igaz hive; hogy a megírt magyarságot hatalmas császárunkhoz tartozó igaz hűségben megtársa, állítottuk e végre főgenerálisnak, ideig megnyugott elmével léven ő kegyelmében kegyelmedet azért jóakarattal bizodalmosan kérjük, ennekutána ismerje Thökölyi uramat tőlünk állítatott főgenerálisnak, és ő kegyelmével értsen egyet s mutassa minden jóakarattját az magyar ügyhez, hogy mint hatalmas császárunk igaz hivei hatalmas császárunk szolgálatjában mehesse-nek annál is jobban elő, melylyel minket kegyelmed kötelez magához való kész kedveskedésre.

c)

A z m a g y a r h a d a k n a k.

Nékünk küldött kegyelmetek levelét elvettük, Vesselenyi Pál uram dolgáról egy néhány ízben választ tettünk, arrúl többet nem írunk. Böcsületes hívünket T. T. kegyelmetek köziben kiküldöttük, ki által akaratunkat megizentük; szükséges azért, hogy kegyelmetek az dolgokat megértvén alkalmaztassa ugy magát, hogy mind maga s mind nemzete s maradékja jövődöben megköszönje, Istentől is áldást várhassanak magokra, melynek jobb véggel való elérésére kiváltképen való fő eszköz leszen az, hogy ha az fényes portához hűségeket s hozzánk való kötelességeket sokszor nekünk adott hitek szerint megtartják, mert mint eddig, ugy ezután is kegyelmetek megmaradására való minden útakat módokat el követni készek leszünk.

d)

T ö k ö l y u r a m n á l l é v ő h a d a k n a k .

Kegyelmetek néktünk küldött levelét és az közjónak előmozdításában mindeddig fentartott állhatatosságát kegyelmesen vettük ; az is az megmaradásnak fővebb eszköze Isten után, hogy ha az fényes portához való hűségeket s hozzánk artozó kötelességeket nekünk szokszor adott hitek szerént fentartják. Vesselényi uram állapotjáról írunk nem szükséges, mert arról akaratumkat sokszor kiadtuk ; mivel penig az állapotok úgy kívánják, meghítt böcsületes hivünket T. et. T. kegyelmetek köziben kiküldöttük, ki által a mik kívánatnak mindeneket megizentünk, alkalmaztassák azért mindenekben magokat úgy, hogy Istennek áldását, dolgoknak sok szenvedések s várakozások után boldogulását, nekünk is kegyelmességünket várhassák.

(Az eredetiben az egész levél át van húzva.)

e)

J e n e i p a s s á n a k .

Noha sok izben találtuk meg kegyelmetet hatalmas császáruk kegyelmed keze alá bízott véghelyeikhez közelebb lévő határinknak és abban nemes Hunyadvármegyének sok rendbéli alkalmatlanságiról, melyet szenvedtek többi között holmi latrok miatt, jött ugyan olyan válaszuk kegyelmedtől, hogy afféle latrok kegyelmed keze alatt levő tartományokban nem volnának, de im csak most legközelebb egy Hajlász nevű eming vagyon Halmágyon, ki sokszori szólása szerént elópénzt adott az lopóknak, hogy Erdélyből marhát vigyenek néki, vittek is legközelebb egy Diósi Gáspár nevű hivünk jobbágyának négy ökrét, melyeket szörin meg is találtak, kérték az latroktól az marhákat pénzért vissza, de nem adták, az Eminghez is elmentek, de csak elszidogatta az szegény embereket, és sirva jöttek vissza ; találtak meg az Zaránd vármegyei tisztek is ezen dolog felől az eminget, de csak választ sem téssen. Minthogy azért Erdély is, mint szín-

tén kegyelmed tisztei alatt valók, hatalmas császár birodalma, szémszédságos jóakarattal kérjük, az ilyen alkalmatlanságot orvosolja meg, ezen marháknak megadása felől parancsoljon, mi az mi részünkről, készek volnánk az jó szomszédságot megtartani, és ha kik olyan latrok találatnának megbtintetni; kegyelmedtől is hasonlót várunk, ne kellessék se nekünk, se kegyelmednek efféle dolgok miatt búsulnunk, az fényes portát is ezzel terhelnünk.

Eredeti fogalmazványok az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József, *Erd. tört. ered. levelekben XXIV. köt.*)

L.

Kegyelmes asszonyom!

Már elmúlt négy hete, miulta Turzai uramat itt kellett haszontalan várakoztatnom, míg a török haza nem jött, csak annak jövetelire halogatták az válaszadást; most immár az nagyságtok bejövő követire halasztották. Az Isten vesztette volna azokat a levágott törököket, kik miutt úgy megindult a porta, hogy ha hamar nagyságtok eleit nem veszi, bizony félő, csak hamar meg ne szabaduljanak az itt való rab urak. Valamint bántak Erdélyben az török követtel, de az bizony egészen ellensége nagyságtoknak, és sokkal vádoskodik is, és azt mondja, hogy sem ötet, sem a vezér levelét nem látták illendő böcsülettel; azonban az adónak késedelme is nem kevéssé nehezíti dolgainkat; már két hete, hogy Demeter napja elmúlt, mégis semmi híre nincsen jövetelinek. Kegyelmes asszonyom elhiggye nagyságtok, nem volt súlyosabban dolgunk, mikor az urak beszöktek, mint most az törököknek levágatása miatt. Az Istenért kegyelmes asszonyom ne tartsa nagyságtok kicsiny dolognak mind ezeket, hanem megörvoslásával siessen. Tartsa meg Isten nagyságodat öröndetes állapotban sok esztendőig. Konstantinápoly 19. November 1679.

Nagyságodnak alázatos szolgálja

Szekhalmi András m. p.

P. S. Az hintó vánkosokat kegyelmes asszonyom itt hagyta Turzai uram, az mondulára való pénzt is. Levelem elvigezése után hivata az tihája, ki is miket beszélt, Turzai uram nagyságodnak megbeszélheti, mivel ő kegyelme jól ért töröktől, egyéb dolgokat is izentem nagyságodnak, adjon hitelt szavainak. A magájából az egy holnap alatt kegyelmes asszonyom költött lovaira 23 vagy 24 tallért kimenetelivel együtt, ez szertelen drágaságban; méltó bizony, ha nagyságatok megadja ő kegyelmének.

Kivül : Méltóságos erdélyi fejedelem-asszonynak etc. etc. nékem kegyelmes asszonyomnak ő nagyságának.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben XXIV. kötet.*)

LI.

Illustrissime ac Celsissime Princeps Domine Frater et Vicine Amice nobis benevole.

Istennek hozzánk való kegyelmes gondviseléséből tábori járásunkból békével jövőn birodalmunkba, köztünk lévő szomszédságos atyafiúi szeretetnek akarván megfelelni, küldettük nagyságod látogatására meghitt hivatunkat, nemzeti János deák bojérunkat. Adja Isten jó egészséges állapotban s örvendetes órában találja nagyságodat kedvesivel egyetemben. Eddig két rendbéli levelit vettük nagyságodnak, az egyikbe Bugh vize mellől nagyságodnak irt levelünknek válaszat s hozzánk való atyafiúi szeretetét látjuk, melyet nagyságodtól kedvesen veszünk. Székely László uram is az nagyságod portára expedíált követje országának adóját bepraesentálni, ő kegyelmétől küldött levelét s izent atyafiúi szeretetét igen kedvesen értettük, örülünk peniglen azon, hogy Isten nagyságodat mind ez ideig kedvesivel együtt jó egészségben megtartotta. A mi penig az egyéb dolgokat illeti, feljebb említett hivatunktól nagyságod rendesen észre veheti, melynek hogy nagyságod teljes hitelt adjon, szeretettel kérjük; többi között országunkból nagyságod birodalmában szökött püspöknek dolgát írja nagyságod, hogy árestomban parancsolta

tartani brassai várban, köztünk lévő kötelezésének megfelelően, azt mi nagyságodtól kedvesen vesszük; mi okért szökött, maga tudhatja, mi tőlünk avagy egyéb birodalmunkbeli hivatottól semmi bántódása nem volt, sőt gondolatunkban is soha nem esett, hogy őtet valamiben sértenőnk, mert püspök lévén, az mi ecclesiának törvényei nem engedik hatalmunkba lenni az olyanok, de talám tisztinek priválását bánta, azt is nagyságod feljebb említett követünktől értheti, mi módon volt priválása; azt is értjük pedig, hogy . . . . . nem barátunk s nagyságodnak pedig világos gonosz akarója . . . . . micsodás választ adott nagyságod neki, nem tudjuk, de minemű . . . . . volt nagyságodhoz, partim érezhette s tudja. Tartsa meg Isten nagyságodat sokáig . . . . . kedvesivel együtt.

Illustrissimae Celsitudinis Vestrae Fratres Amici et Vicini benevoli
(*Oláh név aláírás.*)

Datum in Civitate nostra Bukurest di 20. Decembris
Anno 1679.

Kivül : Illustrissimo ac Celsissimo Principi Domino Michaeli Apafi Dei gratia Transilvaniae Principi, partium regni Hungariae Domino, et Siculorum Comiti etc. Domino Fratri Amico et Vicino nobis benevolo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben XXIV. köt.*)

LII.

Michael Apafi, Dei gratia Princeps Transilvaniae, partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc.

Spectabilis ac Generose fidelis nobis syncere dilecte salutem et gratiam nostram. Gyulaffi László uram bérkezvén a magyar táborról hozzánk, kelletik kegyelmeteket ad diem 29. praesentis fejevári városunkban convocáltatnunk, kegyelmesen és serio parancsolván kegyelmednek, hogy a feljebb megírt napon és helyen jelen lenni el ne mulassa, menél hamarébb expediálhassunk az fényes portára a mikről szükséges. Cui de reliquo secus non facturo gratiose propensi

manemus. Datam in Civitate nostra Alba Julia die 21. Novembris A. 1679.

M. Apafi m. p.

Kivül : Spectabili ac generoso Volffgango de Betlen Consiliario nostro Intimo, Comitatus Albensis Transilvaniae Comiti supremo ac regni Cancellario, Fideli nobis syncere dilecto.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXIV. kötet.*)

LIII.

Mű ez ide alább megírt személyek alázatosan megismerjük, a mi kegyelmes urunk ő nagysága nemzetünkhöz, személy szerint is hozzánk megmutatott fejedelmi nagy kegyelmességét, de nevezetesen az magyar ügy mellett fáradozhatatlanul eddig elkövetett nagy munkáját s kötelességét, melynek is noha kívánt végét teljességgel nem vehette nemzetünk, jó folyamatjában való létét mindazáltal már eszünkben vévén, jól lehet az oda ki lévő magyarság s bujdosó felekezetünk, böcsületes atyafiai által mind a mi kegyelmes urunknak s mind nekünk írt levelekben, az mi kegyelmes urunknak tracta által való dolgaink folyamatjára üdött, karácson napját az kényszerítő szükség, hosszas várakozás, és sok reméltelenség miatt vetettek, münket hasonlóképen kényszerítenek, de tudván, a mi kegyelmes urunkhoz s az fényes portához szoros kötelességünket, néhány rendbeli hittal megerősített assecuratióinkat, vigyázzván az üdöre s mostani alkalmatosságokra, s kiváltképen édes nemzetünk jövő nagy gonoszoknak eltávoztatására, jó reménség alatt várván a mi kegyelmes Istenunktől, és urunktól ő nagyságától s az fényes portától, mind ennyi szorongató szükségünkben, szegénységünkben, és közülünk sokak majd koldulásra jutott állapotjában is assecuráljuk a mi kegyelmes urunkat idvezülendő hitünkre, szintén ott kin lévő bujdosó felekezetünkbeli atyánkfiai mostani rezelutiójok szerint (kit Isten még elváltottathat úgy is reméljük), taliter qualiter haza mennének is, de mi az mi kegyelmes urunk, és az fényes porta hűsége mellől semmiképen el nem állunk,

hanem ez jövőendő 1680. esztendőre mind addig, míg az hadakozásnak és táborozásnak üdeje lenne, a mi kegyelmes urunk, és az fényes porta segítsége, és dolgainknak jó végre hozására elvárakozunk, lévén Istennek kegyelmességében nagy reménségünk, hogy a mi kegyelmes urunk szíves fáradozásának addig is láthatjuk kívánt gyümölcsét, kivel az mi jó Istenünk mind az mi kegyelmes urunkat s mind édes nemzetünket örvendeztesse meg: kívánjuk alázatosan. Datum Albae in congregatione nostra, Secunda Decembris Anno 1679. celebrata.

Ispán Ferencz m. p. (P. H.)	Orlaj Miklós m. p. (P. H.)
Kende Gábor m. p. (P. H.)	Farkas László m. p. (P. H.)
Keczer Menyhárt m. p. (P. H.)	Sóós György m. p. (P. H.)
Szepesi Pál m. p. (P. H.)	Kubinyi László m. p. (P. H.)
Besseniey Mihály m. p. (P. H.)	Faigel Péter m. p. (P. H.)
Farkas Fábján m. p. (P. H.)	Bárczai György m. p. (P. H.)
Fáj István m. p. (P. H.)	Ibrányi Ádám m. p. (P. H.)
Pataki János.	Gálfy Ferencz m. p. (P. H.)
Veér Mihály m. p. (P. H.)	Veres Mátyás m. p. (P. H.)
Miskolczy Péter m. p. (P. H.)	Tarczali Sámuel m. p. (P. H.)
Torma Mihály m. p. (P. H.)	Kiss Péter m. p. (P. H.)
Balog János m. p. (P. H.)	Roghszinyi Gergely (P. H.)
Borbély Sigmond m. p. (P. H.)	Ceglédi János m. p. (P. H.)
Egressi Miklós m. p. (P. H.)	Peley Ferencz m. p. (P. H.)
Eökrös György m. p. (P. H.)	Zoltaý István m. p. (P. H.)
Lövei János m. p. (P. H.)	Galambos Ferencz m. p. (P. H.)
	Sulyok János m. p. (P. H.)
	Baji Mihály m. p. (P. H.)
	Gyulafy György m. p. (P. H.)
	Csernel Pál m. p. (P. H.)

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXIV. köt.*)

LIV.

Illustrissima Principissa, Domina Soror et Vicina nobis benevola.

Szerelmes lányunk lakadalmi solemnitására expediált

nagyságtok becsületes úr hive tekéntetes nemzetes Vaj Mihály uram ide érkezvén, megadá az nagyságod atyafiui szeretettel nekünk irt köszöntő levelét, melyet nagy szeretettel s illendő becsülettel vévén, az nagyságod hozzánk való abbeli atyafiuságos szomszédságos keresztyéni jó indulatját, szeretetét kedvesen és nagy szeretettel vettük, és kívánjuk Istentől ő szent felségétől, hogy nagyságtok is fényes országló székében érhesse szerelmes gyermekinek ilyen öröme napját nagy örvendezéssel, hogy mi is kölcsөzhessük az nagyságtok hozzánk való mutatott jóakarátját, azonba az nagyságod kedveskedésit is igen igen atyafiuságos szeretettel vévén, adja a szent Isten, ilyen hasonló dologban, a nagyságod szerelmes magzatinak öröme napjakor, recompensálhassuk, s más dologban is; azonba nagyságodat atyafiui szeretettel kérjük, minket ne kéméljen, hanem az miben elégségesnek ítélend, nagyságod bizvást írjon, mi urammal ő kegyelmével együtt nagyságodnak kedveskedni készek vagyunk minden üdőben. Datum ex Sede Buknrest die 2. Januarii Anno 1680.

Illustrissimae Dominationis Vestrae Soror benevola

(*Oláh név aláírás.*)

Kivül: Illustrissimae Principissae Dominae Annae Bornemissae: Illustrissimi Principis Transylvaniae Chonthorali Charissimae, Dominae Vicinae et Sorori benevolae.

Eredeti je az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXIV, köt.*)

LV.

Instructiones Universorum Dominorum Magnatum et Nobilium Comitatus Crasznensis pro Egregio Georgio Vasadj de Horvath, ad generalem Regni Transylvaniae et Partium Hungariae eidem annexarum diaetam, ex edicto Celsissimi Principis Transylvaniae Domini Domini Nostri Clementissimi in Civitatem Fogaras die 10. Mensis Februarii

Anni praesentis 1680 incipiendam celebrandam legato factae etc.

1) Isten kegyelméből kegyelmetek beérkezvén az több vármegyébéli követ urainkkal s atyáinkfiaival, kiváltképen az hódoltságbeliekkal egyet értvén, valamelyek Istennek dícsiretíre, tiszteletíre, szegény hazánkknak csendes békességére és régi szabadságunknak megmaradására lát és tud lenni, azoknak megmaradása felől tractálni és hasznoson is concludálni igyekezzék.

2) Már egy néhány rendben búsítottuk az nemes országot és az mi kegyelmes urunkat ő nagyságát az váradi törököknek képtelenül való adóztatása felől, melyek ezek. Első az császár adaja, minden gazda után öt forint negyvenhat pénz. Második az porta pénz, melylyel ellenünk való dolgokat költségeket az portára végben viszik az váradi törökök, minden esztendőnként nevelvén rajtunk, harmad idén hatvan pótura, ez elmúlt esztendőben hetven pótura lévén minden gazda után, mely igen terhes. Harmadik az passa élése minden helyeken, hol tizenöt forint, hol húsz, hol harmincz, a mely egy néhány száz forintra megyen fel az faluknak mivoltok szerint. Negyedik az ispaiáknak való adó, füst pénz, széna pénz, fa pénz, mely ötöd fél forintra megyen fel minden füst után, sőt ezeken kívül is némely ispaiák falujokon feles pénzt vonsznak el hamisan és rendkívül. Ötödik deszka és palánkfa pénz, minden deszkáért és palánkfaért ötven ötven pénzt vesznek rajtunk, ha be nem akarjuk vitetni Váradra vagy Sz.-Jóbra. Hatodik mindenféle mezei és kerti véteményekből a dézma. Hetedik az törököknek gyakorta való Somlyóra kijárások, és itt való hosszas lakások, s azoknak való nagy gazdálkodás, egy nagy summa lévén rajtunk vármegyéjül. Nyolczadik Váradra és Sz.-Jóbra való ökörrrel és gyalog szerben sulyos és terhes szolgálat lévén rajtunk, melyek miatt teljességgel elnyomattatunk és majd végső pusztulásra jut igyünk. Ezeknek némely részinek leszállításában és minuálásában igyekezzék, solicitálván a mi kegyelmes urunkat ő nagyságát, az méltóságos tanácsi rendeket, és az deputatus urakat, hogy megtalálván az fényes portát, nyomorgatasink felől lenne szabott rendi adóztatásink-

nak itt az hódoltságon, ne kellessék elpusztulnunk az hatalmas nemzet miatt*).

3) Az méltóságos commissarius uraknak Somlyón való lételeknek alkalmatosságával az fiscusnak járandó dézma elengedtetett vala, mivel minden kapu után öt öt véka búzát adnak az dézma helyett, és az dézmát a törököknek adván, az fiscus részéről ezzel ne aggraváltassanak; de már mostan ujobban mind az dézmát s mind az kapu-szám után való öt öt véka búzát megveszik szegénységinken. Azon kívül földes urának is kilenczedet ad, az kapu-szám után pedig a boldog időben búzát nem attanak a szegénységünk. Kegyelmed legyen azon, hogy bár csak az fiscus részéről való dézma tollaltassék, in perpetuum fenmaradván az kapu szám után való öt öt véka buza, lehessen valami kevés pihenése az szegénységnek ennyi inség között. És irattassék articulusban**).

4) Keservesen kelletik az aránt is nyomorgattatásinkat jelentenünk, hogy Szatmárról, Ecsedből, Csengerből, az német pártról az császár ő felsége praesidiariusi tolvajul kijárván reánk, némely falukat, kiválképen az Érmellyéken, magoknak quártélynak fogták, azokat élés, széna, abrak adásra erőltetik és el is hajtják. Annak felette ugyan ezen vég helyekből kiűtvén, némely faluknak marháit és mindenféle javait felpredálván elvitték. Melyek hogy orvosoltassanak igen szükséges, mert különben ezen darab föld csak az ilyen pusztítások miatt is nem sokára elpusztúl, az mint erről való hódolató leveleit Bagosi Lászlónak in specie be is küldöttük.***).

5) Vagyon ez iránt is nagy megbántódásunk, hogy Serédi Benedek uram négy faluiban négy vámokat állított fel, melyek csak egy kis mélyföldön vadnak. Szekereinket pediglen indifferenter mind nemes embereket és paraszt embe-

---

*) Ezen 2-dik pontra oldalt van jegyezve más kézzel : „Vide CC. punct. 9. 10. 11. 12. 13. Instr. 22.“

**) Ez a 3-dik pont keresztül van húzva s oldalt jegyezve : „Producáljanak elengedéséről s vizsgáljuk meg.“

***) Ezen pontra oldalt jegyezve ez áll : „Vide BB. punct. 2. CC. punct. 5. Instr. 16. 17. punctumi, melyeket kapitány uramnak eleiben adtunk. Továbbá is az mű kegyelmes urunknak és az nemes országnak megjelentjük etc.“

rekét megvámolják az ország articulusa ellen, nem lévén penig azon faluknak határin semmi derekas hidak és gát töltések, nemesi praerogativáknak is derogatiójára lévén az vámnak megvétele, instáljon kegyelmed az mi kegyelmes urunk ő nagysága előtt és az deputátus urak előtt, hogy ezen vámok deleáltassanak, hanem az egyik vám legyen elég az egy mélyföldön, de az is úgy, hogy az nemes emberek szeke-reitől vámot ne exigáljanak ott is, és irattassék articulusban*).

6) Nem kicsiny sérelmére lehet ez is nemesi szabadságunknak, hogy Serédy Benedek uram elküldvén szolgálait ide vármegyénkre potentiose nemes atyáinkiai jószágára, és onnét potentia mediante jobbágyit nem repetálván, felkötözteti és elviteti, lévén az nemes országnak az ilyenekről írott articulusa, a mely mellett kellett volna procedálni, de ezt post-habeálván potentiariuskodik. Mely hogy orvosoltassék, aláza-toson instáljon kegyelmed.**)

7) Nagy fájdalmunkra vagyon ez is, hogy az hadaknak rajtunk alá s fel való járások miatt, és az töröknek is felet-tébb való adóztatása miatt némely faluk itt vármegyénkben pusztán vadnak és lakosi együtve is másuva is elvonták ma-gokat, semmi határit nem élvén falujoknak. Az ilyen másutt nyomorgó emberekre kiküldvén az somlyai perceptor, és ha csak egyet, vagy kettőt talál is közülök, azokat megfogat-ván, behozatja Somlyóra, és csak azon a kettőn is exigálja az kapu után való adót. Ez ilyenek mellett is instáljon ke-gyelmed, hogy míg az török urokkal jó rendben nem vehetik dolgokat, és falujokban haza nem szállhatnak, addig ne há-borgattassanak az perceptortól.***)

---

*) Ez az 5-dik pont keresztül van húzva s oldalt jegyezve : „Erről irtunk Serédi uramnak, magokat ő kegyelmeket is az articulusra relegáltuk.“

**) Ez a 6-ik pontra oldalt jegyezve : „Ebből Serédi uram menti magát, hogy hire nélkül cselekedte gondviselője, melyért ki is vetette tisztiből, mindazáltal úgy hiszszük, az nemes ország admoneálja az urat, hogy másszor ilyen dolog ne legyen. Ez nincsen az mostan be-adott punctumok között.“

***) Oldalt jegyezve : „NB. Instr. 23. perceptor praesentiájára halad holnapra. Az perceptor erről articulusra excipiál, hogy az or-szágyüléséből Balási Ferencz hozott volna constitutiót, Logy csak

8) Az szegénységnek panaszolkodásiból értjük, hogy az bor dézmálásnak idején az eddig kijáró dézmások mint az szín borból, ugy az sajtolt borból is az dézmát megveszik. Kiváltképen az somlyai két papi rendek, az mely inauditum az keresztyén világban. És hogy az is tolláltassék és articulusban is irassék, igen szükséges, melyen kegyelmed is alázatosan instáljon. Avagy légyen limitatio a szín és sajtolt bor között.*)"

9) Nagy kárával látjuk ezt is szegénységinknek, hogy az mikor az bárány dézmálásnak, búza dézmálásnak és bor és méz dézmálásnak ideje eljű, az somlyai perceptor praesidiariusokat küld ki, ezeknek dézmálásokra, az dézmálásnak idején sok insolentiákat, alkalmatlanságokat executiókat elkövetnek szegénységinken, hanem hogy ennekutána vármegyénk tagjai közül légyen az dézmás az falukon, ha az dézma el nem engedtetik az szegénységnek, alázatosan instáljon kegyelmed.***)

10) Ebben is nagy kárát látjuk szegény jobbágyinknak, hogy ha valami kevés restantia marad el rajtok és hirtelen be nem hozhatják, lévén sokféle szorongattatás rajtok, holott szolgabiránk által is az ilyen elmaradott restantiákat beszolgáltatathatnák, de azt posthabeálván, praesidiariusokat küld ki a perceptor, azokkal exigáltatja, és gyakor helyeken az hátra maradott restantiánál magok nyargalásáért többet exigálnak az praesidiariusok. És hogy ez ilyen illetlen dolgok is hogy jobb rendben állattassék, és ennekutána ne az praesidiariusok, hanem szolgabiránk exigálja szegénységen instáljon kegyelmed alázatosan.***)

---

megvegye, az vármegye ellenben tagadja, egyik fél sem producál, azért producáljanak felőle, hadd tudja az nemes ország igazítani. Ez egyébiránt csak Szovárhegyről való dolog de igen akadályos a perceptornak, és az olyan elpusztuló helyeknek."

*) A 8-dik pontra oldalt jegyezve : „Ezt ugy tanultuk ki, hogy a boldog időben a sajtóról nem dézmáltak, de már sok csalárdságot kezdettek követni, nyomatlan hagyván a szőlőt, azért szükséges ezt az országban determinálni. A papok ő kegyelmek is magok részéről tegyenek declarátiót írásban az dologról. — Instr. 26. Vide BB. 3."

**) Ez a 9-dik pont keresztül van húzva s oldalt jegyezve „Az másikkban van válasz reá."

***) Oldalt jegyezve : „NB. Az perceptor instructiójának 17-dik

11) Az somlyai és perecseni lakosoknak nagy károkat és fogyatkozásokat látjuk kaszáló réteknek elfoglalásában, mely foglaltatott el a praesidiariusok lovainak füvelésére, és miolta az praesidiariusok itt az somlyai végházban laknak, mind az tüdőtől fogva is semmi hasznát nem vehették ezen kaszáló réteknek. Az deputatus és commissarius uraknak ide ki való lételeknek alkalmatosságával úgy rendeltetett vala, hogy az Somlyó és Perecsen között való rétnak az Somlyó felől való része az határig legyen az praesidiariusok lovai számokra, az perecseni határnak pedig az fele legyen az somlyai lakosoké az rétéjéért, az fele az perecsenieké; de mind ezek is másképen változtanak, mert mind az somlyai és perecseni határt az derecseni kertnek az aljáig elfoglalták és az praesidiariusok lovai élük. Hogy ez is az deputatus urak rendelése szerint legyen és úgy maradjon helyben, kegyelmed sollicitálja. Avagy ha ez nem lenne, az perecsenieknek az ő részek szerint való határok meg nem adatnék, es z t e n d ö n k é n t k é t k a p u u t á n v a l ó a d a j o k e n g e d t e s s é k e l n e k i e k , m í g a z p r a e s i d i a r i u s o k b i r j á k é s l o v o k a t o t t f ü v e l i k , m í v e l e s z t e n d ö n k é n t n é g y v a g y ö t s z á z f o r i n t r a k á r o k a t i s v a l l a n a k a b b a n a z d a r a b h a t á r o k b a n . H o g y e z e k m e l l e t t i s k e g y e l m e d i n s t á l j o n m i n d a z m i k e g y e l m e s u r u n k ő n a g y s á g a é s a z u r a k e l ő t t , i g e n m é l t ó n a k l á t j u k . A z o n k i v ü l i s i g e n ú t b a n l é v é n n y a v a l y á s o k *) .

12) Somlyó vára mellett lévő vadkert nevű rétet mind az kapitányok birták, lovokat ő kegyelmek ott füveltették, és szénát is télére ott csináltattak, nem lévén másutt arra való alkalmatosság. Az deputatus és commissarius urak is ide ki lévén, mind az szerint, az mint azelőtt volt, helyben hagyták, és az vármegye csináltatta az gyepűjét mind környül, de az dominus terrestrisek occupálták magok számára, és már mostan nem akarják engedni az kapitányok számára ezen meg-

---

punctumával menti magát. Egyébaránt ha az mi kegyelmes urunknak és az nemes országnak úgy fog tetszeni, Kraszna és Szolnok vármegye kéz ügyben lévén, az restantiák úgy látjuk felszedettethetnek szolgabírák által is, csak ők is meglássák, hogy restségek miatt fogyatkozása ne legyen az országnak, mert úgy a szolgabírák fizetik meg magok.“

*) Oldalt jegyezve : „Instr. 20. punctum.“

nevezett darab rétet, mely nélkül az somlyai fő-, vice-kapitányok ő kegyelmek nem lehetnek. Hogy ez is deputatus urak ő nagyságok s ő kegyelmek rendelkezések szerint legyen és maradjon az kapitányok számára, igen szükségesnek látjuk.*)"

13) Somlyó vára mellett az mely házakat az katonák számára csináltattunk vala vármegyéül, mostan azon katonák lakó helyeit kapitány uram lator kerttel akarván bekerítettetni, a melyre feles palánkfa megyen, kit is ezen mi nyomorult vármegyénk nem supportálhat, nem lévén feljebb negyven faluknál ezen mi vármegyénkben. Az Közép-Szolnok vármegyebeli szomszéd atyafiak semmi segítséggel ez közönséges dologban nem akarnak lenni, mely ő kegyelmeknek is szükséges volna, mert ő kegyelmeknek is használ az praesidiumnak Somlyón való lakások, mint szintén mi nekünk. Hogy azért ő kegyelmek is ebben egyenlő terhet viseljenek velünk, és az fele fájának meghordatása és megépítése ő kegyelmekre fordíttassák, igen alázatosan instáljon kegyelmed mind az mi kegyelmes urunk ő nagysága előtt, mind az deputatus urak ő nagyságok s ő kegyelmek előtt, és ne is hadja ha lehet az dolgot könnyen.**)

14) Igen súlyos terelviselés lévén ez is nyomorult vármegyénken, hogy esztendő által ezer szekér fánál az várban többet szolgálatunk be, ez minden esztendőben meglévén, azt és az ilyen több terelviselésünket és azonkívül az vég-házhoz való sok gratuitus latort a Közép-Szolnok vármegyebeli szomszéd atyafiak ő kegyelmek nem érzik, mely rajtunk megfordúl, az mi nyomorúságinkat semminek álitván, semmiben nem akarnak bennünket segíteni. Hogy ezen tüzi fának vár szükségére és strázsára faló fa hordásnak az fele része Solnok vármegyebeli szomszédokra fordíttassék kívánjuk, és kegyelmed is instáljon, mert azonkívül is elég fordul meg ez nyomorult kis vármegyén, az melyet ő kegyelmek nem érznek, hanem csak néznek, ő kegyelmek is Somlyó és az somlyai praesidiumnak árnyékában nyugosznak.***)

*) Oldalt jegyezve „Instr. 20.

**) Oldalt jegyezve : „NBene. Az két vármegyét illeti.“

***) Oldalt jegyezve : „Ez is mind a kettőt (t. i. illeti). — Solnok vármegyei uraim ő kegyelmek csehi építéssel és oda való fa hor-

15) Az praesidium számára való széna hordatás igen terhes, mert nem lehet az szegénységnek oly szorgos dolga, hogy el nem kell hadni és el kell menni széna hordani, mely sok külföld, külfölbféle tereh viselés teljességgel elnyomott bennünket egész vármegyétül. Hogy ez is vétessék jó rendben, és itt is legyen az szerint mint Kolosvárott vagyon, kegyelmed instáljon. És az praesidiariusok közül az kiknek jobbágyok vagyon, azzal hordassa takarmányát, és az kiknek vonó marhájok vagyon, azon hordassa az is bé szénáját legytünk immunisok ettül.)*

16) Ezeken kívül is csak magoktól is ha kegyelmetek valami jót, hasznunkra valót feltalálhat, mindeneket, az melyek meg maradásunkra és hasznunkra valók lesznek, mindeneket kegyelmetek elkövesse, az melyekre kegyelmeteket authoráljuk Halmágyi János urammal együtt, mivel ő kegyelme tudja az véghelyben való dolgokat jobban. Kikre Isten segélye kegyelmeteket.

Ex generali Congregatione Dominorum Magnatum et Nobilium Comitatus Crasznensis in Confinio Somlyó celebrata, die 5. Mensis Februarii A. 1680.

Extradatum per Georgium Erdőteleki Iuratum Notarium Comitatus Crasznensis.

Georgius Variu de Somlyó

Judex Nobilium Comitatus Crasnensis m. p.

(P. H.)

Ladislaus Almásy

Judex Nobilium Comitatus Crasnensis m. p.

(P. II.)

Hoc addito : Kraszna vármegyében a gornyikság felállított, kik afféle úti levél nélkül kóborlókra, szökött szolgákra, jobbágyokra, lopokra vigyázván, megfogják és Somlyóra hozzák, mely is javallásra méltó, hasznát csak eddig is már éreztük, de ebbeli jónak megakadályoztatására igen nagy okot adnak az menyőiek, kik nemes falu lévén nem akarják.

dással mentik magokat ez két punctum iránt, mi azért az ország nélkül nem imponálhatjuk.⁴

*) Oldalt jegyezve : „Instr. 26.“

felvállalni, holott a magok oltalmát szintén úgy munkálkodnák ők is, mint mások, és hogy fel nem akarják vállalni, mások is félben akarják hagyni, mely is káros lészen, mert ez a föld mind tolvajoktól, mind egyebektől szintén úgy fog terheltetni ezután is, miut eddig.

A német császár pénze oda ki folyvást elkél, mivel Bánya és Debreczen felől mind olyat hordanak minden kereskedő nemzet, az szegénység is olyan pénzzel adózik az török urának, az is mind elveszi, Erdélyben pedig se sóval való kereskedésben, se egyéb vételekben el nem veszik; melyet ha a török eszében vészen, ő is el nem vészi, mint letőtt pénzt, és az szegénység egyébféle pénzre szert nem tehetvén, el kell lakó helyeket hagyni és pusztán marad a föld. Melynek elvételérül az aknákon és másutt is kegyelmesen parancsolni méltóztassanak ő nagyságok és ő kegyelmek, mert másféle pénzzel senki nem fizet, és sohul el sem válthatni, és ha a faluk elpusztulnak, a császár adaja híjával lészen, és a portán a váradiak szokások szerint panaszt tesznek, melyből ismét más confusio jű ki.

Hátára jegyezve: Fogarasba küldött gravameni Kraszna várme-gyének.

Eredetije ez erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXIV. köt.*)

LVI.

Méltóságos erdélyi fejedelem-asszony, nekem mindenkoron kegyelmes asszonyom.

Ujabbán is nagyságod megtapasztalt fejedelmi kegyelmességéhez kellett folyamodnom, és ez alázatos írással szükségessé képen nagyságodat megtanálnom, mely adja az szent Isten, tanálhassa szerencsés órában és kívánt jó egészségben, kedvesivel együtt nagyságodat. Az ide ki forgandó dolgokról való elégséges tudósítással küldöttem az én kegyelmes uramhoz becsületes ifiú legényt Izdenczi Márton uramot, kinek relatióját nagyságod meg fogja ugyan érteni, mindazon-

által, ha véle szemben méltóztatik lenni, meghadtam ő kegyelmének, nagyságotat is én nevemmel alázatosan világosítsa azon dolgokban, Isten után nagyságodhoz lévén nékem legnagyobb remésem. Mivel penig kegyelmes asszonyom tanultam oly dolgokat, kik nagyságodnak veszedelmében, és az országnak is nagy kárában járók, másképen is közel esvén Huszthoz, nagyságotat alázatosan kérem, méltóztassék meghitt becsületes hívét kiküldeni, ki eleiben én akár ugyan az huszti sorompóig elégséges késérőket küldök, az alatt is penig eddig való kegyelmessége szerint minden gonosz akaróim és mind azok ellen, kik az én kegyelmes uram előtt engem nehézségben s kárban ejteni igyekeznének, oltalmazni méltóztassék, kiért én is nagyságodnak és szerelmes gyermekeinek akár hol éljek s lakjak is, maradok

Költ Szepsibe 10. Február Anno 1680.

Alázatos és igaz szolgája

G. Theökölyi Imre m. p.

Kivül : Méltóságos erdélyi fejedelem-asszony Bornemisza Anna kegyelmes asszonyomnak ő nagyságának adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXIV. köt.*)

LVII.

Nos Ladislaus Szekely de Boros Jenő, Joannes Sárosi de eadem, legati Celsissimi Principis regnique Transylvaniae, et Andreas Keczelej Residens ejusdem Regni, recognoscimus per praesentes, quod a Nobilissimo Domino Georgio Dimitri leuent Constantinopolitano accepimus pecuniam mutuam octo mille et octingentos leones, id est leones 8800, promittentes intra spatium trium mensium a die 20. Apr. (stylo novo) computando totaliter persolvendam. Si vero casu quo terminus solutionis praescriptus transierit, ad singulos insuper menses juxta quantitatem temporis foenus computando persolvere promittimus. In cujus rei firmitatem Illustrissimus Dominus Alexander Maurocordatus sponsionem suam promittit. Nos quoque subscriptione et sigillo nostro pro rei veritate praesentes lit-

teras nostras corroboramus. Datum Constantinopoli 20. Apr.
(stylo novo) Anno 1680.

Idem qui supra

Ladislaus Szekely m. p. (P. H.)   Andreas Keeczely m. p. (P. H.)

Joannes Sárosj m. p. (P. H.)   (P. H.) (*Görög aláírás.*)

Alexandros.

.....

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti
lev. XXIV. köt.*)

LVIII.

Celsissime Princeps, ac Domine Colendissime.

Cum Imperialibus litteris Regioque Auro contexto amictu,
ad condecorandam Celsitudinem tuam Dominus Mohamet Aga
e Capizibassi excelsi Supremi Vezirii, Domini nostri Clemen-
tissimi, legatione fulgidissimae Portae ad Celsitudinem tuam
expeditus sit, et ex mandato Illustrissimi Domini Kehaja cum
praelaudatum Dominum ipsi commendare debuerim, hisce
plenis affectu et obseruantia meis litteris Celsitudinem tuam
prosequens, a Deo ter optimo apprecor, ut ad multos annos
Imperiali Clementia abunde cohonestandam faeliciter con-
servet. Datae Byzantÿ die 23. Aprilis 1680.

Celsitudinis tuae addictissimus ad seruitia

Alexander Maurocordatus S. P. E. P.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylatcum Transylvanicum.
II. kötet.*)

LIX.

Celsissime Princeps et Domine Colendissime.

Jam expleto ex mandato Celsitudinis tuae seruitio cum
litteris Excelsi Supremi Vezirii redit seruus ipsius, ex ipsis
autem mentem Supremi Vezirii Domini mei Clementissimi de
rebus Vngaricis et Varadinensibus percipiet, atque certior
fiat me omnem lapidem mouisse, ut tum auctoritas ipsius in-
ter Vngaros promoueat, atque seruitium ipsius pro conser-

uatione Ungarorum erga fulgidissimam Portam in dies grandescat tum aduersariorum ipsi petulantia retundatur atque compescatur. Quod vero ipsa benevolentiam et sinceritatem ac deuotionem nostram erga se agnoscat, atque in posterum quoque in quibuscumque meis negotiis operam nostram non denegandam exoptet, certe cum a diuturno tempore mutuis officijs et deuinctionibus habitus contractus sit amicitiae atque necessitudinis, qui fieri potest, quin in posterum quoque eodem sollicitudinis tenore res Celsitudinis tuae propensissime prosequar, ita ut confidentissime ipsa in omnibus causis opera nostra uti possit, certe seruitium ipsius nulla unquam causa posthabebitur. Interim cum assentiente Domino Ladislao Sekeli Legato Plenipotentiaro Celsitudinis tuae, et annuentibus adiunctis ipsi, quae promissa per me fuerat recognitio Domino Reis effendi pro continuo et lucento ipsius erga Regnum Transylvaniae fauore; cum nullum hucusque effectum habuerit pro zelo sincerissimi affectus, quem erga Celsitudinem tuam profiteor, indolui. Scio enim hisce difficillimis temporibus quam necessaria sit tanti Viri rebus Transylvanicis protectio, ita ut si erga ipsum omissio fiat, certe maximo in rebus Celsitudinis tuae adminiculo destitui oportet, qua in re Magnanimitas ipsius partes gratitudinis abunde explebit. De expeditione vero reliquae pecuniae et impletionem promissi erga Supremum Vezirium cum jam ipsa sollicitudinem suam declaret, Illustrissimus Dominus Praefectus nihil ulterius crulcandum duxit. Interea Deus optimus ipsam diu incolumem atque foelicem conseruet.

Datae Constantinopoli die 25. Julij 1680.

Celsitudinis tuae ad seruitia addictissimus

Alexander Maurocordatus S. P. S. E. P.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophilacium Transylvanicum*
II. kötet.)

LX.

Mint jó uramnak szolgállok kegyelmednek.

Uri méltósága nevedését tegye Isten kegyelmednek nyomóssá, gondolkozzék kegyelmed szegény rab szolgálja fe-

lül. Méltóságos B. Ákossk (Baresai Ákosnak) micsoda szolgálja voltam végig maga tudja, az méltóságos fejedeleemnél törekedjék szabadulásomban; ha ő nagysága kegyelmessége járulna, Dessi (Dézi?) uramat visszavárnám. Az Isten is megfizeti mind ő nagyságának mind pedig kegyelmednek. Ezzel kegyelmedet Istennek ajánlom.

Jettikula. 3. Aug. 1680.

ártatlan rab szolgálja

Csáki László m. p.

Kivül: Az méltóságos urnak tekintetes nemzetes Baresay Mihály uramnak nekem jóakaró uramnak adassék.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXIV köt.*)

LXI.

Mint régi jóakaró fiam uramnak Istentől sok áldással való szerencsés hosszas boldog életét kívánom kegyelmednek.

Édes fiam uram, akarék kegyelmednek egynéhány szoval írnom. Istennek hála még élek mint szegény rab ember. Kegyelmednek ez előtt is irtam, nem egyébről, hanem hogy ne feledkezzék felőlem, találna módot kegyelmednek valami költség pénz küldésben. Székely László uram itt ben lévén, ő kegyelme fogadta volt, hogy urunknál ő nagyságának véghez viszi, hogy engedje meg feleségemnek valami fejér ruhát s pénzt küldeni és kegyelmednek, kiről mostan is irtam ő kegyelmének. Kérem kegyelmedet, solicitálná kegyelmed ő kegyelmét, vinné véghez. Ugyan irattatna kegyelmed egy supplicatiót feleségem nevére, könyörgene ő nagyságánál, s vinné be ő kegyelme megsiettetvén. Kegyelmed tudóstana szegény feleségemet, had küldhetne ki idején, viselne gondot kegyelmed felőle, maga is küldene kegyelmed, Isten megfizetné kegyelmednek. Más nagyobb dolgot is kezdett vala Székely László uram szabadulásunk felől, hűt alatt való contractusunk vala szintén még forró félben. Azonban hirtelen kellestven elmenni ő kegyelmének, úgy volt, effectuálja mind urunk ország előtt, abból követ jöven be, jó módon lesz dolgunk kimene-

tele; miben maradt nem tudhatjuk; mivel Kabós uram tagadja, nem abban jött; ezután ha lenne abból való követ; mi ahoz tartván magunkat csendességben voltunk, várunk Istentől s az időtől is. Kegyelmed azért édes fiam uram, solícitálja Székely László uramot ez dolgokról, ilyen jó nagy dolgot ha véghez viszen, dicsíretes és dűcsőséges hire neve lenne még holtá után is. Teleki uramnál is törekednék kegyelmed, s mind Naláczi urammal lennének jóakarattal hozzám; nám soha nem vétettem egyiknek is. Én elég ártatlan szenvedem az rabságot; mint Isten akarja, legyen úgy. K . . . a mint van, tudósítson kegyelmed, módja lévén benne; biztatásunk vagy on elbocsáttatásunkról. Mikor Isten akarja, meg lesz az is. Ezzel uram Isten éltesse kegyelmedet jó egészségben. Jedicula die 3. Augusti 1680.

Kegyelmednek jóakaró rab apja szegény

Damokos Thamás m. p.

Kívül: Tekintetes s nemzetes Fekete Ferencz uramnak etc. Nekem kedves fiam uramnak ő kegyelmének adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben XXIV. kötet.*)

LXII.

Kegyelmes uram.

Alázatosan jelentem nagyságodnak, mint kegyelmes uramnak, hogy az nagyságod két rendbeli kegyelmes parancsolatját nagy alázatossággal elvöttem, az nagyságod parancsolatja szerint kegyelmes uram Kabos Gábor urammal mindenekben egyet értvén, s mindeneket nagyságod kegyelmes parancsolatja szerint igyekeztünk végben vinni, az summa pénzzel kegyelmes uram nagy bajjal beérkezvén Kabos uram ő kegyelme, mivel az szekereknek bejövések meg nem engedtetett, lovakon kellett ő kegyelmeknek behordattatni, s itt benn is penig nagy titkon vötték el, mely miá kegyelmes uram bajunk elég volt; az hátramaradt summának bejöveteleit kegyelmes uram igen tndakoztatta az tiha az tolmács ő nagysága által, hogy mikoron jó be; egyebet nem tudtunk

kegyelmes uram mondani, hanem azt, hogy az is mentül hamarabb bejő. Az rez effendi felől írhatom nagyságodnak kegyelmes uram, hogy megháborodott elmével vagy on, hogy nagyságod kegyelmes uram neki semmi ajándékot nem küldött, sőt az tolmács ő nagysága nekem megparancsolá, hogy megírjam nagyságodnak kegyelmes uram, hogy egy néhány pénznek eltartásával ne idegenítse el nagyságod magától, mivel az ő keze által kelnek ki az parancsolatok, s aziránt is árthat. Az mely egyet másokat kegyelmes uram az követ uram ő kegyelme nagyságod számára kezemnél hagyott ő kegyelme, még megvadnak kezemnél kegyelmes uram, noha bizony nagy félelemmel vagyok kegyelmes uram az tőz miá, mivel gyuladások gyakran esnek; azon marhákat penig kegyelmes uram már vissza sem vesznek, hanem az árokat várják meg. Az jediculában lévő rabok felől írhatom nagyságodnak kegyelmes uram, hogy azok az magok szabadulásukat erősen suplicálják, már penig nem is hosszú időre nyútottak reminsiget szabadulások felől, az mint vigére mehettem kegyelmes uram. Az tihát penig Kabos urammal együtt kegyelmes uram kirtük azon, hogy nagyságod akaratja ellen s hire nélkül el ne bocsáttassanak; az tolmács ő nagysága azt mondja kegyelmes uram, hogy nagyságodnak ha tetszése az, hogy megszabaduljanak, bizonyos embere által írjon nagyságod az vezérnek szabadulások felől olyan formán, hogy nagyságodot sok suplicatiojokkal addig jártatták, hogy nagyságod kegyelmes uram nékiek megkegyelmezett, mivel az ki nagyobb volt közöttök, az megholt, ezek csak mintegy szolgálai lévén Béli Pálnak, azért ha ő nagyságának is tetszik szabadulások, bocsátassa el ő nagysága őket, s parancsolja meg nekik, hogy haza menvén helyekben jámborúl viseljék magokat; ha penig nagyságodnak kegyelmes uram az tetszék, hogy meg ne szabaduljanak, az felől is küldje nagyságod kegyelmes uram bizonyos emberét és levelét az vezérhez ő nagyságához, mert különben félő, hogy megszabadulnak. Az tolmácsnak ő nagyságának micsoda levelet irt volt Csáki uram ő nagysága, nagyságodnak kegyelmes uram elküldötte ő nagysága, az tolmácsnak ő nagyságának küldött nagyságod levelében ez volt írva: *Illustrati Vestraeque promissae benevolentiae re-*

siduam partem idem noster fidelis nomine nostro praesentabit. Cujus verbis per nos ei conceditis ut indubitatum adhiberi velit fidem, ut non ita munus quod sane exiguum est, quam sincerum nostrum amorem respectet, amanter contendimus! Kihez képest kegyelmes uram az tolmács ő nagysága azt gondolja, hogy az nagyságod aziránt való kegyelmességit mi tartottuk el Kabos urammal s nekem ő nagysága megparancsolá, hogy megírjam nagyságodnak kegyelmes uram, hogy az nagyságod levelében vagyon emlékezés az nagyságod kegyelmessége felől, s valósággal penig semmi sincs. Az budai vezérség alatt levő praedicatorok privilegiumát kegyelmes uram megíratván, Kabos uramtól nagyságodnak kegyelmes uram elküldöttem. Itt most kegyelmes urám semmi hírek nincsenek, melyekről nagyságodat kegyelmes uram tudósíthatnám. Isten nagyságodat kegyelmes uram sok esztendeig éltetvén tartsa meg szegény hazánk megmaradására. Constantinopoli die. 4. Augustii 1680.

Nagyságodnak kegyelmes uram alázatos híve
Keczely András m. p.

Kivül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának nekem kegyelmes uramnak ő nagyságának.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum*
II. köt.) -

LXIII.

a)

Visk várossának nagyságodhoz mint kegyelmes asszonyához alázatos supplicatioja.

Kegyelmes asszonyunk az rajtunk lévő nagy adózás tereh viselés alatt nyegvén, nincs Isten után nagyságodon kívül kire szemeinket vesszük. Huszt vára körül sok építés keltevé, annak nagyobb része mű rajtunk fordul meg, alítván (*vélvén*) münket feleseknek lenni, holot az halál miatt Isten akaratjából sokan közülünk kiholtak. Az adó kegyelmes asszonyunk sok rajtunk, az huszti praesidium számára Szt. György adájában kell adnunk negyedfél száz forintokat, török adáját háromszáz hatvannégy forintokat, lent negyedfél

száz mértéket, azon kívül mennyi szedés vevés vagyón rajtunk, csak az Isten tudja. Egyébiránt is szegény helyünk az Tisza miatt épen elvesz, ki ellen való sok munkában, s magunk oltalmazásában, szintén belefáradtunk, és ha nagyságod kegyelmes szive meg nem esik rajtunk s terhünk meg nem könnyebbítettik, az Tisza is tőlünk elvételik, végső pusztulásunk leszen.

Nagyságodnak azért mint kegyelmes asszonyunknak az élő Istenért is alázatosan reménkedünk, méltóztassék rajtunk könnyörülni, adónkat s tereh viselésinket megkönnyebbiteni, hogy az nagyságod méltóságos szárnyai alatt maradhasunk meg s életünk fogytáig nagyságodnak s fejedelmi házának szolgálhassunk.

Isten nagyságodat stb.

Az öt városok nevei alatt előnkben jött supplicatoria tetünk választ részletekről is Radnoth 15. Aug. Anno 1680.

Anna Bornemisza.

b)

Técső városnak nagyságodhoz mint kegyelmes asszonyunkhoz alázatos supplicatioja.

Kegyelmes asszonyunk, nekünk az szaploneczaiakkal az erdő határ végett nagy bajunk vagyón, azt mondják az Fekete erdőhez nekik annyi közök vagyón mint mű nekünk. Holott azt az mű eleink az magyarországiaktól sok törvénykezéssel nyerték el, úgy hogy Magyarországból is becsületes törvénytevő főrendeket hivattak be az törvényre, s sok bajjal, fizetéssel végezték el. Akkor pedig nekik ez dologban emlékezetek sem volt. Azt is kezdván immár cselekedni, ha valami kevés marhát fogadunk reá, behajtják, ők pedig marhájokat is azon jártatják s mások marháját is reá fogadják, nekünk nem kevés kárvallásunkra, boszúságunkra.

Nagyságodnak azért mint kegyelmes asszonyunknak alázatosan könyörgünk, hogy az ebből következhető nagy gonosz eltávoztatódjék, ezen dolgot közöttünk eligazítani méltóztassék, legyen vége ennyi sok esztendőktől fogva vellek

való bajoskodásinknak, nagyságodnak mint kegyelmes asszonyunknak etc.

Gondunk lészen róla, mi az mi jussunkat nem engedjük, annak idejében bátyánk uram által találjanak meg felőle.

Radnóth 15. Aug. Anno 1680.

Anna Bornemisza.

c)

Maramarosi elfogyatkozott szegény öt Városoknak nagyságodhoz kegyelmes asszonyunkhoz alázatos supplicatioja.

Kegyelmes asszonyunk kiírhatalatlan szorongattatásinkban kéntelenítettünk nagyságod fejedelmi kegyelmességéhez folyamodnunk, mivel ha az rendkívül való gazdálkodásokkal, postálkodásokkal nem terheltetnénk is, az adónak újulását lehetetlen hogy elviseljük. Az szolgálat rajtunk megszűnés nélkül való, azonban szóval, egyébbel való kereskedésre ez sovány és élheterlen földről, az körül való országok mostohasága miatt, ki nem járhatunk. Az técsiek király, avagy Szt. Görgy adaja flor. 230. Az töröknek való adó 128 tall. Viskiek királya adaja negyedfél száz forint, az törököknek való adó 180 tallér, hosszúmezeieknek király adaja 140 forint, török adója 60 forint. Szigeti király adója 140 forint török adója 240 forint.

Most is ujabban adózásra kényszerítettvén, egyébaránt is az jövőkre s menőkre való adózás is nyakunkon lévén.

Nagyságodnak mint kegyelmes asszonyunknak az Istenért is alázatosan könyörgünk, rajtunk lévő és elszenvedhetetlen adózásinkat kegyelmesen megtekintvén, és abban bennünket könnyebbíteni méltóztassék, hogy nyomorúlt helyeinkben nagyságod kegyelmessége által megmaradhassunk, életünk fogytaig szolgálhassunk nagyságodnak s nagyságod méltóságos fejedelmi házának.

Nagyságod kegyelmességének etc. etc.

Noha eddig is minden esztendőben mutattuk kegyelmességünket, mindazáltal látván terhes voltát adjajoknak, Frater István uram ő kegyelme számláltassa össze az öt városok adjáját, melylyel most az mostani articulus szerint tartozik, és

commitáljon az kamara-ispánnak felőle. Harmad adajokért adjon sőt nekik az városok szerint külön, magát annak rendi szerint quietaltatván. Radnoth 15. Aug. Anno 1680.

Anna Bornemisza.

Egykorú másolat az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXIV. köt.*)

LXIV.

Illustrissime ac Celsissime Princeps, Domine Frater Amice Vicine Nobis benevole.

Nagyságod nekünk embere által küldett levelét megadák, és mindenekről, az melyekről nagyságod írt, megértettük ennek az vladika dolgát illeti, kit nagyságod ide mi hozánk elküldött hogy meg szenteltessék, im az nagyságod kívánsága szerint vladikává értetett. Noha jól lehet az mi vallásunknak pravilája szerint kívántatott volna sok dolgokat megvizsgálni amaz kitétettnek dolgai felől, erről is, ellenben consideratioban vévén, hogy vallásunkon lévő keresztények, kik taláztatnak az nagyságod országában, nem lehetnek pásztor nélkül, elhagyván egyéb vizsgálásokat, és consensusban vevén közönségesen az mi szentséges metropolitánkkal együtt, im szenteltetett vladikaságra, noha az másik vladika szavának mi nem vizsgálónok az ő vétkeit, hanem csak az mennyire érthettük az nagyságod leveléből, melynek kellett volna megvizsgálni, csak ezt gondoltunk az mit feljebb írtunk nagyságodnak, nem lehet az nyáj pásztor nélkül; mind az többit hátrahagyván, és az megértetteket az nagyságod kívánsága szerint vévén, hogy nagyságod kegyelmesége fenmaradjon az ott való szegényeken és az vladikán. Nagyságod nekünk más dologról is parancsoljon, jó szívvvel szolgálni el nem mulatjuk. Ezek után Istennek gondviselése alá ajánljuk nagyságodat. Datum in Sede Nostra Bukurest die 4. Septembris 1680.

Illustrissimae Dominationis Vestrae Frater Amicus et Vicinus Benevolus

(*Oláh aláírás.*)

Kivül: Illustrissimo ac Celsissimo Principi Domino Michaeli Apafi Dei gratia Transylvaniae Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum comiti Amico et Fratri Vicino Nobis Semper Benevolo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXIV. köt*)

LXV.

Isten nagyságotat kegyelmes uram szerencsés étellel s békességes állapottal boldogítsa szivem szerint kívánom.

Tartozó s köteles hűségem szerint akarám kegyelmes uram nagyságotnak mint kegyelmes uramnak jelenteni, ide bé való hírek és állapotok miben forogjanak. Itt kegyelmes uram nagyságot méltóságos személye ellen s egész hazánk megbántódására olyan híreket hallok, két rendbeli becsületes atyánkfaitól is: hogy az szász natióon lévő atyafiak, sőt penig Brassóban polgári rendben levő személyek, oly szókra fokadtanak volna ki, hogy ha mégis az magyarok ebben mennek el, készebbek elszakadni tőlök, és külön az ország adáját az török nemzetnek megadni, hogy sem mint az magyar igáját továbbá supportálni; sőt kegyelmes uram kiváltképen az brassai uraim az vallásunkon lévő templom hely adásáról való articulust forgatván fenn, köz hírül az község között az is hallatik köztök, hogy csak elig ha eddig is portára az szász natio el nem küldött. Melyet nagyságotnak tartozó köteleességem szerint, úgy mint közöttünk folyó köz hírt írhatok. Nagyságot bölcs ítéleti, már mit fog nagyságot elkövetni. Ezek után Istennek kegyelmes oltalmában ajánlván nagyságotat, egész méltóságos házával egyetemben.

Bodok 1680 die 18. Mensis Septembris.

Nagyságot alázasatos szolgája

Mikó István m. p.

Kivül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának etc. nekem érdemem felett való jó kegyelmes uramnak adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacum Transylvanicum II. köt.*)

LXVI.

Hatalmas győzhetetlen császárnak becsületes úr hivei nekünk vitéz barátink, Isten kegyelmeidet hatalmas császárnak szolgálatjára éltesse.

Mind várakozásban voltunk, hogy az pasa ő kegyelme és kegyelmeitek tudósítását vehessük, mikorra jőjjön ki kegyelmeitek Somlyóra, az kegyelmeitekkel elkezdett dolgoknak elvégzésére; de mindeddig is kegyelmeiteknek tudósítása nem jöve, de hogy eziránt is mi ne okoztassunk, mi im e becsületes úri és fő renden való hiveinket elküldöttük, az kik okvetetlen ez jövő csőtörtökén Somlyóra érkeznek, ha azért kegyelmeitek is oda el nem jön, arról is mi nem tehetünk, okai semminek nem leszünk; kegyelmeitek lássa; ha pediglen kegyelmeitek kijün, kérjük ne akadályoskodjék, hanem alkudjék meg, egy urunk, s hatalmas császáruk lévén, éljünk inkább egymás barátságával és az eddig való alkalmatlanságoknak szakadjon vége, melylyel minket is kötelez kegyelmeitek hozzájuk való kedveskedő jóakaratra. Ezekkel ajánljuk Istennek oltalmában kegyelmeidet. Iratott radnothi kastélyunkban 21-dik napján Szent-Mihály havának.

Kegyelmeiteknek jóakarója 1680-dik esztendőben

Külszim : Hatalmas, győzhetetlen császáruknek Várad végvárából mostani dolgoknak eligazítására Somlyóban jövő helytartó zaim uraknak, iszpáhiaknak és mind közönségesen ott levő hatalmas császáruk, úr, és nemes hiveinek, etc. nekünk vitéz barátinknak.

Küljegyzés : Anno 1680. 23. Septembris. Radnot.

Az erdélyi volt kir. főkormányshéki levéltárban levő egykorú fordításból.

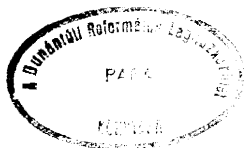
LXVII.

Instructio pro Egregio Andrea Szekshalmi de Thorda ad Fulgidam Portam otthomanicam ad praesen. expedien. delegato.

1. Az mely summa pénzt, az nem régen elmúlt alkal-

matlansággal levágott váradi törökök miatt hazánkra következt portai nehézségeknek lecsendesítésére kellett ígírtünk, annak jobb részét ez előtt adminisztráltatván, most hátra maradt részét úgy mint tallér nro 20000 $\%$. percipiálván vigye be és az fővezérnek, az ki által illik, adminisztrálja; tovább ez iránt lehető búsulásunknak eltávoztató testimoniumával.

2. Ha emlékezet lészen az hatalmas császár deliberatioja szerint örök fogságra vettetett erdélyi foglyok felől; nagy almkodással hallottuk megmondhatja elbocsáttatásokat, mivel mi úgy hallottuk és gondoltuk, hogy az hatalmas császár ő felsége deliberatioja változhatatlan légyen : tovább ha kihozzatadásokról terjed az kérdés : megmondja , hogy itt nem tartatván azok nevezetes becsületben, ott benn való léteket sem magyarázhatjuk semmi ellenkezőre : penig hogy Isten előttök járó ellenségitünkön igazságát felderítette. Ezekre nézve is penig ha az mint assecuráltattunk volt oly summa fizetésnek contributiojával, hogy praeter mortem quid velimus cum illis faciendum fiet; nem bántuk volna fogságokat soha nem változni. Tovább. Hát ha kibocsáttatnak ? Mi nem ellenzük ha hozzánk és hazánkhoz tartozó kötelességek szentül való gyakorlására kijönek, instantiát, annál inkább fizetést érettek nem cselekszünk. Tovább. Ha simpliciter kibocsáttatnak és mennek, nem lesz-e valami bántodások ? Mi vélek nem mocskolódunk ; sem töltnék, sem másoktól nem lészen bántodások eddig való rosz cselekedetekért, csak ezen túl viseljék úgy magokat, mint az mi igaz hiveink , melyről szorosán assecuráljanak is bennünket. Tovább. Hát az méltóságos fejedelem ő nagysága assecurálja-e bátorságok felől őket. Ez instructionak tenorából ígírhethet kegyelmed assecuratiót nekik mind személyekben s mind javokban, ha igaz hűségre való készségeket tapasztalja, de különben valami ellenkezőre ne fakadjon az dolog. Tovább. Ha talám objiciáltatik ? Mint lehetne annak hitele, holott az kiknek adatott volt is assecuratio, fogyatkozást szenyvedtek ? Nem igaz volt az informatio, mert mi vagy csak közönséges beszédünket is megváltoztatni nem szoktuk, hanem ha mások magok rosz alkalmaztatásokkal magyarázzák ellenkezően, de úgy magok az olyanok az dolognak okai. Tovább. Hát az Csáki szolgálja.

miért nem bocsáttatott be? nem volt méltó oka reá; de kedve sem volt hozzá: mivel a ki a törből elszaladhat, vissza többé nem kíván menni. Tovább. Ha mi efféle ellenvetések forgottak akárkiktől az feljebb említett okokból, az kiknek mint illik, választ tehetni könnyű. Tovább. Ha kérdik: kell-e intimálni kimeneteleket? Per intimationem meglehet, mint magok elvesztett javát, de mi szónkkal nem, mert ut supra, sem instantiát, sem költséget érettek nem teszünk. Tovább. Hát ha magok sollicitálják? Ha kik közülök sollicitálják magok megalázásával, bánattal, és igaz hűségre való szives kötelezésével, természeti kegyelmességünkől őket kegyelmünkben vesszük, de ez iránt igen considerate kell az dolgot említeni, ne láttassunk dolgokon törödni, annál inkább valami szines factiojok kegyelmességünket ellenkezőre ne magyarázhassák, nem árt tacite másoktól is, kik hozzánk és az országhoz jó indulattal lenni tapasztaltattak, végére menni, és ha minék illik az dolgok mivoltához képest orvoslását követni.

3. Az Brankovics György dolga ha előfordúl, megmondhatni, hogy ő is az Beldi Pál factiojában részes lévén, noha kegyelmességünkben bévettük volt, de lelkiismeretetitől hihető újabb gonosszal vádoltatván az törvényes büntetések félelme miatt nem mert megmaradni. Tovább. Ha az oláh püspök dolga objiciáltatik. Megmondhatni valósággal: hamis az informatio, mert igaz törvény szerint magyar és oláh praedicatorok közönséges gyülekezetiben, lévén külső rend értelmes emberek is jelen, fosztatott meg hivatalától, és már vagyon külső törvény alatt dolga, de gonosz cselekedetihez képest sokszori halált is (ha képes volna) megérdemlene. Sententiát is elviheti pro testimonio.

4. Az váradiakkal való tracta ha occurral? Most oda vannak becsületes hiveink, úgy hiszszük az véllek való difficultások complanáltatnak.

5. Ha az magyarok dolga occurral? Mint eddig, ezután is hatalmas császárunk hűségében igyekeztünk őket megtartani, és noha holmi ellenkezések hirdettettek felölök, de ezeknek is ellenkező gyümölcsét megfojtani munkálódunk: terjesztheti ha az dolog kívánja: igen megunták már magokát, reménységekben is igen megcsökkentek. Az német pedig min-

den utakat modokot elkövet haza édesítettésekben, mellyhez, képest, hogy valamire ne fakadjanak, nem mondhatni.

6. Az rendszerint való adó ha előfordul : nagy szorgalmatossággal összeveszerzeni munkálódunk, de az ország nagy fogyatkozási miatt igen nehezen lehet; mind az által az iránt is az fogyatkozást távoztatni igyekezzük.

7. Ha Maurocordatus úr és az tihája, sőt az kapucsizlár tihája lovai iránt kérdés lészen : nem lehetett ily hirtelen, de az fő követ béviszi.

Ezekén kívül ha mi occurrentiák lésznek, magát mindenekben köteles hűséggel, és kívántató discretióval alkalmaztassa. Datum in Civitate nostra Alba Julia die 30. Septembris Anno 1680.

Apafi m. p.

P. S. Ha casu quo az brassaiak az mint hirdetik, panaszló embereket küldöttek, vagy subordináltak volna ellenünk; igen szorgalmasan meg kell tudakozni : kicsoda legyen az? ki expeditiójából és consensusából lött? Micsoda instructioja? kihez delegálják a dolgokat? panaszoknak? és ha kik succurrálnak nekik?

P. H.

gáltatott? kivel commu- és micsoda merituma promoteálják, ki által? és válaszok mi lészen?

Azonban ha úgy kívánja az dolog : az templom iránt, megmondhatni, hogy eleitől fogván volt és vagyon most is ott magyar templom az városban, de az ő könnyebbségekre közönséges országgyűlésében végeztetett kinn mutassanak magyar templomnak helyet, s az iránt engedetlenkednek egynehányan, egyébiránt sem azért nem büntette senki őket, sőt előbbi egynehány rendbeli engedetlenségekért is nem büntetést, hanem gratiát tapasztaltak eddig; várván jobb magok alkalmaztatását. Hihető gonosz indulatjok munkáját már nem nézhetvén ők is méltó büntetéseket vadászszák. Instálni kell azon, rebus sic se habentibus, bocsáttassanak hazánk törvénye szerint való igazításra, tartozó hűségek és engedelmességek gyakorlását cselekedő kemény parancsolattal : hasonlóképen az Béli társai részéről is ha kijönek vagy bocsáttatnak.

Egyéb dolgok ha mozdittatnak az szászok részéről, ex praemissis et expertis igen considerate reponálni kell.

Annexum. Ha az szükség úgy hozza, kérjen nevünkkel háromszáz tallérokat Maurocordatus uramtól és böcsülettal mutassa be cancellár uraimék ő kegyelmének.

(K. Papp Miklós birtokában levő eredetiről.)

LXVIII.

Tekintetes és nagyságos vezér passa nekünk jóakaró urunk; Isten nagyságotat hatalmas császárunk hasznos szolgálatjára sokáig éltesse.

Ennek előtte nem sok idővel töttünk vala panaszt nagyságod méltóságos személye előtt az váradi vitézek rablásoknak és sok alkalmatlan cselekedeteknek alkalmatosságával, kik hatalmas császárunk őstől maradott s ő hatalmasságától reánk bízott adó fizető országában béütvén, az bikalyi papot, más nemes emberrel és szegény emberekkel elrabolták volt, hasonlóképen székelyhidi udvar biránkat és becsületes debreczeni tanácsbeli embert, hírré tévén azt is nagyságodnak, hogy azon rabló váradi vitézek közül egyet somlyai katonáink megfogván, itt volna, és az mit nagyságod felőle parancsolna, a tevők lennének. Mely megtalálásunkra nagyságod írta nekünk, hogy hatalmas császárunk csauzát küldi s az dolgoknak jól végére menvén parancsol mind az váradiaknak az elraboltatott emberek feől, s az megfogott rabló török vitéz feől, de szintén emberünknek nagyságod levelével való hozzánk érkezése tájban budai vezér ő nagysága embere nálunk lévén, tudván, ő nagyságát is hatalmas császárunk igaz hívének s annak a darab tartománynak parancsolójának lenni, akartuk azzal is hatalmas császárunkhoz való igaz hűségünket s engedelmességünket megmutatni; s azon váradi vitézt elbocsáttottuk. Mostan penig az csauz Váradra érkezvén, minémü nagy ravaszságokkal akarták elhitetni s ellenek való méltó panaszkodunkat különbözönek lenni, akarók azt is nagyságod méltóságos személye eleiben terjeszteni. Az váradi mostani passa azt cselekedte, hogy minden tömlöcz ajtait meg-

nyitatta s azzal akarta elhitetni, hogy az dologban semmi nem volt, mely cselekedetét akárki is méltán csudálhatja; mert igaz dolog akkor az rabok ott nem voltak, mert mind az bikalyi papot, mint székelyhídi udvarbírókat és debreczeni polgárt elbocsáttatta volt már, de mindeniket megsacsoztatta. Annak felette az csasz érkezésit hogy hallotta, az hódoltságról annak előtte minden falusbírákat behívatott magához, és felkaróztatásnak büntetése alatt parancsolta erősen, mondják azt, hogy Erdélynek többet adóznak mint az váradiaknak, melylyel is minémü rendkívül való hálót s palástot csinált az maga sok huzásának vonásának, mind Isten s mind igazság látja; mert se hatalmas császárunk sem az nagyságod méltóságos tekinteti előtt nem félünk, hogy orezánk megpiruljon, s valamit trunk különben találtsassék, az minthogy most is bátorsággal merjük írni, az mely darab tartományból az szegénység Erdélynek háromszáz forintot ad, az váradi passának 3 váradi vitézeknek huszezeret is ad, melyben ha nagyságod kételkedik, küldje bár bizonyos meghitt emberét, a ki sem Váradra bé nem menjen, sem hozzánk ne jöjjön, hanem akár Zilahra s akár Sibóra, ez mindenik hódolt hely, ott menjen végére magoktól az szegénységtől, s különben nem találja; és ha az váradi mostani passa s ott való vitézek meg nem fenytetnek, el kell teljességgel az szegénységnek pusztulniok; mert az régi adózásával a szegénységnek, mint több passák idejében volt, meg nem elégedvén (mely is nem kevés, mert hatalmas császárunk adaján kívül is egy szegény ember megad negyven ötven, s hatvan forintot s többet is), de ezen kívül is oly rendkívül való adótszedett, az mostani váradi passa, mely miatt már egynéhány faluk pusztán maradtak; az mi embereink pedig midőn kimennek, üldözteti s kergetteti őket, az mint csak nem régen is szintén Somlyóig üzték őket s le is vágták volna, ha érték volna. Nagyságodat azért most is bizodalmason kérjük mint jóakaró urunkat, az váradiak méltatlan panaszoknak hitelt ne adjon s hozzánk s Erdélyországához mutassa oly jóakarátját, hogy azt mind mi s mind Erdélyországa megtapasztalván lehessünk hálaadó jóakarói nagyságodnak érette.

Eredeti fogalmazvány az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum XIII. köt.*)

LXIX.

IV. Muhamed.

Nagylelkű desztvér, kitiűtű musi s. a. t. szerencsés udvarom nagyveziri, s fő vekili hivatalának kajmekámja, Abderahman basa vezirem!

Moszlim kadehk legjelesbbje s. a. t. Mevlana, stambuli kadih!

Ezen czimeres levelem hozzátok jutván értsétek meg, hogy Apor István nevű alattvalóm magas portámra folyamodványt nyújtott be, melyben jelenti, hogy valami Penejód nevű jobbágya, kire hiteles nyugta mellett bizonyos összeg pénzt, s egyéb dolgokat bizott, — midőn ezeket tőle visszakövetelte, az a visszaadást mindegyre halogatván Stambulba szökött. Most a nevezett Apor — Jáni nevű megbizott emberét küldé ide, hogy az előzött pénz, s egyéb tárgyak törvényes uton eszközlendő visszaszerzése iránt a szükséges lépéseket tegye meg; s ezt elrendelő fényes parancsom kiadatásáért könyöröggjön. — Midőn azért ezt ezennel elrendelem, egyszersmind meghagyom, hogy mihelyt ezen fényes parancsom hozzátok érkezik, a káros megbizottját magatokhoz véve, ezen ügyet azonnal megvizsgáljátok; s ha úgy történt, mint feljelentett: a ser-törvény teljes szigorával járjatok el. És ha fennnevezett alattvalónk bizományszerű pénze, s egyéb dolgai akár részben, akár egészben előkerülnek, fennemlitett megbizottjának hiány nélkül átadjatok. Semmi halogatást, ellenszegülést, s makacsságot ne tűrjete; a ser-törvény, a bizományra vonatkozó hiteles nyugta, s császári parancsom ellen véteni senkinek se engedjete; ne hogy e tárgyban újabb parancsot kelljen kibocsátanom. Jól megértsétek, s fényes névjegyemnek hitelt adjatok.

Kelt Drinapolyban 1091. Dzülkide 10—20 1680. December 3—13.

Kivül: Török császár levele Penajót ellen.

(Törökből, eredetije Rottegi Sámuel birtokában, Oláh-Köblösön).

LXX.

Nagyságos király!

Öszinteséggel teljes jókíváratim nyilvánítása után reménylem s biztatom magamat, hogy egészségi állapotod a legkedvezőbb s örvendetesebb: egyszersmind, ha netalán mintélem iránt érdekelve volnál, tiszteletteljesen írhatom, hogy Istennek legyen hála! a legjobban érzem magamat s nem szűnöm meg rólad folytonosan a leghálásabb indulattal emlékezni. Mily régi idő az nagyságos barátom, a mióta barátságunk megkötöttet s mennyi ideje már, mióta sem követed sem leveled nem érkezett hozzám? holott nem ezt ígértük volt egymásnak. Azért hát ne mulaszd el eugem barátodat a legrövidebb idő alatt leveleddel s mintlétedről szóló s kedvező tudósításoddal megörvendeztetni. Én is szolgálatomat ígérem; külföldben béke legyen véled!

Ahmed aga.

U. i. Számodra a nagyvezir ő nagysága diszültönyt küld, melynek átadásával Ahmed aga testvérünk van megbizva. Ennek megérkeztekor emlékezzél meg rólam is igazlelkű barátról. Itt fogságban levő barátaid mind a mai napig raboskodnak; reménylhető azomban hogy ezek után már megszabadulnak a haláltól. Egyébiránt nem fog ártani, ha érettök ő nagyságához is folyamodol!

(Törökből; eredetije az erdélyi fels. k. kormányshék levéltárában)

LXXI.

Az erdélyi méltóságos fejedelemnek ő nagyságának, nekem régi jó kegyelmes uramnak ő nagyságának adassék.

Nagyságodnak mint nekem régi jó uramnak ajánlom alázatos szolgálatomat, Isten nagyságodat hatalmas császáruk szolgálatjára sokáig jó egészségben tartsa meg, uralkodását sok időkre terjessze. Akarám nagyságodat levelem által egészségem felől tudósítani, Istennek hála jó egészségben vagyok az nagyságod szolgálatjára, melyet nagyságodnak is kívánok Istentől megadatni. Én mivel nagyságodnál sok ideig lakám a tavali esztendőben, vártam volna minduntalan az

nagyságod méltóságos levelét és egészsége felől való tudósítást, de még eddig semmit nem írt, holott nem úgy vala akkor nagyságoddal a beszélgetésünk, én most is és minden időben jó emlékezettel és dicsérettel vagyok az nagy fényes portán nagyságod felől. Fővezér urunk ő nagysága grátiájából hatalmas császárunktól nagyságodnak Ahmet aga kapucsi basától egy császári kaftánt küldvén, nagyságod lássa bősülettel azon agáját fővezér urunknak; az jeddikulában fogásban hagyatott nagyságod gonosz akarói és árulói most is ott vadnak, ott is lesznek mind holtig, több efféle gonosz akaróit is nagyságodnak Isten ezenképen szegyenítse meg. Ezek után Isten tartsa és éltesse nagyságodat az méltóságos fejedelem asszonynyal és kisdéd csömöjtéjekkel együtt kedves jó egészségben.

Nagyságod régi jóakaró szolgája

Kelet 1680.

Ahmet aga m. k.

(Azonkori másolat a magyar tud. akadémia irattárában.)

LXXII.

Mint kedves uramnak sógoromnak szolgálók kegyelmednek egész szerencse kívánásával.

25. Decembris költ kegyelmed levelét négy darabban levőket becsülettel vöttem. Dii laboribus omnia vendunt.

Az békesség jó volna, de az mostani erdélyi guberniumnak nincs hűti és így tractajokat haszontalannak látom.

Ha az porta per manus kézben adá, arrúl nem tehetni, utolsó példái leszünk minden portára folyamodtaknak.

Kegyelmed magára felette vigyázzon, mert sok az mesterség; engem pedig tudósítson voltaképen, de nagyobb írással, mert ebben nehezen igazodhattam; én csak betegeskedem.

Se vajdátul, se mástul semmi tudósítás nem jött, hanem az Máthé feleségét behozták.

Az megnyomatott hazát méltó szabadítani haza veszedelme nélkül; tanult experientiája szerint kövesse valamit lehet, centrumon tul semmit, nincs állandósága.

Ad finem Februarii valóságos succursus ígérteték csalahatatlanul, vége megmutatja.

In extremo ha többet nem, talán praebendát nyerhet kegyelmed.

Görög Jánosnak ebségét bánom, de az üdöre kell vigyázni.

Vigilantibus subveniunt jura, csak pusztá reménsséggel ki ne játszottassunk. Isten kegyelmedet vezérelje kívánt czélra. Petre-Kapu 2. Januarii 1681.

Kegyelmed atyjafia, szolgálja, sógora

Csáki László m. p.

Panajotti uram kegyelmednek szolgálatját ajánlja.

Külső: Tekintetes, nemzetes, Paskó Christoph urnak én nekem jóakaró uramnak sógoromnak adassék.

Kivül: Paskó ezen sajátkezű jegyzése : 20. Januarii hozta Marchus uram szolgálja.

(A kamarai levéltárban levő eredetiből.)

LXXIII.

Celsissime Princeps ac Domine Colendissime.

Binis honorifice exceptis atque perlectis litteris, quibus pro praesentibus grauissimis negotiis scilicet Ungaricis et Varadinensibus operam meam impense requirebat, quae ex uoto ipsius quo ductu, consilio, industria et labore in hac fulgidissima Porta promouerim, calamum meum quidem conficere oportet, ne depraedicari videatur, fusior autem Dominorum Ablegatorum ipsius relatio declarabit, quod si illi etiam conticere uoluerint, rerum euentus clarius contestabitur. His igitur argumentis comprobata meam erga semet ipsam deuotionem singularem animi mei in posterum etiam quauis occasione indubie cum sit expertura, subinde cum uberrima rerum instructione uoluntatem ac desiderium meum mihi summum per fiduciam declarare sibi complaceat, et sane propter mutationem Magni praefecti Vezirianae aulae intentioni labore in tam magnis negotiis opus fuit, ut nouus minister, cuius non parua est pro rebus agendis in Otthomanica porta auctoritas, tum pleniori informatione instrueretur, tum ad beneuolentiam Celsitudinis tuae alliceretur, quae item fusius ex relatione dominorum Allegatorum ipsi innotescant, per quorum reditum ultiores Fulgidissimae Portae resolutiones habebit. Interim

quo acerbius aliorum odium erga me pro causa Celsitudinis tuae adeo enixe promota excreseit, eo me intimius amore et benevolentia sua prosequi velit. Ceterum Deus optimus ipsam vitae diuturnitate et rerum prosperitate et gloria inter Principes trinam divinitatem colentes abunde superque cohonestet. Datae Adrianopoli 1681. die 6. Januarii.

Celsitudinis tuae addictissimus servitor

Alexander Maurocordatus m. p.

Eredetije az erd. Muzeumb. (*Grammatophylacium Transylvanicum II. köt.*)

LXXIV.

IV. Muhamed.

A Jézust valló nagy fejedelmeknek dicsekedő öröme, a Messiást követő nagy rendek között választatott eretnekek gyülekezete dolgainak igazgatója, mostani erdélyi fejedelem Apafi Mihály, kinek vége jó legyen!

Császári czimeres levelemet vévén legyen értésedre, hogy mint fényes udvaromnak hű, és jóakarató engedelmes-séget tanúsító bizodalmas szolgálója a hódoló alázatosság útján mindeddig állhatatosan megmaradtál; a miolta általam a nevezett ország fejedelmévé tétettél, udvarom iránti kötelezettségedet, úgy az ország védelmezése mint a jobbágyság jólétének előmozdítása által s más egyéb szolgálataid közben tőled kitelhető módon, s tehetséged szerint teljesíteni iparkodtál: Erdélyországának szerződés szerinti adóját (kharads) engedelmes leveled magyarázatával együtt fényes portámra küldött Valentin Szilvász nevű követed által, ki felséges császári színem elé bocsáttatott, fényes trónom számolyához juttatad. Ezek szerint világra kiható elmémnel mindeneket megértvén, és megfontolván, természeti hűséged szerint továbbra is megkívánom hogy az őrizetedre bízott ország oltalmazásában ezután is szorgalmatos légy, a szegénység kegyelmes pártolása körül semmit el ne mulass, s minden gondviseletlenséget eltávoztassa; Erdélynek esztendőnként való adóját a szokott ajándékokkal együtt tartozó kötelességed, s teljes tehetséged szerint fényes portámra annak idejében megküld, s tárházamban beszolgáltatd.

Kormányzásod alatt lévő országotat a keresztyén hadak, s pusztító latrok ellen megoltalmazd; ha más egyébről parancsolatod leszén, annak véghez vitelében is hűséges, és engedelmes légy, s császári kegyelmes jóakaratom megnyerésére semmit el ne mulass; időről időre pedig a miről kívántatik, tudósíts. Jól megértsd, s császári fényes névjegyemnek hitelt adj.

Kelt 1092 Muharrem 1—10. 1681. Január 21—30. Dri-nápolyban

Kivül: Hatalmas császár Szultán Mehemeth levele, hozta Szilvási Bálint uram az ország adajának beszolgáltatásáról Porumbakra 14. Febr. A. 1681.

(Törökből)

LXXV.

Nagyságodnak mint uramnak ajánlom szolgálatomat. Isten nagyságodat kedvessivel együtt juttassa szerencsés napokra szívből-kivánom.

Ígíretem szerint már nagyságodat eddig ez levelemen kívül háromszor tudósítottam. Elsőben a Szöcs levelében volt takarva levelem, kit Panajati uramnak adtanak; második küldetett March Anton uram embere által, harmadik logofet uram embere által havasalföldi postátúl. Az útból is írtam volt, de eddig a hármára nagyságodtúl tudósítást nem vettem. Logofet uram a mely levelit hozta nagyságodnak, még akkor úgy látom egy levelem sem érkezett nagyságodhoz. Ezek felül tudósítson honnat adták meg honnat nem; ez mostani állhatatlan világban kinek kell hinni, alig tudja ember. Szilvási uram 14. Januárii volt szemben a császárral, nem vártatták meg véle a jancsárok feleletét, 7 kaftánt adtak igen alávalókat, már mikor a vezérrel szembe leszen, akkorrá haladott a rabok felől való parancsolat, isten tudja mint leszen. Jelenté Szilvási uram, hogy a fejedelem meghozza neki, ha kivel közölünk beszél, offerálja az gratiát, ő nagysága senkit sem bánt; ugyan ő kegyelmét küldötte volt a fejedelem az városokra, declarálták magokat, hogy ők ő nagyságával contentusok s mellette is lesznek mikor a fogarasi gyűlés volt is sza-

bad voxot engedett, senkit nem erőltettek a kapucesi passa előtt, hamisan hozták nekünk a hirt, hogy fegyver alatt való gyűlés lőtt volna. Béldi Pálnak Haller Jánossal egymásnak irogatott leveleire csak elhűlt az ország, gonosz feltött czéloktúl irtóztanak, de a fejedelem asszony elengedte a leveleket, azt vallja Vajda László, okát adja hogy a Bánffi és Béldi maradéki között örökös gyűlölség még inkább meghaljon.

Budai a követnek arra ajánlotta magát, utánam circál, ha mit hall oda értésére adja, a Belléni szolgáljával mint két kurva váltig veték a praestát, mert olyant is fogtak reám a követ előtt, hogy én az váradiaknak arra ígitem magamat, csak én reám appelláljanak, én a vezér előtt mellettek leszek; ezt a határ dolgára magyarázták a követ előtt, ilyen a Belléni lator társaságának keserű gyümölcse.

Mondotta azt is, nagyságod igen jár az ura Zólyomi uram után, miólta ő ide jött, már háromszor hívatta nagyságod vendégségben mint az ura írja, de nem ment, hanem képében Mikolát küldte és nagyságod Bellénivel vendégeskedik. Ezt a materiát mint van, hogyha nagyságod maga ennyi gyalázatján sem tanul, akarnám bizony érteni. A jó Andrási uram kevés italért, ha ezek úgy vagynak, bár szünnék afféle mestersegtől. Én mindazonáltal a követ előtt azt causáltam, hogy abban egyikben sincsen semmi. Ez nagyságos uram az urának sem kevés, hanem a mi életünk után haragos, Bellénivel együtt már a dolog világosan megmutatja.

Logofet uram tartóztat igen, hogy egy kevésbé legyenek várakozásban, jobb lesz-e? Isten tudja; ha már a követ vezérhez felmegyen, megvállik, a rabok dolga felől leszen-e parancsolat?

A magyarországiak felől olyant hallék : a vezér azt mondotta volna akkor : dschennembe menjetek. Marchesz uram bizik most igen a békeséghez. A váradiakat a vezér várakozni hagyta.

Tatár hámtól posták jüttek, megis kaftánozták őket, az a hire, hogy muszka követ volna tatár hámnál, a békességre rá ígerte volna magát, ugy van-e már közönséges hírrel bejű a követ. A császár két hónap után beindúl, mi lesz mind ezekből, Isten tudja. Én nagyságos uram elég búsulással s hátra-

maradással vagyok az átkozott Görög János miatt, mert 9 napja a falukon kinn iszik ; Budaihoz is csapta magát, tovább is bizony elromlunk Görög János miá, nincs az ebnek hiti, mikor leginkább kell, akkor hagy el. Józanságban két hetet eddig nem töltött, maga az én szegény asztalomnál sem maradna szomjan, étlen, de hiában elég becsületes embert nyúztak logophet uram Madás uram a rácz rabok, de nincs semmi haszna.

Ha mi tudósítás jüt Erdélyből vagy Havasalföldéből, kérem nagyságodat tudósítson, ebből vehetnek továbbá való bátorzkodást . . . . . irásban.

Most karakihaja és a fővezér eleiben való memorialékat fordíttatjuk M. urammal, im a szükség kényszerit, lássuk azzal is mint vihetjük végben.

Vajda László uram megmeré mondani, ugy megványaltuk ugymond az erdélyi nagy rendeket, hogy már nincs egy szavok, de ismét más szavában hamar utána veti, hogy mi ne igyekezzünk véteni a fejedelemnek, országnak és az ország titkait nem illenék hozzánk, hogy e nemzet előtt kifejezők, nincs több hazánk és több efféle.

Itt létünket, kivált az én idejövetelemet bánják igen, fejedelem pusztá kegyelmességét váltig ígérk, de valóságos effectumát semmit sem mutathatnak. Elsőben látom úgy gondolkoztak : azért jöttem ide, hogy netalán gratiát kérjek, de különben látván a dolgot, nem fér a fogakra.

Szilvási uram a seregeket kivonatta a hazából, csak csendesen vannak, de soha ki nem tanulhatni, a vezér mit akarjon.

Logophet uram azzal biztat, alattomban jóakarói által jártatná a nagy embereket, hanem a . . . . . biztatása leszen. Én Istenhez lelkem készítettem, mert nem tudom nekünk szolgál-e, vagy csak pénzem után jár ; félek, ha a pénzt is kezéhez veheti csak elvadul. Nekem nagyságos uram a dolgot kimenetelit is várnom kell. Nagyságod valami jó alkalmatossággal küldjön költséget, ha Isten valahonnat rendel, azt nem kell várni, hogy kifogyjak, mert itt senki sem ad ; minden dolgoknak most el kell válni, hogy azután mire adjuk fejünket, Isten megmutatja.

Én nagyságos uram, pro meliori esse, azt az áruló Audrássit ide hivattam, neki megmondottam, az ura latorkodása, maga is Budai az adosa, már egyezzer a szegény rabok dolgát elrontotta, hogy nem tudommal magát ne menthesse, én egyebet itt nem tractálok, hanem az rabok szabadulásáért már a vezért supplicáltam, jó reményben vagyok, megleszen valami tökéletlen supplicálással, vagy Budaival, valakiknek urastúl kéme ne legyen, mert bizony mondok megfullad érette; esküszik az eb, de nincs hiti. Ez egyfelé firkál, az urának más felé csuda sok hazugságával.

Az csauz passához tegnap kelletvén a dolog sollicitálására mennem, Gorán volt tolmácsom, azt mondottam ott, a tolmács halálos beteg. Igen játszik Görög János a mi életünkkel és szomorú tigyünkkel, sem nagyságodhoz nem megyen, sem én velem nincsen; ez a mit megszokott, soha bizony el nem hadja, úgy lássa Isten pedig lelket, a falatomnak felét is neki adnám, de hiában, reá valóképen is a többi is csak tengenek. Ha nagyságod is magyar szolgákra vehetné (?) magát, egyet sem kellene az ebekben tartani, az Isten látja nagyságos uram jedikulában ennyi ideig ennyi keserves búsulást nem láttam, mint itt szenvedek. A minap, hogy értették valahogy a vezér békességre hagyta menni Pancznál, mit sem adnak vala rajtam, a fattyú Sztama is oly kevély lett, hogy nagyságod nem hinné. Jovánál egyik sem viseli most jobban magát azt látom ide s tova.

Budai 20 Januarii a szállásomra jöven, ilyen hazugságokkal, hogy bizonyosan nagyságod az urával megegyezett, és már volt is egyszer az Zólyomi uram szállásán vendégségben. Az ilyent nagyságos uram nekem tudnom kellene, markomban hordozom életemet; jelenté azt is, hogy már rövid nap az úr után kelletik indulni én velem együtt; mint az tihájának az Zólyomi uram levelét beadta, s megmondatottnéki, hadd menjen el a követ, azután végben megyen a dolog. Belléni Sigmond pecsétét is meglátván a tihaja, kérdezte mi az oka, hogy feketével pecsétel, okát azt adta: Beldi Pálnak e volt atyafia s azért pecsétel feketével s azt gyászolja; kérdete a tihaja: hol a többi? miért nem subscribálta a levelet? arra azt felelte: nagyságos uram, azok is az én uram-

mal egyezők, ellenben jelenti: bánja a Belléni szolgáját, hogy vele elhozta. Ilyen ördögös munkái vannak az áruló fiúnak. Logophet uramhoz nem megyen erővel, az nagyon semmire kellő ember, csak hazugsággal tartotta, azt is már nagyságod megtiltheti. Utoljára ejte oly szót is, minden gonosznak Belléni volna oka, hamis maga és szolgája.

Hogy én nagyságodnak mindent az ő igazságában megírok, úgy látom írásából mintha kételkednék hozzám, gyengén illeti a dolgokat, mint ha nekem kedvem volna az fejedlem békességéhez. Ugy itil, avagy nagyságos uram kívánok-e magamnak halált és gonoszt, hitemre úgy kiállok én a választ, hogy jobban sem kellett. Már vége is van a conversationnak; úgy látom nagyságos uram, csak engem vehetnek ki, mint perek tartásuk dolgokat; de nagyságod írása szerint ha per manus nem adatom is kézben, másképen bizony haza nem csal. Istenes, szabados uton, ha lehet nagyságos uram bizony Isten segítségéből haza menyünk mi is. Én aperte meg is mondtam, bizony Erdélyben úgy igyekezem most, Teleki és más hazavesztő lator a szakállamat ne fogja. Belléni uram vigyáz, nagyot tulajdonit vala magának; hogy mi is, hogy sirtunk utána, hazugság volt, itt nem kell azt magának, akár hová menjen semmi köztünk hozzá.

Nagyságod levelét Marchus uram 20. Januarii küldé meg, magamat jobban nem érezhetem mint érzem. Bizony megvallom sok félelemmel is élek, de az Isten gondunkat viseli s nem hagy.

Panajat uramnak ajánlám szolgálatomat, bár irna ide az apjának, adna vagy száz tallért; ha elkezdte a jót, vigye végben is, hiszem ha Isten pénzt ad Erdélyből, megfizethetem, pénz nélkül nem élhetünk, minden dolgon nagyságos uram bizony nem sokára általesünk, nagyságod ne gondolkozzék, el is hagyja, én is bizony nagyságod nélkül soha senkivel nem colludálok, én felőlem szentül így hidjen, ide s tova tétovázó elméjű ember soha sem voltam, a mit feltettünk meg is tesszük, Isten a boldogítóm. Ezzel nagyságodat Istennek oltalma alá jánlom. Drinápoly die 22. Januarii 1681.

Nagyságodnak jóakaró sógora kész szoldája

P. C.

P. S. Kiktől vette el leveleimet a mint fellebb megírtam, nagyságod tudósítson engem.

Alább : Ez levelemben van az országbeliek megványolásáról mondott szavai Vajda Lászlónak.

Külczim : Gróf László uramnak, küldtem a Szöcs levelivel 21. Januarii.

Erre válasz jött, Logophet uram küldte meg 10. Februárii 1681. Eredetije, Paskó Kristof saját igen rossz írása (*a magy. kir. kamara levéltárában.*)

LXXVI.

Adjon Isten minden jót kegyelmeteknek birák uraim!

Hogy kegyelmetek az budai vezér levelét jó gondviselés alatt elküldötte, jól cselekedte, melylyel is mindazon hatalmas nemzet aránt való hűségének megfelel, mind énnekem kedves dolgot cselekszik velle. Csudálkozom kegyelmeteken, minapi írásom szerint, hogy addig azon becsületes atyafiait, kik felől írtam, hozzám nem expediálta, holott az szikrátt addig volna jobb eloltani, míg nagy tűz nem támad belőle. Hidje el azt Debreczen városa, hogy nagyobb renden levőknek is becsületem megsértődésével meg nem engedtem még eddig fejemen kockáznai, ennek utána is, nyugodt elmével lévén, oly magyarnak ismerjen, becsületemben piszkálni meg nem engedem, kegyelmeteknek azért jobb volna magát jó idején alkalmaztatni, míg magok nem alkalmaztatásáért ellenek való gravis animadversiómat magok kárával nem fogják érzeni. Isten kegyelmekkel. Datum Vari 22. Januarii Anno 1681.

Kegyelmeknek jót kíván

G. Theökeölyi Imre m. p.

Kivül : Nemzetes Pataki Pál debreczeni bíró uramnak és az egész tanácsnak adassék.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. eredeti lev. XXV. köt.*)

LXXVII.

Mint uramnak nagyságodnak ajánlom szolgálatomat. Isten nagyságodat szerencsés étellel, boldog előmenetellel áldja meg kedvességgel együtt.

21. januárii költ nagyságod levelét logophet úr 4. februárii megadá, még nagyságod csak egy levelemre sem felele meg, csak elmulik írásim nélkül, mit kerül nagyságod abban, maga tudja, én sincere cselekszem mindeneket, az igaz ügyünk alkalmatosságához képest; kívánja nagyságod tőlem, mindezekről a dolgokról gyorsabban tudósítsam; bizony én is nagyságodtól hasonlót várhatnék, ha vannak szomorú sorsunk ügyi; a különös reservatumoknak bizony gyalázatosan megadók az árát, mást is taníthatnánk, elég szomorú példák vagyunk magyar nemzetünk között.

Bessenivel való vendégeskedésit nagyságodnak hallom, ha nagyságod magán tüle esett sok gyalázatját és boszú szenvedését, édes hazánk igaz ügyében való siralmas akadály vétését semminek véli, én nem ellenzem, talán eziránt is jobb nagyságodnak a más bizelkedő tanácsa, mint az én keresztyéni jó affectusom, és nagyságodnál élet halál között való keserves életem becsületesi. Szolgája itt életünk, becsületünk ellen cselekszik, az urának csalárd alattomban való expeditiója szerint, mégis annak urával eszik iszik s tanácskozik; bizony jó gyomra van nagyságodnak, bezzeg ha elkerülhetem vele egy munkán nem leszek. Nagyságod nem hiszi, de Dudai, Andrásai idejövetelekkel nem kevés akadályt tettek dolgunkban.

A mint Görög János szavaiból értettem, nagyságod nekem nem hiszen, nem hijában ő is hátrahagyja Gerendit. Most Görög János Dudainál lakik, sok dolgainkat beszéllette Dudainak, a mint Dudai a legények előtt mondotta, abból elhiszem, hogy Görög Jánostól adatott, mert egyéb nálánál nem tudta, hogy én itt is mit akarok cselekedni. Irja nagyságod: a vezért ne igen sűrűssem, könnyű azt szólani, értem azt is honnan s mért vala, de Görög uram tanácsa alá könnyen nem ereszkedem; ha mit jót csinál vagy szól, én is megtudom íté-

ni, ha jó el is követem, ha ellenkezik a dologgal, bezzeg én velem akaratom ellen való dolgot nem tractáltat, de ezt is elhallgatom. Juttatom csak eszében nagyságodnak emlékezzék meg jediculai sok beszédinkről, tartsuk ahhoz magunkat, a lator ártalmas életűek mocskoló áruló társaságát kerüljük, mert az olyannak jó kimeneteli nem szokott lenni, hiszen ennek is ismét kárán tanulunk, bizony az Isten megítéli az embereket. Ezzel Istennek oltalma alá ajánlom nagyságodat. Dri-nápoly die 6. Febr. 1681.

Nagyságodnak jóakaró sógora kész szolgálja

Paskó Christoph m. p.

P.S. Irásomról nagyságodat követem; nagyságodhoz és igaz ügyünkhöz való szeretetből cselekszem; nagyságod is ugy vegye, ha én bennem is mit nem szeret, fedje meg, a mi keresztyéni sorsunkhoz az illik. Vajmi sokképen vetik mi utánunk a hálót gróf uram, ha eszünkön nem járunk.

A fejedelemnek most kaftányt nem vittenek, olyan reménységgel táplálják Magyarország segítségére kelletik menni; félő, abban a hálóban ne fogassék meg.

Kalendariumot szerezni nem lehet, elment a követ, nem is volt új kalendariumok, György Deák uram küldhetne, de nem tudom hova lőn annak az embernek tudósítása; elhiszem a vajda nem adja meg levelünket. Ugy látom mesterség volt inkább az erdélyi dolgokban, mint sem valóság. csak tanulni akartak.

Külszim : Illustrissimo Domino Comiti Ladislao Cháki de Keresztszeg Domino et affini mihi colendissimo.

Logophet uram embere által 6. Febr.

Sajátkezű jegyzése : E két levelet írtam Chaki uramhoz.

A kamarai levéltárban levő eredetiből, (mely egészen Paskó írása)

LXXVIII.

Mint uramnak nagyságodnak ajánlom szolgálatomat, Isten nagyságodat jó szerencsés előmenetellel áldja meg.

12. praesentis írt levelemben nagyságodnak bővön ír-

tam, ki is harmad napig ott hevervén logophét uramnál, el nem küldötte; 10. költ Panajot ur levele, kit szolgáljától küldött ide, ez is hacreált, noha magától a jó uram azt sem jelentette, sem oda nem hivatott, hanem szerencsére menék hozzá, úgy jelenté, micsoda levelet irt volna Panajot neki Zólyomi uram felől, és innét egy Jani nevű Görögtől micsoda megintetése ment volna, melyet is inelusában ide küldött, nekem is mutatá, mely íráson ez is úgy látom szokása szeréut megütközött, itt a kapuhoz közel lévén. Nagyságod e dologban tud-é valamit vagy nem, maga tudja, holott én nagyságodat ezen dologról 28. Januarii költ levelemben elébb tudósítottam Márkos uram alkalmatossága által; adatott-é meg, nem-é, nem tudom. Nagyságod menjen végére háza népétől, és még ezenkívül 3. Februarii költ leveletem ugyan onnan várja elő.

Nagyságod azért a Panajot uramnak innét irt görög levél felől így értsen, a Budai s Andrási factiója, úgy vélem hogy nagyságod és az ügy mellől Panajotot, általa logophétet elvonja. 20. Januarii költ a levél, eodem ide jöve hozzám Budai és mikor jól innija adtam volna, jelenté titkosan nekem, hogy oly karban van az ő urának dolga, hogy már innét egy nagy görög megírta Konstantinápolyban Panajotnak, hogy Zólyomi uramhoz tartsa a ló száját; kérdém tőle, ki volna az a nagy görög, nem jelenté; 3 közül egyik, vagy Jonachi, vagy Görög János neve alatt íratta, vagy azzal, a mely görög Konstantinápolyban volt Panajot ural, ne tagadja meg nagyságod is, Görögh András szolgálja volt, most Szilvási urammal jött be, én nagyságos ur azon legényt találtam logophet uram szállásán is; ez oly ördögi factio, hogy a mely által beününket megszagathassanak; ha ez 3 lator személyen kívül írta valaki Panajot urnak, ha tudja kicsoda s ismeri a kézírást, miért nem jelenti meg nagyságodnak a dolgot igazságában, és nagyságod is miért nem ír nekem felőle. Hogy én nagyságodat ez káros levél felől idejébe tudósítottam, . . . ha 28, költ levelemből világosan megláthatja, én Budaitól vettem ha ő az levél kelése napján tudta, practica hát, és kijő hát, hogy mesterséges végzésből való dolog, és az is hogy nekem

megjelentette, az is arra való volt, hogy én is úgy elesábulván bolondoskodjam, de attól Istennek hála távol vagyok.

Panajot uram többet is ír Abdi passa felől, hogy ha Konstantinápolyban érkezik, Zólyomit velle ide hozza, én olyant itt nem tudok, talán ő kegyelme jövődöben sok nyereségért úgy kívánná, írja tudositassék, hadd tudja magát mihez tartani, hamar hajolna; hiszen ezt nagyságodnak meg kellett volna jelenteni és engem is felőle tudósítani. Ezt is jelenté Budai nekem, de hazugság, Panajot eleibe így adhatja nagyságod; még ezek a jó barátim, ha logophéttel együtt hazugság után indulnak, rajtunk s a haza dolgain feladnak.

A Panajot levelén midőn látnám megindulását az vén atyjának logophétnak, megmondám én nagyságos uram magyarúl neki, hagyjon békét affélének, Budai lator hírharang volt mindenkor, most is az; azt a csinált levelet megexplícálám neki, de e bolond vén ember kétfelé sántálván, vagy sok pénzt remél onnan görög factio által, vagy mit akar ő tudja; hogy az Zólyomi dolga ellen szólok, epésen azt mondja, mit tudsz te s Csáki tenni, a kit esászáar akar, a leszén, ha csak egy takis, (*vak is*) leszén is, uralnotok kell. Keserves szó! Én azt mondtam neki, bizony édes logophét uram nem úgy leszén, én is nem azért jöttem ide, hogy kegyelmedet áldjam; eddig is kegyelmed tiltott a nagyságos emberek szemben lételetől, de ezután el nem múlatom. Arra azt felelé, bizony megkéstem velek, ha havasalföldi állapotban maradna az ország, azt török nem mondja. Mit akar kegyelmed — ugymond —, kajmekam, tihaja szemben sem lesznek veled. Én arra azt felelém néki, de bizony szemben lesznek mindezekkel, s hazám dolgát, igaz ügyét áhítom, ha meg nem hallgatatunk az más dolog; arra meg ily álnokúl felel: de beszéltem én a kajmekámmal és tihájával kegyelmetek felől, de azokhoz nem kell menni, mert nincs ideje. De hazud ebben is. Mondám neki, hát hová teszi kegyelmed az erdélyi expeditiókat s onnat való jó tudositást; Zólyomiért az ország nem fizet, sem neki levelet nem ír; maga hallja kegyelmed, mint van a dolog, még is reluctál kegyelmed a dolgok ellen, ez hazug levelen indul el; nagyságodnak hírével legyen legyen (sic) bizony ezután is mindent elkövetek; ily resolutiómat

látván, mondá, hadd menjek hát holnap végére jóakaróimtól, ha ugyan Zólyomit fejedelemmé teszik, és úgy tudositom Panajotot. Én mondám : az a kegyelmed dolga, de nekünk semmi közünk Zólyomi dolgához, erővel az ország nyakába nem vetik, hiszem Istent; és több efféle. Már nagyságod ezekből ítélhet bölcsen, én tovább nem magyarázom.

Az Erdélyből megjött kapnesi passához tegnap elmentem, bezzeg mi részünkre váltig esküszik, hogy igaz a mit mondottunk, mert a fejedelmet nyilván való hamisságban találta. Az ország igen megúnta. Ezer erszény pénznél többet vont rajtok, ide a portára nem küldötte, az haza fíjainak panaszszaal teljes szája; valamit a fejedelem beszélt nappal, estve neki megvitték, úgy áldja Isten lelkét, igazán referálja a vezérnek. Teleki a fejedelem, nem Apafi, Tökölynek akarja leányát adni, minden urak előtt állott az feleségével, a magyarországiak színét, mintegy 25-ig feketében a kapucsihoz vitte, sirtanak előtte, de ő vezér izenetét nekik megmondotta, legyenek vesztég, mert nincs ideje kívánságtoknak; Magyarországra pedig excursiót ezután ne tegyetek; jelentették neki, hogy ők szedték meg az ősszel a szatmári szőlőt, és azon vármegyében volna hadak is, és ha a fejedelmet kibocsátná a porta, mit hogy tenne. Az ország megúnta az ígát, nem tudja mit kívánt a fejedelem tőlök, valami templomnak ügyét, a gyűlésben reá hagyták, haza menvén ellene mondottanak. A rabokat most is fogva tartja, Kapi Györgyöt megétette, vasba tetette el, azután a feleségét is megétette, az olá posták fogságát a vajda is bánja, hozta elő neki. Szilvási uram egy csauszt küldött volt vele, mely Bükkösön elmaradt; azt mondja erről a vajdával való collusio volt, ha Szilvási uramat elől találta volna, vagy itt érte volna, ki nem ment volna.

Baló László ha meg nem halt volna, megnyúzták volna. Cserei Jánost azért fogták meg, hogy Fogaras várát a székekelyek kezébe akarta adni, és a fejedelmet úgy akarták feladni, minket is kérdett tőle a fejedelem, mit akarunk itt, mi az oka, ki nem megyünk, arra felelte: nem engedi. A rabok felől megmondotta a fejedelemnek, elbocsássa, azt mondotta róla: régen elbocsátotta, de hazugságban találta, mert egyet sem bocsátott, ő is végére ment. Domokost udvarnál látta, a

fejedelem azt mondotta, mondjátok meg neki, mennjen házához ne késsen, netalán valami panaszra kell kifakadnom miatta, nem nézhetem. Nagyságodnak, nekem is azt adja tanácsul, hozzá ne menjünk, mert bizony elvesztnék menten, várunk császár kegyességétől, hiszi Istent, nem sokára meglesz. Zólyomi ur felől azt mondja: tudja azt az pasa kicsoda. Aziránt is volt kevés szónk, noha Budai is megkerülte. Ezek többek kapucesi szavai, melyekre a mint Isten tudnom adta, szóltam, s kértem, erős esküvéssel ígéré magát; Én megmondottam, mi mellettünk ne szóljon, mert mi fejedelmet nem kérünk, hanem a szegény megromlott édes hazánk mellett, és kapucesi azt mondja, ha nem kérném is azért cselekszi fővezér tihaja előtt és felőlünk is jól emlékezik, kér igen, szállására többször is elmennjek. A mire a jó Isten segít, készen mindent elkövetek. Nemes ellen azt mondja hogy nem leszen, hanem úgy hiszi, a fejedelem ellen leszen titkosan.

Ugyan ezen estve kozák kapitihánál voltam, minden bizonynyal a békesség a muszkával meg van, mindenen ultroment a császár, valamit a muszka kívánt, 20 esztendeig a frigy Konstantinápolyban confirmáltatik.

Márkus uram bittel confirmálá, a Zólyomi uram fejedelemségitől ne féljünk. Jelenté azt is a kapucesi pasa, a váradia beküldöttek a fejedelemhez, dealaralták magokat többször: az ő jóságokban erdélyi ember ne találtassék, mert esküsznek a nagy Istenre, levágják; ez nagyságos uram mindig a többinél, ha isten vezérléséből el nem fordíthatják, bizony nagyságos uram, ha ilyen dologtól én is itt ne féljek, eddig több dolgot próbálhattam volna el, de azért is hallgattam, ne okoztassunk mi jövőendőben is affélével, mert oltalmazzon Isten, hogy a mi alkatosságunkkal csak kisebb rossz is találja a hazát, ha sok rossznak istenes munkánk által eleit nem vehetjük, nincs mit tennünk,

Ma akarok vala a kajmekámmal logophét tetszése ellen is szemben lenni, de a császár holnap vadászni megyen, harmad nap alatt megjű, szemben leszek s nagyságodat in rei veritate tudósítom; azután a tihájával is, ha az ajándékát megszerezhetjük. Logophét bizony sem nekem, sem ajándékra

10 pénzt sem ad, akár hova legyünk, ilyen az ő kegyelme jó akaratja.

Tegnap jöve hozzám Görög János uram ő kegyelme, és a mely lekötő szijat nagyságod az útra adott, esküvék hogy övé; én oda adám. Kérdé, javallom-é, hogy nagyságodhoz menjen vissza; én neki mondtam: eddig sem kellett volna neked az urad ellenségevel laknod, ha itt nem akarál szolgálni, menten kellett volna az urhoz menned; de csak tétozáz, átkozódik, hogy nagyságodat 3 esztendeig szolgálta, semmit neki nem adott, és igen serio kezdé ő kegyelme János uram előttem állítani Zólyomi ur dolgát, hogy hidjem el, mert ő a fejedelem, én mondtam: hazudsz János uram, te Budaival egyet értesz, ne próbálj, menj dolgozra; pénze nincs monda, egynéhány pénzt adék neki. Im Görögh Demeter és Skerlet is reá irt Panajotra, kétfelé ne tractáljon: Nagyságod okosan menjen végére, ha nem titkolja-e el nagyságodtól.

Ezzel istennek oltalmába ajánlom nagyságodat. Drinápoly die 15. Februarii 1681.

Nagyságodnak jóakaró sógora kész szolgálja

Paskó Kristóf m. p.

Alább: Gróf Chaki László urnak küldött levelem párja
15. Feb. Logophét ur embere állal.

Logophet nehéz szavai a haza felől és csalárdsági felől van itt emlékezet. Skerletnek békességre való keresésében van.

15. Febr. költ levélhez való.

P. S. A kapuczi pasa jelente olyant is, hogy a gallus ismét reá támadott volna a császárra, ez elhiszem Teleki mestersége, hogy inkább irritálhassa a portát; ezt jelentvén Markus uramnak, Istenére mondja, semmi sincs benne, sőt az electorok mind megegyeztenek, hogy készek a császárral élni halni. Logophet uram elméjéből nagy nehezeu kiverém a görög írást, midőn megmondtam neki, hogy én nagyságodnak e felől régen irtam, nem tétozázhata, monda ő Panajot uramnak, hogy az czudarság, ne higgye.

Ez ember nagyságos ur, elment a nagy emberekhez és úgy tudakozott Zólyomi ur felől, hogy látta kiszakad, Zó-

lyomi felől nem érthet semmit jól, úgy fordult eszére, de ha valamit sajdíthat vala, bizony farba rüg vala bennünket; nagyságod szentül így hidje, örömet limitálna. Ha a kaimekámhoz megyek, a dolgokról breviter illessem, mert itt ugyan nem leszen válaszom, de én ő reá semmit sem hajtok, nekem az ő tanácsára nem sok szükségem volna; pénzére vágnék, de abban nem ad, tegnap is eleget példálóztam előtte, ha pénzt adna, de azt mondja csak már nem kell itt sokat ülni, de nem szól igazán.

Nagyságodat, mint értem tőle, felültették volt, hogy ide jöjjon; csudálom! Nagyságod Görögnek hiszen inkább mint nekem, avagy ha a szükség úgy kívánná nem megírnám-e én nagyságodnak, de mi végre jött volna ide nagyságod, hány erszény pénzt hozott volna magával, hiszen a mi elkövethető, annak idejében én el nem múlatom, tudom talán én is mi hi-jával vagyunk, bizony én is a becsstelenséget sajnálom, de még is jobb rajtam essék, mint nagyságodon, nagyságod becsülete-re vigyázok én ebben is, praevendát 2. ízben elpróbáltam, nem adnak; rabok felől supplicáltam, mi válasz volt megírtam, de hogy haladott, a vezér latorkodása, már megvállik a kajmekám mivel biztat, mind a tihaja, ott fordul a dolog egy keveset, noha itt semmi bizonyos végválasz, hogy legyen nem remélem, egyéb várakozásnál.

Logophet ur beszélgetvén Budaival, veté tegnap szemre ő kegyelme, hogy van az a mit Budai neki mond, hogy nagyságod és én a tepltedar pasához elmentünk még Konstantinápolyban, a Zólyomi uram praevendájának felét kértük magunknak, de szégyent vallottunk, s most itt tudta meg. Én azt a választ adám, édes logophét uram ne hozza kegyelmed többször elő Budait nekem, legyen vége; Csáki urnak s nekem sem praevendájok sem magok nem kellenek, Budait én csak úgy tartom mint egy ugató kuttyát, mi kö-zünk hozzá.

Arra azt felelé, vaj nem árt, kegyelmed ha találkozik vele, szóljon szépen neki, ne idegenkedjék tőle; soha sem tudom meggondolni, hogy ez állhatatlan szóhajtó vén ember Budai nélkül el nem lehet, most én felém nem jó Budai, sem Andrási, tudják nem vehetnek reá.

Markus urat is nógatom, de nagyságos ur, ezek igen tökéletlen emberek, a mit egy nap mondanak, fogadnak, másnap megváltozik, de bizony itt is reá akadtanak.

Görögh Demetertől kértem 10 tallért, most azzal élek, nagyságod parancsoljon. Zólyomi ur dolga alkalmatosságával menék Skerlethez, és jelentém mit hirdet Budai: Abdi pasa ide hozná urát, s többefféle. Monda: a porta nem bünteti a piaczi és lator emberek hazugságit, hogy affélének hűelt adnak, csodálja; nagyságodat szóval köszöntsem mondá, ezen a portán afféle dolognak a nagy emberek előtt híre sincsen; jövődöben mit akar a porta, azt senkinek sem mondja.

Azonban nagyságos ur engem kezde igen kérni, békéljem meg a fejedelemmel, lelkére, becsületére fogadja, semmi bántódásom nem leszen, sőt nagy tisztességben leszek; a mit kívánok jelentsem meg akaratomat, ő leszen mediator, mindent végére viszen, szánjam meg gyermekeimtől való ennyi ideig távol lételemet, nem hiszem nagyságos uram, hogy most Turzai nem hozta ezt neki, de mint Isten tudnom adta arra megfeleltem, egészről hogy ily tirannicum regimen alá nem térhetni. Sőt ő kegyelme másképen gondolkozzék dolgaink felől és a szegény hazának legyen jóakarója, meghallja rövid idő az hazafiaitól való jóakaratot, akkor elteszi lepedűiket, mivel a hazafiai megunták ezt a régi törekvéseket; a rabok fogságát is jelentvén. Arra aztán azt mondá: az Isten vigasztaljon meg beuneteket és adja dolgotoknak jó végét. Talán ennek sem fog kelletni a husz erszény.

Belléni dolgát hogy ide Zólyomival subscribált, vele tartja, jelentém Skerletnek, nem hallá ezt jó kedvvel, csodálkozik rajta, hogy szolgálja Budai mellett van, azt is megjelentém.

Már ezekből ítéljen nagyságod, hogy logophét ajánlata szerint a haza ügyében megcsalta volna tolmács (?) ha ennyi időre nem, ezután is hasonlót remélhetni, de bizony azt is bánja, hogy én itt vagyok, azért is nem segíli.

Mit fogada nagyságodnak: ír Ducanak, Sorbánnak felőlük, ha írt vala, nem jött valjon válasza, én nem tudom, hanem ha nagyságod tudja.

Kupor Laczkereki miért adának ki rajtnuk, nen ennek intimatiojából-é. A vajdá-é felől is hasonlót hiszek.

Zólyomival, Buzirzával, Bellénivel, Domokossal Budaival huszszor horda össze bennünket, ezt csak tudva kell tartani most amaz mondás szerént: *Nec tecum posse vivere nec sine te, tempori cedendum*, de ha csak így forgatja magát, bizony a husz erszény pénzt meg nem olvassa, ha titkos Görügh factioja leszen, ki ellen semmi úton módon nem állhatok, ám legyen, de bizony nagyságos uram igen megösmerteté magát.

Nagyságod sem panaszkodhatik, hogy eleget nem irok, s azért is irék mindeneket meg az ő igazságában, hogy nagyságod a dolgokban itéletet tegyen és mind magának, s mind édes hazája igaz ügyének jobban circulálhasson, és valami lator factiókkal, s hazugságokkal el ne áltattassék. Írásomban s bennem contradictiot nem talál, melyet nagyságod a dolgok kimenetelében is úgy tapasztal, noha nagyságos ur megvallom, hogy én is nem afféle aprólék tudósításokat szeretek írni nagyságodnak, hanem a dolognak meritumát, de mikor Isten engedi, de azt is el nem mulatom, valamiut leszen resolutionom, a szerént is tudósítom nagyságodat, avagy már 2 vagy 3 hetek mulva magam megyek, Isten életemet megtartván.

Turzaí nem mulatott itt, elment; tagadá Skerlet, hogy most levelet hoztanak volna neki.

Jelentém azt Skerletnek, hogy békességre kérni a tractára (?) hittanak a fejedelem követi is, de édes Skerlet úr mivel mi nem a magunk dolgáért jöttünk ide, kit kegyelmed maga is tud, úgy simpliciter haza is nem mehetni, ha édes hazánk megromlott szabadságra helyre nem áll, a rabok el nem bocsáttatnak, a gonosz emberek az ország törvénye szerént meg nem büntettetnek és a megkinzattatott haza fiai nem contentaltatnak, és ha a haza törvénye, unioja és conditioja szerent nem viseli magát a fejedelem, ha ezek corrigáltattak volna a hazában teljes igazságos tracták által, bizony nem lett volna úgy hiszem Csáki uram is idegen s én is, de simpliciter való redealasunkat kívánják, az ország szabadsága helyreállítása nélkül, melyért is kellett hazánkból kibújdosnunk; ezt hallván, nem urgeála tovább, csak csodál-

közék. Ugy látom elválhatatlanul adta szívét a sok pénzért a fejedelemhez. Ezek a lator görögök a mi édes hazánk siralmas esetével nem gondolnak, sem velünk, csak az ő erszények teljék. Logophét is benne van, midőn az ország szabadságát emlegetem, bizonyosan nem tudom, de sajditom titkos practikájok vagyon s a mi szomorú ügyü alkatosságunkat akarnák elővinni, de ha észrevehetem, bizony a beste kurva fiai az én társaságommal azt véghez nem viszik. Az jó Isten legyen igazgatónk és édes hazánk igaz ügyének előmozdítója. Homo proponit, Deus disponit.

Levelem elvégezésékor jöve szállásomra András, jelentvén, hogy az urának 4 vagy 5 száz aranyat küldtek volna nagyságod kezéhez, nálla van arról való írás, Nagyságod tudja, ha így vagyon, én nagyságod képében kiadtam a választ mint tudtam. Arról is tudositást várok. Sokkal calumniálnak. Ez latrabb s mérgesebb Budainál.

15. Februarii költ levélhez való Postscripta.

Eredetije, Páskó saját igen rosz írása (*a m. k. kamarai levéltárban.*

LXXIX.

Mint kedves sógoromnak szolgállok kegyelmednek.

Sub dato 3. és sub dato 15. három rendbeli levelét vöttem kegyelmednek, nincs semmi kétségem, kereszténységének és igaz magyarságának megfelelel pro posse. Drinápolyi útamat Panajotti uram fundálta, holott miótátul fogva kegyelmed elment, az ágyat nyomom; hiszem: a hun kegyelmed vagyon, én vagyok ott.

Bizony én is sok búsulással és fájdalomokkal töltöm az időt; az Erdélybe ment ember hova lön, nem tudom; gyanítván, hogy megjött, ráfogtam Panajotti előtt, hogy kegyelmed írja, 6 hete volna, hogy Erdélyből a válaszszaal megtért; azért ha logofett kérdi, megtartson kegyelmed benne.

Hogy az itt levő factor atyafiak dolgainkat halogatják, bizony nem egyéb, hanem az bokros haszon bevétette velem is.

Isten kegyelmednek szép experienciát adott, bizony ki-

nek nem borja, nem nyalja, az mire Isten kegyelmedet segíti, kövesse.

Még az Grundis el nem érkezett, bizony én is az költés után valóban sollicituskodom, és ha csak mit kaphatok is, kegyelmednek részt benne, noha Panajott uram azt mondja, bizonynyal ad Logofet ur 30 tallért, csak hogy ezek az németek az pénz adásban difficilisek.

Értem, hogy az keresztyén ur az patronatusságot valóssággal viseli, bizony az hasznot is bokrosan meri be, ha Isten boldogítja ügyünket; ha Isten kegyelmednek feltett czéljait boldogítja, kérem hamar tudósítson.

Az tolmácsnak örülök, csak valahogy erdélyi supplantatio ne legyen, Bellényi hamar megszökött, öreg legény levén, nem subeálhatom és így számadással sem tartozom.

Az keresztyén promotort ne tágítsa kegyelmed; bizony az jó Márkos urnak megesék, köteles szolgálával tartson, most ne hagyjon. Ezzel kegyelmedet Istennek szent oltalmába ajánlom; vezérelje maga dicsőségére mindenekben. Konstantinápoly 20. Febr. 1681.

Kegyelmed kész szolgálja sógora

Csáki László m. p.

P. S. Megvallom gondolkozom, ha pénzért újabban megtréfálódunk.

Külczm: Tekintetes nemzetes Paskó Kristof urnak kedves sógoromnak adassék.

Kivül: Paskó s. kezű jegyzése: 4. Martii adá meg Márkus uram. 3 levélre válasz.

(A kamarai levéltárban levő eredetiből.)

LXXX.

5. Martii 1681. Török császár cancellariusával való szemben lételben való beszéd Drinápolyban.

A bemenetben nem várá hogy köszöntsem, magá megelőzván, monda: Isten hozott jól jöttél, a több társaid hol vadnak? Arra felelém: nagyságos uram, az én rabtársainkban meghaltak, gróf Csáki László urammal ő nagyságával

ketten maradtunk erdélyiek, ő nagysága Konstantinápolyban maradt.

Kérdé : talán azért jöttél ide, haza akarsz menni. Arra mondtam : én nagyságos uram nem megyek, hatalmas császár és fővezér kigyelmessége nélkül, hogy mennénk Erdélyben, holott a haza fiai nyomorgattatnak, nagyságod megítélheti.

Kérdé ismét : hát vissza jössz-e Konstantinápolyban, mondtam : visszamegyék. Ezek után köszöntém, egy aranyos órát prezentálván neki. Kit is jó neven vévén, monda : miért fárasztjátok ezzel magatokat.

Ezek után mondtam : nagyságos uram, nagyságodnak nagy hír neve és fővezér urunk előtt való kedvessége kiterjedett, a szegény országnak megbántódott s megkeseredett fiai irtak nekünk Csáki László urammal együtt, hogy nagyságodat megtaláljunk. Kérjük azért nagyságodat Istenért, jó szerencséjért, a szegény országhoz legyen jó szívvél s mutassa jóakarátját, melyért mi általunk nagyságodnak ígírnék az Erdélyben megkeserített haza fiai harmincz ereszény pénzt.

Arra felelé : örömet melléttetek leszek, szólalok ; kit kívántok, hogy legyen ; melyre mondtam : nagyságos uram, az hazában vadnak hatalmas császár hívei, azok közül annak idejében csak legyen hatalmas császár kegyelmessége. Arra azt monda : úgy hiszem, hatalmas császár kegyelmességet teszen, jó reménységben legyenek, úgy kell cselekedni, hatalmas császár országa el ne pusztuljon.

Kérdi : kivel voltál itt szemben. Mondám : a tihájával ő nagyságával.

Kérdé azt is : van-e sok panaszkodó az országbelieknek. Arra felelém : az országnak nagy rendei teljesek siralmas panaszlásokkal s keserőséggel, mert kinek atyja, kinek fiai, kinek atyafiai vannak fogva, némelyek a vasban haltanak meg, és úgy is temetettek el. Béldi Pálnak is (ki Jediculaban halt meg) felesége, fiai többekkel együtt fogva vadnak ma is. Nagyságod tudja Rákóczi a fényes portának Kainja volt s annak szolgálói uralkodnak most a régi ős hazafiainak nyakokon.

Erre monda : ne gondolkozzatok semmit, Isten adja nem sokára jól leszen.

Mondám : nagyságos uram a francia követet ma is magánál tartja a fejedelem, francia pénzzel fizet a hadaknak s azokkal nyomorgatja hatalmas császár hiveit és ha minket meg nem fogtak volna itt a portán, eddig sokan jütnének volna panaszlani, de igen megijetkeztek és az utakat is őrizteti a fejedelem. Arra felelé : jól tudjuk, hallottuk.

Ezek után kérém : mivel nagyságos uram fővezér urunk is most csak hamar felkel, és nincsen ideje, hogy én is ő nagyságával szemben lehessek, hanem, ha Isten nagyságtokat Konstantinápolyba hozza, Csáki urammal együtt nagyságodhoz elmegyünk, már nagyságod jóakarathoz Isten után bízunk.

Monda : jól gondoltad és ha Isten bennünket leviszen, jőjjetek hozzám, örömet jó szívvél szolgálók és ott is megyen végben a dolog, mivel itt nincsen ideje.

Kérém arra is Skerlet és több idegen tolmácsok ezen dolgokat meg ne tudják. Arra megmosolyodván, monda : sem ő, sem más ezen dologban nem tudnak, menj el békességgel, Isten áldjon meg légy jó egészségben. Constantinápolyban többet beszélének.

Paskó Christoph.

Kivülről: Török császár cancellariusával való szemben létel Dri-nápolyban.

Ezután Konstantinápolyban grof urammal egyszer másszor magam ismét az ígéretről való levelet megolvassván, visszaadá, hazamenc-telre erőltetvén.

(A kir. kamarai levéltárban levő eredetiről.)

LXXXI.

Mint jóakaró uramnak szolgálók kegyelmednek.

3. Martii költ kegyelmed levelét 7. vöttem. Logofét ur 4. haza jött, Panajottot küldte hozzám, de úgy látom, disgueste vagyon ; az ajánlás, biztatás megvan ; lábaim nem engedik, bizony senkit nem udvarolhatok.

Az elfolyatta dolgokat nem méltó velek közleni, tudom bizony az kinek nem borja nem nyalja, az hasznot szeretik, de az ügyet vesztegetik.

Istennek hála az Erdélyben küldött levek 7 hete hogy kézbe adattak, egész securitással irás jött felöle, minden órán várjuk megérkezéseket, híven Isten áldását.

Édes sógorom, kegyelmed a tihaját ne negligálja és a mit tud csak kövesse. Az szegény Déssi Fejérváratt rab. Valamit az fejedelem szolgái beszélnek, mind hazugság.

Ottan hamar kérem tudósítson az tihaja beszédéről, az gonosz factorokat injuriálni nem kell, de az mit nálok nélkül véghez vihetni hasznosabb; az fennforgó dolgok, hogy titokban maradjanak, egészségesebb. Isten hozza kegyelmedet jó egészségben. Datum Konstantinapoli 7. Martii 1681. kegyelmednek kész atyjafia, szolgáló sógora

Csáki László m. p.

Külczim: Spectabili ac Generoso Domino Christophoro Passko Domino et affini mihi plurimum honorando.

Csáki sajátkezű jegyzése: Görög inassi nincsen ördög pokol neki.

Paskó sajátkezű jegyzése: 24. Martii hozták vissza Drinápolyból meg Konstantinápolyba menetelem után Markus ur által.

(A kamarai levéltárban levő eredetiből.)

LXXXII.

Illustrissime ac Celsissime Princeps, Domine Domine mihi Clementissime.

Hogy az szent Isten nagyságodat hosszú egészséges étellel szerencsés birodalommal áldja minden ellenségi ellen, sziből kívánom.

Ez alkalmatossággal is akarám nagyságodat kegyelmes uram csekély irásommal alázatosan látogatni, kívánom Istentől, levelem jó egészséges életben s örvendetns órában találja nagyságodat méltóságos háza népével egyetemben. Innen Istennek hála kegyelmes uram semmi gonosz hirt nem tudok nagyságodnak írni, egyéb újság is nincs, az nagyságod kedves atyafia az én kegyelmes uram ő nagysága jó egészségben vagyon. Ezek mellett kegyelmes uram kellették alázatosan búsitanom nagyságodat, s értésére adnom, mivel kegyelmes uram esék értésemre, hogy az szombatfalvi job-

bágyaim közül egy Popa Salamon nevű öcsésével s fiaival együtt, a ki oda való örökös jobbágy, a többivel együtt még az Istenben nyugodt, régi ős uraktól maradtak, kiktől vették volt az én eleim azt az jószágot, most kedég valamely ajándék szeretők által fiaival együtt nagyságodtól szabadságról való levelet vettek volna, az mely Popa Solomont Grizorasko vajda idejében nagyságod szárnya alá levén Erdélybe, lakásunk, vettem volt eszembe, hogy volna szándéka egy üdöben, ha rája érkezhetnek hogy az jobbágyságtól megmenekedhessék, azomban kegyelmes uram én is az dolgot úgy értvén, nagyságod parancsolatjával vallasást jártattam felőlük nagyságod szolgálival együtt, az mely vallások kegyelmes uram esmét azon régi jobbágyi rendben hadták, és az oltától fogva maga a pap papi tisztiben maradt, de a fiai paraszti szolgálatba maradtak mindeddig, minek okáért kegyelmes uram, én tudván magamat nagyságod igaz szolgája lenni, nem akarám mások által búsitanom nagyságodat erről, hanem nagyságodnak azon akkori vallasó levelet in specie ezen inclusában küldem, kérem alásatosan nagyságodat, ne neheztelje igazságomat megtekiuteni, mivel kegyelmes uram, az régi donatiókban is megvadnak nevek szerint írva; azt is értem kegyelmes uram, hogy e télen Nagy-Sinkbe lesz terminusba, szükséges volt minden jószág bíró, hogy oda vigyék igazságokat, az mely dolgot kegyelmes uram én most értetem, mert ha meg tudtam volna, elkérezedtem volna az én kegyelmes uramtól, s eljöttem volna nagyságod udvarlására, s ott is jelen lettem volna igazságaimat bemutatván. Illett volna kegyelmes uram, hogy az a pap is, ha azt akarta próbálni, értésemre kellett volna adni, ne járt volna alattomban, minek okáért kegyelmes uram, a dolog úgy lévén, nagyságod az vallasó levélből igazságomat világosan látván, nagyságodat alázatosan kérem mint kegyelmes uramat, hogy ha szabadságról való levelet adott, ne neheztelje el vétetni tőle, nagyságodnak alázatosan megszolgálom, mivel Isten után nagyságod méltóságos fejedelmem uram, mind pedig kegyelmes fautorom, az mint a több haza fiai nagyságod kegyelmes protectiója alá élnek, én is azon nagyságod kegyelmes jótéteményiből, kire szorúljak, nagyságodnak alázatosan megszolgálom

lom. Ezek felett kegyelmes uram erre búsitom nagyságodat, mivel az elmúlt esztendőben ugyanazon szombatfalvi jobbágyaink közül ketten nagyságod jószágában Ebesfalvára ment szegény emberek elcségnek okáért oda menvén, egy darab ideig ott laktanak, mostanság pedig vissza akarván menni, az nagyságod tisztei egyiket megtartóztatták, okát nem tudom, nagyságodat azért alázatosan kérem mint kegyelmes uramat, méltóztassék parancsolni bocsátása felől, nagyságodnak alázatosan megszolgálom. Ezen is kérem nagyságodat, mint kegyelmes uramat, engemet alázatos szolgáját ne kiméljen, hanem parancsoljon, mert noha tisztsem nincs, mindazon által az mit felérhettem tehetségemmel eddig az nagyságod szolgálatjában, mikor szükség volt, soha el nem mulattam; ezután is hasonlóképen, nagyságod kész szolgája vagyok. Éltesse Isten nagyságodat sokáig jó egészségben. Datum ex Bukurest die 8. Maji Anno 1681.

Illustrissimae Celsitudinis Vestrae humillimus servus
objectissimus (Olák aláírás)

Kivül: Illustrissimo ac Celsissimo Principi Domino Domino Michaeli Apafi Dei gratia Transylvaniae Principi, partium regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti Domino Domino mihi Clementissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXV. köt.)

LXXXIII.

Kegyelmes asszonyom.

Én ide Fogarasban jöttem az ide való dolgoknak meglátására és kötelességemnek megfelelésére; azonban értem az szombatfalvi Boérnak bírāja, hogy most jött meg Havaselföldből, kihez Sándor deák uram itt lévén ő kegyelmit minyarást kiküldöttem, és megtudakoztattam, mit értett az Oláhországban. Az bíró ezeket mondta kegyelmes asszonyom, az boérok jó kedvűek, mivel az idén ő nekik békességek lévén, táborban nem mennek, közönségesen penig az község közt az második hirt azt hallottam, hogy Erdélyben fejedelem változás leszen, mely hirt, hogy az ur Isten szent fiáért

távoztasson, bizony szívből kívánok. Ezt az hírt pedig mint hallomást nagyságodnak úgy írom, csak hogy én kegyelmes asszonyom kötelességemnek tartozom megfelelni, és mivel ide bé is terjedeznek efféle hírek, nekem igen tetszenék, jó idején ha nagyságod az jövőendő gonoszoknak eltávoztatásáról beszélne és végezne azokkal az kikkel illik, mire Isten nagyságtokat segilje, szegény hazánk megmaradására az nagyságtok méltóságos fejedelmi boldog állapotjában, szent fiáért kívánom. Azonban kegyelmes asszonyom most mingyárast küldök Havaselföldében s meghagyom Boér Sigmondnak, ha érkezik, sietve nagyságodat tudósítsa. Ajállok ezzel Istennek nagyságodat, mint kegyelmes asszonyomat. Fogaras 1681. die 18. Maji.

Maradok nagyságod kissebbik igaz szolgája

Betlen Gergely m. p.

Kivül: Az méltóságos Bornemisza Anna erdélyi fejedelem asszonyának ő nagyságának, nekem érdemem felett való kegyelmes asszonyomnak adassék.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. eredeti lev. XXV. köt.*)

LXXXIV. .

Murad Giráj khán.

Én a mindenható Isten kegyelméből és segítségével a nagy tábornak s nagy pusztaságnak Krimnek, Kipcsaknak, megszámlálhatlan mennyiségű népnek, nagy és kis Nogainak az Aradsír hegyének és Akkermán messzeterjedő országának hatalmas padisáhja s uralkodó khánja, a győzhetetlen bátorságú és hatalmú nagy khán és khákán, a Messiás rendin levő nagy fejedelmek dicsekedő örömének stb. stb. Erdélyország fejedelmének, a jó indulatú királynak, nekem régi ismerősömmek Istentől mindenekben jó véget s a moszlim nép iránt megbizonyított állhatatos hűségeért áldást és kegyelmet kívánva adom tudfára, hogy a hajdani padisáhok szíves indulatból származott régi szokásához képest nekem is szokásom lévén a barátság megujítása s megerősítése végett írt, hogy

léte iránt tudakozás szerencse kívánó levelemmel egy szolgálmat által kegyelmedet évenként felkeresni : e végre e most folyó 1092 (1681-dik) évben is kiválasztottam az én hűséges szolgálmat Murteza agát s ily czélból irt jelen levelemmel útnak is indítottam. Megérkezéttével tehát fogadja el kegyelmed nála levő barátságos levelemet benne foglalt jó kíváнатimmal s üdvözlétemmel együtt s fennevezett szolgálmat egy nap mulván megírandó válaszával egyetemben bocsássa vissza ide szultáni székhelyembe. Mint eddig volt kegyelmed ezentúl is olyan pontos és szorgalmatos legyen ; akkor a köztünk létező igaz barátság, ha Isten is úgy akarja ! továbbra is bizonyosan megmarad. A többire nézve üdv és béke legyen kegyelmeddel !

Kelt Bagcseszeráji székhelyünkben 1092=1681.

(P. H.)

Kivül ezen egykorú jegyzet : Murád Giráj tatár chám látogató levele.

Jegyzet : Hasonló látogató levelet küldtek e fejedelemhez ez alkalommal Murád Giráj khám vezire Mirza Ahmed aga, mint szintén a khán testvére, a kinek pecsége s így azon látható neve is olvashatlan, továbbá Szeádet Giráj Kalgha szultán és Haszán Giráj szultán, kik a visszatérő Murteza aga által szintén választ kérnek. Mind a négy levél kelt 1092.Dsemázzii levél havában=1681.Maj.19.—Jun.18. (Törökből ; eredetije az erdélyi fels. kir. kormányshék levéltárában.)

LXXXV.

Mint jóakaró uramnak sógoromnak kegyelmednek ajánlom szolgálomat. Isten kegyelmedet lelki testi szent áldásával áldja, kívánom.

25. Maji nekünk gróf urammal ő nagyságával ketten írott kegyelmed levelét 13. Junii vettem és kegyelmed idegen írásán nem is keveset csodálkoztam, vékony reményességgel lévén kegyelmed hozzánk, levelének vissza nem küldését sajnálja úgy annyira, hogy nem akarna többet nekünk írni. A levél sógor uram én nálam van, lévén még kevés dolgom véle, de ha a fejem el nem vesz, kegyelmed levele is megmarad s kezéhez jut hamar időn, ne féljen annyira kegyelmed, mert azon levelért az Apafitáktól többet rámára nem vonatik. Ha

kegyelmed nem irt volna, vagy nem ír, senkinek nagyobb kárt nem teszen, mint magának.

A sok szónak, biztató írásnak haszontalan voltát írja kegyelmed. Bizony sógor, ha nekem s kegyelmednek portárul jó biztatásunk nem leszen, nem tudom mihez bizzék kegyelmed, hitesse el kegyelmed magával piaczi hir kegyelmednek nem rontás, valóságos biztatásink, válaszink vadnak. Hogy eddig végben nem ment, azt csudálja e kegyelmed? tekintsen jól kétfelé kegyelmed és maga megítéli, hogy már minekünk valóságban vagyon, hitesse el kegyelmed azt is magával, valamit édes hazánk javára megmarasztására valót feltalálhattunk, semmit el nem mulattunk. Avagy nem tudjuk-e, mire van az szegény hazának szüksége, de hol s kitől a segítség? Nem csuda hát, hogy eddig is késett a dolog portán, tudja kigyelmed az igazság is pénzzel segittetik, nem olvasta-e kegyelmed pénz minden (?) Si nihil attuleris ibis Homer foras, et pauper Aristoteles cogitur ire pedes.

A vajda ő nagysága böcsületes követe atyafia bejövén eleget beszélgeténk együtt aga Mathé uramnál ő kegyelmekkel, de kegyelmed írása szerint szüken van a provisio, száz tallerra extendáltatott, a vajda ő nagysága jóakarátja tovább mi lesz nem tudom.

Hogy kegyelmed írja, félő bennünk ne legyen a fogyatkozás, valami jó, tisztességes, elkövetjük, melyről ő kegyelmek már a vajdát ő nagyságát bővebben informálhatják.

Ha addig nem segittetik a haza ügye és a mi személyünk még ideje, a dolog vége szakadta után kinek leszen szüksége reá? Itt portán is elég pénzt találunk akkor, de most die prima Julii, az eddig a haza szükségire expendáltattott summát kellene sublevalni, mely 20 ezer tallérokra extendaltatik, erről is írnak úgy leszen az dux urak is, és ezen materiát majd ide alább magyarázzuk kegyelmed előtt. Mert jó idején hacsak mi jü vala is a hazából sok írásink s követségink szerint, effélit eltávoztathatnék vala, de valóban könnyen akarják némely uraim az iga alól való szabadulást, de bizony succursus nélkül is végben s úgy jü a dolog, csak, csak meg ne bánják, kik a haza dolgait álomban akarnák csak látni. Nem látja kegyelmed csak már is az én Drinápolyban

való nyomorgásomnak sengéjét? hogy elegyes a hír, úgy akarja a porta és úgy is akarja feltűtött czélját végben vinni, Istenen kívül ki bír a portával?

Irja kegyelmed feljebb levelében azt is, jól megértette írásunkat, hát sógor uram mi az oka, hogy egy betűvel sem illeti kegyelmed a hazában mostan forgó állapotokat és semmi írásunkra választ nem teszen. Ez nagy materia, azt kívánja-e ha én volnék Bukuresten s kegyelmed itt, én különbet cselekedném, de mi végre negligalta, kegyelmed maga tudja.

A mi a Székely László dolgát illeti, méltán nem közöltetett véle semmi, ezután kezdődő tracta talán már elkésik. Eleget írtunk, semmire semmi válaszung, annyival inkább semmi segítség. Görög factoroknak sokat írat, nekünk nem, ki béresi, ki kötelesi; de mindent félre tévén, tudjuk hazánkhoz való igaz kötelességünket, azért való fáradozást el nem mûlatjuk, de sógor nehéz üres gyomorval cantálni, de itt eszembe jün a Virgilius mondása: *sic vos non vobis fertis aratra boves*.

Az itt való görög factorok hazug írásinak hiszen-e inkább kegyelmed, avagy magával egy hajóban evedző szomorú ügyü atyafiainak, vagy nem ismer-e kegyelmed engem is mint szoktam a haza dolgaiban portán magamat viselni.

Igazsággal írom kegyelmednek logophet, vizster, Skerlet, Panajat, kik sok hamis esküvésekkel haza ügye promotorinak declaráltak vala előttünk magokat, oly álnokúl, hitetlenül cselekedtenek, hogy nincs oly pogány, ki nagyobb mértékben édes hazánknak ártani akart volna, de észre vévén dolgokat a nagy kapukon meg is elöztetett, már öröme vissza térnének, mint az eb az okádásra magok álnok ajánlásokra, de sem segítségekkel, sem szolgálatjokkal tovább hazánk ellen ne adja Isten, hogy éljek. Én ugyan privatummat nekik nem beszélem.

Logophet mint álnok róka, eddig sem szolgált semmi-ben is, sem egy pénz segítséggel nem volt, tanácsa nélkül ki szükölködik bátrabban menjen be a nagy helyekre nálamnál.

Ezután az erdélyi factor meglássa e latrokkal mit indison, azoknak írhat nekünk nem, *quid est hoc*, övéke haza ügye?

Az igaz Panajat, minthogy Erdélyben is tevő, zsidó factorival együtt segített, de az is álnokul és felette károsan, de a mindenektől elhagyatott, kételenítő szükség úgy hozta, a haza ügye előmozdításra eddig tízezer tallér érőig kételenítettünk felvenni, de ezt is kegyelmed úgy értse, hogy nem pénzt adtak, hanem a nagy kapura ajándékokat, úgy hogy a mely ajándékot kész pénzen piacon megvehettünk volna 3 száz tallérokön, ezerben kellett elvennünk interesivel, erős obligatoriákkal, de utunque (?) kellett irni, jobbnak tiltetett, hogy ekkép is a portának idején kedvét keressük, és a haza igazsága elé menjen, mint két izben Drinápolyban és Konstantinápolyban meg is lett, hogy sem annyiban hagytuk vala az dolgot, veszedelmesen Zólyomi uram és Belléni sok igíreteket miatt.

Skerletnek sem eddig sem ezután szolgálatjával élni nem szükség. Néha néha jártam hozzá, szép szót adtam neki, de mindenek híre és akaratja, szolgálatja nélkül mentek végben; meghidje kegyelmed sógor uram, hiszem is Istent a mint már tudják, Skerlet nem fogja más hazafiainak véreket innya és Erdélyt ezután nem feji.

Lagophet, viszter, Skerlet egy ház, azért egyik dolga mint másiké.

Ezen tökéletlen görög factorok hogy vették eszekben, mi is színesek vagyunk, akaratjokra nem vonhatnak, kedvek szerint a hazával a mi személyünk alkalmatosságával nem kereskedhetnek, Zólyomi urat a haza nagy kárával, határa elidegenítésével is akarták promoteálni, sok ígéretekrol peccátes levelet vévén tőle, de Isten abban őket eddig megszegyenitette. Ilyen volt factorságoknak keserű gyümölcse. Eziránt kegyelmed hogy értsen, ha végben vihették volna is latorkodásokat, én ki nem kísírtém volna.

Igaz factorok voltak-e, kik hozzánk a hazából jött emberit defraudálták, előtte mindenre offerálták magokat, titkon utána írtak, leveleinket meg nem adták azért, hogy a hazából semmi succursus kezünkhez ne jöhessen, hogy mindenképen megszűkülvén, és az obligatoriák szerént az adósság mellé vonván, kételeníttessünk magok ductusát követni, mely által itt portán levő becsületünk is elveszszen, a hazában a con-

fusio, reméntelenség nagyobb legyen, melyet részint véghez vittek ; a mint látom az elméket ott benn turbalták, hogy magok javát ne lássák, a valóságot ne hidjék, érettek szolgáló szenvedő atyjokfiaiban kételkedvén, jobban megromoljanak. Már az adósságot kéri szaporán, ez terhet kellene a vajdának ő nagyságának nyakukról levetni. Jobb volna jövőendőben ő nagyságának czedálna a haszon, mint hazánkat rontó lator idegeneknek. A mi a derék summát illeti, erről azután könnyebb leszen. Ez írásomat kegyelmed jól megfontolja és ha miben édes hazánknak succurrálhat jó idejében el ne mülassa, nam sero medicina paratur.

Zólyomi uramat Bellénivel hogy együtt nem értük, okát megíram. Belléni magyarországi lévén és ily latorkodásokban elegyítvén magát, hogy a haza határát peaces subscriptioval ígérje és megfizethetetlen summát olyat, melynél oltalmazzon Isten egyetértéstül.

A kapikia való (így) szemben lételeket Zólyomi urakkal Bracsa György, Bukor György segítette logophet Panajat tanácsából, ily két ház ebitül nem kelle-e irtózni ?

Kegyelmed bátyja felől való írását a mi logophethez illeti, valjon szolgálhat-e a fővezér előtt már egy néhány ízben miket általunk feltéve kegyelmed hallja, az által is szabadítsa Isten.

Béldi házának is Belléninél jobbakaróji vagyunk, noha moeskoltatunk mi is valamikor szóval és írással való postulatumokat beadtuk, Béldiné asszonyom fiaival van feltéve nem a Zólyomi uram fejedelemségével ; magunk privatumira lévén csak gondunk, mint Belléni Zsigmondnak. Már kegyelmed ezeket így értvén a lator emberek relatioit ekképen tudja deriválni, engem kegyelmed nem most ismer. Ezzel Istennek oltalma alá ajánlom kegyelmedet.

Konstantinápoly die 23. Junii 1681.

Kegyelmednek jóakaró sógora kész szolgálja

Paskó Christoph.

P. S. kegyelmednek jóllehet ezelőtt is írtam valá valami költség felől, de annak semmi szaporását nem láttam ; ha kegyelmed volna itt, hol én vagyok, bizony én kegyelmedet

nem hagynám, kérem azért bizodalmosan kegyelmedet, ha aránza még megszolgálhatom, megfizethetem, küldjön költsön nekem aga Máthé uramhoz száz aranyat, egy jó járó lovat, az adós levelit ő kegyelme kezéhez adom, kegyelmednek megküldi. Én Belléni Miklós uram felől aga Mathé és Brankeván uramékkal beszéltem, ugy hiszem errül és egyébrül onnat tudósítást veszen. Mivel az oda benn való dolog már actusban van, kegyelmed tudósítson, hasonlót várván innét is. Szóval senkire semmit sem biztam, kegyelmed ugy értse, ha mit nekem küldeni akar, ez levél megvívó után ne várakozzék, a posták jünek mennek; én aga Mathé uramnál megtalálom.

Ha a vajda ő nagysága ugy mint haza ügyét promotealó személyeket segít, én sem vagyok arra másnál érdemetlenebb; én viselem a terhet, ha hol csak privatus respectus forog, hadd értsek azon is, ne legyek immunis az ő nagysága jóakarattól én is, mint eddig. Igy értsen kegyelmed, meg is orvosolja, én kegyelmed discretiójára, atyafiságára bizom a dolgokat, kérem meg ne fogyatkoztasson, bizony nem bánja meg kegyelmed. A nekem szóló levél és ha mit küld aga Máthé uram kezéhez jöjjön, ott megtalálom.

A levél alján: Tekintetes nemzetes Brankovits György jóakaró sógor uramnak, ő kegyelmének adassék.

23. Junii 1681. Constantinopolii.

(A m. k. kamarai levéltárban levő eredetiről)

LXXXVI.

Kegyelmes asszonyom!

Nagyságodnak két méltóságos levelét alázatosan vettem, urunk ő nagysága betegségén bizony szomorkodom. Istengyógyítsa ő nagyságát. Köszvénye fog lenni az kegyelmes asszonyom, kérem nagyságodat alázatosan tovább is méltóztassék nagyságod tudósítani az nagyságtok egészsége felől; kis urunk ő nagysága is mint vagyon, ugy hiszem én is, csak az fogacskája fog nőni. Nagyságodnak mint kegyelmes asszonyomnak ajánlja a feleségem alázatos szolgálatját. Igen

kéreti nagyságodat méltóztassék tovább is tudósítani, mind az nagyságotok, mind pedig kis urunk egészségek felől.

A pisztrángokat, mihelyt Isten Nalácra viszen mindjárt felküldöm nagyságotoknak. Istennek oltalmában ajánlam nagyságodat szerelmesivel együtt.

Bábolna 5. Julii 1681.

Nagyságod alázatos szolgálja

Naláczy István.

Külezím : Az én kegyelmes asszonyomnak ő nagyságának alázatosan írák.

(Az erdélyi volt kir. főkormányzéki levéltárban levő eredetiből.)

LXXXVII.

Kegyelmes asszonyom !

Nagyságod kegyelmes parancsolatja szerint az vásárlást kegyelmes asszonyom elküldöttem. Ugy mint egy mázsa vizát, 24 font habarnicát és egy kantár rizskását mentől szebbet kaphattam, az juliusi prouentust is kegyelmes asszonyom elküldetem, mindezekről az nagyságod méltóságos parancsolatja szerint való egyetmásokról s mind pedig az prouentusról nagyságodtól mint kegyelmes asszonyomtól quietentiát alázatosan várok ; ajánlom az úr Istennek nagyságodat és kívánom az ur Isten nagyságodat méltóságos házával együtt jó egészségben éltesse.

Kercze 1681. 6. Julii.

Nagyságodnak méltatlan alázatos szolgálja

Apor István.

Kütczim : Az méltóságos erdélyi fejedelem asszonyinak ő nagyságának nekem természet szerént jó kegyelmes asszonyomnak ő nagyságának adassék.

(Az erdélyi volt kir. főkormányzéki levéltárban levő eredetiből.)

LXXXVIII.

Méltóságos fejedelem kegyelmes uram.

Akarám kegyelmes uram nagyságotat újabban is tudósítani, már az havasalföldi hadak visszatértenek, az Havasról az székelek mind lementenek, haraggal itt van János deák, de én arra semmit nem hajtok. Újjabban ez órában hozák az moldvai Serdai levelét, melyet Mikes uramnak írt, melyben azt írja, Moldvára akartak jöni az általon, de az váradi török nem engedte, hanem ők is az Bozán jönnek ki, kikhez képest gondolkozom úgy, hogy talán meg akarnak egyezni, s úgy akarnak újabban kijöni. Immár továbbá mihez alkalmazzam magamat, várok mindenben az nagyságod kegyelmes dispositiójától. Ajánlom Istennek ezekkel nagyságotat. Datum in Castris ad Ikezi . . . Tatos positis die 29. Julii Anno 1681.

Nagyságod alázatos szolgája igaz híve

Nemes János m. p.

Kivül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának nekem kegyelmes uramnak adassék.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. eredeti lev. XXV. köt.*)

LXXXIX.

Méltóságos fejedelem nekem kegyelmes uram.

Az nagyságod kegyelmes parancsolatját alázatossággal vöttem ma, az passához ő nagyságához mindjárt felmentem, és az nagyságod nekem írt kegyelmes parancsolatja szerint az dolgokat megbeszéltem ő nagyságának; az fogyatkozás esett kegyelmes uram ebben, hogy az jancsárok számára kellett szekereket rendelni, az eminghek az több faluk közzé oda írták Hunyadot és Domokát, nem tudván az passa, hogy az Meszesen túl vadnak, most eszére vévén azt mondá, hogy valamint elvégezte az urral Barcsai Mihály urammal, s valamit akkor mondott és az szájából kiment, ne adja Isten,

hogy megmásolja; azon tölt szokat és igireteket igazán és erősen megtartja, írjam meg nagyságodnak, hogy az Meszesen túl se táborszekereket se tábor pénzt ne adjanak; azomban mondtam, kivel nagyságod levelet írt ő nagyságának, ő nagysága is írjon nagyságodnak ezen dolog felől s hitelesebb léssen; írt is nagyságodnak. Isten nagyságodnak előtte álló dolgait tegye győzedelmes szerencséssé. Várad 30. Julii 1681.

Nagyságod méltatlan szolgája

Czermeni Mihály m. p.

P. S. Kegyelmes uram az nagyságod kegyelmes parancsolatjával érkezvén Papp Ferencz uram, felmenvén az pasához, az nagyságod méltóságos levelét megadván, szóval is az nagyságod parancsolatja szerint eleget beszéltem; az passa ő nagysága azt mondá, hogy nekem nincsen két szám, két szem, hanem egy vagyon; most sem ír egyebet az moldvai vajdának, hanem azt, az mit azelőtt, hogy az hadait küldje Havasalföldre, onnat az havasalföldi hadakkal jűjjenek Karansebesben, onnat Lugasra; ezen válasszal bocsátotta az vajda postáját, mondá mindazáltal, ha az moldvaiak bétaláltak jűni Erdélyben, már vissza ne térítse nagyságod.

Kívül: Erdély méltóságos fejedelemnek, az én kegyelmes uramnak ő nagyságának adassék.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. eredeti lev. XXV. kötet).*

XC.

Mint bizodalmas jóakaró uramnak kegyelmednek ajánlom kötelességgel való kész szolgálatomat. Szerencsés sok jókkal áldja meg Isten kegyelmedet szívem szerint kívánom.

Vigesima nona mensis praesentis nékem írott kegyelmed levelit becstülettel vettem 2-da Maji, hogy pediglen mindjárt grófné kegyelmes asszonyomnak ő nagyságának elébb választ nem adattam, kegyelmed levelire is nem replicáltam, oka nem egyéb, hanem itthon nem levén, addig az klastromi embert palatinus uram visszabocsátotta; annak utána pedig-

len itt mi tájunkon is az sok lézengők és csapongók miat nem küldettünk leveleket kegyelmetek felé, harmad napja, hogy gróf Thököly uram ő nagysága emberei ezen mi várme-gyénkben feljövén, az hol kaphatták az sok marhahajtó és embereket saczczoltató tolvajságot, azokban egynehányat fel-akasztottak; Keczer Peklinben egyet, Sebest kettőt, és ke-vés hia volt, hogy az Harsányi Istvánt is maga kajában (*igy talán kapujában*) házánál nem akasztották melyette lévén az sok hajtott marha mellett, hanem csak megfogta Szőcsi János kapitány uram ötöt Pukival együtt és Peka nevű had-nagy kezében adván, elküldte a táborra Tököly uram ő nagy-sága parancsolatjából. Az feljött kuruczok magok hirdetik, hogy az erdélyi had prima Augusti indult meg, az budai ve-zérnek is 12 ezert magával 6. hujus kellett megindulni és ezeknek conjungálások 12. lenne meg, hirdetik, a minthogy most a mi földünkről az kuruczságot mind lehajtják. Azonban tovább is bizodalmasan kérem kegyelmedet, mint jóakaró ura-mat, méltóságos gróf kegyelmes uram ő nagysága, ugy méltóságos grófné kegyelmes asszonyomat is ő nagyságának szóló leveleimet is ő nagyságoknak elküldeni méltóztassék; irtam Mezőlaki János uramnak is, és hogy ő kegyelme Her-vai uramnak szóló levelemet is jó alkalmatossággal postán küldené által. Ezeknek utána kívánom sokáig éltesse Isten nagyságodat. Makovicza die 8. Augusti 1681. kegyelmednek régi igaz jóakarója és kész szolgálja

Domik Menyhárt.

Külczim: Generoso Domino Francisco Dezsöffi de Csetnek, Ar-cis et bonorum Arvensium Capitaneo etc. Domino et Fautori mihi sem-per confidentissimo.

(A kir. kamarai levéltárban levő eredetiről.)

XCI.

Méltóságos ur, nekem jó kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban boldogítsa tiszta szíből kívánom.

En Isten kegyelmességéből az nagyságodnak parancso-

latja szerint az váradi utat is, az reám bizattatott dolgokat az passa előtt szerencsésen vittem végben és egyszer alkalmatosabb időben nem küldhette volna nagyságod maga dolgaira nézve emberit; mivel egy Siliktár nevű fegyverhordozója is csak most 4. praesentis érkezvén meg az portárul, a kivel is szemben voltam s nagyságod méltóságos személye és dolgai felől sokat beszéltem, melyeket mind papirosra nem tehetek; minthogy pedig énnékem az passa ő nagysága megparancsolta avagymagam siessek nagyságod után, avagy pedig hamarsággal írjam meg, hogy nagyságod mindaddig se jöjjön át a Tiszán, valamint ő nagysága nagyságodnak meg nem izeni; azért kérem nagyságodat híre és akaratja ellen nagyságod által ne jöjjön; mert vannak bizonyos okai az nagyságod Tiszán túl való létének, melyeket én most nagyságodnak meg nem írhatok. Istennek hála! mind az pasa előtt, mind pedig az portán és az egész török nemzet előtt is, oly karban vannak az nagyságod dolgai, maga sem kívánhatná jobban; mert az pasa Siliktár által annyira vitte, csinálta a fővezér előtt az nagyságod dolgait, hogy ha ugyan nagy árvizek jünnének is olyan fundamentuma . . . . . portán már el nem moshatja, azért nagyságod . . . . . méléje, s mind generalisága aránt nagy . . . . . lehet, bizonynyal írhatom oly nagy affectioval vagy(on) a pasa ő nagysága nagyságodhoz, hogy én ki nem mondhatom, nem adhatnak, s ígérhetnek neki annyit, hogy nagyságod ellen disponalhassák, melyeket is már az emberek csudáltak, de végben nem vihették s nem is vizsik, azt meri mondani az pasa, az nagyságod szerencséje az ő nagysága szerencséje, és az nagyságod szerencsétlensége az ő nagysága és az egész török nemzet szerencsétlensége; azért nagyságod vigyázzon ugy maga dolgaira, hogy (kiváltképen most) valami szerencsétlenség ne essék az némettől nagyságodon, mert az egész táborban levő törökségnek egészen csak az nagyságod dolgaira vagyon szemek függesztve s ha nagyságodat valami non putarem érné: az törökök szíve egészen oda lenne. Igen jól és alkalmatos időben esett az Madács uram szerencséje, az pasa igen örül rajta, az puskákat is igen kedvesen vette. Az én követségemre az pasa relegalta magát Géczi uram által tett resolutiojára és az mint akkor

reá felelt, most is azt mondja : feje fennállásáig mindenek ellen nagyságodat megoltalmazza, senkitől nagyságod ne tartson, ne féljen, senkitől ne is hallgasson, ne függjön, tisztiben nagyságod eljárjon, Vesselényi Pál és az egész mezei hadaknak írjon, hogy nagyságod mellé menjenek, ő nagysága is megírta : valahol nagyságodat hallják oda menjenek, ha rosszúl nem akarnak járni, és ha mezőben száll s velünk meg egyez : akkor eleiben adja kinek kinek, hogy generalisától, (ugy mint nagyságodtól) függjenek, meg is tekeri egy néme-

lyeknek a fulét, sokaknak sipot ad az szájában 123-nak

az fulét szóval (megtekeri), 128at, 133at, meg 48, 40, 56, 82, 37, ha jobban nem 23, 40, 38, 24, 41, 44, 22, 76, 83, 23, 84, 24, 39, magokat. Igen 46, 54, 33, 56, 81, 83, 54, az pasa fejedelem, az 123-re, hogy az praefigalt terminusra 38, 35, nem 80, 23, 40,

és azt mondja : az egész hadaival 25, 54, 45, 56, 32, 54, 47 az 123-re s meglátogatja. Sok dolgokról kellene nagyságodnak írnom, de lehetetlenség mind papirosra tennem, magam sem mentem volna nagyságod után, de itt nincs kivel mennem, nem is tudom hova s merre, mivel az nagyságod hollétét senki bizonyosan nem tudhatja megmondani ; minthogy pedig szükséges dolgokkal kelletik nagyságodhoz mennem, azért a Tiszáig küldjön comitivát előmben, s előre írja meg nagyságod : mikor és mely felé menjek, mert most a Tiszán innen feles a labancz ; azomban ide is írna nagyságod Bálint deák avagy Pap Ferencz uraméknak, innen a Tiszáig adjanak kísérvőket mellém, ugy hiszem talám Géczy uram is elmegyén nagyságodhoz akkor. Az pasa leveleit én ezen alkalmatossággal nem merém elküldeni nagyságodnak. Kérem hova hamarább tudósítson nagyságod mi tevő legyek és mihez alkalmaztassam magamat ? ha nagyságodnak is ugy tetszenék : én talám a lova-imat is csak itt hadnám, s itt való kocsin mennék nagyságod után, noha az lovaim . . . . . igen ebül gazdálkodnak, kérem azért azon is al(ázatosan) : nagyságod írna a birákra, mivel igen komisz . . . . . Az erdélyiek az két oláhország-

beli hadakat nem bocsátották be az erdélyi határra, hogy azon jőjjenek el, melyhez képest szintén . . . . . kölletik
 i - g - e - n   a - p - p - r - e - h - e - n -
 kertülniök; az pasa 36, 59, 53, 46, 22, 63, 62, 66, 56, 33, 46,
 d - a - l - t - a   m - e - r - t - é - k
 53, 24, 41, 83, 23, hogy híre nélkül meg 44, 53, 66, 82, 56, 38,
 p - r - o - b - a - l - n - i
 63, 67, 49, 25, 23, 40, 47, 36, most csakhamar emberét fogja az fővezérhez küldeni, de ugy hiszem megbánják egy néme-lyek. Az török tábor szintén Várad mellett Szöllös felől az Körös mentében fekszik; mind megjártam. Az jenei pusztán személye szerint ott vagyon ama híres Szeidi passa fia, tömösvári, gyulai, csanádi török már mind elérkezett, mostan az lippai karánsebesiek gyűlnek. Az pasa nékem azt mondá: maga is 11 praesentis, ha az hadai elérkeznek, minden okvetlen kiszáll, senki után nem várakozik. Most többet nagyságodnak nem írhatok, ajánlom nagyságodnak gratiajába magamat, maradok, a míg élek is nagyságodnak alázatos szolgálja.

Túr 9. Augusztí 1681.

Szenczy István

P. S. Impositive iratott az 123re, hogy nagyságodnak az titulust megadják. Az atnamét is mihely megegyeznek az erdélyiekkel, nagyságod kezében adatja, mert nem ökö, de nagyságodat illeti. Radicz uramon kívül nagyságod levelemet mással ne communicálja, mert csúfol a világ.

(A kamarai levéltárban levő eredetiről.)

XCII.

Méltóságos erdélyi fejedelem nekem jó kegyelmes uram.

Akarám nagyságodat az ide való állapotokról s occurentiákról tudósitanom nagyságodhoz való hűségem szerint is. Én Isten segítségével miolta Szikszótól megindultam, mind az olta is itt e tájon járván az végházak között, az ellenséget is az mennyire lehet nyugodni nem hagyom, naponként való csatákat jártatván az végházak alá; itt Istennek hála

elődésünk is bővön vagyon, az hadaknak nem lévén semmi fogyatkozások. Az hírekről pedig nagyságodat ez szerint tudósíthatom : Egyik gyalog kapitányomat Madács Péter uramat elküldvén az maga ezerével próbára, ki is, hogy Breznó-Bányát felverte az német meghallván, Filektől mind táborostól felkelvén, az kegyetlen hegyeken nagy sietséggel, magok nagy fáradozásával s lovoknak is nem kevés kárával Breznó felé ment, onnét által Beszterczére, midőn sehol sem érhetek volna Caprara az hadait Körmöczön, Selmeczen s Beszterczén megszálltván, kétezer hadat Kis Mihály után is elküldötte, ki is az ellenkező félnek várát vervén fel, úgy mint Dunavicz várát, bizonyos az, hogy az német sem aludt el, mivel két helyen is megállván az utjokat, kénytelenítették Lengyelországon által Noviterga felé menni s az Szepességre kiszakadni, mivel Morva s Slésia határáig menvén fel, nagy kerüléssel és fáradsággal jöhettek ki, mivel az német szinte az Liptóságra s Árvára ment utánok, de sehol nem érhetvén, Istennek hála, mindenütt kár nélkül jöttek el, csak egy ember sem maradván oda az ellenség miatt; ugyan azon Kis Mihály nevű kapitányomtól háromszáz hajdú maradván oda fel az Szepességen, azok is ujjobban az németnek valamely rész hadának megállván utjokat valamely szorosban, harminczat vagy negyvent meglövődöztek benne. Én már kegyelmes uram az hadaknak nagy részét összevettem, s holnap innét megfordulván, közelíték az Tisza felé, s várak csak az az nagyságod parancsolatjától s váradi passa tudósításától. Ezzel ajánlván nagyságodat Isten oltalmában, kívánom levelem is tanálhassa szerencsés órában. Datum ex Castris ad Bodo positis 9. Augusti Anno 1681.

Nagyságod alázatos szolgálja

Gr. Theökeölyi Imre m. p.

Kivül : Méltóságos erdélyi fejedelem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának sietve adassék.

Eredetije az erd. Muzeumban. (Gr. Kemény József, *Erd. tört. ered. lev. XXV. köt.*)

XCIII.

Mint jóakaró sógor uramnak, kegyelmednek ajánlom szolgálatomat, Istentől ezer áldásokat kívánván kegyelmednek.

Konstantin uram levelében includálva írtam Bethlen Miklós sógorunknak, relegálván kegyelmedre, az itt való labor factorok felől az én egyszeri kiküldött írásommal kegyelmed bővön tudósíthatja.

Kérje kegyelmed Konstantin uramat Istenére és szerencséjére, levelemet küldje meg; most az ideje, ha a hazának jóakarója és a Bethlen háznak, ne elegyítse valami formán a haza magát az Apafi Mihály gonosz cselekedetiben, itt váltig excusáljuk, egyébiránt bizony veszedelem követi.

Akár mi haszontalan külső biztatásokért a haza a portától el ne szakadjon, előtte sok példa, mint járt egynehányszor csak mi időnkben is.

Én valamire Isten segít, édes hazámért kész vagyok elkövetni, de már szintén megúntam a konstantinápolyi követet járni; Istennek hála benn az idő, nem késik, az emberek ezentúl szemesek, okosak legyenek, a jó hazafiai őket nem illető dolgokba magokat ne elegyítsék; ezután minket gróf uráról való tudósításokra is tágasb út adatik, több írások is mentek ki, kegyelmed meglátván, eleget tanulhat. Adja Isten hamar időn lássam kegyelmedet jó egészségben. Konstantinápoly die 20. Augusti 1681. Kegyelmed jóakaró sógora kész szolgálja
Paskó Kristóf m. p.

P. S. 19. Augusti adá meg kegyelmed írását Brankovány uram, mit irjon értem; játszik e világ az emberekkel, *Fistula dulce canit, volucrum dum decipit auceps*. Semmin ne búsuljon kegyelmed, csak Istenben bízzék, majd megszabadítjuk a szegény sógort; Ugy szoktak a jó hazafiai szenvedni, a magok hasznát néző világ fiaitól, de *per aspera ad prospera*.

Passa urat ne firtassa kegyelmed, talán már az ő kegyelme szolgálatjára ezentúl nem sok szükségem leszen, ha nyomorult Székely László barátságáért teszen a jó ur.

Az úrtól Konstantin uramtól kegyelmed által egy lovat várok, ő kegyelmének is szolgálók rajta, már gyalogolni öreg legény vagyok.

Teleki Mihálynál levő gyermekim felől, mit írtam Bethlen Miklós urnak kegyelmed megláthatja; szóljon kegyelmed Konstantin uramnak is; ha nagy fizetéssel is, találják jó módját Bethlen Miklós ur vagy más által onnan ellopását, hozzák be a vajda ő nagysága mellé, az okos gyermek, csak értse én akaratomat, eljö; mert félek elviszi vele, azután mi haszna az én életemnek.

Paskó Jánost, hogy megverette a sógor, szánom bátyámat, fájdalom elégtelenségemet de, Székely Lászlónak maga menthetetlenségéért jól esett, majd eligazítjuk sógor mindeket Isten segédelmével.

Az Erdélyből visszahozott levélből, s annak hozzá írt párból kegyelmed eleget érthet, magát azért nem küldtük ki in specie, hogy itt benn portán azzal is a mi hazánkat vesztő lator factorok ellen akarunk dolgozni gróf urral.

Bethlen Miklós ur levélben írt postscriptum. Istenére jó szerencséjeért kérem kegyelmed Teleki uramnál levő gyermekem Paskó Ferencz titkon udvarból kivitelében találjon módot, és ideig jó securus helyen collocálja, vagy a vajda ő nagysága udvarába küldje be, féltem elviszi vele, hanem én kegyelmedért többet cselekszem, kegyelmednek lelkére kötöm gyermekemet, én itt hazáért eleget futok fáradok, ne szenvedtesse tovább, már sok.

Constantin ur levelében P. s.

De filio meo Charissimo Domino Georgio Brankovics affini meo scripsi, oro Vestram Illustrissimam Dominationem, in hoc petitioni meae satis facere dignetur.

Kivül: Tekintetes N. Brankovith György kedves jóakaró sógor uramnak ő kegyelmének adassék.

10. Augusti Konstantin urnak írt levélben includálva, Bethlen Miklós urnak írtam, gyermekeim felől eodem.

(A kamarai levéltárban levő eredetiből.)

XCIV.

Adjon Isten sok jókat mindnyájunknak!

Az nemes Kunság privilegiumának nem kicsiny megsértődésével s tisztei authoritása megbántódásával ugy az magyarországi keresztyénség között és ideig fennálló magistratusoknak praejudiciumával véghez vitt cselekedetek értésemre esének, hogy ti Tur városában lakos Kodormány Balázs nevű libertinus kun embernek feleségét az természet szerint való ellenség török által meghiteltetett két ifjúnak félelem miatt tött vállástételekre nyilván való tisztessége vesztett parázna asszonynak magyaráztatott, kire nézve szokások szerint templomban való büntetésnek elviselésére is kényszerítettétek, a ki magát szántsándékkal és készakarva vétkezik, az ti bizonytalanságtól származott vélekedésekre tenni nem akarván, competens bírása előtt való törvényes igazság alá bocsátkozván, kívánta azt, a törvény ha megsulyosítsa, ne követ álljon, hanem élete végeződjék, az minthogy mind a kettőtől megmenekedvén, ítéletek szerint való véték alól a törvény fel is szabadította, kivel tik semmit sem gondolván, sőt példát vevén a töröknek maga hasznát kereső törvényétől, mely által az asszony hamis vádlásra megbüntetődött, hatalmasul (hogy követ nem akart állani) házára reá mentetek, üztétek, kergettétek, jószágában károsítottátok sőt az városban bennlakni sem szenvedtétek, a kire tinektek az nemes Kunság biráitól semmiképen hatalom nem adattatott, nem adatván, szabados sem lőtt volna azon hatalmasságot praejudiciumunkra elkövetni; de elhitessétek magatokkal, azon törvényteleniségek feledékenységekben nem leszen, sőt a ki nagyobb, feltalálom (tiszttem hivatalja magával hozván) módját az török törvényéhez való ragaszkodások is kérdésben vétetődik a keresztyénségnek világos példájára.

Minek okaiért ezen levelemet vevén, semmiképen való háborgattatása általatok személyében és semminemű jószágban ne legyen, s az városban való lakásra, templomban járásra szabadság adassék, mindenféle tilalom nélkül, hogy többből több, tapasztalható kárvallás benneteket ne kövessen,

mert nagy idő múlva is hatalmas cselekedetek szem eleiben tétetődik. Levén ezekre méltóságos magyarországi palatinus urunk ő nagysága protectionalis gratiája is kezénél az aszszonyinak. Ezekben különbet sem cselekedvén Isten veletek. Datum Sopronii die 21. Augustii Anno 1681.

jóakaratok

Eszterházy Sigmond m. p.

az Kunságnak és Jászságnak főkapitánya.

Külczim : Hevesvármegyében levő Túr várossa biráinak tanácsával együtt közönségesen adassék. Cito.

Eredeti (a kir. kamara lev. tár.)

XCV.

Méltóságos erdélyi fejedelem, nekem jó kegyelmes uram !

Nagyságod Szamos Ujvárról 14. praesentis költ méltóságos levelét ezen órában alázatosan vettem, kívül is értvén s el is hitetvén magammal, hogy eddig nagyságod Somlyóig ki fogott érkezhetni, már kegyelmes uram az Tizsántól lévő végházakból álló tábora is az töröknek elérkezvén, én is itt nem késvén, követtem Isten segítségéből útamat Debreczen felé, honnét is nagyságod eleiben emberemet küldvén, szerencsés jövetelét üdvözleni kívánom. Írtam Vesselényi Pál uramnak az Szathmár felé való vigyázásról, jártassa portáját arra felé, valami excursiókat ne tegyenek az szathmáriak, Maghait is az mezei hadak lévén arra közelebb jobban is tudják az ka-laúzságot, hogy penig eziránt való nagyságod parancsolatjának magam nem tehetek eleget, arról nagyságodat alázatosan követem, úgy hiszem mindazáltal kegyelmes uram, fogytkozás benne nem lészen, tudván ő kegyelmek is ez ügghöz s nemzetükhöz való kötelességeket, az köz jóban egyet kívánnak velünk érteni. Ezzel Isten oltalmában ajánlván nagyságodat, kívánom levelem is tanálhassa szerencsés órában. Datum in Oppido Tur 22. Augusti 1681.

Nagyságod alázatos szolgája

G. Theökeölyi Imre m. p.

Kivül : Méltóságos erdélyi fejedelem jó kegyelmes urunk ő nagyságának adassék.

Eredeti az erd. Muz. (Gr. Kemény J. Erd. tört. ered. lev. XXV. köt.)

XCVI.

Méltóságos erdélyi fejedelem, nekem jó kegyelmes uram!

Akarám alázatosan nagyságodnak értékre adnom. Isten jóvoltából már én eddig érkeztem és noha nem kevés fogyatkozás s alkalmatlanságokkal vagyunk az rettenetes szárazságnak miatta, hogy mind vizünk, szénánk s abrakunk igen szűkűn vagyon, mindazáltal holnap az hadakkal Szoboszló tájára szándékozván, onnat hová és mely felé fordulok, nagyságodat arról is tudósítani el nem mulatom. Várom azért már óránként nagyságod tovább való tudósítását is. Az hírekről pedig nagyságodat ez szerint tudósíthatom, tegnapelőtt katonáim az német tábort Szikszónál hatták, s onnat az mint értem szándékozott Halmajhoz, hátra lévő hadait ott akarván megvárni, azután mindjárt Tokajhoz szándékozik, magyar labancz s mind német hadainak is ott fog megfizetni. Szekereinek pedig nagyobb részét az gyaloggal Kassához küldötte. Az mint bizonyosan kitanúlhattam, az lovasa nincs több hat ezernél, gyalogja csak öt száz maradott az táboron, magyar had pedig még nincs véle, hanem ezután várják magokhoz; kibem tovább is ha mit érthetek, nagyságodat felőle tudósítani el nem mulatom. Kívánván Isten nagyságodat boldogul és jó egészségben eltesse. Karczagújszállás 25. Augusztai 1681.

Nagyságod alázatos szolgálja

G. Theökeölyi Imre m. p.

P. S. valamely jésuita írását intercipiálván, a minemű novellák lehettek benne, papirosra tétetvén, nagyságodnak his in inclusis megküldöttem.

Kivül: Méltóságos erdélyi fejedelem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának sietve adassék.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXV. köt.*)

XCVII.

Isten áldja kegyelmed Becskai uram!

Én örömet mind Szendrőből, Onodból és Kállóból haza megyek vala, de nem volt módon benne az sok török és kuruczok miatt, hanem im asszonyom anyámnak ő nagyságának küldöttem leveleket, kérem kegyelmedet, sietve küldje meg ő nagyságának; el ne tévedjenek, mivel kárban nagyban lenne az dolog. Az odavaló dolgokról engemet tudósítson gyakran, ide írjon Onodban. Méltóságos generalis uram ő nagysága Hernád-Némethinél vagyon; várja ő nagysága kimenetelét az dolgoknak, nem hiszem, hogy az kuruczok szándékokban előlmehessenek. Isten kegyelmeddel in Ónod 25. Augusti Anno 1681.

Kegyelmednek szolgál az ónodi főkapitány

Petttheő Ferencz.

Külsőim : Generoso Domino Michaeli Becskay bonornm Holyó et Bikhy (?) Provisori mihi observandissimo.

Cassoviae

Cito

In absentia aperiatur alter
qui est loco illius in officio etc.
persolvatur.

Kivül : Stephanus Becskay.

(Eredetije a m. k. kamarai levéltárban.)

XCVIII.

Nekem jó kegyelmes uram és fejedelmem!

Az nagyságod méltóságos levelét nagy alázatos engedelmességgel vettem. És hogy rólam alázatos régi méltatlan szolgáljáról mind ennyi sok országos gondjai között is el nem felejtkezett, életem fogytaig való alázatos hűséggel adja Isten szolgálhassam meg nagyságodnak. Istennek hála kegyelmes uram most mind asszonyunk ő nagysága mind a kis uraim ő nagyságok türehető egészségben vannak. Asszonyunk ő nagysága nagyságod után eleget szomorkodik. Istennek hála most csendességben vannak mindenütt az országban.

Egy tatár követ megyen nagyságod után. 8-czad magával vagyon, szintén most érkezik ide be Radnótra. Az tatár követ beérkezvén, kegyelmes uram kíváná szemben legyen vele, szemben is voltam Mikes uram jelenlétében. A békességet muszkával mégis járják, még végben nem ment; most várják a muszka követet oda az tatár chámhoz, magának nem lévén levelei, nagyságod után való menetelhez kére küldjem nagyságod után az leveleket. Itt fogja megvárni az nagyságod válaszát. Im elküldte asszonyunk ő nagysága Galga szultán emberét; vagyon vele egy más nagy embere is, a mint a leveleikből megláthatja nagyságod. Egy lovat is hoztak nagyságodnak, micsoda ajándékot kell nekik adni, tudósítsa nagyságod asszonyunkat, ő nagyságát.

Ezek után Isten oltalmába ajánlom nagyságodat.

Radna 29. Augusti 1681.

Nagyságod alázatos szolgája

Naláczy István.

Külsőim : Az erdélyi méltóságos fejedelemnek ő nagyságának nekem jó kegyelmes uramnak alázatosan íráom.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárban levő eredetiből.)

XCIX.

Méltóságos fejedelem nekem jó kegyelmes uram.

23. és 24. praesentis Rákosi tábor helyiről dátált nagyságod méltóságos levelét alázatosan vettem, kívánsága szerint kész leszek vala magamat alkalmaztatni, de minek előtte nagyságod leveleit vettem volna, már böcsületes követ atyánkfiait minden rendből valókat expedialván nagyságod méltóságos személye köszöntésére, várok azoknak megtérésétül; más az, Kálló s Tokaj felé is küldöttem el másfél ezerből álló portámat, és Déák Ferencz nevű hadnagyomat három század magával, s ismét az rakomazi sánczig s az tokai révig is, hogy az ellenség dolgát kitanúlja s táborát jó emberek által megkimleltesse, hogy így én is nagyságodat bizonyosabb információkkal értethessem; azonban parancsolatjok azon hadaknak az is, hogy Kálló töviben s azon túl levő faluknál meg-

élésezvén magokat, Isten nagyságoddal minket is megegyeztetvén, inkább ne excurrálhassanak, s az táborban benn lehessenek. Értém nagyságod méltóságos levelébül, hogy én ellem semmi scrupulusa nincsen, Isten nagyságodat ezen kegyelmességéért megáldja, s én is alázatosan szolgálhassam meg; nekem nagyságod Erdélyben laktomban is sokaknak irigységével jó kegyelmes uram volt, és mikor idegenedni láttatott is alázatos szolgájátul, másoknak hamis iüformatióábül lött; de néha kegyelmes uram az lassú igazságot a gyors hamisság ez roszban merült világnak praxisa szerint meg szokta nyomni. Igaz magyarságomat ez ideig való szenvedésimmal s nem engem illető költségemmel megbizonyítottam, magamat s ezt az magyarságot erre az időre megtartottam és meg is szaporítottam, sok beestelenség s boszúság szenvedése között is, hogy az ellenségnek naponkint utánam való járása, csalogatása s irogatása, melyek is kezemnél vadnak, hogy nem praevaléalhatott, tehetnek mindazok bizonytságot; megtapasztalja nagyságod, csak nemzetemhez és kicsiny érdmemhez képest legyen hitelem s becsületem állandó képen nagyságod előtt, ki mire való légyen ez expeditióban és ki szolgálhat többet nagyságodnak s ennek az igynek, az hazának, nagyobb rendei, én rólam s én bennem vevén példát magoknak, hanem első is de nem is utolsó tagja lévén én is nemzetemnek. Bö írásomról nagyságodat alázatosan követem, s kérem nagy alázatosan nagyságodhoz való bizodalomnak, és hogy méltóságos levelébül vettem okot reá, méltóztassék tulajdonítani. Isten továbbra is nagyságodat boldogítsa, s hozza közinkben örvendetes állapottal. Költ Szoboszló mellett lévő táborbül, 29. Augusti 1681.

Nagyságod alázatos szolgája

G. Theökeölyi Imre m. p.

Eredetije az erd. Muz. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXV. köt.*)

C.

Nagyságos király barátom!

Üdvözetem után értesítlek, hogy leveledet vettem s tartalmát megértettem. Midőn Barcsai Mihály nevű megbizott

embered ennekelőtte itt járt, úgy végeztük, hogy Sabán hó elsején (August 16-án 1681.) te onnan én innen megindulván, 4-én a meghatározott helyen egyesülünk. Erről ő felsége a hatalmas padisáh értesítettett is; azonban az oda küldött, jelentésben hibásan péntek lett írva, mint Sabán hó első napja (holott az ekkor szombatra esett). Én Sabán hó első napján fel is vonattam a sátrakat a váradi mezőben, hova holnap magam is kiszállok : de a jelentés szerint már késtünk egy-néhány napot; a hatalmas padisáh pedig úgy lett értesítve, hogy mi a megállapodás szerint 4-dikén egyesülünk. Ebben mindketten hibáztunk s elnézésre alig számolhatunk. Levelem vitelével reményelem, hogy megállapodásunkhoz s az elküldött jeientéshez képest azonnal felkészülsz s rögtön tudósítasz a felől : hol és mikor találkozunk. Ne késedelmezzél. Béke veled!

Haszán
váradi miriliva.

U. i. Egy órát sem lehet késned. Híre jött, hogy már a moldva s oláhországi hadak is megérkeztek Temesvár alá tovább már mi sem késhetünk. Te is azért se órát se napot ne várj s vesztég ne maradj, hanem a felséges padisáh parancsolatát teljesítsd s a rád bízott dologban a mint csak tőled telik forgolódjál. Hozzád menő követemet Szefer agát pedig egy napig se tartóztasd, hanem rögtön küld vissza. Barátom! ha én egyszer elindultam, többé lehetetlen a padisá-hoz s a nagy vezirhez nem csatlakoznod, mert hiába nekem is csak egy fejem van. S ha én egyszer elindultam, te sem ment-heted tőle magadat, jönnöd kell.

Kivül, egykori jegyzet : Váradi Haszán passa levele hozta Szefer csauz agája Szamosujvárra. A. 1681. die 29. Augusti.

(Törökből: eredetie az erdélyi fels. k. kormányzék levéltárában)

CI.

Méltóságos erdélyi fejedelem, nekem jó kegyelmes uram !
Nem kétlem az debreczeni bíró nagyságodnak is meg-
írta, hogy az beszerményi sereg az német eleiben kiment, és

hogy az németnek is egy része által jött az Tiszán, de nekem is postám érkezvén Lök nevű faluból, az hozta hírül, hogy Tokajtól az hidast és két öreg salyakot (*sajka*) Lúcz felé vittek az németek, s ugyan dragonok kísérték. Az Tiszán túl is penig érkezvén katonáim, azok beszélnek, hogy Lúcznál vagy Polgárnál fogják által kötni az Tiszát, ki kelől továbbra is ha mi bizonyosat érthetek, nagyságodat tudósítani felőle el nem mulatom. Katonáim penig általjövő alkalmatosságokkal az émet táborn Szederkénynél hatták, s már akkor az ónodi, putnoki, szendrei, füleki, s lévai labanczoknak is egy része mind jelen volt az táboron kívül. Nagyságodat akarván alá-
zatosan tudósítanom, kívánom az ur Isten nagyságodat szerencsésen éltesse. Ex castris Hungaricis ad Szoboszló positis die 2. Septembris 1681.

Nagyságod alázasos szolgálja

G. Theökeölyi Imre m. p.

Kivül: Méltóságos erdélyi fejedelem, jó kegyelmes uramnak ő nagyságának sietve adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti lev. XXV. kötet.*)

CII.

Nagytekintetű és méltóságú király barátom!

Barátságosképen való köszönetem után Isten kegyelmedet hatalmas császáruk hasznos szolgálatjára sokáig jó egészségben tartsa meg. Kegyelmed nékem küldött levelét vettem, irását és Alsó (*az eredetiben: Kis*) Jánostól való izenetit is értettem. Mi is Isten kegyelmességéből megindultunk, lassan lassan helyből helyben érkezünk; tudhatja azt kegyelmed, hogy előttünk utunkban hidak vadnak, feles hadaink lévén, költözni nehéz. Isten kegyelmességéből ezután egy két nap mulva Diószeg táján megegyezvén, szemben leszünk egymással; — a mi ügyekezetünk megvagyon, — tizenötöd vagy húszad napja is vagyon, hogy vártam abban az helyben való kegyelmeddel való megegyezésünket (*=tudósítását*). Csak engedje Isten, hogy egymással szemben, lévén láthassunk ha-

talmas császárunk hasznos dolgaihoz, és engedje Isten, hogy mind az én részemről s mind kegyelmed részéről nyerhessünk fényes fejr orozát az urunk előtt. Isten sokáig éltesse kegyelmedet.

Kegyelmed jóakarója

Váradí Hasszán passa.*)

Külső czím : A mostani erdélyi fejedelemlnek, nagyságos király barátomnak adassék.

Egykorú jegyzet : 1681. die 3. Septembris. Aranyemezei táborra hozott levele az váradí Szerdár Hasszán passának az megegyezésről Alsó János uram hozta.

(Törökből; eredetije az erdélyi fels. kir. kormányssék levéltárában.)

CIII.

Méltóságos erdélyi fejedeleml nekem jó kegyelmes uram!

Margitárul költ nagyságod méltóságos levelét alázoosan vévén, parancsolatját értem; mihelt azért elboocsátott követ atyánkfiái is érkeznek, nagyságod kegyelmes és contentumunkkal való resolutiojával, azonnal nagyságod méltóságos személyének közönségesen is udvarolni el nem mulatjuk, kit személyem íránt kiváltképen én nagy reménséggel és egész bizodalommal várok. Azonban ez éjtszaka érkezvén egy emberem, bizonyosan hozta hírvl, hogy Barkóczi Ferencz az más éjtszaka feles horvát és német hadakkal Tokajnál által jött az Tiszán; Kállóban, Ecsedben ment-é nem tudatik, mivel más nap senki is közölök magát nem mutatta úgy mint tegnap, de a mikor a Tiszánál látták, feles magával volt. Szükséges azért kegyelmes uram, hogy nagyságod is parancsoljon az vigyáztatás felől az strásamestereknek és az sákmányosoknak is, magokra vigyázzanak, hogy lárma ne essék közöttök. Is-ten nagyságodat minden dolgaiban boldogítsa. Ex castris Hungaricis ad Szoboszló positis die 3. Septembris. 1681.

Nagyságod alázoatos szolgája

G. Theökeölyi Imre m. p.

---

*) Az eredeti fölé írt egykorú fordítás szerint.

Kivül: Méltóságos erdélyi fejedelem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXV. kötet.*)

CIV.

Mint jóakaró uramnak sógoromnak szolgálók kegyelmednek.

Kegyelmed koholta panaszát látom; vert viszen veretlent; én valamig kegyelmed veszi pro aliis kegyelmednek mindenekben atyjafia kötésem szerint leszek, kivált ha ellenkezőre okot nem ad; kegyelmed lelkével való szolgálatját nem kívántam, procul me, kegyelmedre soha nem is bízam semmit, hogy akaratoskodék, csodálom; az jóakaró szerencse után jár. Több igazságot kegyelmedtől nem kívánok, az mely atyafisággal én kegyelmedhez voltam s vagyok, de ha nem kell, erővel nem köthettem rá. Isten kegyelmeddel.

Konstantinápoly 6. Septembris 1681.

Kegyelmednek atyjafia sógora szolgái

Csáki László m. p.

Külső: Tekintetes nemzetes Pasko Kristóf urnak, nekem jóakaró uramnak sógoromnak adassék.

Kivül: Különös szállásról 7. Septembris iratt levelemre való válasz tétele gróf urnak, már a havasalföldi factio el levén kezdve, hova nagyságát elvivék 27. Novembris.

Drinápolyból haza menetel sok ajánlás után.

A kamarai levéltárban levő eredetiből.

CV.

Isten nagyságotat minden szent áldásával áldja meg.

Az egynehány napok alatt való nagyságot conturbatioját, ellenem helytelen indignatioját, gyűlölségét már sok jelekből tapasztalom; honnat, s mi okokért eredett, ha nagyságot nem jelenti, nem tudhatom.

Látom nagyságotat elfelejtette Jediculában szerzett ac-

tákat, a szabadulás után viselt s egymásnak concredált dolgokról nem emlékezik, portán mit tettünk fel nem tudja, a hazában való sok írásinkat, azért halál árnyékában fogadásunkat nem foveálja, másuva való relationk nem jutnak még eszébe; legközelebb a havasalföldi alkalmatosságot nem fontolta meg bőségesen nagyságod; bizony ezeket nem kellene egy valami sehonnainak árulkodásaért is felgázolni. Ember rendkívül való hirtelenkedésével magának kárt, örökös becstelenséget ne szerezzen, a haszontalan nyughatatlansággal, rossz, ártalmas tanács hallgatásával, miben . . . . . esni nem . . . . . szegény pálczát fejtükön nagyságod bizony a kik nagyságodat szívesen tanácsolják, szemben szépet adnak, azoknak álnok munkája ezek, csoda nagyságod ennyi rajta történt gyalázatos esete után is nem tud józanon gondolkodni, senkire való bosszúból nagyságod magának, édes hazájának kárt akadályt ne tegyen, annak módjait előtte viselvén Cuivis ignave bellum summere licitum est, sed eidem sedare perquam difficile, bizony akarnám ha nagyságod valami ártalmas gonosz cselekedetemet szememre vethetné, hát miért rankorizál, ezen jövődre is nagyságodtól valami jót várás. Ugy látom, ha nekem ártana, inkább magát bosszúlná, de van Isten és meglátja. Ugy tudom, miolta nagyságod szolgálja a szállásról elűzött, midőn hazámra nézendő dolgokat az ő igazságában folytattam, nagyságodnak vala tolmácsa, ha azzal ellenkezőt követtem mondja szemembe; ha ki mit ellenkezőt cselekszik az is világosságra jó, porta ez, itt sok szem fül van.

Ez elmúlt napokban úgy végezénk, láttassam meg én Pavilt ki velem leszen együtt jelenünk meg, én még eszemen oda maradok; nagyságod mégcsúfola, még tolmácsát sem küldé. Ugy kell-e ez idegen nemzettel cselekedni? Brankován uramhoz az adósságról magános subscriptiot vitt, s tudom tolmácsát nem bocsátá, a dolgok súlya által nevezetes. Szolgái által nekem a választ gyalázatosul kiadatá, sok panaszomra fejet sem hajta. Nagyságod szolgái engem gyaláznak, csúfolnak, némely az erdélyi házhoz igazít; ezeknek még kelle igaz barátságra emlékeztetni, nem efféle szerzé-e itt a portán való gyűlölségeket, husz felől van ellenek megvetve a háló, tiz kép-

pen mondják dolgainkat, maga is nagyságod rosszúl emlékszik felőlem, de az Isten bizony megítéli.

Tegnap azért fordulék oda, hogy holmi szükséges dolgokat jelentsek, úgy egyébféle relatiojából nagyságod mentésére előkérven tettét, mint ha valahová menne azzal, kituda szálásáról, tisztességes dolog. Tihajánál volt-e nem-e? a dolgot az ő igazságában nem akará jelenten, monda nagyságod meg szalogoltatott, tiltatott a szélyel járástól, még is engem azzal tudá ki, jární kell; nagyságod szómat hallani nem akarja, én quo ad non nem bánom, ha nagyságod előtt haza és maga becsülete csak annyit nyom; én nagyságod dolgát nem járom; a mit pedig édes hazámert (ittén is sokat fáradtam) feltettem, abból semmi tekintetért bizony hátra nem állok, sem hazám vesztő személyekkel féltemben nem colludalok, nagyságod lássa eziránt is jól gondolkozzék. Isten, e porta s más nemzetek is tudják, hogy én ártalmas dolgokba nem leledzettem az elkezdett uton.

Elhiszem nagyságod: nehéz irásom, de tartozom vele, eljő az idő, alkalmas lesznek. Isten segítségéből a jó szívből származott intést nem vetem meg, nemo sibi satis. Valljon ha szabad volna szólni, nem a Janikihoz való járás becsтеленiti meg, mert legközelebb bennünket a Zólyomi uram factora Budai, Belleni tanácsadója mit monda a vajdának jóakarátja felől, hogy lehet rá haza dolgát bizni, a kik a jó uramnak a török nagy rendek közül baráti vagy jó urai, azonok ingerlik most fel a vezért, tihaját ellenök, még is nagyságod nem veszi eszében, s miért hagyja magát oly hamar megcsalatni, ennyi sok experientiája nem tanéthatja nagyságod?

Már sok helyekről való succursusit nagyságod szánt szándékkal . . . el, magának ha külön szerez hát igen jól esik, engem Béli Pál módjára akar fogyatkoztatni, hol egymás közé való uraimék siralmas esetét ügyének nem hallja az Isten. Halljuk, látjuk életünk után való leselkedéseket, még is egymást üldözzük, nagyságod meg magát. Elmével jól gondolkozzék, oly megbántódott lélekkel vagyok nagyságodhoz, hogy én ha Konstantinápoly utczáin kell koldulnom is (látván nagyságodnak ellenem való gonosz igyekezetét s titkos gyűlölségét), nagyságodtól egy pénzt sem kérek, az Isten engem-

is eltart. Szálljon nagyságod Istenért magába, és oly munkát cselekedjék, ki üdvösségére, haza javára való, magának, maradékinak becsületes és nyugodalmas; emlékezzék meg sok lélekre való írásokról, köztünk és általunk agított súlyos dolgokról, ne csalattassék meg, éltes s nagy ember lévén . . . . quam cito . . . . quaecunque . . . . Humanis rebus discas abesse fidem. Az Isten bár az fiamon adja azt a gonoszt, kit én nagyságodnak kívánok, de lelkemmel senkinek sem kezeskedhetem; szép hírünk vagyon Erdélyben és Havasalföldében, de vajjon elboronálhatná, tudja nagyságod mi szó volt két helyen nagyságod felől. De én is már öreg legény vagyok, a becsstelenséget fel nem vehetem, kivált kitől jót kelle várnom nem is volt részem benne. Brankován uramhoz voltam ma, igen kedvetlen, bizony úgy látom csak azt nyerjük, mindenünnen feladnak rajtunk, ellenségeink árulók, magunknak gyalázat, becsstelenség száll fejünkre, kit Isten tartóztasson. Ezzel Istennek oltalmába ajánlom nagyságodat.

Konstantinápoly die 7. Septembr. 1681.

Nagyságodnak jóakaró sógora kész szolgálja

Paskó Kristóf m. p.

Külső: A méltóságos urnak tekintetes, nagyságos keresztszegi gróf Csáki László urannak, nekem jóakaró sógor urannak ő nagyságának adassék.

Kívül: A havasalföldi factio ellen való írás.

(Az egész Paskónak igen rozsz írása)

(A kamarai levéltárban levő eredetiből.)

CVI.

Alázatos szolgálatomat ajánlom nagyságodnak, mint kegyelmes urannak!

Isten nagyságodat dolgaiban szerencsétlesse szibül kívánom. Előbbeni levelemben is tudósítottam vala nagyságodat az ide való állapotokról, most is írhatom nagyságodnak, hogy mind az erdélyi fejedelem maga táborával, mind az török Oláhországgal és az kuruczok is megegyezvén, mind Debreczennél vadnak, a honnat majd mindennap eddig hol sutulye-

ket (?), hol kuruczokat, hol törököket hoztanak ki katonáim az véghelyben, de mitül viseltetvén vagyon negyed napja, hogy Debreczenhez érkeztenek, és most is ottan vadnak; még is ekkoráig sem Szakmár, sem Bösörmény alá, sem ide Kálló alá még csak postát is nem bocsátottak; úgy halljuk tractálni akarna az fejedelem kegyelmes urunkkal ő felségével, kit nagyságod udvarnál jobban tudhat, mely hadaknak mindössze számuk lehet harmincz ezer emberből álló circiter, az fejedelemmel magával lövő szerszámok is tizenhatig valók lehetnek, kiknek legelsőbb feltett céljuk: látogatni Bösörmény és mi vagyunk; tovább igyekezeteket isten tudja! Akarám nagyságodnak azt is alázatosan jelentenem: sok alkalmatlanságokat s injuriákat az németiség és tisztek elkövetvén rajtunk, méltóztassék mind ezeket orvosolni s jó rendben hozni. Ezekután Isten éltesse nagyságodat számos esztendeig jó egészségben.

Actum Kálló die 12. Septembris Anno 1681.

Nagyságodnak alázatos szolgája Barkóczy Ferencz.

Külszim: Excellentissimo ac Illustrissimo Domino Domino Comiti Paulo Eszterházi de Galantha, perpetuo in Frakno, Regni Hungariae Palatino, Judici Cumanorum, Sacri Romani Imperii Equiti, Comitatum Soproniensis, Pest, Pilis et Solt Supremo comiti, Sacerae Caesariae Regi Maj. Intimo Consiliario, Partium Regni ultra Danubiorum, Confiniorumque antemontanorum Supremo Grali, et per Hungariam Locumtenenti Domino Domino gratiosissimo. Sopronii.

(Eredetije a m. k. kamarai levéltárban.)

CVII.

Kegyelmes asszonyom!

Nagyságodnak mint kegyelmes asszonyomnak alázatos szolgálatomat ajánlom. Isten nagyságodat méltóságos szerelmesivel sok esztendeig boldogítsa s jó egészségben éltesse.

Kegyelmes asszonyom, Rosnyai uram az estve későn, Rádi uram ma reggel érkezvén, nagyságod méltóságos leveleit s azokban való parancsolatit alázatos hűséggel vévén, nagyságtok egészségén örülünk, mindnyájan mi is kegyelmes asszonyunk Isten kegyelmességéből megvagyunk. Urunk ő

nagysága felől írhatom, hogy miolta nagyságodtúl magát kezdette, mind jó egészségben volt. Semmiből is fogyatkozás nem esett, hanem az elmúlt pénteken Debreczentől ide Bőszörmény megszállására jűvén, az akadály miatt estig ő nagysága hogy nem ett volt, másnap úgy mint szombaton reggel fű fájós volt, de Isten ő felsége az benn valókat, az mi kegyelmes urunk ő nagysága istenes indulatjáért megalázta s többire kevés ember veszedelmével meghódította, kire nézve ő nagysága is jobban kezdvén lenni, most Istennek hála már jól van. Nyavalyás bőszörményieknek nem az ő nagysága sem az pogányok miatt oly prédáltatások nem lött mint mások miatt, azok noha vétkeztek régtől fogva, de valóban meg is romláznak, kiknek is az mi kegyelmes urunk ő nagysága, mint kegyelmes kegyes fejedelem, meg is engedett volt, de tartóztatlan volt a mások reájok való bosszújok, az várost is egészen felégették, az templom megmaradott, az benn valóknak cselédjeiket Debreczenben szállíttatják ma egyező akarattól. Isten ő felsége, ki ez bajos munkára hívta az mi kegyelmes keresztyén urunkat, elhiszem több helyeken is fegyvernek éle nélkül is az ő nagysága könnyörgésére meghatja szíveket, noha búsulás, baj s kár nélkül nem lehet. Kegyelmes asszonyom, az mi az süttetés és mosatás dolgát nézi, még eddig nem volt fogyatkozás, az mi hiba volt is, megorvosoltatott. Urunkat ő nagyságát is lágy cipóval tartották, itt hogy az ellenség földén voltunk, vagy negyed nap is hogy nem süthettünk, de keményen s nem is felette keményen ő nagyságának volt cipója. Ma már süttöttek ismét. Innen holnap kegyelmes asszonyom tovább igyekezőnk, Istent híván segítségül. Kegyelmes asszonyom faolajat bizony vettem volna, de egy cseppet, nem hogy többet, Debreczenben nem tanáltunk. Kántor inast hasonlóképen, az kiknek szép szavak volt, nem akarják az tanulást elhagyni. Úgy látom Nagyari uram valamint félt, inkább megvidült, ő kegyelmének is jó egészsége vagyon. Kegyelmes asszonyom Debreczenben minden, valamit ki tud gondolni, az árusoknál sokkal drágább, mint sem Erdélyben. Donát uramtól végire mentem, micsodás paripát adánk az szerdálnak, kegyelmes asszonyom azt az lovatadtuk, kit maga Donát uram Moldovából hozott volt, egy fekete barnát

minden szerszámaival, az pallosön kívül, mivel azt eltötték volt, hanem az Debreczen városa adta pallost adtam oda, abban új vasat s új hivelt csináltattam, s Donát uram kezében adtam. Azonkívül adtunk az passának, aureos (800). Azonkívül urunk ő nagysága is szemben lévén az fű fű töröknek s szolgálinak kinek négy s öt s tiz tallérokat. Itt kegyelmes asszonyom az költség bizony megvan, jövedelem meg egy pénzérő is nincsen, holmi díbdábbal eljűnek az törökök, oláhok, őket kell ajándékozni. Az magyarokat is, kik németet s nyelvet fognak, s hol mit hoznak, mind töröknek mind magyarnak az rabok hozásátul s váltásátul kell adni. Kegyelmes asszonyom az praesidiárius szaporodik, csak menne az kit le nem vágtanak németeket. Kiknek is úgy li-szem fizetni kell, noha meg nem fizet. Mesteremberekre, nagyságod szükségére valókra van gondom; urunknak ő nagyságának megmondottam hogy parancsoljon felállók, ne kapdos-sák; úgy vettem eszemben, tanáltatnának, de némelyik más-hova esett; kivált egy igen jó kertészt mondnak, ki az császár maga kertjében lakott s tanult, utána vagyok, ha felkerestethetném, ajándékot is, borra valót ígírtam, az ki útjában igazít; ha különben nem is, valami olcsón megváltom. Öt nadrágot hoztak az szakácsoknak, az csörgöket is elhozták. Olyan lovat itt még nem tanáltunk, az micsodás nagyságodnak kellene, itt is az urnak nyerges lova megholt. Itt az lovak kezdettek halni, kivált az szegény rendeké, noha az urnak is Teleki uramnak egy jó paripája holt meg; az nagy poros vizetlen szárazságot tartják okának lenni; ha olyan tanáltathatni, bizony utána leszünk. Hogy nagyságod tudósít, és értésére adta, haza menjenek, egészségségrül hogy írhas-sanak, nagyságodnak kegyelmességét alázatosan megszolgá-lom. Isten ő felsége oltalmában ajánlom nagyságodat méltó-ságos házával együtt etc.

Böszörményi táborból 14. Septembris 1681.

Nagyságod alázatos méltatlan szolgálja

Inczédi Pál m. p.

P. S. Kegyelmes asszonyom tudom az több hírekkel nagyságodat az uram tudósította, ő kegyelme az társzekereket veres posztóval bévonatta, reája nem költöttünk semmit.

Kegyelmes asszonyom feleségemnek im irtam, elküldésérül nagyságodat kérem s búsítással s hosszas írásommal alázatosan követem. Kegyelmes asszonyom az includált jegyzés szerint Dónát uram csináltatta azokat, melyet visszaküldtem, de szeget nem annyit csináltatott, hanem az mennyit kibúzáván én irtam.

Kivül: Az méltóságos erdélyi fejedelem asszonymnak ő nagyságának, nekem kegyelmes asszonymnak ő nagyságának alázatosan íráim.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylaceum Transylvanicum XIII. köt.*)

CVIII.

Méltóságos fejedelem asszony, nékem jó kegyelmes asszonymom.

Az méltóságos fejedelemmel az mi kegyelmes urunkkal ő nagyságával Isten megegyeztetvén bennünket, akartam nagyságodat ha csak levelem által is megudvarolnom, kívánván írásom is nagyságodat tanálhassa szerencsés órában. Én még ide ki az nagyságod szolgálatjára élek jó egészségben, kérem tovább is nagyságodat sokszor tapasztalt kegyelmességit hozzám fentartani méltóztassék, kívánván én is abbeli kegyelmességét nagyságodnak mind most mind jövőendőben minden alkalmatossággal megszolgálnom és nagyságtokhoz való devotiómat fentartanom. Ajánlván ezzel az szent Isten oltalmában nagyságodat, kívánom Isten sokáig jó egészségben éltesse. Íratott Kálló alatt levő táborunkban die 23. Septembris Anno 1681.

Nagyságod alázatos szolgálja.

G. Theökeölyi Imre m. p.

Kivül: Méltóságos erdélyi fejedelem asszony Bornemisza Anna jó kegyelmes asszonymnak ő nagyságának adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erdely tört. ered. levelekben XXV. köt.*)

CIX.

Én Fagarasi Móses János, az mi kegyelmes urunktól ő nagyságától portai török tolmácsságra méltóztatván, szabad jóakaratom szerint vallom és esküszöm az elő istenre, ki atya, fiú és szent-lélek, teljes szent háromság egy bizony örök Isten, engemet úgy segéljen s úgy adja lelkcem üdvességét, hogy én megemlített kegyelmes urunk, nemes Erdélyországának fejedelme, Magyarország részeinek ura és székegyek ispánja, nekem kegyelmes uram : méltóságos fejedelem asszony, méltóságos Bornemisza Anna kegyelmes asszonyunk és ifjabbik méltóságos Apafi Mihály választott fejedelmünkhez ő nagyságokhoz s az egész ő nagyságok fejedelmi házához tökéletes, igaz és hív, ő nagyságok ellenségének ellensége és jóakaróinak jóakarója lések, soha és semmi színek és tekintetekre nézve ő nagyságokat el nem árulom, sem az ő nagyságok árulóival egyet nem értek, sőt életem fogytáig az ő nagyságokhoz tartozó hűségemben megmaradok. Ez tolmácsi hivatalban pedig valahol és valamikor kíváztatik, akár erdélyi s akár magyarországi, akár pedig más egyéb dolgokban is, melyek az mi megírt kegyelmes urunk ő nagysága méltóságos személye, fejedelem-sége és birodalma s az ő nagysága méltóságos fejedelmi háza békességét s boldogságát s ez hazának is csendességét, sőt (melyet Isten tartóztasson) ha az idő és szükség és alkalmatosság úgy hozza, ellenkező dolgokról is, ha mit velem tolmácsoltatnak, minden szín és csalárdság nélkül tolmácsolok, semmit az előmben adandó dolgokban s beszédben el nem mulatok, hagyok, sem változtatok. Hasonlóképen ha mit az kapukon vagy másutt is vagy jót vagy gonoszt is hallok, vagy veszek eszemben, melyek az én ő nagyságokhoz való kötelességemet illetik, az kiknek illik igazán és híven megjelentem, másoktól pedig szorosan titokban tartom ; hogy én általam az ő nagyságokhoz tartozó kötelességem ellen semmi ellenkező dolgok és hírek ne terjedjenek. Egyébiránt is magamat az ő nagyságok méltóságos parancsolatihoz híven és igazán alkalmaztatom mindenkor, mindenütt és mindenekben ; minden félelmet, atyafiúságot, barátságot, ajándékot, ígéretek, egyéb

reménységet, boszúságot és egyéb minden kigondolható mesterséges színeket s módokat is kirekesztvén : különben pedig ha cselekeszem, életem és minden javaim álljanak az ő nagyságok kegyelmességében ezen reversalisom ereje által, melyet kezem írásával és szokott pecsételmmel is megerősítettem. — Datum in civitate Alba-Julia die 5. Octobris Anno 1681.

Coram nobis Petro Püspöki m. p. et Stephano Récsey †
Minoris cancellariae (p. h.) juratis notariis (p. h.)

*Kivül : Moses János török tolmács reversalisa pro Anno 1681.
(Eredetije az erdélyi Muzeumegylet birtokában.)*

CX.

Méltóságos fejedelem, nekem jó kegyelmes uram !

Tegnap i napon is bő declaratióval alázatosan írtam nagyságodnak, most ujobban érkeztvén egy gyalog hadnagym, bizonyosan beszéli, ez előtt harmad nappal az német még Rimah Szécsnél volt, erős sánczban csinálván bé magát, az élést is minden felől oda hordatja, de még Rabata nevű generállal meg nem egyezett. Azonban az én gyalog hadaim közül mint egy ötszázig valók Csucsom nevű falunál derék harcztot töttenek véllek, az németek más fél ezeren lévén rajtok, az én tiszteimben kettőt fogtanak el, s tizenötöt az gyalogokban levágtanak. Az német tisztekben penig négy esett el s hatvant levágtanak benne, kit nagyságodnak akar-tam én is alázatosan megírnom, és azt is hogy ujjobban feles német leveleket intercipiálván, im nagyságodnak is oda küldöttem benne. Az lyublyai gubernátornak is nagyságodnak szóló levele jutván kezemhez, azt is nagyságodnak megküldöttem, s ha arra való válaszát méltóztatik nagyságod kezemhez küldeni, én bizonyos alkalmatossággal megküldöm. Kévánván az úr Isten nagyságodat boldogítsa. Datum in Opido Sáros 16. Mensis Octobris 1681.

Nagyságod alázatos szolgája

G. Theökeölyi Imre m. p.

Kivül : Méltóságos erdélyi fejedelem jó kegyelmes urannak ő nagyságának sietve adassék.

Eredetije az erd. Muz. (Gr. Kemény J. Erd. tört. ered. lev. XXV. köt.)

CXI.

Illustrissima ac Celsissima Principissa, Domina Domina mihi elementissima, humillima servicia mea in gratiam Vestrae Celsitudinis objectionem. Hogy az szent Isten nagyságotat hosszú egészséges étettel s minden dolgaiban szerencsés elemenetellel áldja, birodalmát is terjesztvén minden elenségek ellen, szívből kívánom.

Ez alkalmatossággal kegyelmes asszonyom az uramhoz ő nagyságához küldvén ő nagysága jámbor szolgáját csauz Vasziliát, ő nagyságát tudósítván urunk mellett levő hadai állapotjok felől, akarám nagyságotat kegyelmes asszonyomat csekély írással alázatosan látogatni. Kívánom Istentől levelem jó egészséges életben s örvendetes órában találja nagyságotat szerelmes magzattal együtt. Innen kegyelmes asszonyom Isten kegyelmességiből minden jót írhatok nagyságotnak, az mi kegyelmes urunk ő nagysága Istennek hála jó egészségben vagyon, s békével és győzedelemmel járt ő nagysága, én is kegyelmes asszonyom nagyságtok legkissébbik alázatos szolgája az havasalföldi hadakkal urunk mellé udvarlattunk, mind addig míg az török tábortól elváltunk, most pedig ő nagysága mint keresztyén fejedelem s nekünk kegyelmes urunk, minket ő nagysága mellé vett, s az nagyságtok országán bocsát általmennünk, mely nagyságtok kegyelmességét az én kegyelmes uram ő nagysága Sorbán vajda nagyságtoknak meg szolgálja s igen kedvesen veszi nagyságtoktól; ez a szegénység is nagyságtok egészségéért Istent imádják; mert ha arra kerültek volna, az mely úton jöttünk, jobb része elveszett volna. Nagyságotat azért alázatosan kérem kegyelmes asszonyom, hogy ezen uram ő nagysága szolgájának méltóztassék úti levelet adni, hogy mehesen hamarabb ő nagyságához; ő nagysága is kedvesen veszi nagyságtoktól, más hasonló avagy nagyobb dologban fogja ő nagysága kölcsönözni nagyságtoknak. Én is alázatosan esedezek nagyságtoknak mint kegyelmes asszonyomnak, hogy rólam alázatos méltatlan szolgájokról el ne felejtkezzen, hanem méltóztassék parancsolni; nagy nyereségemnek tartom,

ha miben szolgálhatok nagyságtoknak. [Éltesse Isten nagyságtokat sokáig jó egészségben. Datum ex castris sub Szakmár positis die 21. Octobris Anno 1681.

Nagyságodtok legkisebbik aláztatos szolgáljok, míg él szolgál

János Déák m. p.

havasalföldi hadak szerdárja.

Kivül: Az méltóságos erdélyi fejedelem asszonyoknak ő nagyságának, nekem kegyelmes asszonyomnak aláztatosan írák

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erdély tört. ered. lev. XXV. köt.*)

CXII.

Hatalmas és győzhetetlen császárunk kedves meghitt hive méltóságos erdélyi fejedelem Apafi Mihály sat.

Kegyelmed hozzám küldött levelét elvettem, mit írjon megértettem, hatalmas fővezér urunknak ő nagyságának is beadtam kegyelmed levelét. Hogy hatalmas győzhetetlen császárunk dolgaiban szerencsésen szolgált, igen nagy kegyelmességgel vették; úgy hogy mindenekben hűséges szolgálatjáért minden kegyelmességit ígéri, ennekutána is penig a tévő legyen, minden dolgokról penig és az ország állapotja felől is hatalmas császárunk fényes portáját tudósítani ne tágitsa, mi is a miben tudunk szolgálni el nem mulatjuk, tartván engemet jó akarójának. Adja Isten találja ezen levelem is kegyelmedet jó egészségben.

Kegyelmed jóakarója fővezér kihája

Ahmed aga.

Kivül: Fővezér levelének fordítása, hozták Katonába 30. Oct. 1681.

(Hivatalos fordítás, m. Mike Sándor ur birtokában)

CXIII.

Méltóságos fejedelem, nekem jó kegyelmes uram.

15. Novembris Fejérvárról és ugyan 25. ejusdem Alvinczről költ válasz tevő nagyságod méltóságos leveleit igen

kedvesen és alázatosan vettem, kikre is nagyságodnak én is engedelmességgel választ tenni kívántam, adja Isten levelem tanálja nagyságodat szerencsés órában. Az armistitium csinálására ugyan is volt kegyelmes uram ez hódoltságnak nagy szüksége, mert én megvallom ezt az földet olyan fogyatkozott állapottal még nem értem, s ebben az esztendőben pedig Kálólóbúl, Beszerménybül, Szatmárrúl szaporodván legalább szőlván nyolczszáz emberrel (kiket is már külön kapitányság alá adtam) meg fog kívántatni télre kelve tavaszig az kvártély. Isten segítségébül már én is kimozdulván és az Brettyón s Körösön túl quartélyban lévő hadaimat mellém vévén tegnap érkeztem Diószegre, s már ezután naponkint követem útamat az téli quartélyokhoz, magam elsőben Ungvárhoz szándékozván, az hadakat pedig mind a négy vármegyében szállítom bé egyszersmind. Az frigykötiskor nagyságod birodalmára való vigyázást kötelességem kívánta s tartotta, nagyságod kegyelmességibül és édes anyám után Erdélyben is hazafiának tartván magamat. Alázatosan köszönöm nagyságod kegyelmességit, hogy oda bé levő kevés jószágimnak oltalommal lenni és kivált Hunyadon lévő sok alkalmatlanságimat az ott lévő nemesek aránt orvosolni, s az embereket is megkülönböztetni méltóztatik. Isten nagyságtokat megáldaná és nekem nagyobb ösztönt is szolgáltatna az hűségre és szolgálatra, ha kegyelmességébül remmittálná Küküllő várát is, nem igaz jussal bírván ellenem az szegény Kapi György is, kit nagyságod maga is jól tudott, és édes anyámnak nagyapja építettvén is azon ott levő épületet. Isten nagyságtoknak úgy is eleget adott, s azzal méltósága nevedik is, ha ez iránt hozzám kegyelmességeket mutatják. Az német tábornak lovasbül álló nagyobb része kegyelmes uram feljebb ment Lipót vármegyénél is, maga Caprara Löcsére, Strazoldo pedig Kassára szállott, kétezerig való pedig Rima Szombat felé ment az Bányavárosokra, de mind ezekről s egyéb occurrentiákról is, Isten bészállitván az quartélyban, parancsolatja szerint nagyságodat tudósítom. Irtam most is némely dolgokról bátyám Barcsai Mihály uramnak, nem akarván nagyságodat bő írásom olvasásával terhelnem. Ajánlom ezzel Isten oltalmában nagyságodat. Költ Diószegen 3. Novembris Anno 1681.

P. S. Az mely dologról pedig maga kezével ír nagyságod, ha nagyságod kegyelmessége volna, küldené ki hozzám Huszt-felé Fajgel uramat, s ő kegyelme által nagyságodnak megízenem; azonban egyéb dolgokról is tehet jobban relatiót. Szőlősen is hadak lesznek, s azok ő kegyelmét hozzám kísérhetik Ungvárra.

Nagyságod alázatos szolgája

G. Theökeölyi Imre m. p.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben XXV. köt.*)

CXIV.

Kegyelmes uram!

Isten minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa nagyságodat. Nagyságod kegyelmes parancsolatja szerint én kegyelmes uram minden Debreczenből és gróf uramtúl jött leveleket megküldöttem a méltóságos urnak Kővárban, értésére adván ő kegyelmének, valamiknek még eddig végére mehetttem. Ezután is nagyságod kegyelmes parancsolatjához kész engedelmességgel alázatosan alkalmaztatni kötelességem szerint mindeneket el nem mulatom, várván nagyságod kegyelmes parancsolatját alázatosan. Gróf uram két száz gyaloggal szaporította az kállai praesidiumot az mostani állapothoz képest kegyelmes uram, és meg is fizetett nékiek. Az tokaji hidat általkötötték kegyelmes uram, muskotélyosok őrizik. Ezer muskotélyos már által jött az rakomazi sánczhoz, a generálist ez mult vasárnapra várták Tokajba. Gróf uram Váradban küldött segítségért kegyelmes uram, lészen-é, nem-é, ki menetele mutatja meg. Kis Várdát is muniálta gróf uram. A mezei hadak kegyelmes uram meghasonlottak, egy része gróf uramhoz álott; Hatházi Szücs György többekkel együtt, négy hadnagyság alja, megmaradtak, itt Szolnok vármegye széliben quártélyoznak; Hatházi Ecsed alá volt kegyelmes uram, negyven labanczot németet vágott, kilencz németet, kilencz labanczat elevenen hozott Károlyban, két száz marhát bajtott, melyet megvött kétszáz forintokon. Petneházi uramnak

a némettel három helybeli hareza volt kegyelmes uram, mindeniket nyerte, Rákóczit Vásárhelynél elfogták, Harsányit Miskolczon felverték. Körösi nevű végbeli zászlótartó Mihálydi táján tizenennyolcz németet fogott el, az officért meghagyták, az többit levágták. Ezután ha mi híreim lesznek mint kegyelmes uramnak nagyságodnak alázatosan értésére adni kötelességem szerént sietséggel el nem múlatom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással sok számos esztendőig jó egészségben. In Somlyo die 5. Novembris Anno 1681.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgálja míg él

Serédi Benedek m. p.

Ujjobban érkezék hírem kegyelmes uram, hogy a váradi török mind kijött, nem tudhatom még gróf uram segítségére avagy másuvá, kiben is ha mit értek, nagyságodat kegyelmes uram alázatosan tudósítom.

Kivül : Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nekem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben XXV. köt.)

CXV.

Méltóságos fejedelem asszony, nekem kegyelmes asszonyom!

Hogy Isten nagyságodat, boldogszerencsés hosszú országlással megáldja szerelmeseivel együtt, kívánom! Kegyelmes asszonyom akarom nagyságodat mint kegyelmes asszonyomat nagy alázatossággal tudósítanom; az Dunáról már harmadik úttal is szekerem megjövén, de sehult nagyságod kegyelmes parancsolatja szerint való halat nem találtathatok, noha kegyelmes asszonyom, minden arra való portusit az Dunának feljártattam. Negyedik úttal is kegyelmes asszonyom nem sokára beküldeni el nem múlatom, hogy eleget tehetnék nagyságod kegyelmes parancsolatjának, hogy ha ugyan negyedik úttal is tokot nem találtathatok s nagyságod kegyel-

mes parancsolatja járúlván, kész vagyok egy vizát szépet hozatni; várván az iránt nagyságod kegyelmes parancsolatját. Ajánlom Isten oltalmába nagyságodat, mint kegyelmes asszonyomat, és maradok nagyságod alázatos szolgálója n. teként, nemzetes

Malomviz 7. Novembris 1681.

Kendeffi Gábor uram
özvegye Árva Dániel Borbára.

Külsőm : Az erdélyi méltóságos fejedelem asszonynak nekem kegyelmes asszonyomnak alázatosan írák.

(Az erdélyi volt kir. főkormányshéki levéltárban levő eredetiből.)

CXVI.

Kegyelmes uram !

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa. Nagyságodnak alázatosan kellették jelentem. Szerdán mentenek az németek Kálló alá, nyolcz taraczkkal lötték esőtörtükön megadták; az budai vezér viaszszállott. Kálló alatt veszett német huszonkettő sebeseken kívül, az belsőkben nem vesztek, békével bocsátották az benne való népet, Fejértő felé elkisérték. Mind körül bé tíz ezer németnek hozzák hírét kegyelmes uram, és mihelt Károly és Kis Várda körül való dolgokat végben viszik, minden bizonynyal kegyelmes uram az Szilágyra jövő szándékokat értették, és ha tehetik, Erdélyben szándékoznak telelni. Ezeket kötelességem szerint alázatosan kéntelenittetem nagyságodnak megjelentenem. Ezután, ha miket értek, nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatosan megírni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással, sok számos esztendőig, jó egészségbén. In Somlyó die 9. Novembris Anno 1681.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája míg él

Serédi Benedek m. p.

Gróf nram Szoboszlón volt kegyelmes uram, Isdeneci és Csató nevű szolgálái jünnek mennek az némettől.

A budai vezér is viaszszállott kegyelmes uram; tizen-

négy zászlóalja török van Pocsajnál. Ez elmúlt héten negyven bolt, három ház égett meg kegyelmes uram Váradon.

Kivül : Erdélyországának méltóságos fejedelmének nekem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan adassék.

Eredetije az erdélyi Muzcumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXV. kötet.*)

CXVII.

Kegyelmes uram !

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa ! Ez órában érkezék kegyelmes uram az váradi passa nagyságodnak szóló levele, melyet ezimerrel mindgyárt nagyságodnak alázatosan elküldöttem. Nekem is írja kegyelmes uram az passa, az hír hozó postái bizonyosan hozzák az Tiszán által jött németeknek olyan szándékjokat, hogy az erdélyi párton levőknek nagy kárt tehessenek, és már Szatthmárt is volnának, hanem vigyázással legyek, és az hadakat széljel ne hadjam oszlani. Én kegyelmes uram kész vagyok kötelességemnek megfelelni, ha reánk jü is, tehetségem szerént nagyságodat mint kegyelmes uramat alázatosan kérem, parancsoljon az hadaknak késedelem nélkül való kijöveteleik felől. Az mely levelet béküldöttem kegyelmes uram ez levelemben includálva az passa írása szerént, az pecsétjeknek egyikét felszakasztva hozták kezemhez, a mint nagyságodnak alázatosan bé kellet küldenem. Ezutan ha mit értek, nagyságodnak kegyelmes uram alázatosan megírni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat szerenesés uralkodással, sok számos esztendőig kívánatos egészségben. In Somlyó die 13. Novembris Anno 1681.

Nagyságodnak alázatos méltatatlan szolgája míg él

Serédi Benedek m. p.

P. S. Az én postáim is Szaniszlónál mondják kegyelmes uram hogy volna az német; ujjobban kikültem kegyelmes uram minden felé; ha ujjobban hírem lészen, ujjobban nagyságodnak sietséggel megírom.

Tiz órákor hozták kegyelmes uram az levelet kezemhez.

Kivől : Erdélyországnak méltóságos fejedelmének nekem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának nagy alázatosan adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXV. köt.*)

CXVIII.

Bona dies kedves sógor!

Csudás, gyanús, magát feljül haladó természeti nem egyesülhetvén senkivel, úgy közleni kegyelmeddel, mind rendi nem lehetett, de pro saluanda conscientia, kegyelmedhez való kötelességemből javallom securitatis ergo recipiálja magát okosan, balról fú a szél, már elhiheti, nem promotiót hanem állandó bátorságot kerestem, oly lóra is ültem, kinek fékmeleje (igy) más kezéből igazgattatik; az késelem nem jó, ha kell kegyelmednek az én atyafúságom és veszi, mindenekbe succurrálni ügyekezem, ha pedig portai experientiajához, jóakaróihoz, erszényéhez jobban bizhatik, kövesse: előtte van, csak magát el ne veszesse. A szállásomon elég élés, bor van, fél esztendőre tülle megis fizettem, ha kegyelmednek kell szálljon belé, éljen vele, de ha csak addig is, míg az követ dolga elválík, félre vonólni jó, bak vagy nöstény jóakarói között elrejtőzhetik. Énis kegyelmedtől nem messze hallgatok, mihelyt kell elől állók; meg ne tántorodjék, erős legyen. Ezzel kegyelmedet Istennek ajánlom kegyes gondviselésében. 22. Novembr. 1681.

Kegyelmednek atyafia, szolgája, sógora,

Csáki László m. p.

P. S. Jussón eszébe kegyelmednek maga szava, nincs oly jó kibén keresztül nem fekszik ha híre nélkül tesz és így volenti non fit injuria.

Külcím : Tekintetes nemzeti Paskó Kristóf uramnak kedves atyámfának és sógoromnak adassék.

Kivül Paskó Kristóf sajátkezű jegyzése : 26. Novembris 1681. küldte gróf ur az oláh borbélytól.

(A kamarai levéltárban levő eredetiből.)

CXIX.

Kegyelmes asszonyom!

Kegyelmes asszonyom nagyságod kegyelmes parancsolatja szerint czitrom levelet küldöttem, ugymint husz ejtelt, többnek semmiképen szerit nem tehetvén, ejtelit kilenczven pénzen fizetvén, teszen az ára fl. 18 és az posztónak is hátramaradott részét, tizenkét véget; és ezen alkalmatossággal kegyelmes asszonyom a prouentust is kétezer ötszáz forintokat elküldöttem. Nagyságodat alázatosan kérem, méltóztassék quietaltatni róla, az vizaért is a Dunára elküldöttem; mihelyt érkeznek vele, kegyelmes asszonyom nagyságtok méltóságos udvarába szép tisztán elküldeni el nem mulatom. Ezek után az úr Istennek kegyelmes gondviselésébe ajánlom nagyságodat méltóságos házával együtt.

Coronae 1681. 23. Novembris

Nagyságod alázatos méltatlan szolgálja

Apor István.

Külsőim: Az méltóságos erdélyi fejedelem asszonynak ő nagyságának, nekem kegyelmes asszonyomnak alázatosan adassék.

(Az erdélyi volt kir. főkormányzéki levéltárban levő eredetiből.)

CXX.

Illustrissime ac Celsissime Princeps Domine Domine mihi Clementissime, Humiliorum servitiorum meorum in gratiam Vestrae Celsitudinis objectionem. Hogy az mindenható kegyelmes Isten nagyságodat hosszú egészséges élettel s szerencsés országlással áldja minden ellenségi ellen, szívem szerint kívánom.

Kegyelmes uram, Isten béhozván ide, az én kegyelmes uramnak nagyságod fejedelmi kegyelmességét, melyet mutat megéhezett népeihez, voltaképen megjelentettem, melyet ő nagysága nagyságodtól igen igen kedvesen vette, s meg is szolgálja nagyságodnak. Azonban az panaszt is egészen megbeszéllettem, melyre nézve ő nagysága maga ücsesét Jordaki

Cantacuzenus uramat expédiálá nagyságod látogatására; elhiszem, hogy ő nagysága fogott izenni mindenekről. Úgy látom kegyelmes uram, hogy ő nagysága igaz jóakarója nagyságodnak, nem is kell kételkedni, mert cselekedettel is fogja ő nagysága bizonyítani. Csak hogy az mindenható irgalmas Isten nagyságodat s ő nagyságát éltesse sok számos esztendeig jó egészségben szerencsés országlással; de az kik színnel szolgálnak nagyságtoknak, mind megismerszik idővel; de innen kegyelmes uram minden jót írhatok nagyságodnak, az muszka követet is mondják hogy elment portára, azonba az tatár chám is bétakarodott Krimbe minden hadaival, és valamennyi muszka rab volt, mind kikülte murzákkal, hogy az muszkáknál levő tatár rabjaival elcseréljék. Servetet s Ramadanoczi fiát is kivítették, itt valami Krimből jött tatárok beszélnek azt a dolgot; azonba az francziai gályák is sokat vittek véghez az barbarusak ellen, kik még eddig Zacintusz portusán vadnak. Ezek felett kegyelmes uram én nagyságodnak legkissebbik alázatos szolgálja vagyok. Várom minden órában nagyságod méltóságos parancsolatját, kész szolgálja vagyok nagyságtoknak, minden időben szolgálom nagyságodnak. Datum ex Bukurest die 29. Novembris 1681. Anni.

Illustrissimae Celsitudinis Vestrae servus humilimus et addictissimus.

aláírás nincs.*)

Kivül: Illustrissimo ac Celsissimo, Principi Domino Domino Michaeli Apafi Dei gratia Transylvaniae Principi, Partium Regni Hungariae Domino et Sicularum Comiti, Domino Domino mihi Clementissimo. etc.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József, Erd. tört. eredeti levelekben XXV. kötet.)

CXXI.

Kegyelmes asszonyom!

Boer uram által küldött kegyelmes levelét alázatosan vöttem, kegyelmed parancsolatja szerint én ujabbán is tudó-

*) János deák írása, mint 1681. oct. 21.

sítom nagyságodat, most Istennek hála könnyebben van, tegnap este jócskán ött káposzta levest, az éjszaka is Istennek hála csendesen nyugodt, most is csendesen van, nagyságod parancsolatja szerint az orvossággal éltettem, Istennek hála használt is, nagyságodnak nagysága alázatos szolgálatját ajánlja, ugy feleségem is; Istentől nagyságodnak jó egészséget, hosszú életet kívánnak. Ezek után Istennek oltalmában ajánlom nagyságodat. Bonczida die 30. Novembris 1681.

Nagyságod alázatos szolgálója

Bánffi György m. p.

P. S. Ifjú urunk ő nagyságának mind magam mind feleségem ajánljuk alázatos szolgálatunkat. Az feleségem ő nagyságának valami kevés gesztenyét küldött, adja Isten jó egészséggel költeni ő nagyságának. Boer uramat azért nem eresztettem el tegnap kegyelmes asszonyom, hogy lássam, mint lesz az éjjel az asszony ő nagysága, mivel tegnap tudósítottam volt nagyságodat nagyságod étekfogójától.

Külcsm : Az méltóságos erdélyi fejedelem asszonyának ő nagyságának, nekem jó kegyelmes asszonyomnak ő nagyságának adassék

(Az erdélyi volt kir. főkormányseki levéltárban levő eredetiből.)

CXXII.

Igazlelkű nagyságos barátom, erdélyi fejedelem Apafi Mihály! üdvözetem után barátságosan tudósítlak, hogy a fővezér ő nagysága ez úttal levelet intézett hozzád az erdélyi ügyek iránt. Ha ezen parancsszerű levél szerencsésen elérkezik s tartalmát megérted : nincs benne kétség, hogy magad ahhoz fogod alkalmazni s az ottani dolgok felől ezután is haladék nélkül tudósítasz. Üdv és áldás legyen veled!

Ahmed

a nagyvezér kethudája.

Kivül, egykorú jegyzet : Fővezér kihája Ahmed aga levele, hozta Kassai András, Fejérvárra die 4. Decembris Anno 1681.

(Törökből; eredeti az erdélyi fels. kir. kormányseki levéltárában.)

CXXIII.

Kegyelmes uram !

Isten nagyságotat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa ! Megérkezvén kegyelmes uram Balyik uram, nagyságodhoz bément, én is elkísértettem ő kegyelmét. Grof uram kiindult kegyelmes uram az német quártélyára, Ung, Bereg, Ugocsa, Szaboles rendeltetett quártélyúl. Az Vesselényi uram hadai penig itt az végház körül vagynak az szegénységen, kik miá nagy inségben vagynak. Az császár pártjáról az holdultató és élés kérő levelek, fenyegetőzések nem szűnnek kegyelmes uram nagyságod birodalmában. Én eléggé tiltom kegyelmes uram, de annál inkább károsítják az szegénységet. Ezután ha mi híreket értek, nagyságodnak kegyelmes uram alázatosan megírni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságotat szerencsés uralkodással sok számos esztendőig kívánatos jó egészségben. In Somlyó die 5. Decembris Anno 1681.

Nagyságod alázatos méltatlan szolgálja míg él.

Serédi Benedek m. p.

Elvégeztem vala leveletem kegyelmes uram, érkezék hírem, hogy az hadak minden cselédjekkel javokkal mennek az német quártélyára, Vaj uramat vasban verette grof uram.

Kivül : Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nekem jó kegyelmes uramnak, ő nagyságának alázatossággal adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdely tört. ered. levelekben XXV. köt.*)

CXXIV.

Alázatos szolgálatunkat ! etc.

Nagyságod méltóságos parancsolatját az instructióval együtt Balásházi uram által alázatosan elvettem, de már kegyelmes uram azelőtt három négy nappal az vezér privata audentiájára felhivatván, mindenekről megexaminált, melye-

ket nagyságodhoz Fogarasi Sándortól megírtam; azt is miket feleltem reá.

Noha ugyan ezekről is írtam nagyságodnak, de kegyelmes uram esmét választ izent az vezér az én feleletimre, hogy ő nagyságod mellett vagyon mindenekben az császár előtt; de ugyan csak írjam meg nagyságodnak, hogy, hogy szólhasson az császár előtt az kis urunk*) dolgárul, holott nagyságodra nehézség vagyon; hanem nagyságodtól erről mentül hamarébb választ vár, addig tractában sem veszi az dolgot, nekünk sem ad választ, míg nagyságod ezen levelünkre választ nem ír. Én ugyan mondtam, mit rescribáltat nagyságodhoz? mert hiszem az kis urunk dolgából nekünk egész instructiónk vagyon, számláltam elé nagyságod hűségét, azt is mondtam, mind az magyarok mind más keresztyének megütköztek ebben, ha abban, az kit már megígért s nagyságodhoz levelet is küldött róla, úgymint az confirmatiórul, mégis frustálódnék nagyságod, kiért egyéb jutalmát, hogy várhatná nagyságod szolgálatjának s hűségének: de erre azt felelte Cordatus által az vezér: Quod differtur, non aufertur; csak semmire sem lépik addig, míg ezen kérdésre nagyságodtól válasz nem jó. Megkérdeztem Cordatus uramat mint nagyságod igaz jóakaróját, micsoda tanácsot ad? Micsodás választ kellene erre írni? azt felelé: hogy nagyságod írjon egy szép levelet az fővezérnek, hogy most idején vissza jött nagyságod, az az oka, hogy az tél elközelített, az hadakat az mezőn nem tarthatta nagyságod, s több ilyeneket; de ne nézze ezt, mert ha Isten engedi az jövő esztendő, ezeket az fogatkozásokat megmutatja nagyságod mind az császárnak s mind az fővezérnek, hogy kipótolja nagyságod. Immár kegyelmes uram ebben válaszszon nagyságod, mert ha nagyságod ilyen formán ír egy szép levelet az fővezérnek, mindjárt meglesz az confirmatio; ha hol pedig nem ír is nagyságod, ez bizonyos, hogy az harag meglesz, s különben is megparancsolták nagyságodnak császár neve alatt, s el kell menni. Az magyarországiaknak pedig úgy viselje gondját nagyságod, azt parancsolja az vezér, hogy ha az német grátiájára vissza men-

---

*) II. Apafi Mihály.

nek, nagyságodtól kér számot mind az Erdélyben lévő fő és nemes rendekről, mind pedig az Tökölyi mellett valókról; ezeket ide bé tartsa és táplálja, amazokat is nagyságod oda ki kegyelmességével éltesse, hogy maradhassanak meg az porta kegyelmességében. Eléggé mondtam, számláltam az Tökölyi sok cselekedésit s engedetlenségit, de csak nem áll el az parancsolatja mellől; csak addig tartsa meg nagyságod őket, míg Isten kiviszen, azután mi tévő legyen nagyságod, megmondom. Azt is parancsolja kegyelmes uram az vezér az magyaroknak, hogy közönségesen válasszanak egy generálist magoknak, az mint ezelőtt voltak legycnek, most is egyesek, ne vonjanak két felé; akár ki legyen, ő confirmálja, nem úgy, hogy jövendőben fejedelem legyen, hanem mint generálist. De én erre ezt feleltem, az télen ez nem lehet, mert az Erdélyben lévő nemesek és főrendek ki nem mennek, amazok sem jönnek bé gyűlésezni, hanem jövendő tavasszal lehet meg valahol, ha úgy akarják. Szepesi Pál uramat és Keczer Menyhárt uramat most is parancsolja az vezér hogy nagyságod mennél hamarabb expédiálja ide be ő kegyelmeket; ha Menyhárt uram beteg, jőjjön más helyette, nem késnek, csak valami kérdési lesznek az vezérnek ő kegyelmektől, elbocsátják; az kapitihák valóban tudakozzák, nagyságod megírta vala, hogy el jő, sohult is nincs, hanem nagyságod siettesse Gálfi uramat, jobban mozogjon, most sem tud Balásházi úr felőle semmit is mondani. Itt én nekem kegyelmes uram ezelőtt hat hét esztendővel írt levelét is nagyságodnak az szememre hányák, mikor sollicitáltuk, hogy miket írt nagyságod ezen dolgokról, már jobban nem lehet az mint calendázzák az üdökököt, maga is az császár utánok számlálja. Ezt az postát is Balásházit mikor ment el . . . talták. Azt is megizentük az vezérnek szép declamatióval, nem lehet kettő, hogy hadakozzék is az ország, adót is adjon. Erre azt felelte, hogy ha nagyságodtól válaszunk jő, akkorra valók lesznek azok; ha pedig olyan maga ajánló levelet ír nagyságod ide, cum protestatione suscipiálja nagyságod az hadakozást: mert ezek bizony jövendőben nagyságodtól kérnek számot. Azért nagyságod kegyelmes uram mentül hamarabb összevgyűjtven az urakat, írjon választ mind az vezérnek s Cordatusnak ezekre

punctatim, s nekünk is, tudjuk mihez alkalmaztatni az dolgokat, mert addig semmihez sem szólhatunk; mivel Cordatus által lett ezen izeneti az vezérnek, Gyerőfi és Mikó uraimékat is bevitem magammal, hogy ő kegyelmek is hallják. Innét kegyelmes uram derék exercitust készítnek jövődő tavaszra egy szerdával; most is izenték kegyelmes uram Cordátustul, hogy ezen levélre nagyságod igen sietve küldjön választ. Azonban mindenekről, minden kicsiny dolgokról tudósítsa nagyságod őket, sűrűn járjanak nagyságod emberi, azt megvárják. Ezzel Isten etc. Konstantinapoli 9. Deczemb. A. 1681.

Nagyságod hívei s alázatos szolgálói

Székely László m. p.

Gyerőfi György m. p.

Mikó István m. p.

P. S. Szinte most estve izente kegyelmes uram egy jó-akarója nagyságodnak, mentül hamarébb hozhatná nagyságod egy generalisság alá az magyarokat, annál jobb lenne a nagyságod részéről; mert jövődőben inkább menthetné nagyságod magát, mert attúl kérdenek számot rólok, nem nagyságodtól; ha pedig kegyelmes uram most nagyságod megírhatná, hogy már bizonyos generálist választottak, annál inkább ha közönségesen nevek alatt követek jönnek annak confirmációjára, mindjárt könnyebbednék az nagyságod terhe, mert az követeket megvárják, mikorra választás lesz.

Eredetije ez erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXV. köt.*)

CXXV.

Alázatos szolgálatomat ajánlom nagyságodnak mint kegyelmes asszonyomnak, kívánom Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen bolgogítsa.

Az mint kegyelmes asszonyom urunknak ő nagyságának két rendbeli levelemben is megírtam Fogarasi Sándortul és Balásházi uramtul az itt való dolgokat, azulta nem változtak, most sem tudok egyebet írni nagyságtoknak, várják

csak azokra való választételt; hanem nagyságodat kérem, ne késsék az válasz, mert itt valóban utánunk számlálják az napokat. Azonban kegyelmes asszonyom urunknak ő nagyságának vásároltatván nagyságod az hadban való készületre holmi eszközöket, melyeknek az árát úgy értettem ugyan, hogy nagyságod mind megküldötte Szeghalmi uramtúl, de ő kegyelme itt száz tallér hijjával adta meg az töröknek, melyet Keczei uram maga is meg tud mondani, itt valóban solicitálja az török az pénzt; nagyságodat azért kérem, parancsoljon meghozása felől, mert ez csak nagyságodtól várja, mivel neki meg nem adták. Ezzel Istennek gondvisetése alá ajánlom nagyságodat. Datum ex Constantinopoli Anno 1681. die 12. Decembris.

Nagyságod alázatos hive és szolgája

Székelly László m. p.

Kivül : Az erdélyi méltóságos fejedelem asszonynak ő nagyságának nekem kegyelmes asszonyomnak adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXV. köt.*)

CXXVI.

Illustrissime Domine mihi observande.

Paratissimam serviciorum meorum commendationem. Plenipotentarius Suae Maiestatis Illustrissimus Dominus Philippus liber Báro de Saponara certa armistitii puncta inivit ex dispositione alte memoratae Suae Maiestatis cum Illustrissimo Comite Emerico Thökölyi, inter quae conclusum videtur manifeste, omnibus praesidiariis Suae Maiestatis committatur, ne ullam attentare praesumant inimicitiam, si durante Excellentissimo cum Comite Aenea a Caprara huicque adhaerentibus armistitio, Celsissimus Princeps Transylvaniae Dominus Dominus meus Clementissimus in ditiones Suae Maiestatis ac fideles non monstraverit hostilitatem. Quod hactenus quidem ex hac parte sancte et illibate est conservatum. Ex eadem vero non desinunt Suae Maiestatis Partibus patentes literae, ad tributum et censum convocatoriae, lytratoriae, fulminato-

rae, in ditione ipsius circumambulari, sub eo praetextu, quod Comitatus Bihar non immediate dominio subjaceret Transsilvaniae. Quae tellus et si sit Tributaria Turcis, tamen dependentiam immediatam habet ab suo Regno, neque miserorum incolarum Comitatus Bihar et aliorum tributarium census et tributum fidelitatem ab hoc Regno et immediato dominio separavit, aut sejunxit, sicuti sub datis 22. Novembris binis et 31. Octobris et 24. Novembris ex literis Illustrissimae Dominationis Vestrae in lucem venit, contra praeiudicium omnino Suae Majestatis manifestum. Quas necessitabor in Aulam Celsissimi Domini Domini mei Clementissimi per postiliones meos ablegare. Quinimo ex possessionibus Csaholy et Thasnád binos abripuerunt Incolas Ecsedienses praesidarii, Nagy Istok et Bogdan Janesi, cum similibus iisdem adhaerentibus. Illustrissimam Dominationem Vestram itaque rogo, dignetur mihi ad notitiam dare, utrum velit conservare simili modo Armistitium, et si literas tales dignabitur prohibere, captivos homines autem ex captivitate sine ulla pensionis sollicitatione dimitti, a talibus inconvenientiis et injurationibus tellurem hanc solvi demandare. Alioquin ad notitiam habeat, me quoque hominem et virum cognoscat, cui si ex Aula Suae Celsitudinis permisum fuerit, cum duplo retaliationem rependere. De quo expecto relationem. In reliquo eandem Illustrissimam Dominationem Vestram diutissime valere desidero. In Somlyó die 14. Decembris 1681.

Illustrissimae Dominationis Vestrae

servitor paratus Arcis et praesidii Somlyoviensis Supr. Capitaneus, Comitatum Bihar et Kraszna Supr. Comes.

Kivül : Illustrissimo Domino Johanni Carolo Sacri Romani Imperii Comiti de Sereni, Sacratissimae Caesareae Regiaeque Maiestatis Actuali Camerario, nec non Praesidii Zatlmar et reliquorum fortalitorum eidem annexorum Supremo Colonello et Commendanti, Domino mihi observando.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXV, költ.*)

CXXVII.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa! Pro die 30. Novembris költ nagyságod méltóságos levelét alázatos hűséggel vöttem, melyben nagyságod javálja, hogy Barkóczy uramat megintessem nagyságod birodalmának sanczoltatásátul; de ugyan csak nem szűnnek kegyelmes uram, az mint ez levelemben nagyságodnak alázatosan beküldött szatthmári commendans holdultató levelei bizonyítják. Mire nézve kellett írnom kegyelmes uram ujjobban mind a commendánsuak mind Barkóczy uramnak, melyeket is párban nagyságodnak alázatosan beküldöttem. Vagynak is kegyelmes uram ide ki szépen mezei hadak, kikkel is ha nagyságod kegyelmesen méltóztatik parancsolni egyet értvén, én életemet is nem szánom nagyságod méltósága és birodalma oltalmazásában.

Strasóldó még mikor szatthmári commendans volt kegyelmes uram, adott volt Kerezeghi uramnak harmincekkét tallérokat barmok vételére az Szilágyban, mely pénz miatt nem régiben is egy itt való Ferenczi Márton nevű embert árestáltak volt kegyelmes uram Szatthmárt; azért törvény szerént láttatván meg kegyelmes uram, a törvény úgy találta, mindkettő kimenjen, de nagyságod híre nélkül ki nem mertem bocsátani Szatthmárban; Kerezeghi uramnak, szemei fájdalmasak lévén, nagyságodhoz bé nem mehetett, mert nem lát, Ferenczit nagyságodhoz béküldöttem, várom az iránt is nagyságod kegyelmes parancsolatját és ahhoz alkalmaztatom magamat. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással, sok esztendőig jó egészségben. In Somlyó die 15. Decembris Anno 1681.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája mig él,

Scrédi Benedek. m. p.

Csaholybúl két embert, Tasnádrúl is kettől vittek kegyelmes uram Ecsedben.

Debreczenbe budai csausz érkezett, kegyelmes uram,

császár parancsolatjával, gróf urammal akar szemben lenni; nem tudom kegyelmes uram, holott lesznek szemben.

Kivül: Erdély országának méltóságos fejedelmének nekem jó kegyelmes urannak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben XXV. kötet.*)

CXXIII.

Szolgálatom ajánlását nem írhatom, mert a ki magával jól tehetetlen, a másnak hogy szolgálhat.

Hanem nagyságodat egész házával a jó gondviselő kegyelmes Istennek oltalma alá ajánlom és boldog napokra jutását kívánom.

Nagyságodat elsőben is megkövetem, hogy elmenetele után kezemhez hozott levélre igazságosan választ kell tennem.

Irja nagyságod csudás, gyanús, magamat feljül haladó természetem nem egyesülhetvén senkivel is, úgy közleni velem, mint rendi lött volna nem lehetett.

Engem feljül haladó dologba tudtomra még magamat nem elegyítettem; hogy gyanús voltam, nagyságod sok rendbeli idegenkedési, haszontalan okból származott tölem titkolódási, felfuvalkodott szolgáját reám bocsátása, portán levő személyeknek is moeskolási, és hogy én ez idegen földön is szükségét szenvedjek, annak szíves kívánása lehet inkább oka, nem az engem feljül haladó természet. Nem csak most adhibealtattam én derék dolgokban, nagyságodon kívül is, kit sok nemzetek tudnak. Jediculában, Drinápolyban, onnat megjüvén a nagy rendekkel szemben lételekben (mig nagyságod szolgálja összerongála) nem voltam gyanús. Isten ezt s az igazság bizonyítja. Irja nagyságod pro salvanda conscientia s hozzám való kötelességéből creálja securitását, ergo repiciáljam magamat okosan mert balról fú a szél.

Valljon a macchiavellistás köteles lelkiismeret veszen-e Isten előtt bocsánatot, avagy azzal valamely keresztyén megcsalván felebarátját, sokalja vétkét, kötelességéből felszabadul? lássa Isten s ítélje.

Irja, nem promatiót, hanem állandó securitást szerzett. Ha nem volt az álnok szolga által titkos promotio keresés, miért kellett hát ily összeköttetett és széles e világ elében kiterjedett igaz ügyü semmi csak nyomoruságba esett emberek között titkos gyűlölségnek formálódni?

Ha igazság volt és jó lelki ismeret, az állandó jót, securitást miért nem kellett velem közölni; vajjon halál félelmével vetélkedő titkosb dolgokat nem közlöttünk egymással; de a nem akarásnak nyegés a vége, kitől Isten őrizze nagyságodat.

Irja, oly lóra ült, kinek féksulya más kezétől igazgattatik.

Az nekem keserves szinte, hogy nagyságod oly délezeg, durczás, zabolát nem szenvedő lóra ült, ki csak nagyságodat veszedelmesen a földre ne hajtsa, bár ez veszedelem nélkül lenne is, csak nagyságod ült volna oly csendes lóra, kin édes hazájának szolgálhatna, ide való már sokszori nagyságodat intésem (szolgája által keserves vexatioimkor is) hogy nagyságod úgy cselekedjék, hogy Isten az igazsággal, édes hazánk igaz ügyével ne ellenkezzék, és a mely legyen magának s nemzetének becsületes, maradékinak nyugodalmas, kire Isten segélje ezután is nagyságodat.

Irja, succurrálni igyekezik nekem; boldog Isten, hogy succurrál az egy hajóban evező felebarátjának, ki a hajóból a szárazra kiugorván, minden kormány nélkül való hajóját felebarátjának a tenger örvényébe taszítja, maga elszalad, messze, hogy mint merül el társá, szemmel se lássa, vagy ha nehezen kivev is, kivezésének nem méltó okát, hanem fölöle ellenségi káros relatíot inkább amplectalván boszúval, mint jóval illetni egykezzék; és ha ennyi calumniákkal, maga mentségére esmét azt gondolja: *salva est conscientia*, jól van a dolog, et jam non plus ultra, de Isten ad minden dolgoknak jó vagy visszás kimenetelt.

Mint nagyságod írja, én sem portai experientiamhoz, sem erszényemhez, sem jóakaróimhoz ne bizzam; Isten oltalmában életem halálom, és schova nem szaladhatok hamar, és jól tudja nagyságod a konstantinápolyi jóakarati mi legyen.

Irja nagyságod, szállásán elég bor van, s élés, fél esztendeig megfizetett tőle, szálljak bele, éljek vele.

A még nagyságod maga szállásán volt, hogy bora van a kamarában tagadta tőlem, noha én tudtam; az isten is azt átkül fordította; az nagyságod lator és disciplina nélkül tartott szolgálai az török kézbe ejték, és magát is csak nem elveszték; ellenségeink és Budai, Belleni tanácsából vezért supplicáltak, hogy nagyságodnak mi javai maradtak, én el akarom venni, nekik, kinek 30, kinek husz tallérral maradt nagyságod adós és több efféle. A vezérnek nem tudván nagyságodnak portáról elszökését parancsolt a teftedar passának, min-det elvették és egy görög megvásárlotta. Én is a vezért supplicáltam, a supplicatiót megolvastatta, de választ nem adott, szolgálával előle elüzvén; teftedar passának supplicáltam, és kölcsön pénzt szerezvén, a min a görögnek eladta, hozzá annál többet küldtem, supplicationomat elszaggatta, az elvett jókból egy kapezát sem adott, a görögök töltöztek vele, 4 pénzen adván a bornak akóját. Ilyen az Isten ítélete gróf ur! Budai volt egyik orans.

A mely hálót nagyságod szolgálai nekem vetettek, mások tanácsi által az Isten nagyságodnak nyakába fordította, már Demetrit és Paladit a vezér egy hétig tömlőczre vettette.

Az öreg ember és szakács szegények szállásomom találván lenni, megmaradtak, de ott is félvén, és magam állapotja is bizonytalan kézben levén, a görög és zsidó creditorok sűrű vexatiója miatt elbújdostanak.

Irja nagyságod, akár csak még a követ benn leszen, félre vonódni jó; követtül nem félek, el sem futok, hazám igaz ügye mellől halálig el nem állok; mit Isten felőle rendelt, annak kell végbe menni.

Irja nagyságod, nem messze hallgat, mikor kell előáll, meg ne tántoródjам és erős legyek.

A ki portáról egyszer elszaladhat, nem compareal a többször. Tudja nagyságod a kövári porkoláb Tormás, mint biztatta volt az akasztófára lajtörján bágó oláhot, az oláh azt felelé, volnál csak te is itt, és abban kibén én vagyok, meg-látnád, ha nem félnél?!

Az én állhatatosságom erős, és erőflen voltam Isten ke-

zében, ha ő felségének ez így tetszik kedve s akaratja szerint, mind megbocsát s mind általán az igaz ügyet is felsegéli, ha másképen tetszik, úgy kell lenni mint akarja.

Postscriptumban írja nagyságod, nincsen eszemben magam szava, nincs oly jó kiben keresztül nem állok, ha hírem nélkül esik.

Ha ezt jó értelem szerint írhatta volna, nem volna injuriosum, de mivel nem a szerint, mind injuriosum, mind injustum és egymásnak adott hitünk ellen is van, de értjük a ki a kötést megtartja; mi volt az eddig, mi az én édes hazámnak javáva s magamnak securitására való volt köztünk, hogy abban keresztül állottam volna, sőt ki fáradozott abban, Isten ítéljen, s minden nemzet előtt már világos, szólotam a lator szolgálknak őket nem illető dolgokban magokat szemtelenül elegyítésekül, nagyságodnak csak tanácsa után indulásárul, kiknek is minden titkos mesterségek, másoktól infascinálások lévén az volt, hogy egymástól bennünket elszakaszának, portán s más nemzetek előtt gyűlölségessé tegyenek, mely már bizony megvan, mint lesz belőle a kigázolása, jó Isten tudja.

Adja Isten, hogy nagyságodnak is ne legyen tör és háló innét elmenetele s másoktól megcsalátása, melyet a gyümölcsi már nem sokára megmutat.

Írja nagyságod, vinum vineis, több afféle nem lehetett vele közleni, kopasz mentség, s vétkes, tudja azt minden rend, én idegen helyen mint szoktam hazám szolgálatában nyughatatlankodni, nagyságod azzal hijában calumniál, nem hiszi senki. A mit nagyságod nem áhét, ne éljen az ilyen vétkes és Isten s felebarátja ellen való mentséggel. Ádám Évára, Éva kigyóra vétkét hijában háritja, mert az urnak keze súlytását azzal el nem kerülheti. Isten őrizze nagyságodat is.

Írja nagyságod, Belleni hazugságin ne induljak, bár nagyságod fogadta volna az iránt az én intésimet. Tudja ezt Budai et Belleni azon mester mint azelőtt.

Az nagyságod succursusa kelett mint írja, nisi videre, de inkább keserű gyümölcsöt várok. A Krisztus azt mondja: avagy a bojtorjánról szedhetnie fűgét etc.

Az adósság contentumát a mi illeti, hoc etiam non fit

verbis, nem hiszem már én, hogy nagyságod sem adóságra sem az én személyemre gondoljon, de hiszem Istent, minden inség, szenvedés alól csudálatosan szabadít. A creditorok úgy látom, valahonnan lészen satisfaciáltatnak maguknak, mi gyalázatunk és mások nagy kárára.

Nagyságod elmenetelét értvén Panajoti, Demetrit és más görögöket mellé vevén, szállásomra, jött, ijesztvén hogy nagyságod után 3 csauszt küldött, s visszahozták, én is nagyságod nem akarnék szólni, maga elmenvén tudakozni, ha hozzá nyulhatnak, addig szállásomon circáltak a többi. Gyarmati érkezvén Havasalföldéből, ki bizonyosan hozta, nagyságodat Vizánál találta, a vajda postájával Jánossal, úgy tudódott ki másunnét. Nagyságod azt tudja, a kit Belleni tud, tudni kell Budainak és így egész városnak.

Budai a jancsiárral Belléni tolmácsával a tihájához vezér kapujára az iránt mentek, nagyságod elmenetelét nekem nem kevés moeskkal kelleténél bővebben declarálták.

Hogy consentiens ne láttasam és magamat fogságtól megőrizzem, én is a tihájának értésére adtam. A tihaja szolgáljátul kérdeztem, kitől mi bántódása volt, miért kelletett elmenni, a szolgál nem tudommal felelt.

Én más felől a csausz passának megmondottam mennyi becseltnségben, szegénységben, adósságban éltünk, nagyságod a pénzt szerzeni jár, úgy hiszem írása szerint megjő. Eszem volt, a vezér supplicálásakor adósságban létünket ott is illetem.

Panajotti Brankovani uramhoz is felment, ott ismét ily konkolyt hintett, hogy én a bosztandzi passához mentem, őt bosztandzsit küldtem nagyságod után, én pedig soha bosztandzi passával nem beszéltem; ilyen lator az ördög, ha Brankován ur hitelt adott szavainak, elhiszem több idegen dolgot is írhatott.

Harmad napján nagyságod elmenetele után a galatai zsidók Panajottit rám hozták, vezér elébe akartak vinni, sokképen vesztegették; másnap Galatára vittek, onnat f . . . , lihető, féltek elszökésemtől, és a még az udvart kiezirkálták, ha hozzám nyulhatnak, egy hétig circáltak, most egy kevésbé békével hagytak, várták azt is ha a szállás, az elfogaltjók, és szolgálk

dolgaiban mi telik, úgy gondolták abból is Isten kiment, a vezér nem bánt, silentiumban vadnak; biztattam azzal is, nagyságod a mit nekem ír, én úgy hiszem a sok gyalázatot, adósságot, sanyarú életet megunván, azért ment Havasalföldébe, hogy a pénzt megszerezze. Jonoki ur tanácsából is várakoztak, míg tudósítás jó, azután úgy remélem, ha tehetik hozzám nyúlnak; bár nagyságod az adós leveleket el ne vitte volna, én miattam secure mehetett volna; talám jobb is ezt vélnem.

Martont egy török városban megfogták, annak is szabad levele kívántatnék; megkellene ám gróf ur emlékezni a jediculai és szabadulás után való sanyarú gyámoltalan életéről.

Azt is meg kellene gondolni a nagyságod kérésére s intimatiojára inkább, mint másokért bűjdosztába ki hazámból, nagy . . . lakat nagyságodért szenvedtem mindeneket, Isten leszen ezekben ítélő bíró. Már senki sem segít, sőt hogy nagyságod elszökött, gyalázattal illettem a magyar nevezet alatt, és hogy a magyarnak nem kell hinni ezután s több efféle, Isten győzné elészámlálni a sok calumniát, melyet nagyságod mián szenvedek.

Szekely László ur a több követek nélkül hir szerint a vezérnél az ajándékit beadta, 7 kaftanyt vitt.

Azután való ordinatora Gyerőffi urat adhibealta, a vezér megfutotta kívánságát, kivevén belőle, kiről nem írhatok. Az új kapitliha szintén csausz passánál talált, intimálá haza menetelt nagyságod példájára.

Az adót a teftedar kezébe parancsolta a vezér vitetni, a haza régi szabadsága ellen, a kapitliha kivitte. A császár ha lejü, mint leszen megválík, az szekerek régi kapitliha feles lovakkal kimentek, kit nagyságod ott jobban meg szemlélhet.

Jól esett nagyságodnak itt ültében az erdélyi hibás biztatás, reménység, várás, sokban megcsalattatás azoktól, kikért szenvedett, de már hogy portáról elment, hátra nem tekint, bizony ide hátra még nagyságos ur a fekete leves, ha itt az ügy nem boldogúl, bizony nagyságod s mások nem igen szereznek magoknak Erdélyben állandó securitást, hűttel szokták embert megcsalni, én magam is félttem nagyságodat, nem mint

nagyságod engemet, mely keresztyéni biztatás itt is hazugsággá vált, ezt nagyságod érti.

Belléni az erdélyi házat czirkálja, utánam is veti a virgát, még eddig Budaihoz igazítottam, minden nap logopphetet és Panajottit udvarolja tolmácsa, ezekbül nagyságod eleget érthet.

Isten őrizze szegény hazánkat havasalföldi, moldovai állapotra jutástól, határa elesésétül; a mire a jó Isten azok ellen segít, én mégis elpróbálom, ha az emberek latorkodása miatt édes hazánknak nem succurálhatok, Isten és a világ előtt ment leszek.

Az adós leveleket jó párban vevén nagyságod küldje kezemhez mind a külön valókat, ha ugyan teljességgel veszedelmemet nem kívánja, kivált a szabadulásunkkor tölünk extorquealt pcesétes levelet in originale, azzal állhatok valamig ellenek, mert nem sokára ezek engem előfognak, s mi gyönyörűsége vagy becsülete leszen nagyságodnak, ha én megnyomorodom. Az Márton levelét is küldje be.

Az Erdélyből jött pater, ellenünk mint . . . . . a más párthoz hallgat, lator practica volt és görög factio, ha a hazafiai fel nem serkennek, félő inter duos litigantes tertius ne gaudeáljon.

Nagyságod ha akar s engedtetik, Havasalföldéből az ügynek nem keveset szolgálhat, a mely jó, istenes secura correspondentiával lehetne meg; de ha nagyságod ellenségiünk tanácsán indul, abban semmi sem telik, mely nagyságodnak holtig gyalázatos, maradékinak veszedelmes leszen.

Ha hazám felől jobb valami leszen, mint sokszor beszélgettünk, csak értessen, örömet követem.

Írásomról nagyságodat követem, ha jó lélekkel s atyafiságosan veszi, mint én irtam, annak veszi jövődében is hasznát, nem a simogató beszéd után való indulásnak. Ezzel a szent Istennek oltalmában ajánlom nagyságodat és adja hamar időn látnom. Konstantinápoly die 15. Decembris 1681.

Nagyságodnak kész szolgája, jóakaró sógora

Paskó Christoph m. p.

Post Scriptum : A faktorok mindenképen azon vannak, Zólyomi ur és Bellénivel ha egyet értsek, ugy látom minden-

tőlük kitelhető alkalmatossággal segítnének, de az a hazának mely veszedelmes, nagyságod a hol illik declaralhatja. És ilyen sok rossz megelőzésére kelletnék a succursus, nem nyomattatnám el, mert ha én succumbalni kényszerítettetem, bizony siralmasan fogja érzeni a haza.

Bizonynyal írhatom Panajottinak sok nyavalyája van, a creditorok kétszer arestálták, tolmács és az erdélyi háznál valók a creditorok által titkon vesztegetnek, a meglehet turós, de ebből tölteni kell valaminek.

Titulus : Illustrissimo Domino Comiti Ladislao Chaki de Kereszt-szeg etc. Domino et Affini mihi confidentissimo.

Háttér : Grof Chaki László urnak küldött levél párja.

(A kamarai levéltárban levő eredeti fogalmazványból.)

CXXIX.

Méltóságos fejedelem, nekem jó kegyelmes uram.

Miolta az török földéről, Bihar vármegyéből, az inéált armistitium alkalmatosságával denomináltatott téli quártélyimban jötttem, azolta nagyságodnak semmi parancsolatját nem vehettem, melyből is azt gondolhatom, hogy nagyságodnak már elfelejtett szolgálává lettem, noha kegyelmes uram valamint ezelőtt, úgy most s ezután is nagyságodat jó kegyelmes uramnak tartván, vagyok s maradok is nagyságod alázasatos szolgálja. Hogy nagyságodnak pedig eddig is együgyű irásom által gyakrabban nem udvarolhattam, oka volt embereimnek Margita s Somlyó felé való útjoknak az várad és másuva való törököknek gyakor excursiójok és némelyeken el is követett alkalmatlan cselekedetek miatt való félelmes s veszedelmes volta, és többire az vizek miatt az oda való alkalmatosságoktól is igen elrekesztettem. Az itt kinn fennforgó dolgokról bátyám Baresay Mihály uramnak büven írtam, nem akarván hosszas irásom által nagyságodat terhelnem; ő kegyelme nagyságodat mindenekről hűségesen informálja. Mint-hogy pedig kegyelmes uram nagyságod közelyebb lévén az fényes portához, emberei is gyakorta jönnek s mennek, ha valami oly occurrentiái volnának, méltóztassék kegyelmessé-

gével s tudósításával éltetni, mely ebbeli kegyelmességét minden alkalmatossággal alázatosan megiszolgálom nagyságodnak. Ajánlván ezzel az szent Isten oltalmában nagyságodat. Datum Kapos die ultima Decembris 1681.

Nagyságod alázatos szolgálja

G. Theökeölyi Imre m. p.

Kívül : Méltóságos erdélyi fejedelem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdélyi tört. ered. levelekben XXV. köt.*)

CXXX.

Ad Principem Transylvaniae Supremi Vezerii Domini nostri litterarum interpretatio.

Post consuetos titulos.

Acceptis interpretatisque tuis litteris, quid quid in illis descriptum est, omnino cognitum compertumque fuit, expugnatiss Beszermenio atque Calonia redactisque in potestatem uno alteroque fortalitia te uersus Transylvaniam iter suscepisse significasti. Antehac, prout ipsa conueniens iudicasti, in disponendis atque concinnandis rebus Ungaricis ab Augusta Imperiali Majestate Regia tibi facultas abunde concessa fuit, atque negotiorum praedictae gentis complanatio tuae curae commissa et demandata est, et expetitae sacrae regiae capitulationes, quod insigni nomine Ahthame dicitur, tibi traditae fuere, quapropter in tua solertia positum est, ut ita exigente aequitate tua et integritate adhibita per summum conatum operâ praefatum servitium expleatur. Cum uero acceptae litterae breuiter sint exaratae, nequaquam perceptum est, qua ratione per studium operamque tuam res Ungaricae dispositae sint, quae commissum in praesens tibi negotium complanatum fuerit. Hac in re tantae breuitatis causa quatenus est? cum festinatione reditus susceptus sit, sane mirum videtur, cur fusé, exacte, et sedulo haudquaquam expositum est, qua ratione constitutum sit de quarteriis hac hyeme gentis Un-

garicae existentis sub protectione Serenissimi et potentissimi Imperatoris terrarum, Domini nostri Clementissimi, cujus gentis cura et coadiuuatio atque conseruatio tuae solitudini demandata est, quibusque modis praeuisum ut pro defensione et conseruatione ab insultibus et insidiis hostium, recenter expugnatorum fortalitorum atque manibus Ungarorum tradditorum, si illorum recuperationem hostis tentauerit, quidque actum est cum Ungaris proceribus existentibus sub jugo Germanico, ut prout iussus fuisti admissione postulatorum ab ipsis et bona clementiae Imperialis insinuatione atque rerum concinnatione animi ipsorum propensiores et prouiores fiant et in fidelitatem et obedientiam potentis Imperii inflammentur. Plane cum expectaremus notitiam rerum tibi commissarum iuxta tenorem, quo iussus fuisti, mentemque augustum Potentis nostri Imperatoris, ex litteris tuis tanta breuitate conscriptis, qualis sit exitus tibi demandati negotii, nequaquam compertum perceptumque esse potuit, neque expositionibus tuis aliqua secerni potuit, quae amplissimo Augustissimi nostri Imperatoris solio exponatur. Pasthae igitur favente divina clementia habita cura de quarteriis Ungarorum per hanc hymem in confiniis Transylvanicis, quibuscunque locis opportunum uisum fuerit, praestitaque opera, ut per admissionem postulatorum Emerici Tekeoli et aliorum Vngarorum, exhibitumque desiderii ipsorum fauorem gens praedicta corroboretur, atque tum ipsi tum expugnata fortalitia usque ad verum tempus ab insultibus et insidiis hostium praeseruentur, atque custodiantur, in rebus hisce tibi demandatis sedulo cauens ab omni incuria maximo animi conatu satagas, mentemque serio adhibeas, et enim sicuti optimam per dispositionem rerum obedientiam Vngarorum erga Potentissimum Imperium tuae prudentiae et studio, ita per tumultuariam rerum aggressionem, ipsorum partibus Germanorum adhaesionem procul dubio Potentissimus et Augustissimus noster Imperator incuriae tuae referet acceptam. Qua propter positis ante oculos his considerationibus subinde nulla interposita mora per exactissimas de rebus omnibus litteras statum Vngarorum atque confinium et quam mediteris rerum dispositionem, hostiumque actus, conatus et motus atque intentiones exponas, ut cognitione sua mens

Augusta Imperialis possit comprehendere perfectas opera tuas in negotiis tibi demantatis, pro constitutione et concinnatione Vngaricæ gentis, atque harumstrarum litterarum responsionem serio descriptam sine dilatione quam primum transmittas. Valeas.

Alább jegyezve : Fővezér levele, csasz hozta.

Kelet 1681 vége.

Egykorú fordítás, Maurocordato keze írása, az erdélyi Muzeumban.
(*Grammatophylacium Transylvanicum XIII. köt.*)

CXXXI.

Alázatosan letött tetszésen kegyelmes uram ez : császár nehézségéről.

1. Miért lehessen császár nehézsége nagyságodon, holott nagyságod fejedelemségének minden idejét igaz hűségben töltötte el, s ma is azon igaz híve hatalmas császárnak ; akarván megbizonyítani nagyságod az magyarok dolgaiban is szívesen fáradott, költött, nyughatatlankodott. Isten ha tovább nem boldogította nagyságodat, nem oka, a mint punctatim fővezérnek irt levelében s letött dolgok akadályoztatták nagyságodat.

Ifju urunk iránt.

2. Kegyelmes uram mind az ország s mind nagyságod, az ő nagysága confirmatióját a végre kívánta s kívánja, bizontalanság alatt se ez haza, sem nagyságtok ne légyen, nem kételkedvén hatalmas császár kegyelmességében, hatalmas császárhoz ennyi időktől fogván való hűségéért, fővezér jó igireti is azt tartván, végben ne menjen ; így nagyságod is hatalmas császár dolgaiban szívesebben fárad, ebben is valóságot tapasztalván etc.

Mauro Cordatról.

3. Mauro Cordatus insinuatióira nagyságod egyéb resolutióra avagy igiretre menjen ezen kívül, nekem nem tetszik, hanem hogy iteráltassék nagyságod hűsége hatalmas császár-

hoz, és hogy ügyekeznek az magyar nemzetet és hazát porta hűségére hajtani, nem gondolván költsége fáradságával, az mely nagyobb, sok nemzetekkel való izetlenségben hozni magát s országát, mely is bőven szenvedett eddig is, szenved ma is, úgy ezután is valami nagyságodtól lehetséges elkövetni kész, de az teljes lehetetlenségen Isten uralkodik. etc.

Az magyarok iránt.

4. Az fényes porta sok punctumiban kiadott athnáméjában nagyságodat meghatározta, Tökölyi uraméknak ment portai s budai írások, mikre fokosztatták ő kegyelmét, az elkölt rosz dolgok és az jelen valók bizonyítják. Most is embe-reit portára mikor elküldte, nagyságodnak az nem tött jelentést, mivel mentek, s mit tractálnak, nagyságod nem tudós benne. Eddig is nagyságod semmi rosz dolgoknak oka mint-hogy nem volt, úgy, ezután is nem leszen. Hatalmas császár kívánt dolgaiban ha tovább nem boldogulhatott ez úttal, nagyságod nem okoztathatik, qui fecit quod potuit, legem ad-inplevit.

Generalisságról.

5. Az mikor Tökölyi uramot nagyságod az magyarok közzé kiküldte, minémü authoritást adott nagyságod, azt tudja, de ezután miolta választották fő generálisoknak, nem tudja. Hogy portáról magyarok fő kapitányának íratik, nagyságod látta, nem okoztathatik hát nagyságod, ha roszszúl kel-nek az dolgok. Generális conformatióját sok okokra nem joval-hatom, csak kereskedésre való utat ne nyitnának az nyughat-tatlan elméknek ez ilyen kívánságokkal, mely eddig nem volt in usu etc. hanem plena authoritas adassék nagyságodnak, ha ugyan toébb is parancsoltatik, munkás legyen ezen dol-gokban.

Kapitiháról.

6. Minthogy nagyságod jelenlétében választott Gálfi uram kapitihának, már portán is hire van nevérol, beküldése tetczik; de úgy hogy pecsétes instructióján kívül nagyságod-nak, ő kegyelme se legyen szabados elméjét futtatni etc.

Az szövre hánt levelek iránt.

7. Azon levelek mit tartsanak kegyelmes uram, úgy szóval való izenetek is mik voltak, mivel én azokban az régi expositiókban nem voltam, nem tudom, tudja nagyságod s az ország küldötték, volt é olyan kívánság nem-e? ahhoz képest ezen materiában hallgatnom kell etc.

Conclusumom kegyelmes uram.

8. Böven mindenekről nagyságod az fényes portát tudósította, minden maga nehézségiről az vezért requirálta. Semmiben méltán nagyságodat nem okozhatják; mindeneket hatalmas császár kedve szerint kívánt véghez vinni, és ezután is nagyságod kész tehetsége szerént hű szolgálja lenni. Csak tapasztalja ifjú urunk iránt hatalmas császár kegyelmességét etc. nagyságod is, ez haza lakosi ne szomoríttassanak meg ebbeli kívánságokban etc.

Barcsaj Mihály m. p.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylaceum Transylvanicum*
XXIII. köt.)

CXXXII.

Alázatos szolgálatomat ajánlom nagyságodnak mint kegyelmes asszonyomnak, kívánom Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa.

Nagyságod méltóságos parancsolatját alázatosan vettem, urunk ő nagysága betegeskedését szomorúan értettem, hála Istennek hogy ő nagysága megkönnyebbedett, Isten az ő nagysága gyenge egészségét hozza előbbeni jó egészségére. Itt kegyelmes asszonyom miben legyenek az dolgok, büvön megírtam urunknak ő nagyságának egy néhány levelemben, most is ujjban azokból nagyságod megláthatta. Látom kegyelmes asszonyom az öreg Rákóczi György idejében mint volt az dolog az ifjú Rákóczi György confirmatiojárul, de az atyja holta után mikor derekosan confirmálták, igen megrántották; akkor kegyelmes asszonyom több fegyver lévén az ország kezében, nagyobb volt az tekintet; de most bizony többet

jutunk hozzá, de meglesz, ha urunk ő nagysága kedvek szerint való választ küld ide. Ennek kegyelmes asszonyom addig lett volna ideje, míg urunk ő nagysága az táborban volt, várva várták s tekéntet is volt az dologra; most is ha ő nagysága ajánlja magát nekik, tekéntet leszen s végben megyen az dolog; az tavasszal assecuratiót én is vehettem volna őt ezer aranyért kis urunknak, de mem akartam nagyságodnak hire nélkül; ha az dologhoz fogunk kegyelmes asszonyom, némely vezér után való nagy emberek a miben megalkusznak, némely részét megkívánják; hogy sem kölcsön kérjünk, jobb volna nagyságodnak két vagy három ezer aranyot küldeni, hadd lenne itt az summában, jó volna előre megadnunk benne nekik. Én penig kegyelmes asszonyom, hidje el nagyságod, azon leszek, mentül kevesebben alkuhassam meg velek. Ezzel Istennek gondviselése alá ajánlom nagyságodat. Datum in Constantinopoli die 14. Januarii A. 1682.

Nagyságod alázatos szolgálja

Székely László m. p.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelem asszonynak ő nagyságának nékem kegyelmes asszonyomnak adassék.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVI. köt.*)

CXXXIII.

Méltóságos erdélyi fejedelem nékem jó kegyelmes uram!

Hatházi Gergely, ki is még az nagyságod kijövele előtt hitese hadnagyom és conventiós szolgám is volt, megemlékezvén maga hitiről s fizetett conventiói kötelességéről, e napokban hűségemre visszatérvén, mivelhogy Vesselenyi uram valamely helytelen és törvénytelen úttal az nagyságod sinistra informatiójára adott assistentia mellett megfogattatta, reversalisossá tévén meg is kezesítette vala, oly törvénytelenül már a kezesit is megakarná fogadtatni s megkárosíttatni. Így lévén azért az dolog, nagyságodat alázatosan kérem, méltóztassék említett Hatházinak és Diószegen Varsányi Istvánnak protectiót adatni, hogy említett kezesiségek iránt senkitől meg

ne fogattassanak s meg se károsíttassanak : egyébaránt köteles és conventiós szolgámat tartozom oltalmaznom, ki is hogy ellenére ne legyen nagyságodnak, anticipato akarám felőle alázatosan nagyságodat megtalálnom, elvárván az nagyságod kegyelmes választ, kívánom Isten tartsa és éltesse jó egészségben nagyságodat. ~

Kapos die 21. Jan. A. 1682.

Nagyságodnak alázatos szolgálja

G. Theökeölyi Imre m. p.

Kivül : Méltóságos erdélyi fejedelem jó kegyelmes uramnak adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylaceum Transylvanicum XIII. kötet.*)

CXXXIV.

Méltóságos erdélyi fejedelem jó kegyelmes uram !

Isten nagyságodat boldog s virágzó egészséges életben tartsa meg alázatosan kívánom. Pechrÿh Lörincz uramot maga személyét illető dolgokban, s felesége és nekem is hugom javát concernáló materiában hivatnám ki nagyságod kegyelmességébül, s nagyságodat jó kegyelmes uramot alázatosan kérem, ne tartson ellent benne, hadd jöhessen ki hozzá. Nagyságod ebbeli kegyelmességét alázatosan megszolgálván, maga is sógorom Pechri Lörincz uram megfogja nagyságodat találni. S ajánlom Isten oltalmában nagyságodat. Kapos 24. Januarii 1682.

Nagyságod alázatos szolgálja

G. Theökeölyi Imre m. p.

Kivül : Méltóságos erdélyi fejedelem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben XXVI. kötet.*)

CXXXV.

Méltóságos erdélyi fejedelem, nekem jó kegyelmes uram !

Nagyságod méltóságos levelét alázatosan vettem, hogy Fajgel uramot hozzám kiküldeni méltóztatott, abbeli nagyságod kegyelmességét megiszolgálom nagyságodnak, kinek mostani alkalmas kijövedele szükséges volt mind két haza dolgaira nézve. Mivel penig az fényes portára küldött követeink oda való érkezését és már onnan is egyik melléjek adiungált szolgálomnak szükséges levelekkel útban való létét is értem, Nemesányi uramot is, az ki sok időtől fogvást az lengyel király mellett continuuskodott, mostanság az lengyelországi és francziai hírekkel magamhoz várván : Ugy Szaponara uram is az pataki commendáns, a ki az mint nagyságodnak ezelőtt megírtam vala, három izben is szemben volt velem és udvarhoz hivatott volt ő felségétül, a mint hallom az is megtérvén s már az országgyűlése eloszlásával Eszterházi Pál uram is Késmárkra szándékozván, hogy onnan az tractát continuálhassa, immár helybül meg is indulván : Mindezekre való nézve kellették itt magam mellett Fajgel uramot tartóztatnom, reménlén két hétnek forgása alatt az említett dolgok elő fordulnak s az többivel együtt nagyságodat voltaképen tudósitanom el nem mulatom, kívánván levelem is tanálhassa nagyságodat szerencsés órában. Datum Kaposs 24. Jan. 1682.

Nagyságod alázatos szolgálója

G. Theökeölyi Imre m. p.

P. S. Im valamely írást is küldöttem be nagyságodnak, maga mulatságából olvashatja.

Kivül : Méltóságos erdélyi fejedelem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának adassék.

Egykorú másolat az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény Jozsef, Erdély tört. ered. levelekben XXVI. köt.*)

CXXXVI.

Méltóságos tekintetes és nagyságos Erdélyországának fejedelme Apafi Mihály, minden javaival látogassa Isten kegyelmedet szibül kívánom.

Ez alkalmatossággal kelleték kegyelmedet mint régi kedves úr jóakarómat levelünk rendén megtalálnom, mivel kegyelmednek levele érkezett hozzám, melyet küldött volt, és elolvastatván értem, hogy megparancsolta volna tiszteinek, ha való léscen azoknak az németeknek arra való menetek, menjenek elcikben és legyenek ártalommal nékiek, mely egyéb dolgokban is éjjel és nappal nagy jó vigyázásban vagyok, ha mi oly híreim lesznek felőle, kegyelmedet tudósítani el is nem mulatom. Item mostan ez levelemmel együtt hatalmas győzhetetlen császárunk fővezér jószágának gondviselőjének mutavelijének embere úgymint Budai Ibrahim szipáhi ment Erdélyországában dolgoknak elvégezésére és valami lovaknak vételére, ha pénzen találhat olyanokat, az kiket kedvelne; ezért szeretettel kérem kegyelmedet mint régi kedves becsületes jóakarómat, hogy meg ne háborgattassék jártában keltében, hanem mindenütt ismerjék igaz járatbéli becsületes embernek lenni, és mindenütt tisztességgel és jóakarattal hozzája, s ott az hül kívántatik melléje bizonyos számú embereket rendeltetvén, jó egészségben is hozzánk visszaküldeni méltóztassék; azonkívül ismétlen vagyon városunkban egy Haczý Mehmet nevü emberünk is, az mely ennekelőtte való időben egy erdélyi Párismary György nevü embernek adott volt négyszáz ötvennyolez forint érő portékát, és azután ismétlen harminczhat forint érő figét és malosa szőlőt, mely ember, mikor azokat elvitte, Debreczen városában lakott, és onnét elmenvén ment lakni mostan Brassóban, hogy mind azokat az portékának árát meg ne adhassa; az feljebb nevezett Haczý Mehmet mind magyarokkal, mind törökökkel megbizonyította, hogy tüle anynyit vitt el, de az árát meg nem adta, hanem mind azokkal elszökött Debreczenbül és ment Brassóban lakni, hanem mostan bizta mind ezeken az feljeb megnevezett Budai Ibrahim szipáját; mindezekért szeretettel kérem is kegyelmedet, hogy

adassa meg Paráczmáry Györggyel azokat az pénzeket, én is fogadom mindenkben kegyelmednek kedveskedni, mint régi kedves úr jó akaromnak. Éltesse Isten kegyelmedet számos esztendeig jó egészségben. Datum in Várad die 30. Januarii 1682.

Kegyelmednek szomszéd jóakarója szolgál

Haszan pasa.

Kivül: Méltóságos tekintetes és nagyságo: Apafi Mihálynak az nemes Erdélyországnak fejedelmének és hatalmas győzhetetlen császáruk meghitt kedves becsületes úr ivének s nekünk szomszédságban lévő nagy jóakarónknak tisztességgel levelünk adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXVI. köt.*)

CXXXVII.

Illustrissime ac Celsissime Princeps Domine Frater Amice, et Vicine Nobis Benevole.

E mellett nagyságodnak tisztességes és kedves írását atyánkfijának Jordaki sztolnik uramnak bejüvetelivel, kit ez elmúlt napokban elküldettük volt nagyságodhoz, vettük, melyből értvén az nagyságod egészséges állapotja felől örültünk, hasonlóképen egyebet is, kit nagyságod kedvelt az mi szeretetünkért, értettük, és azt jól cselekszi nagyságod, mivel mint egy jó keresztyén és közel való szomszéd, követi az jókat és melyek kedvesek Istennek, melyért igen háladók vagyunk nagyságodnak. Azomban akarunk nagyságodnak értésére adni, mivel az elmúlt napokban küldvén Brassai városában egy mi boérunkat, Gine nevű sztarosztát, valami ezüsttel, hogy miveltesen valami dolgot, mely házunk szükségire valók és visszatérvén onnét bejöni, és általjvén az tömessi harminczadon, az ott való rationistát nem tudjuk micsoda ember legyen, kalodában tétette és megverte, és ruháit róla leszagatván, és mennyi rút gyalázatot tött rajta, és annak okait, miért lött legyen, nem tudjuk; netalám lehet, minthogy ennek előtte nagyságodnak ismét értésére adtuk volt egyéb dolgokért, melyet ellenünk cselekedett az fő harminczados,

és nagyságod parancsolván néki, hogy hadja el az ő bolondságát, talám azért lehet ez, hogy megindult volna több bolondsággal, és parancsolt volna az ott való ő kegyelmének való emberinek, hogy azt cselekedték, mely nem tisztességes dolog, nem is engedhetitek, holott ennyi csztendőktől fogván ennek az két országnak emberei az szomszédságért és az szeretetért, mely van az ő urai között, jártak minden félelem és tartóztatás nélkül, hát ő kegyelme most miért mód nélkül közben való háborgatást indítsen, mely dologért bizony felette kérem nagyságodat, hogy tegyen mi nekünk igazságot ő véle, mert ez nem alacson dolog; tudja nagyságod, mikor az szolgál megverettetik, azon szégyen nem az szolgálé, hanem az uráé, most ez üdőben találtattanak lenni az maga szolgálai is itt, maga dolgaiban járván, mely dologért mi parancsolatunk volt, hogy végezzenek sok dolgaiban; ő pedig, még itt lévén emberei, és merte ezt cselekedni, melyért valósággal ezért küldettük, hogy nagyságodnak érté- sére adnák, és kérvén nagyságodat, hogy tegyen mi nekünk ő véle. Nagyságod is más dologból parancsolván jó szívvel szolgálni, kedveskedni el nem mulatjuk. Ezek után Istennek gondja viselése alá ajánljuk nagyságodat. Datum in Sede Nostra Bukurest die 4. Februarii 1682.

Illustrissimae ac Celsissimae Dominationis Vestrae Frater Amicus et Vicinus Benevolus.

(*Oláh aláírás.*)

Kivül: Illustrissimo ac Celsissimo Principi Domino Michaeli Apafi Dei gratia Principi Transylvaniae, Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti, Amico et Fratri Vicino Nobis benevolo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXVI. köt*)

CXXXVIII.

Méltóságos erdélyi fejedelem jó kegyelmes uram!

Némely nap is megírtam alázatosan nagyságodnak, Fajgel uramot miért kellessék ide ki tartanom, de hogy nagyságodhoz, Erdélyországához, s ez ügylöz való devotiómat, és

szeretetemet megbizonyítsam, nagyságod ide ki való járása alkalmatosságával az mely clavist Barczay uram által kezemhez küldött, az által Fajgel urammal az dolgokat Teleki uramnak megíratván, ő kegyelmétől meg is értheti nagyságod, és csak az portárul várandó postájok követinknek; s azonban Sapanara uram is érkezhessék, azonnal mindjárt magát is küldöm Fajgel uramat az alkalmatosabb informatioval. Kévánván Isten nagyságodat boldogul és jó egészségben éltesse. Kapus die 5. Februarii 1682.

Nagyságod alázatos szolgálja

G. Theökeölyi Imre m. p.

Kivül : Méltóságos erdélyi fejedelem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának adassék.

Ered. az erd. Muz. (Gr. Kemény József, *Erdély tört. ered. lev. XXVI. köt.*)

CXXXIX.

Kegyelmes uram !

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa ! Isten kegyelméből béérkezvén kegyelmes uram az végházban, egyéb hirt nagyságodnak írni nem tudok, hanem az török minden héten kijár, kergeti az magyar hadakbelieket, valaholott kapja, fogja, vágja, és Váradra szaporán hordja, az somlyait is az szerént, az kivel bír; irtam is kegyelmes uram az váradi passának, miért kell a nagyságod vitézit vágni, ha mi válaszom léssen, nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatosan megírni el nem múlatom. Az szathmári commendánssal is hogy nagyságod birodalmát pihenésben tartathassam, correspondentiát fogok tartani, felkeresvén tehetségem szerént módját, hogy kötelességemnek nagyságod kegyelmes parancsolatja szerént megfeleljek, és ha mi hireim lésszenek nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatosan értésére adni el nem múlatom. Éltesse Isten nagyságodat sok számos esztendőkig szerencsés uralkodással, kívánatos jó egészségben. In Somlyó die 6. Febr. 1682.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgálja míg él

Serédi Benedek m. p.

Elvégeztem vala kegyelmes uram levelemet, mikor érkezik itt való Szent-Thamási István nevű nemes ember Tokajból, azt beszéli kegyelmes uram, Szent-Mártonból két százig való embert rabolt el az török.

Kivül: Erdélyországának, méltóságos fejedelmének nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben XXVI. köt.*)

CXL.

Méltóságos fejedelem asszony nékem jó kegyelmes asszonyom!

Kegyelmes asszonyom az ifjú urunk ő nagysága confirmációjában több egy heténél, hogy fáradozunk, de igen haszontalanul, mert ez az porta pénzt emésztő feneketlen örvény. Az mint az káptalanból kiírott levelekből kitetszik, mennyit adott volt Rákóczy György fejedelem, mi is az szerént megígértük, az huszonöt ezer tallérokat, de az mint megírtam vala nagyságnak Paláditól, mit feleltek reá, azután felkerestették az tefterben, azt mondják, azt az huszanöt ezer tallérokat akkor csak az assecuratióért adták, de az confirmációért csak az császárnak kétszáz ezer talléroknál többet adtak. Annak utána felhivatván ismét bennünket, úgy mint 7. praesentis, megmondottuk, hogy nekünk instructiónk többre nincsen ugyan az huszonöt ezer talléroknál, de látván az mostani szokását ennek az portának, noha tudjuk, hogy azért is nagyságod nehézségét vesszük reánk, adunk ötven ezer tallérokat az császárnak és az fővezérnek; többet bizon nem adunk, mert mi igen szegények vagyunk. Az mi kegyelmes urunk ő nagysága, az portához való engedelmességének meg akarván felelni, tizenkét esztendőttől fogva mennyit költött az magyarországi dolgokra és ugyan azon hadakozásra, mostan is ő nagyságát mind pedig az hazát hadakozásokra erőlteté az fényes porta; ifjú urunk is gyermek lévén vagy éri meg azt az üdőt, vagy nem. Az ország is semmiben ez iránt nagyságot nem segíti, megmondottuk; de itt kegyelmes asz-

szönyöm az ratio semmit nem használ; mind ezekre semmi választ egyebet nem ad az tihaja, hanem azt mondá, megmondja az fővezérnek, ha az ígéretet, melyet ígértünk, illendőnek látja lenni, hogy megjelentheti az császárnak, megjelentí; császár kegyelmességében áll, mit akar velünk mivelni. Ebben állott meg kegyelmes asszonyom az dolog, már nagyságtok dolga mi tévölészen; én úgy reméllem, legalább is száz erszénnel végben nem megyen, mert ez az porta soha ilyen húzó voló (igy) nem volt; mert mostan is az megholt fővezérnek egy emberétől, az ki vásárolni szokott volt számára, kétszáz huszonöt erszény pénzt vöttek. Ha ő nagysága az magyarországi követeket be nem indította, tudom hogy az nagyságod költségén jönnek be, ne költsen hejában reájok, már nem szükség bejönniek, az fővezér azt mondotta; az nagyságod méltóságos parancsolatját is visszaküldtem. Kérem alázatosan nagyságod másoknak az én levelemet is ne mutassa, mert most is, az mint értem, már is magyarázzák. Isten látja kegyelmes asszonyom igaz lélekkel igyekezem nagyságodnak szolgálni, de ha nem lehet, arról nem tehetek; de bizony rajtam el nem múlik semmi. Nagyságod tudósítson, mi tévők legyünk; az császár is 8 napok alatt beérkezik, ha az adót beveszik, szemben sem lehetünk vélle. Kivánom Istentől nagyságodat levelem találja jó egészségben, szerencsés órában. Constantinopoli 8. Febr. 1682.

Nagyságod alázatos híve szolgálja

Geröfi (igy) György m. p.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelem asszonynak ő nagyságának, nekem jó kegyelmes asszonyomnak ő nagyságának adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXVI. köt.*)

CXLI.

Mint kegyelmes urunknak ajánljuk nagyságodnak alázatos szolgálatunkat.

Isten nagyságodat egész méltóságos házával szegény boldogtalan hazánknak javára és főképen Isten dicsőségének

belyreállítására sok esztendeig jó egészségben éltesse s minden áldásával koronázza.

Már sok esztendőktől fogvást ily hosszas s példa nélküli való keserves szenvedéseknek s annak igaz fiainak siralmas bujdosásoknak habjai között hanykódó és azokkal küzködő szegény nemzetünknek nagyságod méltóságos fejedelmi kegyelmessége által ez mai napig világ csudájára fenntartott s naponként boldogulást remélhető sorsa, hogy ez újabban hozánk érdemetlen alázatos szolgálaihoz s igaz hiveihez mutatott kegyelmessége által is nagyságodnak, (mely által tovább való dolgaink folytatásárá s alkalmaztatásárá maga birodalmában öszves gyűlésünket megengedni méltóztatott) megköszönhetetlenül jobban jobban lábra kapott, mi jóllehet nagyságodnak eléggé meg nem köszönhetjük : mindazáltal Istennek ő felségének lelki testi áldásinak, méltóságos fejedelmi házára terjedésének szíves kívánása után életünk fogytaig nagy alázatos engedelmeskedő hűségünkkel megszolgálni el nem mulatjuk ; mely gyűlésünkben kegyelmes urunk valamint egy felől nagyságod eleitől fogvást Istennek igyéhez magával született s már sok ízben megtapasztalt fejedelmi kegyelmes gratiájából és az fényes portának segítségünkre kész állhatatos resolútiójából nagy reménységgel vőtt bizodalunk benünket édes hazánknek rövid időn csalhatatlanul megnyerésének s abból következő teljes örömnék elérésére indított ; azonképen más felől hiteles atyánkfiai s jóakaró uraink relatiojából, sőt az nemes hazának nem alacson rendű fiai közül némelyeknek hol egyikünkkel, hol másikunkkal való beszélgetéséből értegetett szomorú s megsirathatatlan hírünk, (hogy tudni illik mind reménkedésekkel, mind ígéretekkel sőt mindennemű magok mentegetésével az fényes portán azon volna, hogy az dicséretesen kezdett elejek példája szerint és már operatiójokban levő Istenes szent munkát kezekről letévén, az mellől reccdálnának, s ily nagy óhajással és egész bizodalommal nagyságod méltóságos szárnyai alá folyamodott, s abban eddig az mi részünkről hűségesen megmaradott reménységünkkel igaz vallásunk és néhai édes hazánk szabadságának, igyének forгатását s folytatását ellenségünknek örvendetes triumphusával siralmasan félben szakasztának),

mennyire az földre függesztette siralmas könyhullással teljes szemcinket, annak sem kiírására sem kimondására elégségünket nem ismerjük; mely ha úgy lenne, kegyelmes urunk, micsoda ki mondhatatlan veszedelem követné legközelebb az mi szegény nemzetünket, és ha Isten emberi gondolat kívül meg nem fordítja (z azzal szomszédos nemes hazát is, kire is az ellenségnek dühösködő fogai egyaránt köszörülődnek, és hogy eddig is vérszopó szándékkal véghez nem vitetett, Istennek hatalmas keze s az mi szegény hazánk lött akadály, s az mi legnagyobb, tiszta evangeliomi vallásunkat, mely minden világi dicsőségnél s csendes nyugodolomnál keresztyén jó lelkű ember előtt böcsösebb, Isten maga csak kimondhatja; mely siralmas változását teljes bizodalomunknak, jól lehet egészen nem remélhetjük, tudván azt oly méltóságos, keresztyén, igaz vallásában világ csudájára buzgolkodó, Istentől drága talentumokkal felruházott kegyelmes fejedelemmel vagyon dolgunk, az kit ha Isten igyéhez (még némelyek ez ellen való okoskodása ellen) megmozdulhatatlanul való nagy ragaszkodás nem viselne is, de avagy csak az mi megváltozhatatlan hűségünkben lévő nagy állhatatoskodás és az maga sok ízben s legközelebb böcsületes követ atyánkfiai által Kondorosnál nagy igiretekkel lött kegyelmes resolutioja fejedelmi nem egyszer, de sokszor megmondott méltóságos szavaira eléggé emlékeztet, melyekben is ez igyében nem csak méltóságos székének, de életének is ha Istennek úgy tetszik, az igy mellett örömmel való letételit keresztyénképen ígérni méltóztatott, és noha grof uramnak s mellette levőknek Isten dicsőségét s hazánk lelki testi szabadságát bontogató, nekünk semmiképen nem tulajdonítható, sőt tőlünk kárhoztató indulatjok már akkor is nap fényre jött volt; mindazáltal akkor is azon kegyelmes resolutiojában megmaradni, sőt ide be visszaindulásakor is ezen igyhez való kegyes s fáradhatatlan affectioját, minékünk penig, kik ez igy hűségében nagyságod mellett megmaradunk, egész fejedelmi kegyelmességét ígérte: mindazáltal hogy avagy csak ez gonosz szerencsének szélvészai között hánkódó s boldogtalan sorsra jutott embereknek természetekben beavult szokások szerint is, mi is ily lelkünket többire kétségben ejtő s hajunkat felborzasztó,

szívünket megdobbantó hír hallásra fel ne serkenjünk, és az tűz és víz között haldokló siralmas állapotunkhoz képest magunk és édes hazánk dolgairól ne gondolkodjunk, lehetetlennek ítéljük. Melyre nézve nagyságodat mint kegyelmes urunkat ez alázatos suplicatiókkal országos sok foglalatossági között nagy bizodalommal kellett búsítanunk, méltóságos lábai eleiben nagy alázatosan borúlván, az Jézus Kristus kinszenvedésre könyörgünk nagyságodnak mint kegyelmes urunknak, méltóztassék meggondolni kegyelmesen mind az hatalmas Istennek ez keresztyén regulának gyakorlása aránt való felséges parancsolatját, mind magával született fejedelmi keresztyéni természetit, mind erre az méltóságos tisztre Istentől arra az végre emberi reménség kívül lött állítását, s ebben sok gousz akaróinak bosszújokra megtartását, mind eleitől fogvást az Isten igyéhez nemcsak az magyar nemzetnek, de szomszéd s távul lévő keresztyén országoknak is, sőt az hatalmas török nemzetnek is méltó csudájára gyakorlott nagy büzgölködését, mind nekünk sok ízben adott szép és istenes ígéletit, sőt az igyhez ugyan hittel való maga kötelességét, mind az mi nagyságod hűségében való megmaradásunk felől sok ízben kívánt, s haladék nélkül kész szívvel adott obligatiókat, s abban az mai napig változhatatlanul megállásunkat, úgy hogy valamit mi tőlünk eleitől fogvást (merjük azt írni) nagyságod kívánt, sőt azon kívül is valamit mi csekély elménkkal, ez tartozó hűségünknek mogerősítésére ki gondolhattunk, tehetségünk szerint semminek el mulatói nem voltunk, és ha miben néha megkéstünk is, nem az rosz igyekezet, hanem az emberi gyarlóság hogy abban viselt légyen bennünket, annak eltörlésére való kész szívünk erre elég bizonság, gondolja meg nagyságod sok esztendőktől fogvást az fényes portát mennyit solicitálta ezen igynek forgasának méltóságos kezeire való eresztése felől, mennyi költségét ontotta ki mellette, s mennyit nyughatatlankodott, életét koczkáztatta, egy szóval valamit elkövetetett, emberi reménségen kívül nagy dicserétesen elkövette, gondolja meg az fényes portának ezen igyhez nagyságod sok izbeli solicitatiójára lött nagy indulatját, melyben való megmozdúlhatatlan resolutioját ma is halljuk, és igaz vallásunknak s néhai édes hazánknek s ugy ez

nemes hazának is ily eltávozzhatatlanúl lelendő veszedelmével, maga kissebbségével, kárával s minden nemzetek előtt való, balítéletivel ezen igyet kezérül letenni ne kívánja, sőt inkább azt teljes tehetségével forgatni s ahhoz való kegyes affectióját, Istennek s az fényes portának úgy tetszvé, maga méltóságos személyének újjobban táborban szállásával s vége szakattáig hadakozásával is megbizonyítani méltóztassék. Egyébiránt is kegyelmes urunk, kitűl Isten bennünket oltalmazzon, ha mi nagyságod méltóságos szemei előtt elvettetnénk fejedelmi tarkargató s segítő szárnyai alól kirekesztetnénk s elűzetetnénk is, de mi valamig bennünket az hatalmas nemzet el nem rekeszt, soha nagyságod méltóságos lábaitúl jó válasznyeréséig el nem megyünk, hűségünkűtől el nem állunk, sőt tovább is az fényes porta parancsolatjábúl s nagyságod kegyelmességéből bemenendő követ atyánkfiái ő kegyelmek által nagyságod s az nemes ország kijövetelit és ezen dolgoknak méltóságos kezeinél végig fenntartását solicitálni el nem mulatjuk, hagyván oda menendő követ atyánkfiainak választását nagyságod méltóságos tetszésére, hogy Szepesi Pál urammal ő kegyelmével együtt, kit is az vezér nevezetesen denominált, valakit nagyságod közölünk parancsol, bemenetelit el ne mulassa. Mivel pedig az hosszas bujdosás és siralmas kárvallás már éppen utolsó szükségre s szeginségre juttatott bennünket, nagyságodnak alázatosan reménkedünk, ő kegyelmeknek s úgy már elválasztott kapitihánknek is elégséges költségeknak adásában kegyelmességét mutatni méltóztassék, hogy annál hathatósabban s fogatosabban lehetne ő kegyelmeknek az grof uram igyekezetinek elrontásábau való fáradozások. Ha pedig kegyelmes uram (kit nem remélünk, és hogy Isten azt az napot reánk viraszsa nem is kívánjuk) ez lelkünket bágyasztó hír s igyekezeti némely (hogy kiirjuk) talám az igaz igy munkálódásához idegeneknek nagyságod méltóságos szeméye s méltóságos tanácsúr hivei előtt oly lábra igyekezniék kapni, hogy ily szörnyű s példa nélkül való változását szerezhetne ez dicséretesen folyó dolgainknak, Istenért is kérjük nagyságodat fűvében elnyomni és maga s méltóságos tanácsúr hivei ez materiában determinált resolútiójokról menél hamarább bennünket kegyelmesen tudósítani méltóztá-

tossék ; tudhassuk mi is dolgainkat mihez alkalmaztatni, noha mi (az mint feljebb is íránk) ha szintén ez keserves és váratlan veszedelmes hír csendítené meg fűleinket, de ugy is nagyságodhoz való hűségünkben állhatatosan megmaradni s nagyságod kegyelmes engedelmeiből az fényes portát ujabban megtalálni s kapitihánkat is beküldeni el nem mulatjuk, halasztván követ atyánkfiai ő kegyelmek instructioját is nagyságod méltóságos válasz tételére. Levelünk megadó böcsületes posta követ atyánkfia Csanádi János uram által szóval is izentünk nagyságodnak, kit is hogy nagyságod meghallgatni és minél hamarabb kegyelmes jó válaszával visszabocsátani alázatosan kérjük méltóztassék. Isten nagyságodat tartsa sok esztendeig, birodalmát terjeszsze, s kívánatos áldásával boldogítsa. Datum in Dees die 11. Mensis Febr. Anno 1682.

Nagyságod engedelmes igaz hű alázatos szolgálai : -

Magyar hazájukból Isten dicsőségéért s lelki s testi szabadságokért kibujdosott s nagyságodhoz igaz hűségekben megmaradt mostan Deesen összevgyűlt uri, fő és nemesi rendek közönségesen.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXVI. köt.)

CXLII.

Alázatos szolgálatomat ajánlom nagyságodnak mint uramnak, hogy Isten nagyságodat kívánsága szerint való sok jókkal jó egészszséges hosszú élettel megáldja, szívem szerint kívánom.

Segesvárról die 26. Januarii irt levelét nagy alázatossággal vettem itt Drinápolyban die 15. Februarii nagyságodnak, kit az török Mehemet aga hozott, hogy Isten nagyságodnak szerencsés előmenetelét abból is megmutatta, és nagyságod ellen és országot pusztító hadakat megszegyenitette, szívem szerint örööm ; kívánom Istentől ő felségétől, ezután is nagyságodra vigyázzon, életét és egészségét tartsa meg, s ez levellem is találja nagyságodat jó egészségben. Mit parancsolt pedig nagyságod levelében, megértettem, az nagyságod parancsolatja szerint is az vezérhez ő nagyságához ma fel-

mentem, és lévén nálom az szegény Barcesay Ákos fejedelem Várának megadásakor való punctumok és arrúl való Ali passa hitlevele, miképen adatott volt meg Várad, azt törökül megfordittatván, az vezérnek ő nagyságának és az Csián Aszlán passa és Piri passa Váadrúl írt leveleit beadtam, melyben micsoda helyeket kívánnak hódoltatásra, ezt is szóval ő nagyságának megmondván, hogy mi úgy tudjuk, hogy hatalmas császárok az mit egyszer megigérnek, másszor abban változás nem esik, hanem szentül megtartják; ez mi dolog lehet, hogy annak az három vármegyének kívánják hódoltatását, hiszen ha az oda léssen, az ország is oda vagy, az uram pedig ő nagysága soha fejedelemségért nem solicitált, ország nélkül való fejedelem, hogy lehet, az adót honnét adják; mivel pedig az kalarás ez mai nap indulván, arrúl való válaszom nem jött, benn maradván az levelek, ő nagysága hihető az vezér discursusban adja ezt az dolgot; ilyen válaszom lévén, megolvastatja az leveleket, annak utána az mi jobb léssen azt cselekeszik; immár abban van, csak akarám nagyságodnak, ilyen hirtelenséggel lévén az dolog, értésére adni. Déva táján nem tudom micsoda helyeket kíván hódolni, mégis vettem eszemben, hogy elmenvén oda az Kaftány nevű török, talám nagyságodtól több kívánságok is fognak lenni, de nagyságodnak van esze, éljen véle; erről, az nagyságodnak mostani írására válaszom lévén, tudósítom nagyságodat. Én nem tudom nagyságod ide az vezérnek nem ír, hanem másoknak, onnan hozzák ide az nagyságod leveleit az vezérnek; hiszen tudja nagyságod, hon van az porta; nem oda kellene először írni, hanem ide; nagyságod kedveskednék hírekkel, nem mások; jöni és menni kellene az postának, nem másoknak kellene hordozni az nagyságod leveleit, hanem az nagyságod embereinek; most is az nagyságod levelét felszakasztva atták közben, hiszem azon órában kellett volna az hírrel nagyságod emberének jöni, a nélkül is ugyan máshová írt leveleit ide hozták, hiszem jobb volna az nagyságod híre nem terjedne; mi dolog, nagyságod meg sem indítá az követeket, ennyi ideig késlelteté, mennyi ideig késtenek; nagyságod ha eddig el nem indította, menten mindgyárt indítsa és bizonyos instructiókkal bátorságosan minden megbántódás nélkül, az

határok dolga felül, mert még nem tudom, micsoda válasz fog lenni, az adó felül, az mint legjobban tudja igaz hűveivel feltalálni, minden útokat, módokat felkeressen, most az ideje, mert ha az felső párttal megtalálnak békélleni, bizony azután késő lesz; ne halagassa nagyságtok napról napra, nagyságotat kérem penig alázatosan, én érettem küldjen más kapitihát, ha nagyságotnak tetszése; mindazonáltal nagyságotod kedve ellen ne adja úton vettnek, ott is tudok nagyságotnak szolgálni az én állapotom szerint; mindenem, gyermekim csak prédára maradtanak. Bizonyos hír van, az császár martiusban megindul Konstantinápolyban, az követeket nagyságotod indítsa és küldje el, azoknak penig jó instructiót adván eleikben, mikor nagyságotod ír, deákul írjon, nekem penig az párt magyarul, Panajott uram magyarul nem tud, nagyságotod tolmácsra gondot nem visel, nagy fogyatkozás van, tolmácsot ki magyarul tudjon nem kaphatok, hanem csak veszekedem hol egyikkel, hol másikkal; talám az országban igaz hazafia volna, ott minden dolgainkat minden felé tudják, tolmácsunk nem lévén; egy ország sincsen ilyen fogyatkozott állapottal. Nagyságotod Panaott uramnak valami jóakarattal légyen, ugyan nem lehetünk nála nélkül, azonkívül több jóakarókat kell szerzeni. Ezeknek utána Isten nagyságotod szerencsés élettél áldja meg. Drinápoly die 16. Februárii 1682.

Nagyságotnak alázatos szolgálója

Szilvási Bálint m. p.

P. S. Minden dolgokról nem tudósíthatom nagyságotod, nem tudom leveleim mely felé tévednek el; ha mi kívánság volna is, keménykedjék; ide sokféle leveleket hoztanak onnan, még bizonyosan végére nem mehettem, láttam Kun István uramnak egy levelét, genealogiáját írni benne.

Kivül: Az én kegyelmes uramnak az tekintetes és méltóságos Apafi Mihálynak, Isten kegyelmességéből erdélyi méltóságos fejedelemnek, nekem kegyelmes uramnak adassék.

Eredetije az erd. Muzeumban. (Gr. *Kemény József, Erd. tört. eredeti lev. XXVI. köt.*)

CXLIII.

Illustrissime ac Celsissime Princeps Domine Frater Amice et Vicine Nobis benevole.

Csak szintén most adaték értésünkre, hogy egy becsületes Lengyelország uri rendnek bizott embere, ki is küldetett volt erre török lovak vásárláért (igy) és hogy afféléket eddig nem kaphatott, hanem csak az mint lehetett, míg irt urához vissza kellett térnia, véle lévő magunk dolgai végett is emberünkkel együtt, úgy értjük, ott megtartóztatták; nagyságodat szomszédságos atyafisággal kérjük, mivelhogy semmi oly akadályos dologban járó emberek nincsenek, lehessen bátorságos passusok, előttek lévő útjokat continuálhassák, nagyságodnak hasonló atyafisággal meghálálni el nem mulatjuk. Ezzel ajánljuk Istennek kegyes gondja viselésében nagyságodat. Datum in Sede Nostra Bukurest die 24. Febr. 1682.

Illustrissimae ac Celsissimae Principi (igy) Vestrae Dominationis Amicus et Frater Vicinus Benevolus.

(*Oláh aláírás.*)

Kivü! : Illustrissimo ac Celsissimo Principi Domino Michaeli Apaffi, Dei gratia Principi Transylvaniae, Partium regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Fratri Amico et Vicino Nobis benevolo.

Eredetije az erd. Muzcumban (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVI kötet.*)

CXLIV.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa. Az váradi passa minémű levelet küldött kegyelmes uram, az mostan kijött i-pahiaktúl, nagyságodnak in specie alázatosan beküldöttem az táborra való készületek és az szegénységre tábor pénz, felvetés felől. Noha kegyelmes uram még az taralyi társzekerek adására, és tábori pénz fizetésre későn felkért igen sok költség alól az ide ki való szegény-

ség mégis fel nem szabadúlhatott, ez ujonon való is nyakukra vettetvén, sokan pusztán fogják lakó helyeket hagyni, mert lehetetlen kegyelmes uram, hogy elviselhessék.

Az régi szokás szerént, szent György napja után kezdtek kegyelmes uram elsőben az császár adaját szedni, azután az iszpahiáké, és porta pénz úgy következett: de most úgy látom kegyelmes uram elfordították, és ha elsőben az iszpahiák az magok summájokat, társzékérre való költségeket, tábor pénzeket szedvén, az szegénységgel így bánnak, az császár adaját meg nem adhatja az egész darab föld, mely miatt az portán ők gyakran szoktak panaszt tenni, mert azzal fizetnek az jancsároknak és az egész fizetett hadaknak. Minek okáért megkelelt írnom kegyelmes uram, hogy nagyságod kegyelmes parancsolatja nélkül nem egedhetem; azért várom alázatosan nagyságod kegyelmes parancsolatját, melyhez tudhassam ez iránt is alkalmaztatni nagyságod méltóságos származa alatt lévő szegénységet. Éltesse Isten nagyságodat, szerencsés uralkodással sok számos esztendőig jó egészségben. In Somlio die 5. Martii 1682.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája míg él

Serédj Benedek m. p.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának nagy alázatosan adassék.

Eredetije az erd. Muzeumban (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVI. köt.*)

CXLV.

Kegyelmes uram, méltóságos fejedelmem.

Az nagyságod méltóságos assecuratoria levelét tegnapi napon mind az passa ő kegyelme levelével együtt alázatosan vöttem; hogy nagyságod méltóztatott megküldeni, nagyságodnak alázatosan megszolgálom. Ugyan azon méltóságos levelében parancsolja azt is nagyságod, hogy ezen hónap 20. napjára rendelt görvény-szent-imrehi gyűlésben compariáljak, melyet semmi uton el nem múltattam volna, de ily későn érkezvén az nagyságod méltóságos levele, semmi uton akkorra

rá nem érkezhettem, mivel az itt való szük állapothoz képest, mind magam s szolgálaim lovait falukra szerzettem volt ki, azokat behozván, nem késsem semmit, az nagyságod szolgálatajára meg akarok én is jelennem mentől hamarébb, kiváltképen ha az árvizek meg nem akadályozzák, mivel már harmadnaptól fogva éjjel nappal és ; ha peniglen kegyelmes uram az vizek utomat meggátolnák, hogy el nem mehetnék, most mingjárt, és az gyűlésre rá nem érkezném, valamit nagyságod böles tanácsival és az nemes országgal szegény hazánk megmaradására s javára végez, mindenekben consentialok. Kérem is igen alázatosan nagyságodat, ha késni találok, nem egyébnak tulajdonítsa, hanem az vizek miatt való utom meggátolásának. Ezekután az ur Isten nagyságodat sok esztendőig szerencsésen boldogul éltesse.

Datum in Oppido Huzt, die 7. Martii Anno 1682.

Nagyságodnak alázatos szolgálja

Petki István m. p.

Kivül: Illustrissimo ac Celsissimo Principi Domino, Domino Michaeli Apafi, Dei gratia Principi Transilvaniae, partium Regni Hungariae Domino, et Siculorum Comiti etc Domino Domino mihi Clementissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVI. kötet.*)

CXLVI.

Illustrissime Domine, Domine colendissime.

Praeterlapso iam dudum Generosorum Dominorum Michaelis Bessenyei et Andreae Ruszkai ordinariorum in fulgida porta oratorum nostrorum morae termino, in locum eorundem praesentium exhibitorem Generosum Dominum Franciscum Gálfi Residentis munere functurum expeditimus, Illustrissimam Dominationem Vestram obnixissime precati, ut praementionatum Fratrem, et coexulem nostrum pro ordinario oratore coram Potentissimo ac Celsissimo Supremo Vezirio praesentare, pro temporum et occasionum intervenientiis instruere, Dominorumque et Fratrum hactenus in fulgida Porta orato-

rum nostrorum cum optatissima resolutione reditum a Potentissima Sua Celsitudine obtinere, et nos, gentemque Hungaricam solito suo favore et affectu prosecui dignetur, quam Illustrissimae Dominationis Vestrae gratiam nos quoque perpetuis gratitudinis nostrae officiis remereri contendemus, manentes

Illustrissimae Dominationis Vestrae Servitores devotissimi
 Hungarorum pro Deo et Patria
 exultantium, ac nunc in Regno
 Transylvaniae commorantium
 Universitas.

Datum in Oppido Fogaras die 16. Martii 1682.

Kivül: Illustrissimo Domino Alexandro Maurocordato in fulgida porta Otthomanica interpreti Cristiano Universali. Domino nobis celandissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXVI. köt.)

CXLVII.

Kegyelmednek eleitül fogvást való bizodalmas jó urunknak régi kötelességgel való szolgálatunkat ajánljuk. Kegyelmes urunk kegyelmességéből beküldetendő követ atyánkfiai nemzetes Szepesi Pál és Sulyok János uramék ő kegyelmek indulása az ő nagysága és tekintetes tanács urak tetszésekből haladván, ugyan az ő nagysága kegyelmességéből Gálfi Ferencz uram ő kegyelme böcsületes jövendő kapitliha atyánkfia ő kegyelme beindult. Nagy bizodalmasan kérjük uram kegyelmedet, szegény boldogtalan sorsú ügyünk s nemzetünkhöz mindenkor tapasztalhatóképen és valóságosan megmutatott nagy jóakarátját ezzel is tetézni méltóztassék, méltóságos fővezér urunknak mutassa bé és böles tanácsával s oktatásával segélje s hadja jó karban, ott már régen resideált nevezetes böcsületes kapitliha atyánkfíát magával kihozván. Az nagy Istennek kegyelmességéből dolgaink ezennel jobbra fordulását bizonynyal várván, sok rendbeli nevezetes kegyelmed hasznos fáradozásit s dolgaink szíves promotiojában tapasztalt nagy

keresztyéni synceritását valóságos háladatosságunk első alkalmatossággal leendő megmutatására kötelezzük uram magunkat kegyelmednek. Isten kegyelmedet éltesse szerencsésen, szent lelke által vezérelje, dolgait boldogítsa és örvendes alkalmatossággal engedje látnunk. Fogaras 16. Martii 1682.

Kegyelmednek köteles szolgálai

Az erdélyi birodalomban levő uri,
fő, nemes, bujdósó magyar rendek.

Kivül : Tekéntetes nemzetes urnak Székely László uramnak, kegyelmes urunk belső tanácsa és most az fényes portán levő fő követúr hívének, s nemes Kolozsvármegye főispánjának etc. nekünk bizodalmas jó urunknak ő kegyelmének adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti lev. XXVI. kötet.*)

CXLVIII.

Illustrissime Domine Domine Nobis colendissime.

Cum Oratorum nostrorum ordinariorum, Generosorum nempe Dominorum Michaelis Bessenjei et Andreae Ruszkai diuturnior in Fulgida Porta mora necessarium ad nos reditum merito expeteret, in locum eorundem praesentium exhibitorum Generosum Dominum Franciscum Gálfi Residentis munere functurum expeditimus, Illustrissimam Dominationem Vestram obnixissime precantes, eundem Fratrem nostram tamquam nostrum, gentisque Hungaricae Oratorem faventer excipere, pro temporum et occasionem necessitate instruere, ac reditum praementiorum Fratrum nostrorum coram Potentissimo ac Celssissimo Domino supremo Vezirio procurare dignetur, quem Illustrissimae Dominationis Vestrae favorem nos quoque perpetuis gratitudinis nestrae obsequiis remereri contendemus, manentes

Illustrissimae Dominationis Vestrae Servitores obligatissimi.

Datum in Oppido Fogaras 16. Martii 1682.

Hungarorum pro Deo et Patria exultantium, ac nunc in Regno Transylvaniae commorantium Universitas.

Kivül : Illustrissimo Domino, Excellentissimi Domini Domini Supremi Vezerii Supremo Aulae Praefecto, Domino nobis colendissimo. Eredetiye az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXVI. kötet.*)

CXLIX.

Potentissime ac Celsissime Domine Domine Nobis gratiosissime.

Humillima obsequiorum nostrorum in gratiam Potentissimae Celsitudinis Vestra Submissione praemissa.

Praeterlapso Generosorum Dominorum Michaelis Besenjei et Andreae Ruszkai ordinariorum hactenus in Fulgida Porta Oratorum nostrorum morae termino, in locum eorundem praesentium exhibitorum Generosum Dominum Franciscum Gállfi Residentis munere functurum expeditivimus; Potentissimam Celsitudinem Vestram submississime orantes, praementionatum Fratrem et coexulem nostrum ordinatorii Oratoris nostri loco habitum clementissime excipere, supplicationibus ejusdem pro temporum et occasionum occurrentiis instituendis benignissime exauditis, nos gentemque nostram solita sua clementia prosequi, ac praescriptos Dominos et Fratres nostros hactenus in Fulgida Porta commorantes cum optatissima resolutione ad nos remittere clementissime dignetur; quam Potentissimae Celsitudinis Vestrae clementiam perpetuis gratitudinis obsequiorumque nostrorum officiis remereri contendemus, manentes

Potentissimae Celsitudinis Vestrae humillimi clientes et	
servitores	Hungarorum pro Deo et
	Patria exulantium ac nunc
	in Regno Transylvaniae
	commorantium Universitas.

Datum in oppido Fogaras 16. Martii 1682.

Kivül : Potentissimo ac Celsissimo Principi Domino Domino Musztafa Passae, Invictissimi ac Potentissimi Turcarum Imperatoris terra marique longe et late dissiti Imperii ac Universorum Exercituum Spremo Vezerio etc. Domino Domino nobis Clementissimo.

Eredetiye az erd. Muz. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVI. köt.*)

CL.

Mint jóakaró urunknak ajánljuk kész szolgálataunkat kegyelmednek.

Az mi kegyelmes urunk ő nagysága s méltóságos tanács úr hivei tetszésekből etválasztott követeink indulása előtt kelletvén Gálfi Ferencz uramnak ő kegyelmének az fényes portára kapitiháságra az mi részünkről bemenni, mivel ez igyet eleitül fogvást az mi kegyelmes urunk ő nagysága forgatván, beküldött kapitihánk az ő nagysága s az nemes ország kapitihájival mindenkor egyet értettek, az miben kívántatott instruáltatván magokat ő kegyelmektől, és az mi dolgainkat is együtt munkálódták, kegyelmedet azért nagy bizodalmason kérjük, megtartván ezen jó rendet, ennekutána is mutassa meg igaz magyarságát s vallásához való additióját, és mind feljül megírt kapitihánkat Gálfi Ferencz uramat mindenekben segíteni, mind egyébiránt is, ez mi kegyelmes urunk ő nagysága méltóságos kezére vett, s forgatott, Istenünk s vallásunk s hazánk igaz igyét minden alkalmatosságokkal előmozdítani ne neheztelje; mely jóakarátját kegyelmednek, mi is nemzetül minden alkalmatossággal megszolgálni el nem mulatjuk, kívánom tartsa és éltesse Isten jó egészséggel kegyelmedet. Fogaras 17. Martii 1682.

Kegyelmednek jóakaró szolgálai

Mostan az erdélyi birodalomban
lévő bujdosó magyar uri, főnemesi rendek

Kivül: Nemzetes Nagy István uramnak, az mi kegyelmes urunk ő nagysága és az nemes Erdélyországának az fényes Portán lévő kapitihájának etc. bizodalmas jóakaró urunknak ő kegyelmének.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József; Erdély tört. ered. lev. XXVI. köt.*)

CLI.

Kegyelmeteknek mind bizodalmas jóakaró urunknak s kedves atyánkfiainak ajánljuk kész szolgálatunkat.

Isten ő felsége kegyelmeeket minden lelki testi áldással áldja meg, szibül kívánjuk. Hogy mindeddig Gálfi Ferencz uram ő kegyelme mind az magunk még ez ősi elválasztásunk, mind kegyelmekek szorgalmaztatása szerint be nem küldöttük, okát kegyelmekek is bülesen megitélheti, s maga is ő kegyelme kegyelmekeknek referálhatja ; im azért immár ő kegyelmét az mi kegyelmes urunk ő nagysága s méltóságos úr s főgenerális urunk ő kegyelme tetszéséből beküldtük ; kegyelmeeket azért kérjük nagy szeretettel, ő kegyelmét az ott való dolgok iránt mindenekben instruálja, az urral Székely László urunkkal ő kegyelmével együtt az füvezér, kihája s Maurocordatus uram előtt praesentálja, maga penig kegyelmekek kijövéen, igyekezzék oly karban hagyni ő kegyelmét, hogy mindenekben bőven informatussá lévén s instructióit ő kegyelmének kezéhez adván, szolgálhasson Istennek s hazájának annál hasznosabban. Szepessi Pál és Sulyok János uramék ő kegyelmek, oly véggel, hogy mindjárt indulhassanak, ide jöttek vala, de urunknak ő nagyságának és az ő nagysága méltóságos tanács úr hiveinek tetszett az, addig meg ne induljanak, míg az ő nagysága utólban az fényes portára expediált postája meg nem érkezik, egyébiránt az úr ő kegyelme mellett maradván Kercsesorán, ha kívántatik, bemenetelekben fogatkozás nem leszen. Ajánlván magunkat kegyelmekek jóakarójában, kívánjuk tartsa Isten jó egészségben kegyelmeeket. Fogaras die 17. Martii 1682.

Kegyelmekek jóakaró szolgálai s atyafiai

Mostan az erdélyi birodalomban bujdosó magyar úri fő s nemesi rendek.

Kivül : Nemzetes Bessenyei Mihály, és Ruszkai András uraiméknak etc. bizodalmas jóakaró urainknak s kedves atyánkfiainak ő kegyelmeknek adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVI. köt.)

CLII.

Méltóságos fejedelem, érdemem felett való jó kegyelmes uram.

Nagyságod méltóságos levelét szolgálai alázatossággal vöttem, nagyságod kegyelmes parancsolatjának, végben kell menni.

De ezzel kegyelmes uram az katonák füvellője dolga elmulik; nagyságod ennyi hűsége, költsége, sok búsulási többet érdemlettek volna az fényes portától kaftányozásnál; ehez az materiához kegyelmes uram az ország nélkül determinative alig hiszem senki szólhasson: Parancsolja nagyságod az athname iránt tetszésen mi legyen. Az Athname vissza való kívánása mire való légyen nem érthetem kegyelmes uram, mivel az magyar dolgokban, ha ugyan parancsoltatik, nagyságod tovább való fáradozása, miként adhatná ki nagyságod kezéből, lévén nagyságodra bízott; méltósága sérelmével lenne, másnak concedaltatnék, ha ugyan mégis nagyságodnak el kellett volna menni.

Már kegyelmes uram nagyságod portára meg is írta; fővezéren kívül senkitől nem dependál, ha ugyan inponáltatik elmente nagyságodnak, egyebet pedig nem gondolhat nagyságod, kívánván vissza az athnamét, hanem hogy másra bízatra lennének az dolgok, és attól való függését reménlheti, melyet is semmiképen nagyságod nem cselekszik, lévén olyan irásbelie az portának nagyságodhoz, semmit méltósága megsértődésével az magyar dolgokban nem kíván az porta. Ennek az résznek is discutálása nagyságod kegyelmességéből haladna az urak confluxusára, nem messze halad, addig talám Székely László uraméktól is jön ujjabb dolog, kegyelmes uram. Mindezek nagyságod kegyelmes dispositiojától fügnek, valamint nagyságodnak tetszik, úgy leszen. Isten kegyelmében ajánlom nagyságodat, méltóságos házával.

Datum in Csora die 30. Martii 1682.

Maradok nagyságodnak atázatos szolgálja

Barcsaj Mihály m. p.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek ő nagyságának érdemem fölött való jó kegyelmes uramnak alázatosan adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József. Erdély tört. eredeti lev. XXVI. köt.*)

CLIII.

Excellentissime Comes Domine Domine mihi Colendissime.

Salutem et servitiorum meorum paratissimam commendationem. Literas Excellentissimae Dominationis Vestrae cum condecenti honore percepi. Siquidem et in prioribus meis literis aperte scripsi me non esse obligatum neque ad tractandum ratione quartirii venisse, sed correspondentiam bonam tenere cum Excellentissima Dominatione Vestra habeo in instructione tam scriptotenus quam oretenus ab Illustrissimo Comite et Generali nostro Domino magnifico Hoffman, quod ad id negat se condescendisse vel ab aula Suae Majestatis concessum pro nostro quartirio Comitatu Sarosiensi per ipsum dominum ablegatum de hoc cum Illustrissimo Comite non tractasse, non fuit Illustrissimus Comes tam indescretus nec sui oblitus ut me huc expedivisset; de responso Vestrae Excellentiae per postam notifico Illustrissimum Comitem, si quidem intelligo illustrissimum baronem de Saponara brevi adventurum, donec ab utraque parte jam certior non reddar, versus Stropko debeo movere, exercitus mecum existentes, vel hic prope circa fluvium Tapoly subsistere, si Illustrissimus comes vel adveniendoque titulatus dominus Saponara mihi rescribent, ego libenter recedam sine mora, et si Sua Excellentia consenserit tali modo disponam, ut ne aggravetur plebs paupercula; ratione comitiva pro domino praetitulato Saponara habeo commissionem, saltem me notificet Excellentissima Dominatio Vestra de adventu ejusdem. Ratione innocentis mortis Pukii nihil est in eo quid laudandum, nam nec jura gentium dictant captivum trucidare, quid quid dictat Halapi, Andassi et Barkóczy, sed hoc est certum quod nec attigit unam pistolam, nam omnes habebat extradomum in equis, sed de hoc spero convenient Vestra Excellen-

tia et Illustrissime Domine. His Excellentissimam Dominationem Vestram qua diutissime feliciter valere cupio. Datum Hermanócz die 5. Aprilis Anno 1682.

Excellentissimae Dominationis Vestrae Servitor paratissimus

Paulus Semsey m. p.

Külső czím : Excellontissimo Domino Domino Carolo Strasoldo de villa nova (titulus cum suo honore) etc. etc. Domino Domino mihi Colendissimo.

(Eredetije a m. kir. kamarai levéltárban.)

CLIV.

Kegyelmes uram !

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa. Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatosan akarám megírnom. Az váradi passa béérkezett Váradra, úgy hallom kegyelmes uram az Haszán szedár elébbeni váradi passát Jenőig vitték, ott megfojtották. Szüntelen járnak kegyelmes uram az szathmári hegyre rabolni, most is ujobban oda járván, visszatértekben Tasnád táján kuruczokra találtak, egyet benne elvittek, egyet levagdaltanak, az többi elszaladtak. Groff uram hallom kegyelmes uram Rácországra készülne quártélyban, az ő kegyelménél lévő budai török vitte volna végben.

Az Hatházi uram seregét Szabolcsvármegyében hallom lenni. Szathmárról is bizonyos emberem érkezett kegyelmes uram, ki azt beszéli, az hostát felől való bástya lesülyedett melyért az commendáns a bírót harmad magával megfogatta és addig el sem akarja bocsátani, valameddig vagy három száz aranyat nem ad az város vagy az bástyát fel nem építi. Ezután ha mi hirt értek, mint kegyelmes uramnak nagyságodnak értésére adni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással sok számos esztendőig jó egészségben. In Somlio die 6. April A. 1682.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgálja' míg él.

Serédi Benedek m. p.

Kivül: Erdélyországnak méltóságos fejedelmének, nekem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan adassék.

Eredeti az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. levelekben XXVI. kötet.*)

CLV.

Celsissime Princeps Domine Domine nobis naturaliter clementissime.

Fidelitatis fidelium humiliumque servitiorum nostrorum demissam semper commendationem.

Kegyelmes urunk méltóságos fejedelmünk, nagyságodnak alázatosan jelenteni akartuk. Géczy István uram ő kegyelme, groff Thököly Imre uram ő nagysága portai követe, ma hozzánk érkezék, innét groff uramhoz igyekezik, mi választ hozott, abban semmit sem érthettünk, Radicz uram ide hátra maradott.

Az új passa Váraddá beérkezett, melynek alkalmatosságával az török igen kikapott, egy nap is nincs maradásunk miattok; akár kurucz akár lobonc, nincs előtte igen sok személy válogatás. Groff Thököly Imre uram, ő nagysága még eddig quártélyban Kaposon commorált Szapponare ő felsége követje groff uramnak mi választ hozott onnan felül, abban is semmit nem érthettünk. Géczy István uramékat az német császár követje az portán nem érhetette. Ha tovább is mi bizonyos hireink lehetnek, nagyságodnak alázatosan étésére adni kötelességünket megmutatjuk. De cetero eandem Celsissimam Principalem Dominationem Vestram feliciter valere desideramus. Datum Debrecen die 8. Aprilis A. 1682.

Celsissimae Principalis Dominationis Vestrae

humiles servitores et fideles Andreas

Balyk. Index primarius ceterique

Senatores Civitatis Debreczen.m. p.

P. S. Ecsedből az élest Tokajban szállítani parancsolják, sőt minket is feles szekerek adásával terhelni igyekeznek, s bennünket is aziránt búsítani elkezdettek.

Kivül : Celsissimo Principi ac Domino Domino Michaeli Apafi Dei gratia Principi Transylvaniae, partium regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Domino nobis naturaliter Clementissimo.

Eredeti az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXVI. köt.)

CLVI.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa. Nagyságodnak alázatosnn jelentem kegyelmes uram. Ezen órában érkezék nagyságodnak . . . . (de) brezeni bíró uram levele, melyet nagyságodnak a . . . . . küldöttem. Gécz István uramat értettem kegyelm(es uram) hogy az fényes portárul megérkezett, gróf uramhoz (m)ent, tegnap indult Debreczenből. Az új passa h . . . . . után Debreczenben minden nap járnak . . . . . tos törökök; nincs előttök se kuruczban s labanczban személy válogatás. Ecsedből az élest Tokajban hallatik hogy szállitják, groff uram ő kegyelme még eddig quártélyában mulatozott; Gécz uram mit hozott az portárul, és Saponara is ő kegyelmének az német császártul, végére nem mehettem kegyelmes uram. Most is ujjobban két sanczoltató labancz tolvajokat hozattam bé kegyelmes uram az factumon érvén őket, sok károkat is töttek nagyságod birodalmában, kik felől is az törvény mit hoz kegyelmes uram, ahoz alkalmaztatom magamat; mert nem szűnnek kegyelmes uram nagyságod birodalmában való bejárástul, sanczoltatástul, marha hajtástul. Ezután ha mi hireim lesznek, nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatosan megírni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat, szerencsés uralkodásában sok számos esztendőig kívánatos jó egészségben. In Somlyó die 9. Aprilis A. 1682.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgálja míg él

Serédi Benedek m. p.

Kivül : Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nekem jó kegyelmes uramnnk ő nagyságának nagy alázatosan.

Ered. az erd. Muz. (Gr. Kemény József, Erd tört. ered. lev. XXVI. köt.)

CLVII.

Mi az hatalmas és győzhetetlen tündöklő császárnk váradi vég várának és hozzá tartozandó több véghelyeinek hadainak, tartományának és sanczoltságinak főgondja viselője. A méltóságos tekintetes és nagyságos Gürezi Mehmet passa, ajánlom barátságos szolgálatomat kegyelmednek.

Ez alkalmatossággal való írásomnak általa kelleték kegyelmedet megtalálnom, mivel hatalmas győzhetetlen császárnk parancsolatjából Várad várában beérkeztem, de mindazonáltal úgy aránzom, hogy táborra kell menntünk, hanem az ott lévő falukat, városokat, kiket császárnk vitézeinek adott, mind peniglen a mi faluinkat hozzánk elküldje, had beszéljek a társzekerek dolga felől véllek, hogy ideje korán ők is tudják meg, mihez tartsák magokat. Azonkívül ismétlen úgy is hallottam, hogy ott Somlyóban és körülötte is sok hadak volnának, a melyek még ez ideig nem volt volna, de az oka mi légyen, nem tudhatom, hanem arról is tudósítson kegyelmed, mi okokért tartatnak azok ott, holott mostan semmi oly ellenséges hírek nem hallatnak, a melyektől az ember félne. Legyen Isten kegyelmeddel. In Várod. die 13. Apr. 1682.

Küldzím : Somlyó várának főkapitányának Serédi Benedeknek etc. nekünk szomszéd jóakarónknak levelünk tisztességgel kezében adassék.

Hátjegyzet : Várad passá levelének párja.

Egykorú másolat za erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVI. köt.*)

CLVIII.

Illustrissime ac Celsissime Princeps Domine Frater, Amice et Vicine Nobis benevole.

Nagyságod nekünk küldett levelit az nagyságod hiva által nemzetes Boér Sigmond ő kegyelme, melyben mit trjon nagyságod az mostani püspöknek dolgát illeti, megértettük, és az nagyságod kívánsága szerént püspökségre felszentel-

teté, kívánván, hogy most az szent huvest (*húsvét*) innepén jelen lehessen az ott való klastromban. Mely dologért nagyságodat kérjük, hogy ennek az vladikának adjon szabadságot és hatalmat, hogy ezen az mi vallásunkon lévő embereken lehessen hatalma azoknak minden ő dolgikon, és regulájoknak tanítója és igazgatója lehessen, és mindenek tőle függhesse nek. Nagyságod is minekünk más hasonló dologból parancsolván jó szívvel szolgálni kedveskedni el nem mulatjuk. Ezeknek utána Istennek gondviselése alá ajánljuk nagyságodat. Datum in Sede Nostra Bukurest die 14. Aprilis 1682.

Illustrissimae ac Celsissimae Domioationis Vestrae Frater Amicus et Vicinus benevolus (Oláh aláírás.)

Kivül: Illustrissimo ac Celsissimo Principi Domino Domino Michaeli Apafi Dei gcatia Principi Transylvaniae, Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti Amici et Vicino Nobis Benevolo.

Ered. az erd. Muz. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVI. köt.*)

CLIX.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa! Az váradi passa mit írt légyen nékem kegyelmes uram és minémű választ töttem reá, párban nagyságodnak alázatosan beküldöttem; ez passa levelét in specie azért nem küldhettem bé, kegyelmes uram, hogy az vármegyék előtt kelletik publicálnom. Az törökök igen járnak ki kegyelmes uram az császár pártjára rabolni. Az labanczok is nagyságod birodalmából igen kezdték hajtani a marhákat és az embereket sanczoltatni. Nagyságod ugy parancsolja kegyelmes uram, én is mást hajtathatnék az császár pártjáról, és ha nagyságod birodalmabelieknek megadnák, én is ugy adnám vissza, melyről nagyságod kegyelmes parancsolatját várom alázatosan, nagyságod kegyelmes parancsolatja nélkül nem cselekeszem. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással, sok számos esztendőig jó egészségben. In Somlyó die 16. Apr. A. 1682.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája míg él

Serédi Benedek m. p.

Kivül : Erdélyországának méltóságos fejedelmének nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József Erd. tört. ered. lev. XXVI. köt.)

CLX.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa! Nagyságodnak akarám alázatosan jelentenem; Ugy-hallom groff uramhoz német, lengyel, franczia s budai vezér követek mennének, Pekri Lőrincz uram hirdette, és hogy az békesség meglenne, nagyságod méltóságos személyének jelenléteivel. Váradon igen megszűnt az táborra való készület, mert az társzekereket már nem igen szorgalmaztatják. Az jobbágyokat igen hordják haza, Debreczenből kiváltképen. Rabolni is mentek ez éjjel, de nem sokan, csak mint egy husz lóval, az hová illet kegyelmes uram meg is izentem. Szathmárról egy székely szabadult hír nélkül, az beszéllette kegyelmes uram, hogy tizenhárom, vagy tizennégy égetőket bocsátottok ki koldus ruhában, mire nézve kegyelmes uram vigyázásban vagyok, és gyanúság férhető embereket be nem bocsátok Erdélyben, ide ki is vigyáztatok reájok. Itt is tizenhárom labonc rabok vagynak kegyelmes uram, némelyiket az törvény meg fogja sententiázni, de nem merek exequáltatásokkal kegyelmes uram hirtelenkedni, hogy az Szathmárban lévő erdélyi rabokban kár ne essék. Mivel az Ér mellett igen sanczoltatnak kegyelmes uram, ujjobban kiküldök reájok, ha megkapathatnék benne. Ezután ha mi hírek lesznek, mint kegyelmes uramnak nagyságodnak alázatosan megírni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással sok számos esztendőig jó egészségben. In Somlyó, die 28. Apr. A. 1682.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgálja míg él

Serédj Benedek m. p.

Kivül : Erdélyországának méltóságos fejedelmének nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan adassék.

Eredetije az erd. Muz. (Gr. Kemény J. Erd. tört. ered. lev. XXVI. köt.)

CLXI.

Illustrissime ac Celsissime Princeps Domine Frater Amice et Vicine Nobis benevole.

Ez alkalmatossággal akaránk nagyságodnak értésére adni, mivel ez levelünk praesentáló Illiás nevű Armas ki nem régen talált volt által bujdosni Moldovábol ide az mi birodalmunkra, most pedig kívánczván az nagyságod birodalmára bejönni, akarván Lengyelország felé menni, ne talám arra felé talált volna bujdosni az ő kegyelme felesége. Azért nagyságodat szomszédságos jóakarattal kérjük, mutassa szomszédságos jóakarattját, adván saluspassust, melylyel békességesen jár hassan az nagyságod birodalmában. Nagyságod is nekünk más dologból parancsolván, jó szível szolgálni el nem mulatjuk. Ezekután Istennek gondja viselése alá ajánljuk nagyságodat. Datum in Sede Nostra Bukurest die 4. Maji 1682.

Illustrissimae ac Celsissimae Dominationis Vestrae Frater Amicus et Vicinus benevolus.

(*Oláh aláírás.*)

Külszim : Illustrissimo ac Celsissimo Principi Domino Domino Michaeli Apafi Dei gratia Principi Transilvaniae, Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Amico et Fratri Vicino nobis benevolo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXVI. köt.*)

CLXII.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa! Nagyságodnak alázatosan jelentem, ez elmúlt vasárnap estve felé nagyságtok városának Diószegnek kilencz száz számú marháját elhajtották egy Horváth Ferencz nevű embernek fia, ki maga Putnokon lakik, az fia groff uram mellett, egy Egyed nevű pusztának, kit a diószegiek élnek, és része van abban, adójáért, hét esztendőtil fogván való pásit

bért kíván rajtok, irtam groff uramnak ha valamit használna, hogy megadassa. Ez éjtszaka szent-jóbi hét törökök jöttek kegyelmes uram ide, kik Szent-Jóbbhoz tartozó falukból palánk karót, hid deszkát kérnek passa levelével és minden tiz füst szám után egy egy heti szerest Szent-Jóbra. Most kegyelmes urm egyéb hireim nincsenek, ha mit értek ezután, nagyságodnak alázatosan megírni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat számos esztendőig szerencsés uralkodással jó egészségben. In Somlyo die 5. Maji A. 1682.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája a míg él
Serédi Benedek m. p.

*Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nekem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.
Eredetije az erd. Muzeumban. (Gr. Kemény József Erdély tört ered. lev. XXVI. köt.)*

CLXIII.

Erdélyi fejedelem, nekem jóakaró s nagyságos király barátom!

Üdvözetem után arról akarlak értesíteni, miután István nevű bojáród a nagy khán ő felsége részére, valamint számomra küldött leveleddel s ajándékkiddal megérkezett s szemben lévén ő felségével ajándékodat izeneteiddel együtt pontosan átadta. A mi ezek felvilágosítására nézve tölem telt, nem mulasztottam el. Ajándékaid kedvesen fogadtattak s azon ohajtásod is tudomására jutott a nagy khámnak, hogy seregével ne Erdélynek vegye útját, hanem a Duna mentén haladjon felfelé. Azomban két nappal előbb, mint követed ide érkezett, Beké aga meghozta a nagy vezir ő méltósága levelét, melyben meghagyja, hogy . . . . . ből megindulván, Erdélynek tartson s Brassón, Jenőn, Szebenen és Szolnokon keresztül egyenest Budának vegye útját, hogy a pesti táborban találkozzanak. Miután így helyről helyre ki van az út jelölve, lehetetlen másfelé vonulni, mint Erdélyen keresztül. Azomban ezen átvonulás alatt ő felsége oly szigorú rendet szándékozik tartani seregében, hogy a szegénységen semmi méltat-

lanság sem fog esni. Ha a nagy khámhoz még e tárgyban valami kérésed lenne, csak tudósítsd, a miben lehet, én is szívesen szolgállok. Azon hogy mostani kérésed meg nem hallgattatott, nagyon meg ne indúlj; miután a fermán által, kimutatott utat mellőzni s másfelé vonúlni csakugyan nem lehet. Külömben is csupán keresztül megy e hadsereg országodon s ha Isten is úgy akarja! meglásd, nem fog kárt tenni; kivált miután a nagy khán kemény parancsolatai s rendelkezései szigorúan tiltják a szegénység háborgatását. A többire nézve üdv és béke legyen veled!

Ahmed
a nagy khán agája.

Kiül, egykori jegyzet: Tatár chám vezére Ahmet aga levele, hozta Nagy István uram Fogarasba die 5. Maji A. 1682.

(Törökből; eredeti az erd. fels. k. kormánysház levéltárában.)

CLXIV.

Nagyságos, igaz lelkű s szeretett barátom erdélyi fejedelem Apafi Mihály!

Üdvözetem után barátságosan értesítelek, hogy leveleid megérkeztek s lefordíttatván urunk ő nagysága (a nagy vezér) elé terjesztettek, ki is tevékenységed s szorgalmatosságod felől meggyőződve teljesen meg van veled elégedve. Szükség, hogy azon dolgokban melyekről ez alkalommal ide jelentést tettél, erőd s tehetségedhez képest munkálkodjál: s a hatalmas padisáh dolgait minden módon elősegítsd. Ezzel ő nagysága hozzád intézett levele parancsához képest ezennel útnak indíttatik. Az ottani dolgok felől időnként ezután is tudósítással szolgálj. Külömben üdv és béke veled!

Ahmed aga
a nagyvezér kethudája.

Kiül ezen egykori jegyzet: Fővezér kihája Ahmeth aga levele, hozta Katonában Balásházi étekfogó. Anno 1681 die 30. Octobris.

1682-ben szintén ily levélben tudósítja Ahmed aga a fejedelmet, hogy mind levelét mint szóbeli izenetét tudomására juttatta a nagyvezérnek. A fennebbivel szóról szóra egyez.

Kivül : Fővezér kihája Ahmeth aga levele, hozta az úr Székely László uram Fogarasban Anno 1682. die 13. Maji.

(Törökből; eredetie az erdélyi fels. k. kormányzék levéltárában.)

CLXV.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa! Nagyságodnak alázatosan jelentem. Groff uram viszsztatért Budáról Gyöngyös és Miskolcz felé, nagyságodnak szóló levelet küldött kezemhez, melyet nagyságodnak alázatosan béküldöttem, írja hallatlan pompával excipiálták kegyelmes uram lövések alatt, tizennyolczad magával kaftá-nyozták meg a császár neve alatt, kócsok tollas nuszttal bérlett bársony füveget nyomtak fejében, a vezér fia kísérté mind bé mind ki, sok törökök jöttek ki ide kegyelmes uram, ki adó-jaért, ki császár dologára menetelért, ki tábor pénzért sanyar-gatja jobbágyit, egyet Türményes nevű falúból el is kaptak a labancz talposok. Ezután ha mi hireim lesznek, nagyságod-nak mint kegyelmes uramnak alázatosan megírni el nem mú-latom. Isten éltesse sok számos esztendőig szerencsés ural-kodással kívánatos jó egészségben. In Somlyó die 18. Maji A. 1682.

Nagyságod alázatos méltatlan szolgálja míg él

Serédi Benedek m. p.

Kivül : Erdélyországának méltósvgos fejedelmének, nekem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József, *Erdély tört. ered. levelekben XXVI. kót.*)

CLXVI.

A fényes portának minden keresztyén fejedelmek közt legrégibb s bizodalmasabb szolgálja erdélyi fejedelem, nekem jóakaró barátom! stb.

Üdvözetem után barátságosan tudósítlak, hogy köve-ted által küldött jó haráti leveledet megkaptam s a benne fog-

Ialtakat megértettem. Nagyra becsült barátom ! a felséges padisáh szándéka az hogy az fényes porta iránt oly régi idő óta hűséges ragaszkodással s engedelmességgel viseltető felső magyarországi népség dolgai valahára rendbe jöjjenek. A felséges padisah eme kegyelmes törekvéséhez képest neked, mint ő felsége próbált hűségű szolgájának azon kell lenned, hogy mindazon felső magyarországiak kik azon a vidéken, vagy épen körödben, vagy gróf Tököli Imre barátod körében vannak, rábeszélő biztatásaid által testvéri szeretettel egyesüljenek. A padisáh ő felsége ezen óhajta teljesülésén teljes tehetséged szerint munkálodjál és semmit ne mulass. Akként forgolódjál, a mint a fényes portától parancsolatod vagyon s jövőre is magadat mindenben ahhoz alkalmazd. Maradj továbbra is jó barátom !

Kelt Buda várában.

Oldalt : Arnaud Uzun Ibrahim budai basa névjegye s pecsége.

Kivül : Budai vezér Ibrahim passa levele, hozta Jósika István uram. Fogarasban die 18. Maji. A. 1682.

(Törökből ; eredetije az erdélyi fels. k. kormánysház levéltárban.)

CLXV.

Kegyelmes uram !

Az ur Isten nagyságodnak minden dolgait boldogitsa.

Nagyságodat alázatosan kelleték ilyen dolgokról tudósítanom. Valami debreczeni görögök valami jancsárokkal mint jártanak az salétrum felett, az Serédi uram alázatos információjából nagyságod kegyelmesen megértheti, melyre nézve az váradi sánczolságnak fővezér neve alatt harmincz ezer oka salétrumnak adminisztrálását parancsolják keményen kegyelmes uram : melyről nekem is az váradi passa mit írjon, nagyságodnak alázatosan elküldöttem. Kolozsvár körül való hódoltságnak beküldését serio kívánják kegyelmes uram. Az törökök is, az kik az levelet hozták, most is Hunnyadon várakoznak az válasz után, kiknek béküldése egy néhány képen akadályos, elmúlata is kegyelmes uram a szegénység részéről félelmes s az haza részéről is csak veszekedésre való alkalmatosság. De azonban annak az mindenképen elfogyott

darab földnek is azt supportálniok lehetetlenség. Melyről mit kellessék cselekednem nagyságod kegyelmes parancsolatját alázatosan várom, most hamarébb avagy legközelebb az pasának mit irjak felőle? Más dolog is vagyon kegyelmes uram, ilyen. Egy Debreczenben lakott Seress András nevű ember váradi töröknek lévén adós 263 forintokkal, Dereczenből bejött Kolozsvárra, mely is értésére lévén az törököknek, az passa nekem arról is mit írjon, nagyságodnak mint kegyelmes uramnak elküldöttem alázatosan levelét, azzal is kegyelmes uram mit cselekedni nem tudok? ha az gonosz ember oda nem jött volna, s az törököknek is hirekkel nem volna ott létele, könnyű választ adhattam volna kegyelmes uram felőle, de így immár mit cselekedni velle, kegyelmes uram nem tudok. Hogy az eddig való szokások szerint való veszekedéseket eltávoztathassam, az embert kegyelmes uram megfogtattam, ki is az adósságot nem tagadja, hanem minden mentsége csak az, hogy Debreczenben mindene elégett s nem tud mivel fizetni, magát pedig ilyen keresztyén országból s olyan városból pogány kézben kiadni énnekem kegyelmes uram nagy dolognak tetszik. Várom arról is nagyságod kegyelmes parancsolatját. Az úr Isten nagyságodat sok esztendőig boldogúl éltesse. Erdő Szt. György 20. Maji. A. 1682.

Nagyságod alázatos szolgálja méltatlan híve

Rhédei Ferencz m. p.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek etc. Nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophilicum Transylvanicum* V. kötet.)

CLXVI.

En Juszof basa hatalmas török császár váradi várában az tih török uratok.

Hid-Almassi Korda János dejak megadá az nyeretget melyet jó neven vöttem de ő velle meg nem alkhattunk, azért mingyárt két jó eszes embert küldj be ide Váradra hozzánk az kivel meg alkudjunk, én fogadom uri török hűtömrre böcsüle-

tömre vagy alkhatom meg vellök avagy nem szépön haza bo-
 esattom ökö, meg nem fogom meg nem veröm, melynek elhite-
 lére erősegére adtam az János dejak kezihöz ezen uri pücsé-
 tömmel megerősítettött uri hűtlevelem, az mely, hátra maradt
 adó két esztendőtlől fogva nálad és Piskóczinal hátra van
 megküldjetök ; ha egyjo herelt paripát kültök az adóban elve-
 szöm. Ezzel Isten minyájunkkal. Datum Várad die 20. Maji
 Anno 1682.

Uratok.

(Tugra.)

Supra.

Kivül: Hid-Almassy Kordanak Piskoczinak és az több falubelli
 Jobagyinknak adassek ezen uri hűtlevelünk hamarsággal

Cito

Cito

Citissime.

(Katona Elek birtokában Apa-Nagyfaluban Erdélyben.)

CLXVII.

Alázatos szolgálatomat ajánlom nagyságodnak mint ke-
 gyelmes uramnak, hogy Isten nagyságodat minden dolgaiban
 szerencsésen boldogítsa Istentől kívánom.

Alázatosan kelleték nagyságodnak mint kegyelmes
 uramnak értésére adnom az nagyságodhoz küldött Pellivan
 Mehemet nevű kapucsi basa die 19. Maji megérkezett, ki is
 az vezérrel ő nagyságával szemben lévén, nagyságodat min-
 den tőle kigondolt hamis informatiókkal az vezér ő nagysága
 előtt vádolta, s mások előtt is nagyságodat bűsteleníti, me-
 lyeket, hogy nagyságodnak (kötelességemnek akarván meg-
 felelni) úgy az mint az dolgok vadnak megkelletett irnom,
 nagyságodat mint kegyelmes uramat alázatosan követem,
 kérvén alázatosan nagyságodat, hogy nekem vétkül ne tulaj-
 donítsa; az többi között vádolta nagyságodat azzal, hogy
 nagyságod nem látta úgy mint császár emberét, sőt egy kö-
 zönséges ember követjét is különben kellett volna nagyságod-
 nak látni, mint sem őtet látta nagyságod; praemendája mi-
 csodás volt előszámlálta, nagyságod hogy neki küldött volt
 kétszáz ötven aranyat, melyeket ő el nem vött, mivel neki

csak úti költség is többbe állott nyolczszáz tallérok nál; szolgálainak, hogy küldött nagyságod száz tallérokat, császár ő mellette levő kapusinak, hogy nagyságod küldött negyven tallérokat megmondotta, de ő mind ezekkel sem levén contentus, nagyságod ellen az fővezért ő nagyságát haragra ingerlette, és engemet felhivatván az tihaja, nekem az vezér ő nagysága szóvaival az réz és csansz basa előtt Scerlet uram által azt mondatta, hogy mivel az fennmegnevezett császár emberét nagyságod hozzá illendő böcsülettel nem látta s acceptálta, melyet nem fősvénységnek mint contemptusnak vélnek és hisznek, tehát szerezzek és adjak Pellivan Mehemetnek ezer orosz-lányos tallérokat, melyre kegyelmes uram én így feleltem, hogy nagyságod eleitől fogva az hatalmas császár és vezér embereit megszokta böcsülni, mely felől mind addig is nagyságod ellen ő nagyságokat panasz nem érte, ez pedig miképen legyen, hogy panaszkodjék, nem tudom, melyhez képest kértem ő nagyságokat, hogy legyenek addig várakozásban, míg nagyságodnak az dolgot megírom, és nagyságod ha mi választ teszen ő nagyságoknak megmondom, de ezt kegyelmes uram oly móddal meg sem hallgatván, megparancsolták, hogy csak megszerezsem, ma pedig ujabban kapura menvén, az tihájának megmondottam, hogy nekem az pénznek megszerzéséhez módon nincsen, idegeny ember lévén engem nem ismernek s adni nem akarnak : (Scerlet uram intimatioja lévén az, hogy magamat ne resolvaljam előtte, hogy csak nem cselekszem, nem levén instruction reá) kérvén ujabban ezen, hogy legyenek addig várakozásban míg nagyságodnak az dolgot megírom, sőt hogy maga is az tihaja nagyságodnak írjon az dolog felől kértem, de nem akart sem írni sem várakozni, hanem nagy haraggal előle kipirongatván azt mondá, hogy megszerezem s megadjam az vezér parancsolatja szerint, mert különben rosszúl járok; ha megszerzem azután ír s ad levelet, hogy az vezért parancsolatjából kellek cselekednem, de én kegyelmes uram nem levén instruction az pénznek felkeresése, annál inkább nem adok, akármit cselekedjenek is velem, várván az nagyságod kegyelmes parancsolatjától; az mely három száz tallérokat Gerőfi György és Mikó István uramék magok költségekre három holnapokig felkértek

volt, ígírvén az három holnapokra hetven tallérokat interestül reája, annak is terminusa kegyelmes uram még 16. Maji elmúlt, az is nem várván meg az terminusnak eltelését, az előtt is, de kiváltképen mostan már reám járván kényszerget az pénznek megfizetésére, egy nehányszor már kadia eleiben akarván vinni, csak Isten tudja kegyelmes uram attól is mint menekedhettem; egy hitván kereskedő ember lévén kegyelmes uram az kié az pénz, csak egy napnak az ő eltelését is felszámlálja s interestét penig még ha várakozok is tuább minden holnaponkint huszonhárom tallérral és egy tulpal való megfizetését kívánja, nagyságodat azért mint kegyelmes úramat alázatosan kérem, nagyságod ezen pénznek beküldését interestével együtt ne hallagassa és az vezér ő nagyságának eziránt való parancsolatjának is miképen teszen eleget nagyságod, álljon az nagyságod bölcs iteletiben, engemőt is hova hamarébb az dolgokról nagyságod tudositani méltóztassék, hadd tudjam magamat mihez alkalmaztatni; az penig kegyelmes uram pénz nélkül véghez nem megyen, rajtam penig, ha mit elkövetnek is kegyelmes uram, én azt békességes türéssel elszenvedem, csak azzal Isten nagyságtokat minden méltóságának sérelmétől oltalmazza. Az német követ kegyelmes uram die 13. Maji volt szemben az fővezérrel, tisztelegesen késértetvén és accepiálván, tizennyolczad magával kaftányozták meg, még eddig kegyelmes uram dolgokban semmi oly bizonyos nem hallatik, várván onnét feljül is, mivel az tractához hozzá kezdettek volt s ugy kellett felküldeniek postán, nem ugy találván itt az dolgokat, az követ az mit az rezidensek írta volt oda fel, mely miatt sok disseptatio volt közöttök; némely nap kegyelmes uram az hire nagy vala, hogy az tulpokat kirakják s maga is mind császár s vezér megindulnak Landorfejérvár felé, de az az hir is kegyelmes uram már csendesedni kezdett, ugy hogy az emberek is már most nem annyira készülődnek mint az előtt, az penig kegyelmes uram igaz, hogy az utak csinyaltatására elküldettek, az tengeren túl való basáknak is parancsoltak készülések és felülések felől, de még eddig azok sem jüttek el, az hir penig kegyelmes uram közönségesen mostan ugy hallatik, hogy az vezér akarná az német ellen való hadakozást, de a császár

mostan nem akarja, mivel törvényjek, vallások ellen való dolognak láttatik lenni, mely felől az ő írásokban világos írást is mondanak lenni oly nemzet ellen menni, mely nekik okot az hadakozásra nem adott, sőt békességnek kínálásával jó idejen indulásoknak előtte követje által eleikben jött; az is hallatik kegyelmes úram, hogy az muftijok fetfát az az hadban menő sententionalis levelet, deliberatiot vagy minek írjam nem adott volna s nem is akarna adni nekik. Ezeket pedig kegyelmes úram én az mint hallom nagyságodnak úgy írhatom, de úgy legyenek-e nem-e Isten s az üdö megmutatja. Az muszka követnek utolszori szemben létele az császár előtt s válasz vétele is volt die 17. Maji még ugyan kegyelmes uram meg nem indult de készen vagyon csak az üdönek megfordulását várja mivel az tengeren megyen el, az békeség közöttök confirmalodatt, rabokat is felesen adtak vissza neki, de micsoda punctumok alatt ment véghez azt kegyelmes uram meg nem értettem, itt Konstantinapolyban is adtak nekik egy templomnak való helyet, ki is mutattak oly helyen az hon aunak előtte is volt templomok az görögöknek, de elpusztulván nem engedték meg eddig megépíttetését, hanem mostan ezután is kegyelmes uram, ha mit értek és minek végére mehetek nagyságodat tudósítani el nem mulatom; nagyságod nekem köteles legkisebbik szegény szolgájának parancsolván, életem fottaig nagyságodnak szolgálni el nem mulatom.

Ezeknek utána Istennek áldását kívánom nagyságodra terjedni.

Datum Constantinopoli die 22. Maji Anno 1682.

Nagyságod legkisebbik alázatos szegény szolgája

Vizaknai Nagy István m. p.

P. S. Ezen levelemet kegyelmes uram nem lévén egyéb-től, kitől elküldenem, az vajda ő nagysága postájától kelletett elküldenem, kérvén levelem által ő nagyságát hogy ő nagysága nagyságodnak küldje meg.

Külczim : Az erdélyi méltóságos fejedelmek ő nagyságának, nekem kegyelmes uramnak adassék.

Egykorú küljegyzés : Nagy István uram levele az'portáról.

(Az erdélyi volt kir. főkörmányszék levéltárában levő erddetiből.)

CLXVIII.

Isten mindnyajunkkal!

András deák gyalog egyik hadnagyom hajdúin történt alkalmatlanságokat akarván orvosolnom, parancsolatomat mi-helt vészitek valamint életeteket s megmaradástokat szeretitek, mindjárt késedelem nélkül az Sz.-Jóbra, s Somlyóra elfogott rabokat, hajdúkat megszabadítsátok, s el se múlassátok. Más-kint hadakat küldők reátok, s végső pusztulás követ benneteket. Faluitok bírái is penig személyek szerént jőjjenek hozzám, értekezzem tőlök az ott történt alkalmatlanságokról, két száz forintok birsága alatt parancsolom ezt is. Datum in Arce Munkács 25. Maji 1682.

A fegyverben lévő magyarság fő generálisa

G. Teökeölyi Imre m. p.

Kívül : Otományi, gálos petri, taresai, adoni, keserői bíráknak és lakosoknak igen hamarsággal adassék.

A fegyvereket penig be ne vigyétek Somlyóra, mert előkérlik tőletek.

Más kézzel : Majtény bíró ez levelet sietséggel küld Otományban száz forint birság alatt.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kémény József, Erdély tört. eredeti lev. XXVI. köt.*)

CLXIX.

Michael Apafi Dei gratia Princeps Transilvaniae, partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc.

Generosi, Prudens et Circumspecte fideles nobis dilecti Salutem et gratiam nostram! Székely László uram által parancsolván a fővezér, hogy a németek dolgai kémlelésére küldjük emberünket fel, melyet el is követtünk, ki által mi némű levelet küldtünk a római császárnak, hogy ha kívánni fogják megmutathassák, de ha nem kívánják csak hallgassák el, párját elküldtük kegyelmeteknek, hogy annak színe alatt jól kitanulhassa a dolgokat, és a fővezért is tudósíthassuk; a

fővezérnek is mit irattunk, kegyelmeteknek megküldtük. Nem is kevés alkalmatlanságot követnek el a szathmáriak, mert a commendáns szabadságot adott nékik, hogy az országot pusztítsák, s Kővár, az mint, hogy már Lápos vidékére is, Szilágyra bécsaptak, sok falukat pusztán már hadtak, a marhákat hajtják, és csak nem régen is egy nemes embert Kővárvidéken a házában megöltek, a nemesek hadnagyát pedig kötözve elvittek s megsacszoltatták. A hogy most még benn vagyunk az országban, mégis ilyeneket követnek, továbbra elhiszszük többet is követnek. Kegyelmetek azért panaszkép panaszokat jelentse meg a fővezérnek.

Hátjegyzet : Portai követeknek s kapitihának írt levél párja. Porumbák 31. Maji A. 1682.

Eredeti fonalmazvány az erd. Muzeumban. (Gr. Kemény József, *Erdély tört. eredeti lev. XXVI. kót.*)

CLXX.

Az fővezér nagyságodnak írt levelére való válasz adásban vékony tetszésem ez :

Mivel vádolta légyen az német császár követje az fényes portán nagyságodat, az fővezér leveléből érti nagyságod. Meg kell vallani mindenekben, nevezetesen pedig ebben is az szegény bujdosó és édes hazájokból méltatlanul kiűzött s hatalmas császár fényes köntöséhez ragaszkodott magyarok dolgában az minemű hűséget mutatott az fényes portához nagyságod, alig hihette volna az német panaszának nagyságod ellen ily fogatos voltát; és minthogy az német az ő szokott mestersége és dolgainak folytatása szerint volt ebben is az fő eszköz, azt sem remélhette, hogy hatalmas császár fényes portáján erről ő emlékezetet is merjen tenni. De már az dolog ennyiben lévén, nagyságod az fővezérnek igaz kötelességgel, valóságosan (kit maga is az fővezér bizonyosan úgy fog megtapasztalni) megíratthatja az én vékony tetszésem szerint : Az elmúlt csztendőben én velem kiindulván (ha nagyságodnak s az uraknak is tetszik, oda tehetni, hogy az ő hirekkel volt az én akkori kimenetelem) az bujdosó magyarok, hogy az otthon lévő-

ket is hatalmas császárunk hűségére hozhassák, és azokkal együtt magokat is az német elviselhetetlen igája alól felszabadíthassák, mely szép előmenetek volt és mennyire ment dolgok elsöbben, azután pedig minémü akadályok és változások történtek dolgaikban, tudhatja az fővezér nagyságod és az magyarok informatiójából. Az minthogy míg én köztök voltam, addig az német sok rendbéli practicájával is meg nem bonthatta és szakadoztathatta őket semmiképen, de hogyha halálos betegségben esvén az táboron köztök nem lehettem, úgy kezdette mindjárt ez két gonosz ember által (kiket nagyságod az bujdosó magyarság tetszésekből fogatott meg) vesztegetni őket; ugyan is nem volt-e igen szükséges nagyságodnak az magyarok dolgában igen szorgalmasan vigyázni, holott mind maga a hatalmas császár s mind az fővezér sokszor azok felől mit parancsolt s mint izent az nemes ország követje s nagyságod oda bé való emberei által? mint igyekezze nagyságod őket az fényes porta hűségében megtartani, és annak híre s akaratja nélkül ne engedje az némethez viszsza menni, megíratván Sárosi uram által nagyságodnak akár mi módon menjenek vissza, de nagyságodnak tulajdonitják. Igen előtte kellett nagyságodnak ezt viselni az következő gonosznak megelőzéséért és elfordításáért. Mert ez két megfogott embernek egyike (elhitetvén némely magához hasonlókkal, ő mely igaz ember és mely jó dologban fáradoz, azomban tartozó kötelességek szerint sem nagyságodnak értésére nem adván, sem nekem előttök járójoknak, noha eljövetelemkor erősen meghagytam volt, hogy hír nélkül semmit se cselekedjenek, semmi oly dolgokhoz ne kezdjenek, sem az ide be való főrenden levő bujdosó magyaroknak, sőt az egy más között való végezés elleni nem gondolván azzal is, hogy az fényes porta küldött s közönseges akaratból választott magok közül való követek még oda volt kiket hogy ha az fényes porta fegyverrel most nem segíthetné, az tracta megnyeréséért kültek volt az fővezérhez, és még azon követek szemben sem voltak volt velle az Dunánál, és hogy onnét kellett volna várni, s legalább is ugyan az magok követjeit meg kellett volna várni) színes mesterség alatt, az németnek való kedvezésből, leginkább maga hasznát keresvén, ő Bécsbe

ment az német császárhoz, és ott olyan ígéretek ajánlásokat tett az bujdosó magyarság nevével, s oly békességet akart csinálni, az kik mind az fényes portának kárára s becstelenségére, mind az magyaroknak vagy romlásokra lett volna; el akarván végképen az magyarokat szakasztani az fényes portától és az német igája alá gyalázatosan visszavinni, ha véghez mehetett volna; az minthogy ez az ember az előtt is mindenkor némethez gonosz vonó ember volt. Az másik az is hasonlóképen sok hamis levelek írásában, az német párton valókkal egyet értésben, izengetésben tapasztaltatott, sőt még Béli Pállal is volt titkos szövetségek. És noha az nagy embereket hosszas írással nem illik terhelni, nagyságod mindazáltal bátran megirattathatja, hogy annyira vitték volt már az németek kiváltképen az két lator emberek által az ő sok ígéretekkel és esalogatásokkal az dolgot, hogy sokan vissza is mentenek, eddig pedig nem sok volna benne, ha sok rendbéli fáradozásival nagyságod eleit nem vette volna, s ez két embert meg nem fogatta volna; ki ha úgy történt volna, az fényes portának is az egész világ előtt minémű becstelenségére lett volna, s n agy kárára is, ha visszamenetelek így lett volna. Mint érte volna el célját az magyarok iránt az fényes porta? s nagyságodnak is mit tulajdonított volna? Vajha, az németek kegyelmes úram úgy mondanák meg az portán az dolgot, az mint volt, bizony nem nehézségét, hanem császári kegyelmességének magára való terjedését várhatná nagyságod az fényes portának: nem mondják ők azt ott meg, mennyit adtak, és az országba minemű nagy tiszteket írtak az két lator embernek, s ő általok sokaknak, csak az fényes porta hűsége mellől vonhassák el és szállithassák vissza őket? Tudja jól azt kegyelmes uram az német, ha nagyságodat valamely úton az magyarok mellől elvonhatja, vagy az fényes porta kedvetlenségében ejtheti, hogy kívánsága szerint lesz neki dolga az bujdosó magyarokkal is. Meg kellene azt is iratni, hogy ebben nagyságodnak egyéb haszna nincsen, hanem hogy az iránt hatalmas császárhoz és fényes portához hűségét mutatja és hogy szánja ezt az bujdosó már régen szenvedő szép magyarságot, kiknek az fényes portához való hűségek és állhatatosságok mind ennyi próbák s nyomorúságok között is bizony csudául vagyon minden nem-

zeteknél. Azt is jó volna talám megírni : ugy tetszvéen hatalmas császárnak s fővezérnek, nagyságod ugyan méltóságos kezeiről szegényeknek dolgát leteheti, de jövődében nagyságodat az porta semmiben is ne okozza, holott most is csak az Isten tudja, egy napról más napra való biztatásokkal mint tartóztatnak szegények ennyi keserves várakozások után. Bátran azt is megírhatni az fővezérnek, hogy az a megfogott két ember nem is oly derék emberek, az mint ott az német követ mondotta, hanem közrendűek, de minthogy nekik hasznos eszközei voltak, és csak eddig is sokat vihettek volna általok véghez, azért voltak ő nála nagy renden valók, s azért neheztelik megfogatásokat is, mint ennek valóságát magoktól az magyaroktól s az most ujjonon béküldött kapikihájoktól ő nagysága valósággal megértheti. Lám, nagyságod Isten kegyelmességéből az fényes porta parancsolatjából az tractában is naponként munkálódik ; az minthogy igazsággal megírhatni, az egész bujdosó magyarság mind csak azt várja, mint és mennyire bocsátja nagyságodat abban elő az fényes porta ; másként tagadhatatlan dolog már azokat szintén elreménteletette az nagy hosszú bujdosás és édes hazájokon kívül való sok nyomorúságoknak szenvedése, melyet leírni lehetetlen : Nagyságodnak pedig csak abban kell s abban lehet eljárni az mit az fényes porta parancsol és az miben az magyarok részéről előbocsáttatik. Ebben azért mint igazodhassék el nagyságod (hogy egy felől az magyaroknak az fényes porta hűségében való megtartatások paranssoltatik, másfelől az kik azt vesztegették, azoknak megfogatásokért az ellenkező német párt vádjára, midőn hűségéért nagyságod jót várna, nagyságodra nehézség vagyon, melylyel az német magának nagy szarvat emel, hogy az ő részire hajlott lator magyaroknak oltalmat talált az fényes portán, az magyarok pedig szomorítatnak, hogy az közülök való lator embereknek láttatik az fényes porta maga ellen való árulóknak kedvezni ; annál inkább ha már az előttünk való tractáknak is az magyarok reménsége szerint kívánt vége nem lészen, minden felől szegények az sok gonosz közzé lévén tétetve, az végbeli török is most is mint ennek előtte, sőt még inkább mindent elkövetvén és kegyetlenkedvén rajtok s eselédjeken, (kiért tovább

való megmaradhatásokban egész lehetetlenséget látok) méltó és egy átaljában való kedvezést tehet nagyságod a fővezértől ő nagyságátul.

Teleki Mihály véleménye aláírás nélkül.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum*
XIII. köt.)

CLXXI.

Hatalmas és győzhetetlen császáruk kedves és becsületes meghitt úr híve, tengeren innen lévő birodalmának és fényes hadainak főigazgató szerdára, Budán lévő helytartója, tekintetes nagyságos és méltóságos Ibrahim vezér passa, nekünk jóakarónk, Isten nagyságotat hatalmas győzhetetlen császáruk hasznos szolgálatjára éltesse.

Nagyságod hozzánk érkezett követje nagyságod levelét megadván, irását megértettük, melyre nézve mivel hatalmas császáruk nekünk megparancsolta, hogy nagyságoddal egyet értsünk és nagyságoddal együtt mi is az régen bujdosó és ő hatalmassága kegyelmességét váró magyar nemzet dolgaiban fárodozzunk, ez következő holnapnak huszonötödik napján hadainkkal együtt megindulunk. Hogy pedig előbb nem lehet, oka az, hogy az mi hadainknak nagyobb része egy-egy lovasokból áll, az kik távul is lévén, ha őket hirtelen és sietve indítanók, az lovok elveszne, és az táborozásra alkalmatlanok lennének. Azonban az adó körül is sok dolgaink vannak, melyeket kiindulásunkig szükségesképen el kell végeznünk, hogy annak idejében hatalmas császáruk fényes tárházában békülthessünk. Egyébiránt az mely napot előbb iránk, akkor okvetetlen megindulunk, s kívánjuk, hogy nagyságotat tanáljuk szerencsés boldog órában. Költ Gyula-Fejérvári városunkban Szent Iván havának huszonharmadik napján, az 1682-dik esztendőben.

Nagyságodnak szolgálni kész jóakarója

Apafi Mihály m. p.

Hátára írva más kézzel: Nagyságod méltóságos levelét illendő böcsülettel vettük, mihelyen megfordítottuk, tanácsúr híveinket udva-

runkban hívtattuk, és tegnapi napon minden felé birodalmunkban kiíratunk, bizonyos emberünket elküldöttük, erősen megparancsoltuk, hogy mához harmincz napra Kolosvárhoz közel való helyre össze gyűljenek, mely napra magunk is oda megyünk és onnét nem késvén hadainkkal megindulunk, mi hadaink lakos egy-egy lovas vitézlő rendben állván, s messze is lévén egymástúl, így is féltjük fáradván ne jöjjenek, egyébiránt is hatalmas császáruk fényes tárházában való adónak bésszolgáltatására is gondot kelletvén viselnünk, örömet azon igyekeznénk indulásunkig rendbe vehetnők, mivel a sok alkalmatlanságok miatt igen elpusztultak szeginségink. Az kik peniglen velünk hadban jönnek, azoknak is sok fogyatkozások vagy az táborra való készülés miatt. Tehát elebb az megírt okokért indulunk nem lehet.

Eredeti fogalmazvány az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVI. köt.*)

CLXXII.

Méltóságos fejedelem kegyelmes uram alázatosan szolgálók nagyságodnak.

Micsoda leveleim érkeztek, Hadadba menő utomban, nagyságodnak in specie elküldöttem, várván nagyságod kegyelmes parancsolatjátúl, tovább is valamit nagyságod méltósága mellett el tudok követni, kész vagyok megcselekedni az nagyságod hűsége mellett mindeneket, várván én is reám alázatos szolgájára való fejedelmi kegyelmességét, ajánlom az szent Istennek és maradok

Ó-Berend 3. Julii 1682.

Alázatos legkisebbik szolgája

Vesseléni Pál m. p.

P. S. Ugy hiszem kegyelmes uram Tököly haragja most van nagyobb mértékben ellenem, a mint emberével bánt az én szolgám a német udvar előtt, Isten oltalmazzon hatalmátúl.

Kívül: Méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának nékem jo kegyelmes uramnak alázatosan adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben. XXVI. köt.*)

CLXXIII.

En Várad végvárában lakó Juszap Bulyok passa, ugyan Várad végvárában lakó Juszap passa plaenipotentiarius adom tudtokra mindazoknak valakiknek illik ez levelemnek renben, hogy ennekelőtte hatalmas császárunk egyik vitezitől budai Ibrahimtül, Doboka vármegyében Hid-Almásón jószágot bíró Korda Ferencz és Györgynek adattatott leveleket megoldvasván, én is helyben hagytam az nékem engedtetett plaenipotencia szerint, melyet Váradban Cadiasztalinis fogadtam, úgy mindazáltal, hogy esztendőnkint szokott huszonhat forint adajokat két részről beadgyák, a budai Ibrahimtül adattatott contractus szerint, megállván minden részeiben annak is ereje, ezután következő urai részekre is, úgy hogy ennek utána is ne nevedjen ezen adó, melyet én is török hitemmel, pecsétemmel, s kezem írásavalis megerősítettem, úgy hogy se dézmát adni se semminemű szedő vedővel ne tartozzanak. Dátum Zilah. 4. Julii A. 1682.

Coram nobis.

(Névjegy.)

Ibrám Bulyok passa.

Csifra Juszap.

Török Juszap Deák. (Névjegy.)

Musztafa Juszap és Haszán.

Bulyok passa legenyi.

A hátlapon : En Fazli iszpahia ezen levelet minden erejében török igaz hitem szerint helyben hattam és hagyom semmiben őket soha meg nem haborítom. Ilyen török vitezek előtt: Malkusz szpahia, esztergomi Amhet iszpahia előtt. Zilahon melyet erősítettem még pecsétemmel is. Zilahon A. 1683. die 23. Januarii.

(Katona Elek ur birtokában, Apa-Nagyfaluban Erdélyben.)

CLXXIV.

Celsissime Princeps Domine mihi Collendissime.

Nagyságod méltóságos levelét vévén, kívántam nagyságod szolgálja Bécsben való utazásárúl provideálnom, úgy visz-

sza jövet is rendeltettem vala comitivát melléje, de ha szerencsétlenség követte, arról nem tehetek ; magunk állapotját pedig s az itt való dolgokat szemeivel látván az nagyságod szolgálja, meg tudja nagyságodnak mondani. Én most azért arról nem is írtam, kívánom csak hozzá Isten nagyságodat, s engedje örvendetes alkalmatossággal látnom. Ex Castris ad Szilvás Ujfalu positis, die 18. Julii 1682.

Celsitudinis Vestrae Servus Paratissimus

C. Emericus Theökeöly m. p.

Kivül : Celsissimo Principi ac Domino, Domino Michaeli Apafi Principi Transylvaniae, Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. etc. Domino mihi colendissimo.

Eredetiye az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József Erdély tört, ered. lev. XXVI. köt.)

CLXXV.

Mint kegyelmes urunknak alázatos szolgálatunkat ajánljuk nagyságodnak, Isten minden kívánta jókkal áldja meg nagyságodat szívből kívánjuk.

Nem kételkedünk benne, nagyságodnak értisére ne volna az kegyetlen pogányságnak ellentünk való feltött czilja, kitől mink is mint keresztyén emberek felességünkre nízve írtózván, öremest igyekeznénk oly helyre szállítani őket, gyermekinkkel együtt, az hol békességes megmaradást gondolhatnánk nekik : de mivel az mi kegyelmes urunk ő felsége ditiojában ezen az földön oly helyt nem találhatunk fel elminkkel, az hol ő felségéhez való hűségünk megmutatásával sértődísivel ne lenne, az felföldre való költözködés is pedig bátorságos nem livén, alázatosan de nagy bizodalmason mint kegyelmes urunkhoz kelleitik nagyságodhoz folyamodnunk és nagyságod előtt esedeznünk ez kis instántiánkkal, tudni illik megtekintvén nagyságod mint keresztyén fejedelem és keresztyén nemzetén könyörülő, kivált maga nemzetségéből állott, az mi mostani sorsunkat és állapotunkat, ne száunná annyira való kegyelmes gratiáját hozzánk nyújtani, az mely alatt szegény feleségünket, gyermekinket az pogány virszopó szomjhúzó nemzet

előtt megmaraszthatnók. Alázatosan is instálnánk nagyságod előtt, méltóztatnék kegyelmesen istenes indulatjából Frater István huszti kapitány uromnak parancsolni beboesátásunk s egyszersmind szállás adásunk felől feleségink, gyermekink, és kevés javaink számára, s hogyha penig az üdö ugy kívánná, hogy beljebb is kelletnék menni, beljebb való szabados menés felől is. Vólna vagy lenne talán olyan is közülünk, ha annyira való kegyelmes grátiája nagyságodnak hozzánk accedálna, hogy az mi kegyelmes urunkhoz ő felségéhez való hűségünknek megsértődísit nem kívánná, talám magunk közül is maradna ott feleségünkkel gyermekinkkel, ha az szükség kívánná beljebb is nagyságod kegyelmes gratiajából, az hol alkalmatosságot s jóakarót nagyságod ditiójában találna, elmenne. Mely ebbeli nagyságod kegyelmességéért Istentől ő szent felségétől várhatja nagyságod nagyobb érdemét. Maradván mik is.

Datum Szathmarini die 22. Julii Anno 1681.

Nagyságodnak alázatos szolgálói

Prinyi János m. p.

Perényi Pál m. p.

Károli Mihály m. p.

• *Kivül* : Celsissimo Principi Domino Domino Michaeli Apafi Regni Transilvaniae Principi, Partium Regni Hungariae Domino et Sicolorum Comiti etc. Domino Domino nobis gratiosissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. ered. tört. lev. XXVI. köt.*)

CLXXVI.

Adjon Isten minden jót.

Nem tudjuk micsoda oktúl viseltetnek, vagy talám ujobban is ellenek való haragunkat boszúállásra fel akarják ingerleni, hogy ennyi ideig az oda minden felől occurálható intervenientiákrúl minket nem tudósítottok ; holott, ha az előtt megkivántuk azt, hogy continuo emberek légyen nálunk, ki által mind az innét arra felé expediálendő s mind az onnét hozzánk tartozó dolgok és hírek annál is jobb móddal alkal-

maztathatnának, inkább hoc rerum statu, felbomolván már az frigy is, kemény animadversiónk alatt megkívánjuk azt, hogy mindenekről bennünket tudósítsanak s embereket continuo itt táborunkon tartsák. Egyébiránt ha vakmerőségnek adván magokat tovább is ezeket elmúlatják, másoknak példájára is olyan esik rajtok az kit senki rólok el nem vészen s hitessék is el azt magokkal, hogy mind most mind ennek utána efféle szófogadatlanságért meg is büntethetünk; az minthogy abban bizonyosak legyenek, magunkat véllek meg is becsteltetjük. Lám tudják Lőcsére embereket jártatni, kit is az erdőben lap-pangván hadaink együtt az levelekkel intercipiáltak, s itt táborunkon vagyon, melyért is számot is kívánunk vennünk, hogy oda elküldhetnek, s mi hozzánk nem. Izentünk némely dolgokról nemzetes vitézlő Kormos István uramtúl, alkalmaztassák azért általa tett izentünkhöz magokat, ha mind ennek utána s mind penig most érette nem akarnak búsulni. Isten mindnyájunkkal. Datum in Castris ad Cassoviam positis die 23. Julii 1682.

Az fegyverben lévő magyarság főgeneralisa

Gr. Theökeölyi Imre m. p.

U. i. Az méltóságos erdélyi fejedelemnek szóló levelet penig mindjárt postán küldjék meg, ha meg nem akarnak búsulni; Kormos uram is ha ott nem találna lenni, küldjek utána ezen levelünket.

Kivül: Debreczeni bírának s polgároknak adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József, *Erd. tört. ered. lev. XXVI. kötet.*)

CLXXVII.

Celsissime Princeps Domine mihi colendissime.

Nem kétlem, ez elmúlt napokban groff Herberstein Eze-es strása mester, egy general auditorral, és hat alább való tisztekkel, és nyolezvan köz némettel való elfogattatás nagyságodnak tudtára nem volna, kik közül egyiket kezességen s parolán Bécsben felbocsátván, küldöttem az többit Regécz

várában ott lévő kapitányom gondviselése alá. Most pedig proxime Isten minémű szerencsével áldott meg bennünket, akarám azt is nagyságodnak értésére adnom. Szilvás Ujfalunál lévő táboromból szerencse próbájára elküldvén Kassa alá mint egy másfél ezer emberemet, kiknek Isten oly szerencsét adott, hogy ostrommal megvévén az citadellát, hetvennél többet az benne lévőekben vágtanak le, s elevenen kilenczvennél több akadott kézben. Most pedig az várbeli álgýuka neki forgattatván az városnak lötetem keményen, onnét belől is lönek ugyan az várra, de semmi kárt nem tehetnek, mi-csoda kimeneteli lészen, vagyon Isten titkában; reménlem mindazáltal Istennem kegyelme által az is miénk lészen. Az méltóságos budái vezér is személye szerint erre felé meg fog indulni e héten okvetlen; s hadainak előjárója már Egerhez is érkezett, kik után jövetelét maga sem fogja differálni. Csodálkozom hogy nagyságod jövele felől mind ekkoráig is semmi tudósítást nem vehettem, holott az velünk való meg-egyezésre Szolnoknál kelletvén nagyságodnak általjőni az Tiszán, örömet érteném az nagyságod mikor való szerencsés érkezését, hogy annál is inkább alkalmaztathatnám jöveteléhez képest is nagyságodnak az dolgokat. Ezzel hozza Isten nagyságodat s engedje szerencsés alkalmatossággal látnom. Datum in Castris Hungaricis ad Cassoviam locatis die 23. Julii 1682.

Ejusdem Celsitudinis Vestrae Servus Paratissimus

C. Emericus Theökeöly m. p.

Kivül: Celsissimo Principi ac Domino Michaeli Apafi. Principi Transilvaniae, Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. etc. Domino mihi Colendissimo.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVI. köt.*)

CLXXVIII.

Alázatos szolgálatomat ajánlom nagyságodnak, Isten minden üdvességes jókkal és jó egészséggel áldja meg nagyságodat szívből kívánom.

Nagyságod parancsolatját el akarván követnem, én

nagyságos uram hogy bizonyos hírt ír hassak nagyságodnak, minden felé vigyáztam, azért tegnap megjűvén embereim, bizonyosan meghozák, kit nagyságodnak úgy is írhatok, hogy bizonyosan elhiheti és akár kinnek is megmondhatja bizonyosan, az erdélyiek megindulnak, az két Oláhországgal mondják, de az mint hallom az két Oláhország helyett és az tatár helyett három ezer kurtány fog jűni, az társzekerek alá ki is hajtották az marhákat s egyenesen ide Szathmár alá szándékoznak. Váradról is bizonyos ember jűtt, ki is azt beszéli, hogy bizonyosan el fognak jűni az törökök az fejedelem mellé, az ember magával az basával beszélt s ez azt mondotta, hogy az erdélyi fejedelemnek is ő fog parancsolni, mind az oláhokkal együtt s azt mondotta, hogy az hódolt szegény emberek sehova ne fussanak csak helyekben maradjanak, s gabonájokat hová hamarább elcsépelvén rejtsek az földben, végvár alá ne fussanak, mert elrabolják őket. Én nagyságos uram valóban féltem az marhát, nagyságodnak ez előtt is írtam, ha nem neheztelné, én eladnám; választ még nem vehettem, de én csak eladom, mert félek az kártól, az ménes még jól vagyon, az lovak is itten megvadnak az háznál semmi kár sincs Istennek hála, az aratást azon lészek ezen az hiten elvégezsem, már hordatom, egy asztagot majd be is rakatok, az rozstot béhordattam, Istennek hála az zabok is jók, csak aratathatnám fel. Apátiban aratnak, megparancsoltam, hogy mindgyárt hordassa s csépeltesse, Gyarmaton is, egyebütt szintén úgy; vátig sietnék véle az hírekre nézve, de ha hirtelen jűnek, csak megvalljuk az sok kárt kitűl Isten őjjon bennűnket. Ezek után Isten tartsa sok számos esztendőkig nagyságodat kedves jó egészségben. Maradván

Datum Szathmár 23. Julii Anno 1682.

Nagyságod alázatos szolgája fija

Károli Mihály m. p.

P. S. Az feleségem nagyságodnak ajánlja alázatos . . . szolgálatját.

Kivűl: Tekéntetes és nagyságos Károli László uramnak ő nagyságának (Titulus) nekem kedves atyám uramnak ő nagyságának adassék.

Commendant. G. D. Postarum magistris pro transmissione

Eredetije az erd. Muz. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVI. köt.*)

CLXXIX.

A Messiást követő nagy fejedelmek példányképe stb.
erdélyi fejedelem Apafi Mihály!

Adom tudtadra, hogy a császári hadra kirendelt moszlim sereggel a vett parancsolat értelmében a felső magyarországi nép védelmére sietvén Eger alá érkeztem, honnan egyenesen Kassa alá kell vonódnom. Te mostanáig mind csak jössz de még sem érkeztél ide! A mint ezen bujuruldut veszed, az összes moszlim tábor élelmezésére azonnal szerezz össze Erdélyben 20,000 sztambuli kila árpát 4,000 sztambuli kila lisztet, 10,000 oka kétszersültet s 400 tires kocsit, ezekkel együtt küldj 400 munkást. S midőn mindezeket a legrövidebb idő alatt útnak indítod magad is összes hadi népeddel késedelem nélkül szálj a Tiszához s azon átkelvén a lehető leggyorsabban egyesülj a császári táborral. Huzásra halogatásra ne gondoldj, jól vigyázz s magadat e bujurulduhoz alkalmazd. Kelt 1093. Redseb 19-én. = 1682. Julius 24-én.

(Egykorú hivatalos másolat.)

(Törökből; eredeti az erdélyi fels. kir. kormányszéki levéltárában.)

CLXXX.

Instructio pro Generoso Gabriele Kabós de Gyerő Monostor ad Excellentissimum Dominum Vezarium Budensem expedito Ablegato Fideli nobis dilecto data, ex Castris ad Possessionem Dengeleg positis.

Die 1. Augusti Anno 1682.

Istent híván segítségül, tőlünk megindulván, az hol az méltóságos budai vezérnek ő nagyságának létét meghallhatja bizonyosan, kövesse útját hűségesen ő kegyelme, és elérkezvén, és miképen egyéb dolgaiban többszöri ütozását is, hogy megbíztuk: nem kételkedvén tökéletes hűségében mostan is, expedáltuk ő kegyelmét ily véggel:

1) Hogy az vezérnek ő nagyságának szóló levelünket

megadván, alkalmaztassa szavait az kérdésekre oly formán ő kegyelme, a miképen szóval is eleiben adtuk voltaképen : forgatván az nedves üdőhez képest az útnak nehéz voltát táborunknak haladásával a mint lehet.

2) Igyekeztünk ugyan hatalmas császáruk fenyves parancsolatjának és a méltóságos budai vezér urunk ő nagysága bölcs tetszésinek is engedelmeskedni, de tartunk attól is legkiváltképen, hogy az tavalyi bérohanás szerint birodalmunkban a szakmáriak némely városinkat, falunkot a miképen felégették, és azokban lévő hatalmas császáruk adófizető nagy sok számú embereit levágák, és minden javoktól is megfoszták, hogy hasonló vagy siralmasabb kártételek, és pusztítások ne kövessék birodalmunkot ujjalag is : hátrébb maradván Szakmár hadainktól mostan is, jóllehet akkor közelebb is lévén, és érezvén bennünket, kicsapásokat kártételekkel mégis elkövették. Sőt peniglen mennyivel is inkább kellessék tartanunk az tavalyi ittben lévő esetünknel, arról ő kegyelmének bizonyos okokat declaráltunk bővebben is, és ne is mulassa, ha módját látja azon materiák urgeálását gyakorlani bővebben is, az németek kártételek tartásától csalárdásgal ide hátra hazánk ellen.

3) Az fényes porta akaratjából minapiban egy hiteles szolgánkot is felküldvén az német udvarban, holmi ott forgó dolgoknak és hadaknak kitanulására és vizsgálására jó reménységgel, (mely iránt való íratásinkat is párokban beküldtük mindjárást még akkor portára), mely szolgánk is midőn mostan hamar napokkal való hozzánk érkezését reménlhetjük volna, megmondhatja ő kegyelme, miképen fosztatott meg minden javaitól is ugyan : de legkiváltképen az ott fennforgó levelek által való tudósításoktól, mely miatt is miképen akadályozhattunk légyen, akárki is meggondolhatja! Mivel tudjuk immár az fényes portát is tudósítani tartozó kötelességünk szerint, nem tudhatjuk magunk is, levél nélkül.

4) Mivel peniglen az levelektől etc. megfosztatván, immár azon hiteles szolgánk al-

tal hallásoknál és szóval való izeneteknél egyebet nem vehettünk, azokról is szóval való izenettel bízunk ő kegyelme által az vezérnek ő nagyságának értésére adni, melyeket is csendes elmével és értelemmel elméjében forgatván és megtartván ő kegyelme módot is keresvén hozzája, csak magának a vezérnek declaráljon határozón mindeneket. Melyeket is úgy adhatunk értésére ő nagyságának is, a miképen megérthette és tarthatta megemlített szolgánk is az ott fennforgó hírek, hallomások és állapotok felől is mindeneket, s tovább ennél nem léphetünk tudósításinkkal is ő nagyságához.

5) Hanem ő kegyelme többi között azon foglalatoskodják nagy szorgalmatosság mindezek felett is, hogy a vezérnek ő nagyságának egész tetszését és akaratját vehesse róla és tanulhassa ki is, meddig és hová kellessék útunkat dirigálnunk, és ő nagyságával is szemben lehetnők oly helyett, az hová tudhassuk magunkot is valósággal hadainkkal disponálnunk.

6) Azon szolgánk oda fel . . . . . (kiszakadt.)
tudtára levén, azokat . . . . .

Eredeti fogalmazvány az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVI. köt.)

CLXXXI.

Michael Apafi Dei gratia Princeps Transilvaniae, partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc.

Generose fidelis Nobis dilecte, Salutem, et gratiam nostram.

Akarók kegyelmedet az occurrentiákról tudósitanunk, Mi Isten kegyelméből ő hatalmassága parancsolatja szerint útban vagyunk hadainkkal, és tehetségünk szerint abban munkálódunk. Mit irattunk az fővezérnek, az kassai kamara micsoda patenseket bocsátott ki az onnét feljül jövő segítség felől, az kassai citadella dolgairól érkezett tudósításunkat is

kegyelmednek in verissimis paribus megküldtük, kiket Maurocordatus urammal közölni kegyelmednek szükséges. Azomban szolgálkat küldtük vala Bécsben az porta parancsolatja szerint az dolgok kitanulására, az ki által micsoda levelet irtunk volt az római császárnak, párban megküldtük kegyelmednek, de arra mi válasz lett, az portát nem informálhatjuk, mivel mindenektől, az levelektől is megfosztatott. Kegyelmed mindenekről légyen vigyázással, és bennünket kötelessége szerint minden occurrentiákról tudósítani el ne mulasson. Secus nec facturus. Datum in Arce nostra Szamos-Ujvár, 3. Mensis Augusti Anno 1682.

M. Apafi m. p.

Kivül : Generoso Stephano Nagy de Vizakna, in Fulgida, porta Otthomanica Oratori nostro continuo etc. Fideli Nobis dilecto.

Hátára jegyezve : Anno 1682. die 19. Augusti. Allatae sunt per Paulum Paladi.

Eredetije az erdélyi Muzenumban. (*Gr. Kemény József Erd. tört. ered. lev. XXVI. köt.*)

CLXXXII.

Messiás rendén levő fejedelmek dicsekedése stb. mostani erdélyi fejedelem nagyságos barátom Apafi Mihály!

Barátságunkhoz illő üdvözetem után ugyanazon baráti indulattal kívánlak értesíteni a felől, hogy embered által küldött leveledet vettem s tartalmát megértettem. Irod, hogy azon császári parancs másolata, mely a váradi tartományban eszközlendő salétrom vásárlás iránt adatott ki, a váradi beglerbég által hozzád oly kérelemmel küldetett, hogy azon salétrom mennyiség Erdélyben vásároltathassék össze. Én barátom! mindaddig míg egyenesen hozzád intézett császári parancsolatot nem veszsz az iránt, hogy Erdélyben salétromot vásárolj össze : a váradi tartományra szóló ama fényes rendeletre Erdélyből semmit sem tartozol adni : mert Váradot nem pedig Erdélyt illeti. Erről a váradi beglerbéget is meg fogom inteni. A mi engem illet nagyra becsült barátom! a császári hadra kirendelt moszlim csapatokkal immár az egri mezőre érkeztem. Azért

te se késsél, hanem oly készüllettel a milyen re elébbi levelemben felhivtalak, hova hamarább indulj meg és tarts egyenesen Tokajnak. Mihelyt pedig oda érsz, azonnal tudósíts. Béke veled!

az egri mezőben.

(év nélkül.)

Oldált : Arnaud Uzun Ibrahim budai bassa névjegye s pecsége.

Kivül : Budai Vezér Ibrahim passa levele, hozta Kassai András.

A. 1682. die 6. August.

(Törökből, az erdélyi Muzeumegylet birtokában)

CLXXXIII.

Kegyelmes uram !

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa. Ma is reggel nagyságodnak alázatosan irtam vala, ujjobban ma est felé jüve bizonyos hírem, hogy az szathmári és ecsedi labanczok felesen Kállóra reá mentek, felperzselték minden leguminajukat, kiket szekereken el nem vihettek, megégették, marhájokat elhajtották, az várban is tüzet támasztottak volt tüzes szerszámmal, belől is esett kár tűz miatt, de az eső tött akadályt. Eperjest lövik kegyelmes uram még is, Tökölyi ő nagysága segítségére elment volt, de nem succedalt Regéczbe jött alá. Ezután, ha mit vélek, mint kegyelmes uramnak, nagyságodnak alázatosan értesítést adni, el nem múlatom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással, sok számos esztendőig, kívánatos jó egészségben In Somlyó die 10. Augusti Anno 168. . . .

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája, míg él

Olosz Ferencz.

Külsőm : Erdélyországának méltóságos fejedelmének nekem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

(Az erdélyi volt kir. főkörmányszék levéltárában levő eredetiből.)

CLXXXIV.

Celsissime Princeps Domine mihi colendissime,
 Honoratissimae Celsitudinis Vestrae litterae ad Excellen-
 tissimum Supremum Vezirium directae postquam ad amussim
 interpretatae fuerint, exhibitae fuere oculis celsitudinis ipsius,
 cuius litteras ubi perlegerit, propensionem ipsius erga Celsitu-
 dinem vestram omnino percipiet. Clementia Potentissimi Ma-
 ximi terrarum Imperatoris Domini nostri Clementissimi, et
 benignitas Excellentissimi Supremi Vezirii erga ipsam prae-
 stitas in dies servitiis a Celsitudine Vestra magis atque magis,
 uti speramus, augescet, caeterum Celsitudo Vestra dignetur
 suo semper affectu me prosequi, qualem ipse continuo obse-
 quio promereri non desinam. Deus altissimus ipsam conservet
 diu foelicissimam.

Celsitudinis Vestrae addictissimus servitor

Alexander Maurocordatus m. p.

Datae Constantinopoli die 16. Augusti 1682. S. V.

(*Stylo veteri*)

CLXXXV.

Illustrissime Domine Amice Nobis honorande.

Mandatis Fulgidissimae Portae Ottomanicae ex debita
 nostra sincera fidelitate nosmet submittere parati, dum jam
 Castra cum Nostris in medio itinere metaremur, fatemur an-
 norum, praeteriti et praesentis, nostrae et Regnicolarum No-
 strorum Bellicae expeditionis exhaustionem non minimam re-
 centi recolentes memoria, pro qua Clementiam Fulgidissimae
 Portae Ottomanicae firma fiducia praestolantes, Illustrissimi
 Domini Purpurati Budensis et exercituum Invictissimae Im-
 peratoriae Majestatis Generalissimi ad inauditam praestari
 nunquam possibilem victualium pensionem coactio, non pra-
 vam nobis meditationis praebuit ansam : impossibile enim
 est, ut nos extra limites militantes annuali etiam tributo, pari-
 ter extraordinariis talibus oneribus aggravemur. Illustrissimi

Domini Budensis Vezirii litteras Illustritati Vestrae in specie transmisimus, Illustrissimam Dominationem Vestram amabiliter requirentes, quatenus coram Excellentissimo Domino Vezirio, ut et quibus interest, sua mediatione de remittendis his et similibus optatam resolutionem obtinere non remittat; Quam Illustritatis Vestrae benevolentiam Nos remuneraturos experietur. Deus Illustritatem Vestram diu incolumem conservet. Datum in Castris nostris ad Debreczen positis die 16. Mensis Augusti Anno 1682.

Illustrissimae Dominationis Vestrae Amici Benevoli.

Eredeti fogalmazvány az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVI. köt.*)

CLXXXVI.

Budai vezérnek szóló levél párja.

Hatalmas győzhetetlen császáruk kedves és becsületes megbítt ur hive, tengeren innen lévő birodalminak és fényes hadainak főszerdárja, Budán lévő helytartója, méltóságos és nagyságos vezér Ibrahim passa, nekünk jóakaró urunk, Isten nagyságodat hatalmas császáruk szolgálatjára éltesse.

Az mint nagyságodnak nem régen is megírtuk, mi teljes tehetségünkkel siettünk az Tiszán által költözni. Azon is vagyunk Löknél vagy Csegénél ha hajót kaphatunk, általköltözzünk. Örömet Szolnok felé nem is kerülnénk, nem akarván az végbeli török vitézeknek kedvetlenségekre lenni, már is el kezdvén, az fenyegetődzést, az szent-jóbiak penig ugyan vitézinkben el is kaptanak. Nagyságodat kérjük, mutassa jóakarátját általköltözésünkben, hogy annál hamarább egyezhesünk meg nagyságoddal. Éljen sokáig nagyságod hatalmas császáruk szolgálatjára. Datum ex Castris nostris ad Debreczen positis die 16. Augustt A. 1682.

Nagyságodnak kész szolgáló jóakarója.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVI. köt.*)

CLXXXVII.

Michael Apafi Dei gratia Princeps Transilvaniae, partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes.

Spectabiles Generosi fideles Nobis sincere dilecti, Salutem et gratiam nostram. Minemű bujurdia érkezett légyen hozzánk az budai vezérnek, minden tokja nélkül csak pusz-tán, magát in specie, fordítását in paribus Maurocordatusnak és kapitihánnak szóló leveleink pariaival kegyelmeteknek megküldöttük. Kegyelmeteknek kegyelmesen és igen serio parancsoljuk, fényes portára expediáltatott szolgánnak menetelit ne késleltesse, sőt hogy mentől hamarabb útját követhesse, minden úti commoditásiról provideáljon késedelem nélkül. Azonban az mint ennek előtte is megírtuk, nem hogy praestáltak volna az vármegyék az sóldosok állítását, de nominanter az hunyadvármegyeiekben is vagyon defectus hetven vagy hetvenöt személy, Fejérvármegyében száz, Tordavármegyében húsz vagy huszonöt, úgy az többi is héjánosság nélkül nincsenek; az székhelyekben is sokan szöktének vissza. Kegyelmetek mindezekben való fogyatkozásokat is hogy helyre állítsa, és egész számmal mind sóldosokat mind vissza szökött személyeket szorgalmatosan kikeresse, és utánunk küldje hozzánk való kötelelességekre, ut supra kegyelmesen és serio parancsoljuk.

Secus nec facturi. Datum in Castris nostris ad Debrecen positis die 16. Augusti Anno 1682.

Eredeti fogalmazvány az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVI. köt.)

CLXXXVIII.

Michael Apafi Dei gratia Princeps Transilvaniae, partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc. Illustrissimis Illustribus Spectabilibus Magnificis, Generosis Egregiis Nobilibus Dominis Supremis et Vice Comitibus Iudicibusque Nobilibus, Juratis Assessoribus ac Notariis, toti de-

nique Universitati Dominorum Magnatum et Nobilium Comitatus Szabócs, Providis item Judicibus, caeterisque juratis ac universis inhabitatoribus Oppidorum, Possessionum, villarum in eodem Comitatu constitutorum et habitorum praesentes nostras lecturis vel legi auditoris, Salutem foelicesque rerum successus.

Nyilván lehet kegyelmeteknél hatalmas győzhetetlen császár parancsolatjából táborban való szállásunk és birodalmunkban eddig való érkezésünk, tovább való igyekezetünk és szándékunk. Kegyelmeteket azért intjük nemzetekhez vérekhez való szeretetekre, kötelességekre kényszerítjük, értvén az magyar nemzetnek mi karban folyjanak dolgai, egész vármegyéstől, úri, fő és nemesi rendek mellénk jöni és felülni mentül hamarébb siessenek, hogy előttök lévő, s közelítő veszedelmeknek magok okai ne legyenek. Továbbra peniglen azon megemlített vármegyebeli minden helyeknek birái, polgári és lakosi táborunk szükségére kívánságát élés kenyér, abrak, vágó marha szállításában szorgalmazkodni ne késedelmezzenek, különben cselekedvén ha táborunkat az kételenítő szükség károsításokra kényszeríti és bocsátja, mi okai nem leszünk. Annotatas Dominationes Vestras benevalere desiderantes, caeteros vero secus non facere monentes. Divinae Protectioni commendamus, praesentes autem post earum lecturam restitui volumus. Datum in Castris nostris ad Debreczen positis, die decima sexta mensis Augusti, Anno Domini Millesimo Octuagesimo Secundo.

Eredeti fogalmazvány az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVI. köt.)

CLXXXIX.

Michael Apafi Dei gratia Princeps Transilvaniae, patrum regni Hungariae Dominus et Sicolorum Comes etc.

Generose fidelis Nobis dilecte, Salutem et gratiam nostram. Mi Isten kegyelmességéből hatalmas császár parancsolatjából táborunkkal érkezvén siettünk az mint az utak és idők nehézsége engedték, de az sietés miatt csak már is ha-

daink lovai és marhái veszni és elállani kezdettenek; minden igyekezetünk az volt, minél hamarább követhessük előtünk álló bajos utazásunkat; de meg kell azt vallanunk, kén-telenített édes fiunk halála öt vagy hat napot eltemetéséig késedelmeznünk, mely meglévén, feleségünket nehéz betegségében is oda kellett hadnunk, s követtük hatalmas császár parancsolatját, még is mikor igaz hűségünknek, s költséges fáradozásinknak reménségével utazásunkat continuálnók, budai vezérnek minémű bujurdia (melyet, hogy lássunk meg sem gondoltuk) érkezett hozzánk, hűségednek in specie, fordítását in paribus megküldöttük, kegyelmesen és serio parancsoljuk, Maurocordatus uramnak mutassa meg, s általa az fővezérnek ő nagyságának adja értésére, nem ezt vártuk igaz hűségünknek jutalmának, s minthogy az két esztendőbéli táborozás is országunk lakosít felette igen enerválta, egész lehetetlenség, hogy adózzunk is, hadakozzunk is, és ilyen rendkívül hallatlan terehviselését supportálhassunk; akár mint igyekeznénk is, de az szegény ország annak szerit nem tehetné, mi meg sem adjuk. Azért hűséged értvén az dolgot, igyekezze teljes tehetősége szerint az haza és mi könnyebbségünkre orvosolni. Az kassai dogok miben légyenek, arról hűségednek nem írunk, tudván hogy az budai vezér az fényes portát informálta vagy informálja felőle; az kállaiak megértvén ide jövetelünket, az várat felégették, elrontották s pusztán hadták. Bennünket hűséged mentől hamarább minden occurrentiákról tudósítani el ne mulassa. Secus nec facturur. Datum in Castris nostris ad Debreczen positis, die 16. Augusti A. 1682.

A levél alján: Kapitihának.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József, *Erd. tört. ered. lev. XXVI. köt.*)

CXC.

Kapitihának szóló levél párja.

Praemissis Praemittendis. Mi Isten kegyelméből hatalmas császár parancsolatjából táborunkkal eddig elérkezvén, siettünk, az mint az utak és idők nehézsége engedték; de az

sietés miatt csak már is hadaink lovai és marhái veszni és elállani kezdettenek. Minden igyekezetünk az volt, minél hamarább követhessük előttünk álló bajos utazásunkat, de meg kell azt vallanunk, kéntelenített édes fiunk halála öt vagy hat napot eltemetéséig késedelmeznünk, mely meglévén, feleségünket is nehéz betegségben oda kellett hadnunk, s követtük hatalmas császárunk parancsolatját. Mégis mikor igaz hűségünknek s költséges fáradozásinknak reménségével utazásunkat continuálnók, budai vezérnek minémű bujurdia (melyet, hogy lássunk meg sem gondoltuk) érkezett hozzánk, hűségednek in specie fordítását in paribus megküldöttük. Kegyelmesen és serio parancsoljuk, Maurocordatus uramnak mutogassa meg, s általa az fővezérnek ő nagyságának adja értésére, nem ezt vártuk igaz hűségünknek jutalmának, s mint-hogy az két esztendőbeli táborozás is országunk lakosit felette igen enerválta, egész lehetetlenség, hogy adózzunk is és ilyen rendkívül való hallatlan tereh viselést supportálhassunk, akár mint igyekeznénk is, de az szegény ország annak szerit nem tehetné, mi meg sem adjuk. Azért hűséged az dolgot így értvén igyekezze teljes tehetsége szerint az haza és mi könnyebőségünkre orvosolni. Az kassai dolgok miben légyenek, arról kegyelmednek nem írunk, tudván, hogy az budai vezér az fényes portát informálta, vagy informálja felőlle. Az kállaiak megértvén ide való jövetelünket, az várat felégették, elrontották s pusztán hadták. Bennünket mentül hamarőbb minden occurrentiákról tudósítani el ne mülassa. Secus non facturus. Datum ex Castris ad Debreczen positis 16. Augusti 1682.

Eredeti fogalmazvány az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József, Erd' tört. ered. lev. XXVI. köt.)

CXCI.

Hatalmas győzhetetlen császárunk becsületes meghitt úr hive, tengeren innen lévő birodalmának és fényes hadainak fő gondviselő szerdára, Budán lévő helytartója, tekintetes, nagyságos és méltóságos Ibrahim vezér passa, nekünk jóakarónk, éljen sokáig nagyságod hatalmas császárunk hasznos szolgálatjára!

Nagyságod követem által küldött levelét illendő becsülettel vettem, megvallom nehezen esett oly nehéz szókkal való kétszeri írása, nem is tudjuk mire magyarázni nagyságodnak ily ok nélkül való nehézségét. Isten hatalmas császárunk egy napját sok ezerre tegye, soha még nekünk úgy fővezér urunk ő nagysága is, kit is Isten hatalmas császárunk hasznos s tehetős szolgálatjára s az mi szerencsénkre sok esztendeig szerencsésen éltesse, ily nehéz szókkal méltóságos írásokban nem illettek, kiváltképen midőn a hadban parancsolták jövetelünket, oly kegyelmes és szép szókkal írott fényes parancsolatit vévén hatalmas császárunknak s fővezér urunknak ő nagyságának, szintén indulásunkkor érkezven meg követeink fővezér urunktól ő nagyságától, azok által is nagy biztatásokat vettem nagyságod hozzám való jó maga alkalmaztatásáról; úgy hitettük volt el magunkkal, nagyságodtól is illendő becsületünk megadatik. Elsőben nagyságod azt iratta vala, Biharvármegyében acsvári mező felé jöjjünk, azután két ízben is azt iratta, Tokaj felé jöjjünk, mostan azt iratja nagyságod, a Tiszán az hol által mehetünk menjünk által, de arról semmit nem irat, merre menjünk s nagyságoddal hol egyezzünk meg. Még a tihája ő kegyelme követünket, s magunkat is szitokkal illetett, késedelmezéssel vádoltatunk nagyságodtól, holott noha egyik gyermekünk is megholt, feleségemet is halálos betegségben hagytam, hatalmas császárunk adajának dolgát is egészen rendben nem vehettem, megindultam hadaimmal, némely része messze lévén, nagy része lakos emberekből és egyegy lovasból állván, feles szekérrel lévén, a mint a nehéz utak és idők engedték, siettem, gyakran két konákot is egygyé tettem, mely miatt már is feles lovak s marhák el állottak, szekerek maradtak el. Nagyságod írása a lévén, Tokaj felé jönék, arra nézve kellett arra felé mennem. Székelyhídnál vettem nagyságod levelét, kiben írta a Tiszán ott menjek által, ahol illendőbnek itilem, és úgy jöttem Debreczenhez, ott egy nap mulattam, onnét ide jöttem, itt is egy nap mulattam; még Debreczenből elküldöztem mindenfelé a Tisza mellett való helyekre, hogy hajókat szereztessek, azon is vagyok és ha lehetséges leszen s hajókat kaphatok, általköltözzem valahol a Tiszán, mert hogy én a Tiszán annak rendi

szerint által költözhessem, arra való készületek nincsen. Örömet Szolnok felé nem mennék, látván a váradi vitézek hadaimon való alkalmatlan cselekedeteket, holott egy néhányat benne levágtak, el is fogtak, némelyeknek orrukat fülöket elvagdalták, sokakat benne megkalafáztak, holott úgy rendben hoztuk hadainkat, felettébb való kárt miattok nem szenvedtek, öt vagy hat száz másféle had sokkal több kárt tett volna. A kuruczok közül is némelyek erre az földre kóborolván nem kevés károkat tettek. Ennyi megbántódásinkat ítélje meg nagyságod ha méltán nem érezhetjük-é, annál is keservebb hogy nagyságod tőlünk annyi élést, szekeret kíván, ha hadakozunk s adót adnunk kellene is, de lehetetlenség volna azt annak a szegény országnak megadni, ki sem telnék semmikepen, hogy peniglen egyszersmind adót is adjunk s hadakozunk is, s ilyen rendkívül való kiállhatatlan tereb viselésre is terheltessünk, lehetetlenség véghez vinni annak a szegény országnak. Kérem nagyságodat ebbeli kívánságát tegye le, másképen kéntelenítettém hatalmas császárukat megtalálni alázatos könyörgésemmel. Havasalföldi s moldai vajdák noha ő hatalmassága konyhájára viselnek gondot, kiknél Istennek hála hatalmas császáruk s fővezérünk ő nagysága előtt nagyobb tekintetünk volt, még is mikor hadban mentek, effélékkel nem terheltettek. Egészben hatalmas császáruktól Erdélynek adatott athnamé ellen volna, nagyságodat mégis kérem, ne kedvetlenítsen magamot s országombélieket, hadd jobb szívvvel szolgálhassak hatalmas császáruknak. A két esztendőbeli hadakozás is Isten tudja hiveink s magunknak mennyiben áll, a magyarok dolgára is mennyit költöttem tizenkét esztendő alatt. Ezekért s több hatalmas császárukhöz mutatott hűségünkért császári kegyelmességét reménlettünk, s reméljük hatalmas császáruknak. Mint feljebb is írámnagyságodnak, ha lehetséges léssen a Tiszán egyebütt által mennem, Szolnok felé nem megyek, ha penig kéntelenítettém arra menni, nagyságod parancsoljon mind Szolnokra mind egyéb helyekre, hadaimnak ne alkalmatlankodjanak. Ennyi hadat s lovat, marhát, étel, széna, abrak nélkül el nem vihetni, ha mi akadály s alkalmatlanság következik, mi ne okoztassunk. Egyéb-iránt azon vagyok teljes tehetséggel, hatalmas császáruk

parancsolatjának eleget tegyek s nagyságodnak is szolgáljak. Iratott Szoboszlónál lévő táborunkból kisasszony havának tizennyolczadik napján 1682-dik esztendőben.

Nagyságodnak szolgálni kész jóakarója.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti lev. XXVI. kötet.*)

CXCII.

A Messiást követő nagy fejedelmeknek példányképe stb. stb. Apafi Mihály!

Barátságosan kívánlak értesíteni, hogy én a felséges padisáh hatalmas fermánja értelmében a felső magyarországi dolgok rendbe hozása végett kezem alá adott sereget összeszedvén, Redseb hó közepe taján (Julius 20-dik körül) Pest alól megindultam s útamban Ónod és Kassa körül némi segítséget véve magamhoz az egész dolgot minél hamarabb elvégzem s visszatérek. Te a fényes portáról szintén parancsolatot vettél, hogy velünk e hadjáratban közre munkálj; én mostanában több ízben irtam hozzád, hogy készülj fel s jőj minél előbb Pest alá: és te hol egyet, hol mást vetvén okul, maig is jössz s mindeddig nem értél a császári táborba. Illik-e a dolgot így fél vállról venni s halogatni? Rám ebből semmi sem háramlik. Ha egyszer parancsolatod van a fényes portáról, hogy hadba menj, miért keresel oly ürügyeket a késedelmezésre? Most tehát se órát, se napot ne várj, hanem ugyan csak jőjj s a császári táborral minél előbb egyesülj. Azon gabonát, kocsikat s egyéb dolgokat, a melyek felől ezelőtt voltál értesítve, küld vagy Eger vagy Buda alá, hol a fényes porta táborbeli szolgálainak azokra szükségök van. Serény és szorgalmatos légy. Külömben üdv s béke legyen veled!

Kelt a kassai táborban 1093. Sábán 14-én = 1682. August 18.

Oldalt: Arnaud uram Ibrahim budai basa névjegye s pecsége.

Kivül: Budai vezér Ibrahim passa levele, hozta Kabós Gábor uram szoboszlai táborunkba Anno 1682. die 18. Aug. Ebben sietteteti az ő nagysága menetelit és a élések s szekereknek küldését.

(Törökből: eredetie az erdélyi fels. k. kormányzék levéltárában.)

CXCIII.

Méltóságos és nekem jóakaró király barátom!

Baráti köszönetem és bőséges jó kíváнатim után arról kívánlak értesíteni, hogy Szefer aga nevű emberemtől küldött leveledet megkaptam s valamit abban írtál, megértettem. Irod, hogy immár megindultál és hogy Somló nevű helynél egynehány napra meg akarsz állapotni. Barátom! az idő telik; már is tizenhárom napot késtünk ahhoz képest a mint indulásunk napját a fényes portára küldött jelentésünkben megírtuk s e szerint hazugságban maradtunk. Azzal sem menthetjük magunkat, hogy a hiányzó csapatok miatt késtünk ennyi ideig: mert hiszen feles hadaink vannak s az elmaradtak is majd csak összeverődnek; . . . . sereg s az oláh és moldva hadak is úton vannak. Remélem azért, hogy levelem vétele után nem fogsz Somlónál megállapodni s levelemet vivő Musztafa agámat sem fogod visszaküldeni, hanem vele együtt a mint csak lehet jössz, hogy Diószeg nevű helynél minél előbb találkozassunk s hadaink egyesülhessenek a császári parancs végrehajtására. Mit te is szem előtt tartván jöttön jössz, s ez ügyben vitézséged buzgósággal párosuljon. Külömben béke veled!

Haszán
váradi mirmirán.

U. i. Barátom! Somlónál meg ne állapodjál, mert ha egy két nap ott találsz időzni, dolgainkban nagy hátramaradás történik. Szükséges, hogy a padisáh serege s a te hadaid minél előbb egyesüljenek. Az említett helyen tehát meg ne állj: s azon feljül pedig mihelyt ezen hírt veszed, megbízott embered által rögtön levelet küldj. (Évszám nélkül.)

Külső cím: A mostani erdélyi fejedelemnek, méltóságos király barátomnak.

Egykorú magyar hátjegyzet: Váradi Haszán passa levele, hozta az maga embere az Zilajnál levő táborba, die 26. Aug. Anno 1682.

(Eredeti, erdélyi Muzeum-Egylet.)

CXCIV.

Alázatos szolgálatomat ajánlom nagyságodnak mint kegyelmes asszonyomnak, hogy Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa Istentől kívánom.

Nagyságodat mint kegyelmes asszonyomat kellett az itt való állapotok felől alázatosan tudósitanom, mely is hogy nagyságodat szerencsés boldog órában s kedves jó egészségben találja Istentől kívánom. Itt kegyelmes asszonyom, áldassék Istennek nagy neve érette, mostan semmi oly nagyságtok méltóságos személye ellen való vádat vagy nehézséget az itt lévő főrendektől eszemben nem vöttem, sem értettem, jóllehet hogy nagyságtok ennyi időktől fogva nem tudósította az portát, azon tudakoztak, nem győzvén majd minden másod harmad naponként tudakozni, ha nagyságodnak nem érkezett-é embere vagy levele hozzám; mostani tudósítása pedig nagyságtoknak szintén jókor esett, nem tudván az citadella dolgában még akkor itt semmit is, azután negyed nappal érkezett Buda felől posta arról való tudósítással együtt, sőt hogy nagyságtok ennek utána is minden occurrentiákról az portát gyakrabban tudósítsa, parancsoltatik. Az császár némely nap az adó mellett behozott solymokért az vezérre izent volt, hogy mi annak az oka, hogy Erdélyből olyan meghánt vetett rosz madarakat hoztanak, úgy hogy ki vak, kinek lába, körme, szárnya nem jó közüllek, melyért az vezér a tihájától reám izent; jelen lévén ugyan akkor az császár embere is, én az mint Isten adván adta, nagyságtokat mentettem, okozván az útnak hosszas voltát, hogy az mi fogyatkozás esett is benne nem egyéb miatt esett, mert különben mikor hazül megindította nagyságtok, akkor szépek s épek voltak, akarván a császár maga madarászit beküldeni az solymok után Erdélyben, melyet Scerlet urammal nehezen tuttunk lecsendesíteni és csinyálni, assecurálván hogy ennek utána szebben hozzák őket; nekem pedig az tihaja az vezér szavaival keményen megparancsolta, hogy nagyságtoknak az dolgot megirjam, hogy nagyságtok ide olyan hitván semmire kellő rosz madarakat ne küldjen, mert ha olyanakat hoznak be, el nem veszik, sőt

nagyságtoknak is búsulása leszen érettek. Az nagyságtok itt lévő gonosz akarói is nagyságtok felől az sok rossz hírek költésétől meg nem szűnnek, jóllehet nem mindenek hiszik ugyan, kivált az kik nagyságtokat ismerik, de ellenben (sokan nem tudván dolgokat) elhiszik, melyek is nem hasznot hanem kárt szereznek inkább. Csáki Lászlónak az elmúlt napokban is jött volt szolgálja be az vajda embereivel együtt, melyet mikor az adós görögök észrevöltek volna, megfogattatták volt, tovább tartván két heteknél fogva, most bocsátották el. Paskó elhitetvén az görögöket, hogy Csáki László csak azt várja, hogy urunk ő nagysága induljon és menjen ki az hazából, többen vadnak húsnál az fő emberek az kik elkészülvén mindjárt jöni akarnak Csáki Lászlóval együtt ide az portára; az Paskó szavának kegyelmes asszonyom annyira hitelt nem adtak volna az görögök, minthogy az vajda is irt ide be egy néhány görög jóakaróinak az Csáki állapotja felől, de mit irt legyen kegyelmes asszonyom nem értettem, ezek pedig hogy itt így legyenek tudva az görögök között, még pedig nagy titkosan, az bizonyos, de oda haza úgy legyenek az dolgok, nem-é, Isten az ő nagyságok s ő kegyelmeklekek tudja, én nem tudom. Az Csáki szolgálja az német követnél háromszor is volt Paskóval együtt, van már két hetinél több hogy kiment innét az szolgál, akkor is pedig, hogy megindult, az német követ szállásárul indult meg s úgy ment az vajda itt való házához, onnét mindjárt ugyan az vajda emberével együtt ki. Paskó nálam kegyelmes asszonyom már három rendben volt, tudakozván arról, ha nagyságtok nem irt-é nekem az ő állapotja felől, mivel Székely László uram által nagyságtoknak akaratja felől izent volt; úgy látom kegyelmes asszonyom, hogy ő részszerint bízik ahoz az ő vélekedése szerinti dologhoz is (mely is kicsodás legyen kegyelmes asszonyom azt én jó lélekkel írom hogy bizony nem tudom), részszerint pedig az nagyságtok kegyelmességéhez is, mely felől is nagyságtok mit parancsoljon, álljon az nagyságtok kegyelmességében. Az német követtel való dolgokat az fővezér az jancsár aga által tractában vétette volt még júniusnak utolsó hetiben, kétszer lévén szemben az egy hét alatt az követ az jancsár agával, első szemben lételekor so-

kaig koczódtak holmi törököknek az ő levágásáért (mely az elmúlt esztendőkbén, de bizonyosan melyikben esett volt oda Érsek-Ujvár felé, nem tudom), okozván ezzel az németet az békességnék az ő felbontásával; úgy annyira koczódtak, hogy ugyan mintegy nehézséggel is váltak el egymástól; ekkor az köztök való beszéd nem volt titkosan, hanem nyilván mindenek hallatára künn az diván ülő palotában, de másodszori szemben lételek titkosan volt az maga házában, csak az resefendi és csausz bassa előtt, magával az követtel és residensekkel együtt, kiküldvén közülük az magyar követ társat vagy hogy írjam adjunctust is; tractájok tartott déltől fogva egész vécsernye utánig, akkor tisztességen is kísértette és bocsátotta szállásokra, postáját bocsátván mindjárt másod vagy harmadnapra az követ az császárhoz ő felségéhez, még addig meg nem érkezett, magának is dolga az ótától fogva csendességben vagyon. Az császár és vezér innét Drinápoly felé octobernek az elein bizonyosan megindulnak az tulpokat sexta praesentis rakták ki; közhírül beszélék vezérnek Lándor Fejérvárra való menetelit is, de én semmi ahoz való készületet vagy gyülekezetet nem látok, hogy tovább menne Drinápolynál. Nagyságodnak az ittben lévő adósságok felől kegyelmes asszonyom az előtt is egy néhány rendben írtam volt, az mely pénzt az Gerőfi és Mikó uramék költségekre és az kapucesi pénzének pótlására kértünk volt ugyanazon töröktől Macskási uramékkal együtt, annak az pénznek terminusa is kegyelmes asszonyom az jövő holnapban eltelik; az tulpokat miként kirakták, az török mindjárt reám jött s megmondotta, hogy az pénzt az praefigált napra ugymint ad diem 10. Septembris megszerezzem, mert ő innét Drinápolyban nem megyen, hogy tovább várjon, külömben bizony megveszi rajtam, el sem bocsát míg nem fizetek. Scerlet uram hasonlóképen minduntalan erőltet arra, hogy avagy csak az pénznek eddig való interesét kérjem meg mástól s adjam meg az sógorának, mert nem nyughatik miatta. Ezekhez képest nagyságodat mint kegyelmes asszonyomat igen igen alázatosan kérem; nagyságod méltóztassék vagy az pénzt megküldeni, vagy penig engemet tudósítani, hogy ha az török ugyan csak reám erősedik, mit kellessék cselekednem; mert ha mástól

kért pénzzel kelletik ezen törököt contentálni, ugy az interesse ennél is feljebb megyen, mivel eddig való interesének is interesse nevededik, az summának penig mennyi voltát interesének is nevedekését kegyelmes asszonyom mind Macskási uramék által s mind penig azelőtt kiküldött leveleimmel együtt nagyságodnak írásban kiküldöttem, melyekből is nagyságod megláthatja, mennyire ment eddig való interessek. Azomban kegyelmes asszonyom már Istennek kegyelmességéből én is, az én (itt való lakásomnak esztendejének vége közölgötven, nagyságodat mint kegyelmes asszonyomat igen igen alázatosan kérem, nagyságod szokott kegyelmessége szerint az én kiszabaditattásom felől is kegyolmesen provideálni méltóztassék, kiért Istennek mindennemű áldásinak terjedését s nagyságtok méltóságos fejedelmi házának örögbülését és megerősítettését nagyságtokra s szerelmes maradékira terjedni kívánom, ígírvén én is csekély együgyű állapotomhoz képest életem fogytáig való köteles szolgálatomat nagyságtoknak.

Az itt való s jerusalemi patriarkák több itt lévő görögökkel együtt én általom nagyságtokat köszöntetik, Istentől minden testi lelki jókat kívánván nagyságtoknak megadatni, értvén Havasalföldéből jött holmi informatiókból Erdélyben az ő vallásokban lévő holmi reformatiókat, melyek eddig nem voltanak, melyhez képest kéretik nagyságtokat, az mint hogy eddig vallásokban való liberum exercitiumok nem impediáltatott, hanem bizattatott az ő ott való püspjekeknek directiója alá, ugy mostan is ne háborgattassanak, ígírvén ők is minden tőlek lehető és kívántató dologban való jóakarataikat s szolgálatjokat nagyságtokhoz. Ezt kegyelmes asszonyom az patriarkák ilyen szókkal mondották, de Scerlet uram különben mondotta, ugy hogy Erdélyből és Havasalföldéből jött az panasz, melyért az vezért is tudósítani akarták az onnét jött görögök, de ő nagysága nem engedte addig mig nagyságtokat ez dolog felől nem requirálják, melyet midőn így érttettem volna ő nagyságától, ugy mentem osztán az patriarcákra, akarván kitanulni tőlük, miben légyen megbántódások, hun s micsoda helyen esett légyen az reformatio, és hová valók jöttek légyen panaszolkodni, hogy nagyságtokat is az dolgok felől rendezebben tudhattam volna informálni; ők kegyelmes asszonyom

az miket mondtak, azokra tudván én is rész szerint, ha egészen nem is, az Erdélyben lakó oláságnak állapotját, megfeleltem; de mindenek felett az püspök uramtól való dependentiáját s alája vettetését neheztelek püspököknek, hozván elő az mostan ott lévő görög püspök állapotját is, ki is az mint eszemben vehettem beszédekből s még ugyan Scerlet uram egy szolgáljának szavából, alig ha maga nem fogott írni ide az ott lévő állapotokról, ezek pedig annak promotióját szívesen kívánnák, mindezeket pedig úgy az mint hallottam nagyságodnak megírtam, Scerlet uram is általam ajánlván köztőlös szolgálátját nagyságodnak, nagyságodat kéreti, hogy bár csak négy lovat küldene nagyságtok szolgálai alá valókat, melyeken Drinápolyig mehetnének szolgálai ott vissza adná az lovakat, mely nagyságtok jóakarátját kedvesen venné és meg is igyekezne szolgálni nagyságtoknak. Hogy pedig nagyságodat ilyen hosszas írásommal kellett terhelnem, arról nagyságodat mint kegyelmes asszonyomat igen igen alázatosan követem, némelyeknek megírása kötelességemben állván, kellett cselekednem, némelyeknek pedig megírásával kellett az Scerlet uram kívánságának eleget tennem, mely is álljon az nagyságtok kegyelmességében. Urunknak ő nagyságának is írtam egy levelet, melyben az dologokat ilyen bő szóval nem töttem fel, s nem is mindenekről írtam, melyet is nem magam gondatlanságából vagy restségemből cselekedtem, hanem tudván ő nagyságának most az hadakozással való bajoskodását, ő nagyságát ezekkel és mindennel terhelni nem akartam, tudván pedig hogy nagyságod az ő nagyságával közlendő dolgokat ő nagyságának értésére adja, azért írtam nagyságodnak bővebb szókkal. Ezek után Istennek áldását kívánom nagyságodra mint kegyelmes asszonyomra terjedni. Datum Constantinopoli die 27. Augusti A. 1682.

Nagyságod méltatlan legkisebbik szegény szolgálja

Vizaknai Nagy István m. p.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelem asszonyának ő nagyságának nékem kegyelmes asszonyomnak adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXVI. köt.*)

CXCXV.

Alázatos szolgálatomat ajánlom nagyságodnak mint kegyelmes uramnak, hogy Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa Istentől kívánom.

Nagyságod Paládi uram által küldött kegyelmes parancsolatját die 29. Augusti alázatos engedelmisséggel vöttem, mind az nagyságod vezérnek szóló levelével együtt, melyet az nagyságod kegyelmes parancsolatja szerint Maurocordatus urammal közölvén elsöben, az tihája által az vezérnek be is adtunk; melyre is levele által mi választ tött az vezér nagyságodnak elküldtettem, tudakoztatván az vezér az tihája által nagyságod indulása és az kassai citadella megvétele felöl. Az nagyságod indulása felöl kegyelmes uram én azt mondotam, hogy nagyságod indulása előtt két héttel az egész ország népével és hadaival az haza szélyeken készen volt, várván az budai vezér tudósításától, honnan is követje érkezvén az budai vezérnek nagyságodhoz, nagyságod harmad napok múlva ugy mint die 4. Mensis praesentis Augusti megindúlt; az citadella dolgáról való tudósítása nagyságodnak jókor esett, nem tudván még akkor itt semmit abban az dologban, az után negyed nappal érkezet Budáról posta arról való tudósítással. Hogy nagyságod az portát továbbra is minden oceuenciákról tudósítsa az parancsoltatik, eddig is penig, hogy nagyságod nem tudósította, nem kevésé csudálkoztak rajta, majd minden másod harmad napokon tudakozván inkább tölem, ha érkezett-é, nem-é, nagyságodnak embere vagy levele hozzám. Az itt való állapotok felöl penig kegyelmes uram írhatom nagyságodnak, Istennek legyen hála, itt mostan semmi oly hírek nem hallatatnak; az német követtel az vezér az jancsár aga által tractálván indúlt volt meg Juniusnak az utolsó hetiben, kétszer hivatván azon héten magához az jancsár aga az német követet, első szemben lételek volt publice mindenek hallására künn az divány ülő palatájában, az mikor valami törököknek az ő levágása miatt össze való szállalkozások is volt, okozván azzal az németet az békességnek az ő felbontásával, s ugyan majd mint egy neheztelve is váltak

akkor meg egymástól; második szömben lételek volt titkosan, nem lévén akkor senki több jelen az törökök részéről az rezeferdinél és csauz bassánál, az németek részéről maga csak a követ és az residensck, tolmácsok volt Scerlet uram; tractájok tartott déltől fogva vecsernye utánig, akkor tisztességesen kísértette és bocsátotta szállásokra, postáját küldvén ugyan akkor mindjárt az követ az császárhoz ő felségéhez; még válasza nem jött, az oltától fogva maga is csak csendességben vagyon. Az császár és vezér innet kegyelmes uram Octobernek az elein minden bizonnyal megindulnak, Drinápolyban mennek, jöllehet közönségesen híresítik, hogy az vezér Lándorfejevárra menne, de én semmi ahoz való gyülekezetet vagy készületet nem látok; az tulpokat sexta prae-sentis rakták ki. Az itt lévő adósság miatt lévén kegyelmes uram búsíttatásom az creditoroktól, már egy néhány ízben búsítottam nagyságodat; azért mint kegyelmes uramat kérem igen igen alázatosan, nagyságod megküldések felől parancsolni méltóztassék. Azomban kegyelmes uram már én is Isten kegyelmességéből az én itt való lakásomnak esztendeinek vége közölgetvén, nagyságodat mint kegyelmes uramat kérem azon is igen igen alázatosan, nagyságod szokott kegyelmessége szerint az én kiszabadíttatásom felől is provideálni méltóztassék, kiért az szent Istennek minden némű áldásinak terjedését s nagyságtok méltóságos fejedelmi hazának öregbítettését és megerősítettését nagyságtokra s szerelmes maradékira terjedni kívánom, ígírvén én is csekély együgyű állapotomhoz képest életem fogytáig való köteles szolgálatomat nagyságodhoz mint kegyelmes uramhoz. Az törököknek az vizen való csatájok is hallatik kegyelmes uram, melyet is nem kevés veszedelmekkel mondanak lenni, jöllehet ők nem igen híresítik, de bizonyosan még végére nem mehettem, mivel csak most jött az hír, ha csak az francziával-é vagy az velenczésekkel kaptak volt össze.¹ Ezeknek utána Istennek áldását kívánom nagyságodra terjedni. Datum Constantinopoli die 27. Augusti Anno 1682.

Nagyságod méltatlan legkisebbik szegény szolgálja

Vizaknai Nagy István m. p.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek ő nagyságának nekem kegyelmes uramnak adassék.

Eredeti az erd. Muz. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXVI. köt.*)

CXCVI.

Michaël Apafi Dei gracia Princeps Transsilvaniae, partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes. Universis et singulis, cujuscunque Status et Conditionis, gradus, honoris ordinis, officii, dignitatis, praeeminentiaeque, et functionis hominibus, extra quidem Ditionem nostram positis Salutem, et foelices rerum successus; Fidelibus vero nostris in Ditione nostra constitutis gratiam nostram! Az hatalmas nemzetnek fényes portájáról való kemény parancsolatjából Magyarország felé országos táborunkkal felvett útazásunkra kelésünkkel is kívántatván feleségünk szerelmes atyánkfia-nak édes hazánkban tölünk elmaradásával is továbbá való dolgai felől disponálnunk; mivel hogy az szükséghez képest ez levelünk mellett, kiket utánunk, kiket pedig ez hazában szolgálunk közül kívántatik gyakorlatossággal küldözni ide és tova, az occurrentiákhoz képest. Minek okáért fenn megírt birodalmunkon kívül lévő minden rendbeli jóakaróinkat szomszéd-ságos jóakarattal requirálunk, birodalmunkban lévő minden rendbéli hiveinknek pedig kegyelmesen és serio parancsoljuk ez levelünk mellett, feleségünk szerelmes atyámfia utánunk . . . . . szükséghez képest akár hová birodalmunkban és birodalmunkon kívül expediá(landó) . . . . ainkot igaz járatbeli, és mű dolgainkban fáradozó személyeknek ismervén lenni . . . . . bocsássák és bocsáttassák békével, lévén illendő szállás adással, gazdálkodással, ... (az szük)ség-hez képest posta lovak adásával is nékiek mind menő és jövő utjokban. (Eosdem de reliq)uo bene valere desideramus, nostros vero non obstantibus praesentibus diuturnis etc. secus non . . . . . Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in Arce nostra Szamosujvár, die . . . (me)nsis Augusti Anno Domini Millesimo sexcentesimo Octuagesimo secundo.

M. Apafi m. p. (P. H.)

Eredetije az erd. Muz. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVI. köt.*)

CXC VII.

A messiást követő nagy fejedelmek példányképe stb. erdélyi fejedelem s nekem jóakaró, nagyságos barátom Apafi Mihály!

Barátságosan akarlak tudósítani, hogy leveledet vettem, s megértettem belőle, hogy Szolnok körül a Tisza vizéhez érkezted. De jó barátom az nem illő s nem is rendes dolog, hogy midőn császári hadra vagy parancsolva, ilyen lassan s késedelmezve jössz; holott a fényes portának régi hű szolgája volnál s tiszta barátságánál egyebet az én részemről sem tapasztalhattál. Előbbi levelemben azt írtam, hogy a múlt évi hadra készüléskor veled volt ágyúkat s egyéb hadi szerezket is magaddal hozd: miután azonban az utak roszak s a szállítás sok bajjal járna, mindazokat hagyd hátra valamelyik erdélyi erősségben; magad pedig egész seregeddel együtt a szolnoki hidon átkelvé jöttön jöjj és sies s a császári táborba. A mi engem illet, a felséges padisáh parancsára Isten segédelmével Kassa várát megvettem, Onod várát pedig lerontottam s most irom ezen levelemet, melynek vétele után minden sietséggel azon légy, hogy a császári táborral mentül előbb egyestülj. Átalában pedig mint ennek előtte is írtam s mint a fényes porta szolgájának kötelessége hozza magával serény és szorgalmatos légy. Béke veled!

Kelt a gradnai mezőben 1093. Sábán havában = 1682. Augustus.

(Egykorú hivatalos másolat.)

Kivül: Ez töröktől par. Garadna nevő helyen költ.

(Törökből; eredetije az erdélyi fels. kir. kormánysház levéltárában.)

CXC VIII.

Spectabilis et magnifice domine amice observandissime!

Salutem et officiorum nostrorum commendationem. Az kegyelmed 21. praesentis Fülekről írt levelét inlusákkal együtt vettem, igen akartam volna ha in specie megküldötte volna

kegyelmed az Thököly uram levelét, minthogy kegyelmes urunk ő felsége sehonnán meg nem tudta, hogy kegyelmednek írt volna Thököly uram, hanem én tülem. Kegyelmed azért ennek utána is, ha mi occurral csak engem tudósítson voltaképen, én ő felsége eleiben adni el nem mulatom. Azonban úgy tudom és kegyelmes urunktól ő felségétől magától hallottam, hogy Kaprarának serio meg vagy parancsolva, hogy éjjel nappal siessen, és Strassoldóval conjungálván magát, Fülel felé menjen, s ha külömben nem lehet, az ellenséggel meg is ütközzék. Ma köllött megegyezni Kaprarának Strassoldo urral, én sem késem sokat, hanem menvést megyek magyar hadakkal kegyelmetek segítségére, s azon leszek, még útban érhessem az német hadakat. Kegyelmetek az alatt Isten segítségével erősen tartsa magát. In reliquo Isten éltesse szerencsésen kegyelmedet. Viennae 29. Augusti 1682. Spectabilis et magnificae dominationis vestrae amicus ad officia paratus
Paulus Eszterházy m. p.

Külső czím : Spectabili ac magnifico domino Stephano Koháry de Csábrág Sac. Caes. reg. Mattis consiliario, camerario et praesidii Fülekiensis Supremo Capitaneo domino observandissimo. Fülel.

(Eredetije a kir. kamarai levéltárban.)

CXCIX.

Excellentissime Domine Comes Domine mihi colendissime.

Salutem et servitiorum meorum paratissimam commendationem. A die Dominico usque ad Praesens diversas Vestrae Excellentiae exaravi litteras, qualiter nullopenitus Inimicorum ad Arcem Kékkő comparente, Adamus Balassa inde se proripiendo, falsis rumoribus, quasi mille Equites adhuc die Sabbatthi Tökölianorum cum Szűcz Janos, sub Arcem appulissent, ideoque arcem deserere coactus fuisset (cum tamen non Equites soleant Arcem expugnare) totum hunc districtum implendo, quod ni diffugiant Turcarum et Rebellium caterrae permodum locustarum sunt totam viciniam repleturae, Prout et nocte Diei Dominicae totus districtus aufugit, ita ut nec

rumorem venientis Inimici, qui nobis denunciaret habeamus. Heri fuit hic ipsius ex Primariis Kékköinnis, quem praemiserrat in comitatum Trenchiniensem, et ipsi Schemnicii obviavit, qui duo retulit, Primo quod audiverit ex ore Adami Balassa, sibi a Tökölö aliquot millia Aureorum promissa, ut arcem prodat, 2-do quod Adamus ad Comitatum Trenchiniensem, et inde fors Viennam iturus fuerat, sed quod dominus Commendans Schemniciensis persvasit ipsi ut in Castra Vestrae Excellentiae pergat, an sit ibi nescio? Hac tamen hora advenit rusticus ex Cserii cujus socius fuit heri in Kékkö, qui medio hujus nunciavit, quod prius nemo, sed heri circa vesperam quadringenti vel quingenti Rebelligum Equitum venerint ad Kékkö, et sine ulla renitentia (absque dubio jacto iam prius fundamento) ingressi Arcem, Pars ibi remanserit, Pars cum Parte militiae Kékköviensis ad Castra Tökölöiana redierit. Ego supplicaveram Die Dominico de aliquo Dragonerum succursu mihi submittendo, ita ut ingressum Rebelligum praepedire potuissem, jam Rebelligibus ibi existentibus difficilior erit aditus, vel introitus, dolendum esset praeter Praesidium, de notabili etiam illa Annona ibi existente, quam mihi inique Adamus Balassa cum Revajana praeripere intendebant, Ego autem penes legitimam oppositionem pro me servare intendi uti vestrae Excellentiae semel perscripseram tollerabili pretio Armadae suae Majestatis divendendam; ultimas quas accepi literas Vestrae Excellentiae sunt datae 28. ab illo tempore nullas vidi, praesertim in materia Kékköviensi, mandavi tamen ut ipse veniat in persona qui fuit in Kékkö, tunc etiam Vestrae Excellentiae transscribam, et dummodo sciam quandiu morabitur ad Veterizolium Vestrae Excellentiae praesertim si sciatica mihi remiserit inservire intendam; Responsum benevolum Expectans maneo. Excellentiae Dominationis Vestrae Carponae 1. Septembris 1682. Servorum addictissimus

C. Valentinus Balassa m. p.

Külső czím : Excellentissimo Domino Domino Carolo sacri Romani Imperii Comiti a Strasoldo Sacr. Caesar. Regiaeque Majestatis Consiliar. Camerar. nec non Generalis Campi Marschalli Locumtenenti etc. Domino Domino colendissimo.

(Eredetije a kir. kamarai levéltárban.)

CC.

Hatalmas győzhetetlen császáruk kedves és becsületes úr hive tengeren innen lévő birodalmának és fényes hadainak főigazgató szerdára, Budán lévő helytartója, tekintetes nagyságos és méltóságos Ibrahim vezér passa, nékem jó-akaró uram, éljen sokáig nagyságod hatalmas császáruk szolgálatjára.

Örömmel kívántam volna ezen írásomat elkerülni, ha másodszar is nem vettem volna nagyságodnak engem szomorító levelét, melyben újjalag kívánja hogy két száz embert ásóval kapával állítsak elő, holott én semmi efféle készülettel ide nem jöttem. Szekereket is kívánnak tőlem, mint ha birodalmamban volnék, melyekre hogy tehetnék itt szert nagyságod bölcsen ítélje meg, nem lévén itt egyéb szekér, hanem kiki maga szükségére az mit hozott. Azomban Toroczkaín mellett lévő kapitányommal is becsületlenül bánnak, ma el is indították volt hogy megkalafázzák. Hatalmas győzhetetlen császáruk (kinek egy napját Isten ezerekké tegye) sem fő vezér urunk ő nagysága, (kinek is szerencsáját az Isten meszsze terjeszsze) nékem effélékrül még nem parencsoltak, ilyen tereh viselésekkel nem terheltek, sőt minden alkalmatossággal, kivált midőn ezen táborozásra jöni parancsoltattunk, becsületünknek megadásával és nagy kegyelmességek megtapasztalásának ígretivel irtanak, írnak minden kétség kívül ezután is. Nagyságodat azért még is kérem, ne szomorítson, és ilyen rendkívül való tereh viselésekkel ne kívánjon terhelni; mert másképen kételenítettem hatalmas császáruk fényes portájára mennem, térdeihez alázatosan borulván sokszor ígirt kegyelmességére emlékeztetnem, s panaszimat kiöntenem, hadaimat penig vissza bocsátani. Éljen sokáig nagyságod. Költ Fileknél lévő táhorombul 4. Septembris A. 1682.

Nagyságodnak készséggel szolgál

Eredeti fogalmazvány az erd. Muzeumban. (Gr. Kemény József, Erd. tört. eredeti lev. XXVI. kötet).

CCL.

Excellentissime domine Sacri Romani Imperii Comes
domine gratioissime!

Literas Excellentiae Vestrae de dato ex castris caesarcis
ad Vetro-Solium die septima praesentis mensis ad nos sonan-
tes et directas cum honore accepimus. Circa fortificationem
ruinatae civitatulae istius, permansioni nostrae consulere vo-
lentes, quotidie desudamus et pro posse nostro diligenter ad-
hibemus operam, ut stationes quoque in moeniis quantotius
reperari possint, prout reparantur etiam quotidie, dum modo
ex comitatu Zoliensi in rationem gratuitorum laborum huc
deputatorum asseres nobis quantotius mitterentur, quos in
dies expectamus, nihil magis intendentes, quam ut civitatula
haec una nobiscum ad fidelia suae Mattis Sacrae obsequia
conservetur. Coeterum de pane, quantum ab afflicta civitate fieri
poterit ad castra vestrae excellentiae libentissime submitte-
mus, modo adsit comoditas et occasio bona submittendi. In
reliquo nos favori Excellentiae Vestrae devoventes, eandem diu
feliciissime valere ex animo desideramus. Datum Carponae die
4. Septembris 1682.

Excellentiae Vestrae Servitores humillimi.

N. N. Judex et senatus civitatis Carpenensis.

Külső czfm: Excellentissimo Domino Carolo Sacri Romani Imperii
comiti a Strasoldo de villa nova, Sacr. Caes. regiaeque mattis consi-
liario, Camerario, regimenis Catafractorum Colonello, et generalis
campi Marschalli locumtenenti etc. Domino gratioissimo.

(Eredetije a kir. kamarai levéltárban.)

CCII.

Ajánlom nagyságodnak kötelességgel való szolgálá-
tomat.

Az nagyságod tegnapi levelét illendő becsülettel vettem,
és örömmel érttem az jó híreket, hogy ő felsége crös hadai
már megérkeztek, vagyok oly reménségben, hogy ha nagy-

ságtok nem késsék, mind az végházat, mind az én fiamat Koháry Istvánt ő felsége szolgálatjára az Isten megtartja. Hogy Fülekre emberemet küldhetném nincs mód benne, mert senki nem mer oda menni, mivel az ellenség már az belső városát is megvévén, már igen közel körül vette; ma érkezik egy postám Bécsből, az mely méltóságos palatinus uram ő nagyságátul leveleket hozott, hirtelenségben az titulusra nem vigyázván, azt tudtam mind az kettő Koháry István fiamnak szól, az nagyságod levelét véletlen fel találtam szakasztani, de Isten bizonyságom nem tudom mi van benne, mivel én deákul nem értek, és más is, elhigye nagyságod el nem olvasta, azért nagyságodtól bocsánattot várok. Ezen alkalmas-sággal egy kosárka szőlővel és száraz gyümölcsessel udvarolok nagyságodnak. Áldja Isten. Ezen levelem találja nagyságodat kedves jó egészségben. Datum Csábrád 5. Sept. 1682. nagyságodnak kötelességgel szolgál.

Balassy Judith m. p.

Külső cím: Az tekintetes és nagyságos gróf Strasoldó Károlynak ő nagyságának ő felesége tanácsának és generalisának (titulo pleno) nékem bizodalmas uramnak ő nagyságának becsülettel adassék. Zolyo . .

(Eredetije a m. k. kamarai levéltárban)

CCIII.

Excellentissime Domine Comes Domine mihi colendissime.

Salutem et servitorum meorum paratissimam commendationem. Hac hora tres servitores Dominae Forgachianae cum Dominae Kajali capti a Rebellibus advenerunt, omnibus etiam vestimentis spoliati, quos volebant capite plectere, sed difficulter evaserunt, tamen, Dominus Kajali cum filio, et duobus servitoribus ad Kékkő est abductus, Potiores enim Rebelles fuerant ex Kékkő, qui petunt a Kajalio mille Imperiales non obstante eo quod ab illo novem Equos cum omnibus apparamentis et uno meo, notabilique summae pecuniae quantitate, acciperint; Quia isti neoproditores Kék-

kövienses, sunt antiquis Rebellibus longe deteriores, et iste asinus Stephanus Dacso, qui merus Lurco est, sed intimus Adamo Balassa, quia et servitor ejus erat, impetravit sibi in Kékkő Capitaneatum a Tökőlio, recte nunc supervenit unus homo ex Kékkő olim villicus meus, dicens quod omnes Rebelles Tökőliani redierint ad Castra, confisi antiquis Caesareanis Praesidiariis cum videant illos se esse deteriores Arcis custodiam illis reliquerunt, et hi quotidie magnam quantitatem pecorum et jumentorum in Arcem compellunt (valebit pro milite Caesarco) qui nec digni sunt gratiae tanquam jam Secundario Rebelles, de quibus etiam leges dicunt, quod relapsis neque gratia Regia suffragari potest; si Armada Caesarea Fülekinum versus moverit, si non prima, saltem secunda statio ad Kékkő esse poterit, Suppono enim in uno Corpore porrecturam, siquidem sapiens Consilium Vestrarum Excellentiarum scit adagium illud: divide, et vinces, et alias contra Triplicem Inimici Armadam pergendo, in multa partiri Caesareanum militem esse periculosum.

In bonis Kékkőviensibus arendatas ab Ecclesiasticis Dominus Parens Nicolaus Eszterhási habet certas Decimas, in casu transitus Armadae protectioni Vestrae Excellentiae, et ejusdem Collegarum recomendo nimis demisse et maneo

Excellentissimae Dominationis Vestrae Carponae 9. Septembris 1682. Servorum addictissimus

Valentinus Balassa m. p.

P. S. Idem homo Kékkőviensis retulit hesternae die a Diluculo usque ad occasum solis terribiles explosiones fuisse auditas Fülekinum versus.

Külső czím: Excellentissimo Domino Domino Carolo Sacri Romani Imperii Comiti a Strasoldo Sacr. Caesar. Regiaeque Majestatis Consiliar, Camerar, nec non Generalis Campi Marschalli Locumtenenti etc Domino Domino Colendissimo.

(Eredetije a m. kir. kamarai levéltárban.)

CCIV.

Excellentissime Domine Domine Patrone Colendissime.
Hodie sum locutus cum uno rustico, quem ad castra

hostium miseram, elapso die lunae inde movit, aliud non refert, quam ex tribus partibus Filekinum oppugnari tormentis, dicit etiam elapso die Veneris et Sabathi Turcas cum arcensibus armistitium habuisse, deditionem arcis probavit conditionibus hostis, sed nihil effecit, et sic continuatur denuo oppugnatio. Refert Turcas magis tamen Rebelles intendere versus montanas urbes irruptionem facere. Continuatur Tökölum nobiles cogere personaliter insurgere, et quos habere potest ad fidelitatem suam conjurare. Haec humillime Vestrae Excellentiae notificare volui, me suae Excellentiae in gratiam recommandans maneo Vestrae Excellentiae Humillimus Servus

Wolfgangus Kohary m. p.

Datum Csabragh 9. Septembris 1682.

P. S. Populum Transylvanicum valde inermem et simplicem militiam esse dicit. Mea consors suae Excellentiae hac occasione, aliquot uvis et prunis humillime inservire voluit.

Külső cím : Excellentissimo ac Illustrissimo Domino Domino Comiti Carolo de Strasoldo Sacr. Caes. Reg. Majestatis Consiliario nec non Generali Praefecto Vigiliarum (etc.) Domino Domino Domino Colendissimo. Veterosolii.

(Eredetije a m. kir. kamarai levéltárban.)

CCV.

Excellentissime Domine Comes, Domine colendissime.

Praemisso salutis voto servitiorum meorum addictissimam commendationem. Expediveram heri certum captivum Rebellem ad Vestras Excellentias sub Ductu Harsany, qui fuerat per certos hujus loci Praesidiarios sed per infortunium in insidias Equestris Compagniae Rebellium incidendo, ex Szászy attulerunt rumorem, eosdem prope Dobranivam captos esse, prout et quinque Hajdones hujus loci, et quataor Croatas Ivanovichianos, se illis casualiter adjungentes. Doleo de recepto Captivo, magis de nostratibus captis, vel maxime vero de literis ad Vestram Exeellentiam exaratis, quarum tamen continentias hic repeto; Scripsi primo aggratulationem de foelici adventu Vestrae Excellentiae, quodque in Persona inservirem, nisi ab aliquo jam tempore valetudinis defectus im-

pediret; sed eo quoque non curato vim mihi quo ad iter suscipiendum inferrem, nisi Domini Comitiss Palatini cum adiunctis Caesaris iam tertiariae supervenissent literae, ut omnes Praesidiarii praestolemur in loco, singulis enim horis iudicaturus est quo ei obviam pergere, et cum eo nos conjungere debeamus, nihilominus tamen velim querere unam vel alteram diem inserviendi Vestris Excellentiss. Demum indicavi discursum cujusdam Primarii Inimicorum mihi secreto per tertias Personas communicatum, scio tamen sapienti Consilio Vestrae Excellentiae praevisum, nimirum, propterquam quod soleant Turcae per modum Lunae Cornutae aciem disponere, duobus cornibus vt suum hostem circumvenire, et etiam a tergo ordinem turbare possent, nihilominus; quod etiam praeterea sint disposituri certas cohortes occulte ad latera, quorum Pars Bagasiam invadat, Pars vero a tergo adoriendo Caesareos ordines confundat. Et recordari dignatur Vestra Excellentia ita Turcas ad Sarnoviam, et Levam intendisse, quod ego explorando, et advertendo, dum Excellentissimo Domino Generali Zuza detexissem, disposuit obices, quod hostis intentio cessit in irritum, demum quod consuluerint adversarii et supereo, quod si quo Casu superati fuerint, ad fors simulatam fugam intenterint suos currus, et suppellectilem militarem, in loco Castrorum relinquant, ut Caesareani Praedae intenti, per ipsos redeuntes in ipso actu invadantur et dissipentur; et vix id nobis ad Levam non accidisset, coeperat enim jam Turca reverti, ut in praeda occupatos confudisset, visis tamen per Dumeta superficibus quatuor vexillorum, cum quibus, ulterius etiam fugientes persequi intendebant, existimantes Universam Armadam eos insequi, secundo reversi fugam continuarunt, et vere si praeda relicta, eos fuisset continuo insecuti multum sequi bonum potuisset, ad praedam possunt relinqui ne ante Generalium reditum ab hoste persequendo dirripiantur Castra, aliqui pedites praesertim fatigati, quae omnia sapiens Vestrae Excellentiae Consilium, me melius providit; Addideram etiam de Statu Fülekiensi quae suppono aliunde innotuisse Vestrae Excellentiae, prout et ratione itineris salva tamen aliorum opinione, adjunxeram, me intellexisse nonnullos svadere Vestrae Excellentiae ut per obstructum trans Vegles ar-

boribus Passum iter suscipiat, ubi et tempus et labor in aperiendo insumitur, Praeterea propter Divin et Gacz ex improviso Inimicus invadi vix poterit, siquidem in eo passu sunt haec loca Tökölianis repleta, ideo apposueram ita tamen ut stet in arbitrio Vestrae Excellentiae quod fors per Plesocz, et Lest (licet et ante Lest est sylva scopata dicta, sed non obstructa) posset pervenire ad Kékkő sive Plobenstein, ubi Rebelles nec se defendere praesument iam secundo Proditores facti, Victualibus Arx est repleta, reservaret pro Armada Suae Majestatis, ex illis autem internis nemo relinqui deberet in loco, sed per Compagnias inter musquetarios distribui, ne simul essent, sunt enim sat robusti ad musquetas gerendas, et loco illorum ibi aliqui musquetarii relinqui, qui mecum tanquam ad loci haereditario corresponderent, et sic illi circumventi nullum nuntium possent ad Castra hostilia deferre, inde vero pagus Nitra et Galsa ubi sunt Castra Tököly quatuor, vel quinque millia (reliquos enim ad Tokaj reliquisse dicitur) et sic hoc itinere forte minus cautos posset homo reperire, cum Tela praevisa minus feriant, Castra autem Turcica trans Fülekinum ad Pagum Püspöki jaceret, Transylvanus a latere in quadam valle, et haec sunt quae Vestrae Excellentiae transcripseram, nescio an ad manus adversariorum pervenissent vel fors eas miles cui concedideram ad aliquod dumetum projecisset; Insuper heri primum vesperi quidam miles mihi retulit in confidentia se in Portaj cum quodam Transylvanorum ad Parolam locutum fuisse, qui dixit, quod multi eorum sint inclinati, ubi viderint Armadam Caesaream fortiolem, quod malint Caesareanis adhaerere, quam Arma Turcica secundare; Fors Deus dabit spiritum sanctum illis sicut Valachiae Principi, ad Levam; Ex quo Baro Adamus Balassa nullo hostium viso ex Kékkő prosiliit, post hujus discessum, quarta demum die venerunt 30 Equites Tököliani, quos, licet Praesidiarii fuerint plures, erant enim praeter liberos selecti 75 hajdones, et 44 Equites inscripti, nihilominus hos paucos ad Arcem immiserunt, et homagium Tökölio praestiterunt, et cum aliis iam lineam communicationis inter Carponam et Veterisolum tanquam harum viarum quasi praescindunt; In reliquo Vestram

Excellentiam Divinae Protectioni Commendo. Datum Carponae
Die 11. Septembris 1682.

Excelltissimae Dominationis Vestrae Servorum addictis-
simus
Comes Valentinus Balassa m. p.

P. S. Vestra Excellentia dignabitur uno vel altero verbo intimare an istas perceperit. In Kékkő potiores Proditores sunt Stephanus Dacso, Stefanus Balha, Georgius Hraboszki, et quidam Győri ni fallor Stephanus Primarius peditum, Cum has finivissem, venerunt tres Rustici ex Castris Turcicis, qui non adeo bonum de Fülekinó retulerunt, nunciavi Domino Capitaneo Germanico, quatenus unum eorundem ad Vestram Excellentiam expediat, hi referunt negotium Fülekiense sub Capitulatione esse, et nisi succurratur eis versari in periculo.

P. S. Qui Praesidiarii huius loci volebant certum Rebellem deducere ad Vestram Excellentiam hodierna die, non poterant penetrare, nam in Babina plurimi Rebelles Equites sunt visi, inter quos omnes Kékkővienses dicuntur esse, ex eo reversi sunt hujus loci milites cum Captivo, procul dubio insidiantur jumentis nostris, nos quoque sumus in promptu, in sylvis dicuntur habere insidias non credivissem militibus nisi ex ipso pago denunciassent.

Külső cím : Excellentissimo Domino Domino Aeneae Sacri Romani Imperii Comiti a Caprara Sacr. Caesar. Regiaeque Majestatis Consiliar, Cameraris, Cavaleries Generali, Colonello, unius Cathafractor. Regiminis etc. Domino colendissimo. Cito, Citius, Citissime.

(Eredetije a kir. kamarai levéltárban.)

CCVI.

Michael Apafi, Dei gratia Princeps Transylvaniae partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc.

Illustrissime, Spectabiles, magnifici, Generosi, Egregii et Nobiles Domini Nobis honorandi, Salutem cum favore.

Nyilván lehet kegyelmeteknél egész hadainkkal eddig való érkezésünk, és hatalmas győzhetetlen császáruk fényes hadaival való megegyezésünk, kétség kívül elhiszszük keresz-

tyéni intenciónk hova vergáljon tudják, és hogy csendes birodalmunkból való kijövésünk semmire egyébre nem, hanem először az nagy Istennek gyászban borítottatott dicsőségének és kegyelmetek elnyomattatott szabadságának helyre állítására czélozzon. Ezt kívánván tőlünk mind Istenhez ő felségéhez tartozó szoros kötelességünk, mind igaz magyar vértünk. Ha azért mi, az kiket ezen szomorú causa oly stricte nem concernal, mint kegyelmeteket, mindazonáltal magunknak s birodalmunkbélieknek fáradságokat, nyughatalanságaikat és feles költséginket nem szántuk, szükség kegyelmeteknek is szemek előtt lévő nagy gonoszoknak eltávoztatására felszerkenni. Intetnek is czen levelünk által kegyelmesen; édes hazájokat szánják meg és egész vármegyéstől üljenek fel, s mennél hamarébb lehet egész banderiumokkal keresztyéni intenciónk promoteálására mellénk jöni siessenek, hogy megegyezvén az igaz magyar igyet mentül hasznosabban lehet folytatassuk, s promoteálhassuk, hogy valaha ez boldogtalan haza csendes végét s békességét érhesse el. Ezen írásunkat penig meg ne vessék, mert ha kik kegyelmességünkkel abultálni fognak és nemzetek javára czélozó alkalmatosságokat megvetik s nemzetek vérek árulóinak találtnak, megmásolhatatlan büntetéseknek maguk lesznek okai. Quibus sic facturis gratiose propensi manemus. Datum ex castris nostris ad Filek positis die 11. Septembris A. 1682.

Nemes Aba-Ujvármegyének.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. eredeti lev XXVI. köt.*)

CCVII.

Michael Apafi Dei gratia Princeps Transylvaniae, partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc.

Generose fidelis nobis dilecte. Salutem et gratiam nostram! Mint hűségednek az előtt is megírtuk vott, mi még 25. Julii táborban kiszálltunk volt, de az alatt fiunk meghalván, feleségünk is nehéz betegségben esvén, az adóról is szükségesképen rendelést kelletvén tennünk, az megírt napon

meg nem indulhattunk, hanem hét vagy nyolcz napig kés-
nünk kellett, azután penig útunkat contináltuk, de az útnak
nehézsége és szorossága, azomban a szolnoki hidra való ke-
rülésünk (nem lehetvén másutt a Tiszán általköltözünk)
útunkat annyira remorálta, hogy ez helyre 2. Septembris előtt
nem érkezhettünk. Mi innét az fényes portát semmiről nem
informáltuk, tudván hogy a szerdár ő nagysága mindeneket
megir, hanem már itt a dolog a várnak feladatásával jobb
résztént végződven, reménljük nem sokára birodalmunk felé
való visszatérésünket, s mihelt birodalmunk szélire érkezünk
(lévén szükséges dolgaink) hűségedet büvségesen informál-
juk. Eidem de reliquo gratiose propensi manemus. Datum in
Castris nostris ad Filek positis 12. Septembris 1682.

Kapitihának.

Eredeti fogalmazvány az erd. Muzeumban (*Gr. Kemény József Erd. tört.
ered. levelekben XXVI. köt.*)

CCVIII.

Messiást követő nagy fejedelmek példányképe erdélyi
király Apafi Mihály barátom!

Tudatom veled hogy a dsebedsi basi és topidsi basi agák
utasitást kaptak, hogy a füleki várban levő ágyukat s hadi-
szereket leltár (defter) mellett magad védelmezésére adják
át. Tehát a szerint vedd át s véd megadat.

Kelt 1093. Ramadán 9-én=1682. September 11-én.

Kivül: Fülek várából kiszállitandó munitiok felől való bujurdi.
12. Febr. A. 1682.

(Törökből; eredetije az erdélyi k. fels. kormánysház levéltárban)

CCIX.

Mű az ide alább megírt személyek adjuk tudtára min-
denekek, az kiknek illik, hogy in Anno 1682. die 1. Octo-
bris, midőn volnánk Magyarországbán az Tisza mellett Fegy-
vereknél táborban, lőnek kezesek Tordán lakó Harsányi Já-

nosért az mi kegyelmes urunknak ő nagyságának, Erdélyországának fejedelmének, ilyen okokért, hogy ha ő nagysága ezután akármikor vagy az nemes ország, azon töröktől, ki miatt ő nagysága Hatvan alatt búsított s nem sitalhatnák, tehát praesentium vigore ő nagysága, vagy az nemes ország, az alább megírt kezeseken azon summát, úgy mint az menynyiért külön külön költötték magokat, exequáltathassák rajtuk ő nagyságok. 1. kezes Décese István száz forintig = fl. 100. 2. Nemes Péter száz forintig = fl. 100. 3. Szapi Mihály ötven forintig = fl. 50. 4. Gyulaj Miklós két száz forintig = fl. 200. 5. Nagy Thamás ötven forintig = fl. 50. Mely dologról adtuk ez levelünket fide nostra mediante sigillisque roboratas. Datum in Castris ad Fegyvernek positis Anno die ut supra.

Daniel Ölvedj de Maros Jára m. p.   Michael Sarosi de
(P. H.)   Poka Persona Nobilis m. p.
(P. H.)

Eredetije az erd. Muzeumban. (Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXVI. köt.)

CCX.

Mi az hatalmas szerdar urunknak főcancellarius a divan effendi lévén az méltóságos Begir effendi.

Tekintetes és méltóságos gróf, magyar királya, olvastuk az nagyságod levelit. Az nográdi Mehemet bég általa es megintettünk mindeneket. Az uristen az hatalmas fines császárunknak és fő nipekeknek az ő kedves jóakarátjokat nagyságodra mindenkor elterjesztjen, in mindenkor nagyságodnak jóakarója vagyok, és mindenkor nagyságodnak jót kívánom. Tudom hogy nagyságot a szivetben megtapasztaltál az én jóakarotomot. Isten megáldjon nagyságodat. Datum Esztergom; táborunkba die 18. Oct. Anno 1682.

P. S. Nagyságodnak egy kevés narancs szörbetet kültünk. Az táborunkban nagy nehezen találkozott a vezér örunkkal, többet is küldtünk volna. Éljen sokáig jóegészséggel.

Külczim : Az tekintetes és méltóságos magyar királynak gróf Thököly Imrének jóakaró ur barátunknak nagy bescülettel adassék.

(Eredetie a kir. kamarai levéltárából.)

CCXI.

Én Rosnay Dávid Deák, adom emlékezetül mindenkinek a kiknek illik ez reversalisomnak rendiben hogy ez jelen való 1682. esztendőben, a méltóságos erdélyi fejedelem kegyelmes urunk ő nagysága, méltóságos Apafi Mihály urunk ő nagysága, meghitt becsületes tanácsúr hiveinek értem való törekedésekre kegyelmesen tekintvén, és magam alázatos instanciámat ő nagysága méltó tekintetbe vévén, fejedelmi kegyelmességéből elbocsattatván, megszabadítván, szabad jóakaratom szerint kötelezem magamat ő nagyságokhoz, és esküszöm az élő mindenható Istenre, ki Atya, Fiu Szent-lélek teijes szent Háromság, egy bizony örök Isten, hogy soha a mi kegyelmes urunkat ő nagyságát méltóságos Apafi Mihály erdélyi fejedelmet, ő nagysága szerelmesét méltóságos Bornemisza Anna erdélyi fejedelem asszonyt ő nagyságát, ő nagyságok szerelmes gyermekekét, méltóságos iffjabb Apafi Mihály kegyelmes urunkat a nagyságokat, sem titkon sem nyilván, semmi szín, út, mód, és praetextus alatt, sem ígérterért, sem adományért, sem penig nagyobb reménségért, barátságért, másoktól való félelemért, atyafiságért el nem árulom, ő nagyságok méltóságok s életek veszedelmére sérelmére nem igyekszem soha, leveleket bal ítélettel nem magyarázok, hamissan kezemben adott leveleket nem fordítom, ő nagyságoknak hírek nélkül másoknak levelét nem fordítom, másuva nem írogatok, ő nagyságok leveleit igazán megírom, azokra való választételeket igazán megfordítom, ő nagyságok szárnyai alól ezen hazából el nem szököm, el nem bujdosom, ő nagyságok mellől fejem fennállásáig el nem állok soholt is, sőt mindenkor igaz hűtöm, kötelességem szerint igazán tolmácslok, semmit abból hamisan el nem vészek, és semmit ahoz hamisan nem tészek, mindenöket igazán kibeszéllek, kimondok, ő nagyságok parancsolatiban és reám bízott dolgokban igazán tőkél-

letesen eljárók, ő nagyságok igaz híveinek igaz hive lések, gonoszakaróinak gonoszakarója, barátinak barátja lések, és ha mit ő nagyságok ellen értenék lenni, ő nagyságoknak hírré teszem mennél hamarébb vagy magam, vagy ő nagyságok belső emberei által megjelentem, el nem titkolom, sőt az alatt addig is affélének teljes tehetségemmel ellent állani szorgalmatoskodom, akár országbéliek legyenek azok akár országon kívül valók, és senkivel is méltóságok kissebbségére nem tanácskozom. Melyeknek ha meg nem állója lennék, ő nagyságok mint olyan hűti szegettet vagy árulót akár hol akár mi időben, akár mikor, a minő büntetéssel büntetni akarnak olyannal büntethessenek, sőt életem, becsületem, minden némű javaim elveszszem, ha affélében találtatnám. Mindazáltal mindazoknak megállására, elkövetésére adom ez subscriptiós és pecsétes reversalisomat, és kötelezem ő nagyságokhoz magamat, ezen levelem ereje által. Datám in Arce Szamos-Ujvár 19. Octobris A. 1682.

Idem qui supra (P. H.)

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVI. köt.)

CCXII.

Hírneves keresztyén fejedelem, nagyságos s nekem jó-akaró barátom Apafi Mihály!

Ha dolgaim felől kívánnál értesülni, ezennel tudatom veled, hogy a hatalmas padisáh győztes seregeivel Isten segedelméből Budára érkeztem, honnan megérkezésem után a felsőmagyarországiak megsegítése végett mellém adott hadakkal ismét Esztergom környékére kellett mennem, hol néhány napot időztem. Midőn e leveletem írom, már onnan is visszatértem s újra itt a budai mezőben táborozok. Barátom! bár rég nem láttuk is egymást a köztünk való barátságról meg nem felejtkeztünk sőt e mostani hadjárat alkalmával történt újabb találkozásunk csak bensőbbé tette azt köztünk. Annál fogva az ottani dolgok s állapotok felől légy szíves mielőbb

értésiteni s ezúttal hozzád küldött emberemet baráti tudosításoddal azonnal bocsásd vissza. Béke veled!

Kelt a budai mezőben 1093. Sevvát 20—29 1682. October 23—31.

Oldalt : Arnaud Uzun Ibrahim basa névjegye s pecsége.

(Törökből; eredetie az erdélyi felséges k. kormányzékéi levéltárban.)

CCXIII.

Én kereszturi Kovács Sigmond, a mi kegyelmes urunk ő nagysága kegyelmességéből az fényes portai kapitihaságra méltóztatván, szabad jóakaratom szerint vallom, és esküszöm az élő Istenre, ki Atya Fiu és Szent-Lélek, teljes szent Háromság, egy örök Isten, engemet úgy segéljen, s úgy adja lelkem idvességet, hogy én a méltóságos Apafi Mihály, nemes Erdélyország fejedelme, Magyarország részeinek ura, és a Székelyek ispánja kegyelmes urunkhoz, méltóságos fejedelem asszony Bornemisza Anna kegyelmes asszonyunkhoz és méltóságos ifjabbik Apafi Mihály választott fejedelmünkhez, sőt ő nagyságok méltóságos szerelmesek Apafi Gergely uramhoz ő nagyságához mint igaz haza fia tökéletes, igaz és hív ő nagyságok és édes nevelt hazám ellenségének ellensége, gonoszakarójának gonoszakarója, jóakarójának pedig jóakarója leszek, valahol, valamikor, és valamiben, azon hivatalom, hűségem, és hazafiuságom kívánják, az ő nagyságok életét, méltóságát, és birodalmát, s édes hazám boldog javát, békességét, sőt megirt hazámnak megirt kegyelmes uramhoz ő nagyságához, és ő nagysága méltóságos szerelmese ifjú választott fejedelmünkhez is, tartozó kötelességemnek megháborítását, minden ő nagyságok ellenségi irégyi, s gonoszakarójok tanácsi igyekezetek, cselekedetek ellen is, teljes tehetségem szerint oltalmazom, senkivel soha, és semmiképen affélékről nem tractálok, ő nagyságokhoz való tökéletes hűségemet, s igaz hazafiuságomat, fejem fenállásáig, s életem fogytaig jó lelkem ismértei szerint fenntartom, és előttem viselem, minden atyafiuságot, barátságot, és egyéb ki-gondolható tekintetekkel együtt félre tévén. Feljebb említett kapitihaságom hivatalát pedig felvévén, a fényes portán, a

szokott szálláson, józanon és fegyhetetlen s nem ellenkező dolgokban foglalatoskodom, az hatalmas császár, és fővezér kapuit szorgalmasan gyakorlom, a mi kegyelmes urunk ő nagysága méltóságos személye, és fejedelemsége, és méltóságos fejedelmi háza, ott való nagy ember jóakaróival, sőt a szomszéd és távolabb lévő országokbeli kapikihákkal tisztességes conversatiómat nagy hűséggel, és józan itélettel követem, igyekeztván az által is megírt kegyelmes uram ő nagysága és ő nagyságok méltóságos fejedelmi háza, méltóságos emlékezeteket, édes hazámnak is boldog javát, hívséges kötelességem szerént terjeszteni. Az kapuknak szorgalmas gyakorlásával és másokkal való conversatiom gyakorlásával is hűségesen vigyázok arra, hogy ha vagy az magyarországiak vagy az hazabeliek, vagy a szomszéd és távolabb lévő országokbeliek vagy az végbeliek, vagy pedig más ő nagyságok privatus gonoszakarói részéről, valami oly vádak, panaszok vagy egyéb kedvetlen hírek, beszédek, vagy informatiók kelnének, hatalmas császár, vagy fővezér, vagy pedig más nagy emberek eleiben, melyek hatalmas császár vagy fővezér ő nagyságánál megírt kegyelmes urunk méltósága, fejedelemsége, birodalma s az ő nagysága méltóságos fejedelmi házának tekinteti iránt valami kedvetlenséget, nehézséget, annál inkább sérelmet, vagy változást és édes hazánk megháborítását s romlását, az ő nagyságok hűségétől való szakadását szerezhethének, csendesíteni, távoztatni és minden útakon módokon orvosolni, az ő nagysága méltóságos személye, fejedelemsége és méltóságos fejedelmi háza ellenségeinek s édes hazám csendességét s ő nagyságokhoz való kötelességét megháborítani igyekező gonoszakaróknak ellenek állani kötelességemnek szorossága szerint igyekezem. Ha mikről megírt kegyelmes urunk ő nagysága méltóságos hivatalja szerint parancsol, az kikkel illik tractálom, és nagy szorgalmatossággal az ő nagysága méltóságos parancsolatja, vagy pedig egyéb ő nagysága méltóságos személye s méltóságos fejedelmi háza, és édes hazám szükséges boldog vagy (kitől Isten oltalmazzon) boldogtalan alkalmatossága is kívánják, megírt kegyelmes urunkat ő nagyságát vagy az ő nagysága méltóságos szerelmesit, a parancsolatnak, vagy egyéb tudósítást kívánó dolgoknak valósága szerént késede-

lem és káros várakozás nélkül valósággal tudósítom. Ha mi vásárlások felől ő nagyságok parancsolni méltóztatnak, azok iránt is magamat tökéletes hűséggel és szorgalmatossággal alkalmaztatom; egyébiránt ha hivatalos és igaz hazafiúságos kötelességem ellen való dolgokban tapasztaltatom, életem, és minden javaim áljanak az ő nagyságok kegyelmességeiben ezen reversalisomnak ereje által, melyet kezem írásával és szokott pecsétémmel megerősítettem. Datum in Civitate Alba Julia die 31. Octobris Anno 1682.

Kovács Sigmond m. p.

Eredetije az erd. Muz. (*Gr. Kemény J. Erd. tört. ered. lev. XXVI. köt.*)

CCXIV.

Az váradi passának saletrum felől való Memoriale.

Az elmúlt nyárban Juliusban jöve az passa levele hozzám, hogy hatalmas császár parancsolatja érkezett Várad tartományából harmincz ezer oka saletrumot akkor mindjárt beszállítani Váradra, hanem mindjárt parancsoljak felőle az én tisztem s inspectióm alatt való darab föld lakosinak, mivel olyan hírt vittek Tömösvárra, és onnan az portára is, hogy az váradi sanczokságban ugyan magától terem a saletrum, és igen igen olcsó is. Akkor én arra választ írtam, nem hogy itt ebben a darab hódolt tartományban salétrum termene, de csak azt sem tudja az szegény parasztság micsoda az a saletrum, nem hogy azok, de az egész ország is annyi salétrumnak szerit nem tudná tenni. Mivel pedig Váradon azonkívül is jól tudják, hogy az iránt is hozzánk hazugságot ne foghasanak, azt sem mulattam el megírni, hogy hírrel hallottuk ugyan az Nyirben hogy némely faluk határin szednének készitenének salétrumot, de az most ellenség földé lévén, mert a német véghelekhez igen közel vagyon, ha szintén ily megszíról oda mehetnének is az szegény emberek, nemhogy most ide salétrumat adnának, de még magokat is az szegény embereket vagy fogságra vinnék, vagy megölnék. Ezeket így megértvén bocsátotta osztán urunkhoz ő nagyságához felőle

követjeit, ő nagyságától is olyan válasza lett, hogy ő nagyságának néhányszor az portáról megírták, megizenték, semmi új dologgal nem terhelik, sőt az elmúlt télben lévén olyan is, megparancsolták az váradiaknak, semmi új dologgal ne terheljenek bennünket, minthogy penig soha annak híre sem hallatott ezen az földön, ő nagysága azt meg nem engedheti, mert az egész darab földnek végpusztulása lenne miatta.

Annak utána osztán ujjobban irván nekem felöle, igen serio sollicitálta az árrát, azt irván hogy a mint felvetették, minden füstre esett száz ötven két poltura i. e, polt. 152, hanem azt szolgáltatassák bé, küldöttek volt minden pecsét és subscriptio nélkül egy darab papiroson való török írást (melyet én most nyavalyám miá semmiképen meg nem kereshetek), az mint itt István deák megfordította, hatalmas győzhetetlen császár parancsolatjának párja volt volna, melyben ő hatalmas császár tárházából adják meg az árrát. Passára, kadiára, és egyéb tisztekre is volt az parancsolat, de most immár annak emlékezeti is nincsen, sem a salétrumnak hogy salétrumot vegyenek, hanem csak kéri minden füsttől az 152 polturát, salétrum pénzt. Az táboron is ugyan az váradi passa úzent ő nagyságának e felől, sőt az budai vezérnek is panaszkodott ő nagysága ellen, de az vezér is nem akarta magát belé elegyíteni, sőt a tábor előtt, az mi kegyelmes urunk ő nagysága küldött volt ugyan a budai vezérhez is ezen dolog végett, az is ő nagyságának azt írta volt, hogy meg ne adassa.

Most a táborral ő nagysága haza jövő utjában ismét küldött ő nagysága után még az Szilágyban emberét, ujonan sollicitálván ő nagyságát, melyet hogy ő nagysága ugyan csak meg nem engedhetett, négy zászló alja hadakat küldvén ki a Szilágyban, Nagy-Falun, Krasznán, Zilahon, feles napohig lakván, azokhoz és ott körül való helyekhez hallatban keménységet mutattanak, mintha hódolt helyek sem lettek volna, majd mint egy ellenséggel úgy bántanak szegényekkel, az embereket magokat verték kergették, a mijek volt, azt ki-méletlenül vesztegették. Most ujjobban követje várakozik Hunyadon, ujjobban sollicitálván beszoigáltatását, ellenben ha

nem viszik, fenyegetőzik, hogy több hadak jönnek ki, sokaknak orrokat, fülöket vagdaltatja el, sokakat karóban is vonat az engedetlenségért; zilahi és hunyadi birákat hatod hatod magokkal nevezet szerint az embereknek az értékeséből hivatott bé, kikből haza is bocsátott ugyan, de benne ott benn is hagyatott fogva, másunnét is a honnan valami dolgokért az szegény emberek bémennek, fogdossák őket érette. Én nem tudom, mi leszén belőle, vagy az a darab föld épen elpusztúl miatta, vagy valami egyéb rút állapot következik belőle?

Azon hadakkal az mely szpaiák künn voltak, azok azt is mondták, ők is az portára háromszor voltak azért sírni, de nem engedtetett meg, hanem most utóbbszor még is tizenöt ezer okára hadták, s engedték volna le, de affelől ugyan most is csak minden füsttől a 152 polturát kérik, mint az előtt kérték.

Nem kicsin félelem s majd megfizethetetlen ugyan a szegénységen ennek mostani egyszeri megadása is, annál inkább ha ugyan az több nyomorúságokhoz találják ragasztani, soha bizony az a föld meg nem állja, elpusztúl miatta.

Kegyelmetek szolgálja

O. (Olasz) Ferencz m. p.

Hátára jegyezve : Anno 1682. 29. Novembris saletrum állapotjáról való informatio.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erdely tört. ered. levelekben XXVI. köt.*)

CCXV.

Celsissime Princeps Domine mihi colendissime.

Itt való házamhoz érkezésemnek alkalmatosságával akartam kegyelmedet ez levelem által látogatnom, kívánván találhassa szerencsés órában kegyelmedet, lévén azomba oly szándékban is, hogy e napokban ez haza dolgainak folyásáról, a jó szomszédság is ezt hozván magával, tudósítsam kegyelmedet, bizonyos embereimet küldöm kegyelmed méltóságos személye eleiben, kik által mibe legyenek az hatalmas török nemzet és német részről dolgaink, megfogja érthetni

kegyelmed. Azomban értvén nyavalyás Pekri Lőrincz uramnak szoros arrestomban való létét, feleségével való atyafiságomra nézve is léven ő kegyelmire is reflexióm, kérem azért kegyelmedet, méltóztassék az én tekintetemért is, az arrestom alól felszabadítani; kívánok én is más s nagyobb dolgokban kegyelmednek abbeli jóakaratiáért szolgálnom. In reliquo Eandem diu feliciterque valere desidero. Datum in Arce Munács die 3. Decembris. 1682.

Celsitudinis Vestrae servire paratissimus

Emericus Thököly m. p.

Kivül: Celsissimo Principi Domino Michaeli Apafi (tit.) Domino mihi colendissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben XXVI. köt.)

CCXVI.

Alázatos szolgálatomat ajánlom nagyságodnak mint kegyelmes uramnak, hogy Isten nagyságodat mindenféle dolgaiban szerencsésen boldogítsa Istentől kívánom.

Az itt való állapotok kegyelmes uram miben legyenek, nagyságod az Gerőffi uram leveléből megértheti. Istennek legyen hála kegyelmes uram, itt mostan semmi oly nagyságtok méltósága vagy személye ellen való dolgok nem hallatnak; kívántatik kegyelmes uram, hogy nagyságod az itt való dolgokról serényen viseltessen gondot, és hogy nagyságod maga dolgairól idején provideáljon, mivel kegyelmes uram én együgyü állapotomhoz képest az mint az itt való dolgokat eddig experiálhattam s az vezér intentumát is az mennyire kitanúlhattam, hogy nagyságod az táborozástól immunitálhassa magát alig hiszem. Die 2 praesentis érkezett Tököly uramnak postája, mely által tudósította az portát, hogy az német armistitiumot kívánt ő nagyságától, melyre maga reá is ment ilyen conditio alatt, hogy addig tartson az armistitium míg innét válasza megyen, ha az porta annuentiája járul hozzá, azután is tartson mind addig, míg az portának tetszeni fog; az német Augustusig kívánja, de itt már meddig enged-

tetik meg, azt nem tudom, mivel még válasza nem lött az portának, melyen az vezér csudálkozott igen, hogy az német maga kívánta s igen akarta is. Az muszka követ felől penig kegyelmes uram azt hirdetik, hogy az békesség confirmálására jött volna, de abból semmi sincs az mint az circumstantiák mutatják; mivel az vezérrel szemben nem is akart lenni, leveleket is, az kik nála voltak, nem az vezérnek, hanem az császárnak akart volna megadni, mondván azt, hogy ő nem máshoz hanem az császárhoz expedíaltatott, de azt akaratajára nem hadták, hanem ugyan csak fel kellett menni, a leveleket is ki kellett kezéből adni; azomban az mint már hárman is hozták, kik szállására járnak, az maga szabadulása felől igen igen kétséges; külömben praemendát tisztességesen rendeltek neki. Egyéb dolgok felől is, ha mit . . . . . érthetek, nagyságodat kötelességem szerint tudósítani el nem mulatom. Ezeknek utána Istennek áldását kívánom nagyságodra terjedni. Datum Adrianopoli die 10. Decemb. A. 1682.

Nagyságod méltatlan legkissebbik szegény szolgálja

Vizaknaj Nagy István m. p.

Kivül : Az erdélyi méltóságos fejedelemnek ő nagyságának nekem kegyelmes uramnak ő nagyságának adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben XXVI. köt.*)

CCXVII.

Méltóságos fejedelem nekem jó kegyelmes uram.

Akarám nagyságodat kegyelmes uram alázatosan az itt való dolgok felől tudósítani. 4. praesentis ide béérkezvén, az tolmácsal szemben voltam s mindjárt szemben lettem volna az fővezérrel, de nagyságod levelei nem érkezték hozzám, kételenségből meg kellett betegednem. Kivel mind ad 17. az szemben lételt procrastináltam, mely napon Inczédi Mihály uram is beérkezett nagy szerencsémre, mivel hogyha el nem érkezett volna is, die 18. csak fel kellett volna mennem; fel is viteté nagyságodat ajándékit praesentáltam, mindjárt az magyarországi dolgok felől tudakozott tőlem, nagyságoddal ha

voltam-é szemben. Én kegyelmes uram megmondottam, hogy nagyságodat nem láttam, az magyarországi dolgok felől is igen keveset tudok; hatta abban az dolgot, mivel mindjárt elindult az mezőre az császár után, lovát is készen tartották; hogy felvittek 22. császár audentiájára vivének fel, az diván el sem kezdődött volt, hogy az divánban bevittek, Kontos Nikolas uram mindjárt leültetett, az fővezér veszteg ülven míg az diván végben ment; az ebédet elhozván, engemet is megmosdatván, az asztalhoz leültetett, kihez minthogy kegyelmes uram szokotlan lévén, igen közel nem akarok vala ülni, háromszor is monda, hogy közelebb üljek; egy csausz jó közel tevé az széket, azt mondván, egyél is de beszéljess is. Elkezdvén kérdezni, nagyságod mint hallottam mint járt, vagyon-é jó egészsége, azonban az hét kapitiba és Inczédi uram is benn lévén mindjárt az ott álló csausznak megparancsolta, ő kegyelmeket leültessék; az egész ebéd felett csak az magyarországi dolgok felől volt az discursus, azt is megkérdezte, ha örömet mentek-é az magyarországiak nagyságodtól Tököli uram mellé; én megmondottam, hogy sirva mentek el nagyságodtól, az mint eszemben vöttem, álmélkodott rajta. Veselényi Pál uramat is, ha vagyon-é igyekezeti az Tököli uramhoz való viszsza menetelre; arra azt feleltem, inkább marad nagyságod mellett, arra azt monda, meg kell őket békéltetni. Továbbra azt kérdezé, mivel hogy tudja, megismerte az nagyságod hűségét az fényes porta, én is hatalmas császárnak híve lévén mondjam meg mit reméllek, az magyarok ha meghódolnak-é Tököli uramnak; én kegyelmes uram azt mondám, az ő nagyságok bölcs itéletire támasztom; Magyarországbán nagyságod fejedelmi emberek lévén, kiknek sok szolgálai vadnak olyanok, mint Tököli uram in privato statu volt.

Az spanyor királynak halálát is tudakozta, ha ugyan nagyságod bizonynyal tudja-é, vagy csak hallotta; arra azt mondtam, nagyságod csak hallotta; azután ha az svét egyes-é az dánussal, megmondtam, az svét az danus leánát vötte el. Az császárral mint löttünk szemben mind az négyen, megmondja nagyságodnak Inczedi Mihály uram; egy szóval kegyelmes uram, régen követet ugy nem acceptáltak. Nagyságod felől nagy dicséretet tesznek, az vezérek is ígérík jó

akaratjokat, de úgy látom kegyelmes uram, csak az jó szóval maradunk, igérettel, de pénz nélkül itt igen keveset vihetünk véghez; az hon alkalmatosság adatott, az nagyságod hűségét, fáradsága sok expenait az magyarok dolgára megmondottam; nevezet szerént az fővezér tihájának is, ki is szóval eléggé comendálá nagyságod hűségét, az fényes portának is recompensálását nagy bőven ígéré, mihelt az nagyságod nevével köszöntém, elsőben is azt kérdé, ha nincs-e bántódásunk most az váradiaktól; megmondám mit követnek az szégyenségen az saletrumért, az felelé, az jenei passának is volt parancsolatja azon dolog végett, végére megyen mint igazodott el. Ma gondolom hogy privata audientiát ad az fővezér, nagyságod kívánságait előszámlálom, noha le is írtam, nagyságodat el nem mulatom tudósítani. Tegnap 25. kilencz órakor estvehivata magához az cancellarius, az is hasonlóképen sokáig kérdezkedett az magyarországi dolgok felől, az magyarok regimenje miben vagyon, a palatinusnak micsoda autoritása vagyon, mint creáltak, az egész Magyarország és Horvátország tőle függ-e; az mint én tudtam kegyelmes uram megmondottam, ha dicsérni nem tudtam, bizon nem is vituperáltam; azt is mondván, hogy Tököli uram azt írja az portára, hogy az magyarok igen megunták az német regiment, az porta adjon neki segítséget, mindjárt behódolnak, gondolom-e ha úgy vagyon; én arra azt felelém, ha az palatinus és érsek levelét beküldi, hitelt adhat ő nagysága; azt is kérdvén, ha okos ember-e, mondám, hűsz vagy huszonkét esztendősen lévén, annyi tudásban elég okos, azt itéli, maga dolgaira jól fog gondot viselni, mondám az királyságot Isten osztogatja; arra azt mondá, úgy vagyon. Azt is megkérdezte, nagyságod meddig volt az budai vezérrel, megmondottam épen nagyságod Hatvanig kísérte, mert az német nem messze volt; azt mondá, igen jól escelekedte nagyságod. Továbbra azt is akarám nagyságodnak alázatosan jelentenem, az adót hogy olvasni kezdették volna, az császár vicecomornikja, az mely új tuhokot és zlotokot Szegedi György az adóban administrált, úgy mint két ezer hatvanhét tallérokat, el nem vőtte semmiképen, el sem váltathattam; ígértem reája száz ötven tallérokat, de úgy sem akarták elváltani; kénszeríttetem Mauro Cordatus uram-

tól, mivel másutt nem találhattam kisebbik interesre, kétezer száz oroszlános tall. 2100 kérni, százra egy hónapra négy tallérért; mivel kegyelmes uram itt most sem az likkin sem magyar aranynak becsületi ninesen, igen sok rosz arany csúszott most ide be, úgy annyira hogy az aranyakat mind egyenként mérettem meg, az keresztes tallérokat is, annyi rosz aranyat adott volt Szegedi uram az adóban, hogy az magam erszénébül kellett pótolnom egy egész erszény pénzt, és kétszáz ötven tallérokat; ha lőtt volna annyi, hogy kitölthettem volna kegyelmes uram, kölesön nem kértem volna; de csak annyi ürességet sem engedett az vice komornik, hogy harmadnapig haladhatna, okozván hogy Konstantinápolyban kell vinni, noha bizony ajándék nélkül nem maradt. Nagy István uramtól visszaküldtem az pénzt, nagyságod kegyelmesen parancsoljon felőle neki, mert jól tudta hogy itt az portán nem jár, akkor is megmondottam neki, hogy nem jó, el nem viszem, de azt mondotta, hogy tavalý is Székely László uramnak is olyat adott, itt pedig kegyelmes uram végére mentem, hogy nem volt az tavalýi adóban olyan pénz. Kivánom Isten-től levelem nagyságodat találja szerencsés órában kívánt jó egészségben. Adrianopoli 26. Decembris 1682.

Nagyságodnak alázatos híve szolgája

Gerőffi György m. p.

P. S. Az mint eszemben vehetem ezeknek szavaiból, nem hiszem hogy tavasszal Szakmár alá ne mennének, mert igen tudakozzák, mennyi ember lehet benne, ha van erőssége.

Az szegedi pénze felől az csausz passa azt parancsolta, hogy itt se el ne váltsuk se el ne vásároljuk, mert ha azt cselekedjük, nagyságodnak szereznünk búsulást vélle.

Az sátort Keriness kalomban (?) meg nem csinálják kegyelmes uram, 360 tallernál nem mert megszegődni.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek, ő nagyságának nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben XXVI. kötet.)

CCXVIII.

Méltóságos fejedelem nekem jó kegyelmes uram.

Kegyelmes uram bővebb szóval kellene írnom leveletem, de félvén attúl, levelem ne talám eltévedik, már expedáltam vala Fogarasi Sándort, megértém, hogy az kapucesi pasának arról való parancsolatja is volna, hogy hatszáz szekér élelést készíttessen nagyságod az fővezér táborára; sokat beszéltem felőle, elég kegyelmes uram, itt is úgy tetszik, nagyságod küldjön be, mivel elviselhetetlen iga az szegény hazán; Isten úgy hiszem boldogítja nagyságod ez iránt való fáradozását. Az salétrom felől is igen circumscriptive volt az válasz, de ma affelől is beszéltem, az dolgot írásban hagyom az kapitihánál, mivel megmondottuk, hogy itt nem késhetem. Az váradi passa ha eddig meg nem vötte az salétrom árrát, meg ne adassa nagyságod, még innét válasza nem lészen ujfolag. Kérem is nagyságod egy postája által mentől hamarabb kapitiha uramat tudósítsa minden dologról, úgy hiszem Istent, addig válasza lészen. De kérem emberit beküldeni nagyságod ne halaszsa; holnap megindulni igyekezem, az útból is nagyságodat tudósítani el nem múlatom. Adrianopoli 5. Januarii 1683.

Nagyságodnak alázatos híve szolgálja

Geröffi Georgh m. p.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek ő nagyságának nekem jó kegyelmes etc. ő nagyságának adassék.

Eredetije az erdélyi Muzcumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXVII. köt.*)

.CCXIX.

IV. Muhammed.

A Jezust valló nagy fejedelmek dicsekedő öröme stb. erdélyi fejedelem Apafi Mihály!

. Császári czimeres levelem hozzád jutván tudd meg, hogy miután a német mostanában az én birodalmamban eső Ujvár

környékén több várat és palánkot épített s kijavított s határszéleimet a szerződések ellenére háborgatta : Isten segédelmével leendő megbüntetése végett ez áldott év tavaszán régi székhelyemből Drinápolyból kitűnő jellességű nagyvezíremet Musztafa basát győzhetlen seregemmel s egész császári táborommal, az anatóliai, rumiliai, syriai, aleppói hadakkal, szolgáimmal, hat dandárral s ezerekre menő zsoldos hadakkal, bizva a nagy Istenben, kibocsátott császári parancsom által megindítottam. Hogy azért te is, mint fényes portámnak hű és engedelmes csirákja, kiben teljes bizodalمام és reménységem van vitéz bojárjaiddal, főfő lovasaiddal, kapitányaidal, puskával ellátott lovas és gyalog hadaiddal azon helyen hová fennczimzett nagyvezírem parancsolni fogja késedelem nélkül egybegyűlj és megjelenj, sehol meg nem állván, császári seregem táborával egyesülj s a miről parancsolatod leszén, mindabban serényen s teljes szíved lelked erejéből forgolódjál : kibocsátom hozzád jelen fényes császári parancsomat, melylyel együtt fényes portának ezt vívő N. N. kapudsibasija által két diszöltönyt is küldök számodra. S egyszersmind parancsolom, hogy a mint ezek kezédhez jutnak, a diszruhát felöltöztvén s fényes parancsom iránt hozzád illő hódolattal s engedelmességgel viseltetvén, fögondod legyen, hogy ezen győzelmet ígérő háborúra méltó módon felkészülhess. Erdélyország bojárjait, kapitányait, lovas hadnagyait, lovas és gyalog hadait, vitéz és hadra termett férfait, valamely arra való helyen gyűjtsd össze, hogy említett fővezírem bármely perczben érkező parancsára egybegyűlt hadaiddal oda a hová a parancs rendeli rögtön megindulhass. Azon helyen császári táborommal egyesülvén, a reád váró kötelesség teljesítésében csatában, harcban, öldöklésben s pusztításban, szóval a németnek akármi lehető úton módon eszközölhető rontásában, verésében ugy forgasd magad, hogy padisáhi felséges kegyelemem s jó indúlatomra méltónak ítéltesse. Jól megértse s fényes névjegyemnek hitelt adj.

Kelt Drinápolyban 1094. Muharem 1—10=1682. Dec. 31—1683. Jan 9. . . . . Ebesfalvára hozta.

(Törökből; eredeti az erdélyi fels. kir. kormánysház levéltárában.)

CCXX.

Méltóságos fejedelem, nekem kegyelmes uram, az úr Isten nagyságodat megáldja.

Kegyelmes uram ez előtt való levelemben is fő követ uram innét elindulása után harmad nappal irtam vala nagyságodnak, hogy az fővezér ő nagysága az tatár khámhoz hatalmas császár parancsolatjából emberét az kapuzlár khihaját expedialá szép ajándékokkal, az melyet is úgy hiszem az vajda ő nagysága nagyságodnak ígéreti szerént megküldött. Az hírek kegyelmes uram napoként növekednek itt, az készület igen nagy, az jelzászlókat is kegyelmes uram az elmúlt csötörtőken kirakák, úgy mint 21. Januarii. Az híre kegyelmes uram az, hogy 12. Martii, mind császár és fővezér kiszállanak innét, és csak hamar azután megindulnának együtt, Landor Fejérváratt eresztenének füre; az tatárok utazásának kegyelmes uram bizonyosan végére nem mehettem, az mint elébb is irtam volt nagyságodnak az híre az, hogy az merre ezelőtt mentek volt Érsek-Ujvár alá, most is arra mennének, emlékeztem Schellett uramnak felőle, hogy ha lehetne avertálná, de csak vállat vonit. Az váradi passától hódoltságra vetett salétrumnak rendiről így informálhatom nagyságodat, hogy Kapival 22. praesentis lejövén, Schellett uramat instructióm szerént sollicitálván azon dologról, ő kegyelme nekem ilyen választ ada, hogy az khihajával, és rezeffendi uramékkal közlötte az dolgot, és az az válasz ez, hogy az mely faluk praecise Váradhoz valók, azokban való dispositio a váradi passájé, az Erdélyhez való falukban aziránt való dispositiója nincsen neki, ne is contribuáljanak a szegénység; instálva azon is kegyelmes uram, hogy ezen dologról nagyságodat fővezér levele által tudósitanák. Erre is ilyen válaszom, hogy nem szokás; az váradi passának írnak felőle; tovább is kegyelmes uram sollicitálódni meg nem szünem, mindenebből várván nagyságod kegyelmes parancsolatjától. Ezzel szent Istennek oltalmában ajánlom nagyságodat. Adrianopoli, 27. Jan. 1683.

Nagyságod alázatos szolgálja

Kovács Sigmund m. p.

Kivül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának etc.
nekem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának íram alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József, *Erdélyi tört. ered. levelekben XXVII. köt.*)

CCXXI.

Méltóságos fejedelem kegyelmes uram.

Nagyságod méltóságos parancsolatját alázatos engedel-
mességgel vöttem, melyben parancsolja nagyságod, hogy az
salétrom pénzért alkalmatlankodó törököknek mit cselekedjék
nagyságod, hogy annak az haza részének is succurrálhasson
nagyságod, arról való censurámat írnám meg nagyságodnak.
Én kegyelmes uram úgy tudom, ezen dologról volt instru-
ctiója főkövet uramnak ő kegyelmének portára, mi válasza
lőtt légyen ő kegyelmének, abban tudatlan vagyok, kihez
képest nem tudok mit írni; mert ha az portáról olyan paran-
csolatja az váradi passának, hogy megvegye, azt semmiké-
pen el nem mulatja, ha penig csak magától cselekeszi az vá-
radi passa, csak ki kellene igazítani Hunyadról, másképen
nem kellene bántani. Ezek után tartsa meg Isten nagyságo-
dat sokáig jó egészségben. Datum ex Fiadfalva die 4. Febr.
Anno 1683.

Nagyságodnak alázatos szolgája igaz híve

Nemes János m. p.

Kivül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának, ne-
kem kegyelmes uramnak adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József, *Erdély tört. ered. levelekben XXVII. köt.*)

CCXXII.

Illustrissime ac Celsissime Princeps ac Domine Domine
Clementissime. Humillimorum paratissimorumque meorum ser-
vitorum Humillimam semper oblationem.

Az nagyságod Ebesfalváról die 2 praesentis reám dir-
rigáltatott méltóságos commissióját illendő alázatossággal ke-

zemhez vévén, annak continentiáját holmi váradi törököknek Bánfi Hunyadon salétrum pénznek exigálása felett emergált insolentia végett, kikről nagyságod vékony tetszésemet kíván, hasonló böcsülettel megértettem. Mely felől ugyan akarnám, ha azon megnyomorodott véghelynek terhes igáját csekély értelemvel valamiben könnyöbbitethetném, de mivel megnyúgott elmével vagyok azon, hogy nagyságod méltóságos és bölcs fejdelmi elmével ezen materiát is atyai gondviseléssel, a több országos dolgokkal együtt istenesen elintézi, mindeneket azért az nagyságod bölcs ítéletire támasztom, elhívén azt, hogy nagyságod azon pusztult helynek is mint a több igaz híveinek megmaradását kegyes indulattal kívánja, effectuálja is. De caetero Illustrissimam Vestram Celsitudinem ad annos plurimos feliciter vivere ac valere desidero. Datum Nagy-Sink die 4. Februarii Anno 1683.

Ejusdem Celsitudinis Vestrae Principalis.

Humillimus perpetuusque servitor fidelis

Georgius Armpruszter m. p.

Kivül : Illustrissimo ac Celsissimo Principi ac Domino Domino Michaeli Apafi, Dei gratia Principi Transylvaniae, partium regni Hungariae Domino et Sicularum Comiti etc. Domino Domino mihi naturaliter clementissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti lev. XXVII. köt.)

CCXXIII.

Kegyelmes uram !

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen bologtitsa ! Alázatosan jelentem nagyságodnak kegyelmes uram ; az rabló törökök visszamentenek, kanisai volt előttök járója, három százan voltak zászlóstúl, Fekete-Falu nevű helyet raboltanak el, mely Szathmár vármegyében vagyon, falujokat elhagyták volt, erdőben szállottak volt, de ott is feltalálták, igen derék kalauzzok vagyon. Az salétrum pénz miatt vagyon kegyelmes uram sok bajoskodás, mert az eméng most is itt vagyon, egy néhány helyekről erőszakoson is az porta

pénzt felszedte, itt is fenyegetőzik, hogy az szegény embereknek orrokat fülökkel elmetélik, minket is fenyegetnek, mert, kegyelmes uram én nem akarom megengedni, hogy felszedje nagyságod kegyelmes parancsolatja nélkül, hanem várakoztatnám a portárul való választételre, de ők azt nem fogadják, csak ugyan keménykednek, s garázdát keresnek ; az fegyverkezést tudom pedig nem kell követtetnem, nem is lehet nagyságod kegyelmes parancsolatja nélkül, melyet magok is tudván böcstelenkednek. Nagyságodat mint kegyelmes uramat alázatosan kérem, méltóztassék kegyelmesen parancsolni, mit kellessék cselekednem ; mert félő, vagy az szegénység megromlik, vagy egyéb kár következhetik. Hatházi is kegyelmes uram az Érmelyéken lévő nagyságod birodalmát felosztotta magának quártélyul, minden hetenként élést szolgáltat magának és hadainak. Nagyságodat kegyelmesen uram alázatosan kérem, méltóztassék nagyságod kegyelmes őket protegálni, és azon iga alól való felszabadulások felől kegyelmesen parancsolni. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással sok számos esztendőig jó egészségben. In Somlyó 9. Februarii A. 1683.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgálja mig él

Serédj Benedek m. p.

P. S. A Ketcser uram testét kivitték kegyelmes uram Cseh-ből, Magasfalváig jüttek volt az test eleiben az hadak.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nekem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXVII-köt.*)

CCXXIV.

Mű Zágoni Ferencz és Almási Ferencz, mindketten az erdélyi méltóságos fejedelem Apafi Mihály kegyelmes urunk ő nagysága hűtösudvari íródeáki és notáriusi. Adjuk tudtára mindeneknek, az kiknek illik, ez mű levelünknek rendiben. Hogy az közelebb elmúlt ezer hatszáz nyolczvankettődik esztendő-

ben Szent-András havának huszonhatodik, huszonhetedik és huszonkilencedik napjain, Fejér vármegyében Gyula-Fejérvárott az mi kegyelmes urunk ő nagysága ebédlő palotájában kiválképen és más helyekre is, ugyan az említett városban bizonyos emberekhez, vagy magok ő kigyelmek szállásokon, vagy az hol ő kigyelmeket tanálni fognók, az említett holnapnak huszonegyedik napjára indicáltatott közönséges országgyűlésnek alkalmatosságával, hasonlóképen ezer hatszáz nyolczvanháromban is bőjtelő havának tizenötödik és tizenhatodik napjain Segesvárott az közönséges országgyűlésnek alkalmatosságával is, küldvén el bennünket nemzeti maros-vásárhelyi Rosnyai Dávid deák uram ő kegyelme, ez ide alább megírt tekintetes nemzeti és nemes személyekhez ő kigyelmekhez külön külön és személy szerint ilyen okon : Mivel hogy az elmúlt ezer hatszáz hetvennyolczadik esztendőben mind szent havának huszonötödik napján, kiválképen való bizonyos okokra nézve az mi kegyelmes urunk ő nagysága mint summus justitarius említett Rosnyai Dávid deák uramot ő kigyelmét megfogatta volt, és usque ad annum proxime elapsum ezer hatszáz nyolczvankettő, et diem omnino vigesimum quintum mensis similliter Octobris fogságban tartatta ő nagysága, és akkoron osztánon az mi kegyelmes urunk ő nagysága is ő kigyelme ellen fellobbant haragjában csendesedvén, annyi üdők alatt való keserves rabságát szokott fejedelmi kegyelmessége szerint megtekintvén, és becsületes úri és főrenden lévő hiveinek gyakorlatos törekedésekre is méltó tekintettel lévén, és remélvén ezutánra Rosnyai Dávid deák uram ő kegyelme maga mindenekben jó alkalmaztatását és hűséggel való szolgálatját is. Az mi kegyelmes urunk ő nagysága ezer aranyokig való kezességen elbocsáttatta. Mely ő nagysága kegyelmességét nagy alázatos engedelmisséggel becsülvén és vévén Rosnyai Dávid deák uram ő kegyelme, az megnevezett ezer arany summáig az következő kezeseket seorsim et sigillatim, kit kit ő kigyelmek közül maga szabad jóakaratra kötelezésire hagyván, az kiket ő kigyelmek közül az megírt két városokban, vagy magok ő kegyelmek szállásokon vagy más bizonyos helyeken is találhattuk, (fel keresvén mindnyája külön külön és személy szerint ő kigyelmeket

mindazonáltal), kezeket ő kigyelmeknek bévén, következők szerint így irtuk is le ő kigyelmeket.

Naláczai Naláczai István uram ő kegyelme	pro talleris 100
Üdösbik Hidvégi Nemes János uram ő kegyelme	pro talleris 200
Nagy Barcsai Barcsai Mihály uram ő kegyelme	pro talleris 50
Osdolai üdösbik Kún István uram ő kegyelme	pro talleris 100
Szent-Márton Macskási-Macskási Boldizsár uram ő kegyelme	pro talleris 50
Iklódi üdösbik Toldalagi János uram ő kegyelme	pro talleris 100
Sepsi-Szent-Györgyi Daczó János uram ő kegyelme	pro talleris 100
Vargyasi Dániel István uram ő kegyelme	pro talleris 150
Szent-Annai Lázár Imre uram ő kegyelme	pro talleris 50
Iklódi Toldalagi András uram ő kegyelme	pro talleris 50
Maros Németi Gyulai Ferencz uram ő kegyelme	pro talleris 50
Bodoki Mikó István uram ő kegyelme	pro talleris 50
Nagy Megyeri Keresztesi Sámuel uram ő kegyelme	pro talleris 50
Nagy Barcsai Barcsai Ábrahám uram ő kegyelme	pro talleris 25
Kőröspataki Kálnoki Sámuel uram ő kegyelme	pro talleris 50
Osztopányi Pernyesi Sigmond uram ő kegyelme	pro talleris 50
Nagy-Medgyesi Vajda László uram ő kegyelme	pro talleris 50
Al-Pestényi Alsó János uram ő kegyelme	pro talleris 50
Körtvélyfái Bálintiht Sigmond uram ő kegyelme	pro talleris 50
Harinnaj Harinnaj Ferencz uram ő kegyelme	pro talleris 30
Thoroczkó-Szent-Györgyi Thoroczkai Mihály uram ő kegyelme	pro talleris 50
Galaczi Buda János uram ő kegyelme	pro talleris 50
Czegej Vass György uram ő kegyelme	pro talleris 50

Suki, Suki Mihály uram ő kegyelme . . .	pro talleris	50
Csulaj Csúla Gáspár uram ő kegyelme . .	pro talleris	25
Orlya-bódogfalvi Bódogfalvi Imre uram ő kegyelme	pro talleris	25
Váradi Inczédi Mihály uram ő kegyelme .	pro talleris	50
Vajasdi Illyei László uram ő kegyelme . .	pro talleris	85
Somogyoni Tordai Gábor uram ő kegyelme	pro talleris	20
Nagy-Enyedi Iffjabbik Samarjai Péter . .	pro talleris	100
Tordaj Vásárhelyi István uram ő kegyelme	pro talleris	100

Mely ez szerint seriesben íratott kezeseknek rendi modo ut supra mi előttünk véghez menvén, kötötték is ő kigyelmek magokat arra, hogy ha sokszor említett Rosnyai Dávid deák uram ő kegyelme reversálisában íratott obligatiójának nem állana, avagy az hazából távozása is törtinnék, és az mi kegyelmes urunk ő nagysága kívánsága szerint való helyre nem sistálnák, sistálhatnak vagy sistálni nem akarnák, az sokszor említett kezesek ő kigyelmek extunc eo facto contradietione, inhibitione, repulsione, aliisque juridicis remediis, nec non belli, messis, vindemiae aliisque juristitorum temporibus obstare non valentibus et exclusis, nec denique nobilitari ipsorum praerogativa eisdem quicquam suffragante, vigore saltem praesentium literarum nostrarum, akár mely legitimus executorok által az mi kegyelmes urunk méltóságos mostani fejedelmünk kit kit az kezesek ő kigyelmek közül az ő kigyelmek magok obligatiójok szerint való summáig, akár mi névvel nevezendő javakból és helyen való jószágokból, ad plenariam usque satisfactionem szabados executiot impedáltathasson, sőt az dolog magával azt hozván, hogy valamelyiknek annyi erő jószága nem tanáltathatnék az olyannak maga személyihez is hozzá nyúlathasson, megfogtathassa, fogva tartathassa ő nagysága mindaddig, míg ő nagyságok plenaria és debita contentatiót nem téssen. Mely dolog mi előttünk így menvén végben, adtuk mi is ez kezünk írása és pecsétünk alatt költ levelünket fide nostra mediante futura pro cantela. Datum et actum Annis, diebus, locisque in praemissis specificatis. Jidem qui supra. Correcta per eosdem.

Zágoni Ferencz m. p. és Almási Ferencz m. p.

(P. H.)

(P. H.)

Mindketten megírt kegyelmes urunk ő nagysága hűtös udvari író déáki.

Hátára jegyezve : Dávid Déák második kezes levele, melyet Nalácsi uram hozott be Segesváratt. 20. Februarii 1683.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erdély tört. ered. lev. XXVII. köt.*)

CCXXV.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságotat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa! Nagyságod kegyelmes parancsolatját alázatosan vöttem, kegyelmes uram az székhelyhídi nagyságtok jószágának adaja adminisztrálása felől, melyet már jó ideje kegyelmes uram, hogy béküldöttem. Ugy hiszem kegyelmes uram eddig befogtak érkezni a pénzzel. Oláh-Csatár pusztá kegyelmes uram, onnét egy pénzt sem vehettem, mert egy ember sem lakja, sem sohul emberét nem találtathattam, az többít béküldöttem. Most kegyelmes uram egyéb hírek nincsenek, hanem az emégeknek egyike ide ki lévén, az eméges jószágot addig rémitette, hogy titkon is béadták neki a salétrom pénzt, mindazáltal oly fogadást tött, ha a császár elengedi, adajokban tudja az szegény embereknek. Én eleget tiltottam kegyelmes uram, de orra, füle vágatással rémittetvén az szegénység, szomorú példák lévén előttök, igen béadták; ez az eméng igen alkalmatlan, szidalmazó ember volt kegyelmes uram, felette sok bajoskodásom volt velle. Most újobban kikészültek kegyelmes uram az ide ki jószágot bíró ispáhiák, ma holnap kijűnek tábori pénz felszedésére és társzekerek készítésére az táborra, három esztendőre való tábori pénzt akarnak az szegénységen szedni. Lehetetlen kegyelmes uram, hogy ez a föld elgyőzhesse. Ezután ha mi híreket értek, nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatosan megírni el nem múlatom. Éltesse Isten nagyságotat sok számos esztendőig szerencsés uralkodással kívánatos jó egészségben. In Somlyó die 18. Februarii Anno 1683.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgálja míg él

Serédj Benedek m. p.

P. S. Az Ér mellé küldtem volt kegyelmes uram strásá-
kot, kik azt hozák, hogy az fejedelem hivatja fel Szatmár vár-
megyéből az hadakat maga mellé.

Az passa fenyegetőző levele érkezék kegyelmes uram,
melynek párját nagyságodnak alázatosan béküldöttem. Aláza-
tosan kérem nagyságodat kegyelmes uram, méltóztassék pa-
rancsolni kegyelmesen, mit cselekedjem felölle, mert féltem
az szegénységet.

*Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nekem jó
kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.*

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti
lev. XXVII. köt.*)

CCXXVI.

Celsissime Princeps Domine Domine nobis clementissime!
Humilium servitiorum nostrorum demissam oblationem.
Felső-balogiak iránt való kegyelmes parancsolatját nagysá-
godnak alázatosan vettük, méltóztassa kegyelmesen elhinni
nagyságod, úgy igyekeztük intézni az ideszállított hadak
quartélyát, hogy a szegénységnek egyikét másikánál feljebb
ne terheljük, szorgalmatosan megvizsgálván a faluknak miné-
miségét és a lakosoknak tehetségét, legkisebb kedvezéssel
sem lévén magunk szegény embereinek s más méltóságos
rendeket s legfeljebb nagyságodat sem akarván megbánta-
nunk, és lelkünk ismeretét megsértenünk. Valamint pedig
nagyságod jobbágyinak igen súlyosnak tetszik e terhnek vi-
selése, szintén oly elviselhetlennék érzik a mi szegény embe-
reink is, mind arra nézve, hogy a katonaság nagyságod ke-
gyelmes rendelése szerint való quantummal nem elégszik,
maga sem akarván mértéktelenen élni, s lovára is mód nélkül
való abraklást vesztegetvén; mind pedig arra nézve, hogy
mind magok személye, s mind lovok száma több, a mennyit
bejövetelekkor jegyzésben méltóztatott vala megküldeni
nagyságod. És noha az elmúlt kassai gyűlésbeli limitatio
szerint kilenczszáz lovas és száz magyar gyalog s száz német
rendeltetett vármegyénkre; arra nézve a Semsey Zsigmond

uram és Gulyás János seregei kivitettek; mindazáltal a kilencszáz lovason feljűt, a mint e quartélybeli hadak számlálatnak, mégis ezerszáz nyolczvannyolcz ember terhe van e vármegyebeli szegénységen, s mindedig sem nyerhettük kegyelmes urunk, hogy még két lovas sereg kivitetett volna, és a többi kilencszáz számra szállíttatott volna. Galgóczi nevű hadnagy gyalog serege is beérkezvén, most kétszáz harminczan vagynak, és a mint ez inclusákból kegyelmesen méltóztatik érteni nagyságod, ezentűt negyedfél száznál is többen lesznek.

Alázatosan könyörgűnk kegyelmes urunknak nagyságodnak, méltóztasson parancsolni Monaki István uramnak, ő kegyelme velűnk egyűt munkálódjon úgy elrendelésében az itt quartélyozó katonaságnak, hogy a kilencszáz kiosztatván vármegyénk helyeire, a többi nagyságod kegyelmes dispositiójából vitessenek ki vármegyénkből mentűt hamarabb lehetne. Méltóztasson tovább Galgóczira is erős parancsolattal íratni, száz gyalognál többre való quartélyt ne kívánjon, sem többnek tartására a szegénységet erőltetni ne merészelje. Hogy eképen mind a nagyságod szegény emberei, s mind a mieink e terh viselésből időnap előtt ki ne fáradjanak s végképen ki ne emésztessenek. Nagyságod kegyelmes parancsolatai nélkül sem Monaki urammal sem Galgóczival semmi véget nem fogunk érhetni, azért abban való kegyelmességét nagyságodnak alázatosan várjuk. Eandem celsitudinem vestram diu feliciter vivere et florere cupientes. Ex congregatione nostra, in oppido Rosno celebr. die 20. Februarii 1683.

Celsitudinis vestrae principalis, humillimi servitores

Universitas magnatum et nobilium comitatus
Gömöriensis.

Kűlső czfm : Celsissimo principi ac Domino Domino Emerico Thököly partium regni Hungariae Domino etc. etc. Demino nobis clementissimo.

(Eredetije a kir. kamarai levéltárban.)

CCXXVII.

Messiás vallásán való Erdélyországának fejedelme Apafi Mihály nekünk igaz hívünk minden kegyelmes ígéretünk után vévén ezen hatalmas parancsolatunkat.

Mivel őstől maradott Erdélyországának fejedelmének régi természeti szokások ez volt, hogy valamikor az mi dicsőséges eleink, és mi is fényes hadainkat arra felé fordítottuk, azon fényes hadainknak segítettésekre, és szükségekre hat hat ökrü hét vagy nyolczszáz szekér élést vitettenek fényes táborunkra. De mivel ebben az áldott esztendőben is mind az egész Erdélyországának hadaival együtt fényes táborunkra kelletik jünőtök, azt az régi rend szerint reátok vettetett élést elengedtük, könyörgéseket és reménkedéseket méltó tekintetbe vettük. Parancsoljuk azért igen hatalmasan, hogy ezen fényes parancsolatunk oda érkezvén, mind az egész Erdélyországának ékes hadaival annak ideje-korán alkalmas helyre fényes táborunkra menni, és ott megjelenni, minden szükséges és hasznos dolgainkban találtatni és fáradozni semmiképen el ne múlassátok, melyet megtapasztalván igen nagy külömb külömbféle kegyelmességünket mutatjuk, csak mindenekben szívesen cselekedjete és igyekezzetek. Ezen fényes és czimeres levelünket látván különben ne cselekedjete. Költ Drinápolyi mezőn, die 2. Martii Anno 1683.

Szultán Mehemeth.

(A váci könyvtárból Cserkúti Czech József közleményéből.)

CCXXVIII.

Kegyelmes uram !

Isten nagyságodat minden dolgaiban boldogítsa. Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatosan jelentem. Az Petneházi uram hada mind által jött az Tiszán, Kállai Nagy András nyolczad magával volt Váradon követségben, oly hírt hoztak kegyelmes uram, hogy quártély kérni löttek volna, mindazáltal bizonyosan végere nem mehettem. Az is haltatik kegyel-

mes uram, hogy a német a magyar királyságot a francziának adta volt volna és nem engedné másnak, mindazáltal kegyelmes uram csak hírrel beszéllek, kötelességemnek ítélem, hogy nagyságodnak alázatosan megírnám. Egy itt való Porus István nevű nagyságod praesidiarius katonája ez mult napokban kéredzett volt Daróczra feleséget hozni magának egy néhányad magával, holott labanczok érvén, sokáig üzték őket, hármát kegyelmes uram elfogták, hat lovokat elnyerték, ugyan csak nem szűnnek kegyelmes uram az ellenségeskedéstől, ha nagyságod kegyelmesen nem parancsol megorvosoltatása felől, melyről való nagyságod kegyelmes parancsolatját alázatosan várom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással, sok számos esztendőig, kívánatos egészségben. In Somlyó die 8. Martii Anno 1683.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája míg él

Serédj Benedek m. p.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nekem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije ez erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXVII. köt.*)

CCXXIX.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen bologitsa! Az váradi passának irtam volt kegyelmes uram, hogy nagyságod kegyelmes parancsolatja szerint megengedém az Meszesen innét az salétrom pénz felszedetését, az Meszesen túl penig meg nem engedik. Melyről mit írjon, válaszul nagyságodnak alázatosan béküldöttem in specie. Most kegyelmes uram egyéb hireim nincsenek, hanem az passa egy csauszt küldött ki, az ki az elpusztult faluk hátra maradott császár adáját szedi az holott emberek talál. Ezután ha mit értek, nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatosan megírni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat sok számos eszten-

dőkig szerencsés uralkodással jó egészségben. In Somlyó die 10. Martii Anno 1683.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgálja míg él,
Serédj Benedek m. p.

P. S. Alsó Várczát is Közép-Szolnok vármegyében felverték az labanczok kegyelmes uram, melynek egy része Tökölyi uramé. Igen lengedez híre kegyelmes uram, hogy az hadak alább alább nyomulnának.

Kivül : Erdélyországnak méltóságos fejedelmének, nekem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. eredeti levelekben XXVII. kötet.*)

CCXXX.

Méltóságos erdélyi fejedelem nekem jó kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban boldogítsa szívből kívánom. E napokban is irtam vala alázatosan nagyságodnak, remélvén, küköllővári jószágomnak az tisztek miatt való pusztítottása s Szilágyban lévő néhány faluimnak is az rajta quartélyozó hadaknak más possesorok jószági felett való nyomorgatása iránt mutatja kegyelmességét.. Én most nagyságodnak egyebet nem írhatok, hanem még élek az nagyságod szolgálatjára, kérvén alázatosan nagyságodat, szokott fejedelmi kegyelmességet tovább is hozzám fentartani méltóztassék, mert én eddig is az mi alkalmatlanságok követének, azt nagyságodnak nem impntálhatom, hanem azoknak, az kik annak okai lehettenek, kit annak idejében kívánok nagyságodnak alázatosan declarálnom. Az mi penig az egyéb occurentiákat illeti, azokrúl nagyságodat ez szerént tudósíthatom : Tegnap napon érkezett hozzám az budai vezér követje, ki által insinualtatja, hogy az magyar nemzet segítségére deputáltatott minden hadak s basák eleiben főszerdárul választott, s nem csak az tengeren innen lévő hadak, hanem az jancsársárságnak is nagy része fog tölle dependeálni, s mihelt az fű ki jön, táborban is fog szállani, s kívánja azt

hogy az hadakat minden felől vegyem össze s tartsam készen, s világosítsam ezen követséget az hadaknak; kinek érkezése alkalmatosságával érkezett egy lengyel követ is, ma várom bé hozzám, ez éjjel Beregszászban hált, micsoda dolgokkal jön, még nem tudhatom. Kapi Gábor és Szirmay István uramék is Sáros vármegye követsegéneak praetextusa alatt jöttenek hozzám Eszterhass Pál uram ő kegyelme insinuatiójából, hogy engemet disponáljanak arra, küldjem fel hozzá bizonyos embereimet, assecurálván arról, hogy mind az fényes porta contentatiója iránt, mind az publicumokban s privátumokban senki ő felségénél ennek az magyar nemzetnek annyit nem szolgál mint ő kegyelme, de én mind ezekben determináltam magamat az portára küldött követeinknek megérkezésekre, micsoda resolútióval fognak megtérni, kik is az mint az török követ referálja, már útban is vannak, kívánván ezzel levelem is nagyságodat tanálhassa szerencsés órában. Datum in oppigo Varj 14. Martii Anno 1683.

Nagyságod alázatos szolgálja

G. Theökeölyi Imre m. p.

Kivül: Méltóságos erdélyi fejedelem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának sietve adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*G. Kemény József, Erd. tört. ered. lev., XXVII. köt.*)

CCXXXI.

Murad Giráj khám.

A Messiást követő nép nagy férfai stb. erdélyi fejedelem! stb.

Üdvözetem után fényes kháni parancsom rendiben adom tudtadra, hogy miután ez áldott év folytán a felséges padisáh császári levele által felszólítottam, hogy a német elleni háborúban szám nélküli vitéz tatár hadseregem összes erejével vegyek részt: felkészültem és megindultam. Hosszas és fárasztó utat tévén, végre Rebbjülevvel havának közepe táján (Martius közepe körül) Akkermán országba érkeztem, honnan seregemnek az itteni téli szállásokon engedendő ne-

hány napi pihenése után, ha Isten is úgy akarja! folytatom útamat s a kormányzásod alatt álló Erdély határait átlépen-dem. Erről kháni méltóságomhoz képest kívánván értesíteni: Abdul Fetah nevű szolgám által küldött jelen fényes levelem-mel kerestelek meg, tudatván veled, hogy útamba eső váraid, városaid és falvaid semmi kárt s azok lakói semmi méltatlanságot sem fognak szenvedni. Megszámlálhatlan seregemenek szigorúan tudára van adva, hogy nem pokollal czimboráskodó ellenség országán, hanem a te barátságos tartományodon kell keresztül vonulnia. Szükség azért, hogy ilyképen nyilvánuló szultáni kegyességem viszonzásaul illendő becses ajándékokat küldj kedveskedésképen; ezen levelemet hozzád vivő szolgálmat pedig jó indulatú tudósításoddal kháni méltóságom tartózkodási helyére minél előbb visszabocsásd. Jól megértsd. Köszöntlek!

Kelt Tatarbunárban 1094. Rebbjülevvel 10—20=1683.
Marius 9—19. (P. H.)

Kivül: Murád Giráj tatár khán levele, hozta Fetta Mirza Fogarasban az általjövetel felől. A. 1683. die 9. Aprilis.

Ugyan ez alkalommal a khán fővezére Ahmed aga is a khánéhoz hasonló levélben tudósítja a fejedelem vekiljét. A levél év és helyről nem tesz említést.

Kivül ezen egykorú jegyzet áll rajta: Tatár kám vezére Ahmet aga levele, hozta Abul Fettah aga Fogarasban. A. 1683. die 9. Apr. urunk ő nagysága locumtenensének, avagy fő hoptemesterének szól.

(V. ö. Bethlen Miklós I. 536 l.)

(Törökből; eredetije az erdélyi fels. kir. kormányzék levéltárában.)

CCXXXII.

Kegyelmes uram!

Az Isten nagyságot minden dolgaiban boldogitsa!

Nagyságod méltóságos parancsolatját ma délkor igen alázatosan vettem, az mint az bemenő summának rövid terminusát tölték fel, talám az 24-dik praesentis terminusánál tovább halasztani nem bátorságos, rövidebb avagy közelebb való terminusra is kegyelmes uram rendelni nem lehet, mert ugy az státusoknak reá érkezése alig lehetne.

Nagyságodnak kelleték alázatosan megírnom, Váradról az szpáiákban felesen kijöven, az passa is Cseri passát Dobokát vélik kiküldötte, mely is énnekem azon Doboka által mit írt, én is kegyelmes uram mi választ írtam ugyan ma nékie, nagyságodnak alázatosan elküldöttem, várom aziránt is nagyságod kegyelmes parancsolatját, mit kellessék abban tovább cselekednem, ha ugyan csak keménykedni fognak benne. Hasonlóképen az Belső-Szolnok vármegyei nyolcz hódolt faluknak salétrum pénzékért mint fenyegetődzenek, nagyságodnak alázatosan megírtam vala tegnap méltatlan írásomban, azokra is ha reá akarnak menni, ha resistáljunk-e? és miképen? Én azt igen bajosnak tartom kegyelmes uram, mivel azok holdolt faluk, az reájok való vigyázás is bajos, mert mivel bánya vidékire gyakran szoktak járni, egész az Szamosig elmehetnek, csak azt fogják Somlyóba s mind Csehbe tudni, hogy eddig való szokások szerint német pártra mennek, és osztán az Szamos mellett nékiek fordulhatnak amazoknak szegényeknek, míg nekünk híreket hozzák nagyot haladnak. Ezen törökök között kegyelmes uram ott lévén az a török is, ki nekem szokta gyakran dolgokat megizenni, énnekem azt izente s ugyan Polyik uramnak maga mondotta kegyelmes uram, hogy Tömösvárra küldött valami törököt várnak vissza, és bizonyosan Gyalura szándékoznak beütni, melyet is akartam nagyságodnak alázatosan megjelenteni. És mindezekről várom alázatosan nagyságod kegyelmes parancsolatját.

Az ur Isten nagyságodat sok esztendőig boldogul éltesse. Maros Sz. Király. 9. Aprilis A. 1683.

Nagyságod alázatos szolgája méltatlan híve

Rhédei Ferencz m. p.

Kívül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek, nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erd. Muzeum. (*Grammatophylacium Transylvanicum V. köt.*)

CCXXXIII.

Méltóságos fejedelem, kegyelmes uram.

Nagyságod méltóságos leveleit az inclusával együtt, ez órában igen alázatosan vettem, az melyekből az nagyságod

kegyelmes parancsolatját megértvén, nekem kegyelmes uram vékony censurám abban az dologban az, hogy nagyságod méltóztassék újlag Bojér Sigmond uram ő kegyelme által az tatár követ elméjét megpróbáltatni, ha valami módon az tíz erszény pénznél alább megalkuhatnék ő kegyelme az követtel az khán részire, ha pedig kegyelmes uram ugyan csak megköti magát az követ, jobb az tíz erszény pénzt megigérni neki, hogy sem ezen menjen által; mert ha ezen megyen által bizony nem annyi kárt vall miatta az ország; mivel pedig kegyelmes uram ily hirtelen annak az summának szerit nem tehetni, én is jóvalom kegyelmes uram, hogy nagyságod küldjön assecuratoriát az khámnak ettől az maga követjétől, arról az miben nagyságod megalkhatik az követjével, hogy nagyságod az táborra megviszi neki, ea tamen conditione praemissa, hogy erre nem jó, és az táboron az nagyságod méltóságos assecuratoriáját vissza adja, és jövőre időre ezen mostan neki adandó ajándékot esztendei adónak nem tartja, (az mint Bethlen Gábor hadakozásának idején honorariumot küldött neki, az Rákóczi fejedelmek idejében örömet szokott esztendei adónak nevezte volna, hogy annuatim Erdély tartozik neki azt megadni).

Az khán fővezérének, és atyafiának kegyelmes uram Bojér Sigmond uram elsőben ígérjen egy egy erszény pénzt, mivel szük pénztünk van, talán elsőben kevéssel próbálni nem árt, ha pedig az követ azt recusálja, mindenik számára két két erszény pénzt ha ígér ő kegyelme, talán annyiban conveniálhat velle. Ezek után Isten nagyságodat méltóságos házával sokáig virágoztassa. Ex Keresd 1683. 11. Aprilis.

Nagyságodnak méltatlan alázasatos szolgálja igaz hive
Bethlen Elek m. p.

Kivül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának, nekem kegyelmes uramnak adassék alázasatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXVII. köt.)

CCXXXIV.

Nagylelkű emirek példányképe stb. váradi beglerbég!

Kadik s hákimok dicsekvésének tárgyai váradi tartománybeli kadik. Hasonlók s kortársaik büszkeségei alajbeggek, cseribasik, zaimok, timárok, várbeli agák, katonák, eminek, ajanok s minden tisztviselők! Császári ezímeres levelem hozzátok jutván értesetek meg, hogy a folyó évi hadjárat élémének s más szükségleteinek szállítására igen sok ökrös szekér kívántatik. Minthogy a váradi tartomány más végbeli helyekkel egybehasonlítva addig keveset szolgált; az idei hadjárat fegyver és ágyú szállításait s ételmezési fuvarozását az ezen tartomány erre kötelezett lakói, úgy mint akik ez alól fel vannak mentve, fogják teljesíteni. Minden jó erős, teherbíró ökrű szekérért, azon naptól kezdve melyen megterhelhetik naponként 50 pénzt(akete) fog fizetni a kincstár, most mindjárt a legrövidebb idő alatt 1000 ökrös szekeret küldjétek az eszéki táborba, hogy még a rakodás előtt megérkezzenek. S jól megértsetek mindannyian, ti fennemizett tisztviselők, hogy részetekről semmi olyas ürügynek, például, hogy ti szekeret nem szoktatok adni, vagy hogy körülményeitekről előbb jelentést tesztek s így húzás halogatos által e szolgálat terhétől majdan megszabadítjátok magatokat, semmi helye nincs s még csak távolról se forduljon meg elmétekben. Mert a végre adtam ki jelen fényes parancsomat, hogy mind ezek ekként történjenek, s bár e váradi tartomány nagy része szolgálatmentes és vakufféle alapítványokból áll; ne adja az Isten, hogy valaki ebben bizva ezen kibocsátott fényes fermánom által megparancsolt 1000 szekér elindítását s ez által győztes hadseregem ágyúi, hadi szerei s ételme szállítását késleltesse s megakadályozza. Mert azonfelül, hogy hübére (dirlik) másnak fog adatni, a legkeményebb megfenyítést sem kerül el. Ezt jól megjegyezzétek magatoknak s késedelmezésre vagy hanyag mulasztásra úgy gondoljatok. Annálfogva rendeletem teljesítését mindenkinek ajánlom. Jól megértések s fényes névjegyenek hitelt adjatok.

Kelt a belgrádi mezőben 1094. Dsemáziülevvel 7-én = 1683. Maj. 4.

(Egykorú hivatalos másolat.)

Oldalt a hitelcsítés : Az eredeti szultáni példánnyal megegyez.

Mehmed
váradí kadi.

Törökből; eredetie az erdélyi fels. kir. kormányshék levéltárban.)

CCXXXV.

Én Kanissay Ahmet aga, Isten kegyelmességéből a ti földes török uratok, misz-tothfalusi, tej-feles toth-falusi, busáki, nagy-sikállai, fekete falusi, oláh kékesi lakosok. Ezen órában érkezett hatalmas török császárunknak kemény és erős parancsolatja, az országból ezer szekereket kíván, melynek személy válogatás nélkül akár az hatalmas passa faluja legyen, akár mutatzeijé, akár emingeké, ki kell tenni; hanem hogy megnevezett misztótfalusiak egy szekeret négy ökörrrel, tejfeles tothfalusiak egy szekeret négy ökörrrel, busákiak nagy sikállakkal egy szekeret négy ökörrrel, fekete falusiak oláh kékesiekkal egy szekeret négy ökörrrel sietséggel elkészítvén béhozzátok 9 vagy 10 nap alatt, ennek itt kell lenni, nem az én dolgom ez, hanem hatalmas császárunké, azzal nem játszhatni, mert szerte széjel az országra, kikre az parancsolatot küldte ki hatalmas passának ő nagysága kajmekámja, ha szót nem fogadnak, s tíz nap alatt itt nem lesznek az szekerek, száz ezer tatárt parancsolt hatalmas császárunk hogy fordítsanak elrablásokra; felnyissátok az szemeteket ti is, hogy tatár kézre ne essetek, hatalmas császárunk parancsolatja ellen nem lehet énnekem ótalommal lennem, magammal is szabad, valamit akar azt cselekedheti vélem. Az szekereknek Bihar alá kell gyűlekezni, ti is oda küldjétek.

Azonban ti bányai és felső bányai bírák, akarám értés-tekre adnom a dolgot, ti is hatalmas török császárunk számára alatt laktok, feljebb említett faluinak mint lön tülem a parancsolat hogyha utolsó veszedelmeteket el akarjátok kerülni, nagy-bányai bírák 20 szekeret négy négy ökörrrel, felső-bányai bírák 10 szekeret négy négy ökörrrel, se órát se

napot ne várjatok, sietséggel állatván küldjete Bihar alá, oda gyülekeznek mindentinnen.

Hatalmás császáruk czímeres parancsolatja más felém, de én megmaradástokra küldtem elébb hozzátok levelemet, hanem felnyissátok szemeteket s az szekerek meglegyenek, mert ha nem, Isten engem úgy segéljen, füstöt vét helyetek nem soká. Isten mindnyájunkkal. Datum Várad die 12. Maji Anno 1683.

Idem qui supra

Kivül: Adassék. ez levelem misz-tóthfalusi, tejfeles tóthfalusi, busáki, nagy sikállai, fekete falui, oláh kékessi, nagy bányai, felső bányai bírának s polgároknak igen hamarsággal.

Egykorú másolat (vagy fordítás?) az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kémény József, Erdély tört. eredeti levelekben XXVII. köt.*)

CCXXXVI.

Murad Giráj khán.

A Messiást követő nép nagy férfia stb. erdélyi fejedelem!

Üdvözetem után tudatom veled, hogy a miről megindulatomkor hozzám küldött követednek már kegyelmes választ adtam, mit általa vitt fényes levelemből is megérthettél; most innen a tatrosi útból ugyan csak e végett kívánlak jelen levelemmel megtalálni. Ha ugyan is a kormányzásod alatt levő ráják védelmezése végett segítségre van szükséged, más ott táborozó seregek ellenében; megbizott embereidet küldd ide hozzám a tatrosi útba, hogy szándékozt, megértvén, rögtön elegendő segítséget küldhessek. Jól megértsd. Köszöntlek.

Kelt a Szerett folyó mellett 1094 Dsemáziülevvel 11-én = 1683. Maj 8-án.

(P. H.)

Kivül: Tatár hán levele hozta Fogarasba Musztata agája 13. May A. 1683.

(Törökből; eredetie az erdélyi fels. k. kormányzék levéltárában.)

CCXXXVII.

Kegyelmes uram !

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa kívánom. Nagyságodnak alázatosan jelentem. Itt felles törökök vagynak, császár parancsolatjával két száz ötvenöt szekereket vetettek fel az öt holduló vármegyékre, magok regisztrálták az Meszesen belől valókat is az szerént, és igen siettetik, rémitik a szegénységet, hogy tizszerte nagyobb büntetés esik rajtok, mint az salétrom pénz bé nem viteléért, mikor orrokat, fülöket elmetélték; mire nézve minthogy Bihar vármegyéből mind behajtották, innét is meg kellett parancsolni kegyelmes uram, hogy bémenjenek, hogy kárt ne valljanak.

Az szathmáriak kegyelmes uram most ígérk magokat az jó szomszédság tartásra, melyben is nagyságod kegyelmes parancsolatjától várok alázatosan. Úgy hozzák hírül kegyelmes uram, az cancellarius, az érsek és az főhoppmestere az császárnak megholt volna, egy héten mindenik. Ezután ha mi híreket értek, mint kegyelmes uramnak nagyságodnak, alázatosan értésére adni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással, sok esztendőig jó egészségben. In Somlyó die 20. Maji Anno 1683.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgálja míg él

Serédj Benedek m. p.

Kivül : Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVII. kötet.)

CCXXXVIII.

Alázatos szolgálatomat ajánlom nagyságodnak mint kegyelmes uramnak, Isten nagyságodat szerencsés országlással megáldja kívánom.

Az mely tatárt magával együtt kegyelmes uram elküld-

tünk volt, holnap egy hete meg érkezék, az mely bizonyosan hozzá, hogy az . . . . en Czellásnál hálnak, holnap ide az határban béírkeznék; az khám szóval is izent, hogy nagyságod is vele együtt elmenjen, az levelébül is azt olvasá; arra azt feleltem, abban lehetetlenség van, valameddig az tatárság az országon által nem megyen, hogy az hadakat nagyságod felvehesse, kiváltképen ha valami rablás vagy ígetés lenne, az nekik való ílést is el nem hoznák, mivel azt kérdi vala, hogy ha minden konakokon lesz ilések, arra azt mondtam, hogy ha űk meg nem rémitik az embereket, léssen; az mely levelet neki onnat hoztanak is, tülle elkirtem, nagyságodnak elküldtem, abbül mindeneket nagyságod megérthet; az levelet nagy fogadásomra adta, de nagyságodat kirem, ezen levél vivő emberemtől küldje vissza, had adhasam kezében; ez is mindenekre ajánlá magát. Ezek után Istennek hagyom nagyságodat mint kegyelmes uramat. Datum Prasmar 20. Maji Anno 1683.

Nagyságodnak alázatos szolgálja mint kegyelmes urának

Kabos Gábor m. p.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek nekem kegyelmes uramnak.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXV. köt.*)

CCXXXIX.

Murád Giráj khán.

A Messiást követő nép nagy férfja stb. erdélyi fejedelem!

Tudatom veled, hogy miután a tatrosi út megvizsgáltott, s azon a moszlim sereg idáig érkezett; minthogy parancsolata van neki az iránt, hogy mind előbbre haladjon: a most következő utak megvizsgálására jelen leveletem vivő szolgámat küldöttem el. Ha tehát ez szerencsésen hozzád ér s az arra vezető utakat parancsolatom szerint megvizsgálta: ne tartóztasd, hanem lehető gyorsasággal küldd és bocsásd vissza, mert dolga nagyon sürgős. Jól megértsd; különben üdv és béke legyen veled!

(*Hely s év nélkül.*)

(P. H.)

Kivül: A. 1683. 21. Maii. Ebesfalvára hozta a tatár khámtól Ádil aga nevő szolgálja.

(Törökből; eredetie az erdélyi fels. k. kormánysház könyvtárában.)

CCXL.

Méltóságos kegyelmes fejedelem nékem jó kegyelmes uram fejedelmem. 10-dik Jakabfalván íratott nagyságod méltóságos levelét alázatos engedelmisséggel vettem, hogy az tatár salagvárdáknál lett méltóságos dispositiojárul méltóztatott nagyságod tudositani, mint kegyelmes uramnak alázatosan megiszolgálom. Csakhogy már én irántam az késő kegyelmes uram, mert pusztá házaimnál lévő egyetmásimat bátorságosabb helyekre ha akarnám is már késő s nem is lehetne hordatnom. Menjen véghez Isten akarátja aziránt is! tudom mindenem prédára megyen, de nem tehetek róla.

Javallanám alázatosan kegyelmes uram, íratna nagyságod jó declaratióval az tatár hámnak; minthogy ő is nagyságod is hatalmas császár hive, ez az ország is hatalmas császáré, ne engedne hadainak ellenséges dolgokat követni, raboltatni, kastélyokat, udvarházakat, városokat, falukat, majorokat égetni, prédálni, pusztítani, lám az mint az szegénységtől kikitelhetett, nagyságod gazdálkodtat hadainak. Mivel ha olyakat cselekesznek hadai, nagyságod a nemesi vitézlő rendeket hatalmas császár siettető parancsolatjára s oly hasznos szolgálatjára elő nem veheti, de egyebiránt is az ő hatalmasága rendes adaját meg nem adhatja a föld, kiért nagyságod kintelenítettik őtet okozni hatalmas császár előtt. Talám jó lenne kegyelmes uram azt is megizenni vagy írni az hámnak, ha hadai rabolnak, prédálnak, égetnek s a megkeseredett nép valami ellenkező dolgot követ el maga oltalmában, arrúl nagyságod nem okoztathatik. Alázatosan követem nagyságodat mint kegyelmes uramat, hogy nagyságod méltóságos udvarában nem mehetek, mert bizony igen rosszúl vagyok, az egyik leányom is igen beteg. Isten nagyságodat sok (idő)kig szerencsésen s jó egészségben éltesse. Szében 22. Maji 1683. Nagyságod alázatos (méltatlan szolgálja)

(Teleki Mihály m. p.)

Kivül : Méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának (nekem) jó kegyelmes uramnak (fejedelemnek adassék (alá)zatosan.*)

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophilacium Transylvanicum* VIII. köt.)

CCXLI.

Méltóságos fejedelem nekem jó kegyelmes uram, fejedmem !

Nagyságod méltóságos parancsolatját alázatos engedelmességgel vettem. Az bihariak, püspökiek s telegdiek valóban rosszul cselekedtek, hogy nagyságodat idején portára küldendő szándékjukról nem tudósították ; annál is rosszabbul esett, hogy nagyságodnak béküldött emberek által nem írtak, sem supplicáltak. Az ő embertelen fogatkozásokat, nagyságod fejedelmi méltósága azt hozza magával, szokott fejedelmi kegyelmességével fedezze el, és minthogy kiváltkép az végbeli törökök előtt dolgokat nem is segíthetni, megesküttetvén erősen őket, hogy az már megmutatott instructiójokban lévő dolgokon kívül semmit sem tractálnak, nagyságod s ez haza ellen való dolgokban magokat nem avatják, és minden dolgokat nagyságod portán levő követje s kapikihája tetszésekből folytatják, ily formában nekem úgy tetszik, jobb őket elbocsátani, mint sem akadályoztatni ; s re infecta visszaküldeni. Isten nagyságodat sok esztendőig szerencsésen éltesse.

Sorostély 25. Maji 1683.

Nagyságod alázatos méltatlan szolgája

Teleki Mihály m. p.

Kivül : Méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának, nékem jó kegyelmes uramnak fejedelemnek adassék alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophilacium Transylvanicum* VIII. köt.)

---

*) A levél egy része le van vágva.

CCXLII.

Kegyelmes uram, méltóságos fejedelem!

Már Isten engedelmeiből az tatár innen eltakarodott, kárt semmit itt e tájékon, áldassék az ur Isten érette, nem tettenek, nagyságtok gabonái és asztagai reménségen kívül megmaradtanak. Ugy értem mind Szombathfalván és Komáran is megmaradtak, (noha a vetés Szombathfalvánál kár nélkül nem maradt.) Az khám az derék hadakkal fenn az havas felé ment el, de nagy csoportok szakadván a vár felé jöttek, de eleikben nyargaltatván megizentem, hogy ha közel jönnek, bizony meglövődztetem őket; magam is az várasiakkal és az kiket künn kaphattam azokkal kinn lévén, a városhoz közel sem jöttek. Sok embertelenkedések után csak patkót, aqua vitat s egyéb kedveskedést is igen jó néven vettenek. Az kiket egyet mással elküldtem, azok közül még kettőnél több meg nem jött, mert különben még tegnap tudósítottam volna nagyságodat. Ezzel az szent Isten kegyelmes oltalmában ajánlom nagyságodat kegyelmes uramat, méltóságos házával. Fogaras die 28. Maji 1683.

Nagyságod méltatlan szolgálja igaz kissebbik hive

Bethlen Gergely m. p.

Az Olton túl is raboltak, havas-
rúl sok marhát hajtottak, embe-
reket vágtak, tatár is veszett.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXVII. köt.*)

CCXLIII.

Kegyelmes uram!

Az ur Isten nagyságodat minden dolgaiban boldogítsa s áldja meg.

Ezen órában micsoda levele érkezett somlyai vicekapitány uramnak, úgy valami oda jött törököknek is, nagyságodnak alázatosan elküldöttem, rettenetes fenyegetődzéssel

vadnak, az szegénységet eléggé ijeszttem kegyelmes uram tárral, de az ki fut, s ki megint haza száll; egyébiránt is kegyelmes uram az török az tatárok dolgával semmit sem csendedik, sőt a szegénységnek azt írták ki, magok lesznek tártjai és mint raboltatják hogy raboltatják őket, rettenetes kegyelmes uram a fenyegetődzések, az kik elfutnak is kegyelmes uram, az szegénységben az havasra mennek épen az torkokban az pogányságnak, mert Belényes felől akkor jöhetnek s úgy jöhetnek reájok, az mint akarják, annál inkább ott semmiképen őket nem oltalmazhatják, noha kegyelmes uram itt alatt is mint oltalmazzuk bizony nem tudom, mert fegyverkedés nélkül végben menni lehetetlen, törököt pedig, kíváltképen az kik császár dolgában jönnek ki, levágni igen veszedelmesnek tartom kegyelmes uram. Segesvár felől is csak nem az hírekkel együtt ez órában érkezének három törökök, kiket csak megszállítani is alig tudtam. Posta lovakon is lévén igen sietnek kegyelmes uram, igyekeztem tartóztatni, hogy ez alázatos tudósításom nagyságodhoz elébb mehessen, s az mennyire lehetett kerültetik is kegyelmes uram vélek. Azt mondják ugyan kegyelmes uram, hogy az szekerek dolgából Váradon lévő kapucsi passától jöne, és hogy fővezér levelét vinné nagyságodnak, melyet mutatott is az hadnagynak Makai uramnak valami materiában.

Az tatárok miatt való félelem miatt is kegyelmes uram a nyomorúlt föld bizony nagy confusióban vagyon. Az úr Isten nagyságodat minden dolgaiban sok esztendőig boldogul éltesse. Kolozsvár 28. May 1683.

Nagyságod alázatos szolgálja méltatlan híve

Rhédei Ferencz m. p.

Kívül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek, nekem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum* V. köt.)

CCXLIV.

Méltóságos fejedelem nékem jó kegyelmes uram, fejedelmem!

Nagyságod méltóságos levelét alázatos engedelmisséggel vettem, rólam való kegyelmes megemlékezéséért s becsületes meghitt szolgálja belső hive által való láttatásáért, Isten nagyságotat áldja meg; nékem is adjon erőt, tehetséget, hogy nagyságod fejedelmi kegyelmességét mint kegyelmes uramnak holtomiglan való igaz alázatos hűséggel szolgálhassam meg. Én kegyelmes uram még is igen nyomorúttul vagyok. Isten nagyságotat minden kedvetlenségtől oltalmazza, s jó egészségben maga dűcsösségére s szegény hazánk javára sok esztendőig éltesse.

Postának a fővezérhez való küldetését kegyelmes uram a mi illeti, vékony s magános tetszésem szerint javallom kegyelmes uram, hogy a dolgokról voltaképen tudósítsa nagyságod kapitáha uramat, ki is közölvén az dolgokat Maurocordatus urammal, ha jónak itéli, értésére adhatja a fővezérnek. Nyilván való vádolása a tatár hámnak talám mindennek az urak, főrendek, statusok ő nagyságok, ő kegyelmek közül nem fog tetszeni, mint ennek előtte az budai vezéré és váradi passájé a rajtunk elkövetett sok alkalmatlanságokért; noha én akkor is tanácsosobbnak tartottam igaz és méltó panaszunkat a fővezérnek értésére adni. Így én magánosan lévén, nem javalhatom vádlását. Ha nagyságod elküld, meg kell kegyelmes uram kapikiha uramnak jó declarációval iratni, az országba való béérkezésének előtte mint ajánlotta magát, kárt nem tétet, nagyságod pedig erős halálos fenyték alatt mindenfelé az országban parancsolatokat adott ki, senki a tárokat ne bántsa, sőt vármegyékként, székekként, a mint ki telhetett, nagyságod gazdálkodtatott nekik, nem úgy várván mint ellenséget; nagyobb része az országbelieknek igen megromlottak miattok, mert a merre eltakarodtak, rablottak (mint az én jobbagyimban is Fogaras földén), égettek, vég nélkül hajtottak mindenféle marhákat, az országban szélt fogván, sok embereket vagdaltak le, mindenütt táborostúl búzákra s

az szegénység életére szállván, sir a föld is utánok, lassan járnak, német hadnak is kevés volna úgy járni. Az föld népe elrémtült, széledett, sok üdö kell csak elhítetésekre is (noha az is még mikor lesz?) hogy kitakarodtanak az országból, s elővehetésekre. Az mint haza kezdtek is szállani, most ujjabb lárma esett köztök, hogy Hunyad vármegye felé csavarodott része most mégyen a tábor után s ujjobban futni kezdettek az emberek, a hol haza szállottak volt is. Ha ellenségképen jöttek volna is, sok lett volna, a miket elkövettek! Ha a tatár erre ne jöjjön, nagyságod eddig Budánál volna, egész lehetetlenség, míg ki nem takorodik, nagyságod az ország népét elő vehesse, annál inkább megindúlhasson, honnét telik ki már az adó is? holott az országnak az szíve romlott meg, meg kellene nagyságodnak azt is íratni kapikiha uramnak: Sárosi uramat is mennél hamarább megindítja a pénzzel, eddig is az ő kegyelme expeditióját a lehetetlenség s kitelenség halasztatta nagyságoddal. Igen igen jól esnék, ha az kapuczi jó formában írna a fővezérnek avagy csak az kihajának, csak valamit ellenkezőt ne írna; én alig hihetem a hámnak magának vétke legyen mindenekben. Úgy értem kettőnek is vágatta el orrokat, füleket Enyed táján, sokat páczáztatott meg. Azon vagyok s lések kegyelmes uram, hogy méltóságos parancsolatja szerint nagyságod méltóságos udvarában jelen lehessenek. Isten nagyságodat sok örvendetes pünkösdi szent innep napokkal az én jó kegyelmes asszonyommal s ifjú urunkkal ő nagyságokkal együtt örvendeztesse meg. Sorostély 6. Junii 1683.

Nagyságod alázatos méltatlan szolgája

Teleki Mihály m. p.

Kivül: Méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának nekem jó kegyelmes uramnak fejedelmeknek adassék. alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXVII. köt.*)

CCXLV.

Méltóságos fejedelem nekem kegyelmes uram.

Nagyságod kegyelmes parancsolatját, Turzai uram ő kegyelmétől alázatos engedelmisséggel vettem 26. Maji Nitro-vicza mellett lévő táborban ; kegyelmes parancsolatja szerént az váradi passa parancsolatjából az szegénységre vettetett társzekereknek kívánását az fővezérnek ő nagyságának ti-haja által exponáltam nagyságod méltóságos nevével, kívánván azt, hogy török írásban tegyem le, sok és confuse lévén az regestrum, nem verbotenus kegyelmes uram, hanem az vármegyéket, az mint jobbnak ismét hittem, mindenik vármegyéből bizonyos számú helyeknek neveit, hogy annak tartományának mennyi számú szekér adás inponáltatott tettem le, és úgy adtam kegyelmes uram bé hatalmas vezérnek ; elsőben kegyelmes uram halasztottak arra, hogy az váradbeli tefftert felkerestetvén, lészen válaszom, azután kegyelmes uram Eszé-kig, noha minden nap solicitáltam, de elébb semmi választ nem obtineálhattam, hanem tegnap hivatván Manrocordatus uram, mondá hogy írjak mingyárt nagyságodnak, és vezér ő nagysága azt mondotta, hogy az váradi terfter mostan Landor-Fejérváratt maradott, maradjon vesztegségben addig az dolog, míg Isten nagyságodat elhozza, hiszem már a tatár kijött Erdélyből, nagyságod is eddig útban lehet, azért Isten nagyságodat hozván akkor ez is eligazódik, objiciálván ő kegyelmének, hogy eddig soha azok az helyek Váradhoz (mint Gyalu, Fenes, Somlyó és Kraszna) a többi is ilyen onust nem supportáltanak, hatalmas vezérnek is iteratis ezen véghelyekhez kegyelmes ígéreti voltanak, és immár mi tevők legyünk, melyre azt mondja, hogy azt sem mondja, hogy adjanak, azt sem, hogy ne, mivel ő az helyeket nem tudja, mindazáltal ha nem praecise Váradhoz való, nem kell adni ; ennél tovább kegyelmes uram nem procedálhattam, erről nagyságodat akár-m tudósítani alázatosan. Ide kegyelmes uram érkezünk 2. Junii, az hadak szaporodnak minden nap, innét már talám 25 vagy 28 törököt az hajduk elkapnak, ide is hoztak egy-néhány rabokat, némelyiknek fejét is revék. Az Tökölyi uram

ő maga szolgálja Cserneczki Imre tegnap érkezék, hozván kegyelmes uram jövő hírét, és vezérnek szóló levelet is ő nagyságának. Ugy hallok kegyelmes uram az jövő szeredán vagy pénteken ide érkezik ő nagysága, az vezér is azután való hét-fűn vagy kedden innét megindul, nagyságod böcsületes szolgálban kegyelmes uram itt marasztok vala örömet, akarván megvárni az itt való dolognak indulatját, hogy nagyságodat valami reálitásrul is tudósíthattam volna; de ő kegyelmek az útnak bátoratlan volta miatt egymás nélkült sem elmenni sem elmaradni nem mernek, azt mondják; azért kegyelmes uram én nékem mind ketten ő kegyelmeket elkellett bocsátanom, várván Sárosi uramat is. Bizony kegyelmes uram valóban solicitálnak, hogy nagyságtok ő kegyelmét nem küldi, okait tudakozván, csudálkozik Maurocordatus uram, az Istenért kéreti ő kegyelme nagyságodat, mivel ide tegnap érkezett tatár khám embere, és azt hozták hogy már kijöttek Erdélyből. nagyságod is siessen, az pénzt penig mentől hamarébb megküldeni méltóztassék, mivel az vezér már egy néhány ízben kérdezte, ha még sem hozták-é el? Az mentségnek kegyelmes uram itt bizony semmi helyt nem adnak, már magam is szenvedtem kegyelmes uram keveset. Istennek oltalmában ajánlom kegyelmes uram nagyságodat. In castris Turcicis ad Eszék positis dle 7. Junii Anno. 1683.

Nagyságod alázatos szolgálja

Kovács Sigmond m. p.

Kivül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának etc nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának íram alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József, *Erdély tört. eredeti levelekben XXVII. kötet.*)

CCXLVI.

Murád Giráj khán.

A messiást követő nép nagy férfai stb. mostani erdélyi fejedelem, barátom! stb.

Üdvözetem után arról akarlak tudósítani, hogy ezen levelemet vivő bojárod, kit országodon való keresztül vonulá-

söm idejére béke és barátság kedvéért szultáni személyem mellé rendeltél, győztes seregemet útközben minden helyen elegendő élelemmel ellátta s igen hasznos szolgálatokat tett. Miért is a mint illik mind veled barátom, mind bojároddal való teljes megelégedésemet nyilvánítom. Barátságodat s szíves ségedet a réginek találtam, róla el sem is felejtkezem s hálálmról biztosítalak. Jó indulatomat veled éreztetni el nem mulasztom, hogy barátságunk ezután is erős alapon nyogodjék! E mai napon tehát, mely hétfői nap, fennemlitett bojárodat ki egész Várad vára városáig híven kísért, kötelessége teljesítése után ismételt köszönetem mellett hozzád vissza bocsátom. Ha mit Isten adjon! szerencsésen megérkezik, át fogja adni kapuaga szolgámnak hozzád intézett levelét, melyben némely a hadjáratra tartozó dolgokról van emlékezet. Tartalmát megértvén, magad ahhoz alkalmazd. Az ezután történő dolgokról pedig, melyeknek szükségét látod, levelet írv s embered által elküldvén, tudósíts. Jól megértsd; áldás s béke legyen veled!

(P. H.) Városban.

Kivül: Tatár chám levele, Kabós Gábor uram hozta. 11. Junii A. 1683. Radnotra.

(Törökből; eredetie az erdélyi fels. k. kormányssék levéltárában.)

CCXLVII.

Nagyságos s nekem jóakaró király barátom! stb.

Üdvözetem után tudósítani kívánlak, hogy küldött leveledet vettem s tartalmát megérttettem. A mi Erdélyen történt keresztül vonulásunkat illeti, Isten segedelmével visszaérkező bojáród értesíthet felőle, hogy uram a szultán ő felsége szigorú rendeletei következtében senkin semminemű méltatlanság nem esett, sem a falukon s városokon ház felgyújtás nem történt. A mint Erdélybe bejöttünk, mindjárt a szebeni vár környékén 20—30 emberünk eltűnt s többen megölettek; a mint a belgrádi határon jöttünk, 200 emberünk tűnt el, kik Tetáh cselebi és Abdul fakár cselebi alattélelemsz erzés végett búzáért s szénaért voltak kiküldve, közülök a falúkból egy sem tért vissza; midőn meg a kolozsvári vár körül jöttünk

azon embereink kik a kertekbe gyümölcsért s mások, kik más élelemért mentek szét, megölettek. Azon nyolcz ember halálának okát, kik még ezeken felül erőszakos halállal veszték el, nem tudom. Azt hitték, hogy Erdélyt a hatalmas padisáh rájái lakják s ezért nem kell félniök; bár féltek volna, mert úgy látszik, szándékosan történt megöletésük. Tudod, hogy ezeknek testvéreik, rokonaik vannak, kik érettök bosszút akarván állni, néhány házat felgyújtottak. Ő felsége szigorú rendelete értelmében azonban ez is tiltva volt. Valóban barátom! sok emberünk elveszett, s egy sínes, a ki felől ne tudakoztunk volna. Igen barátom, mindenüve küldöztünk, kérdezősködtünk utánuk, s számba véve őket, az lett az eredmény a mit fentebb elősoroltunk. Soknak tetszhetik előtted, s bizonyára a fényes porta is elégedetlen lesz miatta. Különbönd üdv és béke legyen veled!

(Hely s év nélkül.)

Ahmed
a nagy khám agája.

Kivül: Tatár chám vezére Ahmet aga levele, Kabós Gábor uram hozta 11. Junii 1683. Radnótra.

(Törökből; eredetie az erdélyi fels. kir. kormányszék levéltárában.)

CCXLVIII.

Noha ennyi esztendőktől fogva Isten kegyelmességéből fejedelmi állapotban állittatván, Isten ő felsége mind ennyi veszedelmes időkben feleségemvel együtt megtartván, sok bajoskodásim között ő reá biztam volt, holmi magunkra való sok gondviselésünköt, mivel magunk sok bajoskodásink között annyira reá nem érkezhettünk, most is azért annál inkább már háromszori táborozásunkban magunknak sok gondjai s búsulási között annyira reá nem érkezhettünk, hanem ennek utána is hasonlóképen, fiunk is gyermek lévén, azon hasonló gondviselést ő reá életéig úgy biztuk Isten éltetvén, hogy gyermekünkre is gondot viseljen, kárt ne valljon, mi is az országból kimenvén most egyéb országbeli dolgokat is reá biztunk, mivel együtt akarunk fiunkkal feleségünkkel s ez országgal élni.

Azért minden híveink és tiszteink mi utánunk tőle hallgasanak, Radnot. 20. Junii 1683.

Apafi Mihály m. p.
(P. H.)

Eredetije negyedrért papiron, egészen a fejedelem keze írása, az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXVII. köt.*)

CCXLIX.

Nekem érdmem felett való jó kegyelmes uram.

Az úr Isten nagyságotat megáldja.

Kegyelmes uram 22. mensis praeterisi tolmácsomat kellettén expedálnom, irtam volt nagyságotnak alázatosan, hogy az mennyiben lehetne, igyekeznék nagyságot hatalmas császár parancsolatjára sietni, mely írásomat vihette-é meg kegyelmes uram nagyságotnak? nem tudom. Én is kegyelmes uram nagyságotnak Fogarashól való indulásától fogva nem vévén semmiről is kegyelmes informatióját, mire vélni nem tudom; ottan ottan tudakoztatja a vezér ő nagysága nagyságotat és az nagyságot érkezését. Kérem azért kegyelmes uram igen alázatosan nagyságotat, az mennyiben lehet siessen nagyságot, érkezhessék ide idején, sőt kegyelmes uram, ha nehéz szekerei lesznek nagyságotnak, azokat hátra hagyván, bizonyos számú hadaival igyekezzék nagyságot eljöni, mivel az mint ezen expeditus emberétől a fővezérnek megértheti nagyságot, igen várja az vezér nagyságotat. (Nem lévén mostan senki is magyar nemzet mellette, úgy látom kívánná.) Ide kegyelmes uram Győr alá tegnap 10—11 óra tájban az egész tábor leszáll, ugyanazon napon kegyelmes uram az Rábán innét lévén egy kis csonka torony, a mellé az ágyúkat és jancsárokat nem sok kárral sánczban bészállítá, az németek is túl a Rába parton lévén táborban, egy néhány lövést tőnek. Ezek is innét kegyelmes uram az várost löni és lövetni kezdék mentest, azomban kegyelmes uram az németek este felé az táboroknak csak helyét hagyván elmenének, hova nem tudom, úgy hallom a lovasa Csalóközben, a gyalogjában táblám itt is maradt. Ezeknek kegyelmes uram előjárójok avagy

generálisok az lothringiai herczeg, kit császár sógorának mondanak lenni. Innen penig kegyelmes uram az éjjel az tatár khámat és az anadoliai passát hadaival utánok küldé a vezér ő nagysága, dolgoknak kimenetelit Isten tudja; az Rábát is mostan által akarván köttetni, (az havasalföldi és moldovai vajdák foglalatoskodván a fáknak procurálásában) által akar maga is hatalmas vezér mentől hamarébb költözni, hátmegé lévő várak, Beszperény, Pápa, Vásony, Tsesztnek, Tata, többek is kegyelmes uram meghódoltanak, noha egyéb iránt valóban égetik Székes Fejérvártól fogva az falukat, és fogják s vágják az népet; Szent-Márton várából kegyelmes uram 29-én a benne való nép és praesidium kiszökvén, akarván szaladni Győr várában, az útban utól érvén ökök a tatárok és feles számú török, levágták, többet az vitezlő rendben négy-nél elevenen meg nem hagytak, azokat is a vezér megexaminálván levágatta; 30. Junii az várat is felégették az egy falu Örs maradt kegyelmes uram Isten csudájára ezen a pusztán meg, több nem, több írással kegyelmes uram mostan nem terhelem, Isten nagyságodat elhozván, mindeneket bővebben megérthet, hozza is Isten nagyságodat jó egészségben, hatalmas vezérnek tanálhassa kedvét. Ex castris Turcicis ad campum Györianum positus. Die 2. Julii Anno 1683.

Nagyságod méltatlan szolgálja

Kovács Sigmond m. p.

P. S. Szintén ez órában érkezék kegyelmes uram a tatái vice kapitány Szakmári Imre ide az táborban, az ki micsoda októl viseltetvén az várat simpliciter megadta, és török praesidiumot bocsátván belé, az községnek minden jövai oda maradván, őket elbocsátották békével, melyért meg is kaptányoztaték, németeket is felest kezdenek hordani az tatárok az útból, kiket is examinálván, azt mondják, hogy Bécs felé tart az herczeg.

Maurocordatus uram intimatiójából az pénz dolgát is kegyelmes uram ennek az agának nem kell jelenteni, egyéb iránt kegyelmes uram, ha bátorságos volna, nagyságod érkezése előtt küldené el, azon kéreti nagyságodat.

Kivül : Az erdélyi méltóságos fejedelemnek ő nagyságának, etc.
 nekem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának íram alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti
 lev. XXVII. köt.*)

CCL.

Nékem jó kegyelmes asszonyom!

Méltóságos levelét nagyságodnak alázatosan vettem.
 Hozzám az enyémekekhez való kegyelmiért Isten nagyságodat
 áldja meg. Isten nagyságodat jobban is erősítse, előbbi jó
 egészségét adja meg. Feleségem kegyelmes asszonyom, áldas-
 sék Istennek szent neve, egy fiam unokám is naponként erő-
 sődnek, de bizony még is gyengén vannak. Isten nagyságo-
 dat az én jó kegyelmes uramat, választott ifjú kegyelmes ura-
 mat fejedelmemet sok esztendeig éltesse szerencsésen.

Sorostély 2. Juli 1683.

Nagyságod alázatos szolgálja

Teleki Mihály.

Külszim : Méltóságos Bornemisza Anna erdélyi fejedelem asz-
 szonyunk ő nagyságának, nekem jó kegyelmes asszonyomnak adassék
 alázatosan.

(Az erdélyi volt kir. főkormányshéki levéltárban levő eredetiből.)

CCLI.

Celsissime Princeps Domine mihi colendissime!

Szükszónál fekvő táborommal mostani órában való
 megegyezésemnek alkalmatosságával itt tanálván a hatalmas
 fővezér ő nagysága kegyelmedhez menő csauzait, el nem
 mulathattam levelemmel való kegyelmed látogatását, kíván-
 ván tanálja kegyelmedet kívánt jó egészségben. Irhatom
 azomban kegyelmednek, hogy a fővezérrel ő nagyságával
 való végezésem szerint én ezen a földön nem mulatok, hanem
 continuálom táborommal feljebb való meneteletem, s leszek
 az operatiohoz való fogással azt követendő, a mire a jó Isten
 segít. A Dunántúl való földre küldött embereim sem fára-

doznak héjában, mert csak már is hatalmas császárunk protectiójának acceptálásával várak, s végházak deveniáltanak kezemhez, kikben én részemről kapitányok is constituáltatának. A német császár Sulez és Karafa nevű generalisi is a Bánya városokból és Zólyom várából kivívén a praesidiumot, ott a tájon lévő és a passusokat őrző hadaimnak három iszben is volt már velek esatájok, úgy az velek magát conjungált két vagy háromezer személyből álló lengyelséggel, s alkalmasint le is vagdaltanak benne, elesvén harezon a szelme-csi német commendáns is. A nyelv kedviért penig a lengyelekben udvaromhoz is hoztanak, értvén azomban kegyelmed országából való kijövetelit, kívánom éltesse és a hatalmas császár s ez magyar haza mellett való fáradozásában táborával együtt tegye Isten szerencséssé kegyelmedet. Ex castris meis praedeclaratis die 8. Julii 1683.

Ejusdem Celsitudinis Vestrae Servitior paratissimus

Emericus Theökölyi m. p.

Kívül: Celsissimo Domino Michaeli Apafi Principi Transylvaniae, Partium regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino mihi colendissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXVII. köt.)

CCLII.

Spectabiles ac generosi domini mihi colendissimi.

Humillima servitiorum meorum in gratiam earundem commendatione praemissa. Quinta praesentis emánált commissióját kegyelmeteknek nagy későre úgymint decima quarta ejusdem kezemhez hozván, illendő alázatossággal vévén continentióját megértettem, melyhez képest kívánván magamat mindennemű alázatos tehetségem s hűségemmel az dologban alkalmaztatnom az Tisza két felére lemenvén mind alattomban való circálással, néhol pedig hiteltetés szerint való értekezéssel is eléggé igyekeztem rajta, ha hol Debreczen városának vagy lakosinak kegyelmes urunk birodalmában levő praesidiumit vagy egyébbiránt való bonumit találhattam,

s kitanúlhattam volna, de sehol itten környül az Tisza két felén semmit sem találtam s találhattam, onnan pedig megérkezvén, másnap mindjárt kegyelmes urunknak ő nagyságának Szikszóhoz való közelítése lévén, holmi egyetmás konyhára való élésrül kellett provisiót és administratiót tennem; miolta pedig ő nagyságának innen való távozása esett, egészségtelenkedésem miatt kellett elmúlatnom az Tiszán túl Kálló vidékére való menetelemet egy részrül, más részrül pediglen az váradi és egyéb végbeli törököktül való félelem miatt kellett ennyire halasztanom, mivel patens is olyan kezemenél nincsen, mely mellett egész securitásom lehetne az útazásban, az török előtt pedig az comissióra annyi respectus nincsen, mint az patensre, ez iránt kegyelmek böles ítétire támasztván az dolgot, comitivával is lehet-e patens kívül való securitásom? Másképen is pedig az török azzal állatja mostan az dolgot, hagy valakinél urunk vagy tiszteinek patense nem találtatik, levágja, vagy rabbá teszi (ők mondják s hirdetik), hogy urunktül adatott arra hatalom nekiek, ki ámbár ugy nincsen is, de annak színe alatt csakugyan az hol mit elkövehetnek, végbeviszik, s az kin megesik jaj szegény neve. Arra képest alázatosan kérem kegyelmeteket ne nehezteljen olyan patensét kezemhez küldeni, melyben magam specialiter in genere vero az vélem lejövendő comitivák is inserálva legyenek, oly formában, hogy valaholott kívántatik akármely helynek lakosin assistentiával legyenek. Az török részrül nevezetes kérés adhibeáltassék, hogy ezenképen lehessen, egész modalitásom lehessen az dolognak effectuálásában, sőt az mentül nagyobb securitást mutathat kegyelmek, az iránt bizom böles rendelésére magamat. Quas de reliquo diu et ad vota foelicissime valere desidero. Datum Miskolcz die 22. Julii 1683. Praetitulatarum dominationum vestrarum servitor obsequentissimus

Junior Stephanus Zákány m. p.

P. S. Pattantyús György uram ő kegyelme jóakaratójából értem, debreczeni marháknak Túr körül való tartását, nem tudom az olyaténokat ha hol találhatok elhajtassam-e; és az kereskedő debreczeni embereknek urunk birodalmában

hol találandó javakra illő-e kezemet tennem? kegyelmetek egész instructióját mindenek iránt elvárom nagy és bizodalmas alázatossággal, másként az rend és parancsolat kívül lépni nem akarok, s másokra is bűt úgy, mint magamra hozni nem kívánok etc.

(Eredetije a m. k. kamarai levéltárban.)

CCLIII.

Kegyelmes asszonyom!

Isten nagyságotat méltóságos házával éltesse jó egészségben.

Kegyelmes asszonyom mostani alkalmatossággal is akarám nagyságotat tudósítani úruuk ő nagysága egészségéről. Istennek hála ő nagysága mindeddig szenvedhető képen volt és vagyon, semmi változása ő nagyságának nem volt. Ma Istennek hála az szolnoki hidon szép esendesen által jöttünk, az, a mi hírek hallottanak, elhiszem az úr ő kegyelme nagyságotat Nalácsi uram által tudósítja, az német valóban rosszúl járt, egész országát, szép, lakó helyeit felégették rabolták, pusztították, igen gazdag prédával megrakodtak, nem is gondolták, hogy oly hamar az véletlen reménytelen rablás rajtok esett. Innen kegyelmes asszonyom sietnénk, de az rettenetes hevesességben csak meg nem fővünk, marháink és gyalogaink igen elbágyattak, az víznek is nem léte miatt. Esztergom felé igyekeztünk, az Dunán való általmenetelre. Ezzel Istennek oltalmában ajánlom nagyságotat mind ifju úrunkkal ő nagyságával. etc.

Révkasi mezőről 28. Julii 1683,

Nagyságot alázatos szolgálja

Inczédi Pál.

Külső: Az méltóságos erdélyi fejedelem asszonynak ő nagyságának etc. nekem kegyelmes asszonyomnak ő nagyságának alázatosan írák.

Kívül egykorú feljegyzés: asztalosnak való enyvre pápai kezéhez den. 48.

(Az erdélyi volt kir. főkormányzéki levéltárban levő eredetiből.)

CILIV.

Generosi domini et fautores confidentissimi Salutem et servitiorum meorum addictissimam commendationem.

Két rendbéli levelét vévén a nemes kamarának, mit írjon értem, hogy a nemes kamara eddig is megcsináltatta volna, ha a nemes kamarát informáltam volna, mi formájú zászlók legyenek azok, ha a nemes kamara csináltatja, a lovasok zászlója veres legyen kegyelmes urunk ő nagysága czimerével, a gyalogok zászlója egy néhány színű legyen örög a mint a gyalognak szokott lenni, azon is kegyelmes urunk czimerével, ha készen leszen réz dobbal együtt; ezen levelem megadó Kóthy István és Józsa István kegyelmes urunk ő nagysága hópénzes katonák kezéhez assignálni méltóztassék. A birincseket kezemhez vettem, de a birincsekhez való lakatot egyet sem hoztak. Eztet sem akartam praetermittálni, hogy a nemes kamarának hire ne legyen. A labanczok valóban kezdtek excurrálni, az szegénységnek károkat tenni, marhájokat hajtani; ezt is és az pogánynak való excursiojokat kegyelmes urunknak hírré adni méltóztatna a nemes kamara, hogy valami formán remediáltatnék, im ez elmúlt napokban három fizetett kállai hajdúját az szent-jóbi török elvevé, utánok voltam egy néhányad magammal, el nem érhetém, csak póstát küldeni utánok visszabocsátának, még eddig semmi válaszom nem jött, mihelyen jő mi válaszom, ottan, tudósítom a nemes kamarát ezután is mindenekről. Besenyei Zsigmond uram által irtunk az szakmári s mind az ecsedi commendansnak a labanczoknak armistitiomnak bontogatásáról supersedeálnának, az szegénységnek kárt ne tegyenek. Az váradi passának is hasonlóképen, de még se együnnen se másunnan semmi válaszom nem jött, mind a többiről s mind erről mind kegyelmes urunkot s mind a nemes kamarát ottan ottan tudósítom. A mi az hópénzt illeti, mivel már a havok eltölt mind katonáknak s mind a hajdúknak, ha hópénzt leküldi a nemes kamara, ugyan csak ezen Kóthy és Józsa István uraimék kezéhez adni méltóztassék. Ezen kegyelmes urunknak szóló levelemet, kérem alázatosan, hová hamarább elküldeni méltóztas-

sék. Ha mi olyan hirei lesznek a nemes kamarának a ki én velem közölhető volna, ne nehezteljen tudósítani, és én velem is közölni. His in reliquo suas generosas dominationes vestras bene, diu, foeliciterque valere exopto. Datum Kálló die 29. Julii Anno Anno 1683.

Generosis dominationibus vestris servus paratissimus

Andreas Nagy capiteus Kállóiensis m. p.

P. S. Azt is akarám a nemes kamarának értéscére adni, kegyelmes urunk ő nagysága commissioja s parancsolatja szerint, a mint ennek ennek előtt is parancsolt vala ő nagysága a lovasok hadnagya fizetése felől, azt is kiadván, ugyan a több pénzzel együtt küldeni méltóztassék.

Külső czim : Generosis dominis N. N. celeissimi principis Emerici Thököly ac partium regni Hungariae domini etc. etc. inclytæ camerae Scipusiensis consiliariis etc. etc. dominis et fautoribus confidentissimis Cassoviae

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban)

CCLV.

Expositio.

Duorum Christianorum ex Turcicis castris venientium 5-ta Aug. ad Suam Excellen-
tiam Comitem a Montdecucoli.

Referunt in praelio 1-ma Aug. penes Raabam habito ultra $\frac{m}{10}$ Turcarum periisse et fluvio haustos esse, ultra fauciatos, quorum multi sint, et quotidie moriatur, in dicto praelio magnam quantitatem Nobilium Constantinopolitanorum cum optimis Janitzarorum et Albanensium periisse, inter quibus ex Magnatibus Ismaël Bassa, Giurcz Mahmet Bassa et Albanensium Aga Caplan Bassa, Janiczarorum Aga et Defterdar M. Vezerii Vicem Supplens et alii 40 magni authoritatis Domini, quorum nomina ignorunt, multi Turcae et Tartari aufugisse, quorum pars Canischam se receperunt, quibus reducendis M. Vezorius aliquot Turcas emisit, M. Vezorius se Canischam recipere cogitabat, timens autem nos ipsum se insecuturos, ideo

suum iter versus Budam vertit, ubi se cum aliquibus suorum conjungent, apud hostes magnam esse tristitiam et ululatum propter amissos milites, reliqui M. Vezerium pro infortunato homine reputantes, videtur etiam quasi ipso amplius non obtemperare vellent, saepius memoratus Vezerius de hac infortunitio valde exacerbatum esse, et minari se infideles frangere velle, aut ab ipsis frangi.

Egykorú másolat az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum* V. kötet.)

CCLVI.

Mint uramnak kegyelmednek ajánlom alázatos szolgálatomat!

Isten jó szerencsés hosszú élettel áldja meg uram kegyelmedet kívánom. Kegyelmedet uram akarám levelem által látogatnom és az híreket is értésére adnom. Szintén Bécs alól érkezett ide Somlyóra is egy kocsis, ki azt beszéli, élések sok szekerekről elfogyván, Bécs alatt létökben az török táboron haza kéredzettek, száz husz szekereket bocsátottak vissza, die 22. Juli, kétszáz harminczhét béresekkal, hétszáz harmincznyolcz ökrökkel, kik aláindulván Győrnél felverték őket die 26. Juli; az szekereket összevervén az győriek felégették, az ökröket Győrben behajtották, az béreseket egy szilvás szigetbe rekesztették, harmad napig ott tartották, debreczeni polgárok is levén közöttök nyolczan, bévittek őket Győrbe, egyiknek szekerén aranyas köves kereszt, és kelyh lévén meg is korbácsolták, kétszáz harmincz béreseket egy tizedalyja győri gyalog kompokon Komáromig hozott, kiért fizettek itt való pénzt hat hat polturát. Azt is beszéli ezen kocsis, kegyelmes urunk ő nagyságának követét Budán találták, die 31. Juli kit ő nagysága az fővezérhez expediált volt, az Dunán túl ment fel, urunk ő nagysága is arra fog menni, ő nagyságát egészségben hallották lenni, az tábornak sem értették semmi bántódását. Azt is beszéli, mikor őket az győriek felverték, kiütöttek volt az budai vezér táborára, mivel ott Győr alatt vagyon, és hat tatárt fogtak, kiket mindjárt le is vágta,

hat törököt is, kiknek ketteit levágták, négyét bévítették Győrbe. Az fővezér azt mondja, Bécsset három felől löteni, belől is keményen lönek ki. Tatában magyar és török van, Szent-Mártont felégették, népét útban találták, elrabolták; az tatárt mondja, mindenütt éget rabol, az érett gabonát is gyujtogatja mezőben, minden rendeket otthon értek, hihetetlennek ítélvén, hogy az tatár arra mehessen, sok mélyföldekkel Bécsen feljül rabol. Igen sok szép népet mondják, hogy nálók vagynak rubok.

Szekeres Mihályt küldöttem volt uram Ecsedbe Tunyoghi-iek kiszabadításokra, haza érkeztek, az rabokat elbocsátották, de mindeneket oda vesztették, mindenkor ígérük uram jó szomszédtságokat, most is mind az szathmári mind ecsedi commendánsok ígérük, hogy megtartják, de mindenkor ellenkezőt cselekesznek, mert most is Nagyfalúról négy vagy öt ökröket hajtottak el, Kerekes uram seregebéli Nagy István nevű tolvaj több társaival együtt utánok küldöttem volt uram, de nem érték. Az károsok utána mentek, levelet irtam az commendánsnak, megvállik adják-e meg nem-e, de tudom, hogy vagy egészen meg nem adják, vagy sok fizetésért. Szekeres azt beszélé uram Saponára béérkezett, vele együtt az új fejedelem Kapronczai nevű embere . . . vagyon kívül azt értette, bizonyos okokon nyomult el az német most az török előtt, de két derék erőt vár, és ez holnapnak utolján minden bizonynyal, megütözik az törökkel.

Toroczkai uram ő kegyelme is szintén Vácztól jött el beteg, az mi kegyelmes urunk ő nagysága táborátul Istennek hálá békével és jó egészségesen hagyta ő nagyságát és az urakot tegnap egy hete; megyen ő kegyelme is, de beteg, Isten egészséget adván tudom kegyelmes asszonyunk ő nagyságának udvarlására is elmegy. Törökök most is két százan csaptak uram ki az német pártra, Váradra is van szüntelen emberem, de ők uram dolgokat, ha szerencsések, kevélyen dicsekedve hirdetik; ha szerencsétlen szépitik, semmi bizonyost tüllök nem érthetni.

Az kocsis azt is beszéli: az új fejedelmet Posonnál halotta; debreczeni emberek és Toroczkai uram is beszéli uram, hogy az új fejedelem emberei Törökországból ő kegyelme ott

létekor most érkeztek ki, kik Törökországban mennyi katona rabokat találtak, kihozták, jancsárok kísérték őket Debreczenig. Ezután, ha mi híreket értek, kegyelmednek uram alázatosan megírni el nem mulatom. Isten tartsa kegyelmedet sok esztendőig jó egészségben.

In Somlyó die 10. Augusztii Anno 1683.

Kegyelmednek alázatos szolgája

Tövisy Dániel.

Külcsm : Spectabili ac Generoso Domino Gregorio Bethlen, Celsitudinis suae Principis consiliario intimo, sedis siculicalis Udvarhely Arcisque et Praesidii Fogarasiensis capitaneo supremo etc. (tit.) Domino mihi semper colendo.

(Az erdélyi volt kir. főkormányshéki levéltárban levő eredetiből.)

CCLVII.

Kegyelmes asszonyom!

Isten nagyságotat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa. Nagyságodnak alázatosan jelentem mint kegyelmes asszonyomnak, debreczeni bíró uramnak írtam, hogy tudósítson kegyelmes urunk ő nagysága egészsége és tábora felől, ezen órában érkezvén levele, azt írja, ő nagysága táboráról ez mult hetfőn érkezett emberek kik az Dunánál Visegrádnál hagyták ő nagyságát, Esztergomnál mégyen által ő nagysága az Dunán Bécs alá; azt írja jó egészségben hagyták ő nagyságát mind táborostúl, eddig mindenütt bőségss volt mindenbül az tábor, most is vagynak oda ő nagysága táborára debreczeni tanácsbeli emberek, azt írja bíró uram, kik megérkezvén ha mit értenek, mingyárt értésemre adják, én is nagyságodnak alázatosan megírni el nem mulatom.

Az új fejedelem Pozsony alá szállott volt, de onnét lenyomta az ellenség, azt írja debreczeni bíró uram, de nem írja micsoda ellenség, ha német-é vagy francia, mert ide alá lengyelekkel is biztatják magokat, kiváltképen az gyalogokban sok kárt töttek, feles bennük elesett, kik az új fejedelemmel voltak, társzekereket mind elnyerték, Szeredhez visszaszállottak. Az mely 120 szekerek felől írtam volt is nagyságod-

nak elébbi levelemben, hogy Győrben behajtották, mind debreczeni szekerek voltak, az nyolcz tanácsbeli emberek is fogva vagynak Győrben; Béceset löveti az fővezér kegyelmes asszonyom, de belől is keményen emberkednek.

Szathmárrúl érkezett kémem kegyelmes asszonyom azt értette, azért nyomult el az német tábor az török előtt, hogy az német császár a muszkához küldött volt, onnét várt választ, és oly válasza lött, hogy nincsen módja benne, mert neki is mikor baja volt az török császárral, hozzája küldött volts nem adott segítséget. Azt is beszéli, azt értette, az pápa két cárdinált küldött: egyikét az francziához, másikat az német császárhoz, hogy egyességet csináljanak mind két fél között és egyenlő erővel mennének az törökre, az svécussal is tractál az német császár, ez holnapnak fogytán akarnâ az német megütökközni, olyan hire van közöttök. Ezután ha mit érthetek, nagyságodnak mint kegyelmes asszonyomnak aláztatosan megírni el nem mulatom. Isten éltesse nagyságodat sok számos esztendőig kívánatos jó egészségben. In Somlyó die 13. Augusti Anno 1683.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgálja míg él,

Teövíssi Dániel m. p.

P. S. Az svétet is jártatja uram az német császár.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelem asszonyának, nékem jó kegyelmes asszonyomnak ő nagyságának aláztatosan adassék.

Eredetije az erd. Muzeumban (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVII. köt.*)

CCLVIII.

Méltóságos fejedelem asszony, nekem kegyelmes asszonyom!

Nagyságod parancsolatja szerint Eperjesre elküldöttem vala, honnan is az emberek megérkezvén, mint nagyságodnak aláztatosan megírtam, az bécsi kapu betételével, de mindent az mi kívántatott volna nem kaphattak, se az mit találtak igen olcsón nem vehették.

Hét font arany, czüst fonalat hoztanak (mint az kalmár kis jegyzéséből is megtetszik) 77 forinton negyven pénzen, ismét hét kötés új platisset (81 pénzen kötését) 5 forinton hatvanhét pénzen vettenek, mely együtt teszen 83 forintot s hét pénzt.

Cziendofot (?) egy cseppet sem találtak immár kegyelmes asszonyom, Legyenországba küldök, ha az fenn levő hadak miatt elküldhetek s az több vásárlást onnan fogom meghozatni, ha találunk. Ezeket pedig mostan úgy az mint ott bekötötték ki sem bontottam, hanem az posta által beküldöttem.

Micsoda hírek legyenek oda fel az úr Halácsi István úram ő kegyelme levelében beküldött eperjesi harminczados Dobai Gábor uram leveléből nagyságod megértette.

Az oda fel járt emberektől az mi kegyelmes urunk ő nagysága felől értekeztem, nem hallottak-e valamit, de ők azt mondják semmit ott nem értettek.

Ugy mondják, hogy az lengyelek Krakkó táján igen gyülekeznek, akarván magokat más az német császár segítségére igyekező nemzetekkel megegyeztetni, némelyek viszont azt beszélnek, hogy igen félnek ők is, s magok országa határára vigyázásnak okáért gyülekeznek. Bécsnek úgy hallatik már egy derék bástyájába, mely az hostátban volt építve, az pogányság belé szállott. Nagyságodnak is tudom kegyelmes asszonyom Törökország felől az táborról jövő posták az híreket meghozták, az mikről illik méltóztassék tudósítani nagyságod.

Híre olyan is vagyon, hogy lengyel s egyébféle nemzet százezerig való gyűlt volna már össze, de ezt némelyek nem hiszik.

Ezzel nagyságodat mint kegyelmes asszonyomat Isten gondviselésébe ajánlom. Huszt 14. Augusti 1683.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája

Fráter István m. k.

Nagyságod kegyelmes parancsolatját az nagyságtok máramarosi jószágira esendő ország adójának minél hamarabb való bészolgáltatása felől is alázatosan vettem, de mint-hogy az alatt is még oda bėjártam s az előtt is praesidiariusok fizetését két óra az kamaraispán nem adminisztrálhatta,

az mostani időben az fizetetlenség miatt történhető nagyobb gonosznak eltávoztatására, kételenség alatt ahhoz kellett nyulni az itt való tiszteknek s oda erogalván négy széz forintot, az hijjával itt az többi megvagyon kegyelmes asszonyom; talán nem leszen addig igen nagy fogyatkozásával az adónak, míg só árából vagy más valamely proventusból szerit tehetik.

Itt kegyelmes asszonyom felette szükön termett az búza, miolta itt vagyok is olyan kevés nem lett, mert egész Máramarosban sem hiszem két annyi gabona termett volna zabon kívül, mint az előtt csak az huszti vagy szigeti határon is termett.

Méltóztassék ezért nagyságod valamelyik széknak dézmájából két száz köből vagy több vetni és egyéb szükségre való búzát ide rendeltetni.

Külszim : Méltóságos Bornemisza Anna erdélyi fejedelem asszony ö nagyságának, nekem kegyelmes asszonyomnak alázatosan adassék.

(Az erdélyi volt kir. főkormányzéki levéltárban levő eredetiből.)

CCLIX.

Kegyelmes asszonyom!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen bologitsa! Nagyságodnak alázatosan akarám értésére adni, mind tegnap, mind ma érkeztenek Váradról bizonyos emberek, kik azt beszélík, négy basaságálja ment volt Poson alá az fejedelemmel, és az fejedelem megkémleltette volt az németeket, megmondotta a kém, hogy sok nép, ahöz képest az fejedelem megmondotta a basáknak, hogy nem nekik való, de az törökök csak néki bizakodván, réájok mentek és igen megverték őket, az új fejedelem vissza fél felé állott, mely miá az fővezérnek nehézségét is vötte. Ma ujjobban érkezék debreczeni ember kegyelmes asszonyom, ki is azt beszélé, hogy az új fejedelem gyalogjaiban is feles elesett, az törökök társzekereit mind elnyerték, és szintén ez órában is jüvének emberek Váradról, kik is azt beszélték, az török asszonyök igen sírtanak, az törökök mind behordozóskodtanak az várban,

oly hírek volna, hogy az passa is elveszett volna. Az kocsi-sokban is sokat levágtak kik el szaladtak, de az kik el nem szaladtak, az Duna szigetjében kerítették őket, úti költséget is adtanak nekik; oly hírt kezdettek Váradon hinteni, hogy valami nép akarná megszállani Váradot, ők kuruczoktól mondják hogy tartanának, de az nem lihető; hanem Pap László írja Csehből kegyelmes asszonyom, hogy valami lengyelek általjövő szándékok hallatik az Beczkéden, talám az bolygatta meg őket. Én kegyelmes asszonyom úgy tartozom nagyságodnak megírni, az mint az híreket hozzák, nagyságod böles tetszésében álljon mint kell hinni. Ezután ha mit értek, nagyságodnak mint kegyelmes asszonyomnak alázatosan megírni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat sok esztendőig kívánatos egészségben. In Sömlyó die 14. Augusti Anno 1683.

Alázatos méltatlan szolgája, míg él

Teövíssi Daniel m. p.

P. S. Labauczok is jüttek volt ki kegyelmes asszonyom semmi kárt nem töttek, visszamentek.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelem asszonyána k nekem jó kegyelmes asszonyomnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erdély tört ered. lev. XXVII. köt.*)

CCLX.

IV. Muhammed.

A Messiást követő nép nagyjainak példányképe, a magyar királynak a Rába vizénél álló magyar hadak vezérletével megbízott vekilje s fővezére N. N.!

Crászári czimeres levelem hozzád jutván értsd meg, hogy ezen fényes parancsom a végett bocsáttatott ki, hogy ha a Rába vize innenső s túlsó partján táborozó magyar hadak valahol ellenség közelegettét vennék észre, arról az azon vidék oltalmazásával megbízott erdélyi fejedelmet Apafi Mihályt azonnal tudósítsák, s a mit az szüksége snek lát és parancsolni

fog, teljes erejükkel végbe: vigyék s teljesítsék, s általában ezen rendeletem tartalmához alkalmazzátok magatokat. Jól megértsetek s fényes névjegyemnek hitelt adjatok.

Kelt Bécs alatt 1094. Ramazán 1—10.=1683. August 24.—September 2.

(Törökből; eredetie az erdélyi felséges k. kormányzék levéltárában.)

CCLXI.

IV. Muhammed.

Nagyságos vezérem stb. budai kormányzó Ibrahim basa!

Császári czimeres levelem hozzád jutván tudd meg, hogy az erdélyi fejedelem Apafi Mihály az iránt küldte folyamodványát ide császári táboromba, hogy szabad legyen neki a magyarországi határokon belül a rendes folyó árért kész pénzen gabonát vásárolni. Kérelme folytán kiadott jelen fényes parancsom rendiben hagyom és parancsolom, hogy miután erre neki engedelmet adtam, folyó árért kész pénzen teendő gabona vásárlásában őt a magyarországi határokon belül senki ne gátolja. Ellenkezőleg magát mindenki e tárgyban adott engedelyem s jelen fényes parancsomhoz alkalmazza. Jól megértsd s fényes névjegyemnek hitelt adj.

Kelt a bécsi táborban 1094. Ramazán 1—10.=1683. August 24.—September 2.

(Törökből; eredetie az erdélyi felséges k. kormányzék levéltárában.)

CCLXII.

Méltóságos fejedelem nekem kegyelmes uram.

Isten nagyságodat sokáig jó egészségben éltetvén, dolgait boldogítsa, és édes hazájában nagy örömmel hamar időn vigye szüből kívánom.

1. praesentis kelt nagyságod méltóságos parancsolatját alázatos hűséggel vettem, melyből nagyságod kegyelmes parancsolatját mindenképen megértettem. Kegyelmes uram hogy az titkos dolgokban semmit sem tudok, akarván tettetni az

nagyságtok elémben adott instructiója szerint, semmiképen Cordatus uram hitelt néki nem ada, teljes lehetetlenségnek asserálván, hogy azoknak tudása nélkül expedíáltattam volna ide, sőt azt mondá, hogyha nem tudom is, ő tőle meg kell tudnom. Azonban az levelek páriáját mivel el nem olvashatta, obscure lévén írva, velem olvastalá el, ez az kegyelmes uram, az melyről némely napi írásomban rövideden emlékeztem volt. Az német követ expeditiójának kitanulásában kegyelmes uram én eléggé igyekeztem, én semmi bizonyosnak végire nem mehettam, egy captiosus elméjű béket adtak kísérőül melléje, az által miket insinuáltattak néki, titokban vagyon, de az is mint egy magától cselekedte az insinuatiót, ennél tovább az dolgokat ki nem tanulhattam kegyelmes uram. Az több parancsolatokat is kegyelmes uram tegnap előtt elküldtem, én is örömet megfordítottam volna, csak lett volna kivel, ott találkozik elég írást tudó török, egygyel kegyelmes uram meg kell olvastatni, s az tolmács annak olvasását meghallgatván, ha csak értelmét is megmondhatja. Az szükség míg nem kívánja kegyelmes uram, nagyságod küld-é az kanisai passához, nem-é, álljon nagyságod kegyelmes dispositióján; mert mivel parancsolatja ment, ha csak egy levele által is nagyságod meglátogatja-é, nem-é, álljon nagyságod s bölcs tanácsi dispositiójában; innét arra való kételenítettés nincsen. Én kegyelmes uram az újabb had hozást irtam meg nagyságodnak, mivel tetszését inponálta, hogy megírjam, s kötelességemnek feleltem meg; továbbra ha kérdi, az akkori elészámlált akadályokon feljül ezeket az akadályokat is megmondom, sőt az mi nagyobb, az arra felé való rossz hírekre nézve az hazából nem hogy ki hozni bátorságos volna az hadat, de inkább innét kellene többet küldeni, Az debreczeniek mellett kegyelmes uram írhatni ilyen formában. Nekem hatalmas császár parancsolatjára haddal kelletvén ide jönnem, az menyiben hadi emberhez iltett, oltalmazni igyekeztelek benneteket, sőt oly dolgokban is szándékoztam munkálódni, az melyek jövőendőben lehettek volna közönséges hasznatokra, de arra nem vigyázván igaz és kételenített járásbéli birodalmomban lévő subditusimot elfogtátok, hanem bocsássátok, el, mert különben ki tudja én is, ha az keresztyénséget nem tekintem,

közületek valakit elfogathatok, és hasonlót adhatok. Ilyen forma írásnak módját mutatá kegyelmes uram hogy meg lehet írni, melyben nagyságod keresztyénségének megfelel, s annak sem vét semmit, az kitől nagyságodnak dependentiája, melyre mind ebben s mind egyéb levelekben igen vigyázni kell. Adhortálja nagyságodat általam újabban, hogy mivel már nagyobbára csak egy holnapi üdö az szolgálatban, legyen nagyságod és nagyságod mellett valók is légyenek éjjeli nappali szorgalmatos vigyázásban, szorgalmatosságban, mivel nagyságod minden bizonynyal fővezér fauorát és császár kegyelmességét úgy várhatja magára ; azt nagyságod igen előtte viselje, hogy soha többször ez az nemzet egy keresztyén fejedelemnek is annyira nem hitt, hogy olyan véghelyben való szolgálatot bizott volna reája, az minemti most nagyságodra bizattatott. Ezeket az este insinuálá s meg is hagyá, hogy megírni el ne felejtsem, s úgy veszem szava járásából eszemben, hogy nem csak magától vagyon, hanem ötet is erem más serkengheti: Ezek után Isten nagyságodat sokáig jó egészségben éltesse szüből kívánom. Datae in castris Turcicis ad Viennam positis 3. Septembris Anno 1682.

Nagyságod alázatos szolgálja s igaz híve

Sárosi János m. p.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek nekem kegyelmes uramnak ő nagyságának, alázatosan íram.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXV II. köt.*)

CCLXIII.

Nekem jó kegyelmes asszonyom!

Kötelességem szerint akarám nagyságodat tudósitanom. Istenek hálá az mi kegyelmes urunk ő nagysága jó egészségben vagyon. Az sok legyek miá bajoskodik ő nagysága, itt szertelen sok lévén az légy az táboron, már az bűdösség szerint. Az szilistiai pasa eddig meglehetősképen alkalmaztatá magát. Eddig még nem volt semmi oly bajoskodásunk. Az híreket az Sárosi uram levelébül az mai írásból nagyságod

megérti. Méltóztassék nagyságod az urakkal ő kegyelmekkel is közleni, mivel az alkalmatosság rövid lévén, ő kegyelmeknek nem írhattam az dologról. Isten nagyságodat az én jó kegyelmes urammal, választott urunkkal ő nagyságával sok esztendeig szerencsésen éltesse, szerencsés egymást meglátásokkal nagyságtokat örvendeztesse meg. Nagy (?) alatt 9. Septembris 1683. Nagyságodnak alázatos szolgálója

Teleki Mihály m. p.

Kivül : Méltóságos Bornemissza Anna erdélyi fejedelem asszony-
nak ő nagyságának, nekem jó kegyelmes asszonyomnak adassék alá-
zatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophilacium Transylvanicum*
VIII. kötet.)

CCLXIV.

Szomszédságos szolgálatamat ajánlom kegyelmednek, Isten sok esztendeig kegyelmedet az hatalmas császár szolgálatajára éltesse, szívesen kívánom.

Az minapiban kegyelmed nekem írt levelit becsülettel vettem, az kegyelmed édes atyjához küldött embereit, a miből kívántatott, segítettük s el is küldöttök minden késedelem nélkül; ez után is, a miből szolgálatunk kívántatik, jó szí-
vel kegyelmed emberével cselekeszünk. Hanem kegyelmedet barátsággal kérem, énnekem egy kebelében hordozó jó órát csináltasson az kegyelmed országában, török numerus legyen rajta, s szép és jó legyen, mivel egy nagy ember kirt rá, s kegyelmed mentől hamarébb kölgyő alá nekem, valami lészen az árra megadom. Azonban igen kérem kegyelmedet, hogy engemet tudósítsan Lengyelország felől, mint vadnak ott az dolgak mentől hamarébb. Hallattuk hogy Déván vagyon kegyelmed, s igen erőlkönk, hogy szomszédságomban jött kegyelmed, adja Isten sokszon jöjhössen nagy békességgel. Énnekem kegyelmed bizvást írjon és izenjen, a miből kívántatik szolgálatam, jó szí-
vel szolgálak.

Datum in Lippa Anno 1683. die 12. Septembris.

Kegyelmed jóakaró szomszédja
(P. H.) lippai bég Szulimán aga m. p.

Kivül : Az méltóságos erdélyi ifjú Appafi Mihály fejedelemnek ő kegyelmének, nekem kedves jóakaró szomszéd uramnak ő kegyelmének nagy becsülettel adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József, *Erdély tört. eredeti lev. XXVII. köt.*)

CCLXV.

Kegyelmes asszonyom.

Nagyságod méltóságos levelét alázatosan vettem. Hogy Isten nagyságodnak az mi kegyelmes urunk ő nagysága megjövételiről reménységet mutatott, áldassék dücsőséges nagy neve érette, hozza Isten ő nagyságát rövid időn szerencsésen boldogul örvendetes jó egészséges életben édes hazánk örömére s megmaradására. Kegyelmes asszonyom akarám alázatosan jelentenem, Havaselföldből megjött emberemtől izentek az havaselföldi bojérok bolmi híreket kegyelmes asszonyom, hogy az kozákak Kamenicz tájékát mind elpusztították, égették, sőt Kamenicznak is kapuját bétették, sem ki sem bé az török nem járhat. Az muszka követjét is az török császár vasban verette s jedikolában küldötte. Tatárok kegyelmes asszonyom még eddig Havaselföldön nem mennek, hanem csak azok, kik szöknek, tizen húszan. Magát is onnan jött emberemet nagyságod méltóságos udvarában elküldtettem kegyelmes asszonyom, mivel nekem küldött levélben semmit is nem írnak, hanem szóval izentek tőle azon hírekről. Az mely törökek havaselföldi emberekkel rabakat vittének, azoktól szaladott el az mártonhegyi völgyben két német asszony és nyolcz esztendőös léánka, ide hozták hozzám az szász atyafiak, nagyságod kegyelmessége, mit parancsoljon felőlek. Elég istentelenséget cselekedtek kegyelmes asszonyom, mivel jövő útjakban az püspöki mesternét és más emberséges ötves embernek feleségét elhozták. Az mester feleségét az szőlőből az mint haza jött volt, az másik asszonyt az malamból. Utánnak küldtettem ugyan kegyelmes asszonyom, de nem tudom, érhetik-e el őket vagy nem; tudom mindjárt eladják őket, kegyelmes asszonyom, ha bévihetik. Az bojérokat kegyelmes asszonyom az kit kaphattam elküldöttem, beteg is vagy kettő, egyik prae-

ceptor, egyik vice hadnagy, ez járta őket kegyelmes asszonyom, mikor udvarhoz küldjük. Az mely szegény ember felől irtam vala nagyságodnak kegyelmes asszonyom, kezest nem állithat, mivel igen nyomorék ember, sem felesége sem gyermeke, ma holnap meghal, nem kell sok kezesség érette kegyelmes asszonyom. Havaselföldében, Moldovában emberem szünetlen vagyon kegyelmes asszonyom; ha mit érthetek, nagyságod méltóságos személyét éjjel nappal tudósítam. Ezeknek utána adja Isten levelem találja nagyságod méltóságos személyét szerencsés órában s jó egészséges életben. Datum in Arce Fogaras die 13. Octobris Anno 1683.

Nagyságod legkisebbik alázatos szolgálja

Bojér Sigmond m. p.

Kívül: Az erdélyi méltóságos fejedelem asszonynak ő nagyságának, nekem kegyelmes asszonyomnak ő nagyságának alázatosan adassék ez levelem.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXVII. köt.*)

CCLXVI.

Én Fejérvármegyében lakó kapuseli Bojér Sigmond adom tudtára mindeneknek, az kiknek illik, ez levelemnek rendiben, hogy én az én kegyelmes uramtól méltóságos Apafi Mihály erdélyi fejedelemtől ő nagyságától küldettem az fényes portára kapikihaságra, még mást nem küldenek. Azért esküszöm az öröktől fogván lévő s örökké élő egy igaz Istenre, ki atya, fiu és szentlélek teljes szent háromság, egy bizony örök Isten, engemet úgy segéljen s úgy adja lelkem üdvösségét, hogy én említett kegyelmes uramnak és méltóságos Bornemisza Anna erdélyi fejedelem kegyelmes asszonyomhoz és választott ifjú urunkhoz második Apafi Mihály kegyelmes uramhoz ő nagyságához mindenekben mindenkor igaz hűséges szolga leszek, és valamit az ő nagyságuk életek s megmaradásokra s az ország javára el tudok követni, erőmmel, tehetséggemmel, eszemmel szorgalmatossággal elkövetem, az portákat járom, az nagy embereket ő nagyságok jóakaró-

joknok csinálni munkálódom, ő nagyságoknak jóakarójoknak jóakarója, ellenségeknek ellensége leszek, az ő nagyságuk vezzedelmekre senkivel nem tractálok, sem írással sem szóval, ő nagyságokat semmi szín és praetextus alatt el nem árulom, sem barátságért, sem igiretért, adományért, nagyobb reménségért vagy boszúságért egyet nem értek, sőt valakik, akár kik legyenek azok, akár az mi országunkbeliek, akár az országon kívül valók, teljes tehetséggel igaz kötelességem szerint ellenek állok, és ő nagyságukat minél hamarébb lehet tudósítom; egyéb minden dolgokat is ő nagyságoknak hírré adni el nem mulatom, alkalmatosságom adatván; ha pedig hitemet meg nem állanám, s megbizonyosodnék, miat hite szegett ő nagyságuk szolgáját szabadosan, az mint akarják, megbüntethessenek. Melynek még is az mint megállója és tartója teljes tehetséggel leszek, az igaz Isten úgy segéljen s úgy adja lelkem üdvösségét. Datum in castris Transylvanicis ad Fejértó positis 13. Octobris 1683.

Bojér Sigmond m. p.

(P. H.)

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXVII. köt.)

CCLXVII.

Kegyelmes asszonyom!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa. Nagyságod kegyelmes parancsolatját a jószágbeli adónak beküldése felől alázatosan vöttem. Mivel az bor árával együtt akartam beküldeni kegyelmes asszonyom; parancsoltam micskei jószágéből nagyságtok birájának, hogy felszedvén az adót, hozza kezemhez, hogy beküldhessem; de még mind fel nem szedhetted kegyelmes asszonyom, mert az szégyenséget igen megrontotta az török igája. Székelybidi nagyságtok jószágában is parancsoltam, hogy szerét tegyék az adónak, és kezemhez hozzák, mihelyt felvehetem kegyelmes asszonyom, nagyságodnak alázatosan beküldeni el nem mulatom; kegyelmes úrunk ő nagysága ez elmúlt szerdán köl-

tüzött által az Tiszán, az szolnoki hidon, Szarvas felé ment ő nagysága. Esztergomot löveti az német és lengyel, Lovasujfalunál kötötték által az Dunát, szorosabban akarnak hozzá fogni. Ezután ha mi hireim lesznek, nagyságodnak alázatosan megírni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat sok esztendőig jó egészségben.

In Somlyó die 25. Octobris Anno 1683.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgálja míg él

Teövissi Dániel.

Belényes vidéki nagyságod jószágira én nem parancsoltam volt kegyelmes asszonyom, hanem valami szabad legények voltak oda alá, azok ijesztették volt meg őket, hogy adajokat bévigyék nagyságodnak, de ezután úgy parancsolván nagyságod, én nekik nem parancsolok.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelem asszonyának, nekem jó kegyelmes asszonyomnak ő nagyságának alázatosan.

(Az erdélyi volt kir. főkörmányszéki levéltárban levő eredetiből.

CCLXVIII.

Sacratissimae Caesarac Regiaeque Majestatis in Inclito Regno Hungariae Ablegatus Plenipotentiarius, Philippus Liber Baro de Saponara.

Omnibus et singulis notum sit, et manifestum : Qualiter Sua Sacratissima Caesarea Regiaeque Majestas, Dominus noster Clementissimus, pro ejus benigna et paterna, qua erga Suum Regnum Hungariae fertur cura et sollicitudine, quibus mediis tandem afflictis Statibus et Ordinibus, miserisque Subditis antiqua tranquillitas restitui posuit, inter caeteros conatus et sumptuosus apparatus bellicos, certos Tractatus cum Emerico Tökölyi, quatenus simul cum suis adhaerentibus reduci, et ab immanium Christiani nominis hostium societate avelli posset, elementer instituerit, omnem possibilem contentationem, amnistiam errorum, bonorum restitutionem, aliaque postulata concedendo. Praefatus vero Tökölyi iis omnibus posthabitis, spretaque propriae Patriae et sui salute, Turcarum potentia fretus, aliorumque externorum auxiliis et pollicitationi-

bus timidus, maluerit in perduellione perseverare, et privatas praetensiones nimium extensas publico Christianitatis bono praeponere. Quin imo postquam Divina favente Clementia Arma Suae Sacratissimae Majestatis et Confoederatorum, tot et tantas Turcarum copias ad quasi ultimum excidium percusserunt, gloriosissimasque victorias contra tam superbos hostes obtinuerunt, adhuc nescio quali spiritu ductus, vel a pessimis Consiliariis seductus in perniciosissima et pertinaci deliberatione permansit, Turcarum etiam in adversis firmam et indissolubilem societatem servandi et nullam nec minimam intentionem erga publicum bonum ostendit; sed tantum ad sua privata omnes ejus cogitationes et actus dirigit. Idecirco omnes et singulos praedicti Emerici Tökölyi adhaerentes, vel cum ipso sentientes, Caeterosque alienatos vigore praesentium pro ultimo peremptorio monitos habere volui, quatenus viam perditionis non sequantur, suae unusquisque saluti consulat, et omnes pro veris Patriae filiis se ostendant, ad praealtenominatae Majestatis obedientiam se recipiant, Vivificantes Clementiae fontis aquas humiliter hauriant, urentem rigoris ventum ingratis infensum non expectent; Potentiam Regiam, quam communes hostes invincibilem vident, Honesti Hungari ad eorum punitionem non provocent: amatamque Patriam ulterioribus calamitatibus non exponant. Ego vero facultate, qua ex gratia Suae Sacratissimae Majestatis fungor, pro beneficio publico, ac bono illorum, qui poenitentes ad debita officia redire intendunt, promptissime erga omnes qui Caesaris clementiam demisse et quam citissime implorabunt, Gratiae Caesaris effectus plenarie concedere non praetermittam, eorumque personae secundum uniuscujusque capacitatem et qualitatem, tam in militaribus, quam in caeteris functionibus, ac etiam juxta dispositionem particularem, ad servitia per eos praestanda erunt singulariter consideratae, ac Caesarea munificentia decoratae, cum assecuratione, quod ea quae mecum concludentur non tantum erunt a Sua Sacratissima Majestate confirmata, sed etiam a nemine impediuntur, imo strictissime observabuntur. Datae Szatmár 16. Novembris A. 1683.

D. N. V. B. de Saponara m. p. (P. H.)

Eredetije az erd. Muz. (Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVII. köt.).

CCLXIX.

Illustrissime ac Celsissime Princeps Domine Domine
Amice Vicine et nobis benevole.

Nagyságotat bizodalmason kelleték feltalálnunk, mivel mi is megnyugván elménkvel, hogy nagyságod a régi szomszédságos jóakarátját el nem távoztatja felőlünk (és bizván abban) az hatalmas császárunk és vezértünk poroncsolatjából minél hamarébb birodalmunkba kelvén mennyünk, mivel nagy poroncsolatunk is vagyon, arra a nagyságod birodalmán által igenesebb útunk levén, vagy három száz magunkval vagyunk, a több hadainkot, szekereinket Havasalföldre azon küldöttük által. Ehez képest szomszédságos jóakarattal kérjük nagyságotat, hogy ezt a dolgot ne neheztelje. Münköt is az Isten országunkba vivén megügyekezünk szolgálni, és a jó szomszédságnak megfelelünk, el sem felejtjük, mi is egyik szomszéd jóakarójának tartjuk magunkat és kötelesek vagyunk rá. Landor-Fejervárig kellett késérnünk a vezért, ezért kellett annyit mulatnunk, bizony nehezen esett mi nekünk ez a táborozás, embereink eléheztek, lovaink elfáradoztak, azért is egyikért kellett arra mennünk. Semmi kárt a nagyságod birodalmában nem tesznek, megparancsoltuk, hogyha csak egy tyúk fiat is valaki pénz nélkül elvenne, mingyárt a fejével fizeti meg. Magunk böcsületit is előttünk hordozván nem akarjuk megmocskolni, minden ember pénze által éljen. His etc. de reliquo eandem Illustrissimam ac Celsissimam Dominationem Vestram diu bene valere desidero. Datum Szurduk 18. Novembris Anno Domini 1683.

Illustrissimae ac Celsissimae Dominationis Vestrae Amici
Vicini et benevoli. D. P. M. (Oláh aláírás.)

Kivül: Illustrissimo ac Celsissimo Domino, Domino Michaeli Apafi, Dei gratia Principi Transylvaniae, partium Regni Hungariae Domino, et Sicularum Comiti etc. Domino Domino Amico et Vicino nobis benevolo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVII. kötet.)

CCLXX.

Az hatalmas győzhetetlen császárunk gondviselője és Lipa várának bégje nagyságodnak szolgálotját ajánlja, Isten ő szent felsége nagyságodat tartson jó egységben és engedjen hosszú életet kívánom.

A minapiban hogy erre felé ment volt nagyságod Bukamező nevű faluban az nagyságod gyalog kapitánya úgy mint Madarász Mátyás megfogta két isspiját, egyik Xelya iszpaija Kaszum buljuk basi a neve, másik Mehemed iszpai, a harmadikat meglőtték s megholt; azért nem tudom nagyságod parancsolatjából volt-e vagy nem, a negyedik iszpaija elszaladt, de a lovait a fegyverit mind elvittik, mivel mi azokat az embereket úgy küldettünk volt a falukra, hogy ilist szedjenek, és beadjonok nagyságodnak, és beadták a fő generalisnak úgy mint Teleki uramnak, azután hogy háttaramaradt volt Madarász Mátyás a sereggel, őket találta a faluban, úgy fogtatta azokat, és mind lovait mind a fegyvereit elvitte. Azírt kirem nagyságodat, hogy parancsoljon nagyságod, bocsássák el azokat az embereket, mert az egész agák kezesek lesznek érettek, hogy azok sem nem tolvajok voltak, sem pediglen semmi rosztat nem cselekedttik azok, hanem az nagyságod szolgálatjára jártok; azért ugyan kirem nagyságodat, bocsáttassan nagyságod őket és parancsoljon, a lovakat úgy mint hit lovait agyonak elő és fegyvereit, és éljünk szomszédságosan mint annak előtte is iltünk; mert úgy tudom, tartom, hogy nagyságod is az hatalmas császárnak egyik vezire lévén, nem kívánja kárunkat. Ezek utána Isten nagyságodat sokáig iltessen. 1683. die 20. Novembris Lipe.

Nagyságodnak szolgál szomszédságosan

Lipai bég

(P. H.)

Kivül : Celsissimo Principi Domino Domino Michaeli Apafi Principi Transylvanie, partium regni Hungarie Domino et Siculorum Committi Domino mihi Colendissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József Erdély tört. ered. levelekben XXVII. köt.)

CCLXXI.

Illustrissime Princeps Domine Vicine nobis honorande.

Kegyelmed levelét vettük, melyből birodalmunkon által menetele iránt való szándékát értjük; noha birodalmunknak szegény lakosít a sok hadaknak alá s fel való járások igen megfogyatkozottatta, s kegyelmednek is ez nyáron jobb maga alkalmaztatását reméljük vala hozzánk, mindazáltal ezeket félre tévén, kegyelmed kívánságát nem ellenzük, s által menetelit megengedjük, akarván kegyelmed szomszédságos jó-akaratjával mi is élni. Kegyelmed azért igireti szerint hadainak megparancsolja, a szegénységnek terhére ne legyenek, hanem éljenek pénzeken, ne következék valami alkalmatlanság. Illustritatem Vestram bene valere desiderantes. Datum in Civitate nostra Alba-Julia 29. Novembris A. 1683.

Illustritatis Vestrae Amici ad officia parati.

Hátára jegyezve : Duka vajdának való válasz.

Más kézzel : Ennek uram nem maradt itt párja.

Eredeti fogalmazvány az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVII. köt.)

CCLXXII.

Kegyelmes asszonyom.

Ezen órában érkezék Maurocordatusné asszonyomhoz küldett emberem. Úgy látám, Maurocordatus uramnak magának írt levelet, de nagyságodnak semmit is írni nem akart. Az pórtán kegyelmes asszonyom az az hire, hogy urunk ő nagysága az keresztyénsséggel öszveállat és ellenek vagyon. Félelemben igen nagyban vadnak, az mint maga is emberem nagyságtoknak megmondhatja. Az császárt mondja hogy filipi felé volna, Havaselföldében rettenetes kárat tettek az tatárok; az mint beszéli, az lengyel had is Havaselföld széléig érkezett Foksánig. Úgy hiszem kegyelmes asszonyam, nem sokára hallunk hírt az legyelek s tatárok felől; minden felé emberim lévén kegyelmes asszonyam, ha mi hírt újabbat érthetek, nagysá-

god méltóságos személyét éjjel nappal tudósítam. Ezeknek utána adja Isten levelem találja nagyságod méltóságos személyét szerencsés órában s jó egészséges életben. Datum in Arce Fogaras die 30. Novembris Anno 1683.

Nagyságod legkissebbik alázatos szolgája

Bojér Sigmond m. p.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelem asszonyinak ő nagyságának, nekem kegyelmes asszonyomnak ő nagyságának alázatosan adassék ez levelem.

Eredetije az erd. Muzeumban (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVII. köt.*)

CCLXXIII.

Illustrissime ac Celsissime Princeps Domine Amice et Vicine nobis benevole.

Nagyságod levelit böcsülettel vévén, mi hozzánk mutatott szomszéd jóakarátját kedvesen vöttük, adja Isten a két jó szomszédtság köztünk állandó legyen. E mellett mivel most siető útunk vagyunk és nagyságodhoz közel vagyunk, ma Szász-Sebesbe megyünk, holnap ha Isten azt adja érnünk, ha nagyságodat meg nem bántanám vele, jó szívvvel nagyságoddal szemben akarnék lenni, mivel a jó szomszédtság azt illeti. Ezek után Isten tartsa meg nagyságodat sokáig jó egészségben és hosszas uralkodással áldja meg, tiszta sziből kívánjuk. Datum Sibet die 2. Decembris 1683.

Illustrissimae ac Celsissimae Dominatiois Vestrae Amici Vicini benevoli.

(*Oldh név aláírás.*)

Kivül: Illustrissimo ac Celsissimo Domino Domino Michaeli Apaffi, Dei gratia Principi Transylvaniae, Partium regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti Domino Amico et Vicino Nobis benevolo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVII. köt.*)

CCLXXIV.

Szolgalok mint uramnak kegyelmednek !

Tegnap is irtam kegyelmednek s leveletem fiam által küldtem uram el, mindazáltal meghadtam a postának, ha utól éri, vegye kezéhez ezen leveletem is. Vajda László uram ő kegyelme elmaradott három szolgálai érkezének tegnap ide, kik is kegyelmedhez is el fognak menni, mióta a tatárok őket elrekesztették ő kegyelmétül, az ulta mind a Tökölyi uram ő nagysága táborán Homonnai Sigmond uram körül voltak, fogva is tartották őket, azonban ezer arany lévén náluk, azt elvétette. Tökölyi uram ő nagysága tőlök, ezek most Homonnáról jöttek el. A lengyel király akkor Rimma-Szombatban volt, most ki azt mondja felment, ki meg azt, hogy alább jöne, nem tud ember választást tenni. Érsek-Ujvárt lenta obsidione premálja a német, 20 ezer muskatérost mondják vagyon alatta, de nem löteti a német, hanem csak megszorította őket. Szécsént a filekieknek adta a király, azok szállottak belé. Az egierek becsapkodtak a lengyelekbe. Ezek a Vajda László uram szolgálai azt beszélik, hogy Tökölyi uramot ő nagyságát a gutta ütötte volna meg, ki miatt fél részét nem igen bírná, úgy van-e nem tudom. Mondják ugyan ezek azt is, hogy Moldvát és Havasalföldét hadainak, magának is még Erdélyt kérte volna quartélyul. Ugyan ők beszélnek azt is, hogy oda ki közönségesen hallották, olyan intentióval lett volna, ha secundáltatott volna dolgaiban, hogy maga magyar király lett volna s az mostoha fiának az erdélyi fejedelemséget akarta volna obtineálni. Kire Isten ő nagyságát soha se segítse. Mit írjon Ujhelyi Ferencz is in ea parte az hírekrül, kegyelmed megláthatja, úgy a viskiek is a szathmári com-mendans felől mit írjanak, kegyelmednek béküldettem. Petróczy István csak hatod magával szaladott le a bánya városokrül, a vele levő hadak mind elállottak mellőle. Szepesi Pál is arra a részre hajlott (ha igaz), nem tudom hová való kapitányságot mondák Vajda László uram szolgálai hogy adott néki a lengyel király; igen sok lengyel hadat mondják hogy vagyon Krakkó táján, s azon innen is quartélyban. Ezek a kolos-

vári s vásárhelyi gyalogok bizony éhel halnak uram meg, fegyvereket ruhájokat sok eladta már, s én is látja Isten a magamébúl is táplálom őket; ha ő nagyságok itt akarják tovább is őket tartani, másképen provideáljanak felölök, már ha szintén hópénzeket kihozzák is, némelyeknek semmi sem marad benne, mert felkérték kölcsön, s oda kell adni. Ezzel mint uramot Istennek ajánlom kegyelmedet. Huszt 2. Decembris 1683.

Kegyelmednek szolgálja

Fráter István m. p.

Hátára jegyezve: Teleki uram küldött Frater István uram levelének párja 2. Decembris.

Egykorú másolat az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. levelekben XXVII. köt.*)

CCLXXV.

Celsissime Princeps, ac Domine Colendissime.

Ex Litteris excellentissimi Domini nostri Supremi Vezirii antebac per cursorem Celsitudinis tuae missis jam tributí transmissio quo fieri debeat ipsi postquam innotuerit, illud etiam hucusque transmissum fuisse conjicitur, ita ut cum Legatus ipsius Adrianopolim expeditus sit, Vezirianae etiam aulae adfuturus minister quam primum expectetur. Etenim cum negotiorum cardo hic sit, ex intima quam erga ipsam profiteor beneuolentia et obseruatione necessariam duco fide ipsius famuli adsistentiam, quamuis enim ipse non solum rebus Celsitudinis tuae summo studio inuigilem, sed eo quauis occasione causam ipsius agens eis beneuolis sincerissimum et equissimum me ostendo, tamen negotiorum multitudo in hac aula tanta est, ut peculiaris ministri praesentia requiratur, qui in omnibus occurrentiis mea suffulcitus ope utilem rebus Celsitudinis tuae nauet operam. Interea rumores mihi relati per litteras Celsitudinis tuae expositi fuere Celsissimo Domino nostro Supremo Vezirio, atque cum relationibus ipsius omnino fides habeatur, in posterum etiam indicia euentuum et notitiae intentionum et motuum hostilium ab ipsa expectantur, qua in

re diligentia ipsius maximam ipsi excelsi imperii beneuolentiam conciliabit. Vngari quaestibus pulsant fulgidam Portam, esse subditos Portae, sed prohaberi sibi aditum a Transylvanis, detineri multorum bona mobilia, Transylvanos equiores esse inimicis, quam subjectis foelicis Portae; qua in re et si sinceritas et fidelitas Celsitudinis tuae nullam labem toleret, utpote quae tot annorum cursu maximis argumentis omnino comprobata sit, ut omnem aestimationem fulgidissimae Portae mereatur, tamen praesentibus temporibus recenter ad obedientiam inclinatae Ungaricae gentis patrocinium cum intendatur a Potentissimo nostro imperatore, ipsius etiam tamquam antiquissimi et fidelissimi serui fauor erga praedictam nationem ab excelsissimo Supremo Vezirio desideratur. Qua propter matura Celsitudinis tuae prudentia hac etiam in parte tales dispositiones adhibeat, quibus ex sua erga Celsissimum imperium deuotione vicinorum onera tolerare videatur, et illi etiam propter praestitam huic imperio obedientiam maiorem Celsitudinis tuae clementiam experiantur. Certe cognitio fidelitatis ipsius imperiali menti altius impressa est, et opportuno fructus quam optimi percipientur. Etenim quamuis fortuna riserit hostibus illius imperii, futura tamen estate ressurget validissimis augmentis virium imperialis exercitus, et sicuti ab hostibus ultionem sumere, ita amicis propitius esse poterit. Pecuniae transmittendae in meam domum, quam nemo nutuum accepit diltionem (igy) intellexi, sed spero hucusque traditam fuisse per fidum ipsius hominem, qua in re si alia superuenerit mora, amicabilem Celsitudinis tuae curam exopto, cum enim longe moremur, familiam meam subsidio egentem esse non dubito. Belli gravissimi apparatus ubique personant, utinam si mediatione Celsitudinis tuae quietis et tranquillitatis dies illucessere posset, credo diem illum optatissimum esse Christianis, Imperium enim hoc quamecunque fortunam expertum, tamen aut bellare, aut vincere bello scit, et multoties praeliis uictum, bello uicit, sed etsi longius bellum protrahatur, pace tamen finiri debet. Ne itaque sinat comparandae sibi gloriae occasionem elabi, atque pro tam pio negotio oculos circumvertat, et sciat me quoque participem atque opitulationem ipsi adfuturum; non me latet alios etiam defatigari, sed velim

per Celsitudinem tuam tam gloriosum opus perfici, sane nulum grande opus unico labore completur, diu insistentibus accidit gloria factorum. Deus optimus ipsam incolumem at hac etiam in parte foelicissimam praestet.

Datae Belgradi die 13. Decembris 1683. *Stilo veteri.*

Celsitudinis tuae ad omnia seruitia paratissimus

Alexander Maurocordatus m. p.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum.*
II. köt.)

CCLXXVI.

Celsissime Princeps Domine Domine Amice ac Vicine nobis benevole.

Hic in confiniis, perfecto iam itinere per Dominia Celsitudinis Vestrae, contacere omnem humanitatem et hospitalitatem cum omni benevolentia et amabili candore contestas erga nos, non potui, quin non agerem gratias his literis nostris Vestrae Celsitudini. Gratias itaque agimus Vestrae Celsitudini pro omni benevolo animo, quem clare experti sumus erga nos, et obligamur Celsitudini Vestrae in omni data occasione sincero nostro animo et fauorabili vicinitate recompensuros et regratificaturos. In nostra provincia plus rumoris quam in re ipsa effectus est. Itaque Deo auxiliante recte ad sedem nostram iter suscepimus, ubi quid ultra et quid majus invenimus, notum Celsitudini Vestrae esse voluero, modo iterando a parte nostra gratiarum actiones Celsitudini Vestrae a Ter optimo Maximo Deo longaeuam bonam valetudinem, Faustos et Felices successus sincero corde nostro animitus apprecamur.

Ex confiniis in Villa Brycko Decembris 17. 1683.

Vestrae Celsitudini omnia Fausta apprecans Amicus et Vicinus benevolus.

Jiv Duka Wojuoda et Princeps Terrarum Moldaviae et Vkrainae.

(*Oláh név aláírás.*)

Kivül: Celsissimo Principi Domino Amico Domino Michaeli Apafi Dei gratia Principi Transylvaniae, Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti Domino et Vicino Nobis benevolo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kémény József, Erdély tört. eredeti lev. XXVII. köt.)

CCLXXVII.

Trium Nationum Regni Transylvaniae universi Status et Ordines, Illustres, Spectabiles, Magnifici ac generosi Domini, Vicini, Salutem et affectum nostrum diesque prosperos apprecamur.

Quaentis laccessita fatis ab immani Barbaro universa Christianitas, cuilibet patet. Et siquidem Creator Omnium miserae conditionis humanae, vindex creaturae suae, communem universum hostem, virtute propria depresserit Supremo-
rum Monarcharum alacri stimulo ac sedula industria Hostem persequitur, et cum hoc fiat in terris, quod destinatum est in coelis, hisce praesentibus, intimare vicinis dignum judicavi. Gratia Caeserea ac Serenissimi Regis Dominorum meorum Clementissimorum in Patriam avitam, in scamnum redii, in principatum Moldaviae, eaque intentione, non nocere vicinis, sed omnibus pro posse servire studeo. Credo Illustrissimas, Spectabiles, Magnificas, Generosas Dominationes Vestras bonam corresponsionem mecum retenturas, nihilque inimici ac Christiano indignos probaturas. Quodsi vero adversi quid accideret, ad Imperium Turcicum, vel instantiam privatae cujusvis personae, totis viribus me defendere cogor, et fomitem ignis prosequi. Unde quae et quanta pericula generabuntur, prudenti committo iudicio. Christianus enim sanguis, Gentiles profunderi jubet. Recordentur plurimarum inferiarum, quae a gentilismo perpressae sunt, liber quaestus sub universo sole data occasione facile abrumpi potest, imo et ipsa aedificia in combusta redigi. Hisce Deo recomendo sinceramque vicinitatem spondeo.

Illustrissimum ac Celsissimum Principem quoque prima fronte per legatos idoneos visitare non praetermittam, alto iudicio quo fertur gubernans, spero robur monarcharum super

caput et Regnum suum ultra non attractarum, imo inquietos, contra jura Gentium duplicatos Aethnicos, una cum Regnicolis, auctoritate regiminis compressurum. Illustrissimas, Spectabiles, Magnificas, Generosas Dominationes Vestras una cum Règnante florere et bene valere cupio. Jassÿs Die 19. Decembris 1683.

Illustrissimarum, Spectabilium,
Magnificarum Generosarum Do-
minationum Vestrarum Amicus
et Vicinus benevolus.

Stephanus Petru Princeps et Pa-
latinus Terrarum Moldaviae.

(*Oláh aláírás.*)

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdely tört. ered. levelekben XXVII. köt.*)

CCLXXVIII.

Kegyelmes uram !

Isten nagyságod minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa. Nagyságodnak alázatosom akarám kegyelmes uram értésére adnom. Az új fejedelem Tokajnál köttette által az Tiszát, de még Szabolcs vármegyében quártélyoz. Az litvániai hadak Jászón és az két Meczenezén vadnak ; Szepsi városát fel akarván verni, borban, búzában, abrakban, szénában sanczolták meg, ki igen nagy számában tölt. Az lengyel király hadainak nagyobb része Szibinben bészállott, Lőcse körül is mint egy háromezer német van. Az új fejedelem az lippai, tömösvári, váradi törököket hivatja, az tatár sem fog elmaradni, Debreczenhez fognak gyülekezni, és onnét indulni községesen. Nyolczvanezer törököt hirdetnek, hogy az portáról jönné, az tengeren is sok törökök által csakarodását hirdetik. Kassa mellett Sziplak nevű faluban mondják egy lengyel zászlótartót lőttek meg, melyért sok falukat az lengyelek felégettek, prédáltak, sok embereket vagdaltak. Ezután ha mit érthetek, mint kegyelmes uramnak nagyságodnak alázatosan megírni el nem mulatom. Eltesse Isten nagyságodat szeren-

esés uralkodással sok esztendőig kívánatos jó egészségben.
Datum Drag die 23. Decembris A. 1683.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgálja mig él
Serédj Benedek m. p.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nekem jó
kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan íram.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. eredeti lev.*
XXVII. köt.)

CCLXXIX.

Jó kegyelmes asszonyom.

Méltóságos levelét nagyságodnak alázatosan vettem.
Már Isten kegyelmességéből az Tiszán által jövének. Akaratunk ellen lassabban kellett járnunk. Az nagyságtok szekerei előtt való lovak igen bágyadva vadnak, az ökrök igen halnak. Az mint lehet, sietünk. Istennek hála urunkon az hasmenés, láb fájás szűnének, jobban van ő nagysága. Kovács Zsigmond uramnak betegsége miatt el kellett venni, Boér Zsigmond uramat küldi ő nagysága helyében, kit igen assecurált ő nagysága Déváról mást küld helyében, kiről idején kellett gondot viselni. Az Havasalföldön által jött tatárokkal tegnap találkozásunk szemben, telelni mondják hozták őket erre az földre. Az fővezér tegnap előtt mondják elindult Budáról. Isten nagyságodat az én jó kegyelmes uram szerencsés meglátásával örvendeztesse meg és ő nagyságával ifjú urunkkal ő nagyságával együtt sok esztendeig szerencsésen éltesse. Szolnoknál 19. estve Anno 168(3)

Nagyságodnak alázatos szolgálja

Teleki Mihály m. p.

Kivül: Méltóságos Bornemisza Anna erdélyi fejedelem asszonyának ő nagyságának jó kegyelmes asszonyomnak.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum.*
VIII. köt.)

CCLXXX.

Celsissime Princeps ac Domine mihi Colendissime.

Cum foelicissimus Serdarius Ibrahimus Budensis passa cum exercitibus sibi adiunctis ex imperatorio Mandato flumen Danubii transire debeat, ut una cum Vngarico exercitu contra hostem invehatur, placuit excelso Domino nostro Supremo Vezirio Celsitudinem tuam loco ipsius substituere et passus illius custodiam ipsius fidei et vigilantiae committere, qua in re consilium etiam benevolorum Celsitudinis tuae non defuit. Quid enim ipsi honorabilius, quam Budensis Vezirii curae commissum munus committi, quid dignitati magis congruum, quam suprema auctoritate gratissimum imperio servitium praestare posse. Igitur alacri animo et laeto vultu imperatorias litteras expectet, et si ultra Rabae fluvium hac meae obsequio plenae litterae reddentur, postquam ad castra Budensis Vezirii accesserit, ibi paulisper subsistere dignetur, si vero cis Rabae fluvium, ibidem stationem habeat, quocumque litterae imperatoriae atque Supremi Vezirii benignissimi Domini nostri redantur, quae crastina die cum benevolo ipsius Achmet aga expedientur, ne ulterius progrediatur Celsitudo tua, n(e) retroeundi laborem sustineat, praeterea e(x) Turcicis militibus etiam in sufficienti numero copiae adiungi debent cum exercitu ipsius Transylvanico, ut illis etiam adsistentibus passus Rabensis omnino custodiatur. Cum potentissimum imperium Celsitudinem tuam alumnam habeat et nutritiam, ipsius fidei maxime confidit et propterea tanti passus custodiam vigilantiae ipsius demandat; itaque amplexura, quod in honorem tuum et maius erga Fulgidissimam Portam meritum redundabit, alacri animo sese accomodet executioni imperatorii mandati pro cuius expletione optatis suis in reditu Excellentissimi Domini nostri Supremi Vezirii potiri, et honoribus ac gratiis regis condecorata felix sedem et regnum suum repetere poterit. Interim aliquem ex praecipuis suis servis probatae fidei et cognitae auctoritatis, ut sufficiente equitum numero stipatum, ad imperatoria castra transmittat, ab excelso Supremo Vezirio et Domino meo Clementissimo insinuat, qui talis ipsius

seruus in castris imperatoriis usque ad reditum adsistat, atque pro grauitate et necessitate praesentium rerum per ipsum fiat communicatio, quod etiam decus Celsitudinis tuae requirere videtur, ut legatus ipsius assistat imperatoriis castris, et ubi necessitas expetet, cum illo conferentia rerum habeatur. Caeterum apprecor ipsi vitam longaeuam et prospera gloriae augmenta. Datae in castris sub Vienna.

Celsitudinis tuae ad officia et seruitia paratissimus

Alexander Maurocordatus m. p.

Kivül : Celsissimo Principi Transylvaniae, Comiti Siculorum ac Domino partium Vngariae, Domino Domino mihi Colendissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum. I. kötet.*)

CCLXXXI.

Édes szivem! Isten áldjon meg minden jókkal szívesen kívánom.

Azonnal voltam oly vélekedésben hogy leveledet nem vehettem, találkozott elég ok mely gátolta meg az tudósítást, pedig hogy végére mehettem, egészséged mint szolgál, kívánom a felől leginkább kívánatos hírt hallanom; tiszta szívből akarnám, ha láthatnálak is mentül hamarább. Ujabb levelimet elküldöttem vala, de emberem azon küldött embert visszatérítette, noha sietők voltak, melyeknek elküldéseket nem akartam kiszeltetni; ugyan azon emberem, ki híven elkövette parancsolatimat azonban magára válalván, későbbben adtam azon leveleket, ugymint felséges király kegyes resolútióit, melyekből meg fogod érteni az dolgokat, és egyszersmind hozzád való szeretetemért szüntelen való fáradozásimat személyednek úgy javaidnak megtartásában. Felséges lengyel királyné is írt felséges császárnénak személyed felől, mely levelet bizonyos emberem által mentül hamarább Linz felé expedialom, és páriáját micsoda forman irattatott megküldem. A mint Rakovski uram beszéli, igen szépen és kegyesen recommendál császárnénak. Én jelölem is ujabban iratott az felséges király császárnak, csak legjobb volna a mint előb-

beni leveleimben is megírtam, ha jó modjával azon alkalmatlan labyrinthusból megmenekedhetnél, mivel szép szónak és hízelt beszédnek nem kelletik hitelt adni, mivel az alatt álnokság vagyon. Ha az én javallásomat követted volna, most együtt volnánk, és nem kellenék akár kinek alkalmatlanságit szenvedni. Nincsen igazabb és hivebb senki társának igaz társánál, az isten ítéljen lelkemet, hanem voltam és nem vagyok igaz kötelesség látó híved, magam is bántam sokszor, hogy néha csak könnyen gondolkoztál igaz hozzád való kötelességem felől, nem kevés kinszenvedéssel vagyok, hogy nálad nélkül töltem idegen földön szomorú napjaimat, csak alig várván kívánságom szerint való végét dolgainknak. A jövő kedden Krakkó felé akarok indulni, Isten egészségben megtartván, az felséges királynak hozzánk mutatott kegyelmességét alázatosan megköszenem, ottan öt vagy hat napig lészen késésem, akarván onnan Szomolán (?) és Lincz felé embereimet elküldenem, postai alkalmatossággal visszatérek, de nem Szinczre (?) hanem Uisznia nevű városkába, mely hely Szinczhez (?) napi járó föld, úgy Krakkóhoz is. Addig miglen embereimtől válaszom nem érkezik, kiket immár is régen felküldöttem, ottan lészen mulatásom, hanem ha ő felsége hadai hamar Kassa felé nyomulnának, úgy én is máskint gondolkodom, azért is azon városkát választottam egy kis ideig való mulatásomra, krakkói postan Lincz és Posony felé jöhet, mehet levelem, úgy emberem. Értettem miképen bánnak ő felsége hűveivel, és leginkább hitűinken valókkal, pogány sem követné azokat; rövid idő alatt végét szakasztja is ő szent felsége ezeknek az kegyetlenségeknek, és bár meggondolnák és jól megfontolnák azok: a féle cselekedetek talionak való büntetést követik, haszontalanál hirdetik az török segítségét és tatár jövetelét, mivel most ama kozákság mely királyhoz állott moldvaikkal és havasalföldiekkal megegyezvén, azon tartárt, ki Bécs alatt volt, igen megverték, országát elpusztították, az rabokat is megszabadítván, több veszett asszony és gyermekeken kívül száz ezer tatárnál; ez bizonyos, mivel Rakovski uram még Krakkóban volt, hogy derék tatár rabokat hoztak, úgy az felséges lengyel király ágyuk lövések alatt te deum laudamust mondatott azon dicsíretes győzede-

lemért. Az keresztyén fejedelmek is egyenlő akarattal Istennek legyen hála az pogány ellen fegyvert fognak, velenczések, úgy persák is megizenték az töröknek az hadakozást, a minthogy persiai követ be is érkezett Krakkóban, Moskava követét is várják, utban van, és így hasznosabban esnek azoknak is, kik istenes és jó szándékoknak bántására igyekeznek, országunk megmaradásával, magokat keresztyén fejedelmekhez alkalmaztatnák, mivel máskint az országot is veszedelemben hozzák ujabban, magok is elvesznek; mihelen Krakkóban isten segítségébül érkezek, minden tehetséggel neked kész vagyok szolgálnom, azért is megyek, én rajtam semmi el nem múlik, eddig sem múlt el. Klastromra is küldöttem protectionalist, úgy azon lithvaniai herceget is megtalálván, ki nek népe klastromi jószágában vagyon, mint ezen levélből megérted, ebből is kitetszik fáradozásom, csak magad is tetszésemhez és jó válaszomhoz jó alkalmatossággal alkalmaztatnád magadat.

Ezzel én maradok koporsomig Sincz 17. Januarii 1684.

Igaz hived F. G. E.*)

P. S. Bántösi Ferencz most Turoczban nyugszik felesége mellett, most neki jó dolga lévén és másokat bele hozván csak távul nézi csak alig várta Hruszó várában is egy kis szorgalommal kivihetvén, és maga Turoczban mehessen. De megismerték valójában, mikor súlyos volt dolga, akkor ajánlotta mindenre magát, most se nekem, se neked nem szolgál, hanem maga hasznát nézi és azt nézi. Borok behozására oly passust szerzek, szabadon behozhassák, ha csak akkor kívánnánk és akarnók egymást látni, mikor az fa bárd miatt meglágyul és kétfelé válik, időkhez való halasztás.

(Valószínűleg gr. Erdődy György)

(Eredeti kir. kamarai levéltárban.)

---

*) E három betű irónnal volt kicsinálva és tentával után csinálva.

CCLXXXII.

Prudentes ac Circumspecti Nobis grati!

Minthogy az hatalmas török császár az méltóságos szultán Muradin tatár fejedelmet számos hadaival segítségünkre küldvén, velek a Tiszán túl való földön lévő némely pártos helyek és személyek ellen szándékozunk hadi operatiót instituálnunk, kikkel az egri passa is feles hadakkal vélem léssen; és az alatt nem másonnét, hanem a hatalmas török császártól téli quartélyul nekünk adatott Bihar vármegyébül és kegyelmek városábül kell elődéseknak lenni kevés ideig, mely iránt úgy hiszszük az egri passa és az említett tatár fejedelem is fog kegyelmeknek parancsolni, de hogy jó idején lehessen tudtokra, és az hadaknak szabados excursiójával a várost is nagyobb kár ne kövesse, magunk is akartuk megparancsolnunk: alkalmaztassák úgy magokat ez iránt való kegyelmes inteniókhöz, hogy azon hadak szükségére mennél felesebb élest administráltatván, kerülhesse el kegyelmek az nagyobb megkárosodást, mely ennek elmúlatásával érheti a várost, és in eo casu magát fogja okozhatni. Isten kegyelmekkel. Lelesz die 20. Januarii 1684.

Emericus Thököli m. p.

Kivül: Prudentibus ac Circumspectis N. N. Judici primario Caeterisque Juratis Civibus oppidi Debreczen etc. Nobis gratis.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erdély tört., cred. lev. XXVIII. köt.*)

CCLXXXIII.

Nékünk becsületes jóakaró urunk szomszédunk, Boiér-Sigmond uram, Fogaras várának vice kapitánya, az ur Isten-től kegyelmednek minden jót jó egészséget kívánunk, mi Istennek hála jó egészségben vagyunk.

Kegyelmed nekem írt levelét, melyet nekünk írt kegyelmed, embere meghozta, melyből értők kegyelmed egészségét, melyen igen örülünk. Az mi azért az hírek dolgát illeti, há-

rom hete múlt, hogy az tatárok az kozákokkal és lengyelekkel az Prut mellett megtűtkeztek, az mikor az az rettenetes üdö volt; úgy hiszszük kegyelmedéknél is olyan üdö lehetett, nagy széllal és hóval elegy; az harezok abban az rettenetes üdőben hat nap tartott, sem az tatárok meg nem verhettek az kozákokat és lengyeleket, sem az kozákok és lengyelek az tatárokat, nem állhalván tovább az rettenetes üdöt az tatárok mentek Bucsák felé, az kozákok és lengyelek Jász-Vásár felé nyomultak, Petriczaibo vajda pedig értvén, hogy az lengyel hadak Lengyelországból jüttek eleikben indult, melynek lehet egy hónapja; de még eddig bizonyoson nem tudjuk, ha Moldova felé jünek-e vagy Kanicz alá mennek; az tatárok is készülnek, hogy az kozákokkal és lengyelekkel újolag megharezoljanak. Az hatalmas császár felől pedig írhatjuk kegyelmednek, hogy Drinápolyban vagyon s szándéka az, hogy Konstantinápolyban mennjen, hadban való készületi pedig nagy ninesen, hanem Babánál vadnak valami hadak. Ezzel ajánljuk Isten oltalmában kegyelmedet. Költ ő szám szerint Januáriusnak 23. napján 1684. esztendőben. Bukurest városában.

Kegyelmed jóakarója kész szolgáni

Brankován Kosztándin.

Kivül: Brankován Kosztándia uram levelének fordítása.

Egykorú fordítás az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXI. köt.*)

CCLXXXIV.

Illustrissime Domine Princeps Frater Amice et Vicine nobis benevole.

Kegyelmed levele által való látogatását kedvesen és igen nagy becsülettel vettük, kívánjuk Istentől örvendetes jó egészségben birodalmának szerencsés és sok üdökre való terjedésével ez írásunk is találhassa kegyelmedet. E mellett evvel két rendbéli levelét vévén kegyelmednek, az elsőben tudósítván kegyelmed ennek előtte requirált moldovai atyánkfia felől, ő kegyelmével lévő bojérokkal együtt hogy vagy ugyan-

ott az kegyelmed birodalmában ha commorálni akarnának, bátorságos lakások lészen, ha pedig erre mi felénk akarnának tartani, hasonlóképen békességes passusok lehessen, egyaránt minden kívánságunknak annuálván kegyelmed, fölötte igen köszönjük és hasonló atyafiságnak megkölesőneztetésével kegyelmednek magunkat ígérjük, minden kívánságiban tehetségünk szerint akarván kegyelmednek kedveskedni, el nem mulatjuk. Azomban második levélben tudakozván kegyelmed hatalmas császárunk tárházában administrálandó nemes ország adajának bátorságos ottozásáról, az aránt tudósíthatom kegyelmedet eddig való útján itt az mi birodalmunkon mind az kegyelmed meghitt böcsületes főkövet ur hívének is, mind pedig az nemes ország adajának bátorságos ottozása lehet, Istennek hála csendes békességünk vagyon az tatárságnak ezen való takarodása után. Csak szintén áll előttünk ez, hogy az tatárok ezen menvén el, fölötte igen sok károkat tettek, annyira hogy nem csak marha és gabonabeli fogyatkozással vagyunk, hanem egyszersmind az szénát is csaknem teljességgel elfogyatták, úgy hogy az magunk lovai tartására is igen szűken érkezhünk; kire nízve kegyelmednek hogy ezaránt való kedveskedésébe is meg ne fogyatkozzunk, kérjük az adó megindítása előtt ne nehezteljen idein tudósítani kegyelmed, mely idő tájban s mikor és hány lóval fog lenni az adóval bégytűvő meghitt böcsületes fő követ ur hive, ahoz képest mi is jobb módjával és ideiben provideálhassunk mind szénabeli s egyéb requisitumok felől is, a kik kívántatnának, hogy annyival is jobb alkalmatossággal mehessen végben kegyelmed kívánsága.

A mi az ide való híreket illeti, jóllehet már alkalmas ideje meghitt becstületes ur hívtünk ment bé portára mostani új fővezérhez, és minden órában vártunk s várjuk az onnan való tudósítást, azért is kelleték kegyelmed emberit itt várakoztatnunk, hogy portáról való újabb hírekkel is tudósíthatuk volna, kegyelmedet, de mind eddig is nem érkezének, mindazonáltal halljuk azt, hogy igen igen nagy tanácskozásban vannak az portán lévő nagy rendek, kimeneteli mi legyen és mi szül ki belőle, csak a jó Isten tudós. Interim tamen tudósíthatjuk kegyelmedet még is, hogy az oda bé lévő

factorink s kiváltképen az konstantinápoli házunknál lévő gondviselőnk látván az táborozásból való kisüre gyüvetelünket, nem tudván mire vélni, bizonyos emberit küldötte hozzánk, az ki is többi között tudósít arról, hogy ez előtt lévő fővezér konstantinápoli házait császár rabjaival (kiket ők pailánoknak neveznek) fölásották, az holott is találtak kétezzer ötszáz erszén pinzt, ez peniglen nem is volt egyébféle pinz, hanem mind tiszta aranyból álló, találtak is mind arany ezüst marhát, ezer ötszáz erszény pénz érőt, azomban sok nagy rendő embereket s embereknék javakat és házakat foglalták el, ugymint réz effendit, tefterdár bassát, kapiczilar tiháját, és többeket sokakat; ezeknek penig fő inspectora és legnagyobb vigben vitető gondviselője az eddig való császár főlovász mestere Suleiman, az ki tihaja is volt, most már kaimekámnak denomináltatott. Ezt sem akarám elmúlatni kegyelmednek értésére ne adjam, hogy az szerastyér (idest mostani új hadak summus generalis magistratusa) követje tegnap érkezvén hozzánk, oly parancsolattal, hogy felülvén táborba mennénk a tatár mellett, jóllehet az előtt is gyött parancsolata, készülnénk, mostan ugyan el is mennénk, mindazonáltal az tatárság megütköztvén az kozákokkal, le is csapdosván benne, az kozákság lengyelekkel hátrébb vonták magokat, tatár hasonlóképen, jóllehet az tatár hánn egynéhányszor kéredzett bocsáttatnék el, Moldovát raboltatná föl, de még eddig meg nem engedtetett néki, szerastyér bassa lévén az akadályoztatója, tévén azt föl inkább portát is tudósította Moldovaországba föl ne raboltassék; dolgai folytatásiból úgy látszik, új vajdát akarna inkább Moldovában küldeni hadakkal, nekünk is írt az ide bébujdosott moldovai bojérokat küldessök oda hozzája Baba nevű városban, az holott is most vagy on Dunán lévő híd aránt, és talám ugyan az megírt bojérokbán vajdát crealván azokkal akarnák kiküldeni.

Viszont Landorfeijérvárról talám eddig az kegyelmed kapitihájai is kegyelmedhez elérkeztek, azoktól is megérthette kegyelmed, az mieink is most érkezvén beszélik az múlt fővezér boldog kimúltát, és hogy feet császár kapujához vittek, véle együtt huszonöt nagy rendő embereket fogva, találtak is mellette kész pinz ezerötszáz erszén pénzt, ezt pe-

niglen tudhatja kegyelmed, hogy kit mi töltünk s kit mások-
túl prédálta volt szegény. Kegyelmedet nagy szeretettel
és atyafisággal kérem fölőtte igen, ne nehezteljen tudósítani
minden oda főnforgó állapotok s hírek felől, kivált Theököly
uram hol vagyon, s mi dolgot és miben foglalatoskodik ; mert
itt úgy volt tudva hogy az elmúlt fővezér érette küldött volt,
vagy mennjen, vagy vigyék Landorfejérvárra, de már fővezér
kimulása után mibe van dolga, nem tudhatjuk, igen igen akar-
nók ha érthetnők. Eandem Illustrissimam Dominationem Ve-
stram de caetero bene valere desideramus. Datum in Ciuitate
(nostra) Bukorest die 1. Februarij Anno 1684.

Illustrissimae Dominationis Vestrae Fratres Amici et
Vicini benevoli

(*Oláh aláírás.*)

Kivül : Illustrissimo Principi Domino Michaeli Apafi, Dei gratia
Principi Transilvaniae, Partium Regni Vngariae Domino et Siculorum
Comiti etc. Domino Fratři, Amico, et Vicino nobis benevolo.

Eredeti je az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev.
XXVIII. kötet.*)

CCLXXXV.

Kegyelmes uram !

Isten nagyságotat minden dolgaiban szerencsésen bol-
dogítsa ! Nagyságodnak alázatosan kelleték mint kegyelmes
uramnak értésére adnom. Az tatárság Muradin szultánnal
együtt Csenger, Bagoson és ott az Szamos mellett vagyon,
Miskolczi Péter rendeltetett m(ell)éjek, azt írja Bagosról, bol-
dogak az kik nagyságod birodalmában (ma)radtak, mert arra
a nyomorúságra nem jutottak. Tenplum kerítésében szorúlt
kegyelmes uram a fejér nép, az férfiak közöttök járnak az ta-
tároknak, nem bántatnak, hanem az ételt, húst, abrakot erő-
szakkal is kivésznek, marhákot levágnak. Félő kegyelmes
uram, az Tisza és Szamos mellett élődvén minden élés, vagy
az Szilágyra, vagy Biharvármegyére, nagyságod birodalmára
ne szorúljanak, ha nagyságod büles tetszése szerint kegyel-
mesen jó idején meg nem orvosoltatik. Mikor beszorúlnak

osztán, késő fog lenni. Melyről várom alázatosan nagyságod kegyelmes parancsolatját. Ha úgy leszen kegyelmes uram, itt hadat nagyságod nem tarthat, mert annál inkább elpusztulván fizetések ki nem telik.

Nagy Bányán lévén valami kuruczok kegyelmes uram, kiket az háromszáz muskotélyosok elsőben közéjük esküttöttek, azután fegyvereket elszedvén kicsapták a városból, és urok után igazították. Tökölyi fejedelem Kis Várdában jött kegyelmes uram mind feleségestül, csak két éjtszaka hált Munkácon. Kezdték hirdetni kegyelmes uram, hogy franczia és svét is érkezett volna német mellé segítségül. Az német császár tisztei már kiküldettek, azt hirdetik, birodalmában az embernek tizedikét mindenütt felszedik és hadban készítik.

Nagyságodnak ezt is alázatosan jelentem, az nagyságod itt lévő dragányinak, haza jöveletektül fogva fizetések nem lévén, már két hópénzek ki nem adatott, teljességgel elfogyatkoztak, mind magok, lovok, cselédjek, nincs mivel élni, koldulásra ha nem mennek, tovább őket nem tarthatom, ellovatlanodtak és a táborozás igen megvonta őket; mivel magam is megfogyatkoztam, kölcsön sem adhattam, másoknál sem találtam. Nagyságod kegyelmes parancsolatját elküldöttem az debreczeni birónak, de semmit nem teljesített. Nagyságodat alázatosan kérem, méltóztassék nagyságod kegyelmesen hópénzek kiadása felől, az tatárság is közel lévén, tudhassam őket conserválni és biztatni, nagyságod kegyelmes ségével. Ez után ha miket értek, mint kegyelmes uramnak nagyságodnak alázatosan értésére adni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással sok esztendőig kívánatos egészségben. In Somlyó die 15. Februarii Anno 1684.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája míg él

Serédj Benedek m. p.

P. S. Hét száz jancsárok és lovasok jöttek ki Váradról, az tatárok felé mennek, Tökölyi fejedelem Károlyban szállott kegyelmes uram. Az Kis Balás hadában levágtak Szathmár alatt, egy hadnagy fejét is vitték kegyelmes uram az tatár khámnak.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nekem jó-
kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. erzd. tört. lev.*
XXVIII. köt.)

CCLXXXVI.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa! Ezen órában érkezének kegyelmes uram Tökölyi fejedelem két szolgálai, Zmeskál Gáspár és Kis András, maga levelével, kiben nékem azt írja, hogy erdélyi jószágában lévő tisztelhez küldötte őket, és elsőben az úrhoz főgenerális uramhoz mennek, adnék kísérőket; én azért elkísértettem őket, várok alázatosan nagyságod kegyelmes parancsolatjából, kijöveleekben, mivel élést mondják hogy vitettek, maga jószágiból. Az tatárok Szathmár alatt kegyelmes uram szerencsésen jártak, sokat vágtak, nyereséggel jártak. Az tatárok comisariusi Vaji Ádám, Bige György, Miskolczy Péter, Hatházi Gergely, Szabó Gergely, Tökölyi fejedelem mellett vagynak Nádasdi, Csáki István az Csáki Ferencz fia, Pető László, Nyári Ferencz, Révai Pál, András Péter; az mellette lévő hadak vagynak véle Szücs Jánossal és gyalogsággal. Az tatárságot ki hét, ki tíz ezernek mondja kegyelmes uram. Ezután ha mit értek, nagyságodnak alázatosan értésére adni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat sok számos esztendőig kívánatos jó egészségben. In Somlyó die 16. Februarii A. 1684..

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgálja míg él

Serédj Benedek m. p.

P. S. Váradra is kegyelmes uram levelet küldött, az szolnoki és több vég helybeli törökök mind takarodnak melléje, mit akar, még végére nem mehettem, kémet küldöttem oda, igen tudakozta Bányát kegyelmes uram.

Kivül: Erdélyországának, méltóságos fejedelmének, nekem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXVIII. köt.*)

CCLXXXVII.

Kegyelmes uram !

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa ! Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatosan jelentem az biharvármegyei tiszteletes praedicátorság, miképpen küldött hírtétel nélkül az fényes portára, és az Ladikával mint járt, mely fizetésben esett, tiszteletes Zóányi János esperest uram nékem küldött levelét, mint kegyelmes uramnak nagyságodnak párban his inclusis nagyságod méltóságos tekinteti eleiben küldöttem, és ő kegyelmének megírtam, mivel nagyságod méltóságos tetszése kívül lött, az papokkal fizettetni addig meg nem engedem, míg nagyságodnak alázatosan meg nem írnám, várok azért nagyságod kegyelmes parancsolatjátúl, és kész engedelmességgel ahoz alkalmaztatom magamat.

Tökölyi fejedelem tegnap tért vissza Majténbül kegyelmes uram Károlyban, most is ott vagyon, az károlyi németek per accordam megfogták adni az várat. Az tatárok igen felesen még Bagoson vagynak. Ez elmúlt vasárnap negyvenig való magyar és oláh katonákat vágtak az tatárok kegyelmes uram Szathmár alatt, már Szathmárt kegyelmes uram megszállották, az törökök minden felől takarodnak Szathmár felé az szegénység rettenetes kárával, téli futásával. Nagy-Bánya megvételeire két ezer lovast küldött Tökölyi fejedelem.

Nagyságod kegyelmes parancsolatját, kegyelmes uram alázatosan vöttem, hogy Saponárának szóló nagyságod méltóságos levelét Szathmárra küldném főgenerális uram levelével együtt, mivel örsidióban van kegyelmes uram, Szathmárra nem mertem elküldeni, nagyságod böles tetszésében álljon ; féltem attúl, idegén kézre ne kerüljön, hanem várom arrúl is nagyságod kegyelmes parancsolatját ujobban alázatosan. Ujobban emberimet küldöttem, kegyelmes uram, és mihelyt valamit érthetek nagyságodnak alázatosan értésére adni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással, sok számos esztendőig jó egészségben. In Somlyó die 18. Febr. A. 1684.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgálja míg él

Scrédj Benedek m. p.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erd. tört. ered. lev. XXVIII. köt.*)

CCLXXXVIII.

Mi az hatalmas győzhetetlen tündöklő török császár urunk váradi végvárának és hozzá tartózkodó több véghe-lyeinek főgondviselője és parancsoló ura. Az méltóságos tekintetes és nagyságos Mehmet passa, ajánlom kegyelmednek szomszédságbéli barátságos szolgálatomat.

Ez alkalmatósággal levelünk általa kelletett megtalál nom kegyelmedet, mivel ebben az esztendőben az egész világ nagyobb része fegyverben lévén sok költségünk esett, orszá-gunkban győzhetetlen császár urunknak minden dolgaiban járóknak, és több egyéb illendő helyekre is, némely része pe-nig győzhetetlen császár urunk Várad végvárának szükséges épületire költ el, és némely része ugyan valami rácz pap jött volt az országban lévő jobbágyoknak háborgatásokra, annak megelőzésére is költ; mely költség pénzből tartományunkban lévő császáruink jobbágyira, gazda szám után esett negyven-három három poltura, hanem erre az dologra mint jóakaró-mat kérem kegyelmedet, parancsoljon azokban az vármegyék-ben, úgy mint Kraszna Közép-Szolnok és Belső-Szolnok vár-megyékben lévő jobbágyoknak, hogy ezen feljebb megemlített negyvenhárom három polturát ezen levelünket praesentáló Csiri Basik kezében minél hamarébb adják meg, hogy dolgok mehessen jó véghez, kegyelmednek is az kegyelmed jóaka-ratját megszolgáljuk. Légyen Isten kegyelmeddel. Datum Várad die 18. Febr. 1684.

Hátára jegyezve: Par Literarum Passae Varadiensis.

Egykorú másolata az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXVIII. köt.*)

CCLXXXIX.

Celsissime princeps domine nobis observandissime !

Sok vélekedésünk után nyulánk ezen írásunkhoz, méltán is, mert ki ne csudálná, hogy attúl kelljen szenvednünk az kitül inkább (úgy kívánván az dolog) jót kellene remélnünk. Nagy álmélkodásunkra tódulnak előnkben nagyságod tiszteinek Erdélyhez incorporáltatott Magyarország részeire, nevezetesen Debreczen városára és több biharvármegyebeli városokra, falukra kibocsáttatott hódoltató s kemény büntetés alatt mindenféle élest, szekereket s vonó marhákat hatalmason parancsoló levelei, egyébbiránt való szokatlan szolgálatra való erőltetések, kártételek, az mi kegyelmes urunk ő nagysága birodalmában. Melyeket mire nézve cselekedtessen nagyságod, által nem láthatjuk. Valjon ha hasonlót kívánnánk nagyságod bírtoka alatt levő helyeken cselekedtetni? nem meg lehetne-e? de az igaz keresztyénség és az szegénységen való szánakozás, annak is meggondolása, hogy mi is a kevés magyarság közül vagyunk, attúl bennünket eddig elrekesztenek, gondolván orvoslását: bizony nem ezt érdemelné Erdély nagyságodtól, a ki felnevelte s oltalmában tartotta, de ámbár ezeknek semmi helyek ne legyen, legalább ilyen opperesósijának szegény atyánkfiaiak kellene kiváltképen való okoknak lenni, melyekben semmit nem láttuuk. Nagyságodnál lévén azért ezeknek megorvoslása, mivel azok az helyek eleitől fogva, az mi szegény hazánkhoz voltak incorporálva, semmi időben az oda való szolgálatra nem erőltettek, nagyságod is azon helyeknek parancsolni s parancsoltatni szünjék meg, a helytelen hódoltatását szegénységnek nyomorgattatását is szüntesse meg, mert Isten előtt is sokat nyom azoknak keserves fohászzkodások, de mi is atyánkfiai nyomorgattatásokat hivalkodó szemmel tovább nem nézhetjük, hanem extremumokat is kelleit követnünk hazánk szabadsága mellett, és fejünk fennállásáig nem is engedjük hazánk lekiszebbik részének való csonkittatását, melyek eleitől fogva megtartatának, mindkét hatalmas császároktól szomszéd birodalmak-

beli felséges királyoktól. Istennek ajánljuk nagyságodat, Albae Juliae 19. Febr. 1684.

Celsitudinis vestrae servitores paratissimi

Universi status et ordines trium
nationum regni Transylvaniae,
et partium Hungariae eidem annexarum.

Külső czim : Celsissimo Principi Domino Emerico Theökeöly et Domino nobis observandissimo.

(Eredetije a kir. kamarai levéltárban.)

CCXC.

Kegyelmes uram !

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa. Nagyságodnak alázatosan akarom értésére adni, Saponarának szóló nagyságod méltóságos levelét elküldöttem volt, mely emberem vitte volt, nagyságodnak levelet hozott kezemhez, melyet nagyságodnak alázatosan béküldöttem. Az nagyságod más rendbeli levelét, főgeneralis uram levelével, együtt még be nem küldhettem Saponarának, mert a törökök tatárok, kuruczok mind körülötte való falukon vagynak, tartottam attúl, kezekhez ne akadjon. Minthogy tegnap érkezett vissza kegyelmes uram az Tökölyi fejedelem embere, kit váradra küldött volt Károlybúl, és az váradi passa lovas törökökkel Szent-Jóbra szállott, az egri passa pedig Létán van, jancsár nincsen vélek, ha ezután nem jünek. Diószegre minémü elviselhetetlen élest vettetett Tökölyi fejedelem, nagyságodnak párban kegyelmes uram alázatosan beküldöttem. Ezeket is értettem kegyelmes uram : Francofurtumot az franczia megvötte; az lengyelek olyan vélekedéssel vagynak kegyelmes uram, hogy Tökölyi fejedelem correspondentiát tart az francziával, azért télben hadakozik : Szendrő városát Petneházi és Szalánczi hadai felégették, az benne lévő vitézlő népet, németet, horvátot, magyart levágták, őt szaladott el benne. Bártfát háromezer lengyel megszállotta volt, de Petróczy István elverte alóla, hazájokban mentek. Az német

császár jártatja az török portán az békességet, és sietteti az frigyet; azt is hirdetik, hogy az lengyel Kamenyicz felé takarodik, mi végre, Isten tudja. Ungvárt az lengyel király interpositiójára félben hagyták, Varanai nevű főember ment bé, hogy az lengyeleket kivigye Homonaival együtt Lengyelországban.

Az váradi passa is minémű levelet küldött kegyelmes uram mostani új adó felvetése felől, az cseri basa is itt van, az levelét párban nagyságodnak alázatosan béküldöttem. Mivel nagyságod kegyelmesen parancsolta, új adózást meg ne engedjek, oly választ töttem, az ország hire nélkül meg nem engedhetem, hanem írók felőle, és mi válaszom lészen vagy parancsolatom, alázatosan magamat ahoz alkalmaztatom. Melyről várom is nagyságod kegyelmes parancsolatját kegyelmes uram, mert karózással fenyegetik az szegény birákat. Az labanczok azzal kérkednek kegyelmes uram, hogy nem félnek, az kuruczok pedig azt mondják, kilenczven labancz rabjok van. Az labanczok fejét Bagoson rakták fel karóban kegyelmes uram az tatárok. Ezután ha mit értek, mint kegyelmes uramnak nagyságodnak alázatosan megírni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással sok számos esztendőig jó egészségben. In Somlyó die 20. Februarii Anno 1684.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgálja míg él

Serédj Benedek m. p.

U. i. Nagy-Bányai emberek vittek volt kegyelmes uram glétet Debreczenben, kik visszatérvén, azt beszéllették, az budai vezér személy szerint jű, Szolnokban már elérkezett, az debreczeni bíró már eleiben is küldött, ujobban írtam az debreczeni bírónak, hogy tudósítson felőle.

U. i. Már bé is pecsételtem volt kegyelmes uram nagyságodnak szóló alázatos levelemet, hogy megérkezék embereim Váradról, ki azt beszéli, Váradon értette debreczeni postátul, hogy az Tökölyi fejedelem hadai azt beszéllették egymásnak, szednek elég kenyeret, mert megkévántatik Máramarusban; mire nézve ítélhetem kegyelmes uram, hogy arra

csapnak bé Lengyelország felé. Nyolcz rabokat vittek labanczokat bé Váradra tegnap előtt. Czifra Haszon megholt. Nagyságodhoz is követet választottak, az göröcsöni urat Mehemet Cseri bassának híjják, ezereð magával jött ki az váradi passa.

Az tatár táborról is kémem megérkezett kegyelmes uram. Azt beszéli: az erdödi templomot tegnap felverték az tatárok, mindeneket elprédálták, verik, tagolják az szegénységet, az holdúlt embereket is lopják és az törököknek eladják, rettenetes pusztitást tesznek mindenütt. Az Bikken túl való emberek által szaladtak nagyságod birodalmára. Az fővezér jószágát az törökök mindenütt pusztítják.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének, jó nékem kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXVII. köt.*)

CCXCI.

Celsissime Princeps Domine, Domine nobis natulariter Clementissime!

Fidelium, humiliumque servitiorum morum demissam semper commendationem. Nagyságodnak mint kegyelmes urunknak kénszerítettünk siralmas és nyomorúságos állapotunkat alázatosan detegalnunk. Szegény nemzetünket, hazánkat sok esztendőktől fogva pusztító véres hadakozásokban, a körülöttünk forgó és gyakorta rajtunk ingyen quártélyozó, mindenféle hadak miatt mennyi nyomorgatásokon, exactiókon, károsításokon mentünk légyen által, ki nem mondhatnók; egy rendbeli alig mehetett el rólunk, más superveniált, sokszor penig oly fenekedéssel, hogy egyebet végső pusztulásnál nem vártunk magunkra; egyedül Isten tartott meg bennünket emberi reménség felett. Az mikor a rajtunk lévőktől valami tágulást láttatnánk venni, akkoron is marháinkat hajtó, szántó, vető, és kijáró embereinket személyekben javokban arestáló, károsító, prédáló hatalmasok miatt ki nem mehetvén szegény lakosink, éhel halókká löttenek. Siralommal em-

liténdő 1681. esztendőben, Istennek haragos ítéletiből városunknak nagy része a tűz által hamuvá téteték. Mind azon esztendőben mind a következőkben való táborozásokra tölt számtalan költségünket, marha, szekér, és élsébeli gazdálkodásinkat, ha nem említjük is, csak a Budára kívánt tizenkét ezer kila árpát, együtt is másutt is majd Rácországig érte feljárván, az árpának akkori nagy szükségében, menynyi költséggel fáradsággal, kárral szerezhettük meg, és szállíthattuk Budára, az őszi alkalmatlan időben és úton. Tavalyi szertelen hadi induláskor, az hatalmas vezér táborára két két szekeressel, négy négy ökörrel, elegendő liszttel, árpával, kimondhatatlan költségünkben készült, és épen Bécs alá küldött százhusz társzekereink visszajövelelekben az nagygyöriek kezekben akadván, minden marhástul épen oda vesztenek, az szekeresek üres kézzel haza bocsáttatván, mellettek lévő böcsületes hét tanácsbeli atyánkfiai penig keserves rabságra hajtátván, kiknek hatát nagy saczon szabadítottuk ki, egyik azon rabságban megholt. Ugyanazon tábori készületre, a váradi passa számára (rajtunk elvont kétezer kétszáz forint fizetésen kívül) hasonló formában készítettett negyven társzekereink is többire mind oda maradtak. Legutóiban, a méltóságos magyarországi fejedelem ő nagysága is, és a váradi passa, magyar és török táborral reánk szállván, és 23 napok alatt rajtunk minden kémelés nélkül quartélyozván, szegény lakosinkat úgy kiélé és elfogyatá, hogy már sem magokat sem marhájokat az rendkívül való hosszas fergeteg és nagy hó miatt való beszorulásban nincs mivel tartani; nem kevesen vadnak, kik kénszerítettnek küldülással keresett siralmas kenyeret enni. Minthogy azonkívül is határunkon megszállott és általment tatár tábor mezeinken Istentől mutatott áldást elrontotta, és a mi megmaradt, a szertelen szárazság, jégeső és szintén takaráskor támadt tűz megemésztette: ma is, mint az út félre vettetett borsó mindelektől, könnyőreletesség nélkül tapodtatunk, sem kimenőnek, sem bejövőnek egy felől, a körülöttünk forgó és majd mindennap rajtunk éiődő, hatalmaskodó török, tatár, és másféle hadak, mind benn, mind kinn nyomorgatnak, másfelől a nagy szükség, és a reánk következhető végső pusztulástul éjjeli nap-

pali rettenés szorongat, gyötör, és fonnyaszt bennünket; mindenek javunkkal élni kívánnak, biztatónk és oltalmazónk az élő Istenen és nagyságodon kívül senki nincsen. Sokszori nagy szorongattatásinkban nem kevés költséget kellett érdekelt felkérnünk, melynek megfizetésére nincsen tehetségünk. Már egy néhány száz házak pusztán állanak, a kik még lakosink közül megmaradtak, azoknak is nagyobb része készül elmenni, nem bírván az elviselhetetlen terhes szolgálatot; sőt ha Isten ilyen ostorát tovább is rajtunk fentartja, és az nagyságod kegyelmessége és a nemes ország szánakozása nem járul hozzánk, végső pusztulás követ bennünket. Ilyen nyomorútt állapotunkat, ezen formában, a nemes országnak is alázatosan be fogjuk nyújtani levelünk praesentáló böcsületes tanácsbeli atyáinkfiai által. Nagyságodat azért mint jó kegyelmes urunkat nagy alázatossággal az Isten nevében kérjük, essék meg szónakozó és könyörületességre hajlandó szive ily utolsó fogyatkozott voltunkon és a nemes országgal együtt az rajtunk restantiában lévő adónknak elengedtetésében, és a következőknek minualtatásában, mutassa szokott fejedelmi kegyelmességét, hogy annyival könnyebbítettven, az hatalmas és könyörületlen nemzetnek a tíz ezer tallér summát fizethessük, egyébb rajtunk lévő mindennapi számtalan executiókat, szolgálatokat supportálhassuk, ecclesiánkat és szépen virágzó (mostan mindazáltal a szükség és félelem miatt futó félben álló) collegiumunkat, a nagyságod kegyes szárnyai alatt maraszthassuk, kiért hogy Isten nagyságodat sokáig éltesse, birodalmát terjeszsze szíbul kívánjuk. De reliquo ejusdem Celsitudinis Vestrae gratiosam resolutionem praestolamur et cum desiderio expectamus.

Debreczini die 21. Februarii A. 1684.

Celsitudinis Vestrae Humiles perpetuque Fideles
 Andreas Balýk Judex Primarius,
 Senatus, et Incolae afflictæ Civitatis Debreczen.

Kivül: Celsissimo Principi Domino Domino Michaeli Apafi, Dei gratia Transilvaniae Principi, Partium Regni Hungariae Domino et Sicolorum Comiti etc. Domino Domino nobis naturaliter Clementissimo.

Ered. az erd. Muz. (Gr. Kemény József, Erd tört. ered. lev. XXVIII. köt.)

CCXCII.

Generosi Domini Nobis observandi !

Az Tiszán való által jüvetelünktől fogvást, minthogy a Bodroglközben a notorius személyeknek alkalmas jószágok confiscáltatott, kik között avagy csak Leleszt, Tárkányt és Klobusiezki Ferencz jószágit is mutatnók bár ; Szabolcsvárme gyében penig még felesebb a kis-várdai jószággal, melyek iránt ide érkezésünknek alkalmatosságával nem kicsiny confusiokat és káros rendetlenséget tapasztalván : ezeknek praesentibus kegyelmesen committaljuk, azon üdötől fogvást confiscalt jószágokat modalitate es tenus observari solita a végre kibocsátandó maga két deputatusi által conscientiose inventaltalván és consignaltatván : tegye rá kegyelmek kezét és annak véghezvitele után more solito tegyen kérdést kegyelmek tőlünk : ki keze s praefecturaja alá bocsássuk azon inventalandó bonumokat ; és mivel azon jószágokban constitult tisztectől is animadvertaltattak általok elkövetett abusosok és tisztviselések is kárunkkal tapasztaltatik, azok penig számadásokkor szükségképen producalandó, és udvari tiszteinktől s a kitől illett vett quietantiajokkal doceáltatták, mit fordítottanak s mit nem szükségünkre, ez egy alkalmatossággal ki fog az is tetszeni az fiscalis jószágból percipialt jókban mit dilapidaltanak és mi szükségünkre nem fordítottanak, melyben conperialando tisztek helyett méltó hogy mások constitualltassanak, a mint hogy ezek is Hidvégi s Keczer uramék mostani commissariusságát concernalván : committaltunk felőle ő kegyelmének, is hogy eziránt való intentióinkban beletekintvén : igazítsák ugy el ezen abusosukat s confusiokat, hogy azok tovább praecavealltassanak ; kegyelmek is azért egyetértvén ő kegyelmekkel : fáradozzon letett dispositioinknak effectuatiojában, róla bennünket is azontúl tudósítván. In reliquo éltesse Isten kegyelmeket kívánjuk.

Kapos 24. Februarii 1684.

Emericus Thökölyi m. p.

Alól : Camerae Scepusiensi.

(A k. kamarai levéltárban levő eredetiről.)

CCXCIII.

Illu ssrisime ac Celsissime Princeps Domine Domine mihi clementissime!

Fidelium perpetuorumque servitiorum meorum in gratiam Illustrisimae Celsitudinis Vestrae humillimam, debitamque semper oblationem!

Hogy Isten ő felsége nagyságodat boldog országlással szerencsés és kívánatos békességnek gyümölcseivel floreáló gubernalással, számos esztendőig egészséges élettel koronázza s boldogítsa, tiszta szivem szerint kívánom!

Méltóságos fejedelem, kegyelmes uram! méltatlan voltomra nagyságodhoz tartozó igaz kötelességemnek éjjel nappal megfelelni szorgalmatoskodván, nem akartam mostan is elmúlatni, hogy nagyságodat alázatos írásommal nem tudósítanám, jövőn szintén ezen órában egy havasalföldi boér hozzá, bizonyoson referálja kegyelmes uram, hogy maga propria in persona Törökországban Babán volt, s látta hogy számtalan nagy török tábor conflual naponként, söt óránként csak gyűl oda az számtalan had, az császár az fővezérrel Drinápolyban vagyon, egy Kaperluj nevű török urnak az ki régentén fővezérnek, az ki kandia alatt járt kajmekámja is volt, az fiát akarta volna az császár fővezérnek tenni, nagy alázatosan supplicalta az császárt, hogy ne adja reá azt az tisztet, egyéb hűséges szolgálattal jó szívvvel léssen hozzája és országához, s elengedte az császár, és más tisztet úgy mint az fővezér után lévő tisztet adta reája, szaraskérnek mondatik, az ki minden passának parancsol, ez vagyon ott Babán nagy summa kéncscsel, s hópénzre csak gyűti az sok hadat, az tengeren túl való hadak is valóban takarodnak Gurguliából, Missinából, Arabia s Bagdádból s minél hamarébb mngindulnak, míg az Duna még által léssen fagyva, Moldovára jönek s más vajdát ugymint Dumitrasko vajdát hozzák; az tatár khám is ott vagyon hadaival, az havasalföldi vajdának az meg vagyon parancsolva, hogy készüljön és vellek együtt elmenjen Moldovára, az lengyeleket kiűzván, ezt az Dumitraskot ültessék az székbén, annak utána

Lengyelországra menjenek, egészen már megígérték az vajdaságot Dumitraskónak, szemben volt az vezérrel az köntösit is pro gratiarum actione megcsókolta, vezér ugyan még az kajmekám a ki volt, Charikia, meg is marad benne; mi leszen az sok készülődésből, tudja az Jehova Isten, én pedig tartozó szolgálatom és kötelességem szerint, mihelyt valami híreket értek, nagyságodot mint kegyelmes uramot alázatosan tudósítani éjjel nappal el nem múlatom. In reliquo Illustrissimam Celsitudinem divinae protectioni commendatam volo, ad annos quam plurimos feliciter vivere, valere et regnare desidero. Coronae die 25. Februarij A. 1684.

Illustrissimae Celsitudinis Vestrae humilis fidelis perpetuusque Servitor

Georgius Draudt.

morbo obstante manu alia.

Kivül: Illustrissimo ac Celsissimo Principi Domino Domino Michaeli Apafi Dei gratia Principi Transilvaniae, partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti, Domino Domino mihi clementissimo. Eredetiye az erd. Muzeumban. (Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVIII. köt.)

CCXCIV.

Nagyságos király barátom!

Üdvözetem után tudatom veled, hogy követed által küldött leveledet megkaptam, s megértettem belőle, hogy a padisáhi fejadót (dsizije) ide szándékozol küldeni. Itt a rendelkezés meg is tétetett, hogy a császári kincstár felé azonnal tovább szállíttassék, s őrzése végett elegendő számú kíséretből is gondoskodtunk, kik egész Belgrádig fognak vele menni. A mi embereid élélmezését s tova szállítását illeti, erről is intézkedtünk s minden akként fog történni mint óhajtottad. Ezenül is a miről szükség lesz, barátságos leveled által tudósítani el ne mulasztasz. S általában mindennemű dologban mi bennünket a köztünk levő baráti viszonynál fogva közösen érdekel: pontos és szorgalmas légys.

Kelt 1095. Rebjülevvel 11-én=1684. Febr. 27-én.

Oszmán

Szejdizáde jenöi parancsnok (müthofiz) kethudája.

Kivül: Temesvárról Szejdi tihájától Oszman agától jött Fogarasban 19. Mart. A. 1684.

(Törökből; eredetije az erdélyi fels. k. kormánysszék levéltárban.)

CCXCV.

Illustrissime Princeps Domine Frater, Amice et Vicine
Nobis beneuole.

Ez alkalmatossággal atyafiságosan akarván kegyelmedet látogatni, melyre régtől fogva volt szándékunk, nem is halasztottuk volna ennyire, de az sok villongó alkalmatlanságok kinszeritettek bennünket az idő folyásához magunkat alkalmaztatni, kivált az táborból haza jüvén, sem az szegény hazát sem egyéb dolgainkat nem találtuk úgy az mint hattuk volt, azomban az atyánkfiaiban is némelykit Isten ő szent felsége ez világbul kiszólitván, nem kevés szomorúsaginkkal interveniált ő szent felsége látogatása, de mindenekben csak az Isten decretumának kell bételjesedni. Adatván azért ennyire való alkalmatosságunk, nem akarók elmúlatni, ez levélünk praesentáló és kegyelmedhez expedíaltatott meghitt követ úr atyánkfia tekintetes és nemzetes Kantakusenus Máté uram által ne látogatnók kegyelmedet, kívánjuk Istentől országának virágzó és boldogúl való birodalmának állopotjában találhassa kegyelmedet. E mellett ő kegyelmére bízott mondanó szovainak ne nehezteljen kegyelmed hitelt adni mindekben. Annyival is kedveskedhessék és követhesse kegyelmed előtt ő kegyelmére bízott dolgokat.

Eandem Illustrissimam Dominationem Vestram bene valere desiderantes.

Datum in Civitate nostra Bukorest die 27. Februarii
Anno 1684.

Illustrissimae Dominationis Vestrae Fratres Amici et Vicini beneuoli.

(*Oláh aláírás.*)

Kivül: Illustrissimo Principi Domino Michaeli Apafi, Dei Gratia Principi Transylvaniae, Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Fratri, Amico, et Vicino Nobis beneuolo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erd. tört. ered. lev.*

XXVIII. köt.)

CCXCVI.

Kegyelmes uram.

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa.

Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatosan jelentem, vigyáztatni kiküldöttem vala az elmúlt napokban bizonyos meghitt emberemet; azonban tanáltanak egy Várad felé való embert, kinél voltanak Tökölinek szóló levelek, melyeket kezemhez hozván, megolvastván, senkinek is nem jelentettem, nem is tudja én kívülöttem senki, melyet nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatossággal elküldöttem. Kötelességem szerént, ha mi olyan hireim lesznek, nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatossággal értesére adni el nem múlatom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással jó egészségben. Somlyó 28. Februarii 1684.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgálja míg él

Serédj Benedek m. p.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nekem jó kegyelmes uramnak, ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti leveleibén. XXVIII. köt.*)

CCXCVII.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencséltesse és boldogítsa, kívánom. Nagyságod kegyelmes parancsolatját kegyelmes uram, igen alázatosan vöttem; Király Pál uramat régen bebocsátottam, eddig elhiszem béért, az mennyi restantia még hátra van, mihelt bé(veh)etem kegyelmes uram minden késedelem nélkül alázatos hűséggel béküld(eni) el nem múlatom. Az tatárok járásira kegyelmes uram igen szorgalmatos (vigy)ázásom volt. Az commissariusoknak Vaji Ádám, Bige György, Miskól(czi) Péter uraméknak írtam is volt kegyelmes uram, hogy nagyságod birodalmára bé ne b(ocsa)ssák, s ígérték

is mindenekben jóakarátjokat. Az várad passának i(s ir)tam volt, hogy kötelessége szerént ezt az földet oltalmazza; tovább Erdődn(él) nem is jüttek kegyelmes uram, nem is töttek nagyságod birodalmában semmi kárt, hanem most az szathmáriak izentek kegyelmes uram, az egész Szilágyságra, harmadnap alatt ha bé nem holdulnak nékiek, eljünek látniok; ha követjeket kaphattam volna kegyelmes uram, több hírt nem hordott volna. Noha kegyelmes uram mostani futásokban az német pártiakot, minden javokkal együtt, nagyságod erdélyi birodalmában minden kár nélkül megoltalmaztam; még is irtam Kende Márton uraméknak, hogy az ily jó tétért gonoszal ne fizessenek, mert még sok van hátra dolgokban, kit ő kegyelmek nem tudnak. Az kállai, károlyi kuruczok is Bihar és Szolnokvármegyét kegyelmes uram sanczoltatják, quártélynak fogják, ha szót nem fogadnak, károsítják őket. Az tábori labanczok és kuruczok hasonlóképen kénozzák, valakik oda érhetnek. Az tatárok kegyelmes uram Ungvár féle által mentek, Tökölyi fejedelem is arra ment az hadaival. Hallom kegyelmes uram, hogy az Bánya városokon feles Horvát és német volna, de bizonyosan végére nem mehettem. Nagyságod méltóságos levelét Saponarának szólót már megküldöttem, az tatárok elmenetele után. Minden felé embereim vagynak kegyelmes uram, és mihelyt valamit érthetek, késelem nélkül nagyságodnak alázatosan megírni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással, sok esztendőig kívánatos jó egészségben. In Somlyó die 29. Februarii.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgálja míg él

Serédj Benedek m. p.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelemének nekem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered lev. XXVIII. köt.*)

CCXCVIII.

Szolgálatomat ajánlom kegyelmednek, Isten minden kívánta sok jókkal áldja meg kegyelmedet.

Uramnak ő nagyságának irt kegyelmed, arra ez az válasza kegyelmednek : az török nemzethez való ragaszkodási kegyelmeteknek, mi okon lött könnyű ő nagyságának penetrálni, talám fejedelemséget nem adnak az körösztyn fejedelmek s nem is munkálódnak, s azért is nem tetszhetik azokhoz való recursusa ő nagyságának. Az soproni gyűlésnek boldogtalanságát valjon nem okozá-e az kegyelmetek fejedelme egy részről, kinek, hogy követségnek neve alatt emberének expediáltatása nem engedtetett, kegyelmed fejedelmit okozza méltán, sok pogány kézben esett népség, melynek fejedelemsége kereséséért kedvezni akart, átkozott ambitio, melynek eleget hogy nem tehet, illeti kétségben esésre fakadni, hogy szabadság színe alatt kereső fejedelemséget nem nyerhet, táborral raboltatni köll az ártatlan lelkeket, ha az német igájátul kellenék is félnünk, valjon szabadságot nyerünk-e az pogány alatt, tapasztalhattuk csak az fővezérnek egynehány rendbeli hitetlenségét s hazugságát, félthetjük feleségünket, gyermekinket az nimet alatt, de úgy látom peccator dum in profundum venerit contemnit, az fegyvertelen orosz ha mocskos is, jó volna ha kegyelmednek javoliczát hajthatna konyhájára, kiváltképen az deregnyeire jobban füstölöghetne, kegyelmed szelidebben tanuljon írnya, se fegyvere, se pennája nem sérthet senkit is ; nem ő nagysága, hanem az ambitio hozza ki az tatárokat, ne okozzon mást kegyelmed.

Az fölséges lengyel királynak adatott assecurationak nincs s nem is lehet terminusa, extál most is kegyelmed fejedelminek levele, kit Lengyelországból hoztak, s mégis az én uram ő nagysága krajnyáját raboltatta az tatárokkal, adja Isten az sok ártatlannak átka teljesedjék be, s érhessük ezen az világon, tatár tisztartókat keressen kegyelmed, kik jó gondját viseljék kegyelmed jószágának. Ezzel Isten kegyelmed szívét keményítse ha lágyúl ni nem akar. Datum in arce Ungh die 29. Februarii A. 1684. Kegyelmednek minden illendő dolgokban szolgál

Semsei János m. p.

Kivülről más kézzel : Litterae domini Johannis Semsey ad Dominum Galambos, de dato 29. Febr. 1684. valde ignominiosae.

Külsőim : Nemzetes, vitézlő Galambos Ferencz uramnak etc. 8. kegyelmének adassék.

(Eredeti a m. k. kamarai levéltárból.)

CCXCIX.

Alázatos szolgálatunk után etc.

Nemzetes Praefectus uramnak. Kénszerítettünk ez mi mostani supplicationk által folyamodni, és büsitani kegyelmet, mint urunkat az restantia huszonkilencz forintok felől, melyet parancsol serio kegyelmed, hogy bevennénk. De kérjük cselekedjen irgalmasságot velünk édes praefectus urunk szegény megromlottakkal és jusson eszében kegyelmednek, hogy azon esztendőn mi falujúl csak bujdosással töltöttük el az esztendőt, semmi hasznát nem vettük a korcsmának, ha történet szerint vagy egy hordó sert kaphattunk is, pénz nélkül itták meg és így nem hasznót, de még kárt vettünk magunknak. Maga is jól tudhatja kegyelmed, hogy azon esztendőn határunkon semmi vetis nem maradt a török tábor s magyar miatt, nagy romlással maradtunk csak. Most sem győzünk azon kívül is az sokféle fizetést, nem hogy azt megadnánk, de még harmadnapig is némelyikünk egy pénz ára kegyelmet nem iszen meg, oly szegények vadnak köztünk. Azért ugyan kénszerítettünk az Istennek irgalmassaért is cselekedjen mi velünk, és méltóztassik kegyelmed azt az restantiát megengedni, szegény romlott s igen megpusztult embereinek. Hadd legyen emlékezetben a szegénységnek még a kegyelmed e világból kimúlása után is és áldhassák érette kegyelmet az szegény ujfalusiak, hogy maradjon jó emlékezetben kegyelmed nálók. Kérjük tekintsen irgalmasan mi reánk, mint az édes atya szokott fiaihoz.

Mely istenes cselekedet irt Istenünket is imádjuk, hogy mind e gyarló életben s mind az örökké valóban az Istennek kegyelme maradjon kegyelmeden.

Datae die 2. Martii. Kegyes jó válaszát várván kegyelmedtül.

Kegyelmed szegény szolgálai etc.

..... Kassa ..... (ez oklevélnek alsó fele hiányzik)

Kivülről : Ismét ujabbán adtak fagyut 4 forint árát R. 25 fl. mely relaxaltatik nekik ex causis scriptis.

Külczim : Praes. Cass. 3. Mart. 1684. A mi kegyelmes urunk ő nagysága fiscalis jószágainak, érdemes praefectusának. Tekéntetes és nemzetes Vilhelmus Drakim urunknak, ő kegyelméhez.

Alázatos supplicatiojok . . . . .

Belől meg . . . . .

(A k. kamarai levéltárban levő eredetiből.)

CCC.

Kegyelmes uram !

Isten nagyságodat mindend olgaiban szerencsésen boldogítsa! Nagyságod kegyelmes parancsolatját alázatosan vöttem, hogy az ladika kijövedele miatt felvetett szokatlan adót felszedni az szegénységen meg ne engedjem. Eltudták volt egyszer kegyelmes uram az ladikát, mert a megöletett fővezértül oly levelet vöttek volt az törökök, hogy ha eddig néki nem adtak semmit, ezután se adjanak ; de az ladika ismét ki jött, fenyegetőznek az törökök, hogy orrokat, füleket elvagdadják, vagy elviszik és felkarózzák, ha azt bé nem szolgáltatják, seregestül kijűnek, és az mit akarnak, végben viszik. Nagyságod kegyelmes parancsolatját alázatosan várom, ha kijűnek, mit kellessék cselekednem, hogy az szegénység biztatása reménytelenségre jutván, jövődöbeli romlásokra is példát ne szolgáltatasson. Tökölyi fejedelem kegyelmes uram Kaposson vagyon, Homonnai és Czobor Imbre bémentenek segítség hozásra Lengyelországban ; három punctumokat izent Homonnai uram az Tökölyifejedelem követségére ; első miért, hogy az lengyel béütesekor minden hadak nélkül hagyta az országot, és az földnépet veszedelemben hagyta, második ez : miért hogy csak maga méltóságát oltalmazta, és akarja elővinni, nem az haza megromlott szabadságtalanságát or-

vosolni, hogy az török földre jött az lengyel előtt, és ott kereste refugiumát, harmadik ez : miért hogy az ország artikulusa ellen az magyaroknak nincsen semmi promotiójok, hanem csak az tótoknak, sőt intette és javallotta, hogy Tökölyi fejedelem is az német császárhoz folyamodjék gratiáért, melyen Tökölyi fejedelem igen megindult, és tehetsége szerint romlásokra igyekezik, az mint értettem. Ezután ha mit értek, mint kegyelmes uramnak nagyságodnak alázatosan megírni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással sok esztendőig kívánatos jó egészségben. In Somlyó die 6. Mart. A. 1684.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája, míg él,

Serédj Benedek m. p.

P .S. Kegyelmes uram. A Tökölyi fejedelem jószágából Szatmárra kérnek élést. Én megírtam, hogy nagyságod birodalmából nem engedhetem meg hogy adózzanak.

Kivül : Erdélyországának méltóságos fejedelmének , nekem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVIII. köt.*)

CCCI.

Kegyelmes uram !

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa. Nagyságod kegyelmes parancsolatját kegyelmes uram, az Saponárának szóló nagyságod levelének visszaküldése felől, melyet az tatárok ott körül való lételek miatt bé nem küldhettem volt, alázatosan megértettem, noha szintén meg akartam indítani Szathmárban, mivel mind tatárok mind kuruczok Ungvár felé takarodtak, s beküldhetését bátorságosnak reménlettem, mindazonáltal nagyságod kegyelmes parancsolatja szerint ez levelemben nagyságodnak alázatosan beküldöttem. Adja Isten levelem is találja nagyságodat örvendeztető órában, jó egészségben. Azt is nagyságodnak kegyelmes uram bizonyosan írhatom, bihari és püspöki emberek igen takarodnak ki házokból, ki Debreczenben, ki Somlyóra,

ki Erdély felé, már sok házak maradtak pusztán. Az törökök rettenetessen verik, kénozzák közöttök az mint a férfiakat úgy az asszonyokat, borokat isszák, minden javokat tékozzolják, melyeket még ez ideig soha nem cselekedtek. Az ur fő generális uramnak is visszaküldtem Saponárának szóló ő kegyelme levelét nagyságod kegyelmes parancsolatja szerint. Az törököknek új dolgot felvenni meg nem engedek kegyelmes uram. Az vladika dolgában is, mind penig egyéb minden dolgokban nagyságod kegyelmes parancsolatjához alázatosan alkalmaztatni magamat el nem mulatom. Minden tehetségem szerint kegyelmes uram, azon igyekezem, hogy mind az vladika dolgában, mind az váradiak ez iránt való dolgokban mi jót cselekedhetem, kötelességem szerint serényen elkövetni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat, szerencsés uralkodással, sok esztendőig, kívánatos jó egészségben. In Somlyó die 7. Martii A. 1684.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgálja míg él,
Serédj Benedek m. p.

P. S. Ma jütve hírem kegyelmes uram, hogy az váradi passát mind tihájával Váradon megfojtották volna, hogy az szegénységen sokat húztak, ujabban végére megyek kegyelmes uram és nagyságodat alázatosan tudósítom.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nekem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti lev. XXVIII. kötet.)

CCCII.

Illustrissime ac Celsissime Princeps Domine Domine mihi clementissime Fidelium perpetuorumque servitiorum meorum in gratiam Illustrissimae Celsitudinis Vestrae humillimam debitamque semper oblationem.

Hogy Isten nagyságodat boldog országlással szerencsés virágzó élettel boldogítsa, méltóságos fejedelmi székinék megmaradására, birodalmára tündököltesse, tiszta szívből kívánom!

Méltóságos fejedelem! Kegyelmes uram! az nagyságod kegyelmes parancsolatjának effectulásában tartozó szolgabeli kötelességem szerint hova hamarébb és szorgalmatosabban kívánván engedelmességemet effectualni és kimutatni, mostan is hogy nagyságod kegyelmes parancsolatját az vajda követének jöveteliről való újabb tudósítását szívesen követhessem, noha eddig is kegyelmes uram akartam volna nagyságodat alázatosan tudósítani, mind eddig bizonyos hírem nem lehetett, hanem most érkezék egy bizonyos ember hozzám, tudósítván bizonyosan, hogy még ma estvére beérkezik erre az nagyságod városára azon havasalföldi vajdának követje, ugyan maga vajda az Aga Mathé nevű öcsese, holnapi napon itt leszen nyuguvása, melyről akarván nagyságodat kötelességem szerint alázatosan tudósítani, valamiben ennek utána is mit érthettek, nagyságodnak éjjel nappal alázatosan tudósítani el nem múltatom. In reliquo Illustrissimam Celsitudinem ad annos quam plurimos foeliciter vivere et valere regnareque desidero. Coronae die 7. Martii Anno 1684.

Illustrissimae Celsitudinis humilis fidelis perpetuusque servitor

Georgius Draudt m. p.

Kivül: Illustrissimo ac Celsissimo Principi Domino Domino Michaeli Apafi Dei gratia Principi Transylvaniae, partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Domino mihi clementissimo.

Eredetije az erd. Muz. (Gr. Kemény J. Erd. tört. ered. lev. XXVIII. köt.)

CCCIII.

Illustrissime Princeps Domine Frater, Amice et Vicine Nobis beneuole.

Ez elmúlt napokban portára bemenő emberinek alkalmatosságával kegyelmed levelét kedvesen vettük; kegyelmed kívánsága szerint menő és jövő útjában szükséges requisitummal, segítséggel voltunk, most is hasonlóképen követjük, útját kegyelmedhez sietőbb alkalmatossággal követhesse. Azomban szóval kegyelmednek mondandó dolgokat eleiben adtuk,

ugyan ezen kegyelmed hive szolgájátul volta képen megértheti; ezután is kegyelmed kívánságának segítségével lenni el nem mulatjuk. Quibus in reliquo Illustrissimam Dominationem Vestram bene valere desiderantes. Datum in Ciuitate nostra Bukurest die 17. Martii Anno 1684.

Illustrissimae Dominationis Vestrae Fratres et Amici
beneuoli (Oláh aláírás.)

Kivül : Illustrissimo Principi Domino Michaeli Apafi Dei gratia Principi Transilvaniae, Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Fratri Amico et Vicino Nobis beneuolo.

Eredeti az erdélyi Muzeumban. (Gr Kemény József, Erdély. tört. ered. lev. XXVIII. köt.)

CCCCIV.

Excellentissime Domine Domine nobis gratiosissime !

Salutis voto praemitto humillimorum nostrorum promittudinem. Nos ex nostro exercitu hungarico exmisimus quatuordecim equites versus Putnokinum, et ad alias turceicas partes propter rumores et excessum hostis, ad quas partes intenderet suum militem, ibi existentes quales literas miserunt nobis eas in specie mittimus vestrae Excellentiae, ex quibus uberius dignabitur intelligere quales excessus et damna facit in illis partibus et vix non ruinabitur Putnokinum per ipsos. Ideo humillime rogamus vestram Excellentiam, sicut et in prioribus literis nostris quatenus dignaretur nobis in hoc negotio succurrere. In reliquo excellentissimam Dominationem vestram divinae commendamus protectioni, et ad multos annos in bona sanitate valere cupimus- Datum in praesidio Diviniensi die 18. Martii 1684.

Excellentissimae Dominationis vestrae servitores humillimi

Stephanus Tiba,
dux, et tota communitas praesidii Diviniensis. m. p.

Külczim : Excellentissimo Comiti Domino Domino Antonio Karaffa Sacratissimae Caesareae Regiaeque Majestatis camerario ac

campo bellici supremo vigiliarum generali, unius regiminis catafractorum equitum actuali Colonello nec non in Hungaria Generali etc. Domino Domino nobis gratiosissimo.

Neszolii etc.

(Eredetije a kir. kamarai levéltárban.)

CCCV.

Kegyelmes ur!

Akarám nagyságodat alázatosan tudósítani eddig való utazásomról, én ide Uj-Palánka nevű török városban, ki is az Dunaparton vagyon, 18. Martii noha nagy bajjal és fáradsággal, de Istennek hála békével és minden kár nélkül érkeztem és ugyan azon nap által is költeszkedtem volna, ha az rettenetes nagy szél meg nem gátoljon, már ma ötöd napja, hogy itt vagyok ez alkalmatlan helyen, míg az szél meg nem csendesedik által nem mehetek, a mi híreket hallottam itt, azokat az uramnak Teleki uram ő kegyelmének . . . . . méltóság . . . . . akartam terhelni . . . . . visz meg ne gátoljan, közelítettem volna Drinápolyhoz, mivel azt mondják a törökök legfeljebb innét 16-tad napra bemehetek. Ezzel kívánom Isten nagyságodat szerelmesivel együtt sok esztendeig éltesse jó egészségben.

Datum Uj-Palánka 22. Martii 1684.

Nagyságod alázatos szolgája

Naláczy István.

Külső: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek ő nagyságának, nekem kegyelmes uramnak alázatosan írák.

(Az erdélyi volt kir. főkörmányszék levéltárában levő eredetiből.)

CCCVI.

Kegyelmes uram! Méltóságos fejedelem!

Az ur Isten nagyságodat minden kívánsága szerint való sok jókkal, szerencsés hosszú élettel áldja meg.

Sepsiből íratott kegyelmes parancsolatját nagyságodnak az aratáson elvöttem, a végbeli hadakat nagyságod ke-

gyelmes parancsolatja szerint, méltóságos parancsolatját nagyságodnak megküldvén ő kegyelmeknek megírtam, mindjárt induljanak; bizony dolog kegyelmes uram, nehezen elérnek, az egész földnek nagy része pusztában lévén, ember nélkül, várván a jó időre nézve, a ki megvolt is elmegyen; a quartélyokat kegyelmes uram valamint lehet úgy alkalmazom, a Munkács felől való földet quartélyban sem osztottam, Szakmár vármegyével segitettem a quartélyt, de bizony fegyverrel a mit veszünk, mivel a túlsók is oltalmazták; az szertelen, a vizek mián nem is mehetünk sehova, kiváltképen a gyalog. A Károly*) dolgát is, kinek úgy hozák híret, feladták, nem néztük volna behunyt szemmel, de a vizek mián a híret sem hozhaták meg hamar, és lehetetlen is volt ily hirtelen összevenni a hadat a vizek mián; úgy hozzák a híret, estve felé mentenek alá, más nap tartották estéig, tovább nem tarhták, noha még az mely embert látására küldtem meg nem érkezett, de tudom Kállóból, Várdából informálták nagyságodat bővebben . . . . . ak várják kegyetlenkedését, itten talán még . . . . . felettébb való a kegyetlenkedések, mert kegyelmes uram nincsen tőlük való . . . . . a vizek is nagyok, ha innen a fedett sátorját is Juretics kihozza, tudom nagyságod is másképen gondolkozik felölök és a kölcsönt igyekezik megadatni nekik, bizonyos erre a nagyságod városára fenik fogokat, de Isten nem segíti reá őket, az kire váltig vontják. Küldtem ugyan katonákat ki, ha valamit vinnének véghez, ezeknek is csak az szabad préda kellene, tudom ha Isten nagyságodat közelebb hozza, mind jobban leszen a dolog, melyet is szívesen várok. Bő írással nem terhelem nagyságodat, mivel mindenekről alázatosan tudósítottam nagyságodat ezelőtt való napokban. Kivánom Isten nagyságodat szerencséltesse és juttassa boldog évekre kívánsága szerint nagyságodnak. Datum in Beregszász 23. Martii 1684.

Nagyságod alázatos méltatlan szolgálja

Kende Gábor m. p.

Há lehetne kegyelmes uram orsvoslása, hogy Máramarosból kijőne a föld népe, el nem állhat a had.

*) Város.

Külcsm : Az én kegyelmes uramnak, az méltóságos magyarországi fejedelemnek Tököly Imre kegyelmes urunknak ő nagyságának az Latoreczán adassék.

(A kamarai levéltárban levő eredetiből.)

CCCVII.

Nagyságos király barátom s régi jóakaróm !

Üdvözetemmel együtt tudatom, hogy Istennek legyen hála türrhető jó egészségben vagyok. S most arról kívánlak értesíteni, hogy a hatalmas padisáh ő felsége némely fontos ügyekben ezen levelemet átadó Ali agát küldi hozzád. Megérkezte után légy mindenben segítségére, mert ez által ő felsége előtt rendkívüli kedvességet szerezhetsz magadnak. Továbbra pedig az eddigihez hasonló barátságos indulattal légy irántam s teljes bizodalmunk legyen egymás iránt. A többire nézve tidv és béke legyen veled !

Oszmán

Szejdizáde jenői mühafiz kethudája.

Kivül : A. 1684. 24. Mart. Szejdi tihája levele, Tömösvárról hozta maga agája Ali aga Fogarasban.

(Törökből ; eredetije az erdélyi fels. kir. kormányzék levéltárában.)

CCCVIII.

Méltóságos fejedelem kegyelmes uram !

Nagyságod kegyelmes levelét 23 datalt alázatosan vettem, az mi az gabona szállítását illeti, én tehetségem szerint azon voltam, hogy elszállithattam volna, de az ki Váralján volt, az distrahaltatott és az ellenség elhordotta, már több nines confiscálva annál, hanem az az melyről pecsétes lajstromot küldtettem nagyságodnak, az is helyben van, mivel az ellenség impediált. Krompáhrul elvitethethetné eperjesi kapitány uram. Káptalanra reá írtam a restalt 100 köből rost Duna vizre szállítsa. Ma érkezék egy paraszt ember szökve Lőcsérül, postámnak beszélé, hogy ez elmúlt pénteken négy compania horvát és 5 német ment volna Lőcsére, sok szeke-

reket hajt, nagy készülettel vagyon, senkit ki nem ereszt és: hogy két öreg ágyut vonatott az piacra, Késmárkon is 18 kornetaalja vagyon, más kímem is megjött, azt mondja, hogy Árvavármegyéből is az német Liptóban jött. Hiresítik, hogy az üdnepek után Eperjest intendalna megszállani. Szintén, hogy ezen levelemet irtam Szőlősi uram nagyságod levelét hozá, kiben nagyságod parancsol, hogy az öt sereggel menjek quartélyban, Szőlősy uram penig csak maga Pongrácz és Pap György seregével hozott quartél czédulát. Az gyalogságot nagyságod parancsolatja szerint expediáltam, magam az hadakkal quartélyban megyek, csak hogy nem tudom hogy éljek el, sok lóval vagyok, egy két gazda el nem tarthat, ha nagyságod nekem is legalább egy falut adott volna quartélyul, nyugodalmosabban quartélyozhatnám. Kérem alázatosan nagyságodat méltóztassék egyet adatni. Breckavszky Borbély György sem tud hova lenni, mivel nagyságod öt seregrül parancsol, mind az öt sereget elvittem, szorulóok addig az három seregre rendelt quartélyban, míg nagyságod mind én quartélyom iránt, mind penig az két sereg iránt parancsol nagyságod. Nagyságodhoz mentek Dobay és Horváth János uraimék magok quartélya végett, nagyságod parancsolatját elvárom és ezzel ajánlom nagyságod fejedelmi kegyelmességében magamat. Kivánván Isten szerencsésen éltesse hazánk boldogulására nagyságodat. Maradván

Nagyságodnak alázatos hive szolgája

Jánoky Farkas m. p.

Datum Senviz 28. Marczii 1684.

Külcztm : Méltóságos magyarországi fejedelem Theököly Imre kegyelmes uramnak és nékem kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan íram.

(A kir. kamarai levéltárban levő eredetiről.)

CCCIX.

Illustrissime Princeps Domine Frater, Amice, et Vicine :
Nobis benevole.

Ezen általmenő portára étek fogója által nekünk bö-

csülettel írott kegyelmed levelét nagy kedvesen vettük ; melyben írja kegyelmed, mind eddig is az portai dolgokról tőlünk vett volna holmi tudósítást ; kevés léven a dolog, nincs mit köszönni kegyelmednek, adja Isten hasznosabb és foganatosabb dolgokkal kedveskedhessünk kegyelmednek. Irja kegyelmed hogy meghitt fő követ úr hive Náláczi uram ő kegyelmét és még annak előtte is Nagy István böcsületes hívét expediálván, mind eddig ő kegyelmeknek semmi tudósítását nem vehette kegyelmed : kire nézve atyafiságosan requirálván bennünket, ha mi oly híreink volnának, kegyelmedet tudósítani atyafiságosan el nem mulatnók. Kihez képest tartozó atyafisággal ez aránt is akarván kegyelmednek kedveskedni, kezünk között minémő híreink interveniált legyenek mostanában, kegyelmed méltóságos udvaránál lévő meghitt úr követ atyánkfiának megparancsoltuk volna képen mindenehet kegyelmednek referálni el ne mulasson. Ezután is minden illendő kívánságiban kegyelmednek készek vagyunk kedveskedni. Eamdem Illustrissimam Dominationem Vestram bene valere desinderates. Datum in Civitate Nostra Bukurest, die 29. Martii Anno 1684.

Illustrissimae Dominationis Vestrae Frater, Amici, et Vicini Benevoli.

(*Oláh aláírás*)

Kívül : Illustrissimo Principi Domino Michaeli Apafi Dei gratia Principi Transilvaniae Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Fratri et Vicino Nobis benevolo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXVIII. köt.*)

CCCX.

Illustrissime Domine Comes mihi observandissime !

Sub dato 25. labentis mensis emanatas ejusdem Dominationis Vestrae literas recte accepi, tarditatem praepositorum agendorum ipse quoque satis mirari non potui ; praecipue vero cum Illustrissimae Dominationis Vestrae intentionem Serenissimo Duci Lotharingiae scriptotenus significaverim, quae quod hactenus retardata fuerit in deducendo effectui, sua Serenitas.

ne fors existimabit hoc mihi saltem persuaderi permisisse ; informor interim Illustrissimae Dominationis Vestrae hominem tarditatem suam itinerum incomoditati imputare, qui recognoscet praesente Illustrissimo Domino Colonello Comite Veterani, spatium decem dierum interjecisse, sub quod tempus Illustrissima Dominatio Vestra expressum nuntium ad Serenissimum Ducem Lotharingiae Posonium causa sui intenti expediet, medio hoc tempore autem desideravi exhibendam, per Illustrissimam Dominationem Vestram in agendis suis modestiam immuniaque reddi quarteria Caesareae militiae destinata, a digressu militiae Illustrissimae Dominationis Vestrae, quo pacto Militia Suae Majestatis libere in iis consistere possit, quod ipsum exequendo pro nunc ideo praememoratus Illustrissimus Dominus Comes Veterani in quarteria processit. Caeterum ego quae suasi Illustrissimae Dominationi Vestrae ea ex sincero pectore (tanquam particularis personae amicus) provenire, liberrimum est cuique ad innatam suae Majestatis Sacratissimae clementiam accurrere cujus quidem clementia superat hominum errores, verum e contra immobilis stat potestas et majestas Domini nostri elementissimi, tametsi abuterentur alii ejusdem benignitate ; quamobrem Dominatio Vestra Illustrissima liberum habens arbitrium quod suae sorti proficuum judicaverit id agere valebit, cuius quidem intentiones pro oblatione lubens obsecundabo, unde si Illustrissima Dominatio Vestra ad Serenissimum Ducem Lotharingiae, et ad Augustissimam Aulam Nuntium suum expediverit (me amice svadente) eum ad me dirigat prius, cum praefatus Serenissimus Dux Lotharingiae Posonio jam Lincium discesserit necessario itaque cum bona informatione, ac modalitate per me insinuanda Nuntius Illustrissimae Dominationis Vestrae apud me se insinuabit, cui etiam recommendationes adjungere sum passus. In reliquo maneo Illustrissimae Dominationi Vestrae.

Novizoly 30. Martii 1684.

Amicus paratissimus

Antonius Karafa.

Külcsm : Illustrissimo Domino Comiti Emerico Theököly de Kesmark (titulus) Domino observandissimo. Cassoviae.

Kivüleg egykorú feljegyzés : Literae Karaffa de dato Novisolii 23. Martii 1683.

(A kamarai levéltárban levő eredetiből.)

CCCXI.

Illustrissimi, Spectabiles ac Magnifici, admodum reverendi generosi egregii item nobiles Domini etc. nobis observandi!

Satutem et omnem prosperitatem. Magyar édes eleink által sok vérrel és munkával keresett szabadságinknak visszanyeréseért az elmúlt siralmas esztendőkből mennyit fáradtunk legyen az hazának némely igaz fiaival : nem szükséges bővebb szókkal leírunk, tudják az országnak lakosi, kik sokféle fegyver alkalmatosságának fennforgásával eléggé injuriáltattanak, szenyvedik ma is a kárt, szólnak sok helyeken halomban vágott vitézek teste, melyek keresztyén vallások s nemzetek szabadságaért elhullottanak, bizonyítják az országnak sok elromlott s végső pusztulásra jutott helyei, és ki győzné előszámlálni mind azokat az alkalmatlanságokat, melyeket az nemes haza szabadságtalansága által, midőn kicsinytől fogva nagyig való szabadságunk az német nemzet által megbántódott, és minden veszedelmet az okozott; ma sem szűnik meg vértszomjuhozó szándékában minden ellenségeskedést elkövetni, lelkek szerint megvallhatják azok, a kiket ma is sok formában nyomorgatni meg nem szűnik : kihez képest Istent segítségül híván égben kiáltó megbántódásinkat tovább is orvosolni kénszerítettén, ezentűl az télnek alkalmatosságával letőtt fegyvert (jóllehet velünk egyetértő igaz magyarokkal akkor sem lehete pihenésünk, ki miá sok százat közülünk a szokatlan tél üdők hideg ereje megsértvén és életektől is megfosztván) elő kell vennünk. Az hatalmas nemzetnek is ujabban segítő és nagy készületből álló számlálhatatlan hadaival reménségünk felett eléb szállván az mezőre, hogy készületleneknek ne találtassunk, kegyelmeteknek akaruk értésere adni, ez levelünket vevén, kegyelmetek legyen oly készülettel, valamihelyen második parancsolatunkat veszi,

jöhessen táborunkban, és már vége felé közelítő, régtől fogva viselt fegyverünk boldogulását munkálódjon szívesen magaért és szerelmesiért, az egész világ előtt hagyjon dicséretes emlékezetet, hogy nem csak kezdői de szíves végezői is voltunk szabadságunk keresésének, melyet tölünk ilyen erőszakosan és sok mesterségével az német nemzet elfosztott. Jusson eszében kegyelmeknek az elmúlt esztendőbeli indulása is az hatalmas nemzetnek, kinek ha protectioját nem veszi vala, csak így sem lehetett volna megmaradása : jól megtekintse tehát minden, az mit eddig elkerült az dolgnak vége felé, magát és maradékát végső veszedelemre ne ejtse, különben Isten s világ előtt mentek leszünk, ha mi kedvetlenség az velünk egyétérteni nem akarókat éri : magoknak tulajdonítsák. Tartsa és éltesse Isten sokáig jó egészségben kegyelmeket. Datum Cassoviae die 6. Aprilis 1684. Emericus Thököli

(A kir. kamarai levéltár eredetiről.)

CCCXII.

Excellentissimo domine domine et patrone mihi gratiosissime.

Servitiorum meorum obligatissimorum humillimam subjectionem. Nihil habendo aliud hic et nunc quod ex debito excellentissimae Dominationi vestrae repraesentandum esset, praeter, quid mihi parochus Revaczensis scribat, ex geminis ejusdem hisce acclulis dignabitur excellentissima Dominatio vestra fusius intelligere. Rebelles in hac valle denno inoleseunt, ad quos confundendos (ubi pares esse poterunt) liberos hajdones expedivi. In reliquo me gratiae et patrocínio excellentis Dominationis vestrae recommendo et maneo excellentis. Dominationis vestrae, in Murány die 7. Aprilis Anno 1684. Servus humillimus Michael Angelo Jacquemod m. p.

Külső cím: Excellentissimo domino Antonio comiti de Karafa etc. sacr. caesar. regiminis camerario supremo generali vigiliarum praefecto, nec non unius regiminis catafractor. Colonello, et per regnum Hungariae generali commendanti, domino domino et patrono mihi gratiosissimo, Neosolii.

A melléklet, melyre a fenti sorokban hivatkozik, így hangzik.

Köszönetünk és alázatos szolgálatunknak ajánlása után Isten ő szent felsége minden kívánta szerint való jókkal áldja meg kegyelmedet, mint kedves hadnagy urunkat, kívánjuk.

Annakokáért akarunk kegyelmedet mint kedves hadnagy urunkat az mostani írásunk által megtalálunk, jól tudhatja kegyelmed hogy mink az quartély felé indultunk vala, el is jöttünk vala Sőregig, de igen igen rossz híreket hallottunk, mert az simoni hírmondót az mely hírt hozott Hajnácskő várában előtalálván, az mely jelentvén hogy az török salvaguardák mind Simoniban, mind Serkében s mind peniglen Davrian bennvannak és az Sajó völgyét s Balogvölgyét egy általán fogva égetik, úgy annyira, hogy az szegény putnokiak szerdán és pénteken meg is harczoltak az kuruczokkal tatárral és törökkel Putnok alatt, és az putnokiakban is jöttek Hajnácskő várában némelyek . . . azért akarunk kegyelmednek erről hírt adni s tudósítani, ehez való képest kegyelmedek jó vigyázásban legyen, mink addig is haza nem jövünk, míg bizonyosabb hírt nem kapunk, ha pedig valami oly híreket hallunk, mely szegény hazánknek kárára következnek, haza jövünk s mindenekről tudósítjuk kegyelmedet tehetségünk szerint. Ezek után szerencsésen áldja s tartsa Isten kegyelmedet édes hadnagy uram az szegény keresztyénekkal kívánjuk. Sőreg die 17. mensis Martii Anno domi 1684. Kegyelmedeknek alázatos szolgái s jóakarói, Dévén várához tartozandó Szücs Miklós, Boros András több társainkkal együtt.

Külső czím: Vitézlő Tiba István urunknak az Diviny várához tartozandó ő felsége lovas magyar vitézinek főhadnagyának nekünk bizodalmas jóakaró hadnagy urunknak ez levelünk böcsülettel keziben.

Kívül: Bogáromi bíró erősen parancsoljuk ezen levelünket Divin várában éjjel nappal ló halálában magatok vigyétek.

(A kir. kamarai levéltárában levő eredetiről.)

CCCXIII.

Emericus Thököly princeps et partium regni Hungariae dominus etc.

Leveltünket mutató Horváth Ádám nevű szegény magyar rab, az elmúlt felső esztendőekben az hatalmas török nemzet fogságában esvén, ugyanazon nemzettől tavalyi esztendőben kibocsáttatott volt, némely hite hagyott rabtársainak kikeresésére; és minthogy maga is vele együtt raboskodó más társai kezességén kibocsáttatott, hitének akarván megfelelni, szándékozik visszaszameni Budavárában, hogy azért minden tartóztatás s akadályoztatás nélkül követhesse útját, adtuk ki ezen leveltünket a végre.

Recomendajuk ez okon minden rendbeli hiveinknek, az mi hadainknak peniglen serio és igen keményen parancsoljuk, ismervén megnevezett szegény rabot igaz járatbeli embernek lenni, bocsássák és bocsáttassák mindenütt szabadosan s békével útjában, s visszaszamenésében semmi szín és praetextus alatt meg ne akadályoztassák, sőt inkább megkönnyörülven siralmas sorsán, segedelmeskedéssel és alanisnadással legyenek hozzája, várván Istentől efféle jó cselekedeteknek bőséges megjutalmaztatását. A városi és falusi bírák lakóhelyekben bebocsátván adjanak szállást és egyéb féle jóakarattal nyavalyáshoz. Praesentibus perlectis exhiben. restitutus.

Cassoviae die 8. mensis Aprilis Anno 1684.

Emericus Thököly m. p. (L. S.)

(A kir. kamarai levéltárban levő eredetiről.)

CCCXIV.

Méltóságos fejedelem, nekem jó kegyelmes uram!

Megérkezvén Szepességre beküldött hadnagyom egyéb hírt nem tud mondani, hanem hogy Heiszler general vele levő németekkel s Barkóczi Ferenczel Lőcse mellől egy éjszaka elmenvén, másnap Palocsa, avagy másfelé fordult-e nem tud-

ják. E mellett csak szintén most jöve hozzám Beszterczén lakozó Szmernyk Menyhárt, míg maga nagyságodhoz érkeznek is, ezen includált leveleket előre megküldöttem, maga is sietvén nagyságodhoz más rendbeli levelekkel, oda érkezésével voltaképen fog érteni az hirekről nagyságod. Beszéli többi között ide érkezésemre nézve az falukon levő németeknek Beszterczére való beszállásokat, Kornis Kaprára generált várván, Karaffa Hollóval Lincz felé készül. Mit írjon Vécsey Sándor és a szegény Dienes is miről supplicáljon nagyságodnak in originis megküldvén bőven megértheti, ki felől való nagyságod választát várom, kérem egyszersmind alázatosan, cselekedje e nyavalyással a mi legjobb, Istentől veszi nagyságod jutalmát. Éltesse Isten nagyságodat szerencsésen kívánom.

Rosnyo 8. Aprilis hora octava 1684.

Nagyságod alázatos kész szolgája

Petneházy Dávid s. k.

Kivülről : P. S. Tunyagi uram ezerébül elszökött hajduk szélyel a falukon való tolvajkodásokkal a szegénységet falujokból erdőkre ijesztették, melyre nézve oly nyomorúttul vagyunk, hogy a katonaság zsuppot hord a lova hátán s azt éteti, én nem tudom . . . ak egy hétig is miképen élhetünk i . . . . . az Iglón levő nagyságod pénzét Porubszki Mátyásnak leküldötték.

Kivülről : Szepesi bíró bizonyos emberétől postán küldjed be Kassára.

Petneházy Dávid s. k.

Külső : Magyarországi méltóságos fejedelemnek Theököly-Imre kegyelmes uramnak ő méltóságának, alázatosan.

(A kamarai levéltár eredetijéről.)

CCCXV.

Kegyelmes uram.

Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak ajánlom alázatosan kész szolgálatomat, Isten nagyságodat szerencsésen éltesse szegény hazánk oltalmára, és országlását terjeszsze sok időkre tiszta szibül kívánom !

Kegyelmes úr! Akarám nagyságodnak mint kegyelmes uramnak tudtára adnom; hogy a szathmári és ecsedi labanczok épügyütt lévén tizenegy zászlóval, kilencz zászlóalja magyar had és két zászlóalja német, csak közel hozzánk fél méré földnyire, elvégezett tanácsok volt, hogy reánk jűjjenek, de mintegy hatvan lovasnak a nyomára akadtanak és a nyomon utánok mentenek, Hatházi uram katonái lévén elérték őket, és tizennégyet el is fogtanak benne, sebeseket is ejtettének, úgy bomlott el feltett szandékjok, hogy mireánk nem jötte nek, visszatértenek-e azzal, avagy hova löttének, még eddig nem tudhatom, azt is végezték volt, hogy Ibrány és Várda tájatt s a Réth oldalt benyargalják, mind Ibrányi és Besenyei uraiméknak mingyárt megírtam kegyelmes uram, de ugy látom lassan jűnek segítségűnkre. Szeméremmel kell kegyelmes uram emlitenem hogy az itt való mind lovas, gyalog igen nagy szükségben lévén, csak reám járnak, hogy havok régen eltölt, csak éhel nem hálnak meg, nagyságodat mint jó kegyelmes uramat alázatosan kérem, méltóztassék ez aránt is kegyelmességet mutatni, hogy hópénzeket adnák ki, mely nagyságod kegyelmességét életem fottáig megszolgálni el nem műlatom. Isten éltesse nagyságodat jó egészségben. Datum Kálló die 8. Aprilis 1684.

Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatosan szolgája

Kállai Nagy András m. p.

Külső czím : Celsissimo Principi Domino Domino Emerico Theököly Partium Regni Hungariae Principi ac Domino etc. Domino Domino mihi colendissimo Cassa.

(Eredetije a m. k. kamarai levéltárban.)

CCCXVI.

Méltóságos fejedelem kegyelmes uram!

Kassán 1-ma praesentis datált méltóságos levelét nagyságodnak mai napon nagy alázatosan vettem, mind az indulás, mind pedig az élés hozás iránt hogy éjjel nappal siesse nek Vinna és Csicson felé a hadaknak, és Szalánczi uramnak

még tegnap irtam, mégis most ujobban irok, el is küldöm sitve, tegnap Galambos uramot ide hivattam volt, kervén és nagyságod hűségére kénszeritvén, hogy maradjon itt helyet-tem, voltak ugyan ő neki mentségei, de úgy látom reputatiója ellen tartja lenni, ha az én dispositiomtól kell függeni; Rády uramat fogom kegyelmes uram itt hagyni, magam általmegyek, azon vagyok Nagymihály táján mentül hamarább meg-egyeztessen a hadakat, irtam Radics uramnak is írja meg Kende Gábor urnak a ki hadra nem volna szüksége, küldené ki erre, az nagyságod méltóságos levelét is párban oda küldöttem, kiből bővebben megérthesse a dolgot, az leányvári révnél az én inspectiom alatt több nincsen, oda rendeltem Kis Jánost seregestül, a többi Beregvármegyében lévén Kendi uram gondviselése alatt vagynak, az több seregek kegyelmes uram tudom hoznak élést, de ez velem lévő Kovács András, és Bálint diák seregei fogyatkoznak még, itten körül semmit is nem kaphatnak, még quartélyban nem rendelhettem őket; az változó hírek miatt magam is azon leszek, hogy holnap nagyságod udvarlására compareálhassak, adja Isten szerencsés bol-gog állapottal látnom kegyelmes uram nagyságodat. Aláza-tosan íram Kaposon 9. Aprilis 1684.

Nagyságodnak holtig alázatos igaz szolgálja.

Semsey Pál m. p.

P. S. Az aszszony Nádasdiné asszonyom szolgálja aláza-tos levelem írása után érkezett, hozván ő nagásága levelével még tegnap Szerednyére érkezett ő nagysága, mind az útakra nézvén, mind a hírekre szinte, veszedelmes időben jár ő nagy-sága, a leleszi réven kell általmenni, a derék vizen hidas va-gyon, de az erekre nem vihetni, mivel az erdön megfeneklik, azok pedig mind úszók.

(Eredetije a kir. kamarai levéltárban.)

CCCXVII.

Leopoldus Divina favente Clementia Electus Romano-rum Imperator semper Augustus.

Illustrissime Princeps sincere Nobis dilecte : Meretur-

sane singularem laudem Synceritatis Vestrae bona intentio componendae pacis cum Turca, ad cuius mediationem in suo ad Nostras 4. Septembris priori anno datas responso sese denuo offert : Verum quia interea magna rerum insecuta fuit mutatio, et perfidus hostis ruptarum ante tempus induciarum, fractaeque fidei condignas, easque tulerit poenas, ut ab obsidione Viennensi foede et turpiter pulsus et justis postea preliis profligatus atque fortalitis Strigoniensi exutus fuerit; Confoederatio insuper nos inter et Serenissimum Poloniae Regem arctius hactenus coaluerit, validissima etiam Respublica Veneta et plures alii Christiani Princeps Sacro huic foederi accesserint : Hinc Nobis et Orbi Christiano spes firma in Deum est, perfidissimi hostis pacifragium tantamque Nostris Provinciis et populis illatam calamitatem ultione maiori punitum iri, et Christiana arma, quibus Synceritatis Vestrae associatio multum ponderis afferre posset, ea prosperitate usura esse, ut truculentissimo hosti vires et ambitio decrescant, posthac vicinos Status et Principes pro libidine, non attentis pactis sancte juratis, invadendi. Mouere debet Synceritatem Vestram ad arma Nobiscum socianda praeter universae Christianitatis bonum Teckelii cumprimis perfidia, qui falso Regni tuendi obtentu singularem suam, eamque inauditam ambitionem eatenus extendit, ut truculentissimo Turcarum Tyranno in Hungariam accito Principis titulum sibi vindicans, totum devastaverit Regnum, ipsamque Vestram Synceritatem a Transylvaniae Principatu auxilio Turcarum deijcere intendat. Nos profecto jam dudum omnem adhibuimus operam Regnum Hungariae Nobis Charissimum ad tranquillitatem reducendi, et hunc in finem Diaetam Soproniensem celebrauimus, edicto insuper nostro iteratam publicauimus amnistiam, Commissionemque ordinauimus cum plenissima potestate, per quam necdum restituti in bonis et honoribus restituerentur. Ideoque omnino speramus, si modo Pax illa et ambitiosus inceptor omnis per Hungariam mali Tekelius supprimatur, quod totum Regnum facile ad pristinum otium, quietem et florem redditurum sit. Ceterum quod pacificationem Turcicam attinet, si Synceritas Vestra de modo reparandorum damnorum et satisfactione Nobis imprimis, Nostrisque confoederatis, uti Sere-

nissimo Regi Poloniae et Illustrissimo Dominio Veneto danda, deque actuali reali et firma cautione de amplius non invadendo, aliquid certius attulerit, non desineremus cum memoratis Nostris confoederatis communicare, an et qualiter ex communi omnium consensu cogitatio Pacis cum Turca suscipi posset. Cui de reliquo gratiam Nostram Caesaream et Regiam in omne tempus confirmanus. Datum in Arce Nostra Lincÿ Vndecima Aprilis, Anno 1684. Regnorum Nostrorum Romani 26. Hungarici 29. Bohemici vero 28-uo.

Leopoldus m. p.   T. A. Henr. liber Baro de Stratman m. p.
Joannes Georgius Koch m. p.

Kivül: Illustrissimo Michaeli Apafio Electo Transilvaniae Principi, quarundam Regni Hungariae partium Domino et Siculorum Comiti, syncere nobis dilecto.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben XXVIII. köt.*)

CCCXVIII.

Excellentissime Domine, Domine mihi colendissime!

Servitorum meorum paratissima obsequia. Post adventum huc nostrum praeterita die veneris ad comitatum Sarosiensem una cum domino colonello Hejszler acceptis nobiscum equestribus ordinibus ad persequendos inimicos moveramus, veluti ad pagum Berzevicze egressum facientes, non nullis rebellibus ibidem inque pago altero Tarcza nuncupato inventis eos incaptivavimus, paucis e medio eorundem periculum beneficio fugae evadentibus. Inde subaudita domini Petróczi in sua possessione Hertnek vocata, cum certis sibi adjunctis existentia, eum habebamus intentum, quatenus eo ipsos reclusisse valuissemus; in vigiliis tamem existentes adverso nostro accessu, ad partes alteriores transmigrarunt. Expost ne frustraneus labor noster futurus exstisset, Bartpham versus digressum fecimus, et nisi ea ipsa prima luce diei, qua nos quoque comparuimus, sexcentos praesidiarios ad oppidum idem introduxissent, fors obtinuisset, quo se receptis, contendendi causa obviam nobis sese contulerant, nihilominus miles noster

audax eos aggressus, usque ad portam oppidi intra quoque suburbium eos persequeremur; clausis postmodum portis universis, de muris contra nos explosiones edebant, et nullatenus accordare volentes propter hostilitatem ipsorum, Molendinum portae oppositum una cum potioris parte suburbii incinerari curavimus, reditum exposit inde facientes. Quare Excellentissimae Dominationi Vestrae representare volui obligatione etiam mea idipsum exigente. Si certus peditatus vel vero Sulczianum regimen, et ipsius Excellentiae huc transmitti posset, prosperitati negotiorum nostrorum utilissimum esset, et res adhuc in tempore existens, sperare ea suppedita modalitate fidelia Suae Majestatis sacratissimae servitia quam fortunatissime exequi posse. Habemus enim munitiones tam Leuchoviae quam et in arce Scepusiensi dummodo copia auxiliaris adsit, certis acceptis nobiscum munitionibus, Bartpha statim (spero) subiacet nobis, Szebenio autem jam etiam uti ad Palocsa perciti nostro accessu inimicorum praesidiarii clam discesserunt, sic et caetera minora fortalicia, visis militiae moribus ad fidelitatem Suae Majestatis sacratissimae retribuentur, et sic per subsequens ere minori ad majora divino auxilio (tantae sum fiducia) promovebimur. Plurimi autem jam iterum recenter promptitudinem Homagii fidelitatis pro depositione mihi insinuari fecerunt. Solum abest quo gressum ulterius celeraremus, cum militia Tökölius subintellecto nostro profectu recepta sua conthorali ad arcem Munkács vel Regecz (ignoro) et familia, solus Cassovia discessit, et quo, nondum innotuit. Nobilibus tamen personalem insurrectionem severe injunxit, qui tamen majorem huc habentes reflexionem nostrum celeriores accessum animitus optant. Super quibus omnibus resolutionem Excellentissimae Dominationis vestrae praestolans me favori ejusdem commendo et maneo.

Excellentissimae Dominationis vestrae Servus obligatissimus

Franciscus Barkoczy m. p.

Datum Kesmark 12. Aprilis 1684.

P. S. Comitatus superioribus per Celsissimum palatinum insurrectio injuncta est, et fors consultum foret domine

excellentissime, quatenus id ipsum quantotius effectui manciparent, quo felicius operationes aggredi valeremus.

Insinuandum insuper occurrit Suae Excellentiae; non ita pridem super elapsis diebus domina comitissa Conthoralis, domini comitis Georgii Erdődi ex sua possessione Zboroviensi maritum suum visitare tendens, factum est, quod ex sigillatione quorundam memoratam comitissam certi Tököliani ex itinere reducendo omnibus facultatibus et bonis penes se habitis spoliando, solam sub aresto stricto et actu in Makovicza detinent quis . . . . ctus manditus ut recompensetur Excellentissimae Dominationis Vestrae . . . . mitto iudicio. Dominus Petroczi non habet modum his et similibus ita jam perceptis quatenus abductioni Conthoralis suae gaudere valeat, quin potius memorata comitissa damnificata, ex bonis Petrocianaе contentatione consolanda esset, salvo suae Excellentiae manente hoc in passu iudicio.

Külczim : Excellentissimo Domino Antonio comiti a Caraffa Sacr. Caesareae Regiaeque Majestatis consiliario unius laudabilis regiminis cathafractor. equitum colonello, nec non generali, vigiliarum praefecto, Domino mihi colendissimo. Neosolii.

(Eredetije a kir. kamarai levéltárban.)

CCCXIX.

Mint nekem jó kegyelmes uramnak hosszú ideiglen való országlást és boldog előmenetelt kívánok Istentől szerelme-sível együtt nagyságodnak.

Kegyelmes uram, az nagyságod Iglón költ levelét követ katonáim hozták. De még akkor az istennek súlyos kezei voltak rajtam. Beteg ágyamban feküdtem, annak utána mikor fellábadoztam, meghallottam, hogy Dankó János hadnagy uram mind az maga katonáit, mind az magam seregiben lévőket által hozta az Tiszán, kiknek Biharvármegyében volt cselédik úgy ítélem, hogy Kende Gábor és Bige György tiszt uramnak hírekkel jöttek, kit az ott levő maradt katonák és tisztek látván az oszlást, hogy Dankó János uram eljött, ők is ítélem Medi István uram Hadadban ment az . . . az Debreczenben . . . si

László uram is az szerint és az katonaság is . . . oszlott mert nagyságodnak . . . . hogy az magam seregében . . . hadnagy tized magával ha maradt ott, nem tudom ha őket mind Kende uram és Bige uram bocsátta el, vagy nem, az innep előtt feljöttem volt erre Tokaj és Rakomaz felé, mind annyi egészségtelenségemben is az hitván rosz marháim végett, hogy szolgálmat körülöttök helyben hagyjam, mivel az labancz is félő volt innen az Tiszán kegyelmes uram . . . . katonaság eloszlását látván, igaz hogy nagyságodnak . . . . . általmenyek, de találtam fel, hogy vissza . . . . . felé megyek s összeviszem őket én minden . . . . . nok küldtem, hogy csak kiket hallottam Rim . . . . . levelet küldtem, hogy sietséggel utánok jöjje . . . . . Halasi László velem eljött az többi meg . . . . felé megyen, mert az füvelésnek esett, fél általmenni az Tiszán, hogy oda sem széna, sem fű nincsen. Én kegyelmes uram nem tudok mit tenni, nagyságod parancsolja tovább menten megyek által, ha penig nagyságod ellehet az többi nélkül is ottan, hadd jönnének ki, ha ide alá az pusztákon az Hortobágnak két felén összevehetném őket, ott füvelnék vélek, nagyságod adna parancsolatot, hogy az Berettyó két felén Sár Réte mellett Karczak-Ujszállása és Kevi-Tur felé mikor merre felé fordulna az ember velek . . . . Kegyes uram az Csontos Károlyban léte és labanczá lételivel sok kár esett az hadakban, Rack Pétert parancsolta nagyságod, hogy az had után küldjem, elküldtem oda, mert ott volt, csak megmutatta magát, vissza alá felé állott két . . . . küldtem utána, de az nem jó, egyebet mit tegyek velek? Bicse Gergely az Berettyó mellett kinn kovárog, az is vonsza az katonát. Kegyes uram az nagyságodhoz küldött követem szóval is megtudja mondani oda be, mily dolog legyen az katonaság között és paraszt ember iránt, mily szükségben voltak vannak . . . . maradt benne.

Ez levelem találja jó egészségben nagyságodat szerelmesivel együtt szibül kívánom. Datum in Löki . . . . die 13. Aprilis 1684.

Kegyes uram nagyságodnak szegény együgyű köteles szolgálja szolgál

Hatházi Gergely m. p.

Külszím: Méltóságos fejedelemnek Tököly Imre kegyelmes uramnak Magyarország részének urának nekünk kegyelmes urunknak ő nagyságának, alázatossággal.

(Eredetije a m. kir. kamarai levéltárban.)

CCCXX.

Mint jó kegyelmes uramnak, nagyságodnak alázatosan szolgálók.

Ezen órában vettem Szirmay István uram ő kegyelmelevelét, kiben ezen némettségnek Lőcséről kivont algyukkal együtt Dunaveczi vára alá való menetelét írja ő kegyelme, mind bizonynyal, ott mit efficiálhat továbbra az idő megtanít. Ha mi újabbat hallok, az iránt nagyságodat alázatosan tudósítani el nem mulatom; magam pedig e tájon vigyázok, a mint legjobban lehet, maradván

Hertnek 16. April Anno 1684.

Nagyságodnak atázatos szolgálója

Petrőczy István m. p.

Külszím: Méltóságos fejedelem Tököly Imre uramnak s az én jó kegyelmes uramnak ő kegyelmének alázatosan íráim.

(A kamarai levéltárban levő eredetiről.)

CCCXXI.

Méltóságos fejedelem! Nekem kegyelmes uram!

Tegnapi napon vevén hadnagy Feksz János levelét melyben írja vala, hogy feles labancz kijött volna Ungvárról, kire nézve magam is Ungvár felé nyomakodtam vala, de a labanczokat kívül nem kaphattuk, míg én oda érkeztem, bementek Ungvára; avval az alkalmatossággal ugyan Ungvár alá mentem vala, meg akarván tekintenem az ott való malmot, mert Semsei Pál uramat úgy informálták felőle, hogy azon malmot úgy elronták s felégeték, hogy semmi hasznát nem vehetik; azonban éjjel nappal derekasan forog az egy köve, eleget őrlenek azon az egy kövön. Azon malomkö felett derék erős filegoriat építettek, az alját pediglen erősen bekerítették.

Azt megrakván kozákokkal éjjel nappal keményen őriztetik; kire nézve csak közel sem mehettünk azon filegoriához, abban kellett hagynunk feltött szándékot. Hanem a minő házak voltak a táján azokat felégettetem. Kegyelmes uram a mint megírtam vala nagyságodnak, ha csak több lovast és hajdút nem küld nagyságod ide, ma holnap mindent elkövethetnek az ungváriak. Hogy már Ujfalusi zászlója vagy on itten, azonban vice hadnagya Vékony Ferencz huszonöt hajdút sem állíthat, azoknak is sem főhadnagyk sem zászlótartótok, sem strásamesterek, sem dobosak nincsen. Mezöben pediglen a Fekszí serege is nem sokkal különb annál. Így értvén kegyelmes uram nagyságod a dolgot, kérem alázatosan nagyságodat, tegyen olyan dispositiot, hogy tehessünk fel az ungváriakkal, bizonyos számu hadat nagyságod méltóztassék rendeltetni, kiről nagyságod méltóságos parancsolatját, dispositioját elvárom. Lovasom több nincs tizenhatnál, azokat is gyakran nagyságod parancsolatjából egy felé is hol comitvának, hol más felé kell küldenem. Azt is akarván nagyságodnak jelentenem, Kis István nevü ungvárvármegyei nemes ember kijött Ungvárból nagyságod hűségére, azt megesküdtetvén feleségéhez kéredzett Szeredgynire. E minap Forgácsné asszonyom ő nagysága kijövetelének alkalmatosságával feleségét, portékáját kiiktatá, tovább mit parancsol nagyságod azon nemes ember iránt, elvárom nagyságod parancsolatát. Ezek után kívánván ez levelem találhassa nagyságodat szerencsés órában, kívánt jó egészségben.

Kapos 19. Apr. 1684.

Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatos szolgálója
Ráday László m. p.

P. S. Valami két barát Sztropkó felé ment volna Ungvárról; azokra Fekszí hajdni akadván. Minemü leveleket vittek vala pecsét alatt, azokat megküldöttem nagyságodnak. A barátokat szabadon bocsáták el. Ugy gondolom azon aranyokért nem fognak annyi misét mondani, az mint föltették az levélben. Szerencse, ha azon aranyokat a hájdúk el nem kapostották.

Kegyelmes uram! Páloczon egy néhány jó katona va-

gyon, harmincz német helyett eltarthatnák kaposiak azokat. Szénával abrakkal nem gazdálkodnának, mert füre csaphatják már a lovakat. Méltóztassék nagyságtok commissiot adatni kaposiakra, hogy volnának szállás adással és gazdálkodással hozzájuk, (az egész utóirat Ráday kezeírása)

Külcsm : Celsissimo Principi Domino Domino Emerico Theökölyi, partium Regni Hungariae Domino et Domino Domino mihi gratiosissimo. Patak.

(Eredetije a kamarai levéltárban.)

CCCXXII.

Kegyelmes uram !

Isten nagyságotat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa. Nagyságodnak mint Kegyelmes uramnak alázatosan jelentem. Isten kegyelméből nagyságod végházában béérkeztem, mire nézve fő kapitány uram ő nagysága is kiindult, bémegyén ő nagysága Erdélyben, noha kegyelmes uram valóban kívántatott volna az ő nagysága itt létele ; mert itt mind szent-jóbiak, mind váradiak, igen felesen vagynak, kik jószágokban sumrát, társzekeret, táborpénzt, élést, és kocsisokat kérnek, mely miatt mind Kraszna és Közép-Szolnok vármegyékben igen sok faluk nem mervén megvárni, előbb állottak előttök, kik miatt is sok bajaskodás van, fenyegetőznek érette az törökök ; úgy mondják kegyelmes uram, Hunyadon is két száz törökök vagynak, kik is ide júni szándékoznak. Az passa embere is itt van kegyelmes uram, ki is hasonlóképen erőlteti az passa jószágit, de az mint titkon beszélték egy török, más passa fog júni ; melyet is mihelyt megérthettek, nagyságodnak alázatosan értésére adni el nem mulatom. Az labanczok igen kezdetek kijárni kegyelmes uram, az törökök panaszolkodnak, hogy Püspökiben sem járhatnak bátorságosan miattok. Ezekben az vármegyékben is sok tolvaj-ságot, marha hajtást cselekesznek. Éltesse Isten nagyságotat szerencsés uralkodással, sok számos esztendőig, kívánatos jó egészségben. In Somlyó die 20. Aprilis A. 1684

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgálja mig él,

Tövissi Dániel m. p.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben XXVIII. kötet.*)

CCCXXIII.

Illustrissime ac Celsissime Princeps Domine Frater Amice ac Vicine Nobis benevole. Hogy Isten nagyságodat boldogságos hosszú élettel békességes birodalommal megáldja, szüből kívánjuk.

Mi is Istennek ő szent felségének áldásából és az hatalmas császárnak kegyelmességéből ide Jász Vásárra székünkben jöttünk, az hatalmas császár hadakat adván mellénk, és az mű hadainkkal együtt az ellenségeket nagy szégyennel elűztük, ölvén és kergetvén őket, közülök fogtunk is benne, az kiket az hatalmas császárhoz küldettünk. Semmiképen azért nem türhetők, hogy nagyságodat ez kis írásunkkal meg ne látogassuk, kívánván Istentől, hogy találja nagyságodat jó egészségben és örvendetes órában. Mert mű az előbbeni is nagyságoddal közlött atyafiságos és szomszédságos szeretetet el nem felejtjük, sőt teljes tehetségünkkel azon leszünk, hogy ennek utána derkasabban is fenn tartsuk, mert tudtára van uram nagyságodnak, hogy ezek az szomszéd országok az szeretet közt tartattak és gubernáltattak. Történvén azért holmi bojéroknak elszökni, az kiket az hatalmas császár ellenségi kergettek, az nagyságod birodalmában jöttek, és az nagyságod árnyéka alatt nyugodtak, némelyek közülök mű hozzánk jöttek és az feleségek ott maradtak, némelyek pedig magok személyek szerint is ott vadnak; kérem azért nagyságodat szeretettel, magok akaratajából országokban kívánkozván, nagyságod bocsássa és az nagyságod végbeli tiszteknek parancsolni méltóztassék, hogy bocsássák békével. Mű is nagyságodnak hasonló dolgokban szolgálni készek leszünk. Az hírek felől pedig az tatár khámnak megparancsolta az császár, hogy sok ezer hadakkal legyen készen az mezőben, hogy ha kívántatik, az hatalmas császár parancsolatját megteljesíthesse, az törökök résziről pedig az hatalmas császár Szulejmat passát az kaimakámot, az.

ki most egyszersmind szaraszkiei is, ő nagyságát rendelvén gondviselőnek, és sok ezer hadakkal jött az végekben Babára. Egyéb hireink nincsenek, az kiket most nagyságodnak irhasunk, de ha valami új híreink lesznek, nagyságodnak magunk emberünk által tudtára adjuk, és azon emberünk által az szomszédos szeretetet is derekasabban fundamentaljuk.

Ezek után Isten nagyságod minden kedvesiél együtt boldogságos hosszú étellel áldja meg. Datum In Jass die 21. Aprilis 1684.

Vestrae Illustrissimae Magnificentiae Frater Amicus ac Vicinus benevolus

(*Oláh aláírás.*)

Kivül: Illustrissimo ac Celsissimo Principi Domino Domino Michaeli Apafi Dei gratia Principi Transylvaniae, partium Regni Hungariae Domino ac Siculorum Comiti Domino Fratri Amico ac Vicino Nobis plurimum Amantissimo ac benevolo.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXVIII. köt.*)

CCCXXIV.

Kegyelmes jó uram!

Az nagyságod parancsolatja szerint ezen órában, dél tájban ide érkeztem Ónod várában, az nagyságod méltóságos levelét megadám az itt való némely hadnagyoknak, épen most kötöznek a Tiszán cselédekkel, az nagyságod Egerbe szóló levelét is most expedáltam, mindenfelé hirdetem a nagyságod kegyelmes parancsolatját, azt meg kell vallanom, kegyelmes uram, akármely könnyen betelik egy hét, a mig összevehetem a seregeket és e tájon levő lovas és gyalog hadat. Harsányi István, a nagyságod egyik igaz hive maga együtt el velem egynehányad magával, de mivel ma és holnap várja minden felől maga katonáit, ugyan ezen órában vissza ment ő kegyelme, seregestől fog utánam gyüni, lesznek vagy ötvenen, addig itten kell munkálódnom mivel csak hatod magammal vagyok, kérém alázatosan nagyságodat parancsolja meg, siessen utánam gyüni, mivel ha katona nem

lészen mellettem fogyatkozások esnek az siető dolgokban : valamire Isten reá segít, én mindennekben híven és serényen eljárók, fűlem, szemem minden felé lészen, nagyságodat mindenekről éjjel, nappal tudósítom. Ezzel ajánlom magamat az nagyságod kegyelmes grátiájába. Maradok, míg élek az nagyságod alázatos szolgája

In Onod, die 21. April 1684. Dévay Sigmond s. k.

Külsőim : Méltóságos magyarországi fejedelemnek Tököly Imre kegyelmes jó urunknak ő nagyságának alázatosan.

(A kir. kamarai levéltárból.)

CCCXXV.

Celsissime Princeps, Domine Domine nobis naturaliter Clementissime!

Fidelium, humiliumque servitiorum nostrorum demissam semper commendationem.

Az elmúlt siralmas esztendőben, nagy-győri keserves rabságban esett, böcsületes atyánkfiainak saczczokat kellett vala az első napokban felküldentünk böcsületes atyánkfiái által, kik Isten kegyelmességéből haza érkezvén, levelünk praesentáló Borbély András, böcsületes tanácsbell atyánkfiát, reá bizattatott levelekkel együtt nagyságodhoz küldeni kötelességünknek ítéltük, akarván tovább is minden töllünk lehetséges dologban nagyságodhoz alázatos hűségünket megmutatnunk. De reliquo Celsitudinem Vestram diu foeliciter valere desideramus. Datum in Civitate Debreczen die 22. Aprilis A. 1684.

Celsitudinis Vestrae Humiles perpetuique fideles

Andreas Balyk, Judex Primarius,
caeterique Senatores Civitatis Debreczen.

Kivül : Celsissimo Principi, ac Domino Domino Michaeli Apafi Dei gratia Transilvaniae Principi, partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Domino nobis naturalitor Clementissimo etc.

Eredetiye az erd. Muz. (Gr. Kemény J. Erd. tört. ered. lev. XXVIII. köt.)

CCCXXVI.

Méltóságos fejedelem nekem kegyelmes uram!

Az nagyságod udvarlásáról Kassáról megérkezésem alkalmatosságával requiráltanak az debreczeni fel s alájáró kereskedő rendek, az elmúlt télen nagyságod Debreczenben létében Petneházy Dávid kapitány uram ő kegyelme dobosát valamely excessussáért az debreczeniek igen megütögettek volt, melyért Petneházy uram akkaron bosszuját rajtok nem tölthetvén, nagyságod jelenléte miatt, ötszáz forintokig való birságlást kíván rajtok, az mint mondják magok az debreczeniek, és ha szép szerivel meg nem adják, az kereskedő fel s alá járó szegény embereket fogná ő kegyelme annyi poenáig convincálni, kirul való félelemnek miatta kegyelmes uram az szegénység annyira megtartózkodott féltében az jutveteltül, van egy holnapja egy fillérnyi jövedelmet be nem veheték. Mivel pedig kegyelmes uram ennek orvossága egyedül nagyságodnál vagyon, vigyázzván nagyságod itt való kicsiny jövedelmének is apadására, méltóztassék Petneházy uramat oly dispositiója alá venni, jühessen, mehessen szabadosan az kereskedő rend, prosequálván utján ő kegyelme az ki mit vétett, méltóztassék, ha úgy tetszik nagyságodnak egy patensét is az kereskedő rendekre küldeni, mely mellett jühessenek szabadossan azok is. Most is nagyságodnak sok kárával ettül viseltetvén az Kassára jüni igyekezők is féltekben mindegyik helyben maradtak.

Melyről való nagyságod kegyelmes tetszését s parancsolatját elvárom, tudhassam én is azokat nagyságod kegyelmes resolutiojárul informálnom és kívánom az ur Isten nagyságodat fejedelmi szerelmesivel szerencsésen éltesse. Tokaj 22. mensis Aprilis 1684.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája

Gy. Kormos István m. p.

Külczim : Az méltóságos magyarországi fejedelemnek, nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan írák. S. Patakra.

(A kir. kamarai levéltárban levő eredetiről.)

CCCXXVII.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa. Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatosan jelentem. Bécsből ennek előtte egy holnappal kijött embertől értettem, hogy az keresztyénség oda fel egészen mind meg-egyezett az német császárral, az magyarok felől is azt végezték, hogy az császár oltalma alá végye, oltalmazza, szabadságában megtartsa, senkit vallásában ne háborgasson. Melyre az német császár reá is lépett, immár az gyalogja meg is indult, melyet elegendő éléssel s lövő szerszámokkal Győrben, Komáromban, Esztergomban szállitanak. Az mely száz nyolczvan öreg álgúkat Bécs alatt hagytak az törökök, mind újonnan öntik, mert igen megvesztegetődtek voltak. Posonban gyűlés volt. Az svéth király az lengyel király mellé mégyen, húsz ezer svéth már benn is van Lengyelországban; az francziával, az német császárnak hét esztendeig való frigye vagyon. Az lengyelnek is Magyarországbán bántódás nélkül való szabados kereskedése vagyon. Budán, Szolnokban igen nagy szükségben, nagy félelemben is vagynak. Az labanczok mindenfelé kiestenek kegyelmes uram és tolvajkodnak.

Azt is értettem kegyelmes uram, az Fejértengeren az keresztyénség Konstantinápoly alá készül, igen építik is Konstantinápolyt, Tökölyi fejedelem elküldötte volt Landor Fejérvárra szolgáját, Csatári Gábort, ki az császár tihája kaimékámjától segítséget kért Kassa alá, de nem obtineált; azután fizetésére kérte bocsásson törököket, kik elmennének; egy néhányon reá vöttek volt az törökök magokat, de azokat se bocsátotta, azt felelvén, néki is Buda alá kell szerdárnak jüni, s az zászlóját pusztán nem hagyhatja. Az debreczenieken negyven szekereket kért volt az passa kegyelmes uram Váradhoz, de az debreczeniek Landor-Fejérvárra küldvén azon császár tihája kaimékámjához embereket, az leengedte hogy semmit ne adjanak. Az váradi passa, meg fog kegyelmes uram változtatni, két ezer tallért ígért az debreczenieknek, csak ne vádolják; de az debreczeniek nem vöttek kegyelmes uram,

hanem tartják az váradi urak végezéséhez. Ezután ha mit értek, mint kegyelmes uramnak nagyságodnak alázatosan megírni el nem múlatom. Éltesse Isten nagyságodat, szerencsés uralkodással, sok számos esztendőig jó egészségben. In Somlyo die 24. Aprilis A. 1684.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgálja míg él,
Tövissi Dániel m. p.

P. S. Debreczeni bíró embere is mégyen nagyságodhoz, ki mind török, mind német dolgokról nagyságodat alázatosan tudja informálni, eddig írtam volna nagyságodhoz, de semmi híreim eddig nem voltak.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének nékem kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVIII. köt.)

CCCXXVIII.

Celsissime Princeps! Domine Domine Clementissime!

Néhány rendbeli hírem levén, a késmárki labanczsággal Barkóczy elmúlt csötörtökön Besztercze felé indulván, az tájon levő hegyeken nagyságod vitézei miatt által nem mehetvén, visszatért Kézmárcra, s ezen a passuson Árva vagy Slézia felé ez jövő hétfőn vagy kedden szándékozik elmenni, nem levén azért bizonyos senki ellenségének titkos szándékáról, noha ők oly hírt is bocsáttak magok; az mely ötszáz gyalog német Breznó tájáról elmúlt szeredán jött le Kézmárcra, azoknak Lehota nevű faluban Breznó táján casualiter néhány szekereken levő tüzes laptájok s egyéb munitiojok égetenek el, de ellenben még azt is hallom, másokat csinálnak Lőcsén a velek levő mesteremberek, kihez képest szükséges levén ide is a vigyázás, tudósítom sietve nagyságodat kegyelmes uram róla; egyébiránt is azt hirdették e napokban, hogy ezen várat újabban fogják obsideálni (kire én is Isten segítségével készen várom ugyan őket, most is mint ezelőtt) mindazonáltal nem árt, legyen ide is szeme nagyságodnak kegyel-

mes uram, mivel Cavaller uram felől is ezt hozták bizonyosan Slesiából, erre a passusra van ordinantiaja hadainak, hogy sexta Maji meginduljanak Tesinből, magának hol legyen hírét nem hallhatom, mert küldettem újabban is embert Krakkóba a végre, mert hol ott Varsavván, hol az király mellett van híre.

Erdődi uram is azt írta, láttam is, tisztinek, szerezzem lengyel pártion marháinak szállást, ha valami hadak jönnek erre felé, kárt ne valljon (kikre nekem is van jó gondom.) Bár csak néhány száz jó hajdú lenne most itt e tájon, derék dolgot tehetnénk be akarván az alatt Nagy Mihály uram tanácsával is vágatnom azon utat a melyen tavaly nagyságod álgyuít hozták ide Tótfalu felé, s ők is most azon jöttek vala a jabanczok, tágasabb út levén az másoknál; a szorosabb utakat pedig, s nehéz hadaknak alkalmatlanabbakat, úgy mint a toporczit, magurait, és Lublyó felől folyvarki erdőket meghagyom, hogy azokon, ha szükség hozná jöhessen szaporábban a nagyságod hadai gyalogok s lovasok is erre felé.

Azonban az itt való vitézek is híven emberkedvén, már ez második obsidióban is mellettem, untatnak, tovább is bússitsam nagyságodat (kiről én alázatosan követem kegyelmes uram, nagyságodat, ellenem meg ne induljon érette) tudván már okát. méltóztassék ígért kegyelmessége szerint nyugodalmasabb helyre mennél hamarább őket kivitetni innét, s az alatt is kegyelmes szemeit rajtok viselni, igyekezzvén ők is életek elfogyásáig mindenkor igaz hivei lenni nagyságodnak velem együtt, óhajtván váró ez nagyságod kegyelmességeiért.

Kivánván Istentől, terjeszsze ő szent felsége nagyságod birodalmát minden ellenségi gyalázatjával, s adjon csendes uralkodást nagyságodnak sok esztendeig. Datum in Dunavicz 30. April 1684.

Celsitudinis Vestrae Humillimus perpetusque fidelis servus

Joannes Görgei m. p.

(Eredetije a kamarai levéltárban.)

CCCXXIX.

Méltóságos fejedelem . . . . . kívánt dolgaiban,
 hogy boldogítsa szívből ké . . . . .

Kegyelmes uram! ma érkezék Géczi uram becsületes
 szolgálja Drinápolyból, ide a szerdár passához ő nagyságá-
 hoz, melyet, ha szóm fog a szerdár basa előtt, holnap megin-
 ditom nagyságod becsületes szolgálja Roskováni Zsigmond
 uramtól küldett nagyságod leveleit az császár, fényes vezér és
 követ uraknak szóló leveleket a szerdár passa ő n... adandó
 alkalmatossággal holnap alá kül . . . . . uram postáját
 is holnap bocsátom ugyanazon alkalmatossággal. Egyéb új
 hírem nincsen, hanem hogy a velenczések az török árusokat
 felverték, már bizonyosnak mondják, hogy a lengyel Bucsákra
 ment volna, egy néhány falut felvert volna a tatár hám is tá-
 borokat kitanulván s megütvén, két nap egy éjjel helyt áll-
 ván, közülök 15 ezer elesvén, maga a man hatman még kis
 hadaival amott vagyon, 15 ezeren beszaladt Jászvásárra, a ta-
 tár hám Küprüli basával Suliman Jászvásárt megütvén, a
 benne való lengyelt levágván. Kirman hatmant elfogván a
 császárhoz vivén.

Landor-Fejérvár die 4. Maji 1684.

Kegyelmes uram nagyságod szegény szolgálja

Szent-Andrási János.

Kívül: P. S. A szerdár ő nagysága kívánja, hogy ma-
 gyarúl írjon nagyságod ő nagyságának, mert magyar tolmá-
 csa vagyon jó, a váradi tolmácsa, a tatár hám Küprüli bassa
 Szuliman bassával Lengyelországnak meg fog fizetni.

Külczim: Az méltóságos fejedelem Thököly Imre kegyelmes
 urunknak ő nagyságának nekem nagy jó kegyelmes uramnak ő nagy-
 ságának adassék.

(A kir. kamarai levéltárában levő eredetiről.)

CCCXXX.

Méltóságos fejedelem jó kegyelmes uram!

Cseke Ádám uram által tett kegyelmes parancsolatját alázatosan értettem, mindenekben engedelmeskedni én ugyan kész vagyok, a magam hadaival, úgy a több erre a szükségre rendelt haddal megegyezvén megindulok s meglátom miként lesznek az hadak ha összemegyünk, de hogy együtt legyünk nem javallom, mert a mint ebből az inclusából is bizony megértheti, közel lévén Breznó s Besztercze hamar segíthető. Félő szégyent ne valljunk. Várván mindazáltal nagyságod újabb parancsolatját. Én jobban javallanám a jövővő . . . németre menni mint arra az rossz várra, az váraszon ugyan feladhatunk, de ha most a katona lovát megvesztegeti, míg abrakra nem kap, helyre nem áll, mert csak egy hete, hogy füre eresztettünk, most legrosszabb ha táborban szállunk, úgy sem lehet jó foganatja a dolognak, csak ezer ló is két mélyföldre kiterjed, mivel . . . hogy nem kaszállhatni, rossz a fű. Én nekem minden harmad napon jó hírem Rozsnyórtól, s ha mik olyak lesznek, éjjel nappal tudósítani nagyságodat el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat 6. Maji 1684.

Nagyságodnak alázatos szolgálja

Petneházi Dávid.

Kivülről : P. S. Az török hadak is hamar nem jöhetvén, addig ezek közel lévén segíthetik. Kegyelmes uramnak szóló . . . . . m recomendáltatik . . . . . Miklós által hogy . . . . . l hamarébb dirigál . . . assék.

Külczim : Méltóságos magyarországi fejedelem Tököly Imre kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan. Eszék.

(A kir. kamarai levéltár eredetijéről.)

CCCXXXI.

Celsissime princeps domine domine Clementissime!

Nagyságod kegyelmes parancsolatját Patakról de dato

30 praexime proteriti mensis vettem mai napon alázatosan, kiből ide küldendő praesidium és én helyettem való tiszt felől is mit parancsoljon nagyságod alázatosan megértettem. Bizony dolog kegyelmes uram, ha ezután itt (s most is közel lévén még az ellenség) resolutus s igaz embere nagyságodnak nem leszen, az kirül kegyelmes írásában emlékezik nagyságod, könnyen megtörténhetik (kit Isten távoztasson) mert úgy veszem eszembe, már többet . . . . ióval mint fegyverrel (idejők most arra nem lévén) akarnának itt ártani az gonosz szándékú emberek nagyságodnak, kihez képest resolutus s becsületét szerető embert küldjön ide nagyságod kegyelmes uram; az kit én commendáltam ezelőtt, itt való lakáshoz is kedve ninesen, s inkább német mint magyar fegyvert viselő népek directiójához vagyon experientiája, kit is ez mostan rajtunk fordult állapotokban (az ólta hogy nagyságodnak emlékeztem róla) megpróbálván, nem javalhatom tovább, igaz, hüvségében most sem láttam hibát, de nem ez helyben való! Aczély János uramra magára pro interim még most tanál ide nagyságod bizhatja-e az dolgot, ahoz nem szólhatok, esmerheti nagyságod jobban, talám meglehetne ő is, ha az akaratoságnak békét hagyna, s józanon viselne magát, a kívül én is sokat vittem véghez itt, szükséges lévén ez helyben éjjeli s napali szüntelen vigyázással, többel mint nyugalommal lenni az tisztnek. Magam iránt (érdemetlen voltom szerint) való kegyelmed fejedelmi kegyelmes dispositioját alázatosan veszem, az ur Isten is áldja meg nagyságodat, nem feledkezik el hiv szolgálatomról, kibe míg élek is megmaradok mindenkor. Az kézsmárki német s labancz dolga merő aprilisi idő, soha nem tudnak, mibe vagynak, hol egy s hol más felé készülnek szüntelenül, tegnap kellett volna kimenniek, de ma is ott vagynak, készen rakott szekerek mindenütt s Lőcsén is, most oly hírt hoztak felőlök, Schavnikra mennek, s onnat tovább, azonban Nagy Mihály uram is ez inclusát küldé general úr micsoda szándékkal vagyon Lőcsén; Kézsmárkot valóban megrontatta ő nagysága, az holott száz háznál már több pusztá vagyon. Cavaller uram készületirül s hadairül 1. praesentis írtam nagyságodnak, két rendbeli levelet is, Kellemessy úrhoz dirigálván, Nagy Mihály uram írt Grocholszky nevű colonellusa.

levelével, de azután az változván, ujabban irtam 3. praesentis hogy Morva felé takarodnak hadai, az ki most is affirmáltatik minden felől; vagyon Krakkóban is ujjabb emberem, s most küldök Liptóba is, azonban nincsen semmi had váron kívül, ott is száz német az praesidium. Palócsárul még eddig nincsen hírem bizonyos. Laszaszt annál többet kit minap küldöttem nagyságodnak kegyelmes uram, nem láttam, vagynak keresni mindenfelé, mihelyt vehetem kezemhez mennél jobban lehet úgy küldöm nagyságtoknak. Ezzel éltesse az úr Istek nagyságodat s adjon szerencsés elő is menetelt minden igyekezetében nagyságodnak ő szent felsége s terjeszsze birodalmát nagyobbakra. Datum in arce Dunavicz die 8. Maji 1684. Celsituninis vestrae humillimus ac perpetuo fidelis servus

Joannes Görgey m. p.

Külső czim : Celsissimo principi Hungariae domino domino Emerico Thököly etc. domino domino Clementissimo. cito cito cito, citius, citissime.

(Eredetije a kir. kamarai levéltárban.)

CCCXXXII.

Méltóságos fejedelem, nekem nagy jó kegyelmes uram.

Kegyelmes uram, én az nagyságod hívságiban lévén, azon mesterkedem, hogy Szepesbül mindeneknek vigire menjek, és hol itt való kapitány uramot s hol Faigel Péter uramot okni (sic) tudósítom mindenekről. Adatván pedig mostanság alkalmatosságom nagyságodnak, mint kegyelmes uramnak akarám megírni: mit hozott Lücsirül szolga, beszili, hogy Szepességen levő lovas nimet és horvát tegnapelőtt, úgy mind hét Schavnikhoz gyülekezett, úgy hogy más nap megindúljon Murány felé, kikkel Csáki uram is elmene, de az asszony bennmaradt gyermekivel, s hogy indult az szolga úgy jött Schavnik tájáról be ember azt mondta, hogy az várat és faluját eligette volna azon nimet had, füstöt maga is látta. Berthothi Gábor bennmaradt: az vármegyét akarván felvenni, azok mellé háromszáz muskaterost s utánok nyo-

módni. Oly hirt bocsáttak, hogy űk megegyeznek több hadakkal és Rozsnyó felí mennek Kassát megszállani, mely csak mondas; nagyon még kegyelmes uram Lűcsén ezerík való muskateros, negyveník furír, száz az lovas, Kézsmárkon háromszázík maradt muskateros. Az nagyságod gabonáját kíkeresvén Kézsmárkon, Lűcsére bordatták, az klastromban sü-tették; egyszer is másszor is százhuszonnyolcz szekírre túlt. Száz szekírre valót ugyanott Kézsmárkon őrlöttettek, s magokkal vitték. Többet kegyelmes uram nem hozott. Én mostanság kegyelmes uram Jánoki uram ő kegyelme mellett vagyok Kapi tájan való rítsígeken, várván kegyelmes parancsolatját nagyságodnak; ajánlván nagyságod kegyelmessígiben magamat, kívánom Isten nagyságodat szerencsésén minden kívánt dolgaiban boldogítsa.

Kűlt Eperjest 9. Maji Anno 1684.

Nagyságodnak legkissebbík alázatós szolgája

Mariasi Zsigmond.

Kűlccím : Méltóságos fejedelemnek Tőkölí Imre uramnak ő nagyságának, nekem nagy jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alá-zatósan íráím.

(A kír. kamarai levéltárban levő eredetíről.)

CCCXXXIII.

Celsissime Princeps Domine Domine mihi clementissime.

Az nagyságod méltóságos levelét, s egyszersmind Turóczy íránt való parancsolatját nagy alázatósan vettem. Kegyelmes uram Turóczít mind eddíg is custodia alatt tartottam volna; de mivel az nagyságod parancsolatja érkezett Turóczy serege mennyen kí, Olaszi Márton peníg bejőjűn Turóczy seregének vice hadnagya sem lévén, serege eloszlott volna, kíhez képest Szalánczy Ferencz és maga serege kezességére kibocsátottam, nagyságod tovább való dispositójáíg. Alá-zatósan kelleték nagyságodat, mint annak élötte most is megtalálnom. Feleségem elébbení ura neki legált jószága íránt méltóztatnék parancsolní közűnkhöz remittaltatnék, kínek mí közí volna hozzája, törvényes úton hadd keresné, ugyanis.

kegyelmes uram az kik kezénél van most az a portio, csak a szerencsének fiai, én pedig éltem fottáig alázatos szolgálja lé-szek nagyságodnak, ebben az materiában pedig mind ösztö-nök, s mind promotorok Szirmai uram, lévén ellenem neheze-telése, holott kegyelmes uram ha főember is, de hogy jobb híve legyen nagyságodnak nálamnál nem hiszem, kiről sok emberséges ember sokat mondhatna, csak nagyságod kívánná.

Azon is alázatosan kérem nagyságodat, kegyelmesen méltóztatnék parancsolni az nemes vármegyének szegény öz-vegy anyámat ne kényszerítenék lovas praestálására, az mint erről tavaly is kegyelmesen méltóztatott nagyságod paran-csolni, egy kenyeren lévén asszonyom anyámmal, én pedig nagyságod kegyelmes oblatiójához tartom magamat, talám ezen az földön is szolgálhatok, vévén nagyságod parancsolat-ját. Itten mostanában, Istennek neve áldassék, csendességben vagyunk. Hirlelik Lőcséről, Késmarkról, rövid nap kimegyen az némettség; Lengyelországból hozzák hírül a török, tatár benn volna, és hogy valami csatájok is volt, kiről ha bizo-nyosabbat érthetek tudósítanom nagyságodat el nem műla-tom. His nagyságodat tartsa, éltesse Isten szerencsésen nagy-ságodat kívánt jó egészségben.

Datum Bártffa die 10. Maji Anno 1684.

Celsitudinis vestre servus humillimus

Alexander Pechy m. p.

Külszín: Celsissimo Principi Domino Domino Emerico Tökölyi regni Hungariae Principi et Domino Domino meo clementissimo.

(A kir. kamarai levéltárban levő eredetiről.)

CCCXXXIV.

Kegyelmes uram.

Tegnap estve is írtam ellenkező hírt, a mint rimaszom-batiak hozták, im most is mit írnak hírekről, a ki egész teg-nap estvik utóbbi hírekkel, Barkóczy Ferencz uram mit írjon veszve . . . . re levelét megkötem nagyságodnak. Ijesztik-e csak az föld népit, vagy csak valósággal egyszer itt ezen a földön dopanak, mivel semmi oly derék vigyázás nincsen, míg

török segítések eljön, ha csak akarja eleget viszen végben, mert a mint látszik, csak nem minden ember inkább hozzájuk vonson, ma is reggel bizonyosan meghozták Murány alá érkezett már valami nimetsik, a kit előljárójának mondják lenni, Angelo keményen parancsolja utakat Kassa felé csináltatni faluknak. Itt sok istentelenséget cselekesznek az hadak, legkiváltképen Petneházy uram hada, nemes Thornavármegye kívánja tőlem nagyságod méltóságos parancsolatja szerint assistentiat, de míg az ide való hajdú utána megyen, lovasok lévén a kik csintalankodnak, nyomába sem kaphatnak, nemes vármegye azon instál nagyságodnak, valahonnan adatna nemes vármegyének nagyságod vagy tizenkét katonát, mint egy salvaguardanak, azoknak gondjokat viselnék, tartanak és fizetnének nekik, ez iránt elvárják nagyságod kegyelmes válaszáat, én itt a mint legjobban lehet vékony tehetségem szerint vigyázok. Egyébképen hirt még nem irhatván nagyságodnak, csak úgy a mint hozák és mint kitanúlhatom, Isten nagyságodat segítse minden jóra, maga Isten legyen nagyságod dolgainak kormányozója.

Szádvára 13. Maji, reggel hét óraker 1684.

Nagyságodnak méltatlan alázatos szolgája

Jelenik András m. p.

Külszim: Méltóságos magyarországi fejedelem Theököly Imre igen nagy jó kegyelmes uramnak, ő nagyságának alázatosan adassék. Patak vagy Szerencs.

(A k. kamara levéltárban levő eredetfiről)

CCCCXXXV.

Kegyelmes uram! Méltóságos fejedelmem!

Az ur Isten nagyságodat minden dolgaiban boldogi és szerencses hosszú éléttel megáldja, szívből kívánom.

Kegyelmes uram alázatosan akarám ujabban is az itt való dolgokról informálnom nagyságodat; én mit tenni köztök nem tudok, mert ezeknek csak a préda, jó lakás kelene, mikor ellenséget hallanak oszolni; ez mindenik tiz s több társzekeret kívánna, azt teli éléssel; ezt az sereget a

Nagy Lukácsét az egész télen Beregszászban tartottam, mi üdön kijött a nagyságod kegyelmes parancsolatja, hogy Várdába menjenek : elmentenek, hogy onnan visszajöttek, újabban Beregszászba küldöttem őket, és ott magok viseltelenségek mián nem szenvedhetem őket, hogy más Beregszász nem volt, kit nekik adhattam volna, noha quartélyok elég van, de hogy az Tiszán túl van restelik behodoltatni mint mások, innen pusztá a föld, a többi is a Tiszán túl élődik, az vice hadnagya részeges, erkölestelen, rossz ember, az vetegeti a hadat, főhadnagyát csaknem meg is ölette Beregszászban ; ha nagyságod ezeknek dolgokat jó rendbe nem véteti nagyságod, kemes uram nem várhatni jó végét ; hogy régen nem volt közöttük nagyságod, senkitől nem akarnak függeni, az ellenség pedig mindennap infestál bennünket ; az ezer szám kegyelmes uram meg van az ember szám, nincsen ha ellenségre kell küldenem, nincs emberem, ország, ember nyomorgatására felettébb is van ; irtózáttal kell nézmem cselekedeteket, itt ha bejö fort prédál, mindjárt megyen vele, nem tudom kiírni nagyságodnak az fogatkozásokat, az óra reánk nem tölt, hogy miattok veszedelem nem érte ezt az földet ; félek csak azért, nagyságodnak sem szolgálhatván eddig keveset, kicsiny becsülete-met veszttem el miattok ; kérem alázatosan nagyságodat méltóztassék rendben venni őket, én azon igyekezem, míg Isten nagyságodnak üdöt ad arra, hogy maga jelen lehet és disponálhat felölök, conserváljam mind őket, mind ezt a földet, de ha annyira való idejek leszen, hogy ránk jőjenek, annak mi nem subsistálhatuk, oda lesz a föld is.

Ibrányi uram hadához a mi kevesen vannak is nem bizom, Hatházi uram beérkezvén, mindjárt prédára ment, még bizonyost nem hallottam felölök ; biznám ő kegyelméhez a mint kezdette, de kevés az hada. Nekem erről sokat írnom kegyelmes uram nem szükséges, mert az nagyságod bölcseleméje jobban feléri, mint kelljen ezt orvosolni, hogy már arra az időre conserválódjék mind az had, mind ez az föld. A nagyságod fizetett gyalogit hozattam vala ide egy éjszakára, reánk igyekezhvén újabban az ellenség, de elbocsátám, nem mervén itt tartani az nagyságod ordinantiája ellen, noha szükséges lesz vala.

Az mi kegyelmes uram az Szakmár vármegye adósságát illeti, megvételét mi formában tehetjük, mivel az vármegye megadta, az tisztek vettettek oda, az tisztek jószágait marhájakat ha elhajtjuk megérjük vel(e) ha nemes embert fogunk is, ki nem váltják : várom abban is az nagyságod kegyelmes parancsolatját. Ibrányi uramnak parancsol nagyságod az két elfogott lator katoná felől, Kecskés és Laszkai felől hogy felküldjék nagyságodnak, de mivel Hatházi uram katonái is voltak elfogásokban, az én katonáimban is husz, kivettem az Ibrányi uram ezerebül és Munkácsra küldtem, ott vannak, micsoda leveleket írtak reám, Munkácsra küldtem, nagyságodnak elküldjék, fenyegetik az rab . . . . . esenkednek is az szegény rabok szabadulások felől, össze kellene az rabokat hordani, kiváltani őket, mind labanczezák lesznek ugy kuruczok, jó katonák vannak oda, sok az rab; az Ibrányi uram hada eloszól kegyelmes uram, nem tud gondot viselni, eddig is bajjal tartottam őket, boldogtalan ember arra az állapotra, hasznát sem vehetem az hadának. Hadházi uram is nagyságodhoz fogott menni. Kívánom Isten szerencsésen éltesse nagyságodat.

Varii die 13. Maji 1684.

Nagyságod alázatos méltatlan legkisebb szolgálja

Kende Gábor m. p.

Külczim : Az én kegyelmes uramnak az méltóságos magyarországi fejedelemnek Tököli Imre kegyelmes urunknak ő nagyságának alázatosan adassék.

(Eredetije a kamarai levéltárban.)

CCCXXXVI.

Minden kívánatos jókkal, boldog előmenetelű hosszas jó egészséggeli számos esztendeiglen való uralkodással áldja Isten kegyelmes urunk nagyságodat mint kegyelmes urunkat.

Kegyelmes urunk nagy alázatossággal kelletik ez alázatos levelünkben olyról búsítjanunk; az nagyságod kegyelmes parancsolatja szerint két böcsületes atyjánkfjait

felj küldöttük vala nagyságod tiszteji nagyságod akaratjából, az lemitatiot ezen bizonyos emberünknek kezében attják ugyan a melyek kegyelmes urunk valóban terhesek; más alkalmatossággal is kegyelmes urunk izjentetünk vala nagyságodnak, hogy az elmúlt őszi alkalmatossággal a tatjárok szántó barmajinkat levagdalták ugyanaira kegyelmes urunk, hogy a melynek közülünk 16 volt is, jó ha csak kettő vagy három maradt is akkor; továbbra kegyelmes urunk a rettenetes sanyjarú télnek miattja minden félje marhájink úgy elholtanak, hogy jó lélekismeret szerint merjük monjdani, az melynek közülünk két vagy háromszáz juha volt is, jó ha 50 maradt benne; kinek husz maradt; továbbra kegyelmes urunk, jól tudja azt is nagyságod, hogy a szakmári és ecsedi labanczok minden jóvajinkat elpéredálák, a melyek ma is oda vannak, a mely kárjainkat ma is könyező orczával, szívbeli sojhajtással óhajtunk; az Istennek e három csapása alatt kegyelmes urunk nem különben vagyunk, mint a megszedett szőlő; soha kegyelmes urunk, csak az elmúlt esztendőben ökrejink és szekerejink a melyek a hatalmas nemzetnek táborával együtt volt, oda maradt. Csak az Isten tudná annak is számát; továbbra kegyelmes urunk még ma is a hatalmas nemzetnek olyan kívánsága van rajtunk, ha az Isten sziveket meg nem szállja, félünk rajta, hogy egy egy tarisnyát nyakunkba ne kössünk, elébb elébb úgy ne kolduljunk, mint már be is következett sokakon; min körülünk levő faluk elpusztultanak, a hatalmas bégeknek, basáknak az ő rettenetes parancsolatuk csak a mi nyomorúlt városunkra jő, a melyet kegyelmes urunk úgy elűnt a szegénységek, ha az Isten, a nagyságod kegyelmessége rajtunk nem leszen, csak el kell pusztulnunk. Kérjük kegyelmes urunk nagyságodat az Isten nevében, hogy nagyságod kegyelmességét mutassa hozzánk, és ez rejánk lemitáltatott kívánságban legyen engedelemmel, mert az Istennel bizonyítjuk, soha nincsen olyan erőnk, hogy megadhassuk, mely kegyelmes hozzánk megmutatandó kegyelmes jó akaratját életünk fogytájiglan szolgálni el nem múltatjuk, sőt Istenünknek az nagyságod életéért kezünket felemelvén éjjeli nappali könyörgésünkkel,

Istenünknek könyörgünk, hogy számos esztendeiglen nagyságot éltesse. Anno 1684. die 15. Maji.

Kegyelmes választ várjuk nagyságodnak mi Thur városiak.

Küldtm : A mi kegyelmes urunknak ő nagyságának Thököli Imrének Alsó és Felső Magyarországnak kegyelmes fejedelmének, nekünk kegyelmes urunknak alázatosan adassék.

(A kamarai levéltárban levő eredetiből.)

CCCXXXVII.

Méltóságos fejedelem, kegyelmes uram !

Az nagyságod méltóságos parancsolatja szerint beküldöttem volt Ungvárbá, magamis mit irtam és most is mi választ tettem, párban nagyságodnak alázatosan elküldöttem ; úgy látom ez csak a maga privatumát keresvén, nem akar uram parancsolatjának engedelmes lenni, a mint a válasz hozó emberek referáltak. Kegyelmes uram a második elmúlt éjjel, Farkas nevű szolgája Homonnainak jött meg Lengyelországból, a ki csak azt hozta (a mint ők érthették), hogy obsidiókra készüljenek, el is kezdték mindjárt hagyni, kik közel voltak, házok a várhoz ; jele, nem biztatják segítséggel őket ; ez elmúlt éjjel bementenek a miéink, hogy a collegiumot felferjék és égessék, mire segítette Isten őket, még nem tudom, de a tűz jól látszott, most is látszik füstü ; csak az Almási seregét várom, mindjárt azokkal együtt általmegyek magam is. Nagy Lukács és Kecskeméti Jánoséknak is irtam (ha más nagyságod parancsolatját nem vették) jöjjenek által, mivel bizonyosan hozták egynéhány felől Barkóczy Ferencz felesed magával való jövetelét, kire nézve ez a had is kevés levén, igen kezdett volt csüggedezni, nem ártana kegyelmes uram, ha valahonnét szaporíthatná itt a hadat ember, mivel Barkóczy jövele hírére az ország is igen összegyűlt Homonna táján, egy részének itt kellenék maradni, a más része amazokat könnyen felferhetné, de ezt lehetetlen kétfelé szakasztani, főlő mind két helyen kárt s gyalázatot ne valljon ember. Szalánczi uram panaszkodik, újabban is reá támadtanak

volt a hadai közül, nem akarják szavát fogadni, én őket fenytetni el nem műlatom, de jobban használna kegyelmes uram nagyságodnak egy levele annál; csak ide is a rabok őrzésére tizenkettőt alig küldhetett; míg Ungvár dolga el nem válik kegyelmes uram itt vagy fizetett hajdú, avagy csak tiz német is a kastély őrzésére bizony igen szükséges volna; ezen conventualisok supplicatióját, melyet includáltam levelemben, instalok magam is alázatosan kegyelmes uram méltóztassék kegyelmesen megtekinteni, és jó választ reája adni, a nagyságod kegyelmes gratiaját alázatosan megszolgálni igyekezem. A mint mondják némely részről, volt már jó válaszok, de Ubrizsy Pál uram, csak szóval commitalt nagyságod méltóságos nevével, itt való tisztartó uramnak, ő kegyelme írásban kívánja, másképen semmit is cselekedni nem akar. Tovább is ajánlván nagyságod kegyelmes gratiájába magamat, Istentől sok számos esztendőig való országlást kívánok nagyságodnak. Alázatosan íram Leleszen 26. Maji 1684.

Nagyságodnak alázatos igaz szolgálja

Senney Pál m. p.

P. S. Jól sürgeti már kegyelmes uram a rabok szabadulását, csak itt egy homonnai rab vagyon, ungvári tizenegy magyar, egy lengyel, egy kozák, Kaposon Barai uramnál egy kozák, Szalánczi uramnál egy magyar; azonkívül a ki hogy már a rabok szabadulásában, de kimlésben jött ide, egy kit is vasba verettem.

(A kamarai levéllárban levő eredetiből.)

CCCXXXVIII.

Sok jókkal jó szerencsével áldjon meg Isten szomszéd barátunk.

Mi az hatalmas győzhetetlen tündöklő császár urunk Váradi végvárának és hozzá tartozandó több véghelyeinek, vármegyéknek mezei lovag seregeknek helytartó és sanczolságoknak poroncsoló ura az méltóságos kajmekám passa.

Én az kegyelmed levelit illendő becsülettel vöttem, mely-

ből értettem, hogy az mi emberünket úgy mint Hasán odabását kegyelmed vélle oda hozta másod magával Zilalról; de kérlek szomszéd barátunk, hogy az másik kapitány idejében egy néhány adószedő emberünk ott valának és írta volt ő kegyelme, hogy az adóban egy kevés szedettetett volna, de az mennyiben dolgok végben vitettetett, tehát az mely tombragei vitéz emberünket oda küldjünk, az melyet kegyelmed uéki oda adjon, sőt magad is méltóztassék az megemlitett emberünk mellé egy néhány meghitt katonát melléjük rendelni és ide felé kisírtetni. Sőt ezt is benne megjelentsen szomszéd barátunk, hogy mennyi adó az, az melyet az mi emberünk hoznak, és melyik faluk azok, kik adót nem adtanak, azt is czédulád által jelents meg, mert arról is gondunk leszen. Es-méglen úgy vagyon az dolog, hogy egy néhány embereink úgy mint 16-ton azok az eblelkü szakmáriak elvitték Hunyadról, egyik pedig úr volt, azt megölték, az mely dolognak bizony nem kellett volna lenni, mert az mi hatalmas császárunknak igaz megemlitett híres hívei voltak; az azért az dolog úgy lévén, lehetetlen dolog volna az, hogy az mi tündöklő császárunknak azt hírré ne adnám, mert hogy ha az erdélyi méltóságos fejedelemnek híre nem volna abban az dologban, azok az szakmári kutyák oda nem mentek volna, holott még eddig miolta váradi végház megvétetett, nem is volt, és nem is lőtt.

Ezek után Isten sokáig éltesse, az hatalmas császárunk hasznos szolgálatjara szomszéd barátom kívánom, sőt ennekutána is egymásnak szomszédságbeli barátságos szolgálatunkat egymásnak örömost ajánljuk, mert bizony valóban ürültem magam is sőt mások is, hogy Isten kegyelmedet somlyai helytartónak rendelte. Az tekintetes és méltóságos kajmakám passa. De Várad 1684. 3-dik Maji.

Idem quí supra.

P. S. Én szegény új tolmács kegyelmedtől egy nagyságnak való posztót várok, mivel szegény állapottal vagyok, az melynek az jutalmát soha el nem veszti kegyelmed Ferencz kapitány uram.

Kivül: Az mi hatalmas császárunk szárnya alatt lévő nemes Erdélyországának egyik végházának az somlyai főkapitánynak nekünk

szomszéd barátunknak, ily méltóságos levelunk kezében adassék harmasággal.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVIII. kötet.)

CCCXXXIX.

Illustrissime Princeps Domine Frater, Amice et Vicine nobis benevole.

Ez elmúlt napokban kegyelmed nekünk írott levelét igen kedvesen vettük, kívánván Istentől, örvendetes órában és szerencsés állapotban találhassa kegyelmedet ez mi levelünk is. Irja kegyelmed, hogy postánknál lévő és nekünk szóló két leveleket szakasztott volna föl, az atyafiságos szomszéd-ság fundamentális fészket csinálván köztünk. Hogy kegyelmed az leveleket fölszakasztotta, nincs semmi vétség, sőt nagy confidentiának tartjuk, ama régiek jó mondásak szerint, Amicorum omnia sunt communia; így hát mi is inkább akarjuk, hogy az oda való hírekben nekünk szóló levelekben érthetett kegyelmed, jóllehet az honnat az leveleket küldették, bővebb szóval való declarálását relegálták az megírt postánkra. Végre menvén tölle, egyébbel kegyelmedet nem tudósíthatjuk, hanem azt beszéli, hogy arra lévő köröszténység nagy készülettel volna az hadakozáshoz. 2-do Hogy az hadak, kik honnat lesznek, most mezőre kiszálljanak. 3-o. Az muszka császár az római császárnak és az római pápának külemb külemb bizonyos számú hadakat ígirt segítségekre, az mely hadak is azon ő felségek követjek dispositiojában lesznek, az hová akarják, oda dirigálják s küldik. 4-o Holmi controversiák miatt még eddig meg nem egyezvén muszka az lengyel-lel, azért segítség neki nem ígértetett. Portai hírekkel is most kegyelmedet egyébbel nem tudósíthatjuk, mint sem az kiket az Naláczí uram ő kegyelme fő követ uram fog kegyelmednek referálni; itt pediglen szerásztier passának minden szándékával, igyekezetivel azon vagy, mint s hogy vitethessen bé élést Kámeniczben. Azomban az lengyel királynak ő felségének residence most szerásztier passánál lévén, és urához.

akarván leveleket küldeni, szerásztyer passa az mi kapitihájainkat föl kívánván, megparancsolta, az megírt lengyel király ő felsége residens leveleit küldjék hozzánk, külemb leveleben nekünk is parancsol szerásztyer passa ő nagysága, hogy az megírt residensnek leveleit urához küldjük; kire nézve emberünket azon levelekkel kelletvén küldentünk lengyel királyhoz ő felségéhez, kegyelmedet atyafiságos és szomszédságos szeretettel kérjük, megírt emberünknek menő és vissza jövő útjában ne neheztelje jóakaratját mutatni, posta lovak dolgában, és egyéb szükséges requisitumokban, annyival is bátorságosobban continuálhassa útját, mi is más dologban kegyelmed jóakaratját recompensálni kívánjuk. Quibus in reliquo Illustritatem Vestram bene valere desideramus. Hasonlóképen kérjük kegyelmedet oda való és egyéb innét is keresztyének részéről ha miket érthetne, ne nehezteljen bentünket tudósítani s részeltetni. Mi is hasonló kölesönös jóakaratunkat igirjük kegyelmednek. Datum in Civitate Nostra Bukarest die 2. Junii Anno 1684.

Illustrissimae Dominationis Vestrae Fratres, Amici et Vicini benevoli
(*Oláh aláírás.*)

P. S. Muszka császárnak nem régen ment postája portára, merituma az dolognak mi legyen az levelekben, nem tudhatjuk; hanem hallatik az, hogy az végekben tött károk fölött lévén controversiájok, az muszka császár most azokat az várokat kívánna az töröktől.

Kivül: Illustrissimo Principi Domino Michaeli Apafi, Dei gratia Principi Transylvaniae, partium regni Vngariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Fratri Amico et Vicino nobis benevolo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXVIII. köt.*)

CCCXL.

Illustrissimi, Reverendissimi, admodum reverendi, Spectabils, Magnifici, Generosi, Egregii et Nobiles Domini amici nobis observandi.

Salutem et servitiorum nostrorum commendationem.

Nem kétlem publicáltatta eddig kegyelmetek minapiban megküldött kegyelmes urunk koronás királyunk ő felsége parancsolatját az mi insurrectionalis levelünket, im ujobban mi főmában parancsol ő felsége kegyelmeteknek ugyan azon insurrectio végett, az annectált ő felsége kegyelmes parancsolatjából bővebben meg fogja érteni, hogy azért kiki kegyelmetek közül igaz magyarságát mutatván, ehez magát alkalmaztatni, ő felsége s szegény hazánk szolgálatját s javát szívesen promoteálni el ne mülassa, mi is palatinusi auctoritásunkkal hagyjuk, és parancsoljuk kegyelmeteknek, mert ha ki ebben különben cselekszik, s annak elrendelt idein az mi általunk nevezendő helyen okvetlen nem compareál, vagy magát akár minemű szín alatt, az nemes vármegye közül kivonván, velünk nem conjungálja, bizonyos legyen benne, hogy büntetését el nem kerül, elhitetvén mindazonáltal magunkkal, hogy inkább hazájához való szeretetire nem mint az büntetésnek féltelmére nézve mindezekben úgy alkalmaztatja kegyelmetek közönségesen magokat a mint hazánkfiaihoz illik, s ezekre köteleztetik, kiből különben se cselekedjék kegyelmetek. In reliquo éltesse Isten sokáig szerencsésen kegyelmeteket. Datum in arce nostra Kismarton die 3. Junii Anno 1684.

Praetitulatarum Dominationum Vestrarum amicus ad officia paratus
Paulus Eszterházy.

Ez okmány hátsó oldalára van vezetve azon kir. rendelet melyre hivatkozás volt a fenti sorokban; így szól:

Leopoldus Dei gratia electus Romanorum Imperator semper augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohemiaeque rex etc.

Revevendi, spectabiles ac magnifici nec non egregii et nobiles fideles nobis dilecti confluentibus jam undiquaque ex hybernis ad armilustrium in praefato regno nostro Hungariae institutum; caesareis et regiis nostris armis atque copiis necessarium omnino judicavimus esse, vos quoque super insurrectione vobis nuper aliis benignis literis nostris promulgata iterato admonere et quid vobis faciendum sit denuo insinuare volumus itaque et fidelitatibus vestris hisce serio committimus et mandamus quatenus pro festo sancti Joannis Baptistae proxime

affuturi ex parte hujus vestri comitatus ita cum insinuata insurrectione in promptu esse, et in eodem comitatu equis, armisque instructi atque aliis ad exercitandum necessariis provisi stare velitis ac debeatis ut ad insinuationem et commissionem comitis regni palatini illico progredi et proficisci et in loco destinato comparere, atque contra perfidos sanguinemque vestrum hiantes Christiani nominis hostes strenue pugnare possitis ac valeatis. Quemadmodum autem non metu poenae legalis verum desiderio conservandae patriae et libertatis et nobilitatis vestrae incensos, arma libenter suscepturos, atque ea in hostes prompte animoseque conversuros non dubitamus, ita nos Caesarea et Regia gratia nostra, auxilioque et protectione nostra eosdem prosequi non desistemus. Datum in arce nostra Lincensi 24. Maji Anno 1684.

Leopoldus. Joannes Gubasoczy episcopus nitriensis.
Johannes Maholányi.

(Eredetije a kir. kamarai levéltárban.)

CCCXLI.

Méltóságos fejedelem kegyelmes uram !

Havasalföldéből Dáallyáról 24. Maji fő követ uram ő kegyelme visszamenő útjából nekem írt levelét ő kegyelmének szőlő nagyságod méltóságos levelével együtt vöttem alázatossan, kiből nagyságod kegyelmes parancsolatját, és az ő kegyelme az aránt való instructióját megértvén, mindgyarást felmentem kapura, legelsőben is az réz effendinek, azután az tihájának megmondottam, hogy az Tökölyi uram ő nagysága vitézi aperta hostilitást kezdettek nagyságod birodalma ellen, és már az irruptiót elkövették, feles marhákat hajtottanak el, és gyülekeznek, hogy derekasabban nagyságod birodalma kárára s pusztítására beüssenek, kit is magok irtanak meg nagyságod tiszteinek, melyet nagyságodnak meg nem engedhet hanem birodalma oltalmazását nagyságod el kell követni. Az tihája kegyelmes uram erre azt mondá, Tökölyi uram hatalmas császár híve léven, nem merte volna azt cselekedtetni, talám az rebellis katonák, kik Tökölyi uramtól négy zászlóval

rabellátlak, azok ha valamit cselekednének; kérdé, ha küldötté nagyságod levelet fővezérnek ő nagyságának, arra kegyelmes uram főkövet uram ő kegyelme instructioja szerint feleltem, hogy nagyságod főkövet uramnak írt minden dolgokról, gondolván hogy nagyságod postája még itt fogná érni ő kegyelmét, nagyságod levelét az posta ő kegyelmének megadta, az postát pedig ide én hozzám küldötte, hogy az dolgot jolentsem meg fővezér urunknak. Azomban felmene fővezérhez, és hagyá hogy legyen várokozással, onnét lejővén mondá, hogy fővezérnek ő nagyságának az dolgot mind megjelentette, s mivel nagyságod semmit sem írt fővezérnek, nem szükség hogy ő nagysága is írjon, hanem irjam meg nagyságodnak hová hamarébb nagyságod fővezérnek ő nagyságának írjon minden dolgokról. Ezek után tartsa meg Isten nagyságodat sok esztendőig jó egészségben. Datum Adrianopoli die 2. Junii Anno 1684.

Nagyságod legkissebb alázatos méltatlan szolgálja

Székely Moyses m. p.

Kívül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának etc. nekem kegyelmes uramnak adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*G. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVIII. köt.*)

CCCXLII.

Méltóságos fejedelem! Nagy jó kegyelmes uram!

Az ur isten nagyságodat éltesse bujdosó nemzetünk örömére.

Ez elmúlt estve érkezvén Munkácsra Baranyi Menyhért uram ő kegyelme, Ungvárról kiszökött egy jobbágya, ki eze-
ket beszéli:

1) Homonnai Bálint pap ur el vagyon készülve és ha módját találja fel akar menni; a mint sajditják Klobusiczky Ferencz sem fog elmaradni.

2) Fegyveres Ungvártt nem sok vagyon; legyel s kozák circiter két száz, jóságból begyűjtött parasztok pedig csak botból álló fegyverrel. Barkóczy László és Klobusiczky a prae

közöttök. Éhségben nagyban vannak, nagyobb részt főtt búzával élnek.

3) Minden éjszaka húsz-húsz fegyveres jár ki a collegiumban levő commendáns mellé.

4) A várban levő nép csak sóhajt, örömmel várnák a segítséget isten kegyelmességéből, ha erről a részről lehetne; fognának is tentalni valamely dolgot, ha innen kívül biztatások volna.

5) Félelemben nagyban vannak, kiváltképen mikor kérik a máshonnan biztató levelek.

Keczer Gábor uram ő kegyelme nagyságodnak szóló levelét ez alkalmatossággal megküldöttem. Kapitány uram ő kegyelme jövetelét értvén, kívánjuk, hogy Isten ő kegyelmét hozza jó egészségben.

Az élés restantiajának praeparálásában a nagyságod kegyelmes parancsolatja szerint szorgalmatoskodunk.

A reánk nézendő nagyságod itt levő dolgait is mentől jobban lehet curáljuk kegyelmes uram.

Éltesse-Isten nagyságodat kegyelmes kíváncs jó egészségben. Datum in arce Munkács die 6. Junii Anno 1684.

Nagyságod méltatlan alázatos szolgája

Gyűrki András m. p.

Küldetm : Az én kegyelmes uramnak, etc. a magyarországi méltóságos fejedelemnek etc. Tökölyi Imre kegyelmes ur nagyságának alázatosan adassék.

(A kamarai levéltárban levő eredetiből.)

CCCXLIII.

Kegyelmes uram, méltóságos fejedelem.

Isten nagyságodat minden jókkal szerencsés szent élettel megáldja és dolgaiban boldogítsa szibül kívánom.

Noha tegnapi napon is búségesen irtam nagyságodnak az idevaló dolgokról, estve is érkezvén az nagyságod kegyelmes parancsolatja és jókor is érkezett mivel az Keresztes uram ezere megzendülve voltak az tatárságnak jevetelin, féltvén feleségeket az tatártúl, el is akartak menni hanem avval esen-

desítettük le őket, hogy nagyságodnak írok és fog provideálni házok népéről mely szükséges is kegyelmes uram, noha itt tatárra nem volna szükség, ha el tudhatná nagyságod magáról, inkább jancsárra volna szükségünk itt; Dombi Ferencz uram el nem érkezett még kegyelmes uram, de már nem tartunk az szakmáriaktól már az portáláshoz fogunk míg Isten nagyságodat közelebb hozza, ötvenkét hajdú verte fel az Ávasban az szakmári kalmárokat, 12 forintjok jutott egy személyre az ecsediek marháját is elhajtották, fogták is el bennük. Alázatosan kérem nagyságodat az putnoki dolgon Isten által vivén nagyságodat, jeveteliről méltóztassék tudósítani, az szakmáriak hiában bíznak az nagyságod írása szerint, ők pedig kozákokat lengyent várnak, Erdélynek is felülést parancsoltak már kegyelmes uram, más oly hír körül tudósíthatnám nagyságodat nincsen; kívánom Isten nagyságodat boldogítsa és engedje látnom szerencsés órában.

Nagyságod alázatos méltatlan szolgálja.

Datum in Vargy die 6. Junii 1684.

Kende Gábor m. p.

Külső czím: Az én kegyelmes uramnak az méltóságos magyarországi fejedelemnek Tökölj Imre kegyelmes urunknak ú nagyságának nagy alázatosan adassék.

(Eredetije a m. kir. kamarai levéltárban.)

CCCXLIV.

Méltóságos fejedelem nekünk nagy jó kegyelmes urunk.

Ide Ungvár alá való jövetelünk alkalmatosságával, előttünk lévő dolgainkban mennyire procedálhattunk kegyelmes urunk alázatosan akarók nagyságodat tudósítani. Ma délután egész seregeinkkel és az munitiókkal az vadkertben beszélgettünk, kettőt az ágyuk közül az vár előtt levő hegyre felvonatván, próbát is tettünk velek, nem haszontalanul; az mint az várból eleséseknek nem létele miatt kiűzött asszony emberektől értjük, és magunk is veszszük eszünkben ezek egész declaratioval vannak az obsidionak elzárása felől, melyhez képest mi nem igen felesen vagyunk, eloszolván az had az

élésnek szük volta miatt, mindazáltal alkalmasint jüdögélnék az kik eloszlottak volt is, és úgy gondoljuk, holnap délre alkalmasint begyűlnék. Ezek meglevén, minthogy délután várbeli nép kicsapott volt, fel akartam gyujtani az kalvenista templomot, a mire Isten segített nímettel és magyar gyaloggal visszanyomtuk, ezután collegium mellett való házakat maga felgyűjtatván az commendáns, az Isten az iránt segitőnk levén, remínsigin és szándékján kívül az collegium is meggyűlt és el is égett, magok belőle kimenvén, az mi gyalogunk már benn van, csak az tüztől és melegsigtől maradhassanak meg; már collegiumot nem kellettven ostromolnunk Domnya felé való oldalra vonatjuk mostan az ágyukat, onnét akarván reggel lövetnyi, konyha és belső vár között való legerőtlenb küfalt; tovább Isten mire segit nagyságotat tudósítani el nem mulatjuk. Kivánván ezen levelünk találja nagyságotat szerencsés órában, mint kegyelmes urunkat. Ungvár alól 15. Junii 1684. 9 órakor estve. Nagyságotnak méltatlan alázatos szolgálai, alázatos szolgálai

Semsey Pál.

Madocsáni Imre.

P. S. Én kegyelmes uram Feketét seregestül még tegnap reggel elküldöttem, úgy hogy ma okvetetlen Kállóban legyen; megparancsoltam neki, tudom el sem mulatja, az alatt bizván nagyságot kegyelmességében. Leleszre deputalt hat németnek ketteit hozattam Palágy-Komoróczban salvaquardiának, alázatosan kérem nagyságot, méltóztassék tovább is megengedni, és nehéz neven ne vegye, hogy hír nélkül hozattam őket. Nagyságot kegyelmes gratiaját megszolgálni alázatosan igyekezem, az mely két hordó bort Homonnán parancsolt nagyságot adatni az pattantyusok számára, nem levén szeke-rem oda hattam, megszolgálják nyavályasok, ha kegyelmesen parancsolna nagyságot Szerednyére számokra hozuának valamely hordós bort, most is az a ki keves borunk van, együtt Madocsáni urammal abból gazdálkodunk nekiek nagy jó nívvel nagyságot méltóságos tekintetiért.

Nagyságotnak alázatos szolgálaja

Semsei Pál.

Kivül: Celsissimo principi domino domino Emerico Thököli ac partium Hungariae domino, domino nobis clementissimo.

(A k. kamarai levéltárában levő eredetiről.)

CCCXLV.

Kegyelmes uram !

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa. Nagyságodnak alázatosan akarám értésére adni, bizonyos emberem érkezék, ki azt hozá, hogy Tökölyi fejedelmet az egri passa hivatta volt, el is ment, egy mélyföldnyire ment közel Egerhez, az passa kiküldötte maga kiháját, melylyel nem akart szemben lenni, hanem azután a passa kiment, szemben voltak, keveset beszéllettek, az passa visszament, Tökölyi fejedelem Szerencs felé jött, holott vagynak az ő nagyságával egyet értő vármegyék és hadak. Igen fogy az hada kegyelmes uram, csak nem régen is ezenen löttek labanczokká az hadai közül, ki Szendrőben, Filekben, ki Lévában, és más helyekre szöttek bé, naponként fogynak, egymást is fosztják, maga Tökölyi fejedelem javait is prédálják. Egernek egy bástyája kegyelmes uram, tíz ölnyre kidült, melyből az törökök magok veszedelmit jövendőlik. Ungvár is kegyelmes uram még az Homonnaiak kezénél vagyon ; Homonnai Sigmond uram mind feleségestül megholt. Egy Pater Homonnai Bálint nevű tartja az várát. Ezután ha mit értek, mint kegyelmes uramnak nagyságodnak alázatosan megírni el nem mulatom. Éltesse Isten szerencsés uralkodással sok számos esztendőig jó egészségben nagyságodat. In Somlyó die 16. Junii Anno 1684.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája, míg él

Olasz Ferencz m. p.

P. S. Tökölyi fejedelem kegyelmes uram Csicsva alá készül Barkóczy Ferencz ellen, álgyúkot is vitet alája.

Kivül : Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemeny József, Erdély tört. ered. lev. XXVIII. köt.*)

CCCXLVI.

Kapitány uram Torma Mihály uram ő kegyelme ezerének alázatos instantiája nagyságodhoz, mint nekünk kegyelmes urunkhoz.

Kegyelmes urunk! Lehet nagyságodnak értésére elhiszszük, minemü véletlen és kedvetlen állapot ére bennünket ez előtt ötöd nappal, amaz Isten s haza ellen ma is insolenskedő szathmári labanczoknak reánk jövedeleik miatt, úgy annyira, hogy sem magunknak, sem peniglen velünk némelyikünkkel levő házuk népének teljességgel testi ruházatunk is nem maradott, vagyunk szintén egy ingben, mivel köpönyegünket rakásra rakván, a csatára való indulás előtt annak utána felesebb s keményebb erőtil nyomattatván, ruháinktúl elszorítottatánk, portára mind mezei férgeknek mérgeskedések, mind penig az égnek ottan ottan való megbáborodása miatt nem járhatunk, azért nagyságodat mint kegyelmes urunkat alázatosan kérjük, ajánlván magunkat a nagyságod szokott kegyelmességébe, ily megárvahodott voltunkat nagyságod vegye kegyelmessége szerint tekintetbe, s orvosolja ily terhes kárunkat, hogy a nagyságod kegyelmessége által mi is kegyelmes urunk annál inkább erősödhesünk meg a nagyságodhoz való alázatos s igaz hűségünkben; kegyelmes urunk, hogy nagyságod jobban dolgunk felől élő szóval is alázatosan informáltassék, Ujlaki Mihály hadnagy uramat ablegáltuk a nagyságod kegyelmetes tekintete eleibe. Ezekkel nagyságod kegyelmes tekintetéhez életünk fogytáig való alázatos kötelességünket igérvén mindenekben, Isten oltalmába ajánlván nagyságodat, nagyságodnak mint kegyelmes urunknak, szerencsés hosszú életét kívánván, alázatos választ várunk nagyságodtól, mint kegyelmes urunktól.

Idem qui supra. In Ráska Anno 1684. die 21. Junii.

Külső cím: Ad clementissimum ac magnificum Ungariae Principem dominum dominum Emericum Thököly dominum nobis naturaliter clementissimum, humillima instantia introscriptorum.

(Eredetije a kir. kamarai lévéltárban.)

CCCXLVII.

Nagyságos király!

Oszinte köszöntő üdvözetem s a nagy Istentől minden áldások kívánata után ezen levelem rendiben arról akarlak tudósítani, hogy miután a váradi vár az itteni katonaság tanjájaül szolgál, az öt kerület (nahie) fejadóját (dsizije) régi szokás szerint e szandsák Margita nevű városában szedik be. Midőn most oda a dsizije szedők kimentek, mintegy 200 rabló támadta meg őket, kik a pénztárt elrabolván, egy lovas agát levágták, 11 embert pedig elfogtak s Szatmár nevű várba hurezoltak. Elgondolhatod mily vakmerőség kell ahhoz, hogy ennyi átkozott rabló azon városból, a meddig 4—5 vár esik az útban, eljuthasson; 25 év óta nem történt ily gonosz merénylet s a padisah vagyona, sem senkié fenyegetve soha nem volt. Ezelőtt dsizije szedőink békével kimentek, az adót beszédtek s a kinestárba hiány nélkül be is szolgáltathatták; a mint te is tudhatod. Kapitányaid, junákjaid soha annyi idő alatt ezen végbeli harcosainkat nem bántották s meg nem támadták. Reménylem azért, hogy ezen mostani gonosz megtámadókat keményen megbünteted s elfogott 11 emberünket kezeik közül kiszabadítod. Somlyai és kolozsvári kapitányaidnak pedig parancsold meg, hogy az azon vidéki jobbágyságot a dsizije befizetése végett küldjék ide. Miután meg vagyok arról győződve, hogy mind azt megcselekszed, bizonyossá tehetlek azon császári magas kegyelem felől, melyben ezért részesülni fogsz. Különben élted szerencsés és tartós legyen!

Ali efendi

a váradi khazine defterdárja.

Kivül: Váradi komornik levele, az oda való aga hozta 22. Junii Anno 1684. Fogarasban.

(Törökből; eredeti az erdélyi fels. kir. kormányshék levéltárában.)

CCCXLVIII.

Kegyelmes uram !

Minthogy Hidi György hopmester uram megyen innen nagyságodhoz, mindenekről tehet nágyságodnak relatiót. Tegnap Bay uram megérkezvén, mindjárt Kende uram mindenfelé tett vala dispositioikat, és hadat teve, de csakbamar jövőn nagyságod levele, melyben meg kellett nagyságodnak bizonyos ratiokra nézve ide való útját változtatni, akép nagyságodnak újabban megírá Kende uram, hogy ma a hadak köziben megyen, s így látván a mit elkövethet, semminek elmulatója nem leszen; elhiszem nagyságodnak reánk is leszen reflexiója, csak ezen az ungvári dolgon által eshessék. Én kegyelmes uram, mihelyt vettem nagyságod parancsolatját megjárván a zeitházat de itt kegyelmes uram 18 fontos álgynál nagyobb nincsen, azért golyobis is nincsen, hanem a tavasszal Szölősről hoztanak vala Prinyi házától valami rosz golyobisokat, a kik között 24 fontos huszonöt találkozott és 23 fontos tizenhárom; ezeket mindjárt küldöttem, ugy hiszem eddig ott vannak velek. A kenyeret kegyelmes uram abige süttetem s küldöm, a minthogy még ma is vagy három ezer kenyeret küldök. Szekér dolgából vagyon szüköm, mert már itt a falubeli szekerek haton vannak, félvén a németek által jövetelétől; most hozák, hogy a váczy birót felkobozták volna, noba én azt nem hiszem még arra fakadott volna. Vácziaktól vett kezest . . . bár nehéz ezer emberre való kenyeret, már pedig mindelekből kifosztották. Egy Madarász nevű szakmári labancz rabot akarnánk beküldeni a dolgoknak kitanulására, a ki megesküdt kuruczczá leszen ha is kiszabadítja, a rabok kezességére; de kegyelmes uram nagyságod hire nélkül nem mertem megcselekednem. Kende uram ezen dolog felől többet ír nagyságodnak, Hidi urammal is közlöttük a dolgot, ő kegyelme is megbeszélgeti nagyságodnak. Kérem nagyságodat alázatosan, tudósítson mentül hamarébb, meg merjem-e cselekedni, hogy beküldjem; jó volna onnan is valamit tanulni a féle jó emberektől; ez már vissza ugy nem megyen, hogy nagysá-

god hűségére ne álljon. In reliquo nagyságod kegyelmes gratiajába ajánlja magát

In arce Munkács die 23. Junii 1684.

Nagyságod alázatos szolgálja

Radák András m. p.

Külcsm : Az én kegyelmes uramnak méltóságos magyarországi fejedelem Tökölyi Imre uramnak ő nagyságának írárm alázatosan.

(A kamarai levéltárban levő eredetiből.)

CCCXLIX.

Mint jó kegyelmes uramnak ajánlom alázatos szolgálatomat nagyságodnak.

Nagyságod méltóságos 18. praesentis Leleszről datált levelét tegnap estve felé vettem, értem parancsolatját, hogy az hadakkal lefelé induljak, én kegyelmes uram készen vagyok, mindjárt is indulhatnék, ha nagyságod parancsolatja szerint Janoki uramot Szepes vármegyében nem küldöttem volna, ki még ekkor is oda vagy, tegnap ugyan mindjárt küldöttem utána Palocsa felé dirigálván leveletem; nagyságodat alázatosan kérem tudósítani méltóztassék ha megvárjan-e itt Janoki uramékat, és ha nagyságoddal fogok-e meg egyezni, mert az mint leveléből értem az Hegyallja és Ónod felé vigyázzak, talán nagyságod Szathmár felé menvén engem fog hagyni itten vigyázás kedvéért, én ugyan vévén újabb parancsolatját nagyságodnak azonnal indulok, s két nap alatt könnyen oda érkezhetek, irtam az végbeli hadaknak is, nem árt talán ha nagyságod is egynehány szóval méltóztat irni nekik, jönnének feljebb az Hernád mellé. Ugy hallatik Ungvárbán jól emberkednek, Ödöfné is elesett volna; ugyan Ungvárt vétett Isten ellen nagyságodtól hamis hitével való elszakadásával, ugyan ott is verte meg Isten, Semsey Pál uram megsebesedésében kárt vallottunk, mert e nyáron kevés hasznát fogja elhizsem uagyságod vehetni; Sidó János uramot nagyságod parancsolatja szerint elküldöttem, nagyságod méltóságos parancsolatját elvárom s mindjárt is indulok. Kiván-

ván ezzel levellem találja szerencsés órában és jó egészségben nagyságodat. Hertnek 23. Junii 1684.

Nagyságod alázatos szolgálja

Petrőczy István m. p.

Külső czím : Méltóságos fejedelem Thököly Imre uramnak, . . .
jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan írák.

(Eredetije a m. k. kamarai levéltárban.)

CCCL.

Anno 1684. die 27. Junii conclusa est Transactio inter Magnificum Dominum Vilhelmum a Dobsicz Sacrae Regiae Majestattis Poloniae Colonellum ab una Parte vero ab altera inter Commissarios Celsissimi Principis Domini Domini Emerici Thököly, Generosos utpote Dominos Sigismundum Jánoki, Davidem Pettneházy, et Danielelem Absolon, ratione Deditionis Arcis Ungvariensis, sub conditionibus et Punctis subsequentibus.

1. Magnificus Dominus Colonellus exiturus est ex Arce Ungvariensi cum omnibus Ober et Under officialibus, Militibus, expansis vexillis, Armis, Selopetis, tympanis, fistulis, ac omni militari Musica. Milites incedent cum Bombardis, vulgo Muszkiet dictis, accensis ignilabris globos in ore habentes; officiales vero sua pro statu portantes Arma. Item cum uxoribus, pueris, servis, equis, curribus, ornamentis, ac rebus quibusvis mobilibus, propriis tamen et non aliorum. Egredientur ex arce Feria quinta, sive futuro die Jovis, progressuri recta in Poloniam via, quam sibi Magnificus Dominus Colonellus et ejus officiales pro Commoditate victus ac pernoctationem elegerint. Mittentur autem libere, neque ullum illis ipsis, eorundemque praenominatis rebus propriis, quas curribus, equis, Camelis, ac cujuscunque generis pecoribus evehendas velint importabitur impeditionis praejudicium. Hic includitur Generosus Campidux Militiae Zaporozyensis cum suis Colonellis, Centurionibus, Decurionibus, omnibusque in Communi Cozácis.

2. In qualibet pernoctatione usque in Poloniam idem Dominus Colonellus ejusdemque officiales ac Milites, in ge-

nere omnes supraspecificati habebunt victualia in quantum iisdem prospici poterit. Currus autem Triginta pro munitione Sacrae Regiae Majestatis ex Polonia eidem submissa, nec a quopiam tangi permittenda, tum pro infirmis, vulneratis, globo transfixis, ac omnibus aliis necessitatibus propriis ex Arce commode evehendis.

3. Eliberabitur Dominus Colonellus ejusque militia per Celsissimum Principem proprio suo Exercitu, ad concomitandum eidem concedendo ab omni in via impeditioe Turcarum, Tartarorumque, assecuraturus de ullo per eundem exercitum suae Celsitudinis iisdem tam in personis, quam etiam rebus inferendo damno aut periculo. In qua Comitiva specialis suae Celsitudinis Commissarius ordinabitur.

4. Captivi Sacrae Regiae Majestatis tempore Praesidii in Arce Ungvariensi existentis intercepti usque ad Confinia Regni Poloniae a Sua Celsitudine quantocius secure dimittentur omnes; e converso captivi Ungvarini existentes libere dimittantur.

5. Latori Litterarum ad Serenissimum Regem dabitur Comitiva quam primum dictus Dominus Colonellus cum tota Militia ex Arce Ungvariensi actualiter egressus fuerit.

6. Liberum erit Illusprissimo Domino Comiti Valentino Homonnai ad Cseythensia bona proficisci cum omni re sua mobili ac famulatu, ita tamen ut prius Celsissimo Principi, sive in Persona, sive per suum Plenipotentiarium honorem praestet.

7. Qui ex Nobilitate Ungvariensi cum Praesidio Serenissimi regis habebunt animum hinc abeundi cum substantiis et Facultatibus suis quibuslibet libere permittentur, neque ullo sub colore aut praetextu turbabuntur. Ita et illi, qui hic persistere intendunt, gratiam suae Celsitudinis habebunt in Persona non impetentur, bona quoque eorum restituentur quae hactenus fuerunt occupata per Cameram suae Celsitudinis.

8. Famuli dicti Domini Comitis Valentini Homonnai habebunt licentiam omnes res suas mobiles ex Arce secum accipiendi, immobiles vero et uxores hic remanentes, in omni securitate manebunt.

9. Arcem Ungvariensem Dominus Colonellus cum omni

Munitione ejusdem absque omni dolo ac fraude Commissariis suae Celsitudinis futuro die Jovis resignabit.

Ego itaque suprafatae Sacrae Regiae Majestattis Poloniae Colonellus spondeo sub Parola nobili ac bona fide Christiana, me Praemissa universa puncta in quantum eadem me, militiam, ac omnes modernos arcis hujus incolas concernerent, adimplenda, religiose, sincere, et constanter absque omni revocatione, in omni puncto servaturum et adimpleturum, absque ullo stratagemmate et sensus perplexitate, resignando Arcem Ungvár modo praemisso Praememorati Celsissimi Principis Commissariis. Actum sub Arce Ungvár Anno et die ut supra.

(Egykorú másolata a m. k. kamarai levéltárában.)

CCCLI.

Mint jóakaró uramnak kegyelmednek ajánlom szolgálatomat. Isten kegyelmedet jó egészségben éltesse.

Ez alkalmatossággal akarám kegyelmedet az molduvai hírekről tudósítani; bizonyosan hozák, hogy az tatárok élést vivén fel Kemeniczben, egy rész tatár Kemeniczen feljel Lengyelországban vagyon, az mely tatárok megtértek, Moldovában prédálnak, rabolnak, pusztítanak, az molduvaiak nagy inségben vadnak miattok, de az lengyelnek tábora hol legyen, nem tudják; Demetras vajda Jász-Vásárt vagyon az boérokkal; egyéb hírt semmit is kegyelmednek nem írhatok, ha mi híreim lesznek, mind urunkat ő nagyságát mind kegyelmedeteket tudósítom; kérem kegyelmedet szeretettel, ha mi hírei lesznek, kegyelmedet engem tudósítson, kegyelmedtől igen kedvesen veszem. Ezekkel ajánlom Isten kegyelmedet. Datum Lezen 1684. 28. Junii.

Maradok kegyelmednek szeretettel szolgálni kész jóakarója

Mikó István m. p.

Kivül: Tekintetes nemzetes Inczédi Mihály uramnak nékem jóakaró uramnak ő kegyelmének.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erdély tört. ered. lev. XXVIII. köt.*)

CCCLII.

Instructio pro generoso Stephano Nagy de Vizakna, legato nostro ad fulgidam portam expedito 30. Junii 1684.

I. Már ő kegyelme maga is interessatus lévén Naláczi István uram mint hagyta az dolgokat, azért ifjú fejedelem fiunk confirmatioját munkálódja tiszta tökéletességgel. Régi s ritka példája hűségünk, s az szegény hazának is maga jó alkalmaztatása, nyomjon annyit, ne kellessék canouunk ellen pénzen venni az országnak fejedelmet. Egyébiránt tisztességes honorariumot ígérhet, de abban is mennyire menjen, ha ugyan kételenségtől viseltetik, magának megmondottuk. Emlekeztetni kell hatalmas császárukat arra mennyiszor tett erről s több kegyelmességiről is ígretet melynek szentnek és megmásolhatatlannak kellene lenni. Háromszori táborozásunk és az magyaroknak sokáig való conserválása költségünket mint exhaurialta, a haza vitélő rendeit mint elfogyatta, bizony nem csak ennyi kegyelmességét érdemlenék az fényes portának, ezt azért ő kegyelme ágálja oly dexteritással, hogy a kívánt véget érhesse el.

II. Bethlen Gábornak tekintetiért (ki is maga privátumit kereste hadakozásával, inkább mint a fényes portáét) az akkori nagy emlekezetű császár örökösen megkisebbitette az adót, instáljon azért azon, hogy legyen az mi sok hű cselekedeteinknek is az hatalmas császár előtt tekinteti, melyet az elsőbb punctumban declaráltunk és az adóban (mely nagy és az ország ereje felett van) relaxaljon; legyen miben dicsekednünk hűségünkért s a következőknek is maradjon emlekezetiben ő hatalmassága gratiaja.

III. Igen elszűkülván a jó pénz, azt is kell sollicitálni, hogy az adóban vétessék egyaránt be az oroszlanos tallér, az graeci vagy imperialis tallérban.

IV. Ha tudakozódnak jött-e emberünk valamely keresztény királytól, megmondhatja, jött az német császártól, de a békeséget csak hallani sem akarja, hanem olyat ír, ha a hatalmas császár mindent restitua, valamit az magyar és lengyel koronától, s a velencei respublicától elvétellett, az után gondol-

kodni fogna a békeség csinálásáról, megmondhatja emberünket újjobban expediáltuk és ha mit értetünk, tudósítjuk az hatalmas császárt, most pedig közönségesen egyebet nem értünk, hanem mindenfelé az nagy hadi készülétek vannak. Az tengeren is ellenségeskedést akarnak követni.

V. Megmondhatja környül lévén ellenséggel vétetve, most is hadakat kell fenntartanunk, a jó vigyázásnak okaért, mert csak most nem régen is, a német párton levők Hunyadra reá ütöttek, egyet ott az ott levő törökökben levágtak, egy nehányat elvittének benne. Elhiszszük szokások szerint a váradiak ellentünk való vádokkal adták fel a portán ezen dolgot, melyet ha megérthet, megmondhatja ő kegyelme, maga recognoscálja az váradi kaimekam, hogy nincsen vétkek ebben az erdélyieknek, az mint ezt megértette azoknak levelekből s magok félelekből kiküldött két vitézeiktől való izeneti-ből azoknak kiket Zathmárra vittének. Ezeknek s egyéb méltóságunk s hazánk javát illető dolgoknak szívesen s igazán való forgatását bizzuk discretiójára és már megtapasztalt hűségére, melyekért várja fejedelmi kegyelmességünket. Datum in civitate nostra Alba Julia die et anno praenotatis.

Egykőru megjegyzés: Vizaknai Nagy István uram instructiojának parja.

(Az erdélyi volt kir. főkormányzék levéltárában levő eredetiből.)

CCCLIII.

Én Balog István recognoscálom per praesentes, hogy mivel engemet kegyelmes urunk ő nagysága mostan is Nagy István urammal az fényes portára küld, ez okáért mind ezen utomban mind pedig akár mely időben, magamat úgy viselem, mint igaz, hű és tökéletes ő nagyságok szolgálja; az igaz Isten, ki atyafiú Szent-Lélek, teljes Szent-Háromság, engemet úgy segiljen, és sem méltóságos Apafi Mibály kegyelmes urunkat, sem méltóságos Bornemisza Anna kegyelmes asszonyunkat ő nagyságokat, titkon vagy nyilván, barátságért, atyafiságért, nagyobb réménségű ajándékért, bosszúságért, sem semmi egyéb akármi szín és praetextus alatt nem árulom.

Reám bizatandó ő nagyságok minden dolgaiban igazán tolmácsok, és semmi ő nagyságok dolgait, melyek nálam tudva lesznek, vagy vannak, másoknak ki nem jelentem, ő nagyságok méltóságok vagy életek fogyatására való dolgokat nem cselekeszem, és nem cselekedtem, sőt ha másoktól is efféle értenék, azt minden haladék nélkül ő nagyságoknak vagy magam, vagy előttem járóim által megjelentem. Kivált a portán nem részegeskedem, józan életet élek, hogy annyival is inkább az ő nagyságok dolgai végben vitelére érkezhessem. Nevezetesen ez úttal igaz hűséggel járok, minden dolgokat az én tehetségem szerint ő nagyságok hasznok s méltóságok terjedésével követek, kivált az ifjú urunk ő nagysága dolgát igazán tolmácslom, másra nem magyarázom, senkivel elfordításában semmi tekintetért egyet nem értek, sőt magam is egészen szívvel lélekkel munkálódom. Ő nagyságok gonosz akaróival nem colludálok, sőt azoknak gonosz akarójok lések; mind ezeknek teljes tehetséggel igazán való megálójja leszek, az igaz Isten engemet úgy segiljen, s úgy adja lelkem üdvességét. Datum Albae Juliae 30. Junii A. 1684.

Balogh István m. p.

(P. H.)

Hátára írva : Anno 1684. die 10. Julii Balog István reversalisa, melyet adott most mikor Nagy István uram másodszor a portára ment.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József, *Erdély tört. eredeti lev. XXVIII. köt.*)

CCCLIV.

Generose nobis honorandissime !

Három vagy négy rendbeli leveleit is vettük kegyelmednek, Várnay György szolgánk leveleivel és az ide küldött holmi egyet mással együtt. Magunk is úgy látjuk abban esett az levelek folytatásának késedelmeskedtetésében, az fogyatkozás, hogy Okolicsányi András kezéhez dirigáltattanak Krakkóban, minthogy penig parancsolatunk szerint onnét már el fog jönni; Várnay György penig az reá bizott dolgoknak importantiajához képest tovább is benn lesz Lengyel-

országban; innét küldendő leveleinket azért egyenesen küldözze kezéhez oda a holott van: a minthogy most is levelére replicáltatván: küldje be kegyelmed; mi illeti ott lévő borainkat, nekünk csak most is Marchio de Buttem most Lengyelországban lévő franczia urnak két átalag asszú szőlő borával ki akar tavalyi akár pedig harmadévi legyen és négy hordó borral, kinek ketteje tavalyi ketteje pedig harmadévi legyen, kell kedveskednünk, azokat azért kiválasztván, csak félre kell tenni, és ha azon franczia úr Kobiliánkára szolgálai kiküldi s kívánni fogja, felrakatván szekerekje küldre oda kegyelmed, de oly borok legyenek az meghagyottak közül, hogy kedvelhetők legyenek, és méltóságunkat se sértsék, mivel in eo casu inkább készebbek volnánk a Hegyaljáról is azon alkalmatosságra valót küldentünk. Az erős borokat pedig a mint eladhatja kegyelmetek csak úgy adja; elhívén azt mennél jutalmasabban kívánja kegyelmetek eladni, ha az alkalmatosság fogja magával hozni, egyébiránt másként is kedvesebb lévén az lengyelnél az édes bor. In reliquo kívánván éltesse Isten kegyelmedet. Munkács die 3. Julii 1684.

P. S. Makoviczai borgazdánk ír olyat, hogy az várban lévő pinczék igen melegek lévén, az borok olykor meg is veszhetnek benne, jobb volna ha az nyári alkalmatosságra a partban csináltatnánk pinczéket; ezt azért bizzuk industriájára.

Emericus Thököly m. p.

Kivül: Anno 1684. die 3. Julii Munkácsról datált urunk levele continéálja többi között Marchio de Bettun két asszú szőlő átalag bort ajándékban adni és négy hordót, kinek ketteje tavalyi ketteje harmadévi legyen. Statim.

(Eredetije a m. k. kamarai levéltárban.)

CCCLV.

Kegyelmes uram!

(Isten nagyságot) minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa. Nagyságod kegyelmes parancsolatja szerint kegyelmes uram Kolosvárra elmentem volt, az méltóságos tanács

urak tekénteti eleiben, onnét csütörtökön kiindulván, egyenesen nem jühettem Somlyóra, hanem Csehben mentem azt az rozsz pusztá kastélyt látni, az hadakat megmustráltam. Mivel sok földes ura vagyon, ki akarja építeni, ki nem akarja, Somlyónál sokkal pusztábban találtam, kegyelmes uram, mint mikor Somlyót megszállottam. Ide érkezvén kegyelmes uram, szintén érkeztek meg az Tiszán túl hír tudakozni küldött két rendbeli embereim, az debreczeni bíró is az szerént írja kegyelmes uram, egy nyomban hozzák, hogy Vácznál az törököt az német armadia erősen megverte, az kik megmaradtak, Tisza, Duna közzé szállottak, Vácban német praesidium szállott, Pestet az törökök magok felgyújtották, és Budára által költöztek; Azután úgy hozák kegyelmes uram, hogy Pestre szállottak az német hadak, és Budát vijják. Érsek-Ujvárt is igen megszorították. Mind törököt, tatárt egyszersmind kegyelmes uram megverték erősen. Caprara és Barkóczy Ferencz urak Tapolcsánnál vagynak feles hadakkal. Az egriek az szolnoki hidon ötven, hatvan szekereken költöztetik cselédjeiket, javokat kegyelmes uram Tömösvár felé. Az szolnoki törökök az turi szekereket, marhákat mind behajtották. Az eméngék is kijüttek Váradról kegyelmes uram az császár faluiban, városiban, igen sok szekereket kívánnak. Az váradi passa tegnap előtt ebéd tájban érkezett meg Váradra, sok sebes törökök jüttek velle. Ungvárt is megadták kegyelmes uram Tökölyi fejedelemnek. Két kállai praesidiarius katonákat küldött ide kegyelmes uram Nadányi János, Kállai Pap, kik béakartak menni, hogy feleségét Erdélyből kiszállítsák, de én be nem bocsátottam, itt tartóztattam, míg nagyságod kegyelmes parancsolatját veszem alázatosan, és kész engedelmességgel ahoz alkalmaztatom magamat. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással, sok számos esztendőig kívánatos egézségben. In Somlyó die 8. Julii Anno 1684.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgálja, míg él

Olosz Ferencz. m. p.

CCCLVI.

Illustrissime ac Celsissime Princeps Domine Domine mihi clementissime!

Fidelium perpetuorumque servitiorum meorum in gratiam Illustrissimae Celsitudinis Vestrae humilimam debitamque semper oblationem!

Isten ő felsége nagyságodat boldog birodalommal, birodalmának hosszas esztendőkre békességes terjesztését, és méltóságos fejedelmi székeinek virágzó tündöklését hogy érhesse, continuálhassa nagyságod, szerencsésen megáldja, alázatos szívvél lélekkel kívánom!

Méltóságos fejedelem! Kegyelmes uram! alázatos hüségemmel kelleték nagyságodat, mint nagyságod köteles igaz szolgálja, tudósítanom, mivel kegyelmes uram sokféle hírek vadnak Havasalfölde felől, sok zuzavar állapotok folynak, egy nagy főrenden lévő török jött az vajdához, az mely ott commorál, már ujabbán más török is jön az portától oda az vajdához, mit fog kegyelmes uram parancsolni, hogy megérthessem s bizonyos választ írhaszak nagyságodnak, magam szolgámat beküldöttem Bukurestre, megérkezvén, nagyságodat éjjel nappal tudósítom. Ezt referálják kegyelmes uram, hogy az török vezér parancsolt volt az vajdának, hogy az feleségét gyermekét küldje az portára zálogul, maga pedig nem akarja, mű indulatban legyen az vajda nem érthetem; mostan kegyelmes uram az vajda ide küldötte emberét puska pornak vásároltatására, mint egy harmad fél ezer fontot akarván venni, melyet kegyelmes uram nagyságod híre nélkül nem akartam megengedni, hogy vásároljanak, nagyságodnak alázatosan könyörgök, méltóztassék kegyelmesen parancsolni, mi tévő legyenek, megkellessék-e engednem, avagy nem; értettem azt is kegyelmes uram, hogy az vajda az kereskedő emberektől, az kik vajat, sajtot visznek, mind elvéteti, azon intentummal, hogy az portára küldje; egyéb híreim mihelt occurrálnak kegyelmes uram, tartozó kötelességem szerint nagyságodat alázatosan tudósítom. In reliquo Illustrissimam Celsitudinem ad annos quam plurimos diu foeliciterque vi-

vere, valere et regnare desidero. Datum Coronae die 17. Julii A. 1684.

Illustrissimae Celsitudinis Vestrae humilis fidelis perpetuusque servitor

Georgius Draudt m. p.

Kivül: Illnstrissimo ac Celsissimo Principi Domino Domino Michaeli Apafi, Dei gratia Principi Transylvaniae, partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Domino mihi clementissimo.

Eredetiye az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény Jozsef, Erdély tört. ered. levelekben XXVIII. köt.*)

CCCLVII.

Kegyelmes asszonyom!

Akarám nagyságodnak alázatosan értésére adni, Buda; ki Zólyomi uramnak tolmácsa volt, ki felől úgy hiszem főkövet uram nagyságodat informálta, micsoda alkalmatossággal ment volt el innét Landor-Fejérvár felé, kit az utána küldött csauz vasban veretvén ide hozta; az ott levő szerdar Mustafa pasa tolmácsságra felkaftányozta volt, most erős fogságban vagyon itt, a ki innét fogságból iratott egy levelet Zólyomi urnak Bertholdussal, kit az magyarországi fejedelem ő nagysága itt török deákságra taníttat, kivel iratta, hogy ő ötszáz tallérral lévén adós, azt küldje meg ő nagysága hadd fizethesse meg adósságát, jobb szolgája lészen mint eddig volt, az megöletett vezér csak szóval tartotta ő nagyságát, de mostani vezér ő nagyságának minden jóakarátját ígéri, ne gondolkodjék semmit, rövid üdön, ha ő kiszabadulhat, és ő nagysága mellé mehet, ő nagyságának kívánsága szerint lészen állapotja; Budai kegyelmes asszonyom, mint az vízben haló ember az habhoz is kap, csakugy vagyon mostani rabságában. Az elmúlt éjszaka az tihaja hivatván fel Szeffer aga uramat, és az magyarországi kapitihát, ki is megjedett volt igen, hogy olyan éjszaka hivattatik fel, az fő tolmács Szeffer aram biztatta, hogy ne féljen, kérlette az tihaja, ha érkezett-e arától valami híre, jött-e embere, ki mondotta, hogy semmi

sem jött, azonban szállására lebocsátotta, én is kegyelmes asszonyom igyekeztvén végére menni, igen titkosan kért az Istenért, hogy senkinek ne mondjam; Szeffer uram mellett levő diák Carolus Ponczet uram jelenté, hogy az elmúlt éjszaka az szerdártól jött török posta hozott hírt, hogy az nimet Pestben beszállott, 14 ezer törököt Budán feljül levágtak, az tömösvári pasa is ott veszett volna s az magyarországi fejedelem is, úgy vagyon-e vagy nincs bizonyosan nem tudhatom, melynek kegyelmes asszonyom jobban végére megyek, és nagyságtokat mind arról, és egyéb dolgokról is tudósítani el nem mulatom. Ennek az Carolusnak nagyságtok legyen valami kegyelmességgel, hadd vehessem több jóakarattját is, mert Szeffer uram semmit meg nem mond, az hírt, az mely török posta hozta, itt fejét elütötték, s az dolgot igen titkolják. Ezek után tartsa meg Isten nagyságotat sokáig jó egészségben. Datum Adrianopoli 17. Julii Anno 1684.

Nagyságot legkisebb alázatos méltatlan szolgálja

Székely Moses m. k.

Post scriptum. Kegyelmes asszonyom. mivel lábaim ki-bohladoztanak, annyira hogy vagy két héttől fogva kapura-sem mehettem fel, egyéb aránt is beteges öreg ember vagyok, elégtelen az itt való szolgálatra. Könyörgök nagyságotnak alázatosan mint kegyelmes asszonyomnak, méltóztassék nagyságtok más böcsületes embert rendelni, ki az adóval jöhessen be ide helyettem, ne maradjanak apró gyermekim és szegény feleségem éhletlenségre, kiért az felséges mindenható Isten nagyságtokat jó egészséges szerencsés hosszú boldog birodalommal áldja meg.

Külcsm: Az méltóságos erdélyi fejedelem asszonynak ő nagyságnak etc. nekem kegyelmes asszonyomnak.

(Az erdélyi volt kir. főkörmányszéki levéltárban levő eredetiből.)

CCCLVII'.

Kegyelmes uram fejedelmem!

Méltóságos parancsolatját nagyságotnak alázatos engedelmességgel vettem. A lengyel király ő felsége havasal-

földi vajdának írott levelét kegyelmes uram meg kell küldeni, azt kívánván az nagyságod s ő felségek között való confidentialia. Igen rendesen esik kegyelmes uram, ha nagyságod látogató levelet íratván az vajdának, abban includálva küldi meg az király ő felsége levelét; sőt kegyelmes uram én ugyan azt javallanám, most is az lévén az urak ő kegyelmek tetszése is, hogy nagyságod mindenik szerdárhoz, de kíváltképen Szulimánhoz küldene el, úgy nagyságod maga bizonyos embere hozta hírekkel kedveskedhetnék az keresztényének portain; annál is jobban esnék, ha az lengyel residens levelinek küldözése nagyságod által lehetne, mely is az én ittletem szerint úgy tetszik könnyen véghez mehetne. Bizonyos embertől kellene, ha nagyságod kegyelmessége, az vajdának az levelet megküldeni, az ki ott még is tekintene két felé. Éltesse Isten nagyságodat méltóságos szerelmesivel együtt sokáig szerencsésen jó egészségben. Karkó 27. Julii 1684.

Nagyságod alázatos híve s méltatlan szolgája

Teleki Mihály m. p.

Kivül: Méltóságos Apafi Mihály erdélyi fejedelemnek ő nagyságának, jó kegyelmes uramnak fejedelmének alázatosan.

Eredetije az erd. Muz. (Gr. Kemény József. Erd. tört. ered. lev. XXVIII. köt.)

CCCLIX.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa. Nagyságodnak alázatosan akarám értésére adni. Hírek tudakozására küldött emberem megérkezék, ezeket hozta, hogy Kende Gábor uram Beregszászban vagyon kurucz hadakkal, az váradi passához követe ment, mit tractálnak, ha megérthetem, nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatosan megírom. Megírtam vala ez előtt alázatosan nagyságodnak, hogy az magyarországi palatinus Poson táján volt feles hadakkal, ki is immár kegyelmes uram Buda alá érkezett az táborra, ez elmúlt hétfőn, Buda környékéből szégyenség fut kegyelmes uram mindenfelé. Deák Ferenczék valami labanczokat fogtak kegyelmes uram, mely miatt az

labanczok reá mentek, és az Tiszán általkergették. Ujjobban szintén Buda felé küldettem kegyelmes uram bizonyos emberemet, hogy bizonyost érthessek, ki is mihelt megérkezik, és mi bizonyost érthetek, mint kegyelmes uramnak nagyságodnak, alázatosan megírni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságotat szerencsés uralkodással, sok számos esztendőig, kívánatos jó egészségben. In Somlyó die 28. Julii A. 1684.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgálja, míg él,

Olosz Ferencz m. p.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXVIII. köt.*)

CCCLX.

Nos Stephanus Nagy de Vizakna ad fulgidam portam ottomanicam Illustrissimi ac Celsissimi Principi regnique Transilvaniae legatus; et Moyses Székely ejusdem celsissimi Principis regnique Transilvaniae in eadem fulgidissima porta ottomanica residens sive kapithia; notum facimus per praesentes, quod Illustrissimus ac Celsissimus princeps Transilvaniae, Dominus noster elementissimus per fidelem suum spectabilem ac generosum Stephanum Nalácsi consiliarium intimum, aulaeque suae Celsitudines praefectum, antea autem ad fulgidissimam portam ottomanicam per eundem celsissimum Principem regnumque Transilvaniae legatum; pro confirmatione electi nostri principis Transilvaniae Domini nostri elementissimi Michaelis Apafi junioris promitti curaverat daturum fulgidissimae portae ottomanicae viginti quinque millia tallerorum, idest quinquaginta bursas. Easdem itaque pecunias atque non plures celsissimus Princeps ex suis propriis pecuniis, quam citius ad fulgidissimam portam administrabit: ita tamen si modo una mecum legato scilicet, omnia requisita confirmationis, puta gladium, sceptrum, vexillum, pileum pennis ornatum, equum cum apparatu, Principi juniore electo kaftanium, ac pro patre sive Principe seniore Domino nostro elementissimo

alterum kaftanium principale, similiter pro consiliariis suae Celsitudinis duodecim kaftanios per aliquem fidelem suum potentissimus imperator cum literis suis confirmationalibus imperatoriis transmiserit. In cujus rei testimonium nos praesentes literas nostras damus sub sigillis et subscriptionibus nostris Datum Adrianopoli die 31. Julii Anno 1684.

Stephanus Nagy de Vizakna.

(L. S.)

Moses Szekely de Rhéty.

(L. S.)

(Eredetije a m. k. kamarai levéltárban.)

CCCLXI.

Illustrissime Princeps Domine Frater Amice et Vicine-
Nobis benevole.

Nagyságodtól követünk megérkezvén, általa minden tudósított dolgokat voltaképen megértettük. Méltóságos leveliben is írja nagyságod, hogy az jó atyafiságban és szomszédságban nagyságod részéről fogytkozás nem leszen, hasonlót akarván mi is követni, ez levelünk alkalmatosságával is ujobban tudósítjuk nagyságodat, megnyugott elmével lévén nagyságod, hogy az mi részünkről is akaratumk szerint azon atyafiságos szomszédságot valamint eddig, ugy ennek utána is intacte, hogy megtartassék, igyekezetünk azon leszen, kit nagyságod meg is fog tapasztalni mi bennünk. Ez mellett, hogy nagyságodat bő írásunkkal ne terheljük, itt fennforgó hírekről akarván tudósítani, az uramnak Teleki uramnak ő kegyelmének mind azokat bőven megírtuk, elhitetvén magunkkal, hogy nagyságodnak mindenekben referálni fogja, hasonlót várván nagyságodtól is az oda ki fennforgó állapotokról. Quibus in reliquo eandem Illustritatem Vestram benevalere desadiramus. Datum in Civitate nostra Bukurest, die 8 Augusti. Anno 1684.

Illustrissime Dominationis Vestrae Fratres Amici et vicini benevoli

(Oláh név aláírás.)

Kivül : Illustrissimo Principi Domino Michaeli Apafi, Dei Gratia Principi Transilvaniae partium Regni Hungariae Domine et Siculorum Comiti etc. Domino Fratri Amico et Vicino nobis benevolo.

Eredetije az erdélyi Múzeumban. (Gr. Kemény József, *Erdély tört. eredeti levelekben XXVIII. kót.*)

CCCLXII.

Kegyelmes uram.

Isten nagyságod jó egészséges életit, országában, boldog birodalmában hosszas esztendőkre terjeszse, és minden dolgaiban szerencsés előmenetellel megáldja, szívből kívánom.

Fejervárról 30. Junii nékem írt nagyságod méltóságos parancsolatját követ uramtól ő kegyelmétől Vizaknai Nagy István uramtól 21. Julii vöttem alázatosan, melyben nagyságod kegyesen parancsol, hogy mivel az fényes portára követésén bocsáttatván ő kegyelme, én is mindenekben egyet értek ő kegyelmével, és az dolgokat melyekben expeditus, megértvén ő kegyelmétől, munkálkodjuk együtt úgy nagyságtok és az nemes ország dolgait, hogy nagyságod fejedelmi kegyelmességét demereálhassuk. Mely nagyságod kegyelmes parancsolatja szerint ő kegyelmével együtt igyekezünk szívesen tehetségünk szerint nagyságtok és az nemes ország dolgait híven forgatni, és előmozdítani, nagyságod fényes portához való hűségének egész declarációjával. Legelsőben is az tihájával, tolmács Szeffer ágával, réz effendivel léven szemben, nagyságod méltóságos leveleit mindeniknek megadván, 22. Julii fővezérrel ő nagyságával, és ő nagyságának is megadván nagyságod méltóságos levelét, hatalmas császárnak szólót is kezéhez vevén, mind ifjú kegyelmes urunk confirmatioja, adó defalcatioja és az oroszlányos talléroknak az imperialissal az adóban egyenlő pondusban elvétele felől való instantiánkat meghallgatván, ígéré jóakarátját, hogy megértvén nagyságod méltóságos levelinék continentiaját, hatalmas császár előtt jó törekedő leszen. Ötön kaftanyoztatván fel szállásunkra lementünk; három négy napok alatt ebben léven az dolog, nagyságod méltóságos levelét fővezér ő nagysága hatalmas császárnak felvitte, s mi is azonban az kapukat jártuk, úgy hogy

ifjú kegyelmes urunk ő nagysága confirmatiója, ahoz való requisitumokkai hatalmas császártól megadatván, abban szorgalmatoskodunk, nagyságtoknak mentől kevesebb költségével meheessen végben az dolog; de semmi nélkül nem lehetett, az mikor már meg volt ígérve, azt nem kevesebbithettük, az ígéletben pedig hogy tovább menjünk, azt sem cselekedhettük, hanem az megígért summát is olyan declaratióval mondottuk meg, hogy mind hatalmas császár, fővezér ő nagysága, tihája, réz effendi, és többek avval legyenek contentusok, noha mind fővezér ő nagysága izenetek által mind tihája, és réz magok szóval valóban intimálták, és rajta voltak, hogy gondolkodjunk jobban, és többet ígérjünk, mivel az megígért summa egészben hatalmas császáré, abban senkinek semmi sem adatik, fővezér ő nagysága pedig semmi nélkül nem lehet, maga honorariumát megvárja, és ő nagyságok is; de megmodottuk: tovább semmiképen nem gondolkodhattunk, fejünk sincs arra, és nem is ígértünk semmit is többet annál, az mint az előtt fő követ uram ő kegyelme megígérte volt, úgy mint huszonöt ezer tallért, azon kívül senkinek semmi ígértet nem töttünk, hanem Nagy István uram resolválá úgy maga, hogy Is ten ő kegyelmét haza vivén, nagyságodnak az ő nagysága hűséges forgalodásokat és az dologban való fáradozásokat megmondja, kihez képest úgy hiszi ő kegyelme, hogy nagyságod nem hadja jutalmazás nélkül az ő nagyságok szolgálatjokat, úgy mint tihájának és réz effendinek. Így kegyelmes urunk sok sollicituskodásink után 6. praesentis hatalmas császár is felhivatván, az csausz passa jövőn élönkben kérdé, melyik az követ, és megmondván hogy Nagy István uram ő kegyelme, ottan csak ő kegyelmét vivék császár eleiben, és megkaftányoztatván ő kegyelme, nagyságod fényes portához való hűségiért iffiú kegyelmes urunknak conferált kegyelmességét declarálván, az adó dolgából is jó ígéletet tött; végre 7. praesentis fővezér ő nagysága felhivatván, az confirmatióhoz való requisitumokat maga eleiben rakatá, az elmenetelre rendelt hatalmas császár kapnesi passája is jelen lévén, előttünk annak adatá kezében hatalmas császár confirmationális levelét, és iffiú kegyelmes urunk számára való requisitumokat, és münköt hasonlóképen kaftányoztatván fel

mint elsőszöri szemben lételünkben, lön válaszung, kiről Nagy István uram ő kegyelme szóval nagyságodat bővebben fogja informálnálni, s mind penig egyéb itt fenn forgó híreket és dolgokat referálni. Ezek után tartsa meg Isten nagyságodat sokáig jó egészségben. Datum Adrianopoli die 3. Augusti 1684.

Nagyságod legkisebb méltatlan alázatos szolgálja

Székely Móses m. p.

Kivül : Az erdélyi méltóságos fejedelemnek ő nagyságának nekem jó kegyelmes uramnak adassék.

Eredetije az erd. Muz. (*Gr. Kemény József Erd. tört. ered. lev. XXVIII. köt.*)

CCCLXIII.

Méltóságos fejedelem, jó kegyelmes uram.

Okolicsani uram által írott nagyságod méltóságos leveleit, kegyelmes parancsolatjával együtt nagyságodnak alázatosan vettem, mely nagyságod méltóságos leveleire, hogy hoszas declaratioval való választ adjak nagyságnak szükségesnek nem ítéltem kiváltképen az mostani veszedelmes utazásra nézve; egyébiránt is Okolicsani urammal minden itt való dolgokat communicálván, s ő kegyelme maga is látván, in quibus terminis legyenek az állapotok, szemmel látott dolgokról való relatiót s informatiot tehet nagyságod előtt. Kegyelmes uram látván, s Okolicsáni uram relatiojabúl is értvén az oda ki való confusiokat s extremitasokat : nem kicsinyt conturbalódtam, kihez képest kérem alázatosan nagyságodat, mint kegyelmes uramat fejedelmi kegyelmes ajánlása szerint (a midőn nagyságod kegyelmesen assecurálá : hogy esztendeig itt nem hágy) hová hamarébb küldjön mást helyemben s vittessen ki, mert ha egy holnap alatt nagyságodnak bizonyos embere nem jön : kételen leszek gondolkoznom magam állapotja felől; énnekem kegyelmes uram költségem is annyira elfogyott, alig van ennehány talléroeska kezem között, az mellettem való tolmácsnak sem levén conventioja s fizetésben, csak Isten tudja mint vagyok vele, eddig is csak szóval tartottam s biztattam nagyságod kegyelmességivel. Minemű vá-

laszszal s levelekkel expedíaltatik Okolicsani uram nagyságodhoz, szóval is mint ilyent a vezér tihája nagyságodnak megmondhatja ő kegyelme nagyságodnak. Az erdélyi fejedelem fiának az botot, zászlót megadták, holnap indulnak meg véle; némely itt való jóakarói nagyságodnak azt is intimálják, a maga dolgainak folytatására nézve, vagy jól, vagy rosszúl forduljanak az oda ki való dolgok, de ne szánja minden holnapon embereit küldözni a fővezérhez és ha valami követség formában expedíaltatott emberei jönnének nagyságodnak: annál jobban esnék; ezt kegyelmes uram nem magamtól írom, kiről is nagyságodat alázatosan követem, de mind ezekről s egyéb specialitasokról is szóval bővebben, szóval alázatosan izentem nagyságodnak. Kigyelmes uram Pitró posta is bizonyos ratiokra nézve, de kiváltképen az suspicionak eltávoztatásaért Konstantinapolban nem mehetett, hanem a leveleket magam bizonyos emberem által küldöttem el. Azon is alázatosan instálok nagyságod előtt Pitró postát hová hamarább küldje vissza hozzám. Én kegyelmes uram annyit nem írhatok, kinél Okolicsani többet ne tudjon mondani. Isten oltalmában ajánlván az nagyságodnak életést, maradok nagyságodnak.

Drinápoly 9. Augustii 1684.

Alázatos szolgája

Szenczi István

Külczim: Méltóságos magyarországi fejedelem Thököli Imre jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan adassék.

(A k. kamara levéltárában levő eredetiről.)

CCCLXIV.

Jauorouiae 15. Augusti 1684.

Illustrissime Princeps Domine obseruandissime.

Quod ob varias huius mundi fortunae vicissitudines me remanentem in Regno Poloniae, illustrissimo Principi Domino meo obseruandissimo sit expertum, non dubito, quae omnia pro sua erga Deum omnipotentem exorbitantia iuste me ferre credo. Interea temporis, dum non sum compos, ubinam loco-

rum esisterit socia vitae meae, cum caris pignoribus meis, obtinui a Sacra Regia Majestate Domino meo Clementissimo per supplicem libellum, ut mihi sit concessum mittere unum ex meis Aulicis cum assistentia eius nomine Anastasium Dymulakowicz, qui tute et secure per dominia Illustrissimae Celsitudinis Suae Domini mei observandissimi transeat, explorando sociam meam cum caris pignoribus, qua de re Serenissima Majestas Dominus meus Clementissimus ad Illustrissimam Celsitudinem Vestram scribit. Ego vero obnixè expostulo Illustrissimam Celsitudinem Vestram, ut sit tam aditus, quam reditus ipsorum securus, et non tardus, sed quam citissimus, quam gratiam Celsitudinis suae nactus, si vivero, omni ex parte recompensaturum et regravificaturum me polliceor, sin autem Deo placuerit me ex vivis excessurum, cara socia mea cum caris pignoribus obligate remanebit, haec omnia se satisfacturam esse, quae omnia spero Illustrissimam Celsitudinem Vestram mihi pro tunc hic moranti facturam. Cui me cum obsequis meis devoveo, uti

Illustrissimae Celsitudinis suae ad
omnia promptus obsequi Joannes
Duka Palatonijs (igy) Terrarum
Moldaviae.

(*Oldh aláírás.*)

Kivül : Illustrissimo Domino Domino Michaeli Apafi. Transylvaniae Principi, Partium Hungariae Domino et Siculorum Comiti, Domino ac Benefactori meo Colendissimo.

Eredetije az erd. Muzeumban. (Gr. Kemény József Erdély tört ered. lev. XXVIII. köt.)

CCCLXV.

Celsissime Princeps, mihi Domine Clementissime.

Per Nobilem, ac Generosum Stephanum Nagy Vestrae Celsitudinis Legatum Benignissimas accepi litteras, quibus iuxta Vestrae Celsitudinis votum efficere non destiti. Summa bursarum quinquaginta, puta, viginti quinque millia tallerorum pro Fulgida Porta ab Illustrissimo Vestrae Celsitudinis

Aulae Praefecto Stephano Naláczí nuperrime constituta fuit. Licet in summam praecipui ministri ulterius progredi voluissent, ego et Nobilis Stephanus Nagy una cum generoso Domino Residente, Mose Székely, (ne Vestrae Celsitudinis mandata praeterierint praefati ministri) pro viribus enixe contendimus, qui ministri praefixam muneris summam pro Supremo Visirio percupiebant, a nobis autem exaratum fuit, nos non posse inter Celsissimum Principem ac Supremum Visirium mediatores fieri, a Celsitudinis Vestrae arbitrio et benevolentia id pendere, Fulgidae Portae Praefecti ac Supremi Cancellarii postulationes Vestrae coram Celsitudine se dixit relatum Illustrissimus Nagy. Interim meam audaciam Vestra Celsitudo ignoscere dignetur, dum de Celsissimi Principis confirmatione agitur, aliquam a Vestra Celsitudine benevolentiam se accepturum sperat singulus Fulgidae Portae minister. Ego autem, ut Principis junioris, mei Domini clementissimi Domini omni felicitate sit uberrimum, et longaevam ducat vitam Vestra Celsitudo, numini preces jugiter fundo, prouti maneo Celsitudinis Vestrae Seruus paratissimus et humillimus Fulgidae Portae Interpres Sefer Agha.

Adrianopoli die 15. Augusti A. D. G. 1684.

Kivül : Celsissimo Domino, admodum Domino, Michaeli Apafi, Principi Transylvaniae mihi Clementissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXVIII. köt.*)

CCCLXVI.

A Jézust követő nagy fejedelmeknek dicsekedő öröme, a Messiást valló nagy rendeknek választotta, szemermetes állhatosságának takargató gazdája, jóra való igyekezetnek örömmel való kalauza, mostani erdélyi fejedelem Apafi Mihály, kit Isten jó véggel áldjon meg! Császári felséges levelemet vévén érts meg, hogy a királyoknak oltalom hely gyanánt lévő méltóságos udvaromba leveled érkezvén, az aránt való királyi rend szerint megfordítottatott, mit irtál megértettük.

Mivel azért te felséges udvaromnak hű szolgája, és kiváltképen való ragyogó csirakja vagy, az aránt felőled teljes hitellel vagyok, kihez képest kívánságodnak boldogításával az erdélyi három nemzetből álló nagy rendeknek az aránt való megegyezések szerint, utánađ fiad, iffjú Apađi Mihály (ki a Messiást való fejedelmeknek öröme, kit is Isten jó véggel áldjon meg) fejedelmeskedéséről császári donatiom és egyéb szükséges eszközök küldetvén tekintetes Oszmán kapucsi basántól; azért te is nagyobb mértékben mint az előtt, engedelmes hűségedet ajánlván irod, hogy megnevezett fiadat is hasonló dologra intetted. Minekokaért im mi is császári leveľünket küldöttük. Valamig azért ezután is hű, igaz és tökéletes lesz, külömb külömbféle kegyelmességeimnek vételével becsültetel. Emberetek által küldött ötven erszény ajándéktok beadatott; ha arra felé oly dolgok lesznek melyeket szükséges megírnod, el ne múlads, így érts. Költ Drinápolyban Augustusnak közepe táján 1096(= 1685.) esztendőben.

Szultán Mehemmet.

Kivűl : Alsó uram ő kegyelme hozta császár levelének fordítása..

(Eredeti erdélyi Muzeum egylet.)

CCCLXVII.

Praemissis praemittendis.

Embered által mind hatalmas császárunknak, mind nekünk küldött leveledet vöttük, mit írtál megértettük. Irod, hogy ennek előtte instantiad szerint fiad fejedelemségéről küldetett császári donationak meghálálására mind magad eddig valónál több hűségre ajánlottad magadat s mind fiadat hasonlóra intetted. Ez aránt hozzáđ külnetett császári kegyelmes levél mellett mi is írtunk, ezután is hasonló hűségednek mutogatásával igyekezzél ő hatalmassága császári kegyelmességét magadra vonni. Az ötven erszény pénzbeli ajándékod ő hatalmassága tárházában beadatott s embered is dicsekedő köntössel feltiszteltetett s visszabocsáttatott. Ha mi szükséges dolgokról kíváztatik írni, el ne múlads. Isten békessege a jó úton járókkal. Drinápolyban. Fővezér Ibrahim passa.

Kivül: Alsó János uram ő kegyelme hozta fővezér levelének fordítása.

(Eredetie erdélyi Muzeum egylet.)

CCCLXVIII.

Kegyelmednek mint nékem bizodalmas jóakaró uramnak, tutoromnak ajánlom kötelességgel való sok szolgálatomat.

Ezen alkalmatossággal kegyelmedhez való obligatiomat akarván declarálnom és egyszersmind még Buda alatt töltött ajánlásimat, fogadásomat betöltenem, avagy renovalnom, ezen udvarló rövid írássommal kegyelmedet, hogy ne látogassam, és azzal magamat tovább is az kegyelmed szokott affectiojában napról napra inkább ne insinualjam, el nem múlathattam: reménylem bocsánatot várhatok ha mind ilyen súlyos és terhes országos gondjai között is haszontalan írással alkalmatlankodom, kérvén itt létemben maga parancsolati által az minden elégségesnek ítél lenni, semmiben ne kéméljen, tapasztalni fogja mindenkori kész voltomat s kegyelmedhez való devotiomat. Az itt való occurrentiákról kötelességem szerint nagy jó szívvvel informálnám kegyelmedet, ha szükségesnek itélném, de ez mai napon interveniált némely distractioim miatt arra sem érkezem, mindazonáltal kegyelmes urunknak ő nagyságának szóló kapikiha uram részszerint az maga leveleiből is mindeneknek bőségesen végére megyen. Az franczia oratornak Konstantinápolyból solennis ide való jövetelének alkalmatosságával kegyelmes urunknak ő nagyságának pro curiosa distractione Drinápoly városát az mint in prospectiva egy jóakaró olasz barátommal leirathattam, una cum ingressu Kis András uram ő kegyelme által megküldöttem, olyan intentioval, annak idejében ha az ő nagysága akarátja ellen nem esnék, ő nagysága Eszékhez való jövetelét a ki mindenekben superalja hasonló formában leirassam; igaz dolog, hogy Bécs alatt az több portékámmal együtt annak az solennis ingressusnak descriptioja is ott veszett, és már oly exacte nem recolligálhatom magamat. Alázatos kegyelmes urunkhoz ő nagyságához való hű szolgálatomnak jeleit mindenben örömet mutatnám, hogy teljesség-

gel haszontalan szolgálának nevét ne viselném, de az tehetsége igen lassú, alkalmatosságom sem adatik. Végét vetem írásomnak és magamat az kegyelmed szokott affectiojában ajánlom, kérvén szegény szolgálárúl el ne felejtkezzék, kegyelmes urunk ő nagysága és mások előtt személyemet recommendalni ne neheztelje. Ezzel sokáig éltesse Isten kegyelmedet, szegény hazánk s nemzetünk szolgálatjára. Raptim Adrianopoli, die 20. mensis Augusti Anno 1684.

Kegyelmednek jó szívvvel és kötelességgel szolgál míg él
Berthothÿ Sigmond m. p.

Külszím : Nemzetes és vitézlő Absolon Daniel uramnak (tit.) méltóságos magyarországi fejedelem Theököly Imre kegyelmes urunk ő nagysága fősecretariusának etc. nekem bizodalmas nagy jóakaró uramnak tutóromnak adassék.

(Eredeti a kir. kamarai levéltárából.)

CCCLXIX.

Alázatos szolgálatomat ajánlom nagyságodnak mint kegyelmes uramnak, hogy Isten nagyságodat minden dolgában szerencsésen boldogítsa Istentül kívánom.

Nagyságod nékem 19. praesentis írt parancsolatját 23 praesentis vöttem Rosnyón nagy alázatosan, melyben nagyságod mit parancsoljon az kapucsi mulasztotása felől megértettem; én kegyelmes uram nagyságod méltóságos parancsolatját mihelt vöttem, mindjárt az urral Nemes János urammal ő kegyelmével közlettem, ő kegyelmével együtt az itt való kapucsit az itt való nyugvásra kértük, de ő örömosteb sietne, mint sem mulatozna, mivel magam hallottam parancsolatját arról, hogy ha lehet ne késsék, mindazonáltal holnap itt meg fog nyugodni, holnapután Brassóban be fog menni, ott már meddig mulatoztathatjuk nem tudom; az mi penig kegyelmes uram az oda be való dolgokat illeti, az császár és vezér levelei nálam nincsenek, hanem előttem az vezér adta az kapucsi passa kezében, azokban az adó dolgáról mi lesz írva nem tudom. Az mint nagyságodnak az előtt is megírtam vala, az császár előtt midőn nagyságod s az nemes ország szavával (elő számlálván

az haza megromlott, erőtelen állapotját s ki s mi voltát, s az jó féle pénznek szűk voltát) az adó defalcatiojáról és az orosz-lányos talléroknak supplementum nélkül gratzi tallérok helyett való elvételése felől instáltam volna, az császár maga azokra oszunt mondott, az vezér elbocsátásunkor pedig azon materiáról semmit sem hallott. Megvallom kegyelmes uram én sem vöttem kérdésben előtte, hanem midőn az réz választ adott volna, ő nagyságától kérdeztem, hogy az adó elengedéséről hatalmas császár igéreti szerént választ vivő levelünk van-e, nincsen-e valami emlékezet; melyre tőn ilyen választ szórúl szóra, hogy nem illik azt nékem most megmondanom, de is Alla jap, jap, meg lesz az is, mely és több szavaihoz képest mind réznek és tihájának, én alig hiszem, hogy az kapucsínál lévő levelekben is annak leengedéséről írás legyen, s azt még most ne is remélje nagyságod, hogy az adóban nevezetesen elengedjenek, hanem azt inkább remélheti nagyságod, hogy az az császári kegyelmesség fog abból állani, hogy az orosz-lányos tallérokat gretzi tallérok helyett pótlás nélkül fogja bevételni. Nagyságodnak szóló levél nállam több kegyelmes uram nincsen, hanem az tihájáé, réz effendié, kiptiha uramé, az havasalföldi vajdáé kettő, egyiket ott lételemben adta kezemben, másikat egy portáról érkezett levéllel, mely is bele van ineludálva, utánam küldött; ezeket pedig mind ezen levelemmel együtt nagyságod kezéhez küldöttem. Az ígéletben mennyire mentem, Ujvári uram által asszonyunknak ő nagyságának irt levelemből nagyságod megérthette; én kegyelmes uram feljeb egy pénzzel sem mentem annál, mit az ur Naláczi uram ő kegyelme megígért volt, az huszonöt ezer tallérnál, expetans pedig nagyságod elbidje hogy bizony sok vagyon; kikhez mint és mennyire fog járúlni az nagyságod kegyelmessége, nagyságod kegyelmes discretiójában álljon. Ott az dolgok mint és mi formában forgottak kegyelmes uram, annak leírása merő historiára terjedne, de olyan seriumat, melyrül nagyságodat sietve kellenék tudósítanom, áldassék Istennek nagy neve érette, mostan kegyelmes uram nem tudok. Nagyságodat ez után is tudósítani, az mik eszemben jutnak, el nem múlatom. Az vajda miket izent nagyságodnak referálni el nem múlatom. Nagyságodat mostan is.

hosszas és sietve írt levelembeli fogatkozásokról mint kegyelmes uramat követem igen igen alázatosan; nagyságod nekem méltatlan kissebbik szolgájának ez után is parancsolván, nagyságodnak életem fogytáig szolgálni el nem múltom. Ezeknek utána Istennek áldását kívánom nagyságodra mint kegyelmes uramra terjedni. Datum in Rosnyó die 23. Augusti A. 1684.

Nagyságod méltatlan legkissebbik szegény szolgája
Vizaknaj Nagy István m. p.

Kivül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának, nekem kegyelmes uramnak adassék.

Eredetije az erd. Muzeumban (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVIII. köt.*)

CCCLXX.

Szolgálok kegyelmednek.

Isten minden jókkal áldja kegyelmedet. Sub dato 30-dik Augusti költ kegyelmed levelét elvettem, jeles szerencséjén örülök kegyelmedeknek, melyben mi is az elmúlt napokban nem utolsók valánk, kit nem kétlem eddig érthetett kegyelmedek. Szebeny megvétele után, ez elmúlt vásárnap reggel (estve könnyüszerrel indulván útnak) üttötk meg Sulcz Pál urammal Tököly Eperjes mellett fekvő táborát, készületlenül találván, enyém lévén az első ütközet, őt zászlóalja katonámmal az egész lovasságát megfutamtatván, víznek és a hidaknak hajtottuk, jobb kézről pedig Veterányi uram mint egy két kompániával az talpasságnak esvén, vélek annyira megvásárolt, béérik egyszer velle. Az Isten annyira megrémitette volt őket, minek előtte az derék német, horvát seregek rendben érkeztenek volna, circiter hat vagy hét százan lévén mindenestől, mi egész táborát épen elszélesztettük, s az Isten annyira nekünk adta a diadalmat, hogy minden munitióit, 8 ágyúit, maga és egész táborának sátorait, szekereit, Tökölynek argenteriait mind elnyertük, és jól lehet a horvát, s a német derekasabban töltözött prédával, mindazonáltal az katonaság is megköszönheti Tököly uram jóakarátját,

mert rongyos állapottal lévén, s az tél is közelgetvén, annyira megbövitette közöttünk az sok ép drága köntöst, hogy alább való is skarlát gránát nyesttel hiúzzal béllett száras gombú mentékre vágyna, ebben pedig valóságot írok, kevés kárunkkal alkalmasint gazdagított bennünket. Így azért Tököly immár táborával confundáltatván, kegyelmetek is ottan a mit elkövethet, tovább is az ellenségen el ne mulassa, a katonaságot pedig kegyelmed biztathatja fizetések iránt, debitis in locis mindenütt serénykedvén kívánt resolútióim vannak, az minthogy Buda megvétele eddig bizonyos is lévén, s nagyobb része azon tábornak erre földre jövéen, és mi is rövid nap kegyelmetekkel megegyezvén, mind fizetése katonaságnak megleszen, s mind pedig a regiment előbbeni állapotjában reficiáltatik, ez lévén mind az lothringiai herczegnek s mind peniglen ő felségének egyenlő akaratjok, egyszersmind téli quartélyja is mind ő s új regimentemnek infallibiliter ígért lévén. Caeterum kívánom, hová hamarébb Isten kegyelmetekkel egyeztessen meg bennünket, maradván.

Kegyelmednek jóakarója

Barkóczy Ferencz m. p.

P. S. Emlékezetben lehet kegyelmednek, praedecesorom bévött szokása az volt, hogy mikor ez katonaság zászlót, dobbot nyert, főtisztinek kellett praesentálnia; azért én is szegről végről viczegeneralissa lévén ez földnek, akartam kegyelmeteknek intimálnom, a mely zászlókat, dobokat kegyelmetek most nyert, számomra megtartsa; e mellett a mely leveleket debreczeni ember által küldtem volt kegyelmeteknek, megadták-é tudósítson.

Datum ex Castris Caesareis juxta Arcem Sáros et Cibinium positis die 20. Septembris Anno 1684.

Kívül: Generoso Domino Martino Kende Sacrae Caesareae Regiaeque Majestatis. Militae Hungaricae Campestris Vice Colonello etc. Domino observandissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti lev. XXVIII. köt.)

CCCLXXI.

Generose domine nobis observandissime!

Salutem et omnem prosperitatem. Contentumunkkal vet-
tük kegyelmed tudósítását, kiből értjük, hogy már akkor vette
Torma Mihály uramnak szóló levelünket is az ungvari praesidium szaporítása végett. Eperjes és Kassa, minthogy musquati-
tyosinkat inkábbára elfogta most tölünk, hogy simpliciter
Ungvárbán ne adhassunk, megvalljuk, hogy embereink s mnni-
tióink elveszenek tölünk s ennyi ezerink kiadása hijában való-
legyen, és annak az földnek is nagyobb alkalmatlanságot sze-
reztünk, s jövődöben is hogy nagy ügyel bajjal juthassunk
hozzá, sajnálnók s igen károlnók édes Galambos Ferencz
uram, ha mégis az ellenség kezében ejtenék Ungvár várát,
hanem ha ugyan gondolja, hogy 3 és 4 mértföldnyire vagy on tö-
lök az német ellenség s félthetni töle, hogy kezébe jusszon, így
bezzeg javaljuk, hogy Vay uramék által tett intimatióinkhoz
alkalmaztassa magát kegyelmetek, sőt hogysem benne meg-
fenekeljen az ellenség, két vagy három kívül való bátyáját
is vettesse fel porral kegyelmetek, hogy ne kaphasson az el-
lenség rajta, azután Isten boldogítván bennünket, könnyű
lesz megépítenünk. A hol penig kegyelmed dexteritása által
az vár conservatiója fenn fog tartódni, annyival inkább hogy
Torma uram ezeréből is szaporíthatja az praesidiumot, és
Fekszi nevű hadnagy is bé fog menni, így egyedül csak ke-
gyelmednek fog imputáltatni, az kiért tölünk is nagyobb te-
kintetet s érdemet fog assequalhatni kegyelmed. Nem kétjük
azonban Makovicza megszállását pro sexta praesentis, s az
alatt az ellenség confusióját is hallhatta kegyelmed addig,
azért az budai állapotokról írjuk kegyelmednek, hogy nektink
azokban kedvünk szerint való híreink érkeztenek, s confirma-
lódnak is óránként előtünk, mert az német tábornak mint
egy hat ezerig valóját, az ki előre küldetett, levágta az tö-
rök, Ó-Budánál is penig elszóritván az palatinus táborát az
némettől, Eszterházy Pál csak harminczad magával szaladha-
tott, annyira levágta az vele levő magyarságot, ilyen híre-
ink vannak. Tovább is penig hallunk nagyobbakat, és mi sem

egyébb végre vagyunk az Cserehaton s az Hernád mellett, hanem hogy ha az szükség úgy hozza, hogy az szakmáriak excurráljanak s az ellenséggel conjunctiót kívánni akarnak, és továbbra Vay uramék ellenek nem resistálhatnak, hogy in tali casu magunk is mindjárt megsegéljük, és ide is az egy éjszakára hogy csak jöttünk, s holnap viszont vissza megyünk hadaink köziben az Cserehátra s az Hernád vize mellé. Éltesse Isten kegyelmedet. In arce Regezcz die 11. Octobris 1684.

Emericus Thököly

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban)

CCCLXXII.

P. F.

Demnach Ihrer Kaysl. Mayst. Rath, Cammerer, vnd Veldtobristen in Ober-Hungarn Herr Stepfan graf von Chiak, Oberspan der Spannschaft Bereg, wider den itzigen Commendanten zur Zipss, wie auss dem Beischluss mit mehreren zuersehen, vnter anderen auch sich Beschweret, wass gestallt gemelter Commendant deren Rebellen Weiber auffangen, vnd nachher Zipss in arrest bringen lasse, wordurch Er Vrsach gebe, dass zur Ihrer Kaysl. Mayst. grossen umdienst die Rebellen Hingegen der Treuverbliebenen Hungarn, Weib vnd Kündler gleichfals wegführen, in arrest halten, vnd besorglich gar in Türkischen Dienstbarkeit verkauffen mächten, dahero solches zuverhindern angehalten, vnd gebetten, damit Bedeute zur Zipss gefangene Rebellen Weiber, alsogleich des Arrests entlassen werden, Alss Haben Wir solches an dem Herrn Veldtmarschallrath hiemit remittiren wollen, auf dass derselbe hierinfals Ihrer Kaysl. Mayst. Dienst, wass proconvenientia desselben sich thun lasset, Beobachten, vnd dass Weitherr dissfals verordnen wolle, Zumahlen Wir selbst Bey diser Beschaffenheit der mainung seindt, dass Bedeute gefangene Weiber wider losszulassen, Demselben p. Wienn den 16. Octob. Anno 1684. X. J. C. A. B. an Herrn Veldtmarschallleuthenandt Schulz.

Kivül : 1684. Copia.

(A kir. kamarai levéltár egykorú másolatáról.)

CCCLXXIII.

IV. Muhammed.

A Jezust valló nagy fejedelmek dicsekedő öröme stb. erdélyi fejedelem!

Ezen czimeres levelem hozzád jutván értsd meg, hogy Buda várát, az iszlám véghatárának bástyáját, a hitetlen németek ostrom alá fogták, mire Musztafa bassa ki Aleppo tartományának kormányzója, de egyszersmind Magyarországon harczoló győzedelmes seregemenek vitéz fővezére, a neki adott parancsolathoz képest a többi vezirekkel, mirmiránokkal, bégekkel, ellenség tűző tatárokkal s egyéb hadaimmal együtt Istenben bízva a hitetlen németnek fordult. A teremő különös kegyelméből s a proféta csuda tevő segedelme által a pokolra való hitetlenek e támadást ki nem állhatván, kétségbe esve futásnak eredtek s a győztesek által üldöztetvén részint felkonczoltattak részint elfogattak, fegyverük, szertáruk s egyéb holmiaik pedig zsákmányul estek. Miután ezen átkozottak szándékát allah kegyelméből ily módon sikerült megakadályozni, az iszlám érdekében bocsátom hozzád ezen fényes parancsolatomat, remélvén, hogy a mint eddig hűséges szolgálja voltál örökké tartó családomnak s az iszlám ügye támogatásában meg nem restültél, azonképen veszed s teljesíted ezen engedelmességre számító rendelkezésemet is, mely szerint Erdélyből ezen áldott ezer . . . . dik évben 30,000 kila lisztet, 20,000 kila búzát, 40,000 kila árpát s 10,000 kila kölest kell gyorsan beszerezve szekerekre rakatnod, kellő őrizet mellett Buda várába szállíttatnod s itt a fennevezett Musztafa basa fővezir által annak átvételével megbizandó tisztnek által számoltatnod. Midőn azért ezen czimeres levelem hozzád érkezik ezt jól megértvén magadat az ebben mondottakhoz tartsd s rajta légy, hogy kötelességedben való eljárásod dicséretemre és meglelégedésemre méltó legyen, hogy ez által császári kegyelmemben részesülhess. Ne gondold, hogy a halogatást tűrni vagy mentséget s ürügyet még csak meghallgatni is fogok. Azt tedd a mit kell s a fenirt mennyiségű gabonát nevezett fővezirem akaratahoz képest hova hamarább szállít-

tasd és ad át. Ne felejtsd el, hogy ha ezen dologban a megkívántó buzgósággal jársz el, különös kegyelmemre teszed magadat méltóvá; azért azon parancsomat híven és lelkiismeretesen teljesítsd, s császári névjegyemnek hitelt ad.

Kelt a budai táborban 1095 Zülhidse 1—10=1684 Novemb. 9—19.

Kivül ezen egykorú jegyzet: A. 1684. 9. Novembris Buda alól hozták Fejérvárrá: török császár parancsolatja az adóban tudandó élés felől.

(Törökből Eredetije a m. t. Akadémia birtokába.)

CCCLXXIV.

Mi az hatalmas Győzhetetlen tündöklő Török császár urunk Váradi végvárának és hozzá tartozandó minden vég helyeknek, vármegyéknek, városoknak, mezei lovag seregeknek gondviselő ura az méltóságos Kajmakám passa

Miry (Tugra) mlir án Várad hálá

Tekintetes nemzetes szomszéd vitéz barátom, Isten kegyelmedet sok számú esztendőig hatalmas császárunk hasznos szolgálatjára kívánsága szerint éltesse kívánom. Im kegyelmednek akarám jelenteni, hogy csudálkozunk azon, hogy az ott lévő emberink enynyit ujabban ott mulatának, holott azt halljuk, hogy kegyelmetek az törvényre halasztotta, az melyet nem kellett volna az méltóságos erdélyi fejedelemnek cselekedni, holott mikor még az váradi végvár megvétetett, az hatalmas tündöklő császárunk lajstromában és szabadon való kanoni rendiben így vagy on írva, hogy ha az hatalmas győzhetetlen császárunk váradi végvárának valami épületi kívántatik, azért az hódultságra és sanczolságra vettessék, valamely sanczolságok az hatalmas tündöklő császárunk szárnya alatt vadnak. Azért szomszédvitéz úr barátom, ezt nem az mi fejűnkől cselekeszszük, holott nincs annyi fejűnk reá, hanem ez esztendőben minthogy így kívántatott meg. Azért az hatalmas császárunk igaz kanoni poroncsolatja szerint cselekedtük, holott az elmulthatatlan, mert hiszem kegyelmetek maga is jól tudhatja, hogy ez nem minden esztendőben kívántatik meg, de ez esztendőben így kívántatott.

Azért kérem kegyelmedet, hogy ez oda küldött emberink vég dolgait kegyelmed mentől hamarébb felszedetni és dolgait végben vinni méltóztassék, holott az hatalmas tündöklő császárunk végbeli házának épületire ez esztendőben akképen kívántatott; hogy ha pedig az sanczolságok vakmerőtlenkednek, azért felkeltünk az borosjenei és váradi haddal, és reájok menyünk, akkor aztán megbánják, ha békét nem hadnak az szófogadatlanságnak.

Isten kegyelmeddel nemzetes úr barátom.

De Várad 1684. die 20. Nov.

Kivül : Az méltóságos erdélyi fejedelemnek egyik meghitt becsületes ur hívének. Az tekintetes és nemzetes somlyai főkanitány urnak ő kegyelmének, nekem becsületes uri barátomnak illendő becsülettel és szeretettel kezében adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXVIII. köt.*)

CCCLXXV.

Mint kegyelmes asszonyomnak nagyságodnak ajánlom alázatos szolgálatomat, Isten nagyságodat sok időig való szerencsés boldog országlással s jó egészséggel áldja, alázatosan kívánom.

Nagyságod méltóságos levelét alázatosan vettem, hozám egyik engedelmes szolgájához nyújtott kegyelmességét megértettem, elfoglaltatott jobbágyimnak szabadulásival együtt. Isten nagyságodnak fejedelmi méltóságának számos esztendőig való terjesztésivel áldja meg érette, én is tehet ségemmel valamire érkezhetem, minden alkalmatossággal nagyságodnak alázatosan igyekezem megszolgálni. Egy szakácsnak és üvegesnek fölkerestetése felől parancsol nagyságod, más oly szökött szakácsot itt nem értettem, hanem ez előtt egy Máté nevű szakács vala itt, ki is vagyon már annak több két esztendőnél, hogy innét is hitetlenül elsözkvén, Moldovában ment, onnét is úgy értem hogy Lengyelországban látták volna, vagy is hová lett nem tudhatom. A mi az üveges dolgát illeti penig, nagyságod parancsolatja szerint tudakoz-

ván felőle, értettem hogy széllel az erdőkben vándorolván, egy helyett fiával együtt súlyos betegségben esvén, az fiu meg is holt, maga is vagyon már három holnapja hogy kórágában fetreng, ha felépül betegségéből, kihez semmi reménység nincsen, nagyságodnak az iránt is szolgálai kötelességemet meg akarván mutatni, ha meggyógyúlhat kegyelmes uram vajda ő nagysága előtt instálok, azon üvegest küldené ő nagysága nagyságod kezében. Továbbra is nagyságod nékem egyik alázatos szolgálójának parancsolván teljes tehetséggemmel elkövetni nem mulatom. Ezek után Isten nagyságodat fejedelmi székében jó egészséges hosszú élettel boldogul megtartsa.

Költ Bukoresten die 4. Decembris Anno 1684.

Nagyságod mindenkori alázatos szolgálója

(*Oláh név aláírás.*)

Kivül : Az méltóságos erdélyi fejedelem Anna Bornemisza asszonyoknak etc. etc. nékem jó kegyelmes asszonyomnak ő nagyságának, alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemeny József, Erdély tört. ered. lev. XXVIII. köt.*)

CCCLXXVI.

Méltóságos fejedelem kegyelmes uram.

Fejérvárról 7. Nov. nekem irt nagyságod méltóságos parancsolatját Balogh István uramtól 23. vöttem alázatosan, hatalmas császárnak, fővezérnek ő nagyságának, muftinak, tihájának, réz effendinek, és főtolmács Szeffer aga uramnak irt nagyságod méltóságos levelivel, és annak parijával együtt. Legelsőben is mindjára Szeffer Aga uramnak adtam meg nagyságod méltóságos levelét, akarván az dolgokat jól megértetni ő kegyelmével, szállásomra jött, innét kapura együtt menvén, az tihájának nagyságod levelét megadtam, és szóval is megmondottam nagyságod kívánságát, hogy az mint némely napokban is általam sollicitáltatta nagyságod az elmaradt honorariomokat, melyeket iffju kegyelmes urunk confirmációjának alkalmatosságával kellett volna küldeni, kíváltképen az atnamét, az régi mód szerint hatalmas császár hűt-

tel confirmálván, az haza szabadságának megtartásával iffiu kegyelmes urunk ő nagysága életéig bírhasa az fejedelemséget, kiről nagyságod méltóságos levelét kívánták volt ő nagyságok ; most immár az leveleket mind hatalmas császárnak, fővezérnek ő nagyságának, és több nagy rendeknek is elküldötte nagyságod. Megadván nagyságod méltóságos levelét, kértem azon, fővezér ő nagysága előtt légyen jó törekedő az dologban, melyre is ígérte jóakarátját ; fővezér ő nagysága előtt audientiát szerezvén, hová is magával együtt bémenvén, fővezér ő nagyságát nagyságod méltóságos nevével salutáltam, megadván ő nagyságának szóló nagyságod méltóságos levelét, annak utána hatalmas császárnak szólót is, kérvén azon, mutassa jóakarátját ő nagysága, és hatalmas császárnak is adja meg nagyságod méltóságos levelét, és ő hatalmasága előtt is légyen jó törekedő azokban az dolgokban, melyekről írt nagyságod, az mint az elmúlt napokban is tihája ő nagysága által találtam volt meg ő nagyságát, szóval is elő számlálván az szeriut mint tihája előtt nagyságod kívánságát ; meghallgatván szavaimat, ígérte jóakarátját, meglátván azt is, mi légyen nagyságod méltóságos levelében írva. Azonban tön ilyen kérdéseket : Oszmány aga hol vagyon ? jön-é ? miért késett eddig ? Nagyságod kegyelmes parancsolatja szerint töttem feleletet, hogy úgy gondolom eddig jövő utjában vagyon, késedelme azért volt, hogy az pénznek nehezen tehette nagyságod szerit, Balogh István uramnak is meghadtam volt, hogy utánom bejöjjön, s hallgassa meg vezér szavait és Szeffer uram tolmácsságát is, meglátván fővezér Balogh István uramat, azonban kérdé tölem, ez jött-é most nagyságodtól az ember, és hány napja hogy megindult ; arra megmondottam, hogy ez jött és tizenöt napja hogy megindult ; azután kérdé : miért nem küldette be nagyságod eddig az adót, holott az ideje eltölt ; arra kegyelmes uram azt feleltem : az kapucsi menetele akadályozta, kit ő nagysága buzáért küldött nagyságod birodalmában ; mondá : hiszen az kapucsi pénzzel veszi az buzát, mikor s mikor elment, még akkor eltölt volt az adó beszolgáltatásának napja ; kire azt feleltem, nekem ugy parancsolt volt ő nagysága tihája ő nagysága által, hogy az adó pénzzel vészen buzát az kapucsi, s

úgy is tudósította nagyságodat felölle, az tihája is hozzá szólván az után monda vezér ő nagysága, úgy vagyon. Azomban köntöst csókolván kijöttem ő nagyságától, és mindjáraft muftinak, réz effendinek adtam meg nagyságod méltóságos levelét, igérvén mindenik jóakarátját, sőt, az mufti igen szép emlékezetet tön nagyságod hatalmas császárhoz való hűsege felöl, minden jóval igérvén magát. Egynéhány napok alatt várván hatalmas császár kegyelmessége felöl a fővezér ő nagysága jóakarátját, az kapukat jártam, igyekezvén az jó válasz felöl mi aránt légyen érteni, kíválképen réz effenditöl, ki is megmondá, ne büstüljak semmit, möst jó választ adott, és már meg akarja iratni nagyságod kívánsága szerint. Tegnap kapun lévén reggel tihája hivata maga házában s monda, immár hatalmas császár és fővezér levelei készek, legyenek várakozásbn, egész estig várakozván ott, ma ismét igen jó reggel felmenvén, fővezér házából kijöve tihája ő nagysága, és monda, menjek bé utána fővezérhez ő nagyságához, holott is köntös csókolás után hátrébb állok, s monda maga a fővezér ő nagysága, álljak közelebb, s úgy közel állván, elő vévé hatalmas császár levelét, és maga terjeszte, egy inasa fogván az levélnek egyik szélit, s monda ezen szókkal : hatalmas győzhetetlen császár az mint megadta az erdélyi fejedelem ő nagysága holta után az fiának az fejedelemséget, az levélben nem írták volt jól az fia nevit, ihon immár ebben meg vagyon írva, úgy az mint kívánta : de miért kellett hatalmas császárt büsítani egy néhány kaftányért, micsoda volna ilyen nagy hatalmas s kéncsü embernek mint hatalmas császár egy néhány kaftány és egy ló, csak semmi, más állapottal száz kaftány s több meglészen, ha kívánja, de az mi teftertünkben több nines kit hatalmas császár küldött, s több nem adatik, mert az ismét tefterben iratnék. Erre kegyelmes uram azt feleltem, nagyságod az kaftányok dolgában is nem egyebet, hanem az régi módot és rendet, de kíválképen hatalmas győzhetetlen császár hatalmas császári nagy méltóságának terjedését, és ő hatalmassága előtt való maga tekintet is respectálta nagyságod. Azomban kezemben adván hatalmas császár és maga levelit is, fordítá szavait az adó alkatmatosságára, és kérdé : az adó felöl mi hired vagyon ? mondám, hogy mikor az bú-

záért ment hatalmas császár kapucsija is oda érkezett nagyságodhoz, akkor nagyságod annak megszerzésiben munkálódott; ismét mondá: Az kapucsi ha 50 erszény pénzzel búzáat vött, az többít bé kellett volna küldeni az honorariumokkal együtt. Ezek után kérdé, az 50 erszény pénzzel jönnek-e; erre most is nagyságod kegyelmes uram parancsolatja szerint feleltem, hogy ugy hiszem, eddig útban vannak véle. Utolszóri szava kegyelmes uram az lön: immár elmehet nagyságod embere, s írjam meg, hatalmas csárhoz hű legyen nagyságod, mint eddig, s iffü kegyelmes urunk is hasonlóképen, s hatalmas császár kegyelmességében meg nem fogyatkozik nagyságtok. Én kegyelmes uram, az mint nagyságod nékem parancsolt, és itt való nagy rendeknek is írt felöle, az szerint sollicitáltam atnámét, és teljes igyekezettel azon voltam mint obtineálhassam nagyságtok kívánsága szerint; fővezér ő nagysága berátnak mondá, melyet Balogh István uramtól elküldöttem fővezér, tihája és réz effendi levelivel együtt. Az mint kegyelmes uram ezelőtt s alázatosan találtam volt nagyságodat az én kimehetésem felől könyörgők nagyságodnak alázatosan mint kegyelmes uramnak, mutassa kegyelmességét, mivel beteges ember vagyok, lábaim is igen fájdalmasok; kiért az felséges Isten nagyságtok jó egészséges életit hosszas esztendőkre terjeszsze országának boldog birodalmában. Datum Adrianopoli. die 4. Decembris Anno 1684.

Nagyságod legkissebb alázatos méltatlan szolgálja

Székely Mózes m. p.

Kivül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek ő| nagyságának nekem kegyelmes uramnak adassék

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József, Erdely tört. eredeti levelekben XXVIII. kötet.)

CCCLXXVII.

Celsissime Princeps Domine et Amice Colendissime.

Cum gravissima mea amaritudine audiivi querelas Seepusiensium incolarum, quas coram Regia Majestate me praesente cum lachrymis exposuerunt implorando Regiam prote-

tionem in calamitatibus, quas ab exercitu Vestrae Celsitudinis hisce diebus passi sunt. Sed et literas Domini Gubernatoris Lubouliensis quibus perscribit Suae Majestati miseriam horum Regni Poloniae subditorum magno me affecerunt rubore dum in praesentia mea Suae Majestati lectae erant, tanto magis cum et copia universalium Litterarum Vestrae Celsitudinis in iis contineretur, quas ad illa oppida cancellaria eius direxerat ac si dominium super illis Oppidis sibi usurpando. Paucos Amicos Vestra Celsitudo inter Christianos Principes habet. Jure merito serenissimi Poloniae Regis observanda illi esset amicitia et potentissimae hujus Reipublicae Respectus, quae hucusque de bona amicitia Vestrae Celsitudinis optime est persvasa. Rogatam velim Celsitudinem Vestram quatenus ab his Violentiis abstinere velit, et cum Regno Poloniae pacifice se continere juxta antiqua foedera et nuperrimam Celsitudinis Vestrae obligationem; satisfactionem illis pauperibus oportet aliquam facere, quia talis processus non bene hic interpretatur, imo quasi ex condicto id fieret putant aliqui, volentes Vestram Celsitudinem propterea tantum descendisse in Scepusium, ut Germanum militem illuc attraheret et Regno Poloniae tantum inferret damnum. Nec desunt malignitates hominum qui vellent Vestram Celsitudinem reddere huic Regi et Reipublicae inimicum. Unde pro meo candore haec Vestrae Celsitudini scribo, paratus in omnibus ejus contrarietatibus me opponere, postquam interesse ejus est mihi cordi, prout meum proprium; et hoc non ad principium solum hujus advenientis anni me observaturum promitto; sed quousque Deus Vitam mihi largiri dignabitur. Maneo

Celsitudinis Vestrae paratissimus servus

Zolkiew 30. Dec. 1684.

Marchio de Bethune.

(A kamarai levéltárban levő eredetiből.)

CCCLXXVIII.

Praemissis praemitendis!

Jelentjük kigyelmednek, hogy a mely százezer kila gabona felől a porta parancsolt volt, annak sietséggel való elszállítása felől commissariust is küldött volt, kihez képest né-

kem is annak elszállíttatása felől parancsolatom lévén, mi a császári kertész mesterek közül Ibrahim mester által irtunk kigyelmednek, kit is az éléssel együtt jární rendeltünk ; vévén levelünket, a parancsolat szerint a százezer kila élést sietség-gel késedelem nélkül szállíttassa Budára ; elmúlatásától őriz-kedjék kigyelmed. Ezek után békesség.

Bosztancsi basa Huszaim.

Egykorú küljegyzés : Tömösvárat subsistalt portáról jött bosztan-csi basa levelinek fordítása, az ílés felől 1684. die Decembris.

(Az erdélyi volt kir. főkörmányszéki levéltárban levő hivatalos fordításból. Rozsnyai írása.)

CCCLXXIX.

Ajánljuk alázatos engedelmességgel való köteles szolgálatusunkat mint urunknak kegyelmednek.

Isten minden kívánta jóvaival álja meg kegyelmedet. Nemzetes Demeczky Mihály udvarbíró uram ő kegyelme nálunk lévén, nem tudjuk ha az kegyelmed parancsolatjából-e az kegyelmed hozzánkvaló könyörületességéből, hogy pusztán ne maradna szegény helyünk arendában kezünkben bocsátott korcsománkat eltiltotta tőlünk és kezünkől ki akarja venni. Minthogy penig (az mint uraságodnál tudva vagyon) ezen szegény helyünk oly út mellett vagyon, hogy csaknem minden alá s feljáró hatalmasok rajtunk élődnek és feles része az városnak effeléből áll . . . . . : az szörnyü nagy törökiga és adó az nyakunkon vagyon és most is csak bujdoklunk előtte, rajtunk az sok ajándékon huzó vonó, mindenféle gazdálkodásra hajtának, az úr adaját is udvarbíró uram sietteti, kinek az tavalyi restantiáját is még meg sem fizethetvén, ez idén is reánk következett. Az szendreieknek zsellérévé lettünk, ők parancsolnak az miénkből is. Ennyi sok különbféle terhek között nem lévén hátra és sem semmi könnyebbitésünkre való az egy kevés szőlünk termésénél és annak kiárultatásánál, ha kegyelmed tovább is nem könyörül rajtunk, és ezen egy élésünknek táplálására való mediumtól elszakaszt, kegyelmednek bölcs ítéletiben hagyjuk miként maradhassunk is meg,

mert hogy az szegénységnek kinek egy, két hordó borocskát engedtünk kiárulni, úgyis méltóságos kegyelmes urunknak kárt nem tettünk, mert másként se az uréra, se az török adóra és sok külömbféle költségekre, se az kinek vagyon, szőlőskéinek munkájára az szegénység abból ha nem teremtene kevés pinzecskeket meg sem maradhatna . . . . . noha gyakorta feles károkat is vallunk . . . . . hatalmasok gyakorta avagy csak . . . . . van megiszszák s elmennek . . . . .

olyankor elő sem merünk, menni csak lappangunk, most is annyira elkevesedtünk az rajtunk levő sok terhek és fogyatkozott igyünk miatt, hogy nem szenvedhetvén sokak pusztán hagyták házokat (a mint több is az pusztá, hogy sem a kiben taxas embere lakna urunknak ő nagyságának,) ki egyfelé ki más felé megyen, látván meg nem maradhatását.

Alázatosan azért uraságotat supplicáljuk és kérjük, méltóztatván ennyi sok és több kimondhatatlan fogyatkozásinkat könyöröletes szemmel tekinteni, a mint elhittük ugyan, hogy uraságod, kegyelmes urunknak eziránt nagyobb hasznót kíván tenni. De nagyobb kára következtvén máskint ő nagyságának benne, ha vagy az ő nagysága adáját meg nem adhatjuk, az töröktől elraboltatunk, az házak pusztán maradnak, az szőlőket, a honnan ő nagyságának désmája jár, az szegénység nem mivelheti : meg nem maradhat, és megtekintvén könyöröletes szemmel efféle igyünket, méltóztassék újabban azon korcsomát kezünkben bocsátani, hadd segíthessük szegény várasunkat, sok fogyatkozásinkat, és méltóságos kegyelmes urunk ő nagysága szárnyai alatt az kegyelmed gratiaja által megmaradhassunk. Bízván az kegyelmed gratiájában, kiért maradunk életünk fottáig.

Kegyelmednek mint urunknak alázatos

Gönczi bíró Ve . . . . .

Polgár . . . . .

Kivülről : Concedimus eisdem a parte Fori 40 fl. ita ut num florenos 20 post dimidium annum ibidem 20 fl. deponant. Cass. 28. Apr. 168..

W. a D. m. p.

Külszín : Az méltóságos fejedelem kegyelmes urunk ő nagysága

minden fiscalis jószágának (úgy mi nekünk is) érdemes prefectusához és számvevőjéhez, mint urunkhoz ő kegyelméhez.

E . . . . .

(A kamarai levéltárban levő eredetiről.)

CCCLXXX.

Kegyelmes uram!

Fejérvárról 13. Decembris Anni praeteriti 1684. nekem irt nagyságod méltóságos levelét Fogarasi Sándor uramtól vöttem die 4. Januarii Anni praesentis, követ Alsó János uram ő kegyelme elmenetele után, melyben mit parancsoljon nagyságod, alázatosan megértvén, kihajának ő nagyságának megjelentettem az búzáért ment kapucsi alkalmatosságát az szerint, mint nagyságod nekem megparancsolta, azokat az mentéseket és okokat előbeszélvén, mind az nagyságod birodalmában való nagy drágaságot is, melyet nagyságod hatalmas császárnak és fővezérnek ő nagyságának megirt, de az kapucsi az levelekkel Landor-Fejérvár felé ment, kiről nagyságod engem tudósított levele s embere által; kértem azon, legyen jóakarattal ő nagysága fővezér ő nagysága előtt az dologban, hogy az élésnek nem adhatása legyen hatalmas császár és fővezér ő nagysága nehézsége nélkül, ígéré jóakarattját, és hogy fővezér ő nagyságának megjelentí legyek vá rakozásban míg bemégyen, honnét is kijöven monda, hogy szállásomra lemehetek, de el ne menjen nagyságod embere; az után Szeffer aga uramtól is kiizene, hogy mivel hatalmas császár vadászni vagyon, az dolgot fővezér ő nagysága érté sire adja hatalmas császárnak; azonban vigyázással voltam kegyelmes uram az kapucsi jövetelire, ki is ide érkezék nagyságod méltóságos leveleivel, kit immár praeveniáltam volt Fogarasi uram ide jövetelinek alkalmatosságával, mindazonáltal az leveleket fővezér törökre fordittatván, azokból jobban is megértette az dolgot. Így osztán Istennek hála kegyelmes uram jó válaszon lön, és arról nagyságodnak irt levelet kezemben adatá kihája által, parancsolván azt, hogy nagyságodnak írjam meg, mind ő nagysága s hatalmas császár is

megértették, hogy nagyságod birodalmában nagy szükség
vagyon, s búza nincs, nem adhat az ország, abból semmi ne-
hézsége az fényes portának nagyságod vagy az nemes or-
szág ellen nincsen, hanem az adót mentől hamarébb küldje
be nagyságod. Ezek után tartsa meg Isten nagyságodat
sokáig jó egészségben. Datum Adrianopoli die 12. Januarii
Anno 1685.

Nagyságod legkissebb alázatos méltatlan szolgálja
Székely Moyses m. p.

*Kivül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának, etc.
nekem kegyelmes uramnak adassék.*

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erdély tört., ered..
lev. XXIX. köt.*)

CCCLXXXI.

Méltóságos fejedelem érdemem felett való igen nagy jó
kegyelmes uram.

Nagyságod kegyelmes parancsolatja szerint én az er-
délyi utat megjártam reménységem kívül hamarébb, mint sem
reméltem. Engemet mind az ur Teleki uram, mind az feje-
delem ő nagysága siettetett visszajönni, kihez képest az jó-
szágokban semmit sem vittem végben. Ugy tétetik ugyan ke-
gyelmes uram, mint ha nem igen kapnának nagyságoddal
való jó megegyezésben, de bizony alig várnak, hogy hama-
rébb meglehetne. Abban pedig kegyelmes uram oly modalitást
kivánnak elkövetni, 22. Februar. leszen országgyűlések Foga-
rasban, azt kívánják, hogy akkorra nagyságod követeket
küldene be az országhoz és az fejedelemhez is, azok által pro-
ponáltatná az dolgot, ők is aztán hasonlót követnének el ma-
gok részéről, a követ pedig úgy hiszem maga volna Teleki
uram és annak alkalmatosságával szemben lehetne nagysá-
goddal, mert Teleki uram azt mondja másképen módját nem
ejtheti szemben lehessen nagyságoddal. Ez kegyelmes uram az
egész dolognál summája, noha sok Teleki uram részéről való
ízenet, Isten közelebb hozván nagyságodat, eleiben menvén
alázatosan repraesentálnom fogom nagyságodnak. Nagyságod

fejedelmi kegyelmességében ajánlván magamat, maradok élttem fogytaig való alázatos szolgája, híve

Patak 13. Januarii Anno 1685.

Nemessányi Bálint m. p.

Külső czím : Méltóságos fejedelem Thököly Imre, érdemem felett való jó kegyelmes uramnak ő nagyságának adassék.

(Eredetije a m. k. kamarai levéltárban.)

CCCLXXXII.

Én Lészfalvi Gyárfás Pál adom tudtára mindeneknek az kiknek illik, ezen levelemnek rendiben, hogy én az én kegyelmes uramtól, méltóságos erdélyi fejedelemtől ő nagyságától küldtettem az fényes portára kapikihaságra. Azért esküszöm az élő mindenható Istenre, ki atya, fiu, szentlélek, teljes szentháromság, egy bizony ökök Isten, engemet úgy segéljen, s úgy adja lelkem idvességét, hogy én említett méltóságos Apafi Mihály erdélyi fejedelem kegyelmes uramnak és méltóságos Bornemissza Anna erdélyi fejedelem asszony kegyelmes asszonyomnak, és választott ifjú urunknak, második Apafi Mihály kegyelmes urunknak ő nagyságának mindenkor állhatatos, igaz hűséges szolgájok leszek, valamit az ő nagyságok életek, méltóságok s birodalmok megmaradására s terjedésére, az haza javára el tudok hasznosan követni, mindeneket igaz hűséggel, elmémmel, erőmmel, teljes tehetséggel minden szorgalmatossággal híven elkövetem, a portát gyakorlom, az ott való nagy embereket ő nagyságok és az haza javára jóakarójoknak csinálni híven, igazán munkálodom, és egy szóval ő nagyságok fenn megírt kegyelmes uram, kegyelmes asszonyom, és választott ifjú fejedelem második Apafi Mihály kegyelmes uram ő nagyságok jóakaróinak jóakarója, ellenségének ellensége leszek állhatatosan ; soha semmi kigondolható, írható, mondható színek, módok és praetextusok alatt, ő nagyságok életek, méltóságok, birodalmok kisebbségére, kárára, veszedelmére senkivel nem tractálok, ő nagyságokat úgy mint fenn megírt kegyelmes uramat, kegyelmes kegyelmes asszonyomat, és ő nagyságok szerelmes gyermekét, választott ifjú kegyelmes uramat, sem barátságért, sem ado-

mányért sem ígretért, sem reménségért, sem bosszúságért, sem egyéb semminemű okért, tekintetért el nem árulom, senkivel ő nagyságok életek, méltóságok, birodalmok sérelmére, veszedelmére s ez haza kárára, sem az országbeliekkel, sem ez országon kívül lévőkkel, akármi rendbéliekkel, s nevezetesen magyarországi rendekkel, Tökölyi uram embereivel egyet nem értek, nem tractálok, sem szóval, sem izenettel, sem irogatással, sőt valakiket olyanokat legkisebb dologban is tapasztalnék, vagy mástól megértek, minden személy válogatás nélkül, akármi rendbeliek legyenek, igaz kötelességem szerént teljes erőmmel s tehetségemmel ellenek állok, és ha kiknek fenn megírt kegyelmes uram s kegyelmes aszszonyom és választott ifju fejedelem méltóságos második Apaffi Mihály kegyelmes uram ő nagyságok életek, méltóságok, birodalmok és fejedelemségek ellen csak legkisebb dologban is veszedelmes tanácsokat, practicájokat, irogatásokat értem s eszemben veszem, ő nagyságokat mennél hamarébb, nem halogatván, híven és igazán tudósítom személy különböztetés nélkül, akár országbeliek, akár külsőországbeliek, akár nagy akár alacson rendűek legyenek; az alatt is penig (míg ő nagyságokat tudósítom) teljes tehetségemmel az olyanoknak ellenek állok, egyéb minden dolgokat is ő nagyságoknak híven és igazán kötelességem szerént hírré adni ideén korán el nem múlatom. Teljes tehetségemmel mindenekben fenn megírt kegyelmes uram s kegyelmes aszszonyom és választott ifju fejedelem, méltóságos második Apafi Mihály kegyelmes uram és az ő nagyságaik birodalma jóvát oltalmazom, munkálódok. Melynek hogy ha meg nem állója lennék, sőt ezek ellen cselekedni megbizonyíttatnék ellenem, mint hűti szegett szolgálókat, ott az hol, az által a ki által, akkor a mikor, szabadosan büntethessenek, életem, fejem, jószágom az ő nagyságok szabados dispositiójában álljon. Melynek mégis az mint teljes tehetségemmel megállója megtartója lések, az igaz Isten, ki atya, fiú, szentlélek, teljes szentháromság, egy bizony örök Isten, mégis engemet úgy segéljen, és úgy adja lelkemnek idvösségét. Datum in Castello Ebesfalviensi, die 15. Januarii Anno 1685.

(P. H.)

Gyárfás Pál m. p.

Eredetije az erd. Muzeum. (*Grammatophylacium Transylvanicum II. köt.*)

CCCLXXXIII.

Anno 1685. die 16. Januarii. Recognosco per praesentes, hogy nemzeti Pápai Pál komornik uram ő kegyelme ad ministrált én kezembe Lészfalvi Gyárfás Pálnak oroszlyános tallérul nro 250, azaz két száz ötven tallérokat az mi kegyelmes urunk ő nagysága parancsolatjából, melyről praesente testimonio quietálok ő kegyelmét. Datum in Castro Ebesfalviensi. Kit is kapitiaságomra adott kezemhez ő nagyságának parancsolatjából. Anno et die ut supra.

Idem qui supra

Gyárfás Pál m. p.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum* II. köt.)

CCCLXXXIV.

A Messiást valló nagy fejedelmeknek czimere, a Jézust követő nagy rendeknek oszlopa, gyülekezet dolgainak igazgatója, örömmel való jó igyekezetet kalauzkodó gazda, pompás állhatosság, igaz hű s becsületes barátunk, tökéletes fundamentum királya, kit Isten jó véggel áldjon meg.

Békességes végű, barátságos köszönetünk után, ha mi felőlünk értekezik kegyelmed, Istennek hála jó egészségben vagyunk, s Baba Dágy telelő helyünkben a fényes vallásúak nagy dolgainak és az szegénység nyugodalmának requisitumiban s oltalmazásában munkálkodunk : Ez alatt érkezvén kigyelmed embere, levelét vöttük, a fényes portához való hűségét értjük, küldött ajándékát jó neven vöttük, kigyelmed holta után a fejedelemségnek fiára szállító kegyelmességét hatalmas császárukknak örömmel értettük, valámig kigyelmed hatalmas császáruk fényes portájához hű lesz, járulván a mellé a fővezérek kigyelmes tekintetek is, minden dolgaiban megnyugszik kigyelmed ; csak legyen kigyelmed régi barátsága szerént hű, s annak megmutatásában kemény, azonban minden szükséges dolgokról tudósítson ; kigyelmed embere:

alázatos engedelmességgel dolgában eljárván, levelünkkel kigyelmedhez visszabocsátottuk. Isten békessége a jó úton járókkal.

Szulimán passa m. p.

P. S. Kigyelmed embere a háromszász oroszlanos tallért és az egy lovat megadta.

Hátára íegyezve : Szulimán levele fordítása, hozta Kontokóssi uram A. 1685.

Egykorú fordítás az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXIX. kötet.*)

CCCLXXXV.

Az mennyei tápláló felséges Istennek segedelméből e világot megvevő s azt ékesgető, annak boldogságát mutogató, felséges hírű császári nemes czimeremnek parancsoló értelme ez!

Mivel a birodalomnak szent birója, (kinek fényes felsége tündököljék) és a talentumoknak, méltóságos rendeknek szent osztogatója (kinek felséges jóvolta mindenekre terjedjen) adakozó jóságának teljességéből engemet, ugymint boldogságot mutogatót; im ez sententiára: egy átaljában én tégedet a földnek birójává teszek, méltóztatott; és nagyságot mutogató felséges küszöbömöt a nemes környékek királyainak oltalmúl; méltóságos szerencséjű udvaromat a népekre terjedő jóknak osztogató helyéül rendelte; egy átaljában annak meghálálására császári felséges méltóságomtól szükségesképen megkivántatik, hogy jóakarattal való kegyelmességeimnek ajtai mindenkor nyitva és hasonló jóakarattal való jótéteményeimnek eszközei mindenkor készen legyenek. Minekokaért a Jézust követő nagy fejedelmeknek dicsekedő örömeinek, mostani erdélyi fejedelemnek Apafi Mihálynak holta után parancsolatomból fejedelmeskedő s az aránt császári felséges czimeremet mutogató fiának, a Messiás való fejedelmek tükrőrenek, ifjú Apafi Mihálynak dolga végett, megnevezett apjának második levelével és ajándékával együtt az erdélyi három nemzetből álló nagy rendeknek supplicatiojok

jövén, hogy említett apja holta után az erdélyi fejedelemség, megírt fiának iffjú Apafi Mihálynak adassék kegyelmességemből könyörgöttek, maga is hogy a míg él, fejedelmeskedjék s meghalván, megírt fia birja a birodalmat; az aránt való donatiomért alázatosan könyörögvén, valamig ezen dolog végett instáló apja él, fejedelem legyen. Meghalván pedig, a megírt fia fejedelmeskedjék, de az engedelmességnek útján hűségesen állván fényes portámnak jót kívánója legyen, az erdélyi adót az ő idejében beküldje; az moldvai és havasalföldi vajdák, boerok és egyéb nagy rendek, ha kik elpártolván Erdélyben szaladnának, megfogván fényes portámra beküldje; és ha kik birodalmam szegénységi közül is oda szöknének, az olyanokat is birtokom alá visszaadja. Ilyen okon császári kezem írása adatván ki, az szerint örömmel teljes, boldog végű donatiomat is adtam, melyben parancsoltam, hogy megemlített apja Apafi Mihály a míg él, fejedelmeskedjék, meghalván, a megírt okok szerint a fia iffjú Apafi Mihály birja e fejedelemséget, de az engedelmességnek útján hűséggel járjon, fényes portámhoz igaz legyen, az erdélyi adót az ő idejében azon fényes portámra beküldje, barátomnak barátja, ellenségemnek ellensége legyen. Ilyen conditiók alatt, a mint az apja birta, birja azon megnevezett is a fejedelemséget; az országot megőrizze; a kincset, szegénységet oltalmazza; abban tehetsége szerint igyekezzék. Annak az országnak három nemzetből álló nagy rendei, kicsinyei, nagyjai, tehetősi, tehetetlenjei, egyéb népei, szegénységi, apja halála után a megnevezettet magokon fejedelemnek ismerjék s fényes vallásomhoz illendő s azzal egyező szavával vakmerőképen ne ellenkezzenek, parancsolatjának engedelmeskedjenek; annyiban teljességgel senki semmibe velle ne ellenkezzék, se viszálykodjék. Így értvén császári nemes csimeremnek engedelmesek legyenek. Költ Drinápolyban. Szent-Jakab havának közepi táján, ezer kilenczven öt esztendőben.

Szultán Mehemmet.

Kivül: Hatalmas császár második athnamejének magyrara fordított párja. 1685. jan. 17—27.

(Eredeti az erdélyi Muzeum egylet.)

CCCLXXXVI.

A Jézust követő nagy fejedelmeknek dicsekedő öröme!

A Messiást valló nagy rendeknek választotta; pogány népek dolgának igazgatója! Méltóságos szemérmetségnek takargató gazdája! Örömmel való jó igyekezetnek kalauza! Hűségnek jele! Igazságnak czimere; mostani erdélyi fejedelem Apafi Mihály, kit Isten jó véggel áldjon meg.

Békességes végű köszönetünknek ajánlásával jelentjük kegyelmednek, hogy embere által hatalmas császárunknak szóló alázatos írása és azzal együtt nekünk küldött levele is megadatván: levelednek értelme ő hatalmasságának bényújtott, melyre való választ ő hatalmassága reám szolgájára halasztotta; nekem is valamit írtál, megértettem. Hogy utánad, helyetted fiad, a Messiást valló fejedelmeknek dicsekedő öröme iffjú Apafi Mihály, kit Isten jó véggel áldjon meg, fejedelemkedjék; az három nemzetből álló nagy rendeknek akaratjokból ennekelőtte könyörgöttél vala. Mivel azért te ez fényes és felséges méltóságnak kiváltképen való igaz szolgája és engedelmességgel való jóakarója s csirákja vagy, hogy könyörgéscd ő hatalmassága előtt boldoguljon, instáltam, s boldogulván; valamint a régi fejedelmeknek helyekre fiok fejedelmekké szoktak volt lenni azon tisztelettel, ő hatalmasága kegyelmes jóakaratjából nektek is császári donatot, zászlót és egyéb becsülettevő eszközöket is a régi rend szerint kiszolgáltattván, a fényes porta kapucsi bassái közül tekintetes Oszmán aga által elküldetett volt. Irod, hogy a mostan küldetett eszközök az régieknél kevesebbek s azok többek voltak volna, mi penig tégedet hatalmas császárunknak igaz szolgálói s a fényes portának hű szolgálatjában igazságos csiráki közzé számlálva, ő hatalmassága előtt felőled való hasznos emlékezettel azt cselekedtük, hogy könyörgéscd szerint ő hatalmassága kegyelmességét mutatta volt, és midőn azt reménlenők, hogy ennek meghalálásával annál is, mint azelőtt volt engedelmesebb s hívebb leszen, efféle hűségéhez nem illendü lágyatlan maga viselésével ejtett illetlen szavainak módja mi? Ennek előtte való időkbén, mikor Rákóczi Ferencz

maga és apja fejedelmekké lűttek volt apjok helyiben, a felől való trásokat felhányván, mind magának mind fiának ő hatalmatsága a szerint nyújtotta kegyelmességét. A fényes portán minden igazságot mutató kanonok írva vadnak, az többet s kevesebbet annál bé nem vészen, valamint azelőtt adatnak; csak hogy mit akart legyen ezzel, mi nem értettük. Ezen a császári fényes portán minden az ő helyében kerestetik fel, és a régiekhez alkalmaztatva szokott lenni a mi lesz. Mivel azért te is ennek a fényes portának javát látod, kegyelmességével tápláltatott szolgája vagy, hozzád illendőképen ez jóknak hálája az, hogy valamikor ő hatalmasságának alázas leveleidet küldöd, mindenekben ő hatalmassága kegyelmességének megköszönésével, hűségedet s engedelmességedet jelengessed. Levelemet vévén kívántatik, hogy voltaképen hű légy; az adónak idejében való béküldésével, és egyéb dolgokban való seréniségeddel, a melyekről parancsolatod leszen, igen igyekezzél, hogy ezután is ő hatalmassága külömbkülömb-féle kegyelmességének vételével, minden bizonynyal becsületben légy. Azonban im instantiád szerint fiad donatióját változtatván, neve ifjú Apafi Mihálynak íratott, és hogy fiadat utánad fejedelemnek ismerjék, országtok három nemzetből álló nagy rendeknek meg van hagyva; mely czikkelyenként megíratván el is küldetett.

Isten békessége a jó úton járókkal
Költ Drinápolyban.

Fővezér Ibrahim passa.

Kivül; Fővezér Ibraim passa levele párja. A. 1685.

(Eredetije az erdélyi Muzeum-Egylet birtokába.)

CCCLXXXVII.

a)

Szerető hű és kedves barátunk erdélyi király. Apafi Mihály, barátságos köszönetünk után.

Jelentjük kegyelmednek, levelét vöttük, mit irt, megértettük; kegyelmed írása szerint a donatiót megújítván elküldöttük.

Valamig a fényes porta szolgálatjában hű lészen kegyelmed, dolgaiban barátságunkhoz illendőképen igyekeztünk szolgálni. Isten békessége a jó úton járokkal. Fővezér tihaja, Ibrahim

b)

Szerető, kedves és hű barátunk erdélyi király.

Köszönetünk után barátságosan jelentjük kegyelmednek, hogy kegyelmed levelét vöttük és mit írt, megértettük. A fejedelemségről való donatió megújítatvan megküldetett. A nem régen küldetett kaftányok írja kegyelmed, hogy a régiéknél kevesebbek; de affeléről írott helyek megnézetvén, sem több sem kevesebb: azért a mi van, azt meghálálva, ezután is ő hatalmasságának engedelmességgel való igaz szolgája legyen és sok javát fogja ő hatalmasságának venni. Én is valamig ő hatalmasságának kegyelmed igaz szolgája leszen, minden dolgaiban az én kegyelmes uram előtt a fővezér előtt, jó törekedő lészek. Kegyelmed se felejtсен engem. Isten kegyelmeddel.

Cancellar Musztafa effendi.

Kivül: Fővezér tihaja Ibrahim passa és cancellar. Musztafa effendi levelek párjai. 1685.

(Egykorú fordítás. Muzeum egylet tulajdona.)

CCCLXXXVIII.

Generose domine amice nobis observandissime.

Salutem officiorumque promptitudinem. Reménlem az mig ez az levelem kezéhez fog jutni kegyelmednek, fogja az elmúlt póstán írott levelemet venni, kiben megírtam, hogy az kegyelmed kétrendbeli levelét de á k ü l és m a g y a r ú l vévén c o m m u n i c a l t a m az h o l k ö l l ö t t : s megírtam hogy + a d h e r e n s e i n k r e d u c t i o j á r ú l mindennemű m o d a l i t á s o k a t megírjon kegyelmed. Azért tovább is elvárom azokat. Itt mi palatinus urammal, és az vármegyék követjének nagyobb részével most is fáradozunk azon, hogy azon terhtől ha szintén teljességgel meg nem menekedhetik szegény hazánk, legalább lehessen sublevamentünk. Még eddig csak biztatással nyújtottak reménységet. Ma vagy on audientiájuk ő felségénél követ urainknak, vice gerensem Szapáry

Péter uram praesentálja őket ő felsége előtt s ő kegyelme adja be is a gravameneket, pro majori honore comitatum. Voltak pap urak is itt de mihelen értették hogy palatinusnak sőt mindnyájunknak is az az intentiónk hogy azon pap urak praesentálják, denegálták azon h a z á n k szolgálátját, s azzal mentették magokat, parancsolta . . . hogy sieszenek sz esztergami érsek javainak conscriptiójára, a mint hogy mindjárt el is mentek, de az mind haszontalan mentségek voltak. Az megirt érsek halála után hogy succedálni fog kalocsai érsek az indubitatum quid. És hogy kalocsai érseknek viszont succedálni fog Kolonich maga bizonyosnak tartja, noha látván ebből jövőendőbeli nagy confusióját az országnak együtt palatinussal exaggerative különbözött akaratumk udvarnál, a mint hogy tegnap palatinust az követek nevével is azért hogy udvarnál instáljon, kértük mindnyájan, de kétséges lévén benne megjelentetett-é vagy nem? Nem ártana kegyelmed kis valami modalitassal insinualna az úrnak, oly extraneusnak ne conferáltatnék jövőendőbeli nyugodalmas gyűlésére nézve is udvarnak. Igaz dolog sok fekete adhaerensi vagynak ugyan, de talántán többet tennének a vármegyék. Itten noha nem derék emberektől ugyan, de ők mondják derékasabbaktól hallották, hogy már bizonyos volna törökkel az békesség és hogy udvar azért . . . dal most annyi pénzt, hogy az portára feles pénz fog kívántatni. Egyébiránt ezen hír ha igaz lesz is s nem is, rövid nap kinyilatkozik. In reliquo éltesse Isten szerencsésen kegyelmedet. Viennae 28. Januarii 1685. Ejusdem dominationis vestrae

ad officia paratissimus

Comes Nikolaus Draskovich m. p.

P. S. Svarzenburg herczeg fia, a ki szinte oly jó akarója nemzetünknek, mint az apja volt, instal most a fő hopmesterségre a ki vacalt és csak obtineálhassa ígért kölcsön udvarnak harmadfél száz ezer forintot. Ennek is adhaerensivel promotora Kolonich compe-tense penig grof Vollenstein. Az szekeres lovak felől kérem el ne feledkezzék kegyelmed.

Külczim : Generoso domino Stephano Kálmanczay, officii nostri judicatus curiae regiae protonatario etc. nobis honorando. Posonium, Cseitam Trencsinium Leucsoviam.

A ritkított betűkkel szedettek rejtelmes írással voltak kijegyezve.

(Minuta a kir. kamarai levéltárban.)

CCCLXXXIX.

Méltóságos fejedelem kegyelmes uram.

Az nagyságod hozzám tovább való kegyelmességének (melyet mostani levele által is ujobban nyújt) reménysége többre kötelez, hogysem mint hálaadó elmémmel felérhessem, avagy pennámmal feltehessem : mindazonáltal, hogy ha tovább is hasonló parancsolati által módot s alkalmatosságot mutat fáradságos munkámnak avagy szolgálatomnak kiterjesztésére, tapasztalni fogja mindenekben hűséges igyekezetemet. Hogy pedig az időnek hamar elfolyása miatt eddig is felvött munkáimnak elvégzésére nem érkeztem, mihelyet Istén ő szt. felsége kegyelméből az török nyelvben és deák-ságban jobban proficiálok, azonnal nemesak az fényes portán látott és experiált dolgokról conscriptiót (melyet nagyságodnak pro curiositate necessaria et utilissima consecráltam) té-szek, hanem az mindennapi occurraló dolgokról is nagyságodat tudósítani kész leszek és több hasonló dolgokban megmutatom hála adó voltomat s hűséges szolgálatomat az nagyságod messze s ez egész világra kiterjedt nevének halhatatlanságával. Az itt való állapotoknak folyamati ilyen öszvezavarodott rendetlenségek között is régi szokott formában az meny-nyre az időnek rövid volta miatt lehetett vétődtek, és az ta-valyi confusiókhoz képest most mindenek jobban administráltatnak, mindenfelé de főképen az véghelyekre jó reflexióval és mind élés mind pedig nép dolgából jó provisióval vagnak, az nagyságod személye és dolgai iránt is nevezetesen emlékeznek, kiváltképen hogy az ellenség ellen egymás után való három rendbeli győzedelmit mostani utolsó leveleiből értették, az melyeknek egyike kit Kis Ferencz uram hozott né-mely okokra nézve igen alkalmas időben érkezett, mert

sztintén csak két nappal ezelőtt az császárhoz ment vala az fővezér minden udvarával és ministereivel, az tiháján tevdáron és jancsár agán kívül Konstantinápoly és Drinápoly közepette lévő Csorlo nevű városba az holott az vadászat kedvéért most az császár mulatoz, és én is az fő tolmácsosal Szefer aga urammal ott lévén mely kedvesen értette az egész udvar nagyságod leveleinek continentiájából generalis Sulez Eperjes alatt való confusióját és az élésnek Ujvárra való szállítását meg nem irhatom : maga az fővezér collaudálta nagyságod ilyen rendkívül való actióit, elhiszem az császárnak is azonnal relatiót tött fölére, mert még szemben nem volt, hogy időnek előtte mindenekről tudósította volt szóval Szefer aga uram. Az e minapi Csirke cásusáról pedig bőven informatus lévén mind az tihája, mind pedig az regis (reis) effendi nem aprehendáltak, sőt hogy valami rossz ne következze, s bosszúságokat az váradiak ki ne tölthessék, az pasára parancsolatot adni azonnal megígérték. Ott létünkbe az tengeri kapitány Muszaib passához az ki az császár veje Szefer aga urammal menvén mind az mostani új híreket referáltuk, mind pedig hogy ez elmúlt nyáron nagyságod mellé semmi segítséget nem adtak panaszképen lamentálkódván ratiokkal előszámoltuk mindeneket, tudnillik, mennyit vitt volna véghez nagyságod, hogy ha magánosan egyedül nem hagyatott volna, mindazonáltal ugyis semmit nem mulatott el a maga oltalmában, és az Buda alatt való német ellenségnek distractiójában : az melyeket, hogy érthette igen akarta, nem lévén ezelőtt semmiben informatus az nagyságod dolgai felől, erre nézve Szefer aga uramnak meg is parancsolta hogy ezután el ne mulassa az ilyenekről tudósítani : kihez képest én is igen jónak s helyesnek látnám lenni kegyelmes uram ; ha nagyságod egy alkalmatossággal levele által maga az dolgokat insinuálná neki, mert jövőendő időben is nem keveset szolgálhat, kedves lévén az császárnál, ugy lehet idővel az főtisztre is promoveáltatik, az mint egy némelyek vélekednek. Az kapisilar tihájának és az csausz passának is ha ír nem vét nagyságod vele, s authoritásának is nem fog semmit derogálni, mert ezek tudják az nagyságod minden dolgait, és nagy emberek lévén az nagyságod személyének is jóakarói az me-

lyet én csak ez mostani útamba is tapasztaltam. Az császár udvarában az kizlár agának az ki az császár minden ágyasi-
nak az császárnénak és az egész eunuchusoknak főgondvi-
selő ura az mostani időhöz képest első alkalmatossággal ezek-
nek. Álljon mindazonáltal az nagyságod kegyelmes tetszésén
s jóakarattján. Az méltóságos erdélyi fejedelem ez elmúlt na-
pokban bizonyos kis dolog végett tudnia illik, hogy ne aggra-
váltassanak azon commeatusnak megszerzésével, kit az fé-
nyes porta az fele adónak az árában tülök kívánt in specie
az főmuftinak írt, és az ki nagyobb szentséges atyának in-
titulálta, de azt az cancellária szokott formájának avagy titu-
larisának és nem simplicitásnak tulajdoníthatom, mert más-
szor is az sultán Soliman emlékezetével azt irták sultán Soli-
man etc. gloriosae reminiscenciae cujus anima in aeterna beati-
tudine certe glorificata est. etc. Alexander Maurocordati uram
esztendeig való keserves raboskodása után ez elmúlt 5-ta de-
cembris Isten után az hatalmas vezér kegyelmességéből fog-
ságából megszabadult és már minden dolgait jó rendben hozta.
Konstantinápolyból az hova háza népének látogatására elké-
rezett vala hertelen visszahívatott s most itt az kapun continu-
uskodik nagyságodnak alázatos szolgálatját ajánlván jelül s
bizonyosságul ezen vélem íratott levelét küldötte, sok jó affe-
ctióval van nagyságodhoz s nemzetünkhöz most is, és az meny-
nyire lehet nagyságod dolgait promoveálni igyekszik, jövőendő
állapotjárul és valami tisztre való promotiójárul még semmi
bizonyost nem írhatok nagyságodnak, jó reménységbe vagyok
mindazonáltal felőle, s nem is kételkedem az minemő kedves-
ségét látom az tihája és mások előtt, hogy csak hamar elő ne
vegyék és legalább az mint beszélük az vezér fődoctorának ne
tétessék. Azért ha nagyságod consultálni akar az maga dolgai-
nak, és épen s egészen magának conserválni, ne partem ali-
quam sibi vindicet alius, ne praetereálja semmiben is. Én ad-
dig is vékony tehetségem szerint manntenáltam nagyságodhoz
való affectióját és noha követ uraimék itt benn létekor vettem
észre bús állapotjában való valami avertióját s elkeseredett
voltát, hogy ő kegyelmek semmi jeleit nem akarták mutatni
az előbbeni ő nagyságával való barátságának, mindazonáltal

mindenképen megengesztelvén, megmentettem nagyságoddal ő kegyelmeket is ez eránt.

Gróf Draskovics Miklós *judex curiae* uram ő nagysága (az ki ez előtt nem régen nekem nagy jó és kegyelmes uram vala) ez elmúlt nyáron Buda alatt való harczon történt esetéről s haláláról, melyet nem kétlem eddig nagyságod meghallhatott, ez elmúlt napokban az fővezérrel való útamban azon török manótul informatiót vévén, az ki maga fejét elütötte és Budára bevitte, az holott is az sok keresztény raboktól azonnal megismertetett, nagyságodnak én is irhatom, hogy nem lehet semmi kétségem az dolognak valóságában, mert valamint szintén examináltam úgy minden phisiognomiáját delineálta, és az sebbe hordozott kis kolcsait, melyeket én jól ösmertem kezemben forogván, gyakorta jelül elhozta az *authenticus* nagy pecséttel együtt, mellyel sokszor mandatumokat pecsételtem, ki is egy kis zakcsóban az nyakán volt, akkor ócsón hozzá juthattam volna azon pecséthez, holott maga kínált megvételével, de gondoltam, hogy az fővezér magánál fogja tartóztatni, csak viaszra nyomtam és in rei memoriám magamnál tartom, húsz tallért adtak az athléta jó vitéznek, és az pecsétet is vissza, de az császártul ugyan akkor tájban ajándékban küldött nyúl-hozónak egy erszény pénzt, egy ötözetnek való selyem posztót és egy atlatcot.

Az franczia orator ő nagysága mind az oltátul fogvást is itt műlatoz, egy némely dolgait már véghez is vivén, de főképen az ki fundamentoma volt az többinek előbbeni helyét s autoritását maga kivansága szerént obtineálta, mindazonáltal az jeruzsalemi templomban és ott lévő több szent helyekben, hogy impatronálhassa magát könnyen nem hiszem, melyre nézve ily soká tartóztatott az válaszszal. Egyébiránt azon római catholikusok és az görögök között való controversáit törvényes igazságnak revisiójára relegálta egyszer az fényes porta (az teverdár *passa* tanácsából az ki nem kicsiny reservátának is *pro medio pacis* való *punctum*nak tartandónak ítélte) de az oratornak ő nagyságának *contentum*ara nem volt finalis választ kívánván az király kérésére, kit ha nem obtineálhat, tartok attúl az frigy felbomlásának egyik *praetextualis* oka leszen, mert egy zarándok emberrel beszélgetvén, az ki Fran-

· cziából és Rómából most érkezett, hasonló formában discural : hogy ha penig nem egyebet kívánnak az előbbeni jussoknál, melyben az ott való görög patriarchától injuriáltattanak, tudniillik az oltárok előtt levő sok keresztény király és fejedelem drága ékes gyertyatartóknak és az francia király maga ezimerének helyre való állítását, melyek részszerint az mint beszélük az görögök azért hányattattak ki avagy leszedettek hogy az görögök helyét occupáltak, részszerint penig hogy megmutatták volna boszúságtól reá kénszerítettven az előbbeni oratornak, kik legyenek ott az fő patronusok és possessorok, mert midőn az orator nagy pompával Jeruzsálemet és egyéb szent helyeket látni ment volna, időnek előtte oda érkezvén mikor az templom be volna zárva, hogy azonnal meg nem nyitatta az patriarcha, az ott való török magistratusnak izenvén hatalmasan és erőszakkal felnyitatta, és azon görög pap alúl az ki az gyertyatartókat más helyre rakta, az lábtót eltaszította, úgy hogy mindjárt szörnyű halált holt ; az melynek halála is minthogy sok summa pénzzel complanáltott, obtineálhatják, és az mint az előtt voltak a szerint talám restituáltatnak. Szintén ezen órában volt utolsó audientiája az vezérnél és nem sokára Konstantinápolyba vissza megyen.

Az német császár két tolmácsa Jánattyi és Georgis az kik az bécsi veszedelem után az táborról az városba bevitet-
tenek, avagy inkább szöktének, ez elmúlt napokban Velenczéből az mint beszélük az tengeren hat hónapig való sok szelvész hányatási után érkeztek, micsoda bátorságtól avagy biztatástól viseltetvén. eddig csak azt sem tanulhattam ki tőlök, noha még ezelőtt mind az kettő ösmerőim és jóakaróim voltak, hallom gyakran repetálják és magokra aplicálják ama közmondást *dulcis amor patriae, dulce natale solum, dulce videre suos ; de ut ut sit timeo Danaos etiam dona ferentes*, én nem hiszek nékiek tehetségem szerint serényen vigyázok minden dolgokra, járásokra és beszédekre. Sokan oly vélekedésbe vagynak, hogy az békességet tentálni *sensim sine sensu* akarnák, de ez ilyenek is ha jobban megérnek világosságra hoztatnak *quiete* és *békével* az magok régi szállásokon laknak, és az hol szeretik *sine suspicione* mindenütt sétálnak. Kegyelmes uram nagyságod az maga részéről most egyszer semmit

el ne mulasson gyakorta való póstái s levelei által az fényes portát mindenekről tudósítsa, mert abban nagy fogyatkozás lehet és másra magyarázhatják a mely suspiciosusok, ha késedelmeskedik az informatiókkal, ezek is valamint az megholt vezér kívánta s parancsolta hogy hasonlót kövessen nagyságod, már ez előtt kire jól emlékezhetik, nagyságodnak intimáltak. Ajánlván ezzel magamat az nagyságod szokott kegyelmes-ségében, kívánom találja ezen levelem örvendetes állapotban és kedves jó egészségben nagyságodat. Drinápolyban die 31. Januarii Anno 1685.

Maradván nagyságod alázatos legkissebbik szegény szolgálja és portai alumnusa.

Berthóthy Zsigmond m. p.

Külső cím : Az meltóságos magyarországi fejedelemnek Thökölyi Imre nagy jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan adassék.

(Eredeti a m. k. kamarai levéltárban.)

CCCXC.

Ajánlom kegyelmednek szolgálatomat.

23-ik Junii iratott kegyelmed levelét ma vettem, tudósítását meg szolgálom : Frater István uram vele együtt szolgálván, hogy vigyáz és parancsolat s ordinantia kívül való dolgokban nem kedveskedhetik, azzal kötelességének teszen elég. Nemessányi uram alkalmatosságánál is nyilván vagyon hogy ő kegyelme ura az én kegyelmes uramat ő nagyságát s ezt a hazát minden ok nélkül vádolta ; egyébiránt az ő nagysága ide bejárt szolgálai eddig is mindenkor ellenkező dolgokat követtek ; ha azért passus nélkül (noha eddig azzal járók is elkövették a roszt) be nem bocsáttatnak, nem kell csudálni. Itt írhatnék többet is, a kik bejönni akarnak szükség, hogy elsőbben magoknak passust kérjenek, melyet is oda kívánjanak meg. Isten kegyelmedet éltesse. Csernátony 5. Febr. 1685.

Kegyelmed szolgálja

Teleki Mihály m. p.

Külső czím : Tekintetes nemzeti Radics András uramnak. munkási főkapitány jóakaró uramnak adassék.

(A kir. kamarai levéltár eredetijéről.)

CCCXCI.

Mi berettyó-ujfalusi bírák és polgárok tanácsinkkal és minden adjuncetusainkkal együtt adjuk tudtára mindeneknek ez levelünknek rendiben, hogy az méltóságos magyarországi fejedelem Thököly Imre kegyelmes urunk ő nagysága lovas hadai, nevezet szerint penig tekintetes és nemzeti vitézlő Petneházy Dávid urunk ezerebeli vitézlő rendek jüvén erre az alföldségre élni és quartélyozni akartak, és mi felül megnevezett Berettyó-Ujfalunévű szegény helyünkben is úgymint másuvá jönni. Kire nézve mi is közölünk némely maga gondolatlanok értelmek szerint ellenek fegyvert fogtunk és ellenek állottunk, hogy be ne bocsátanók, de ő kegyelmek nálunknál lévén erősebbek városunkba fegyverrel bejöttek és így az fegyver között mind két részről elhullottak s meg is sebesedtek, az fegyver alatt peniglen az vitézlő rend elragadozván marháinkat és egyéb jószágainkat, egyeztünk meg ilyen formán, hogy valaminemű jószágunk akár ingo bingó legyen is magok között hittel felkeresvén, nemzeti és vitézlő Pálfi István substitutus kapitány urunk restituálta, és az kárvallottakat magokéval contentálta. Az kik azért mi miattunk akkor az viadalban vagy magok vagy peniglen lovok iránt kárt vallottanak, alkudtunk meg mind közönségesen substitutus kapitányunkkal fő és vice hadnagyokkal és mindenrendű tisztekkel, közrenden levő vitézekkel, hogy ő kegyelmeknek károkért és szenvedésekért fizettünk száz hatvan idest 160 magyar forintokat, ezen kívül lévő és lehető praetensióinkat mind az két részről letevén annihilaljuk, melynek nagyobb bizonyására adjuk ez kezünk írásával és pecsétünkkel megerősített levelünket. Kegyelmes urunk ő nagysága ugyanazon az ezerben küldött egyik szolgája Kemecey György urunk előtt. Dátum Berettyó-Ujfalun 8. Febr 1685. herettyó-ujfalui fő bíró és tanács pecsété és kereszt vonása. (P. H.)

Coram me Georgio Kemecey m. p. (P. H.)
(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

CCCXCII.

Kegyelmes uram !

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen bologítsa.

Megírtam vala kegyelmes uram nagyságodnak alázatosan, hogy emberemet küldöttem volt által az Tiszán, ez órában megérkezvén kegyelmes uram azt beszéli. Ez mult hétfőn érkezvén bé Thükölyi Patakbúl, Tokajban maga szállott Garai László uramhoz és cselédi feleségével Veres Mátyás uramhoz, éjtszaka híre ment, és mindgyárt éjtszaka indúlt ki hirtelen, úgy hogy két fő szárnyait ott kellett hagyni az cornetát is ott felejtették volt, Garai uram vitte utánok. Szent Mihálynál jött által az Tiszán, ismét Csegénél visszament Poroszló felé, hogy megegyezvén az egri passával Debreczenbe jűjjön, tegnap vagy ma fogott elválni kegyelmes uram, ha bémentek e vagy nem ; mert ha törökkel nem lésznek az kuruczok, eltökéltették az debreczeniek, hogy be ne bocsássák. Bideskuti uramtúl béküldöttem kegyelmes uram az nagyságatok székelvhi di adajából kit felszedhettem volt eddig, ez után is ha kit felszedhetek, kegyelmes uram adminisztrálom. Debreczenbe szóló nagyságod kegyelmes parancsolatját itt való nagyságod hat katonáitúl késedelem nélkül elküldöttem, Király Pál uram ládáinak beszállítások felől más rendbeli lovas strásáim is vagynak kegyelmes uram, és ha mit érthetek, nagyságoduak alázatosan megírni el nem műlatom. Petneházi hadait az Berettyó-uj-falviak nem akarván bébocsátani, egy néhányat levágtak, az kuruczuk abbeli cselekedetekért mindeneket elprédálták, sokakat sebesítettek, sok istentelenséget cselekesznek, az mint hírét hozzák. Éltesse Isten nagyságodat sok számos esztendőig szerencsés uralkodással kívánatos egészségben. In Somlyó die 11. Februarii Anno 1685. Alázatos méltatlan szolgálja míg él

Olosz Ferencz m. p.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelemeének nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erd. Muz. (*Gr. Kemény J. Erd. tört. ered. lev. XXIX. köt.*)

CCCXIII.

Nagyságodnak mint nagy jó kegyelmes uramnak ajánlom életem fogytáig való alázatos szolgálatomat.

Kegyelmes uram, az sok félelmek között ugyan szaporodik rajtunk a rettegés; tegnapi napon is micsoda hódoltató levelet küldött a török reánk és más helyekre is, im nagyságodnak inclusive megküldöttem, más helyekre hírré sem akarván adni. Az Istenért is a szegény lakosok én általam reménykednek nagyságodnak, méltóztassék nagyságod az egri pássával szólni, mert most ugyan nagyságod közöttünk levén, nem félünk; de majd továbbra a szegénység szülő munkára s egyéb helyekre kiesvén, fél hogy el nem ragadják, a mint hogy Isten után nagyságodra néznek a mi szemeink. Én kegyelmes uram szakadatlan Patak felé egy oldalról Sepsí és Szendrő felé tehetségem szerint eléggé vigyázatok, ha én mi olyan ártalmas hírt hallanék, (jöllehet kegyelmes uram elég szeme fénye vagyon nagyságodnak mindenfelé) mindazonáltal én is egyik legkisebb szolgája hűségemet megakarván mutatni, mindennél utolsóbb sem akarnék lenni a vigyázásban. A mi az itt való feles hajdúk itt létét illeti kegyelmes uram, mivel hogy csak a Kocsis serege is annyira meggyült, itt vagyon tizenhatsz tizede; a Cserépié ismét száz gyalog. A bizonyos szükségre nézve, míg nagyságod kegyelmes más dispositiója is leszen, a hírek hozván magokkal, reménykednének rettenetesena szegény lakosok nagyságodnak, ha nagyságodnak tetszenék a Cserépi seregét Mádra vagy Szántóra, igen meg is fogatkozván a lakosok, kiszállítatni. Tagadhatatlan dolog kegyelmes uram, ha másunnan nem hordanának ide lisztet s búzát, éhelnének meg, mert itt két esztendőn semmi sem termett. Alázatosan akarám jelenteni nagyságodnak ezt is, az előbbeni versben itt levő hajduktól, a honnan alól hozott szegénység marháját az itt való lakosok és kurucok alkalmasint vevén benne, én keresvén írtam vala Géczy István uramnak, hogy valamely nagyságod szolgáját rendelte volna ide kézhez való vételére; nincs is énnekem módon a kuruczezal való veszekedésre magamtól, s elmúlt miatt

nem tudom, már is levagdaltak némelyek a marhákban; én mihelyt hallottam Sepesi Pál uramtúl a töröknek nagy haragját a szegéuység marhájáért, magamtól is munkálódván alatomban a marháknak kikeresésében, nagyságodat sem akarván mindjárt búsítani, azért irtam volt udvari kapitány uramnak. Ebben is nagyságod méltóságos továbbá való parancsolatjához akarom magam alkalmaztatni. Ezek után kívánom Isten nagyságodat, mint kegyelmes uramat, boldog országlással és minden előtte való feltett dolgainak szerencsésen való folytatásával boldogítsa nagyságodat szívből kívánom.

Datum Tállyae dir 11. Februarii Anno 1685.

Nagyságodnak alázatos legkisebbik szolgája

Jancsó János m. p.

Külső cím: A méltóságos magyarországi fejedelem Tököly Imre nagy jó kegyelmes uramnak ő nagyságának írámmal alázatosan.

(Eredetije a m. kir. kam. levéltárban.)

CCCXCIV.

Én gróf Keglevich Theresia néhai tekintetes és nagyságos gróf Homonnay Zsigmond uram ő kegyelme megmaradt özvegye, tenore praesentium arra obligálom magamat, méltóságos magyarországi fejedelem Thököly Imre kegyelmes uramnak ő nagyságának, hogy én, ha történet szerint erre az földre penetrálna is, és az német császár ereje és praesidiuma bejönne is, teljes tehetséggel és minden fáradsággal azon leszek, költségemet sem kémélvén, innét kitudjam, és kastélyomba levő kegyelmes urunk hiveinek, Nagy Miklós uramnak javait ki nem adom, s feleségét megoltalmazom; hogy ha pedig ezen conditiók közül valamelyiket meg nem tartanám, arra obligálom magamat, hogy az magyarországi korona alatt tizezer magyar forintig való külső jószágom tanáltatik méltóságos fejedelem kegyelmes urunk ő nagysága teljes satisfactiót tehessen és tétethessen magának, hogy ha pedig itt való engem czelőtt concernált, ő nagysága legumináját ő nagyságának meg nem tarthatnám, jövőendőben annyit tar-

toznám ő nagyságának megadni. Melynek nagyobb erősségére adtam ezen obligatoriámat kezem írásával és pecsétémmel corroborálván. Homonna 12. Febr. 1685. (L. S.)

Gróf Keglevich Theresia m. p.

(Eredetije a m. k. kamarai levéltárban.)

CCCXCV.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságotat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa! Nagyságotnak alázatosan kelleték értésére adnom. Váradról ez mult éjtszaka érkezvén emberem meg, azt beszéli: tegnap érkezett Váradra Thökölyi követe, az egri passa négy csauszszával reggel az váradi passához, mit forralnak, nem tudom. Az váradiak is igen készülnek, patkoltatnak, Várad vidékét idegen török és kurucz ellepte, Debreczen felé strására kibocsátott itt való katonák is megérkeztek kegyelmes uram egy rendbéli, azt hozták, Tökölyi Csegénél jött az Tiszán által, Szoboszlóra várták tegnap, mind Debreczenben szándékoznak szállani, az váradi, egri, jenei, tömösvári passákkal együtt; az Berettyó mellett egy falú egy város nem maradott kegyelmes uram, mind elfutottak előttök, mert rettenetes kegyetlenségek hallatik. Diószegen, nagyságot városán, Tökölyi számára tiz vágó marhát, juhot 45, szalonnát 3, fejtér lisztet cub. 4, köz lisztet cub. 6, kenyeret 1000, tyúkot 60, ludat 25, mézet just. 16, vaját 22, kását, lencsét, borsót egy, egy köblöt, káposztát egy hordóval, répát, petrezselymet bővön, tyukmolyat 500, madarat, fűszerszámot, abrakot cub. 60, eczetet egy hordóval, gyertyát 500, bort száz csöbröt; melyeknek elviselésére kegyelmes uram semmiképen nem érkezhetnek. Más rendbéli strásaim is vagynak kegyelmes uram, mihelt ujjabhat érthetnek, nagyságotnak alázatosan megírni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságotat szerencsés uralkodással kívánatos egészségben. In Somlyó die 14. Februarii Anno 1685.

Nagyságotnak alázatos szolgálja míg él

Olosz Ferencz m. p.

P. S. Egész Bihar vármegyében kívánnak élest kegyelmes uram, minden helyeken igen sokat.

Kivül : Erdély országának méltóságos fejedelmének, nekem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. eredeti levelekben XXIX. kötet.*)

CCCXCVI.

Celsissime Princeps domine domine mihi gratiosissime.

Demissam servitiorum meorum humillimorum promptitudinem.

Non mirabitur Celsitudo Vestra quod ad serium suae Regiae Majestatis Poloniarum domini domini mei clementissimi mandatum illustrissimus dominus dominus Russiae palatinus, Magnus Dux exercituum regni Poloniae me cum celsissimi Principis supremi coronae mareschalei regimine ad XIII oppida pro conservatione et defensione eorum miserit et ordinaverit, hanc nimirum ob causam, quod praetacta oppida a caesareanis militibus funditus essent ruinata, et quidem hoc sub praetextu quod Celsitudinis Vestrae armada et exercitus exorditus fuisset. Cum itaque sua regia Majestas uti et Respublica cum Celsitudine Vestra aperto pacis foedere sint juncti ita, ut Celsitudo Vestra inde nonnisi stabilem amicitiam et insolubilem vicinitatem colligere possit. Quapropter et ego ea spe firmiter nitor ut intuitu serenissimi Regis domini domini mei clementissimi Celsitudo Vestra pari quoque vicinitatis jure praetacta XIII oppida frui patietur atque ideo suis ducibus et officialibus serio demandari dignabitur, quot sepefata XIII oppida non aggravabuntur, ne inde caesareani milites ansam arripientes saepe dicta oppida in nihilum (quamvis refugio a sua Caesarea Regiaque Majestate promittatur) redigant. Quae declarando saepefatis XIII oppidis benevolentia suam Regiam Majestatem atque etiam Celsissimum Principem dominum dominum meum clementissimum eo obligabit, quo continuatio pa-

cis initae apud rempublicam est perennatura. Ego pariter me esse ostendam

Celsitudinis Vestrae humillimum servum

Váraly die 16. Februarii Anno 1685.

Johannes Majdell

vicecolonellus suae Regiae Majestatis m. p.

Külső czím : Celsissimo principi ac domino domino Emerico Thököly, partium regni Hungariae domino etc. etc. domino mihi gratiosissimo

(Eredetie a m. k. kam. levéltárban.)

CCCXCVII.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa!

Nagyságodnak alázatosan akarám értésére adni. Ezen órában hozák hírét, hogy az egri passa és kurucz hadak bé akarván Debreczenbe szállani, egy török sereg, egy kurucz sereg alája menvén, az község feltámadott az tanács ellen, kimentek az seregek eleiben, resolválták magokat, hogy fejek fennállásáig bé nem bocsátják, még az utczakapitányokban is megvert az község, kénszerítették vissza térni, mind kuruczok törökök. Az egri passa haza felé ment, Tökölyi pedig Túr felé nyomult viszsza; az mint hirdetik kegyelmes uram, mind az váradi, mind egri passákat megaranyozták volt, hogy bévigyék Debreczenben, az aranyakat is elvették, s bé sem vihették. Még az itt való nagyságod vitézi oda vagynak Debreczen felé, ha mi hírt hoznak, nagyságodnak alázatosan megírni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással, sok számos esztendőig kívánatos jó egészségben. In Somlyó die 19. Februarii Anno 1685.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgálja, míg él

Olosz Ferencz m. p.

P. S. Az szegénységnek valóban nagy kára van kegyelmes uram, mert minden falukot egész Margitáig beholdúttatnak, kik el nem futottak előttök, sanczoltatják is őket.

Kivül : Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije ez erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered lev. XXIX. köt.*)

CCCXCVIII.

Méltóságos fejedelem.

Nagyságod levelét nagy becsülettel vettem ; én reám s directióm alatt lévő kegyelmes uram fejedelmem híveire nem lehet nagyságodnak neheztelni, egyébiránt is Kende Radics urunknak espectoraltam magamat mi okokon nem lehet ide beljebb való hirtétel nélkül az hazában való járások nagyságod emberinek. Az mely híveit nagyságod mostani alkalmatossággal be akarja küldeni, megírtam somlyai kapitány uramnak, ő kegyelmeket bebossáttasa ; elhiszem nagyságod és megparancsolja ő kegyelmeknek, követségek kívül való dolgokban magokat ne avassák : nagyságod is tudhatja én lovakkal nem kereskedtem. Ha nagyságodnak lovaimnak valamelyikével kedvét találok nyereséggel tartom. Ugy értettem volt az előttienek is nem tetszettek volt nagyságodnak. Isten él-esse nagyságodat. Udvarhely 22. Februarii 1685.

Nagyságod engedelmes szolgálja

Teleki Mihály m. p.

Külső czim : Celsissimo domino Emerico Thökölyi, Principi et partium Regni Ugariae Domino etc. domino gratiosissimo.

(Eredetie a m. k. kam. levéltárban,)

CCCXCIX.

Kegyelmes uram !

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa.

Nagyságodnak alázatosan kelleték magírnom. Ezen órában hozák bizonyosan, hogy a kuruczuk mint visszazatértek Tökölyit úrra bé nem bocsátották, mivel sok szekereket élést kér mind felől, minden elszaladtak előtte Debreczenben, mert

fenyegeti, hogy felpredáltatja, dúlatja őket, nem merik megvárni, Debreczenben is kéredzik ujjobban, de nem akarják bocsátani, úgy hozták három felől hírét. Ujjobban Debreczenben embereimet küldöttem kegyelmes uram, és ha mit ujjobbat érthetek, mint kegyelmes uramnak nagyságodnak alázatosan megírni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással, sok számos esztendőig jó egészséghen. In Somlyó die 24. Februarii Anno 1685.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája míg él

Olosz Ferencz m. p.

Kivül : Erdélyországának méltóságos fejedelmének nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erd. tört. ered. lev. XXIX. köt.*)

CCCC.

Celsissime Princeps Domine Domine mihi Colendissime.

Quas mihi Celsitudo Vestra literas per Illustrissimum Dominum Michaelem Insedí ablegatum scribere dignata est, cum omni respectu recepi, et ipsi quibus hic potui officiis inservire conatus sum, ac semper idem conabor, nihil enim magis mihi in votis est, quam qua mihi confidentia Celsitudo Vestra honorat, libet eidem et obsequiis meis respondere. Informaui christianissimi Regis Majestatem de pluribus particularitatibus D. Du Vernay Boucault concernentibus, quas mihi praefatus D. Michael Insedí communicavit, nullusque dubito, quin cum aliqua stupore resciet ipsum nullatenus in discessu suo erga Celsitudinem Suam observasse, quae ubique terrarum apud omnes Principes in ipsorum aulis, dum tali quo character insigniuntur, observari solent, et credat Celsitudo Vestra ipsum in hoc nullomodo approbatum iri, propter summam illam existimationem, qua Vestram Celsitudinem semper Rex meus prosequutus est, et quam ei data quavis occasione semper testificari paratus erit. Viennam hinc Dominus Michael Insedí discessit, cumque hac iterum regrediendo transibit, qualia cumque potero servitia atque officia mea ipsi impen-

dam, et pro viribus, dum hic in Polonia versabor, amicitiam illam et correspondentiam inter Regem Poloniae et Celsitudinem Vestram etiam num adeo bene stabilitam, corroborare et augere satagam. Interim quatenus mihi Celsitudo Vestra benevolentiam suam conseruare dignetur rogo, firmiterque sibi persuaadeat quod perpetuo ipsi devotissime futurus sim.

Celsitudinis Vestrae observandissimus servus

Marchio de Bethune.

Varsaviae 25. Februarii 1685.

Eredetiye az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erd. tört. ered. lev. XXIX. köt.*)

CCCCI.

Méltóságos fejedelem nekem kegyelmes uram.

Isten kegyelmességéből kegyelmes uram én 23. praesentis érkeztem ide Drinápolyba minden kár nélkül, egy nagy vendégfogadóban adtak szállást, az bizony alkolmatlan, mert igen sok felemás emberek vadnak itt szálláson, kik miá félek kártól addig, míg az adót praesentálhatjuk hatalmas császárnak, mivel itthon is nincsen, bėjövése penig még fog haladni két hétig, ha tovább nem is. Az miképen nagyságod kegyelmes uram énnekem instructiómban adta volt, hogy az adót oroszlányos tallérul administraljam, itt kegyelmes uram az nagy emberek nem igen akarnak hatalmas császárnak megigirt kegyelmességre rá emlékezni, ide érkezvén pénteken, szombaton mindgyarást hivata az fő teftadár kapikiha uramékot mind ketten, s kérdette ha meghoztuk-é az nyolczvanezer tallért mind egészen, melyre ő kegyelmének azt mondták, hogy meg mind oroszlányos tallérul; melyre azt mondtotta, hogy mért nem öreg imperialis tallérul, lám szultán Szulimán császár idejétől fogva mind ugy administraltatott. Arra kapikiha uramék azt felelték, hogy az mi kegyelmes urunk ő nagysága mind az előtt s mind most ifju kegyelmes urunk ő nagysága confirmatiójának alkalmatosságával megtaláltatta hatalmas császárt felőle, hogy igaz kötelességgel való hűséges szolgálatját és az szegény országnak kiváltké-

pen jó pénzbeli nagy fogyatkozását megtekintvén, acceptáltatnék adónk oroszlányos tallérul, melyre hatalmas császárt oszunt mondott. Az fő teftadár azt kérlette, hol van arról való levél? Kapikiha uramék mondták, levél arról nincsen ugyan, de divánban hatalmas császár szájából kijött szónak igaznak kell lenni. Ezek meg lévén, mingyarást megparancsolta, menjetek be és holnap reggelre az nyolcz ezer tallért is megszerezétek, hogy egészen öreg tallérul beadhassátok, de azt senki se fővezér, se más ne tudja. Kihez képest osztán az fővezér kihaját találtattam meg, punctatim megizenvén az fő teftadár parancsolatját, hogy peniglen én annak cedalhassak, arra fejem nincsen, sőt az mit az én kegyelmes uram ő nagysága énnekem szájamban adott, azt valósággal meg kell mondanom mind hatalmas császár, mind fővezér ő nagysága előtt, többet én nem adok, s nincs is módóm benne, az mit kezembem bíztak. Az fővezér kihajának is megizentem, hogy én egyebet, ha ugyan bé nem vétetik, nem tehetek, hanem megérkezvén hatalmas császár supplicatióm által meg kell találnom. Az kihaja még is relegált az fő teftadár, s azt monda kapikiha uraméknak, még is menjetek oda, s lássátok mire vihetitek előtte az dolgot, mivel az adónak bevétele őket concernélja. Megint azután is haza küldöttem, s kérttem mutassa minden jóakarátját nagyságodhoz, és mingyarást azt kérlette, hol vagyon az ő tavalyi honorariumja.. Kapikiha uramék mondták, abban semmit nem tudnak, de az mostani megvagyon, melyet az nagyságod levelével együtt magam akarok exhibeálni, de mégis kértem ő nagyságát legyen jóakarattal, és ha acceptáltatik, s ez után is assecuráltatnék felöle, én az magamébül egy tiszteséges paripával megajándékozom. Arra azt felelt : Isten hatalmas császárt meghozván, találjam meg felöle. Az dolog kegyelmes uram ebben lévén, nagyságodat alázatosan kérem, parancsoljon felöle, mi tevő legyek, ha semmiképen oroszlányos tallérul el nem veszik, itt bizony ahoz nem bizhatunk, hogy kölesön találjunk, mert az havasalföldi vajda öcsese is sok időtül fogva itt lévén, nem talál kölesön pénzt, ha nagyságod nem küld. Külömben ha Isten boldogitaná dolgunkat, az pénzt vissza vihetnök. Én e'dig is tudósítottam volna nagyságodat az itt való dolgokról, de én velem

arra való embere nagyságodnak úgy is nincsen. Tökölyi fejedelemnek levele érkeztén, Szefer aga nem fordította meg, s jelenté hogy segítséget sollicitál, Váradhoz közel vagy, mert egy generál rendeltetett ellene, az ki felkeresse s persequálja. Ezekután Istennek kegyelmes gondviselése alá ajánlom nagyságodat. Drinápoly 27. Februarii 1685.

Nagyságod alázatos szolgája

Mikó István m. p.

Kivül : Az méltóságos erdélyi fejedelemnek etc. nekem kegyelmes uramnak ő nagyságának.

Hátára jegyezve : Mikó István főkövet levele a portánál A. 1685
Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. ered. tört. lev. XXIX. köt*)

CCCCII.

Méltóságos fejedelem kegyelmes uram.

Mi karban légyen itt eddig az adónak dolga, nagyságodnak fő követ uram világosan megírta. Semmiképen kegyelmes uram acceptálni nem akarják, fordulván arra, hogy szultán Szulimán ideitől fogva mind öreg tallérul administráltak, most is azt parancsolá az fővezér ő nagysága, hogy egész tallérokra kitöltsük az oroszlanys tallért, mert ha esztendeig, kettőig itt lesz is fő követ uram, de szembe se lesz ő kegyelmével, az adót sem veszik el. Az kihaját, réz efendit, fő teftadart mind külön külön is requiráltatta követ uram nagyságod nevével, mutassák jóakarátjokat, instáljanak az fővezér előtt, vétessék bé oroszlanys tallérul, hatalmas császár megigirt kegyelmessége szerént, de mind egyeznek az válasz tételben : ha hatalmas császár megengedte, hol van arról való levél, az nem volt, senki közülök rá nem emlékszik, azért suppleálják öreg tallérokra, s úgy a(ccept)áltatik, az követtel is szemben lesz az vezér, különben nem; sőt mikor tegnap supplicatióra választ tőn, az kihája által felhivatván minket Székely Mojses urammal, akkor is megmondottuk, hatalmas császárt is meg akarja találni főkövet uram; arra azt mondá az kihája, abban mód nincsen, mert annak is fővezér

által kellene lenni, hanem csak megszerezze az pénzt, ha nincsen, kérjen kölesön. Immár kegyelmes uram várjuk az nagyságod kegyelmes parancsolatját, mivel ennek elengedéséhez nem bízhatunk. Itt kegyelmes uram bizonyosan beszél, hogy az fővezér táborba száll, ki is ment vala, hogy császár sátorainak helyet mutasson. Nagyságodnak azért mint kegyelmes uramnak alázatosan könyörgök, méltóztassék providálni felőlem, és ha úgy lesz, az táborozásra alkalmatossá tenni, hogy én is az nagyságod kegyelmessége által lehessen alkalmasabb az nagyságod szolgálatjára. Tartsa meg Isten nagyságodat jó egészségben. Drinápoly die 8. Martii 1685.

Nagyságod alázatos szolgálja

Gyárfás Pál m. p.

Kivül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek, ő nagyságának etc. nekem kegyelmes uramnak adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. leveleiben XXIX. köt*)

CCCCIII.

Anno Domini 1685. die 17. mensis Martii.

Én Szentmiklósi György, nemes Torna vármegyének egyik szolgabirája, ugyan nemes Torna vármegyének vice nótáriusát nemes Almási János uramat adjungálván magam mellé jöttem ki, nemzetes és vitézlő Malatinszki Gábor méltóságos magyarországi fejedelem kegyelmes urunk ő nagysága komornyikja requisitiójára, ugyan kegyelmes urunk ő nagysága Szádvára nevű várában munitioknak és ahoz tartozó jóknak conscribálására inventarium szerint a mint renddel következik :

Vagyon az csonka bástyán két Nro 2 öntött réz taraszka három-három fontos.

Egy vas taraszka négy fontos . . . . . Nrc. 1

Item egy vas taraszka egy fontos . . . . . Nro. 1

Item egy vas taraszkoeska három fertályos . . . . . Nro. 1

Ugyan azon bástyán egy réz mosárka egy golyóbis

tartó láda . . . . . Nro 1.

Uj bástyán két öntött öreg réz taraszok három- három fontos	Nro.	2
Item egy réz öntött taraszokoska egy fontos Nro. 1 egy seregbontó szakálos	Nro.	1
Munitióhoz való feir (Feuer) láda	Nro.	1
Fáklyához való vasserpönyő	Nro.	1
Konyha mellett való bástyán van egy tarasz- okoska egy fontos	Nro.	1
Az német bástyán két réz taraszok az egyike egy fontos a másika három fontos	Nro.	2
Munitiókhoz való uj láda	Nro.	1
Kapu fölött való bástyán két taraszok az egyike réz a másika vas	Nro.	2
A vas félfontos a réz egy fontos; van szokálos .	Nro.	10
Seregbontó	Nro.	2
Vas serpönyő	Nro.	2
Vas súlyom egy tonnában Bebek kapujában szakálos	Nro.	4
Lakatos bástyán egy vas taraszok egy fontos .	Nro.	1
Palota fölött való folyosón van szakálos . .	Nro.	7
Seregbontó	Nro.	1

C z e k h á z.

Annak felin szakálos támasztó deszkák csigához való
három darab kötél külső Czeitházban.

Kézi üveg granát	Nro.	200
Cserép ostromhoz való fazék	Nro.	60
Terseny puskapor mázsa	Nro.	3
	és 30 font	
Muskatélyhoz való por mázsa	Nro.	2
	és 80 font	
Töltés csomó	Nro.	100
Szakálosban való por font	Nro.	114
Töltésben való por mázsa	Nro.	3
	és 80 font	
Ágyu por mázsa	Nro.	9
	és 20 font	
Gyújtó por font	Nro.	8

Salétrom mázsa	Nro.	1
Budöskő font	Nro.	60
Apró szurkos koszorú	Nro.	200
Muskatély golyóbis	Nro.	1500
Apró hajdu golyóbis	Nro.	1000
Szurok mázsa	Nro.	1
Golyóbis öntő muskatélyhoz való forma . . .	Nro.	1
Item szakáloshoz való	Nro.	1
Öreg czeikhézbán három fontos golyóbis . .	Nro.	7500
Négy fontos golyóbis	Nro.	100
Egy fontos	Nro.	500
Fél fontos	Nro.	100
Szakálos	Nro.	54
Golyóbis hozzá	Nro.	6000
Ágy nélkül való szakálos	Nro.	14
Serpenyőre való fáklya	Nro.	52
Lánczfa	Nro.	10
Rudvas darab	Nro.	20
Lapos kapa	Nro.	8
Gyökér kapa	Nro.	14
Ásó kapa	Nro.	7
Csákány	Nro.	11
Vaskaró rud	Nro.	2
Szakálos golyóbis öntő	Nro.	5
Egész vas derék	Nro.	13
Kosár várhoz való	Nro.	12
Uj tekenyő	Nro.	2
Száraz malom két ember hajtó nyakravaló		
csinczer	Nro.	8
Kézre való csinczer	Nro.	2
Vas alabárd	Nro.	5
Egy törött kis harangoeska	Nro.	1
Vas sulyom	Nro.	2000
Lisztartó öreg hordó	Nro.	4
Mérni való rézfontok Nro 3 az egyike 22 fontos másika 9 fon-		
tos az harmadik 13 fontos		
Muskatér	Nro.	5

Egy egész vas derék pro omnia kezestül lábastul, sarkantyustul, félkesztyűivel, mindazáltal csonka félkesztyű hijával.
 On vagyon . . . . . mázsa Nro. 4 font 54
 Malatinszky Gábor kegyelmes urunk

ő nagysága komornyikja m. p.

(L. S.)

Szentmiklósi György nemes Tornavármegyének egyik ordinarius szolgabírája m. p. (L. S.)

Almási János nemes Tornavármegyének hites vice notáriusa m. p. (L. S.)

Kivül: Szádvárában levő munitiónak inventatiója 1685. die 17. Martii.

17. Szakálost lakatossal igazittattam, adtam tölek lakatosnak fl. 2. Egy sinvasat kis kapuhoz N:o. 1.

Die 13. Aprilis, adtam az czekházba egy mázsa vasat, facit Nro. 21 sinvas.

1. Aprilis. Uj záros kapunak és egyéb szükségre adtam az czekházból . . . . . szál rúdvasat.

2. Martii. Ember lábára . . . . . adtam egy sinvasat.

13. Maji hozattam Csetnekről 3 mázsa vasat, melyet az czekházban töttem vár szükségre.

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

CCCCIV.

Emericus Theököly Princeps ac partium regni Hungariae dominus.

Nem akarván már tovább az sok bitiszegetteknek Istent boszantó, embereket irtóztató gonoszságokat szemlélni, kik megtagadván nemzeteket, egy kis ideig tartó, s elket károztató prédáért, az ellenséghez hajolton hajólnak. Hogy azért jövődöben mint keresztének legyenek, az kik még hűségükben vagynak, az elpártolástul megszünjenek, tetszett kit kit egyen egyen még ez egyszer megintenünk, ki ki gondolja

meg, hogy az némettel való czimbora csak egy ideig tartó szines barátság, mihelyt országunkon a német erőt vehetne, az magyarok becsületi azonnal leszállana, mint ezen háborúnak kezdetében az uj esztendők bizonyítják, midőn sok vég-házbeliék az németnek rajtok való uralkodását megúnván, tiszteikkel együtt zászlóstúl bujdosásra adták magokat, sőt most is ítélje meg azt az kevés hadat, melylyel csalogattatik, mely vigan teszi, holott az német valahol veszni köll, az magyart mindenütt előlhajtja az veszedelemre. Hogy az elmúlt esztendőben egész eddig csak ótalom formában viseltük magunkat, mint más külső országbeli jóakaróink támasza nélkül, kit olykor jó reménység alatt nagy hatalmas császárok is elkövettek. De úgy is még eddig az német részről valók közül sokkal több veszett és ha tavaly s harmadéve Isten bennünket megtartott, most már akármely . . . . jobbat remélhet, holott az német Buda alatt oly károkat vallott, hogy két országos harczon is több népet vesztett, ... töle szintén elszakadván vagynak. Az hatalmas török nemzet penig már is megindította hadait, hogy . . . . . érkezhessenek, kit nem régeben onnan jött szolgánk szemeivel látott. Hogy azért a német mindenek . . . . . reménségnek jele, mert midőn tavaly jól folyt dolga, akkoron nem kínált oly szivesen. . . . . De már most tartván ma holnap az változástúl a kit elcsábit hat valóban érte . . . . . Hogy penig mostanság ki csap, hol egy hol másfelé s a préda kedvéért semmire kellő helyeken kapdos, oka, érzi hogy már rövid ideje vagyon. Marhát hajt, rabol, pusztit mindenütt, mert az földnek birásához nem bizik. De mennél inkább rezgelődik, annál inkább sejteti maga fejére s veszedelmére az törököt, s végtére veszni hagyja mint harmadéve az magyart. Vegyen azért kiki példáulúll bennünket s ha titkainkat ki nem jelenthetjük is, eleget érthet, nagy oka lehet, hogy mind ezekben attúl várunk, ki alatt nagy reménység fektetik, nem kívánom mi is ok, fundamentom nélkül kockáztatni életünket. Azért minden magyar jól meglássa mit cselekszik; közelit már az idő, melyben sok jönne, ha jühetne közinkben. Midőn az német a magyart ha nem akarna is a nagy török erőnek arcezzal neki hajtván mészárszékre viszi, vagy, hogy vele együtt elvesszen, erősségben berekeszti, és az

olyatének mind magoknak tulajdonítsák ha akkor ő irántok nálunk is nem lesz kegyelem. Datum Tokaj 20. Martii A. 1685.

Emericus Thököly m. p.

(P. H.)

(Eredeti a m. kir. kamarai levéltárban.)

CCCCV.

Méltóságos fejedelem kegyelmes uram.

Alázatosan szolgálók nagyságodnak.

Fejérvárról 20. Januarii költ méltóságos levele, úgy nemzetes Inczedy Mihály uram által értvén nagyságod parancsolatját, vékony ítéletem szerint hazájúl, nemzetül egész nyereségnek és szerencsének tarthatjuk, ha nagyságod dicséretes munkálkodása által is az egész keresztyénségnek oltalmára czélozó felséges monarkák, királyok, republikák és fejedelmek régen kívánt egyességében részünk lehet; kirül izentem szóval is megnevezett Inczedy uramtól nagyságodnak, maradván fejedelmi kegyelmességében ajánlott.

Bécsben 24. Martii 1685.

Nagyságod alázatos szolgálója

G. Csáki István m. p.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (Gr. Kemény József, Erdely tört. ered. levelekben XX/X. köt.)

CCCCVI.

Generose domine mihi observando.

Literas generosae Dominationis vestrae a 17. Martii exaratas accepi, quarum continentia mihi victoriam contra rebelles Miskolcini existentes exposuere, faxiut superi, ut et ulterius bonos progressus consequi valeat, inclitae aulae bellicae jam nuper de meliori recommendavi, nec data occasione ultrove id ipsum reiterare conabor. Excusationem saepius meo cum in Csetnek capitaneo domino comite Terty se lubens conjugere velle, nisi a commendante Zondroviense (*Szendrő*) domino Alexandro Quadagni (*Gvadányi*) saepius praepediretur per-

cipio; existimo autem aliam non esse causam nisi Earundem Dominatum vestrarum inter invicem existens passio, obquam Suae Majestatis Sacratissimae servitium evidenter saepius patitur, nam unus contra alterum lamentatur, ita ut cui consentire debeam ignorem. Ratione tritici, aut annonae, quod oppidum Rimaszombath debet, nunquam contrariabar, hoc bene memini me in cameralia immiscere nolle, nihilominus tamen praetacto oppido expresse demandavi, ut Söndroviam se conferre, et restancias suas ratione annonae omnimode tradere studeant. Id ipsum etiam Gyöngyessiensibus imperavi et demandavi. Quibus permaneo

Neosolii die 25. Martii 1685.

Generoso dominationis Vestrae servire paratus

Antonius Karafa m. p.

Külczim : Generoso Domino Joanni Recali Sabrae caesareae Regiaeque Majestatis militiae Söndroviensis constituto capitaneo domino observando.

Cito

Söndroviam.

(Eredeti Karaffa s. k. aláírása a kir. kamarai levéltárban.)

CCCCVII.

Michael Apafi Dei gratia Princeps Transylvaniae partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes.

Generose fidelis nobis dilecte Salutem et gratiam nostram. Elunván Tökölyi Imrének ellenünk s ez haza ellen való sok alkalmatlan dolgait, azt tartván (*kiszakadva*) . . . . . nekünk erős hittel adott, ha magát ellenünk való, (dologban) elegyiti, birodalmunkban minden jószágit amitálja, ez mostani országgyűlésére evocáltattuk volt, s törvényesen procedáltatván ellene, minden ide bé való jószága elíteltetett. Kegyelmed ugyan magától elő ne hozza, de ha az portán kérdést tesznek felőle, megmondhatja mi okon lőtt, semmit törvény útja kívül nem cselekedtünk; szorosán viselvén mi mind országostól hatalmas császárukhoz s fényes portájához való hűségünket, s rend szerint való adónkat is esztendőnként beszolgáltatván, rendtartásunkban s törvényünk

ben megtartattunk; mint feljebb is írók, ezen dologban is nem cselekedtünk semmit törvény útja kívül, melyet kegyelmednek azért irtunk meg, tudhassa, ha előfordúl, (noha magától elő ne hozza) az dolgot jó formában declarálni. Ha kegyelmed ott benn léte alatt elő nem hozódnék, kapikihánkat informálja ez szerint, úgy hogy elő ne hozza, hanem ha kérdést tesznek, úgy feleljen, például vehetik magoknak másokat is, úgy Zólyomit is. Noha portára mentek, de ugyan országunk törvénye szerint való büntetések nem tilalmaztatott, de ebben igen caute de(clarálják magokat kegyelmet)ek. Mint hogy pedig . . . . . most is felettébb való alkalmatlanságokat követett és követ el, tegyen (kegyelmed) jó forma s hatalmas instántiát nevünk alatt mellettek, s extrá-hál(jon) erős parancsolatot reája, hogy tovább afféléktől supersedeáljon, a budai vezérre, egri s váradi passákra is külön parancsolatokat, hogy ellene oltalmazzák a debreczenieket, és se magának Tökölyinek, sem alatta valóinak ne engedjék őket nyomorgatni, prédálni, károsítani, sanczoltatni; ezen parancsolatokat sietőn urgeálja. Secus nec facturus. Datum in Arce nostra Fogaras die 25. Martii 1685.

Egyk. más. az erd. Muz. (Gr. Kemény Józ. Erd. tört. ered. lev. XXIX köt.)

CCCCVIII.

Celsissime Princeps Domine colendissime!

Tradidit mihi litteras 20. Januarii ad me datas dominus Ablegatus Michael Inczedi de Varad, ex quo etiam bonam intentionem Dilectionis Vestrae pluribus intellexi, quam pro viribus meis promovere non intermittam, cum sciam eandem in nihil aliud quam in commune ac Cristianitatis bonum esse directam. De reliquo refero grates pro benevola appreciatione ad anni hujus iam currentis primordium, reprecor vicissim omnia fausta ac prospera, permanens, Viennae die 25. Martii 1685.

Dilectionis Vestrae ad officia paratissimus

Princeps a Dietrichstain m. p.

Ered. az erd. Muz. (Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXIX. köt.)

CCCCIX.

Sacratissimae caesareae regiaeque Majestatis actualis cammerarius, generalis vigiliarum praefectus, nec non unius regiminis cathafractorum constitutus colonellus Antonius comes a Carafa. Omnibus ac singulis salutem et prosperitatem, quibus vero competit, officiorum commendationem. Quandoquidem egregius dominus Casparus Olnoczi, uti et Moldavienses in singularem generalatus suscepti essent protectionem. Idcirco omni militiae caesareae cujuscumque gradus, honoris, praecminentiae aut dignitatis foret, serio intimatur ac demandatur, quatenus praefatos Muldavienses, uti et dominum Casparum Olniczi cum omni sua familia domesti, uti, et nobilibus ac innobilibus bonis intactum, et ab omni iniquiisatione, vecturae extorsione, aut pecuniae indebita extorsione, sub qualicunque praetextu fieri posset, immunem reddere velint. Hoc in passu suae Majestatis sacratissimae clementissimam intentionem adimpleturi, qui vero commando meo subjacent, mandato meo satis facturi. Datum Neosolii die 25. Martii 1685.

(L. S.)

Antonius Karafa m. p.

(Eredetije a m. k. kamarai levéltárban.)

CCCCX.

Illustrissime ac Celsissime Princeps ac Domine Domine nobis naturaliter Clementissime.

Fidelitatis fideliumque servitorum nostrorum perpetuam debitamque semper subjectionem.

Nagyságod méltóságos commissióját kegyelmes urunk néktünk Tarpai Mojses uram ő kegyelme illendőképen exhibálván, mi is hűséges alázatossággal vöttük, melynek continentiajához képest ő kegyelmével együtt, ha mi javai volnának mi nálunk groff Tökölyi uramnak ő nagyságának, vagy Zabanius uramnál vagy másutt, mint az tanácestől mint penig egyebektől, az kiket gondolhattunk, erős hitet exigálván investigáltuk, de sohult senkinél nem találhattunk olyan bonu-

mokat, nem is mehettünk semmi circumstantiáknak végére, hanem csak az mint Tarpai uramnál ő kegyelménél relatoriában vadnak, és Zabanius uram írásiból ki tetszenek, mely írásokat is ő kegyelme nagyságodnak in autographis kegyelmesen látni elvitt. Nagyságod kegyelmes urunk néktünk alázatosan híveinek más alkalmatosságokban is kegyelmesen parancsolván fejünk fennállásáig való hűséges kötelességünket nagyságodhoz mint természet szerént való kegyelmes urunkhoz megmutatni semmi időben el nem mulatjuk. De coetero Illustrissimam Celsitudinem Vestram principalem diutissime feliciterque vivere, valere ac regnare desideramus. Datum Cibinii 28. Martii 1685.

Illustrissimae Celsitudinis Vestrae Principalis Fideles humillimi servitoresque perpetui Consul Regius ac Sedis Iudices
Senatusque Cibiniensis.

Kivül: Illustrissimo ac Celsissimo Principi ac Domino Domino Michaeli Apafi Dei gratia Regni Transilvaniae Principi partium Regni Hungariae Domino ac Siculorum Comiti, etc. Domino Domino nobis naturaliter clementissimo.

Hátán: Thökölyi Imre ő nagysága levelei, melyeket Zabanius Professor uramnak írogatott volt depositumiról való quietentiákkal.

Ered. az erd. Muz. (Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXIX. köt.)

CCCCXI.

Celsissime princeps et domine domine nobis gratiosissime!

Humillimorum servitiorum nostrorum demissam semper commendationem. Isten nagyságodat minden dolgaiban boldogítsa kívánjuk.

Nagyságod kegyelmes parancsolatját repraesentálá előttünk nemzeti Tarczaly Ádám uram nagyságod kisérdái kapitánya, melyben nagyságod kegyelmesen demandálja Tokajhoz bizonyos fáknak hűsvétig való leszállítását; mivel pedig mi eleitől fogvást az nagyságod kegyelmes intentióját secundálni el nem mulatjuk, így ez aránt is alázatos és hűséges

engedelmeskedéssel allaborálni készek volnánk, de az útnak felbomlása, szénának elfogyása, vonó marhának nem létele miatt, az nagyságod bölcs íteletére hagyjuk mint effectuálhatjuk ezen fáknak vecturáját. Járulván ez is hozzája, hogy az kisvárdai és kállai uj háznak erectióját annak idejében kellett continuálnunk, melyre is az éhel holt ügyefogyott, és sok helyen házától kibujdosott szegénység csak insufficiens. Ehezképest nagyságodnak mint kegyelmes urunknak és méltóságos fejedelmünknek alázatosan könyörgünk atyai kegyelmes szemmel tekintvén az mi utolsó pusztulásra jutott vármegyénknek romlásába, ezen fáknak (mely nem is találhatik alkalmas az mi vármegyénkben) vecturája alól eliberálni méltóztassék, mivel az szegénység sok helyen magát fogja bé az malomba, és marhája nem lévén, úgy készít magának kenyeret. Ezekhez járul az is, hogy az nagyságod vitézi közül sokan elmaradtanak, kik alá s fel lézengvén, az szegénységet acgavalják, alázatosan kérjük nagyságodat ezt is méltó consideratióba vévén, hogy az tábor és zászlójok után compellatassanak, végbéli tiszt uraiméknak nagyságod kegyelmesen demandalni méltóztassék. Mely nagyságod ebbéli kegyelmes grátiaját életünk fogytáig megigyekezzünk nagyságodnak szolgálni. In reliquo Celsitudinem vestram diutissime foelicissimeque valere exoptamus. Datum ex generali congregatione nostra in arce Kisvárdacensi die 28. Martii 1685. celebrata ejusdem Celsitudinis vestrae humillimi ac paratissimi servitores.

Universitas dominorum, magnatum
et nobilium comitatus de Szaboles.

Külső czim : Celsissimo Principi ac partium regni Hungariae domino domino Emerico Thököly domino domino nobis gratiosissimo.

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

CCCCXII.

Acceptis Excellentiae Vestrae literis, inpista Thökölyii erga me delatio, quam altas egerit radices, cum stupore intellexi. Per tot annos in fulgidam portam otthomanicam impari aliorum exemplo declarata mea fidelitas, gratiam Imperialem,

non vero patriarum legum et antiquorum canonum nostrorum turbationem mereretur. Ex quo hac patria fulgidae portae ac cepit protectionem, non ab ullo Imperatore vel Vezirio magnae memoriae in libertatibus fuit molestata, sed privilegia legumque moderamina intacte conservata fuere. Thökölyius mihi fuit servus jure iurando, literisque reversalibus adstrictus; qui magna summa mihi tenebatur, ideoque ego in illum non violentia quadam, sed recta juris ordine, secundum nostrum canonem sum usus; Vestram Excellentiam enixe peto, sit protector nostrarum libertatum. Brevi agnoscat Vestra Excellentia, quis et quali fidelis fuerit Thökölyius fulgidae portae. Ego ipso complatebam, ipse vero in vilipendium meae Principalis existimationis ubique operabatur, nec hodie cessat meos fideles persequi, ad foedos carceres detrudere, nonnullaque mea bona proventibus privare. Meminisse potest vestra Excellentia quoties de ipso conqueri Vestrae Excellentiae debuerim, sed nec mandato Vestrae Excellentiae locus apud ipsem erat. In se ergo vertat quidquid ipsi acciderit. Deus Vestram Excellentiam feliciter conservet.

Hátára jegyezve: Fővezérnek írt levél parája Thökölyi meg-sententiaztatásáról Porumbali 1685.

Egykorú fogalmazvány az erdélyi Muzcumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. levelekben XXIX. köt.*)

TARTALOM.

	<i>Lap.</i>
I. Sárosi János kapikiha a fejedelemnek a Beldiféle mozgalomról. Konstantinápoly 1678. febr. 26.	7
II. A moldvai vajda Apafi Mihálynak, menti magát a kimpulungiak rablásairól. Jassy 1678. maj. 16.	10
III. Az ország portai küldöttei, a portán levő menekültekről. Bukurest 1678. maj. 16.	11
IV. A magyarországi bujdosók Apafinak, kéri hogy Kapinak kegyelmezzon meg. Tasnád 1678. maj. 17.	12
V. A fejedelem portai küldöttei jelentést tesznek az ottani ügyekről. Kelet a dobrolsoni Praevida város mellett 1678. maj. 19.	14
VI. Olasz Ferencz a fejedelemnek jelenti, hogy a Teleki utján küldött levelet megkapta. Somlyó 1678. jan. 13.	15
VII. Olasz Lenárt Kálmáncsajnak a kuruczokról híreket ír. Szathmár 1678. jun. 20.	16
VIII. Maurocordatus portai tolmács a fejedelemnek, sürgeti a pénz hátralék beküldését. Bender 1678. jun. 21.	17
IX. Teleki Mihály a fehervári professoroknak, pénzküldeményről. Kővár 1678. apr. 12.	18
X. A portai küldöttek a fejedelemnek az ottani dolgokról Bender 1678. jul. 1.	19
XI. Cserményi és Vajda utasítást kérnek a fejedelemtől. Brassó 1678. jul. 8.	22
XII. Cantacuzenus Mihály a fejedelemnek török hadi híreket ír. 1678. jul. 10.	24
XIII. Zólyomi Miklós Beldinek s társainak, közös működésre hívja fel őket. Konstantinápoly 1678. sept. 17.	25
XIV. Paskó Kristóf Jonaki Móricznak ajánlja ügyét pártfogásába. Jedikula 1678. oct. 15.	26

XV. Maurocordatus a fejedelemnek, ügyei állásáról ír, a Neszter melletti táborból 1678. oct. 3.	27
XVI. Sárosi János a fejedelemasszonynak a portai ügyekről. Paszárcezik 1678. nov. 12.	27
XVII. Naláczy István a portai adó beadásáról. Drinápoly 1678. dec. 28.	29
XVIII. Musztafa aga budai kajmekám Vesselényi Pálnak, inti hogy hadait féken tartsa. Buda 1678.	30
XIX. A bujdosók Apafinak, tudósítják, hogy a segélyhadak felakarnak lázadni. Debreczen 1679. jan. 3.	31
XX. Murad Giráj tatár khán menedék levele követe számára. Érkezett 1679. jan. 10.	35
XXI. Az oláh vajda a fejedelemnek, tudatja, hogy követe megy hozzá. Bukurest 1679. jun. 21.	36
XXII. Scultéti Bernát Balassy Imrének, különböző hadi dolgokról tudósítja. Divény 1679. febr. 4.	37
XXIII. Balassy Imre a fejedelemnek, menedék levelet kér, hogy jószágaira mehessen. Debreczen 1679. febr. 8.	39
XXIV. Reverend a fejedelemnek, az ellene intézett feladásokról menti magát, Fogaras 1679. febr. 27.	40
XXV. A lengyel király a fejedelemnek Rákóczy régi tartozását sürgeti. Grodno 1679. febr. 28.	43
XXVI. Ugyanazugyanannak Bethlen. Gergely követségéről U. o.	44
XXVII. Az oláh vajda tudósítja Apafit hogy levelét Budai Péter megadta. Bukurest 1679. marc. 3.	45
XXVIII. Szekhalmi András kapikiha Apafinak portai dolgokról. Drinápoly 1679. marc. 27.	46
XXIX. Balassy Imre a fejedelemnek különböző panaszait terjeszti elibe. Túr 1679. apr. 3.	48
XXX. Apafi Bethlen Farkasnak. Udvarába hívja. Komána 1679. apr. 7.	50
XXXI. A fejedelem utasítása Vajda László bécsi követének. Fogaras 1679. apr. 16.	50
XXXII. A moldvai vajda megbízó levelei Veluskó Koszta követe számára. Jassy 1679. apr. 26.	53
XXXIII. Maurocordatus tudatja a fejedelemmel, hogy megkapta levelét. Konstantinápoly 1679. apr. 8.	54
XXXIV. Vér Mihály a fejedelemnek, a határszéli rablásokról. Konstantinápoly 1679. maj. 10.	55
XXXV. Szekhalmi András a fejedelemnek, portai pénzügyekről. Konstantinápoly 1679. jun. 25.	55
XXXVI. Tanácsurak votuma portai ügyben. Keresd 1679. jul. 2.	57
XXXVII. Musztafa fővezér a fejedelemnek, ajánlja hogy a bujdosókat a német császárral békéltesse ki. 1679. jul. 2.	58

XXXVIII. A fejedelem válasza ugyan e levélre. Fehérvár 1679. jul. 13.	59
XXXIX. A fejedelem a budai vezérnek, panaszkodik a váradiak rablásai ellen. (Kelet nélkül.)	60
XL. Apafi a lippai bégnek. Menedék levél egy követre szá- mára. Fehérvár 1679. jul. 16.	62
XLI. A fejedelem a váradi pasának, a váradiak rablásairól. Fehérvár 1679. jul. 15.	63
XLII. Gr. Thököly Imre a fejedelemnek, panaszkodik Vesse- lényi Pálra. Somlyó 1679. jul. 30.	64
XLIII. Bojér Zsigmond a fejedelemnek, jelenti, hogy az oláh püspök Erdélybe szökött. Fogaras 1679. aug. 21.	64
XLIV. A fejedelem Bethlen Farkast több ügyben tanácsuri szavazata beadására szólítja fel. Radnóth 1672. aug. 27.	65
XLV. A lengyel király a fejedelemnek Rákóczy adóssága ügyében. Tarnov 1679. aug. 28.	66
XLVI. A fejedelem Bethlen Farkast tanácskozáásra hívja be. Radnóth 1679. sept. 7.	68
XLVII. Gr. Thököly a fejedelemnek különböző híreket ír. Ki- rályi 1679. sept. 16.	69
XLVIII. Musztafa fővezér a fejedelemnek rablások ügyében. Érk. 1679. sept 28.	70
XLIX. A fejedelem : a) Thökölynek, b) a váradi pasának, c) a magyar hadaknak, d) Thököly hadának, e) a je- nei pasának Vesselényi letétele ügyében. 1679. oct. 6.	71
L. Székshalmi András a fejedelemnek a meggyilkolt tö- rökök ügyében. Konstantinápoly 1679. nov. 19.	74
LI. Az oláh vajda a fejedelemnek ajánlja küldöttét János deákot. Bukarest 1679. decemb. 20.	75
LII. Apafi Bethlen Farkast fejedelmi tanácsra hívja. Fe- hérvár 1679. nov. 21.	76
LIII. Bujdosó magyarok hitlevele. 1679. dec 2.	77
LIV. Az oláh vajda üdvözli a fejedelemasszonyt. Bukarest 1680. jan. 2.	78
LV. Krasznamegye követi utasítása Horváth Györgynek. 1680. febr. 5.	79
LVI. Tököly Imre a fejedelemnek, kéri hogy megbízott emberét küldje ki hozzá. Szepsi 1680. febr. 10.	87
LVII. Székely László s a több portai küldött kötelezvénnye. Konstantinápoly 1680. apr. 20.	88
LVIII. Maurocordatus a fejedelemnek szolgálatát ajánlja. Konstantinápoly 1680. apr. 23.	89

LIX. Ugyanaz ugyanannak szolgálatai jutalmát kéri. Ugyan- ott jul. 25.	89
LX. Csáki László Barcsay Mihálynak segítségét kéri. Jedi- kula 1680. aug. 3.	90
LXI. Domokos Tamás Fekete Ferencznek. Kéri hogy ügyében járjon közben a fejedelemmel. Jedikula 1680. aug. 3.	91
LXII. Keczei András a fejedelemmel portai ügyekben. Kon- stantinápoly 1680. aug. 4.	92
LXIII. A mármarosiak folyamodása a fejedelemszponzorhoz nyomorgattatásai ügyében. Válasz rá. Radnóth 1680. aug. 15.	94
LXIV. Az oláh vajda a fejedelemmel, egy vladika felszentelése ügyében. Bukarest 1680. sept. 4.	97
LXV. Mikó István a fejedelemmel a brassai zavarokról. Bo- dak 1680. sept. 18.	98
LXVI. A fejedelelem a váradi török biztosoknak, tudatja hogy megbízottjait kiküldi 1680. sept. 21.	99
LXVII. Szekhalmi András portai követ utasítása. Fehérvár 1680. sept. 30.	99
LXVIII. A fejedelelem a vezér pasának a váradi ügyben kiküldött vizsgálat ellen panaszskodik. (Kelet nélkül.)	103
LXIX. Szultáni ferman egy Stambulba szökött jobbágy ügyé- ben, ki lopással volt vádolva. Kelet 1680. dec. 3. . . .	105
LXX. Ahmed aga Apafival tudatjamegrkezését. (Kelet nélkül.)	106
LXXI. Ahmed aga Apafinak a szultán kapucsi basáját ajánlja. (K. n.)	106
LXXII. Csáki László Paskó Kristófnak portai ügyekben. Petre- kapu 1681. jan. 2.	107
LXXIII. Maurocordatus a fejedelemmel, követi eljárásáról ér- tesíti. Drinápoly 1681. jan. 6.	108
LXXIV. Szultáni Fermán Szilváss Bálint követ eljárásáról. Dri- nápoly 1681. jan. 21.	109
LXXV. Paskó Kristóf Csáki Lászlónak a Béli pártiak ügyei- ről. Drinápoly 1681. jan. 22.	110
LXXVI. Thököly Imre Pataki Pál debreczeni bírónak, kéri hogy a kirendelt embert miért nem küldik. Vári 1681. jan. 22. . . .	115
LXXVII. Paskó Kristóf Csáki Lászlónak portai nyomorúságairól ír. Drinápoly 1681. febr. 6.	116
LXXVIII. Ugyan az ugyan annak az erdélyi viszonyokról saját ügyéről. Drinápoly 1681. febr. 15.	117
LXXIX. Csáki László Paskó Kristófnak ügyök állásáról a portán. Konstantinápoly 1681. febr. 20.	126
LXXX. Paskó Kristóf följegyzése a szultán cancellariusával való találkozásáról 1681. marc. 5.	127

LXXXI. Csáki László Paskónak, ügyük állásáról a portán. Konstantinápoly 1681. marc. 7.	129
LXXXII. Az oláh vajda a fejedelemnek, egy alattvalója ügyében. Bukarest 1681. maj. 8.	130
LXXXIII. Bethlen Gergely a fejedelemasszonynak oláhországi híreket ir. Fogaras 1681. maj. 18.	132
LXXXIV. Giraj tatár khán látogató levele a fejedelemhez 1681.	133
LXXXV. Paskó Kristóf Brankovics Györgynek ügyei állásá- ról. Konstantinápoly 1681. jun. 22.	134
LXXXVI. Nalácsi István a fejedelemnének. Üdvözlő irat. Bá- bolna 1681. jul. 5.	139
LXXXVII. Apor István a fejedelemnének, beszolgáltatások az udvarhoz. Kereze 1681. jul. 6.	140
LXXXVIII. Nemes János a fejedelemnek portai híreket ir a tö- rök táborból 1681. jul. 29.	141
LXXXIX. Cserményi Mihály a fejedelemnek, a váradi pasánál eljárása eredményéről s portai hírekről ir. Várad 1681. jul. 30.	141
XC. Domik Menyhárt Dezsőfi Ferencznek Thököly embe- rei garázdolkodásáról. Makovicza 1681. aug. 8.	142
XCI. Szenczi István (Thökölynek) török és más ügyekről tesz jelentést. Túr 1681. aug. 9.	143
XCII. Thököly Apafinak hadi jelentés. Bodoló 1681. aug. 9.	146
XCIII. Paskó Kristóf Brankovicsnak, ügyeik állásáról. Kon- stantinápoly 1681. aug. 20.	148
XCIV. Eszterházy Miklós Túr városának egy török ítélet ügyében. Sopron 1681. aug. 21.	150
XCV. Thököly Apafinak hadi jelentés. Túr 1681. aug. 22.	151
XCVI. Ugyan az ugyan annak hadi jelentés. Karczag Uj szállás 1681. aug. 25.	152
XCVII. Petheő Ferencz Bocskay Mihálynak hadi hirekről. Ónod 1681. aug. 25.	153
XCVIII. Nalácsi István a fejedelemnek tatár hirekről. Radna 1681. aug. 29.	153
XCIX. Thököly, Apafinak hadi hirekről. Szoboszló. 1681. aug. 29.	154
C. Huszain váradi pasa sürgeti Apafi táborba szállását. (Érk. 1681. aug. 29.)	155
CI. Thököly Apafinak hirekről. Szoboszló 1681. sept. 2.	156
CII. Huszain váradi pasa Apafinak, sürgeti táborba száll- ását. (Érk. 1681. sept. 3.)	157
CIII. Thököly Apafinak hadi hirekről. Szoboszló 1681. sept. 3.	158

CVI. Csáki László Páskónak válaszol vádjaira. Konstantinápoly 1681. sept. 6.	159
CV. Paskó Kristóf Csáki Lászlónak szemrehányásokat tesz. U. o. 1681. sept. 7.	159
CVI. Barkóczy Ferencz Eszterházy Pálnak hadi hirekről. Kálló 1681. sept. 12.	162
CVII. Inczédi Pál a fejedelemasszonynak hadi hireket ír. Böszörmény 1681. sept. 14.	163
CVIII. Thököly Apafinának hadi hireket ír. Kálló 1681. sept. 3.	166
CIX. Mózes Jánostöröktolmács hitlevele. Fehérvár 1681. oct. 5.	167
CX. Thököly Imre a fejedelemnek hadi hireket ír. Sáros 1681. oct. 10.	168
CXI. Deák János a havasalföldi hadak szerdárja a fejedelemasszonynak, menedek levelet kér egy szolgájának. Szakmár 1681. oct. 20.	169
CXII. Ahmed aga Apafinak. Tudatja hogy levelét a portán jól fogadták. (Érk, Katona 1681. oct. 30.)	170
CXIII. Thököly Apafinak a fegyverszünet megkötéséről. Diószeg 1681. nov. 30.	170
CXIV. Serédi Benedek a fejedelemnek hadi hireket ír. Somlyó 1681. nov. 5.	172
CXV. Kendeffy Gáborné a fejedelemnének bizományai ügyében. Malomviz 1681. nov. 7.	173
CXVI. Serédi Benedek a fejedelemnek háborui hirekről. Somlyó 1681. nov. 9.	174
CXVII. Ugyan az ugyan annak hasonló ügyben. Somlyó 1681. nov. 13.	175
CXVIII. Csáki László Paskó Kristófnak a köztük fennforgó viszályos ügyben 1681. nov. 22	176
CXIX. Apor István a fejedelemnének bizományairól. Brassó 1681. nov. 23.	177
CXX. János deák, oláh vajda titkára, különböző hireket ír. Bukarest 1681. nov. 29.	177
CXXI. Bánffi György a fejedelemnének apró küldeményekkel szolgál. Bonczida 1681. nov. 30.	177
CXXII. Ahmed kethuda a fejedelemnek tudatja, hogy a fővezér levelet küldött hozzá (Érk. Fehérvár 1681. dec. 8.)	179
CXXIII. Serédi Benedek a fejedelemnek háborui hirekről. Somlyó 1681. dec. 5.	180
CXXIV. A portai követek jelentése a fejedelemnek ottani eljárásokról. Konstantinápoly 1681. dec. 9.	180
CXXV. Székely László a fejedelemnek, sürgeti a választ. Konstantinápoly 1681. dec. 12.	183
CXXVI. A somlyai őrség Serényi szathmári parancsonoknak	

a fegyverszünet meg nem tartásáról. Somlyó	
1681. dec. 14.	185
CXXVII. Serédi Benedek a fejedelemnek háborúi híreket ír.	
Somlyó 1681. dec. 14.	186
CXXVIII. Páskó Kristóf Csáki Lászlónak, ügyei állásáról tudósítja Konstantinápoly 1681. dec. 15.	186
CXXIX. Thököly Imre a fejedelemnek háborúi híreket ír. Kapos 1681. dec. 31.	194
CXXX. Fővezér levele Apafihoz a bujdosók ügyében. (K. n.)	195
CXXXI. Baresay Mihály votuma különböző ügyekben. (K. n.)	197
CXXXII. Székely László a fejedelemnek ifjú Apafi athnameja ügyében. Konstantinápoly 1682. jan. 14.	199
CXXXIII. Thököly a fejedelemnek, egy szolgája megbizattatásáról. Kapu 1682. jan. 21.	209
CXXXIV. Thököly kéri Apafit hogy Pekrit bocsássa haza. Kapu 1682. jan. 24.	201
CXXXV. Ugyan az ugyan annak különböző ügyekről ír. U. o. 1682. jan. 24.	202
CXXXVI. Haszán pasa a fejedelemnek, egy Erdélybe küldött emberét ajánlja. Várad 1682, jan. 30.	203
CXXXVII. Az oláh vajda Apafinak panaszkodik, hogy a brassai harminczadosok egy birtokát bántalmazták. Bukurest 1682. febr. 4.	204
CXXXVIII. Thököly a fejedelemnek, Fajgelt követséggel Erdélybe küldi. Kapus 1682. febr. 5.	205
CXXXIX. Serédi Benedek a fejedelemnek híreket ír. Somlyó 1682. febr. 6.	206
CXL. Gyerőfi György a fejedelemnek, az ifjú Apafi athnameja ügyében. Konstantinápoly 1682. febr. 8.	207
CXLI. A magyarországi bujdosók a fejedelemnek, ügyeik állásáról irnak. Deés 1682. febr. 11.	208
CXLII. Szilvási Bálint a fejedelemnek, a Déva körüli hódolattások ügyében. Drinápoly 1682. febr. 16.	213
CXLIII. Az oláh vajda a fejedelemnek, egy lengyel ember számára szabad bemenetelt kér. Bukurest 1682. febr. 24.	216
CXLIV. Serédi Benedek a fejedelemnek híreket ír. Somlyó 1682. febr. 24.	216
CXLV. Petki István a fejedelemnek, irakadályoztatásáról, miért nem mehet a görgényi gyűlésbe. Huszt 1682. marc. 7.	217
CXLVI. A bujdosók Maurocordatusnak, uj követjüket Gálfi Ferenczet ajánlják	218

CXLVII. A bujdosók Székely Lászlónak ajánlják a portára küldendő kapikihajókat. Fogaras 1682. marc. 16.	219
CXLVIII. A bujdosók a nagy vezérnek: a portára küldött követeket ajánlják. Fogaras 1682. marc. 16.	220
CXLIX. A bujdosók Musztafa fővezérnek, ugyan e tárgyban. Fogaras 1682. marc. 16.	221
CL. A bujdosók Nagy István portai követnek, ugyan e tárgyban. U. a.	222
CLI. A bujdosók Bessenyei Mihálynak s Ruszkay Andrásnak, mentik magokat hogy Gálfit nem küldték még be a portán. Fogaras 1682. marc. 17.	223
CLII. Barcsai Mihály Apafinak portai ügyekről. Csóra 1682. marc. 30.	224
CLIII. Semsey Pál Strassaldónak hadi ügyekben. Hermenócz 1682. april 5.	225
CLIV. Serédy Bepedek a fejedelemnek híreket ír. 1682. apr. 6.	226
CLV. Debreczen város közönsége Apafinak híreket ír	227
CLVI. Serédy Benedek a fejedelemnek különböző ügyekben. Somlyó 1682. april 9.	228
CLVII. A váradi pasa Serédinek kérdést teszen, miért vannak. Somlyó körül hadak	229
CLVIII. Az oláh vajda Apafinak a vladika dolgában, Bukurest 1682. april. 14.	229
CLIX. Serédy Benedek a fejedelemnek, híreket ír. Somlyó 1682. apr. 16.	230
CLX. Ugyanaz ugyanannak hasonló ügyben. Somlyó 1682. apr. 28.	231
CLXI. Az oláh vajda a fejedelemtől egy alattvalója számára menedék levelet kér. Bukarest 1682. május 4.	232
CLXII. Serédy Benedek a fejedelemnek híreket ír. Somlyó 1682. május 5.	232
CLXIII. Achmed a tatárkhán agája a fejedelemnek: a tatár hadaknak Erdélyen átvonulása ügyében. Ér. Fogarasba 1682. máj. 5.	233
CLXIV. Achmed a nagyvezér kethudája tudatja a fejedelemmel, hogy levelét s üzenetét elintézi. Érkezett Fogarasba, 1682. május 13.	234
CLXV. Serédy Benedek a fejedelemnek híreket ír. Somlyó 1682. május 18.	235
CLXVI. A budai pasa a fejedelemnek ajánlja a jó egyetértést Thökölyvel. Ér. Fogarasba 1682. máj. 18.	235
CLXV. Rhédey Ferencz a fejedelemnek portai ügyekben. Erdő Szt.-György 1682. máj. 20.	236

CLXVI. A váradi pasa hódolt helyektől adót sürget. Várad 1682. maj. 20.	237
CLXVII. Nagy István portai követ jelentést tesz a fejedelemnek portai ügyekben. Konstantinápoly 1682. maj. 22.	238
CLXVIII. Thököly Imre különböző helységektől a foglyok behozását elrendeli. Munkács 1682. maj. 25. . . .	242
CLXIX. Apafi a portai követeknek, behódoltatási ügyekben. Porumbák 1682. máj, 31.	242
CLXX. Teleky Mihály szavazata a bujdósok ügyében, Kelet nélkül	243
CLXXI. Apafi Mihály a budai pasának portai ügyekben. Fehérvár 1682. jun. 23.	247
CLXXII. Vesselényi Pál a fejedelemnek leveleket küld. Ó-Berend 1682, jun. 3.	248
CLXXIII. Jussub bujok pasa kötlevele behódolt jobbagyokkal. Zilah 1682, jun. 4.	249
CLXXIV. Thököly Imre a fejedelemnek, tudatja hogy Bécsbe menő megbizottját kísérettel látta el. Szilvás-Ujfalu 1682. jul. 18.	249
CLXXV. Magyar főurak a fejedelemnek, kéri, hogy családjainak adjon menhelyet. Szatmár 1682. jul. 22. . . .	250
CLXXVI. Thököly a debreczeni bíráknak rendeli, hogy a felmerülő dolgokról tudósítsák. Kassa 1682. jul. 23. . . .	251
CLXXVII. Ugyan az Apafinak hadi híreket ír. Kassa 1682. jul. 23.	252
CLXXVIII. Károli Mihály Károli Lászlónak török hírekről. Szatmár 1682. jul. 23.	253
CLXXIX. Bujurildi a fejedelemnek, a török táborhoz csatlakozását rendeli 1682. jul. 24.	255
CLXXX. A fejedelem utasítása Kabos Gábornak a budai vezérhez küldött követnek. Dengeleg 1682. aug. 1. . . .	255
CLXXXI. A fejedelem Nagy István portai követnek, tudatja hogy elindult a hadra. Szamosujvár 1682. aug. 3. . . .	257
CLXXXII. A budai pasa a fejedelemnek, salétrom vásárlás ügyében. Eger 1682. aug. 6.	258
CLXXXIII. Olosz Ferencz a fejedelemnek hadi híreket ír. Somlyó 1682. aug. 10.	259
CLXXXIV. Maurocordatus Sándor a fejedelemnek, tudatja, hogy levelét átadta a nagyvezérnek. Konstantinápoly 1682. aug. 6.	260
CLXXXV. Az erdélyi fejedelem Maurocordatusnak, panaszolja, hogy a hadfolytatás mellett adóval is terheltetnek. Debreczen 1682. aug. 6.	260

CLXXXVI.	A fejedelem a budai vezérnek, tudatja, hogy seregével át fog a Tiszán költözni. 1682. aug. 16.	261
CLXXXVII.	Apafi a tanács uraknak. Figyelmezteti, hogy portai követségének elindulását siettessék. Ugyanott 1682. aug. 16.	262
CLXXXVIII.	Apafi Szabolesmegye közönségének tábora számára élést rendel. Debreczen 1682. aug. 16.	263
CLXXXIX.	Apafi portai követének. A hozzá küldött bujurildi ellen panaszkodik. Debreczen 1682. aug. 16.	263
CXC.	Ugyanaz a portai kapikihanak ugyan e tárgyban, kelet ugyanakkor	26
CXCI.	A fejedelem a budai vezérnek panaszkodik, hogy a rárótt terhes hadi kötelezettségeket nem teljesítheti. Szoboszló 1682. aug. 16.	265
CXCII.	A budai pasa a fejedelemnek, felhívja hogy csatlakozását siettesse. Kassa 1682. aug. 14.	268
CXCIII.	Hassán váradi mirmirán a fejedelemnek jövetelét sietteti. Érkezett 1682. aug. 26.	269
CXCIV.	Nagy István portai követ jelentése a fejedelemnek portai ügyekről. Konstantinápoly 1682. aug. 27.	270
CXCV.	Ugyanannak jelentése a fejedelemhez. Ugyanakkor	275
CXCVI.	Apafi úti levele futárjai számára. Szamos-Ujvár 1682. aug.	277
CXCVII.	A budai pasa a fejedelemnek jövetelét sietteti s hadi híreket ír. 1682. aug.	278
CXCVIII.	Eszterházy Pál Koháry Istvánnak hadi híreket ír. Bécs 1682. aug. 29.	278
CXCIX.	Balassa Bálint Strassoldónak Kékkő vára ügyében. Korpona 1682. sept. 1.	279
CC.	A fejedelem egy török pasának terheltetése ügyében. Fülek 1682. sept. 4.	281
CCI.	A korponaiak Strassoldónak városok erősítése ügyében 1682. sept. 4.	282
CCII.	Balassa Judith Strassoldónak. Menti magát hogy egy levelét véletlenül felszakította. Csábrák 1682. sept. 5.	282
CCIII.	Balassa Bálint Strassoldónak különböző ügyekben. Korpona 1682. sept. 9.	283
CCIV.	Koháry István Strassoldónak hadi híreket ír. Csábrák 1682. sept. 9.	284
CCV.	Balassa Bálint Kaprárának hadi híreket ír. Korpona 1682. sept. 11.	287
CCVI.	Apafi Mihály Abaujvármegyének. Rendeli, hogy felkeljenek és mellé álljanak. Fülek 1682. sept. 11, ...	288

CCVII. A fejedelem a kapikihának, táborba szállásáról. Filek 1682. sept. 12.	289
CCVIII. Bujurdi a Fülekéből kiszállítandó lószerszámokról 1682. sept. 11.	290
CCIX. Kezes levél Harsányi János mellett. Fegyvernek 1682. oct. 1.	290
CCX. A portai diván effendi Thökölinek üdvözlétet küld. Esztergom 1682. oct. 18.	291
CTXI. Rozsnyai Dávid volt portai tolmács fogságból kiszabadulásakor adott hitlevele. Szamos-Ujvár 1682. oct. 19.	292
CCXII. A budai pasa a fejedelemnek üdvözlétét küldi. Buda 1682. oct. 23.	293
CCXIII. Kovács Zsigmond portai kapikiha hitlevele. Fehér- vár 1682. okt. 31.	294
CCXIV. Olasz Ferencz emlékirata a törökök által kívánt sa- létrom ügyében 1682. nov. 29.	296
CCXV. Thököly Imre a fejedelemnek. Pekry Lőrincz szaba- don bocsáttatását kéri. Munkács 1682. decz. 3. . . .	298
CCXVI. Nagy István portai követ jelentése. Drinápoly 1682. decz. 10.	299
CCXVII. Gerőfi György portai kapikiha levele, fogadtatása ügyében. Drinápoly 1682. decz. 26.	300
CCXVIII. Ugyanaz, ugyanannak portai ügyben, Drinápoly 1683. jan. 5.	304
CCXIX. Szultáni fermán a fejedelemnek. Felhívja, hogy ta- vaszi hadjáratához csatlakozzék. Drinápoly 1683. jan. 9.	304
CCXX. Kovács Zsigmond kapikiha a fejedelemnek portai ügyben. Drinápoly 1683. jan. 7.	306
CCXXI. Nemes János a fejedelemnek. Nemes János votuma a salétrom pénz ügyében. Fiáthfalva 1683, febr. 4. . .	307
CCXXII. Armbruster votuma ugyanaz ügyben. Nagy-Sink 1683, febr. 4.	307
CCXXIII. Serédy Benedek a fejedelemnek. hadi ügyekben. Somlyó 1683. febr. 9.	308
CCXXIV. Rosnyai Dávidért kiszabadulásakor adott kezes le- vél 1683. febr. 16.	309
CXXV. Serédy Benedek a fejedelemnek, behódoltatási ügy- ben. Somlyó 1683. febr. 18.	313
CCXXVI. Gömörmegye rendei Thökölynek. Hadak quartélyo- zása ügyében. Rosnyó 1683. febr. 20.	314
CCXXVII. Szultáni ferman a fejedelemnek táborba szállása ügyében. Drinápoly 1683. marc. 2, ...	316

	<i>Lap.</i>
CCXXVIII. Serédy Benedek a fejedelemnek. Híreket ír. Somlyó 1683. marc. 8.	316
CCXXIX. Ugyanaz, ugyanannak hasonló ügyben. Somlyó 1683. marc. 10.	317
CCXXX. Thököly Imre a fejedelemnek. Különböző ügyekben. Varj 1683. marc. 14.	318
CCXXXI. A tatár khán megindulását tudatja. 1683. marc. 9.	319
CCXXXII. Rhédey Ferencz a fejedelemnek. Különböző ügyben, Szt-Király 1683. apr. 9.	320
CCXXXIII. Bethlen Elek a fejedelemnek, a tatárok átvonulása ügyében. Keresd 1683. april 11.	321
CCXXXIV. Szultáni fermán a váradi beglerbégnek, 1000 ökörszekeret rendel. Belgrád 1683. maj. 4.	323
CCXXXV. Achmed kanizsai aga. Hódoltsági faluknak ökörszekereket rendel. Várad 1683. maj. 12.	324
CCXXXVI. A tatárkhán a fejedelemnek. Ajánlja, hogy alattvalói védelmére menedék levelet ád. 1683. maj. 8.	325
CCXXXVII. Serédy Benedek a fejedelemnek. Saletrom pénz beszédéséről. Somlyó 1683. maj. 20.	326
CCXXXVIII. Kabos Gábor a fejedelemnek, tatár híreket ír. Tatros 1683. maj. 20.	326
CCXXXIX. A tatárkhán a fejedelemnek. Tatros alá érkezését tudatja. Érkezett 1683. maj. 21.	327
CCXL. Teleky Mihály a fejedelemnek. A tatárkhánnak adandó válasz ügyében. Szeben 1683. maj 22.	328
CCXLI. Ugyanaz, ugyanannak. A bihariak által portára küldött követek ügyében. Sorostély 1683. maj. 25.	329
CCXLII. Bethlen Gergely a fejedelemnek. Tatár híreket ír. Fogaras 1683. maj. 28.	330
CCXLIII. Rhédey Ferencz a fejedelemnek. Törökök dúlásai ügyében. Kolozsvár 1683, maj. 28.	330
CCXLIV. Teleky Mihály a fejedelemnek, a tatárok dúlásairól teendő portai jelentés ügyében. Sorostély 1683. jun. 6.	332
CCXLV. Kovács Zsigmond kapikiha jelentése a fejedelemnek, török táborozás ügyében. Eszék 1683. jun. 7.	334
CCXLVI. A tatárkhán a fejedelemnek, tudatja, hogy követét visszabocsátotta. Érkezett 1683. jun. 11.	335
CCXLVII. Achmet aga levele a fejedelemhez. Kérdést teszen portyázó tatárok eltűnése ügyében. Érkezett 1683. jun. 11.	336
CCXLVIII. Apafi Mihály fejedelem megbízó levele neje számára, országos ügyek folytatására. Radnóth 1683. jun. 20.	337

CCXLIX. Kovács Zsigmond kapikiha levele a fejedelemhez, tábori hírekről. Győr 1683, jun. 2.	338
CCL. Teleky Mihály üdvözlete a fejedelemnek. Sorostély 1688, jul. 2.	340
CCLI. Thököly Imre a fejedelemnek hadi híreket ír. Szikszó 1683. jul. 8.	340
CCLII. Zákány István. Névtelennek (valószínűleg Thököly kamarásának) menedék levelet kér magának. Miskolcz 1683. jul. 22.	341
CCLIII. Inczedy Pál a fejedelem asszonynak. Hadi híreket ír. Révkasi mező 1683. jul. 28.	343
CCLIV. Nagy András kállai kapitány, Thököly Imrének katonai szervezkedésekről jelentést teszen. Kálló 1683. jul. 29.	344
CCLV. Montecucoli grófhhoz tett nyilatkozata két a török táborból érkezett keresztyénnek az augusztus 1-én a Rába mentén történt ütközetéről.	345
CCLVI. Tövissy Dániel, Bethlen Györgynek. Terjedelmes hadi híreket ír. Somlyó 1683, aug. 10.	346
CCLVII. Ugyanaz a fejedelemnének hadi és más híreket ír. Somlyó 1683. aug. 13.	348
CCLVIII. Frater István a fejedelem asszonynak, hadi és magán dolgokról ír. Huszt 1683. aug. 14.	349
CCLIX. Tövissi Dániel a fejedelem asszonynak, Pozsony és Várad táji had híreket ír. Somlyó 1683. aug. 14.	351
CCLX. IV. Muhammed szultáni fermanja. Rába melléki magyar hadakat az ellenség lehető közelgéséről értesíttetni rendeli. Bécs alól 1683. aug. 24.	352
CCLXI. Szultáni fermán a fejedelemnek, gabona vásárlás ügyében, Bécsi tábor 1683. aug. 24.	353
CCLXII. Sárosi János kapikiha a fejedelemnek. Jelentést teszen török tábori ügyekről. Bécsi tábor 1683. sept. 3.	353
CCLXIII. Teleky Mihály a fejedelem asszonynak. Tábori híreket ír. 1683. sept. 9.	356
CCLXIV. A lippai bég a fejedelemnek. Kéri, hogy neki egy órát csináltasson. Lippa 1683. sept. 12.	356
CCLXV. Boér Zsigmond a fejedelem asszonynak, különböző háborui és más hírekről. Fogaras 1683. oct. 13.	357
CCLXVI. Boér Zsigmond ujon kinevezett kapikiha hitlevele. Fejértó 1683. oct. 13.	358
CCLXVII. Tövissi Dániel a fejedelem asszonynak. Jóságbeli adókról s háborúi híreket ír. Somlyó 1683. oct. 25.	359
CCLXVIII. Saponara manifestuma. A Thököly részén levőket	

- felszólítja, hogy a császár hűségére térjenek és amnestiát ígér. Szathmár 1683. nov. 16. . . . 360
- CCLXIX.** Az oláh vajda Apafi Mihály fejedelemnek. Menti magát, hogy néműi hadát Erdélyen keresztül küldötte s igéri, hogy semmi rendetlenséget nem fognak elkövetni. Szurduk 1683. nov. 18. . . . 362
- CCLXX.** A lippai bég a fejedelemnek. Írja hogy négy iszpahinak, kik élést szedni küldettek, Madarász által baja történt. Kéri az ezek közül elfogottaknak szabadon bocsáttatását és jó szomszédságát továbbra is. Lippa 1683. nov. 20. . . . 363
- CCLXXI.** A fejedelem Duka vajdának válaszolván megengedi az átvonulást. Gyula-Fehérvár 1683. nov. 29. . . . 364
- CCLXXII.** Boér Zsigmond a fejedelem asszonynak. Hadi híreket ír s tudatja, hogy a lengyel had Havasalföld széléhez érkezett. Fogaras 1683. nov. 30. . . . 364
- CCLXXIII.** Duka levele a fejedelemhez, melyben megköszöni a megengedett átvonulhatást. Sibet, 1683. dec. 2. . . . 365
- CCLXXIV.** Frater István Teleky Mihálynak. Hadi híreket ír s panaszkodik a kolozsvári és vásárhelyi gyalogok nyomoruságos ellátása felől. Huszt 1683. dec. 2. . . . 366
- CCLXXV.** Maurocordatus Sándor a fejedelemnek; felszólítja ezt hogy a hadjáratban segítségül legyen s a magyar nemzetet a fényes porta iránti hűségben megtartsa. Belgrád 1683. dec. 13. . . . 367
- CCLXXVI.** Duka moldovai és ukrániai vajda a fejedelemnek. Megköszöni a fejedelemségen keresztül vonulás alkalmával élvezett jó bánásmódot. Brycko 1683. dec. 17. . . . 369
- CCLXXVII.** Petru Stephan moldovai fejedelem és palatinus levele az erdélyi három nemzethez. Tudatja, hogy székébe ismét visszatért s barátságos szomszédságot kér és ígér. Jassy, 1683, dec, 19. . . . 370
- CCLXXVIII.** Serédi Benedek a fejedelemnek. Az új vajdáról és különféle vidékbeli hadkészületi híreket ír. Drág 1683. dec. 23. . . . 371
- CCLXXIX.** Teleky Mihály a fejedelem asszonynak, hadkészületi és magán dolgokról ír. Szolnok, 1683. . . . 372
- CCLXXX.** Maurocordatus Sándor a fejedelemnek. Írja hogy Ibrahim budai pasa császári rendeletből a hozzá csatlakozott seregekkel egyetemben a Dunán át fog kelni; felszólítja a fejedelmet, hogy a magyar és török hadak jó összeműködését eszközölje sat. A Bécs alatti táborból. . . . 373

- CCLXXXI.** F. G. E. (Valószínűleg gróf Erdődy György) feleségének politikai és magán ügyekben. Sincs, 1684. jan. 17. . . . . 375.
- CCLXXXII.** Thököly Imre Debreczen város birájához és esküdtjeihez. Felhívást intéz, hogy a küszöbön levő hadjáratban netalán szükségns élés kiszolgáltatása iránt gondoskodjanak és a szövetséges tatar fejedelemnek is engedelmeskedjenek. Lelész, 1684. jan. 20. . . . . 377.
- CCLXXXIII.** Brankován Kosztandin Boér Zsigmondnak, Válaszlevelében harci és hadi híreket ír. Bukarest 1684. jan. 23. 377
- CCLXXXIV.** Az oláh vajda a fejedelemnek. Hadi híreket ír s vizsont tudósításokat kér. Bukarest 1684. febr. 1. 378.
- CCLXXXV.** Serédi Benedek a fejedelemnek, hadi híreket ír. Somlyó 1684. febr. 15. 381
- CCLXXXVI.** Serédi Benedek a fejedelemnek. Harci híreket ír. Somlyó 1684. febr. 16. 383
- CCLXXXVII.** Serédi Benedek a fejedelemnek. Hadi állapotokról jelentést teszen. Somlyó 1684. febr. 18. 384
- CCLXXXVIII.** Mehemet váradi pasa a fejedelemnek. Adó ügyben, Várad 1684. febr. 18. 385
- CCLXXXIX.** Erdély és a kapcsolt részek rendei Thökölynek. Requisitiókért panaszt emelnek s orvoslást kérnek, Fehérvár 1684. febr. 19. 386
- CCXC.** Serédi Benedek a fejedelemnek. Hadmozdulati, háborui, s harci híreket ír. Somlyó 1684. febr. 20. 387
- CCXCI.** Debreczen város birája és sérelmes lakói a fejedelemnek. Requisitiók miatt panaszkodnak s védelmet kérnek. Debreczen 1684. febr. 21. 389
- CCXCII.** Thököly Imre a szepesi kamarának. Fiscalis jószágok ügyében. Kapos 1684. febr. 24. 392
- CCXCIII.** Draudt György a fejedelemnek. Havasalföldi hadkészületi híreket s Dumitrásko vajdai székbe leendő tiltetéséről ír. Brassó 1684. febr. 25. 393
- CCXCIV.** Oszmán aga a fejedelemnek, A dsizije adónak a török császári kincstárba tovább szállítása iránti intézkedéséről, 1684. febr. 27. 394
- CCXCV.** Az oláh vajda a fejedelemnek. Kantakuzenus követének bemutató levele. Bukarest 1684, febr. 27. 395
- CCXCVI.** Serédi Benedek a fejedelemnek. Írja, hogy egy Várad felé menő embernél Thökölynek szóló leveleket találtak s ezeket a fejedelemnek megküldi. Somlyó 1684. febr. 28. . . . . 396.

CCXCVII. Serédi Benedek a fejedelemnek. Hadi híreket ír. Somlyó febr. 29.	396
CCXCVIII. Semsey János Galambos Ferencznek. Politikai ügyekről. 1684. febr. 29.	398
CCXCIX. Folyamodó levél a fejedelem fiscalis jószágainak praefectusához, melyben restantia elengedése kéretik. marc. 2.	399
CCC. Serédi Benedek a fejedelemnek. Adó, hadi és követtségi dolgokról. Somlyó 1684. marc. 6.	400
CCCI. Ugyanaz ugyanannak hasonló ügyekről. Somlyó 1684. marc. 7.	401
CCCII. Draudt György a fejedelemnek. Az oláhországi vajda érkezéséről. Brassó 1684. marc. 7.	402
CCCIII. Az oláh vajda a fejedelemnek írja, hogy a portára menő embereit szükséges requisitumokkal ellátta. Bukarest 1684. marc. 17.	403
CCCIV. Tiba István Karaffának. portyázásokról. Diószeg 1684. marc. 18.	404
CCCV. Naláczy István a fejedelemnek. Hadi utjairól. Uj-Palánka 1684. marc. 22.	405
CCCVI. Kende Gábor Thökölynek. Hadi híreket ír. Beregszász. 1684. marc. 23.	405
CCCVII. Oszmán jenői műhafiz kethudája a fejedelemnek. Értesíti, hogy a padisah Ali agát küldi. Kelt 1684. marc. 24.	407
CCCVIII. Jánoky Farkas a fejedelemnek. Gabona-szállítás és katona-szállások ügyében. Senviz 1684. marc. 28.	407
CCCIX. Az oláh vajda a fejedelemnek. Portai ügyekben. Bukarest 1684. marc. 29.	408
CCCX. Karafa Antal Thököly Imrének. A lotheringeni herczeg elkéséséről s a Thököly által küldendő hírnökről. Uj-Zólyom 1684. marc. 30.	409
CCCXI. Thököly Imre manifestuma. Kassa 1684. apr. 6.	411
CCCXII. Jaquemod Mihály Karaffának. Hadi híreket ír. Murány 1684. apr. 4.	412
CCCIII. Thököly Imre menlevele Horváth Ádám nevű magyar rab részére. Kassa 1684. apr. 8.	414
CCCXIV. Petneházy Dávid, Thököly Imrének. Hadi híreket ír. Rosnyó 1684. apr. 8.	414
CCCXV. Kállai Nagy András, Thököly Imrének. Hadi jelentést teszen. Kálló 1684. apr. 8.	415
CCCXVI. Semsey Pál a fejedelemnek. Hadi mozgulatairól jelentés, hadi híreket ír. Kapos 1684. apr. 9.	416

CCCXVII. Leopold császár a fejedelemnek. A törökökkel kötendő béke ügyében. Linz. 1684. apr. 11. . . .	417
CCCXVIII. Barkóczy Ferencz, Karaffának. Harezi hírek és ügyekben. Késmárk, 1684. apr. 12.	419
CCCXIX. Hatházy Gergely Thököly Imrének. Hadi híreket ír. Lőki 1684. apr. 13.	421
CCCXX. Petrőczy István Thökölynek. Hadi híreket ír. Hertnek, 1684. apr. 16.	423
CCCXXI. Ráday László Thökölynek. Hadi híreket ír. Kapes 1684. apr. 19.	423
CCCXXII. Tövissi Dániel a fejedelemnek. Hadmozdulatairól s hadi híreket ír. Somlyó 1684. apr. 20.	425
CCCXXIII. Az oláh vajda a fejedelemnek. Hadi híreket ír. Jassy 1684. apr. 21.	426
CCCXXIV. Dévay Zsigmond Thökölynek. A segílyt sürgeti. Ónod 1684. apr. 21.	427
CCCXXV. Balyk András Debreczen város bírása és többi tanácsosai a fejedelemhez Borbély Andrást levelekkel küldik. Debreczen 1684. apr. 20.	428
CCCXXVI. Gy. Kormos István Thökölynek, Petneházy egy dobosának a debreczeniek által történt megütése tárgyában. Tokaj 1684. apr. 22.	429
CCCXXVII. Tövissy Dániel a fejedelemnek. Bécsi dolgokról, ott elvett török ágyukról, a svéd király Lengyelországba vonulásáról sat. Somlyó 1684. apr. 24.	430
CCCXXVIII. Görgey János Thökölynek hadi s harezi híreket ír. Dunavicz 1684. apr. 30.	431
CCCXXIX. Szent-Andrási János, Thököly Imrének. Törökországba küldendő levelekről s oláhföldi hadi dolgokról. Lándor-Fehérvár, 1684. maj. 4.	433
CCCXXX. Petneházy Thökölynek, javolja hogy a németre kell menni s panaszkodik a lovak rossz élése felel. 1684. maj. 6.	434
CCCXXXI. Görgey János Thökölynek. A hangulatról s hadi eseményekről ír. Dunavicz, 1684. maj. 18.	434
CCCXXXII. Máriási Zsigmond Thökölynek. Harezi híreket ír. Eperjes 1684. maj. 9.	436
CCCXXXIII. Péchy Sándor Thökölynek. Turóczy szabadon bocsátásáról s hadi hírekről. Bártfa 1684. maj. 10.	437
CCCXXXIV. Jelenik András Thökölynek. Panaszkodik Petneházy hadaira és a megyének salvaguardát kér. Szadvár 1684. máj. 10.	438
CCCXXXV. Kende Gábor Thökölynek. Némely hadak rossz	

	magaviseletéről, hadi hírekről és rabokról. Vári 1684. maj. 13.	439
CCCXXXVI.	Túr városiak Thökölynek. Nyomorgattatások felől panaszkodnak. 1684. maj. 15.	441
CCCXXXVII.	Senyey Pál Thökölynek. Hadi híreket ír. Lelesz 1684. maj. 26.	443
CCCXXXVIII.	A kajmakam pasa a somlyai főkapitánynak. Emberének kíséretet kér. Várad 1684. maj. 3.	444
CCCXXXIX.	Az oláh vajda a fejedelemnek. Különféle kérésekkel fordul hozzá s hadi híreket ír. Bukarest 1684. jun. 2.	
CCCXL.	Eszterházy hadi fölkelés tárgyában. Leopold királyi rendelete melyre hivatkozás van az előbbeni okmányban. Kismarton 1684. jun. 3. Linz. 1684. maj. 24.	447
CCCXLI.	Székely Mózes a fejedelemnek. Jelenti, hogy az instructio értelmében felment a kapura s hadi hírekről ír. Adrinápol 1684. jun. 2.	449
CCCXLII.	Gyürki András Thökölynek. Ügyeik állapotáról jelentést teszen. Munkács 1684. jun. 6.	450
CCCXLIII.	Kende Gábor Thökölynek. Hadi híreket ír. Vargy 1684. jun. 6.	451
CCCXLIV.	Semsey Pál és Madocsáni Imre Thökölynek. Ungvár ostromáról s más hadi hírekről. Ungvár alól, 1684. jun. 15.	452
CCCXLV.	Olasz Ferencz a fejedelemnek. Hadi híreket ír. Somlyó 1684. jun. 16.	454
CCCXLVI.	Torma ezerének folyamodványa Thökölyhez. Ráska 1684. jun. 21.	455
CCCXLVII.	Ali a váradi khazine defterdárja, Apafinak	456
CCCXLVIII.	Radák András Thökölynek. Hadi szerek állapotáról jelentést tesz. Munkács 1684. jun. 23.	457
CCCXLIX.	Petrőczy István Thökölynek. Hadi híreket ír. Hertnek 1684. jun. 23.	458
CCCL.	Az ungvári capitulatio pontjai. Ungvár alatt 1684. jun. 27.	459
CCCLI.	Mikó István Inezédi Mikálynak. Hadi híreket ír. Lezen 1684. jun. 28.	461
CCCLII.	Vizaknai István követi instructiója. Gyula-Fehérvár 1684. jun. 30.	462
CCCLIII.	Balogh István portai küldött reversalisa. Gyula-Fehérvár 1684. jun. 30.	463
CCCLIV.	Thököly az uradalmi főigazgatójának. Megren-	

	deli, hogy marchio de Buttunenek hány hordó bort adjon. Munkács 1684. jul. 3.	464
CCCLV.	Olosz Ferencz a fejedelemnek. Hadi híreket ír. Somlyó 1684. jul. 8.	465
CCCLVI.	Draudt György a fejedelemnek. Hadi híreket ír. Brassó 1684. jul. 17.	467
CCCLVII.	Székely Mózsas a fejedelem asszonynak. Harczi híreket ír. Adrinápoly 1684. jul. 17.	468
CCCLVIII.	Teleky Mihály a fejedelemnek. Levelek küldése ügyében. Krakó 1684. jul. 27.	469
CCCLIX.	Olosz Ferencz a fejedelemnek. Hadi híreket ír. Somlyó 1684. jul. 28.	470
CCCLX.	Vizaknai Nagy István és réthy Székely Mózsas portai követ illetőleg kapitih. Ifiabb Apaí Mihály confirmatioja tárgyában. Adrinápoly 1684. jul. 31.	471
CCCLXI.	Az oláh vajda a fejedelemnek. Jó egyetértésük ügyében. Bukurest 1684. aug. 8.	472
CCCLXII.	Székely Mózsas a fejedelemnek. Portán folyó dolgok állapotáról. Adrinápoly 1684. aug. 3. . . .	473
CCCLXIII.	Szenczi István Thökölynek. Portávali viszonyaikról. Drinápoly 1684. aug. 9.	475
CCCLXIV.	Duka oláhországi palatinus a fejedelemnek. Neje és kedvesei holléte ügyében. Jassi 1684. aug. 25. . . .	476
CCCLXV.	Sefer aga a fejedelemnek. Portai adó ügyében. Adrinápoly 1684. aug. 15.	477
CCCLXVI.	Mehemet szultán fermanja a fejedelemnek. Válaszol a fejedelem hódoló levelére. Drinápoly 1685.	478
CCCLXVII.	Ibrahim pasa a fejedelemnek. Ugyanazon ügyben vett levélre. Drinápoly	479
CCCLXVIII.	Berthothy Zsigmond, Absolonnak, Thököly titkáranak. Különféle ügyekben. Adrinápoly 1684. aug. 20.	480
CCCLXIX.	Vizaknai Nagy István a fejedelemnek. Adó ügyben. Rosnyó 1684. aug. 23.	481
CCCLXX.	Barkóczy Ferencz Kende Gábornak. Thökölyvel harczáról s más harczi híreket ír. Szeben és Sárosvár mellől 1684. sept. 20.	483
CCCLXXI.	Thököly névtelennek. Hadi ügyekben. Regécz 1684. okt. 11.	485
CCCLXXII.	Egy névtelen Schulz tábornokhoz. Elfogott nőknek szabadon bocsáttatása ügyében. Bécs 1684. oct. 16.	486
CCCLXXIII.	Muhamed török császár a fejedelemnek. Fermán	

az adóba tudandó élés felől. Budai táborból 1684. nov. 9—19.	487
CCCLXXIV. A váradi pasa a fejedelemnek. Követei visszakeresztését sürgeti. Várad 1684. nov. 24. . . .	488
CCCLXXV. Az oláh vajda a fejedelem asszonynak. Megbízatási teljesítéséről s más híreket ír. Bukarest 1684. dec. 4.	489
CCCLXXVI. Székely Mózes a fejedelemnek. Fejedelemséget illető portai híreket ír. Adrinápoly 1684. dec. 4. . . .	490
CCCLXXVII. Marchio de Bethune a fejedelemnek. Lengyelországi ügyekben. Zolkiew 1684. decz. 30. . . .	493
CCCLXXVIII. Huszaim Bosztanczi basa. Az élelem dolgában ír. 1684. dec.	494
CCCLXXIX. Göncz községe a fejedelem jószág igazgatójához regale s más ügyben. Kelet nélkül	495
CCCLXXX. Székely Mózses a fejedelemnek. A portáról adó és élelmi ügyekben. Adrinápoly 1685. jan. 12. . . .	497
CCCLXXXI. Nemessányi Bálint, Thökölynek. Erdélyben tett követi s politikai útjáról ír. Patak 1685. jan. 13.	498
CCCLXXXII. Gyárfás Pál reversalisa midőn Apafi által kápikihaságra küldetik. Ebesfalva 1685. jan. 15. . . .	499
CCCLXXXIII. Gyárfás Pál 250 tallérről szóló nyugtája. Ebesfalva 1685. jan. 16.	501
CCCLXXXIV. Szulimán pasa a fejedelemnek. Válaszolszolgálatait ajánlja, értesítvén, hogy a 300 tallért s egy lovat is kapta. 1685.	501
CCCLXXXV. Mehemet szultán második athnameja ifj. Apafi fejedelem részére. Drinápoly 1685. jan. 17—25. . . .	502
CCCLXXXVI. Ibrahim pasa a fejedelemnek. Ifjabb Apafi Mihálynak a fejedelemségben való öröklésben megerősítését illetőleg. Drinápoly 1685. . . .	504
CCCLXXXVII. Ibrahim tihaja és Musztafa effendi a fejedelemnek. A fejedelemségi donatio alkalmából	505
CCCLXXXVIII. Draskovich Miklós gróf, Kalmánczay Istvánnak országos és politikai ügyekben. Bécs 1685. jan. 28.	506
CCCLXXXIX. Berthothy Zsigmond Thökölynek. Draskovich Miklós haláláról s különféle bel és külföldi politikai dolgokról ír. Drinápoly 1685. jun. 31.	508
CCCXC. Teleki Mihály Radics Andrásnak utlevéli ügyekben. Csernáton 1685. febr. 5.	513
CCCXCI. Berettyó-Ujfalu községe reversalist ada Thö-	

némely hadai által tett káraik megtérítését illetőleg. Berettyó Ujfalu 1685. febr. 8.	514
CCCXCII. Olosz Ferencz a fejedelemnek. Thököly hadmozdulatairól ír. Somlyó 1685. febr. 11.	516
CCCXCIII. Jancsó János Thökölynek. A dolgok félelmes állapotáról s hadi eseményekről ír. Tállya 1685. febr. 11.	516
CCCXCIV. Keglevich Theresia grófnő Homonnay özvegye. Reversalisa igéri hogy Thököly iránti hűségben állhatatos marad. Homonna 1685. febr. 12.	517
CCCXCV. Olosz Ferencz a fejedelemnek. Hadi híreket ír. Somlyó 1685. febr. 14.	518
CCCXCVI. Majdell János Thökölyhez a 13 szepesi város ügyében ír. Váraly 1685. febr. 16.	519
CCCXCVII. Olosz Ferencz a fejedelemnek. Hadi híreket ír. Somlyó 1685. febr. 19.	520
CCCXCVIII. Teleky Mihály Thökölynek. Thököly embereinek Erdélyben járás- kelését illetőleg. Udvarhely 1685. febr. 22.	521
CCCXCIX. Olosz Ferencz a fejedelemnek. Thököly sikertelen hadmozdulatairól híreket ír. Somlyó 1685. febr. 24.	521
CCCC. Marchio de Bethune Thökölynek. Az Inczédi követ által tett megkeresés ügyében felel. Varsó 1685. febr. 25.	522
CCCCI. Mikó István a fejedelemnek. A portára lett küldetésének ügyében híreket ír. Drinápoly 1685. febr. 27.	523
CCCCII. Gyárfás Pál a fejedelemnek. Adó és más portai híreket ír. Drinápoly 1685. marc. 8.	525
CCCCIII. A szádvári vár felszereléseinek leírása. 1685. marc. 17.	526
CCCCIV. Thököly Imre fejedelem kiadványa, melyben a felső vidékieket felkelésre hívja fel. Tokaj 1685. marc. 20.	529
CCCCV. Csáky István Apafinak. Felel Inczédy által küldött levelére. Bécs 1685. mart. 24.	531
CCCCVI. Karafa a szendrői kapitánynak. Különböző hadi ügyekben. Besztercebánya 1685. marc. 25.	531
CCCCVII. Apafi Mihály névtelennek. Thököly notáztatása ügyében. Fogaras 1685. marc. 25.	532
CCCCVIII. Dietrichstein a fejedelemnek. Inczédi által tett izenetére felel. Bécs 1685. marc. 25.	533
CCCCIX. Karafa védlevele Olmiczi Gáspár részére. Besztercebánya 1685. marc. 25.	534

- CCCCX. Szeben szék község tanácsa Thököly javainak lefoglalása ügyében. Szeben 1685. marc. 28. . . . 534
- CCCCXI. Szabolcsmegye közönsége Thökölynek. Kéri hogy a Tokaj erődítésére szolgálendő fák fuvarozására vonatkozó parancsát vonja vissza. Kis-Várda 1685. marc. 28. 535
- CCCCXII. A fejedelem a nagyvezérnek Thököly sententiázata ügyében. Porumbák 1685. 536

HIBAIGAZÍTÁS.

15. lap felül		17. sor		Comitatem helyett olvasd Civitatem	
178.	" alulról	3.	"	kegyelmed	" " kegyelmes
251.	" felül	16.	"	1681.	" " 1682.
260.	" alul	4.	"	pravam	" " parvam
319.	" felül	19.	"	oppigo	" " oppido
355.	" "	20.	"	1682.	" " 1683.

MONUMENTA HUNGARIAE HISTORICA.

A

MAGYAR TÖRTÉNELMI EMLÉKEK

ÁTNÉZETE.

ELSŐ OSZTÁLY: OKMÁNYTÁRAK.

MAGYAR TÖRTÉNELMI OKMÁNYTÁR, a brüsseli országos levéltárból és a burgundi könyvtárból. Összeszedte s lemásolta Hatvani Mihály Horváth Mihály). I. KÖT. 1441—1538. Pest 1857. XXI és 387. — II. KÖT. 1538—1553. Pest, VIII és 367 l. — III. KÖT. 1553—1608. Pest 1859. VIII és 324 l. — IV. KÖT. 1608—1652. Pest 1859. VIII és 325 l. f. Ferdinánd kir. hasonmásolt felevelével. — *Monum. Diplom. I—IV. kötet.*

MAGYAR TÖRTÉNELMI OKMÁNYTÁR, londoni könyv- és levéltárakból. Összeszedte és lemásolta Simonyi Ernő. 1521—1717. Pest 1859. VII és 318. l. — *Monum. Diplom. V. kötet.*

ÁRPÁDKORI ÚJ OKMÁNYTÁR (Fejér György Codex Diplomaticusának folytatása). Közzé teszi Wenzel Gusztáv. I. KÖT. 1001—1235 és Függelékül: *Kritikai jegyzetek Fejér György „Codex Dipl. Hungariae Ecclesiasticus et Caeilis” című munkájának az árpádi korszakot illető része felett.* Pest 1860. XLII és 405 l. — II. KÖT. 1234—1260. és Függelékül. *Az Árpádkori Új Okmánytár és a kapcsolott országok okmányai.* Pest 1861. XIX. és 402. l. — III. KÖT. 1261—1272. s Függelékül: *Olaszthon levéltára a magyar történelem szempontjából.* Pest 1862. XV és 363 l. — IV. KÖT. 1272—1290. Pest 1862. XX és 414 l. V. KÖT. 1290—1301. és Függelékül: *Thüriner Ágoston „Vetera Monumenta Historica Hungariam Sacram illustrantia” című munkájáról.* Pest 1864. XXI és 336 l. — VI. KÖT. v. a második folyam I. kötete: 890—1235. Pest 1867. XXXVI és 578 l. — VII. KÖT. v. a második folyam II. kötete: 1235—1260. Pest, 1869. XXVI és 561 l. — VIII. kötet. vagy a második folyam III. kötetet 1261—1272. Pest 1870. XXII és 479 l. — IX. kötet. vagy a második folyam IV. kötete. 1272—1301. Pest 1871. XXX és 584 l. — *Monum. Diplom. VI—XIII, és XVII kötet.*

ALVINCZI PÉTER OKMÁNYTÁRA Erdély visszacsatolása felett a m. királlyal folytatott alkudozások történetéhez 1685—88. Közzé tette Szilágyi Sándor. I. kötet. VI és 421 l., — II. kötet. 338 és LVIII. — *Monum. Diplom. XIV. XV. kötet.*

Ezen kötetek sorába fel vannak véve, s egymás után sajtó alá adtak: az *Árpádkori Új Okmánytár*nak egyelőre még három kötete: a *Milánói M. Okmánytár*, két kötetben. *Beatrix királyné Levelestára*, két kötetben.

MÁSODIK OSZTÁLY: ÍRÓK.

SZERÉMI GYÖRGY, II. Lajos és János királyok házi káplánja EMLÉKIRATA MAGYARORSZÁG ROMLÁSÁRÓL. 1484—1542. Közli Wenzel Gusztáv. Pest 1857. XXXIV és 410 l. — *Monum. Script. I. kötet.*

VERANCICS ANTAL, m. kir. helytartó, esztergami érsek ÖSSZES MUNKAÍ, közli Szalay László (1—7.) és Wenzel Gusztáv (8.) I. KÖT. Történelmi dolgozatok deák nyelven. Pest 1857. XX. és 370 l. — II. KÖT. Történelmi dolgozatok magyar nyelven, és Vegyesek. Pest 1857. XV és 321 l. — III. KÖT. Első portai követség 1553—1554. Pest 1858. XII és 463 l. — IV. KÖT. 1555—1557. Pest 1859. XI és V. 401 l. — V. KÖT. Második portai követség 1567—1568. Pest 1860. VIII és 396 l. — VI. KÖT. Vegyes Levelek 1538—1549. Pest 1860. VI és 373 l. — VII. KÖT. Vegyes

Levelek 1549—1559. Pest 1865. VI és 369 l. — VIII. KÖT. Vegyes Levelek 1559—1562. Pest 1868. XIV és 399 l. — IX. KÖT. Vegyes Levelek 1563—69. Pest 1870. VI és 315 l. — X. KÖT. Vegyes Levelek 1569—71. Pest 1871. XV és 366 l. — *Monum. Script. II—VI. IX. X. XIX. XX. XXV. kötet.*

GR. ILLÉSHÁZY ISTVÁN nádor FÖLJEGYZÉSEI 1592—1603. és HÍDVEGI MIKÓ FERENCZ HISTÓRIÁJA 1594—1613. BÍRÓ SÁMUEL folytatásával (és két Függelékkel: Enyedi Pál Énekéből 1598—1601. és okmányok Mikóhoz és Illésházyhoz). Közli Kazinczy Gábor. P. 1863. X és 331 l. *Monum. Script. VII. kötet.*

ROZSNYAY DÁVID, az utolsó török deák, TÖRTÉNETI MARADVÁNYAI. Összeszedte a jegyzetekkel, oklevéltárral kíserve kiadta Szilágyi Sándor. Pest 1868. 462 l. — *Monum. Script. VIII. kötet.*

ALTORJAI B. APOR PÉTER MUNKÁI. Közli Kazinczy Gábor, *Lusus Mundi. Synopsis mutationum notabiliorum aetate mea in Transylvania, et progressus vitae meae. Metamorphosis Transylvaniae* [ez magyarul: CSEREI MIHÁLY Pótlékai és Megjegyzései]. Pest 1863. X és 484 l. — *Monum. Script. XI. kötet.*

BRUTUS JÁNOS MIHÁLY magyar kir. történetíró MAGYAR HISTÓRIÁJA 1490—1552. A m. kir. egyetemi könyvtár eredeti kéziratából, szerző életével közli Toldy Ferencz. I. KÖT. Második Ulászló országlata, nasomnással. Pest 1863. CIX és 461 l. — II. KÖT. Második Lajos trónra léptétől 1537-ig. Pest 1867. IX és 495 l. — III. KÖT. 1537—1552 Brutus elveszett XIV—XX. könyveinek töredékei 1571-ig, és Magyarokhoz írt Levelei (sajtó alatt). — *Monum. Script. XII. XIII. XIV. kötet.*

GHYMESI FORGÁCH FERENCZ nagyváradi püspök MAGYAR HISTÓRIÁJA 1540—1572. Forgách Simon és Istvánfi Miklós Jegyzéseikkel és Forgách Ferencz kisebb irataival együtt. A hg. Eszterházy. főle kéziratból közli Majer Fidél; bevezette Toldy Ferencz. Pest 1866. LXXXVIII és 555 l. — *Monum. Script. XVI. kötet.*

BARONYAI DECSI JÁNOS MAGYAR HISTÓRIÁJA 1592—1594. A szerző életével közli Toldy Ferencz. Pest 1866. LXXX és 328 l. — *Monum. Script. XVII. kötet.*

KÉSMÁRKI TÖKÖLY IMRE NAPLÓJA 1676—78 évekből. Közli Torma Károly. Pest 1866. XII és 199 l. — *Monum. Script. XVII. kötet.*

KÉSMÁRKI TÖKÖLY IMRE NAPLÓJA 1689. évből; ugyanennek Leveleskönyve 1694; Dobai Zsigmond Naplója 1686; Sándor Gáspár, Bay Mihály és András, meg Balogh László Naplói 1694-ből. Közli Thaly Kálmán. Pest 1868. 2 részben XXXII és 784 l. — *Monum. Script. XXIII. kötet.*

KÉSMÁRKI TÖKÖLY IMRE NAPLÓJA 1693—94. évekből. A eredeti kéziratból közli Nagy Iván. Pest 1863. VIII és 701 lap. — *Monum. Script. XV. kötet.*

Sajtó alatt: KRITOBŰLOSZ, az utolsó byzanti történetírótól II. Menemeth Elea, görögül és magyarul. 2 kötet. Dethier Antal és Szabó Károlytól. VERANCSCIS ANTAL. Összes Munkái Wenzeltől. XI. kötet.

SZAMOSKÖZI ISTVÁN fenmaradt Tört. Munkái; 3 kötet. Toldy F. ÁRPÁDKORI ÚJ OKMÁNYTÁR Wenzeltől, X. kötet.

LONDONI MAGYAR OKMÁNYTÁR. Simonyi Ernőtől II. k. ARCHIVUM RÁKÓCZIANUM. II. Rákóczi Ferencz Levéltára. II. oszt. I. kötet. Angol diplomatiái iratok, Simonyi Ernőtől.

Jan. 31. 1872.